Заједница општина Црне Горе

ПОПИС НАДЛЕЖНОСТИ И ПОСЛОВА ЛОКАЛНЕ САМОУПРАВЕ

Подгорица, 2007. година
Последње ажурирање: новембар 2020. године

Овај документ је власништво Заједнице општина Црне Горе

САДРЖАЈ:

Стр.

I. Увод 13
II. Устав Црне Горе *(„Сл.лист ЦГ“, број 1/07 и Амандмани I-XVI, број 38/13)* 14
III. Системски закони 15
1. Закон о локалној самоуправи *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 2/18, 34/19 и 38/20)* 15
2. Закон о Главном граду *("Сл.лист РЦГ", број 65/05 и „Сл.лист ЦГ“, бр. 72/10, 2/16 и 31/17; Види други закон - 88/09)* 22
3. Закон о Пријестоници *("Сл.лист ЦГ", број 51/17)* 24
4. Закон о потврђивању Европске повеље о локалној самоуправи *("Сл.лист ЦГ - Међународни уговори", број 5/08)* 26

IV. Послови локалне самоуправе у појединим управним областима по материјалним прописима 30
1. Општа управа 30
1.1. Закон о територијалној организацији Црне Горе *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 54/11, 26/12, 27/13, 62/13, 12/14, 3/16, 31/17 и 3/20; Види Одуку УС – 86/18)* 30
1.2. Закон о регионалном развоју *("Сл.лист ЦГ", бр. 20/11, 26/11, 20/15 и 46/19)* 35
1.3. Закон о националном бренду *("Сл. лист ЦГ", број 37/17)* 40
1.4. Закон о избору одборника и посланика *(„Сл.лист РЦГ“, бр. 4/98, 5/98, 17/98, 14/00, 18/00, 9/01, 41/02 и 46/02 и „Сл.лист ЦГ“, бр. 46/11 и 14/14; Види Одлуку УС ЦГ бр. У-I-21/14, Одлуку УС ЦГ бр. У- I број 2/16 и Одлуку УС ЦГ, бр. У- I – „Сл.лист ЦГ“, број 109/20)* 44
1.5. Закон о финансирању политичких субјеката и изборних кампања *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 3/20 и 38/20)* 45
1.5.1. Закон о финансирању политичких субјеката и изборних кампања *("Сл.лист ЦГ", бр. 52/14, 83/16 и 92/17; Види одлуку УС - 76/15)* 53
1.6. Закон о личној карти *(„Сл.лист ЦГ“, бр. /07, 73/10, 28/11, 50/12, 10/14 и 18/19)* 53
1.7. Закон о матичним регистрима *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 47/08, 41/10 и 55/16)* 54
1.8. Закон о страним инвестицијама *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 18/11 и 45/14)* 57
1.9. Закон о државним и другим празницима *(„Сл.лист РЦГ“, број 27/07 и „Сл.лист ЦГ“, број 36/13)* 58
1.10. Закон о државним симболима и Дану државности Црне Горе *("Сл. лист РЦГ", број 47/04 и "Сл. лист ЦГ", бр. 34/19 и 47/19; Види др. закон - 27/07 и „Сл.лист ЦГ“, број 40/11)* 59
1.11. Породични закон *(„Сл.лист РЦГ“, број 1/07 и „Сл.лист ЦГ“, бр. 53/16 и 76/20)* 60
1.12. Закон о ванпарничном поступку *(„Сл.лист РЦГ“, бр. 20/15, 34/19 и 67/19; Види други Закон – 75/18)* 61
1.13. Закон о објављивању прописа и других аката *(„Сл.лист ЦГ“, број 5/08)* 62
1.14. Закон о електронској управи *("Сл.лист ЦГ", број 32/14)* 65
1.15. Закон о електронском документу *(„Сл.лист ЦГ“, број 5/08)* 66
1.16. Закон о електронској идентификацији и електронском потпису *("Сл. лист ЦГ", бр. 31/17 и 72/19)* 66
1.17. Закон о овјеравању потписа, рукописа и преписа *(„Сл.лист СРЦГ“, број 85/18)* 68
1.18. Закон о адвокатури *(„Сл.лист РЦГ“, број 79/06 и „Сл.лист ЦГ“, број 22/17)* 71
1.19. Закон о инспекцијском надзору *(„Сл.лист РЦГ“, број 39/03 и „Сл.лист ЦГ“, бр. 76/09, 57/11, 18/14 и 55/16)* 72
1.20. Закон о услугама *("Сл. лист ЦГ", број 71/17)* 73
1.21. Закон о извршењу условне осуде и казне рада у јавном интересу *("Сл. лист ЦГ", бр.* 76

32/14 и 17/19) .....
1.22. Закон о детективској дјелатности *("Сл. лист ЦГ", број 25/19)* 76
2. Комунално-стамбена област 78
2.1. Закон о комуналним дјелатностима *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 55/16, 74/16 - испр. и 66/19; Види члан 155 Закона 2/18)* 78
2.2. Закон о комуналној полицији *("Сл. лист ЦГ", бр. 57/14 и 34/19)* 92
2.3. Закон о управљању отпадом *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 64/11 и 39/16)* 94
2.4. Закон о управљању комуналним отпадним водама *(„Сл.лист ЦГ“, број 2/17)* 104
2.5. Закон о одржавању стамбених зграда *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 41/16 и 84/18)* 108
2.5.1. Уредба о начину претварања посебног и заједничког дијела стамбене зграде у пословну просторију, односно пословне просторије у посебни или заједнички дио стамбене зграде *(„Сл.лист ЦГ“, број 46/19)* 117
2.6. Закон о енергетици *("Сл.лист ЦГ", бр. 5/16, 51/17 и 82/20)* 118
2.7. Закон о ефикасном коришћењу енергије *("Сл.лист ЦГ", бр. 57/14, 3/15 - испр. и 25/19)* 124
2.8. Закон о својинско-правним односима *(„Сл.лист ЦГ“, број 19/09)* 126
2.9. Закон о облигационим односима *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 47/08 и 22/17)* 127
2.10. Закон о стамбеним задругама *("Сл.лист ЦГ", број 73/10)* 128
2.11. Закон о поштанским услугама *(„Сл.лист ЦГ“, број 57/11)* 129
3. Саобраћај (путеви, превоз у друмском саобраћају, жељезнички саобраћај) 130
3.1. Закон о путевима *(„Сл.лист ЦГ“, број 82/20)* 130
3.2. Закон о превозу у друмском саобраћају *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 71/17 и 67/19)* 141
3.3. Закон о безбједности саобраћаја на путевима *(„Сл.лист РЦГ“, бр. 33/12, 58/14 и 66/19)* 153
3.3.1. Уредба о повјеравању дијела послова Управе полиције Главном граду - Подгорица *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 7/13, 32/13 и 40/16)* 159
3.3.2. Уредба о повјеравању дијела послова Управе полиције Пријестоници Цетиње и општинама Бар, Будва, Бијело Поље, Тиват, Котор, Никшић, Улцињ и Херцег Нови *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 7/13, 32/13 и 46/14)* 159
3.4. Закон о жељезници *(„Сл.лист ЦГ", број 27/13)* 160
3.5. Закон о лукама *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 51/08, 27/13 и 18/19)* 163
3.6. Закон о поморској и унутрашњој пловидби *(„Сл.лист СРЈ“, бр. 12/98, 44/99, 74/99 и 73/00)* 164
4. Предузетништво 165
4.1. Закон о унутрашњој трговини *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 49/08 и 38/19)* 165
4.2. Закон о занатству *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 54/09 и 64/09)* 167
4.3. Закон о иновационој дјелатности *(„Сл.лист ЦГ“, број 82/20)* 168
5. Планирање простора и изградња објеката 171
5.1. Закон о планирању простора и изградњи објеката *("Сл. лист ЦГ", бр. 64/17, 44/18, 63/18, 11/19 – испр. и 82/20)* 171
5.1.1. Уредба о повјеравању дијела послова Министарства одрживог развоја и туризма јединицама локалне самоуправе *("Сл. лист ЦГ", бр. 87/18, 28/19 и 75/19)* 199
5.1.2. Уредба о повјеравању дијела послова из надлежности Министарства одрживог развоја и туризма Општини Будва *(„Сл.лист ЦГ“, број 76/19)* 199
5.1.3. Уредба о повјеравању дијела послова из надлежности Министарства одрживог развоја и туризма Општини Бијело Поље *(„Сл.лист ЦГ“, број 12/20)* 200
5.1.4. Закон о уређењу простора и изградњи објеката *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 51/08, 34/11, 47/11, 35/13, 39/13 и 33/14, Види члан 5 Закона - 40/10 и члан 244 Закона 64/17)* 200
5.2. Закон о државном премјеру и катастру непокретности *(„Сл.лист РЦГ“, број 29/07 и* 202

„Сл.лист ЦГ“, бр. 32/11 и 17/18; Види члан 29 Закона - 37/17) .....
5.3. Закон о инфраструктури просторних података *("Сл. лист ЦГ", број 37/17)* 205
5.4. Закон о слободним зонама *(„Сл.лист РЦГ“, број 42/04 и „Сл.лист ЦГ“, бр. 11/07, 76/08 и 40/16)* 208
5.5. Уредба о бизнис зонама *("Сл. лист ЦГ", бр. 77/16 и 38/17)* 208
6. Заштита животне средине 212
6.1. Закон о заштити природе *(„Сл.лист ЦГ“, број 54/16; Види др. закон - 18/19)* 212
6.2. Закон о животној средини *(„Сл.лист ЦГ“, број 52/16)* 220
6.3. Закон о стратешкој процјени утицаја на животну средину *(„Сл.лист РЦГ“, број 80/05 и „Сл.лист ЦГ“, бр. 59/11 и 52/16.; Види члан 156 Закона 40/10)* 227
6.4. Закон о процјени утицаја на животну средину *(„Сл.лист ЦГ“, број 75/18)* 230
6.5. Закон о интегрисаном спречавању и контроли загађивања животне средине *(„Сл.лист РЦГ“, број 80/05 и „Сл.лист ЦГ“, бр. 54/09, 42/15, 54/16 и 55/18)* 236
6.6. Закон о заштити од буке у животној средини *("Сл.лист ЦГ", бр. 28/11 и 1/14; Види члан 24 Закона 28/12-584 и члан 135 Закона 2/18)* 241
6.7. Закон о заштити ваздуха *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 25/10 и 43/15)* 244
6.8. Закон о заштити морске средине *("Сл. лист ЦГ", број 73/19)* 249
7. Култура, спорт и физичка култура 251
7.1. Закон о култури *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 49/08, 16/11 - одлука УС и 38/12)* 251
7.2. Закон о библиотечкој дјелатности *("Сл.лист ЦГ", број 49/10)* 256
7.3. Закон о издавачкој дјелатности *("Сл.лист ЦГ", број 30/12)* 259
7.4. Закон о кинематографији *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 42/15 и 84/18)* 261
7.5. Закон о позоришној дјелатности *(„Сл.лист РЦГ“, број 60/01 и „Сл.лист ЦГ“, број 75/10)* 262
7.6. Закон о архивској дјелатности *("Сл.лист ЦГ", број 49/10)* 263
7.7. Закон о музејској дјелатности *("Сл.лист ЦГ", број 49/10)* 265
7.8. Закон о заштити културних добара *("Сл.лист ЦГ", бр. 49/10, 44/17 и 18/19)* 266
7.9. Закон о зашити природног и културно-историјског подручја Котора *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 56/13, 13/18 и 67/19)* 269
7.10. Закон о спомен-обиљежјима *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 40/08 и 2/17)* 273
7.11. Закон о спорту *(„Сл.лист ЦГ“, број 44/18)* 277
7.12. Закон о спречавању насиља и недоличног понашања на спортским приредбама *("Сл. лист ЦГ", број 51/17)* 280
7.13. Закон о скијалиштима *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 13/07, 21/14 и 44/17)* 281
8. Туризам 284
8.1. Закон о туризму и угоститељству *("Сл. лист ЦГ", бр. 2/18, 4/18 - испр., 13/18, 25/19 и 76/20; Види др. закон - 67/19)* 284
8.2. Закон о туристичким организацијама *(„Сл.лист РЦГ“, бр. 11/04, 46/07 и „Сл.лист ЦГ“, бр. 45/14, 42/17 и 27/19)* 304
8.3. Одлука о оснивању Националне туристичке организације Црне Горе *(„Сл.лист РЦГ“, бр. 63/06 и 3/07)* 307
8.4. Закон о странцима *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 12/18 и 3/19)* 308
8.5. Закон о ознакама географског поријекла *(„Сл.лист ЦГ“, број 48/08)* 309
8.6. Закон о планинским стазама *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 51/08 и 53/11)* 309
8.6.1. Правилник о садржају и начину вођења регистра планинских стаза у Црној Гори *(„Сл.лист ЦГ“, број 18/10)* 311
8.7. Закон о рафтингу *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 53/11, 53/16 и 57/16 - испр.)* 312
9. Пољопривреда, шумарство, водопривреда, рибарство, рударство и ветеринарство 314

9.1. Закон о пољопривреди и руралном развоју *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 56/09, 34/14, 1/15 и 30/17)* 314
9.2. Закон о пољопривредном земљишту *(„Сл.лист РЦГ“, бр. 15/92, 59/92 и 27/94 и „Сл.лист ЦГ“, број 32/11)* 314
9.3. Закон о маслинарству и маслиновом уљу *("Сл.лист ЦГ", бр. 45/14 и 39/16)* 316
9.4. Закон о шумама *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 74/10 и 47/15)* 316
9.5. Закон о водама *(„Сл.лист РЦГ“, број 27/07 и „Сл.лист ЦГ“, бр. 32/11, 47/11, 48/15, 52/16 и 84/18; Види члан 12 Закона 57/11-31, члан 36 Закона 2/17 и члан 42 Закона 80/17)* 318
9.5.1. Уредба о повјеравању дијела послова управе за инспекцијске послове Главном граду Подгорица и општинама Андријевица, Беране, Бијело Поље, Гусиње, Колашин, Мојковац, Никшић, Рожаје и Тузи *("Сл. лист ЦГ", бр. 34/19 и 46/19)* 332
9.6. Закон о регионалном водоснабдјевању Црногорског приморја *(„Сл.лист ЦГ“, број 56/16)* 333
9.7. Закон о обезбјеђивању здравствено исправне воде за људску употребу *("Сл. лист ЦГ", број 80/17)* 335
9.8. Закон о хидрометеоролошким пословима *(„Сл.ист ЦГ“, бр. 26/10 и 30/12)* 342
9.9. Закон о слатководном рибарству и аквакултури *("Сл. лист ЦГ", број 17/18)* 343
9.10. Закон о рударству *(„Сл.лист ЦГ“, број 65/08)* 343
9.11. Закон о ветеринарству *(„Сл. лист ЦГ", бр. 30/12, 48/15, 52/16 и 43/18; Види др. закон - 57/15)* 345
9.12. Закон о дивљачи и ловству *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 52/08 и 48/15)* 348
9.13. Закон о морском рибарству и марикултури *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 56/09 и 47/15)* 350
9.14. Закон о заштити добробити животиња *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 14/08 и 47/15)* 351
9.15. Закон о сточарству *("Сл.лист ЦГ", бр. 72/10 и 48/15)* 352
10. Рад, здравство и социјална заштита 353
10.1. Закон о раду *(„Сл.лист ЦГ“, број 74/19)* 353
10.2. Закон о запошљавању и остваривању права из осигурања од незапослености *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 14/10, 45/12, 61/13 и 52/16)* 356
10.3. Закон о професионалној рехабилитацији и запошљавању лица са инвалидитетом *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 49/08, 73/10, 39/11 и 55/16)* 357
10.4. Закон о волонтерском раду *("Сл.лист ЦГ", бр. 26/10, 31/10, 14/12 и 48/15)* 358
10.5. Закон о штрајку *(„Сл.лист РЦГ“, бр. 43/03 и 71/05 и „Сл.лист ЦГ“, број 49/08)* 359
10.6. Закон о здравственој заштити *("Сл.лист ЦГ", бр. 3/16, 39/16, 2/17, 44/18 и 82/20; Види др. закон -24/19)* 360
10.7. Закон о заштити становништва од заразних болести *("Сл. лист ЦГ", бр. 12/18 и 64/20)* 362
10.8. Закон о апотекарској дјелатности *("Сл. лист ЦГ", број 24/19)* 367
10.9. Закон о спрјечавању злоупотребе дрога *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 28/11 и 35/13)* 367
10.10. Закон о борачкој и инвалидској заштити *(„Сл.лист РЦГ“, број 69/03 и „Сл.лист ЦГ“, бр. 21/08, 1/15 и 52/16)* 368
10.11. Закон о социјалној и дјечијој заштити *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 27/13, 1/15, 42/15, 47/15, 56/16, 42/17 и 50/17; Одлука УС - број 31/17)* 370
10.12. Закон о Социјалном савјету *(„Сл.лист ЦГ“, број 44/18)* 374
10.13. Закон о социјалном становању *(„Сл.лист ЦГ“, број 35/13)* 376
10.14. Закон о младима *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 25/19 и 27/19 - испр.)* 381
10.15. Закон о заштити од насиља у породици *("Сл.лист ЦГ", број 46/10)* 383
11. Људска права 385

11.1. Закон о слободи вјероисповијести или увјерења и правном положају вјерских заједница *("Сл. лист ЦГ", број 74/19)* 385
11.2. Закон о мањинским правима и слободама *(„Сл.лист РЦГ“, бр. 31/06, 51/06 и 38/07 и „Сл.лист ЦГ“, бр. 2/11, 8/11 и 31/17)* 386
11.3. Закон о избору, употреби и јавном истицању националних симбола *("Сл. лист ЦГ", број 3/20)* 388
11.4. Закон о родној равноправности *(„Сл.лист РЦГ“, број 46/07 и „Сл.лист ЦГ“, број 35/15; Види други закон - 40/11)* 389
11.5. Закон о животном партнерству лица истог пола *(„Сл.лист ЦГ“, број 67/20)* 390
11.6. Закон о забрани дискриминације *("Сл. лист ЦГ", бр. 46/10, 18/14 и 42/17, Види члан 108 Закона 40/10-1)* 392
11.7. Закон о забрани дискриминације лица са инвалидитетом *("Сл. лист ЦГ", бр. 35/15 и 44/15)* 395
11.8. Закон о сарадњи Црне Горе са дијаспором – исељеницима *("Сл. лист ЦГ", бр. 44/18 и 47/19)* 396
11.9. Закон о азилу *(„Сл.лист РЦГ“, број 45/06)* 398
12. Информисање 399
12.1. Закон о медијима *(„Сл.лист ЦГ“, број 82/20)* 399
12.2. Закон о електронским медијима *("Сл.лист ЦГ", бр. 46/10, 53/11, 55/16 и 92/17)* 400
12.3. Закон о дигиталној радио-дифузији *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 34/11 и 31/12)* 403
12.4. Закон о слободном приступу информацијама *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 44/12 и 30/17)* 404
12.5. Закон о заштити података о личности *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 79/08, 70/09, 44/12 и 22/17)* 406
12.6. Закон о тајности података *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 14/08, 76/09, 41/10, 38/12, 44/12, 14/13, 18/14, 48/15 и 74/20)* 409
12.7. Закон о информационој безбједности *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 14/10 и 40/16; Види Закон 74/20)* 414
13. Заштита и спашавање 416
13.1. Закон о заштити и спашавању *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 13/07, 5/08, 32/11 и 54/16; Види члан 25 Закона 86/09-1)* 416
13.2. Закон о експлозивним материјама *(„Сл.лист ЦГ", бр. 49/08, 58/08, 31/14 и 31/17)* 424
13.3. Закон о заштити лица и имовине *(„Сл.лист ЦГ“, број 43/18)* 424
13.4. Закон о хитној медицинској помоћи *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 49/08 и 80/20)* 427
13.5. Закон о одбрани *(„Сл.лист РЦГ“, број 47/07 и „Сл.лист ЦГ“, бр. 88/09, 14/12, 2/17 и 46/19; Види члан 25 Закона 56/09-1, члан 157 Закона 25/10-1 и члан 59 Закона 74/20)* . 428
13.6. Закон о Црвеном крсту Црне Горе *(„Сл.лист РЦГ“, број 28/06)* 428
14. Обезбјеђење конкурентности и заштита потрошача 431
14.1. Закон о контроли државне помоћи *("Сл. лист ЦГ", број 12/18)* 431
14.2. Закон о заштити потрошача *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 2/14, 6/14, 43/15, 70/17 и 67/19)* 433
15. Образовање 438
15.1. Општи закон о образовању и васпитању *(„Сл.лист РЦГ“, бр. 64/02, 31/05 и 49/07 и „Сл.лист ЦГ“, бр. 45/10, 45/11, 39/13, 44/13 и 47/17)* 438
15.2. Закон о предшколском васпитању и образовању *(„Сл.лист РЦГ“, бр. 64/02 и 49/07 и „Сл.лист ЦГ“, бр. 80/10, 40/16 и 47/17)* 442
15.3. Закон о васпитању и образовању дјеце са посебним образовним потребама *(„Сл.лист РЦГ“, број 80/04 и „Сл.лист ЦГ“, бр. 45/10 и 47/17)* 443
16. Имовинско-правни односи 445
16.1. Закон о државној имовини *(„Сл.лист ЦГ“, број 21/09)* 445
16.2. Закон о повраћају одузетих имовинских права и обештећењу *(„Сл.лист РЦГ“, бр.* 453

21/04, 49/07 и 60/07 и „Сл.лист ЦГ“, број 30/17) .....
16.3. Закон о експропријацији *(„Сл.лист РЦГ“, бр. 55/00, 12/02 и 28/06 и „Сл.лист ЦГ“, бр. 21/08, 30/17 и 75/18)* 455
16.4. Закон о јавно-приватном партнерству *("Сл. лист ЦГ", број 73/19)* 458
16.5. Закон о концесијама *(„Сл.лист ЦГ“, број 8/09)* 466
16.6. Закон о наслеђивању *(„Сл.лист ЦГ“, број 74/08; Види одлуку УС - 75/17)* 476
16.7. Закон о имовини бивших друштвено-политичких организација *(„Сл.лист РЦГ“, број 57/00)* 477
16.8. Закон о задругама *("Сл.лист СРЈ", бр. 41/96 и 12/98)* 478
16.9. Закон о невладиним организацијама *(„Сл.лист ЦГ“, број 39/11 и 37/17)* 478
17. Финансирање локалне самоурпаве 480
17.1. Закон о буџету и фискалној одговорности *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 20/14, 56/14 и 55/18; Види одлуку УС – 4/18)* 480
17.2. Закон о рачуноводству у јавном сектору ("Сл. лист ЦГ", бр. 66/19) 481
17.3. Закон о управљању и унутрашњим контролама у јавном сектору *("Сл. лист ЦГ", број 75/18)* 485
17.4. Закон о пореској администрацији *(„Сл.лист РЦГ“, бр. 65/01, 80/04 и „Сл.лист ЦГ“, бр. 20/11, 28/12, 47/17 и 52/19)* 495
17.5. Закон о финансирању локалне самоуправе *(„Сл.лист ЦГ“, број 3/19)* 502
17.6. Закон о порезу на непокретност *(„Сл.лист ЦГ“, број 25/19)* 506
17.7. Закон о административним таксама *(„Сл.лист ЦГ“, број 18/19)* 509
17.8. Закон о локалним комуналним таксама *(„Сл.лист ЦГ“, број 18/19)* 510
17.9. Закон о боравишној такси *(„Сл.лист РЦГ“, бр. 11/04, 13/04 и „Сл.лист ЦГ“, број 48/15)* 511
17.10. Закон о порезу на доходак физичких лица *(„Сл.лист РЦГ“, бр. 65/01, 12/02, 37/04, 78/06 и 4/07, „Сл.лист ЦГ“, бр. 86/09, 14/12, 6/13, 62/13 , 60/14, 79/15, 83/16 и 67/19; Види члан 18 Закона 29/05-12)* 513
17.11. Закон о порезу на промет непокретности *(„Сл.лист ЦГ“, број 36/13)* 513
17.12. Закон о финансирању управљања водама *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 65/08 и 82/20)* 514
17.13. Закон о зарадама запослених у јавном сектору *("Сл. лист ЦГ", бр. 16/16, 83/16, 21/17, 42/17, 12/18, 42/18 и 34/19; Види Одлуку УС, број 39/18)* 516
17.14. Закон о јавним набавкама *(„Сл.лист ЦГ“, број 74/19)* 526
17.15. Закон о хартијама од вриједности *(„Сл.лист РЦГ“, бр. 59/00, 10/01, 43/05 и 28/06)* 538
17.16. Закон о прекршајима *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 1/11, 6/11, 39/11, 32/14 и 51/17)* 540
17.17. Закон о извршењу и обезбјеђењу *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 36/11, 28/14, 22/17 и 25/19; Види одлуку УС „Сл.лист ЦГ“, број 76/17)* 544

17.18. Закон о парничном поступку *("Сл. лист РЦГ", бр. 22/04 и 76/06 и "Сл. лист ЦГ", бр. 48/15, 51/17, 34/19, 42/19 - испр. и 76/20; Види Одлука УС - 28/05, др. закон - 47/15, Одлука УС - 75/17 и Одлука УС - 62/18)* 545
18. Уредбе, одлуке, правилници и споразуми 546
18.1. Уредба о организацији и начину рада државне управе *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 87/18, 2/19 – испр., 38/19 и 18/20)* 546
18.2. Одлука о критеријумима и условима за разграничење трошкова између Републике и јединица локалне самоуправе на основу коришћења пословног простора од стране републичких органа *(„Сл.лист РЦГ“, број 27/07)* 548

САДРЖАЈ:[1]

		стр.
1.	Устав Црне Горе *(„Сл.лист ЦГ“, број 1/07 и Амандмани I-XVI, број 38/13)*	14
2.	Закон о адвокатури *(„Сл.лист РЦГ“, број 79/06 и „Сл.лист ЦГ“, број 22/17)*	71
3.	Закон о административним таксама *(„Сл.лист ЦГ“, број 18/19)*	509
4.	Закон о азилу *(„Сл.лист РЦГ“, бр. 45/06)*	398
5.	Закон о апотекарској дјелатности *("Сл. лист ЦГ", број 24/19)*	367
6.	Закон о архивској дјелатности *("Сл.лист ЦГ", број 49/10)*	263
7.	Закон о безбједности саобраћаја на путевима *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 33/12, 58/14 и 66/19)*	153
8.	Закон о библиотечкој дјелатности *("Сл.лист ЦГ", број 49/10)*	256
9.	Закон о боравишној такси *(„Сл.лист РЦГ“, бр. 11/04 и 13/04 и „Сл.лист ЦГ“, број 48/15)*	511
10.	Закон о борачкој и инвалидској заштити *(„Сл.лист РЦГ“, број 69/03 и „Сл.лист ЦГ“, бр. 21/08, 1/15 и 52/16)*	368
11.	Закон о буџету и фискалној одговорности *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 20/14, 56/14 и 55/18; Види одлуку УС – 4/18)*	480
12.	Закон о ванпарничном поступку *(„Сл.лист РЦГ“, бр. 20/15, 34/19 и 67/19; Види други Закон – 75/18)*	61
13.	Закон о васпитању и образовању дјеце са посебним образовним потребама *(„Сл.лист РЦГ“, број 80/04 и „Сл.лист ЦГ“, бр. 45/10 и 47/17)*	443
14.	Закон о ветеринарству *(„Сл. лист ЦГ", бр. 30/12, 48/15, 52/16 и 43/18; Види други закон - 57/15)*	345
15.	Закон о водама *(„Сл.лист РЦГ“, број 27/07 и „Сл.лист ЦГ“, бр. 32/11, 47/11, 48/15, 52/16 и 84/18; Види члан 12 Закона 57/11-31, члан 36 Закона 2/17 и члан 42 Закона 80/17)*	318
16.	Закон о волонтерском раду *("Сл.лист ЦГ", бр. 26/10, 31/10, 14/12 и 48/15)*	358
17.	Закон о Главном граду *("Сл.лист РЦГ", број 65/05, „Сл.лист ЦГ“, бр. 72/10, 2/16 и 31/17; Види други закон - 88/09)*	22
18.	Закон о детективској дјелатности *("Сл. лист ЦГ", број 25/19)*	76
19.	Закон о дивљачи и ловству *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 52/08 и 48/15)*	348
20.	Закон о дигиталној радио-дифузији *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 34/11 и 31/12)*	403
21.	Закон о државним и другим празницима *(„Сл.лист РЦГ“, број 27/07 и „Сл.лист ЦГ“, број 36/13)*	58
22.	Закон о државним симболима и Дану државности Црне Горе *("Сл. лист РЦГ", број 47/04 и "Сл. лист ЦГ", бр. 34/19 и 47/19; Види др. закон - 27/07, др. закон - 40/11 и „Сл.лист ЦГ“, број 40/11)*	59
23.	Закон о државној имовини *(„Сл.лист ЦГ“, број 21/09)*	445
24.	Закон о државном премјеру и катастру непокретности *(„Сл.лист РЦГ“, број 29/07 и „Сл.лист ЦГ“, бр. 32/11 и 17/18; Види члан 29 Закона број 37/17)*	202
25.	Закон о експлозивним материјама *(„Сл.лист ЦГ", бр. 49/08, 58/08, 31/14 и 31/17)*	424
26.	Закон о експропријацији *(„Сл.лист РЦГ“, бр. 55/00, 12/02 и 28/06 и „Сл.лист ЦГ“, бр. 21/08, 30/17 и 75/18)*	455
27.	Закон о електронским медијима *("Сл.лист ЦГ", бр. 46/10, 53/11, 55/16 и 92/17)*	400
28.	Закон о електронској управи *("Сл.лист ЦГ", број 32/14)*	65
29.	Закон о електронском документу *(„Сл.лист ЦГ“, број 5/08)*	66

[1] Садржај према азбучном реду прописа

30. Закон о електронској идентификацији и електронском потпису *("Сл. лист ЦГ", бр. 31/17 и 72/19)* 66
31. Закон о енергетици *("Сл.лист ЦГ", бр. 5/16, 51/17 и 82/20)* 118
32. Закон о ефикасном коришћењу енергије *("Сл.лист ЦГ", бр. 57/14, 3/15 - испр. и 25/19)* . 124
33. Закон о жељезници *(„Сл.лист ЦГ", бр. 27/13 и 43/13)* 160
34. Закон о животној средини *(„Сл.лист ЦГ", број 52/16)* 220
35. Закон о животном партнерству лица истог пола *(„Сл.лист ЦГ", број 67/20)* 390
36. Закон о забрани дискриминације *("Сл. лист ЦГ", бр. 46/10, 18/14 и 42/17)* 392
37. Закон о забрани дискриминације лица са инвалидитетом *(„Сл.лист ЦГ", бр. 35/15 и 44/15)* 395
38. Закон о задругама *("Сл.лист СРЈ", бр. 41/96 и 12/98)* 478
39. Закон о занатству *(„Сл.лист ЦГ", бр. 54/09 и 64/09)* 167
40. Закон о запошљавању и остваривању права из осигурања од незапослености *(„Сл.лист ЦГ", бр. 14/10, 45/12, 61/13 и 52/16)* 356
41. Закон о зарадама запослених у јавном сектору *("Сл. лист ЦГ", бр. 16/16, 83/16, 21/17, 42/17, 12/18, 42/18 и 34/19; Види Одлуку УС, број 39/18)* 516
42. Закон о заштити ваздуха *(„Сл.лист ЦГ", бр. 25/10 и 43/15)* 244
43. Закон о заштити добробити животиња *(„Сл.лист ЦГ", бр. 14/08 и 47/15)* 351
44. Закон о заштити и спашавању *(„Сл.лист ЦГ", бр. 13/07, 5/08, 32/11 и 54/16; Види члан 25 Закона 86/09-1)* 416
45. Закон о заштити културних добара *("Сл.лист ЦГ", бр. 49/10, 44/17 и 18/19)* 266
46. Закон о заштити лица и имовине *(„Сл.лист ЦГ", број 43/18)* 424
47. Закон о заштити морске средине *("Сл. лист ЦГ", број 73/19)* 249
48. Закон о заштити од буке у животној средини *("Сл.лист ЦГ", бр. 28/11 и 1/14; Види члан 24 Закона 28/12-584 и члан 135 Закона 2/18)* 241
49. Закон о заштити од насиља у породици *("Сл.лист ЦГ", број 46/10)* 383
50. Закон о заштити података о личности *(„Сл.лист ЦГ", бр. 79/08, 70/09, 44/12 и 22/17)* ... 406
51. Закон о заштити потрошача *(„Сл.лист ЦГ", бр. 2/14, 6/14, 43/15, 70/17 и 67/19)* 433
52. Закон о заштити природе *(„Сл.лист ЦГ", број 54/16; Види др. закон - 18/19)* 212
53. Закон о зашити природног и културно-историјског подручја Котора *(„Сл.лист ЦГ", бр. 56/13, 13/18 и 67/19)* 269
54. Закон о заштити становништва од заразних болести *("Сл. лист ЦГ", бр. 12/18 и 64/20)* 362
55. Закон о здравственој заштити *("Сл.лист ЦГ", бр. 33/16, 39/16, 2/17, 44/18 и 82/20; Види др. закон - 24/19)* 360
56. Закон о избору одборника и посланика *(„Сл.лист РЦГ", бр. 4/98, 5/98, 17/98, 14/00, 18/00, 9/01, 41/02 и 46/02 и „Сл.лист ЦГ", бр. 46/11 и 14/14; Види Одлуку УС ЦГ бр. У-I-21/14, Одлуку УС ЦГ бр. У- I број 2/16 и Одлуку УС ЦГ, бр. У- I – „Сл.лист ЦГ", број 109/20)* 44
57. Закон о избору, употреби и јавном истицању националних симбола *("Сл. лист ЦГ", број 3/20)* 388
58. Закон о извршењу и обезбјеђењу *(„Сл.лист ЦГ", бр. 36/11, 28/14, 22/17 и 25/19; Види одлуку УС „Сл.лист ЦГ", број 76/17)* 544
59. Закон о извршењу условне осуде и казне рада у јавном интересу *("Сл. лист ЦГ", бр. 32/14 и 17/19)* 76
60. Закон о издавачкој дјелатности *("Сл.лист ЦГ", број 30/12)* 259
61. Закон о имовини бивших друштвено-политичких организација *(„Сл.лист РЦГ", број 57/00)* 477
62. Закон о иновационој дјелатности *(„Сл.лист ЦГ", број 82/20)* 168

63. Закон о инспекцијском надзору *(„Сл.лист РЦГ“, бр. 39/03, „Сл.лист ЦГ“, бр. 76/09, 57/11, 18/14 и 55/16)* 72
64. Закон о интегрисаном спречавању и контроли загађивања животне средине *(„Сл.лист РЦГ“, број 80/05 и „Сл.лист ЦГ“, бр. 54/09, 42/15, 54/16 и 55/18)* 236
65. Закон о информационој безбједности *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 14/10 и 40/16; Види Закон 74/20)* 414
66. Закон о инфраструктури просторних података *("Сл. лист ЦГ", број 37/17)* 205
67. Закон о јавним набавкама *(„Сл.лист ЦГ“, број 74/19)* 526
68. Закон о јавно-приватном партнерству *("Сл. лист ЦГ", број 73/19)* 458
69. Закон о кинематографији *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 42/15 и 84/18)* 261
70. Закон о комуналним дјелатностима *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 55/16, 74/16 - испр. и 66/19 ; Види члан 155 Закона 2/18)* 78
71. Закон о комуналној полицији *("Сл. лист ЦГ", бр. 57/14 и 34/19)* 92
72. Закон о контроли државне помоћи *("Сл. лист ЦГ", број 12/18)* 431
73. Закон о концесијама *(„Сл.лист ЦГ“, број 8/09)* 466
74. Закон о култури *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 49/08, 16/11 - одлука УС и 38/12)* 251
75. Закон о личној карти *(„Сл.лист ЦГ“, бр. /07, 73/10, 28/11, 50/12, 10/14 и 18/19)* 53
76. Закон о локалним комуналним таксама *(„Сл.лист ЦГ“, број 18/19)* 510
77. Закон о локалној самоуправи *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 2/18, 34/19 и 38/20)* 15
78. Закон о лукама („Сл.лист ЦГ“, бр. 51/08, 27/13 и 18/19) 163
79. Закон о мањинским правима и слободама *(„Сл.лист РЦГ“, бр. 31/06, 51/06 и 38/07 и „Сл.лист ЦГ“, бр. 2/11, 8/11 и 31/17)* 386
80. Закон о маслинарству и маслиновом уљу *("Сл.лист ЦГ", бр. 45/14 и 39/16)* 316
81. Закон о матичним регистрима *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 47/08, 41/10 и 55/16)* 54
82. Закон о медијима *(„Сл.лист ЦГ“, број 82/20)* 399
83. Закон о младима *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 25/19 и 27/19 - испр.)* 343
84. Закон о морском рибарству и марикултури *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 56/09 и 47/15)* 350
85. Закон о музејској дјелатности *("Сл.лист ЦГ", број 49/10)* 265
86. Закон о наслеђивању *(„Сл.лист ЦГ“, број 74/08; Види одлуку УС „Сл.лист ЦГ“, број 75/17)* 476
87. Закон о националном бренду *("Сл. лист ЦГ", број 37/17)* 40
88. Закон о невладиним организацијама *(„Сл.лист ЦГ“, број 39/11 и 37/17)* 478
89. Закон о обезбјеђивању здравствено исправне воде за људску употребу *("Сл. лист ЦГ", број 80/17)* 335
90. Закон о објављивању прописа и других аката *(„Сл.лист ЦГ“, број 5/08)* 62
91. Закон о облигационим односима *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 47/08 и 22/17)* 127
92. Закон о овјери потписа, рукописа и преписа *("Сл. лист ЦГ", број 85/18)* 68
93. Закон о одбрани *(„Сл.лист РЦГ“, број 47/07 и „Сл.лист ЦГ“, бр. 88/09, 14/12, 2/17 и 46/19; Види члан 25 Закона 56/09-1, члан 157 Закона 25/10-1 и члан 59 Закона 74/20)* ... 428
94. Закон о одржавању стамбених зграда *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 41/16 и 84/18)* 108
95. Закон о ознакама географског поријекла *(„Сл.лист ЦГ“, број 48/08)* 309
96. Закон о парничном поступку *("Сл. лист РЦГ", бр. 22/04 и 76/06 и "Сл. лист ЦГ", бр. 48/15, 51/17, 34/19, 42/19 - испр. и 76/20; Види Одлука УС - 28/05, др. закон - 47/15, Одлука УС - 75/17, Одлука УС - 62/18)* 545
97. Закон о планинским стазама *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 51/08 и 53/11)* 309
98. Закон о планирању простора и изградњи објеката *("Сл. лист ЦГ", бр. 64/17, 44/18,* 171

	63/18, 11/19 – испр. и 82/20)	
99.	Закон о повраћају одузетих имовинских права и обештећењу *(„Сл.лист РЦГ“, бр. 21/04, 49/07 и 60/07 и „Сл.лист ЦГ“, број 30/17)*	453
100.	Закон о позоришној дјелатности *(„Сл.лист РЦГ“, број 60/01 и „Сл.лист ЦГ“, број 75/10)*	262
101.	Закон о пољопривреди и руралном развоју *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 56/09, 34/14, 1/15 и 30/17)*	314
102.	Закон о пољопривредном земљишту *(„Сл.лист РЦГ“, бр. 15/92, 59/92 и 27/94 и „Сл.лист ЦГ“, број 32/11)*	314
103.	Закон о поморској и унутрашњој пловидби *(„Сл.лист СРЈ“, бр. 12/98, 44/99, 74/99 и 73/00)*	164
104.	Закон о порезу на доходак физичких лица *(„Сл.лист РЦГ“, бр. 65/01, 12/02, 37/04, 78/06 и 4/07 и „Сл.лист ЦГ“, бр. 86/09, 14/12, 6/13, 62/13 , 60/14, 79/15, 83/16 и 67/19; Види члан 18 Закона 29/05-12)*	513
105.	Закон о порезу на непокретност *(„Сл.лист ЦГ“, број 25/19)*	506
106.	Закон о порезу на промет непокретности *(„Сл.лист ЦГ“, број 36/13)*	513
107.	Закон о пореској администрацији *(„Сл.лист РЦГ“, бр. 65/01, 80/04 и „Сл.лист ЦГ“, бр. 20/11, 28/12, 47/17 и 52/19)*	495
108.	Закон о потврђивању Европске повеље о локалној самоуправи *("Сл.лист ЦГ - Међународни уговори", број 5/08)*	26
109.	Закон о поштанским услугама *(„Сл.лист ЦГ“, број 57/11)*	129
110.	Закон о превозу у друмском саобраћају *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 71/17 и 67/19)*	141
111.	Закон о предшколском васпитању и образовању *(„Сл.лист РЦГ“, бр. 64/02 и 49/07 и „Сл.лист ЦГ“, бр. 80/10, 40/16 и 47/17)*	442
112.	Закон о прекршајима *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 1/11, 6/11, 39/11, 32/14 и 51/17)*	540
113.	Закон о Пријестоници *("Сл.лист ЦГ", број 51/17)*	24
114.	Закон о професионалној рехабилитацији и запошљавању лица са инвалидитетом *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 49/08, 73/10, 39/11 и 55/16)*	357
115.	Закон о процјени утицаја на животну средину *(„Сл.лист ЦГ“, број 75/18)*	230
116.	Закон о путевима *(„Сл.лист ЦГ“, број 82/20)*	130
117.	Закон о раду *(„Сл.лист ЦГ“, број 74/19)*	353
118.	Закон о рафтингу *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 53/11, 53/16 и 57/16 - испр.)*	312
119.	Закон о рачуноводству у јавном сектору ("Сл. лист ЦГ", бр. 66/19)	481
120.	Закон о регионалном водоснабдјевању Црногорског приморја *(„Сл.лист ЦГ“, број 56/16)*	333
121.	Закон о регионалном развоју *("Сл.лист ЦГ", бр. 20/11, 26/11, 20/15 и 46/19)*	35
122.	Закон о родној равноправности *(„Сл.лист РЦГ“, број 46/07 и „Сл.лист ЦГ“, број 35/15; Види други закон - 40/11)*	389
123.	Закон о рударству *(„Сл.лист ЦГ“, број 65/08)*	343
124.	Закон о сарадњи Црне Горе са дијаспором - исељеницима *("Сл. лист ЦГ", бр. 44/18 и 47/19)*	396
125.	Закон о својинско-правним односима *(„Сл.лист ЦГ“, број 19/09)*	126
126.	Закон о скијалиштима *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 13/07, 21/14 и 44/17)*	281
127.	Закон о слатководном рибарству и аквакултури *("Сл. лист ЦГ", број 17/18)*	343
128.	Закон о слободи вјероисповијести или увјерења и правном положају вјерских заједница *("Сл. лист ЦГ", број 74/19)*	385
129.	Закон о слободним зонама *(„Сл.лист РЦГ“, бр. 42/04, „Сл.лист ЦГ“, бр. 11/07, 76/08 и 40/16)*	208
130.	Закон о слободном приступу информацијама *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 44/12 и 30/17)*	404

131. Закон о социјалној и дјечијој заштити *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 27/13, 1/15, 42/15, 47/15, 56/16, 42/17 и 50/17; Одлука УС - број 31/17)* 370
132. Закон о Социјалном савјету *(„Сл.лист ЦГ“, број 44/18)* 374
133. Закон о социјалном становању *(„Сл.лист ЦГ“, број 35/13)* 376
134. Закон о спомен-обиљежјима *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 40/08 и 2/17)* 273
135. Закон о спорту *(„Сл.лист ЦГ“, број 44/18)* 277
136. Закон о спречавању насиља и недоличног понашања на спортским приредбама *("Сл. лист ЦГ", број 51/17)* 280
137. Закон о спрјечавању злоупотребе дрога *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 28/11 и 35/13)* 367
138. Закон о стамбеним задругама *("Сл.лист ЦГ", број 73/10)* 128
139. Закон о сточарству *("Сл.лист ЦГ", бр. 72/10 и 48/15)* 352
140. Закон о страним инвестицијама *("Сл.лист ЦГ", бр. 18/11 и 45/14)* 57
141. Закон о странцима *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 12/18 и 3/19)* 308
142. Закон о стратешкој процјени утицаја на животну средину *(„Сл.лист РЦГ“, бр. 80/05, „Сл.лист ЦГ“, бр. 59/11 и 52/16.; Види члан 156 Закона 40/10)* 227
143. Закон о тајности података *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 14/08, 76/09, 41/10, 38/12, 44/12, 14/13, 18/14, 48/15 и 74/20)* 409
144. Закон о територијалној организацији Црне Горе *(„Сл.лист ЦГ“, 54/11, 26/12, 27/13, 62/13, 12/14, 3/16, 31/17 и 3/20; Види Одуку УС – 86/18)* 30
145. Закон о туризму и угоститељству *("Сл. лист ЦГ", бр. 2/18, 4/18 - испр., 13/18, 25/19 и 76/20; Види др. закон - 67/19)* 284
146. Закон о туристичким организацијама *(„Сл.лист РЦГ“, бр. 11/04, 46/07 и „Сл.лист ЦГ“, бр. 45/14, 42/17 и 27/19)* 304
147. Закон о унутрашњој трговини *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 49/08 и 38/19)* 165
148. Закон о управљању и унутрашњим контролама у јавном сектору *("Сл. лист ЦГ", број 75/18)* 485
149. Закон о управљању комуналним отпадним водама *(„Сл.лист ЦГ“, број 2/17)* 104
150. Закон о управљању отпадом *("Сл.лист ЦГ", бр. 64/11 и 39/16)* 94
151. Закон о уређењу простора и изградњи објеката *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 51/08, 40/10, 34/11, 47/11, 35/13, 39/2013 и 33/14, Види – члан 5 Закона 40/10 и члан 244 Закона 64/17)* 200
152. Закон о услугама *("Сл. лист ЦГ", број 71/17)* 73
153. Закон о финансирању локалне самоуправе *(„Сл.лист ЦГ“, број 3/19)* 502
154. Закон о финансирању политичких субјеката и изборних кампања *("Сл.лист ЦГ", бр. 3/20 и 38/20)* 45
155. Закон о финансирању политичких субјеката и изборних кампања *("Сл.лист ЦГ", бр. 52/14, 83/16 и 92/17; Види одлуку УС - 76/15)* 53
156. Закон о финансирању управљања водама *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 65/08 и 82/20)* 514
157. Закон о хартијама од вриједности *(„Сл.лист РЦГ“, бр. 59/00, 10/01, 43/05 и 28/06)* 538
158. Закон о хидрометеоролошким пословима *("Сл.ист ЦГ", бр. 26/10 и 30/12)* 342
159. Закон о хитној медицинској помоћи *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 49/08 и 80/20)* 427
160. Закон о Црвеном крсту Црне Горе *(„Сл.лист РЦГ“, број 28/06)* 428
161. Закон о штрајку *(„Сл.лист РЦГ“, бр. 43/03 и 71/05 и „Сл.лист ЦГ“, бр. 49/08)* 359
162. Закон о шумама *("Сл.лист ЦГ", бр. 74/10 и 47/15)* 316
163. Општи закон о образовању и васпитању („Сл.лист РЦГ“, бр. 64/02, 31/05 и 49/07 и „Сл.лист ЦГ“, бр. 45/10, 45/11, 39/13, 44/13 и 47/17) 438
164. Породични закон *(„Сл.лист РЦГ“, број 1/07 и „Сл.лист ЦГ“, бр. 53/16 и 76/20)* 60
165. Уредба о бизнис зонама *("Сл. лист ЦГ", бр. 77/16 и 38/17)* 208
166. Уредба о начину претварања посебног и заједничког дијела стамбене зграде у 117

	пословну просторију, односно пословне просторије у посебни или заједнички дио стамбене зграде *(„Сл.лист ЦГ“, број 46/19)*	
167.	Уредба о организацији и начину рада државне управе *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 87/18, 2/19 – испр., 38/19 и 18/20)*	546
168.	Уредба о повјеравању дијела послова Министарства одрживог развоја и туризма јединицама локалне самоуправе *("Сл. лист ЦГ", бр. 87/18, 28/19 и 75/19)*	199
169.	Уредба о повјеравању дијела послова из надлежности Министарства одрживог развоја и туризма Општини Бијело Поље *(„Сл.лист ЦГ“, број 12/20)*	200
170.	Уредба о повјеравању дијела послова из надлежности Министарства одрживог развоја и туризма Општини Будва *(„Сл.лист ЦГ“, број 76/19)*	199
171.	Уредба о повјеравању дијела послова управе за инспекцијске послове Главном граду Подгорица и општинама Андријевица, Беране, Бијело Поље, Гусиње, Колашин, Мојковац, Никшић, Рожаје и Тузи *("Сл. лист ЦГ", бр. 34/19 и 46/19)*	332
172.	Уредба о повјеравању дијела послова Управе полиције Главном граду - Подгорица *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 7/13, 32/13 и 40/16)*	159
173.	Уредба о повјеравању дијела послова Управе полиције Пријестоници Цетиње и општинама Бар, Будва, Бијело Поље, Тиват, Котор, Никшић, Улцињ и Херцег Нови *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 7/13, 32/13 и 46/14)*	159
174.	Одлука о критеријумима и условима за разграничење трошкова између Републике и јединица локалне самоуправе на основу коришћења пословног простора од стране републичких органа *(„Сл.лист РЦГ“, бр. 27/07)*	548
175.	Одлука о оснивању Националне туристичке организације Црне Горе *(„Сл.лист РЦГ“, бр. 63/06 и 3/07)*	307
176.	Правилник о садржају и начину вођења регистра планинских стаза у Црној Гори *(„Сл.лист ЦГ“, број 18/10)*	311

УВОД

Попис надлежности локалне самоуправе представља преглед уставне и законске регулативе којима се утврђују права и обавезе локалној самоуправи.

Овај документ садржи:

- уставна одређења којима се утврђује право на локалну самоуправу;
- преглед послова локалне самоуправе утврђених у матичном Закону о локалној самоуправи;
- преглед послова локалне самоуправе у појединим управним областима по материјалним прописима.

Циљ овог документа је да се на једном мјесту обједине све норме којима се утврђују права и обавезе локалне самоуправе. Управо због тог разлога, Попис надлежности локалне самоуправе није коначан документ, већ се редовно ажурира, у складу са измјенама и допунама постојећих односно доношењем нових законских прописа који се односе на локалну самоуправу.

***

II. УСТАВ ЦРНЕ ГОРЕ

("Сл.лист ЦГ", број 1/07 од 25.10.2007.; Амандмани I-XVI, број 38/13 од 02.08.2013.)

ДИО ДРУГИ

ЉУДСКА ПРАВА И СЛОБОДЕ

2. ЛИЧНА ПРАВА И СЛОБОДЕ

Начело законитости

Члан 33 - АМАНДМАН I

(1) Нико не може бити кажњен за дјело које, прије него што је учињено, није било прописано законом или прописом заснованим на закону као кажњиво дјело, нити му се може изрећи казна која за то дјело није била предвиђена.

(2) Кривична дјела и кривичне санкције могу се прописивати само законом.

(3) Овим амандманом замјењује се члан 33 Устава Црне Горе.

4. ЛОКАЛНА САМОУПРАВА

Начин одлучивања

Члан 113

(1) У локалној самоуправи одлучује се непосредно и преко слободно изабраних представника.

(2) Право на локалну самоуправу обухвата право грађана и органа локалне самоуправе да уређују и управљају одређеним јавним и другим пословима, на основу сопствене одговорности и у интересу локалног становништва.

Облик локалне самоуправе

Члан 114

(1) Основни облик локалне самоуправе је општина.

(2) Могу се оснивати и други облици локалне самоуправе.

Општина

Члан 115

(1) Општина има својство правног лица.

(2) Општина доноси статут и опште акте.

(3) Органи општине су скупштина и предсједник.

Својинска овлашћења и финансирање

Члан 116

(1) Општина врши одређена својинска овлашћења на стварима у државној својини у складу са законом.

(2) Општина има имовину.

(3) Општина се финансира из сопствених прихода и средстава државе.

(4) Општина има буџет.

Самосталност

Члан 117

(1) Општина је самостална у вршењу својих надлежности.

(2) Влада може распустити скупштину општине, односно разријешити предсједника општине само ако скупштина општине, односно предсједник општине, у времену дужем од шест мјесеци, не врше своје надлежности.

***

III. СИСТЕМСКИ ЗАКОНИ

1. ЗАКОН О ЛОКАЛНОЈ САМОУПРАВИ

("Сл. лист ЦГ", бр. 2/18, 34/19 и 38/20 од 25.04.2020.)

I. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1

Грађани и органи локалне самоуправе уређују и управљају одређеним јавним и другим пословима, у складу са овим законом.

Члан 2

(1) Локална самоуправа остварује се у општини, општини у оквиру Главног града, Главном граду и Пријестоници (у даљем тексту: општина), као јединицама локалне самоуправе.

(2) Ради стварања услова за што непосреднije и ефикасније вршење послова и задовољавање потреба локалног становништва локална самоуправа остварује се и у мјесној самоуправи.

Члан 3

Локална самоуправа остварује се на начелима демократије, једнакости, децентрализације, деполитизације, аутономности, законитости, професионалности, ефикасности рада органа локалне самоуправе и међусобне сарадње државе и општине.

Члан 4

У општини се врше послови од непосредног и заједничког интереса за локално становништво. Општина врши и послове који су јој пренијети законом или повјерени прописом Владе.

Члан 5

Послове из своје надлежности општина врши преко својих органа, органа мјесне самоуправе и јавних служби, у складу са законом, статутом и другим актима.

III. ПОСЛОВИ ЛОКАЛНЕ САМОУПРАВЕ

1. Сопствени послови

Члан 24

(1) Сопствени послови општине утврђују се законом и статутом општине.

(2) Вршење сопствених послова општина обезбјеђује у складу са својим могућностима, интересима и потребама локалног становништва.

(3) Начин и услови вршења сопствених послова ближе уређује општина, у складу са законом.

Члан 25

Општина може вршити и друге послове који су од интереса за локално становништво, који нијесу у надлежности државних органа или других органа и организација.

Члан 26

Општина, у складу са законом доноси:

1) стратешки план развоја општине;
2) буџет и завршни рачун буџета;
3) планове и програме за поједине области;
4) урбанистичке пројекте; и
5) друге акте, у складу са својим надлежностима.

Члан 27

Општина, у складу са законом и другим прописима:

1) уређује и обезбјеђује обављање и развој комуналних дјелатности, одржавање комуналне инфраструктуре и комуналног реда;
2) уређује и обезбјеђује обављање послова изградње, реконструкције, одржавања и заштите општинских путева;
3) уређује и обезбјеђује превоз путника у градском и приградском линијском саобраћају и аутотакси превоз;

4) регулише саобраћај на свом подручју, у складу са законом којим се уређује безбједност саобраћаја на путевима;
5) уређује грађевинско земљиште;
6) уређује и обезбјеђује услове за развој предузетништва;
7) стара се о локалним добрима од општег интереса;
8) обезбјеђује услове и стара се о заштити животне средине и појединих њених дјелова (квалитет ваздуха, заштита од буке, управљање отпадом и др.);
9) уређује и обезбјеђује услове за управљање водама, водним земљиштем и водним објектима од локалног значаја, стара се о њиховој заштити и коришћењу, издаје водна акта и води прописане евиденције, утврђује ерозивна подручја, противерозивне мјере и спроводи заштиту од ерозија и бујица, организује и обезбјеђује обављање других послова из области управљања, коришћења и заштите вода и водоснабдијевања;
10) уређује односе у области становања и стара се о обезбјеђењу услова за одржавање стамбених зграда;
11) уређује, обезбјеђује и ствара услове за развој културе и заштиту културних добара;
12) уређује, организује и ствара услове и стара се о развоју туризма, као и развоју дјелатности којима се унапређује развој туризма;
13) ствара услове за развој и унапређење спорта дјеце, омладине и грађана, као и развијање међуопштинске спортске сарадње;
14) ствара услове за коришћење пољопривредног земљишта и стара се о његовој заштити;
15) у складу са могућностима, учествује у обезбјеђивању услова и унапређењу дјелатности: здравствене заштите, образовања, социјалне и дјечје заштите, запошљавања и других области од интереса за локално становништво и врши права и дужности оснивача установа које оснива у овим дјелатностима, у складу са законом;
16) у складу са могућностима, уређује и обезбјеђује рјешавање стамбених потреба лица у стању социјалне потребе и лица са инвалидитетом и помаже рад хуманитарних и невладиних организација из ових области;
17) уређује и обезбјеђује услове за информисање локалног становништва;
18) уређује и обезбјеђује услове за развој библиотечке и других дјелатности од интереса за локално становништво; права;
19) уређује и обезбјеђује услове за заштиту и спашавање становништва, материјалних и културних добара и животне средине на подручју општине од елементарних непогода, техничко- технолошких несрећа и других несрећа;
20) организује и спроводи мјере заштите становништва од заразних болести;
21) ствара услове за развој пољопривредне производње (воћарство, повртларство, маслинарство и др.) и обавља друге послове из ове области;
22) обезбјеђује услове за заштиту потрошача;
23) уређује начин и услове држања кућних љубимаца, начин поступања са напуштеним и изгубљеним животињама, обезбјеђује услове за њихово збрињавање и спроводи мјере контроле њиховог размножавања;
24) утврђује радно вријеме у одређеним дјелатностима и одређује подручја у којима се може обављати одређена дјелатност;
25) уређује и обезбјеђује услове за одржавање јавних сајмова локалног значаја;
26) уређује начин организовања јавних радова од локалног значаја;
27) прописује прекршаје за повреде општинских прописа.

Члан 28

У оквиру сопствених надлежности, општина:

1) располаже, управља и штити своју имовину и врши поједина својинска овлашћења на државној имовини, у складу са законом;
2) уређује, уводи и утврђује сопствене приходе у складу са законом;
3) врши послове наплате и контроле сопствених прихода;
4) рјешава о правима, обавезама и правним интересима физичких лица, правних лица и других странака у управним и другим стварима;
5) утврђује јавни интерес за експропријацију непокретности за реализацију пројеката од локалног значаја, у складу са законом;
6) обезбјеђује спровођење активности које имају за циљ побољшање енергетске ефикасности у објектима и системима који користе енергију (зграде, системи јавног саобраћаја, јавне расвјете, водоснабдијевања, управљања отпадом и др.), а које за обављање дјелатности користе органи локалне самоуправе, органи локалне управе и јавне службе;
7) води евиденције, у складу са законом;
8) врши послове инспекцијског надзора и послове обезбјеђења комуналног реда, у складу са законом;
9) организује и обавља послове пружања правне помоћи грађанима у складу са законом;
10) установљава јавна признања и награде;
11) врши и друге послове у складу са потребама и интересима локалног становништва.

Члан 29

(1) Ради обезбјеђивања вршења послова из своје надлежности општина оснива:
1) органе локалне управе;
2) установе, привредна друштва и друге облике организовања ради пружања јавних услуга (у даљем тексту: јавне службе).

(2) Јавне службе могу се оснивати ако је обављање дјелатности незамјењив услов живота и рада локалног становништва, а задовољење потреба грађана у тим дјелатностима се не може квалитетно и економично обезбиједити приватном иницијативом или на други начин.

Члан 30

Кад оцијени да је вршење сопствених послова од заједничког интереса за двије или више општина, Влада може да захтијева од општина да заједнички обезбиједе вршење тих послова или утврди јавни интерес и обезбиједи њихово вршење.

2. Пренесени и повјерени послови

Члан 31

(1) Вршење појединих послова из надлежности органа државне управе законом се може пренијети општини кад се на тај начин обезбјеђује њихово ефикасније и економичније вршење.

(2) Вршење појединих послова из надлежности органа државне управе може се прописом Владе повјерити општини.

(3) Услови под којима се преносе или повјеравају послови општини уређују се законом, односно прописом Владе.

Члан 32

Пренесене послове у областима образовања, примарне здравствене заштите, социјалне и дјечје заштите, запошљавања и другим областима од интереса за локално становништво општина врши у складу са посебним законом.

IV. ИМОВИНА ОПШТИНЕ

Члан 33

(1) Општина има имовину.

(2) Имовину општине чине непокретне и покретне ствари, новчана средства, хартије од вриједности и друга имовинска права, у складу са законом.

Члан 34

(1) Општина располаже, штити и управља својом имовином сходно њеној намјени, са пажњом доброг привредника, у складу са посебним законом.

(2) Општина и јавне службе чији је оснивач општина дужне су да воде евиденцију о својој имовини.

(3) Имовина општине исказује се у складу са законом.

V. ОРГАНИ ОПШТИНЕ

1. Скупштина

Члан 35

Скупштина општине (у даљем тексту: скупштина) је представнички орган грађана општине. Скупштину чине одборници које бирају грађани на основу слободног, општег, једнаког и непосредног бирачког права, у складу са законом којим се уређује избор одборника и посланика.

Члан 38

Скупштина:

1) доноси статут општине;
2) доноси прописе и друге опште акте;
3) доноси стратешки план развоја општине;
4) доноси планове и програме развоја за поједине области;
5) доноси урбанистичке пројекте;
6) доноси програм уређења простора, односно план комуналног опремања;
7) доноси буџет и завршни рачун буџета;
8) уводи и утврђује општинске порезе, таксе, накнаде и друге сопствене приходе;
9) располаже непокретном имовином, осим у случајевима отуђења имовинских права на непокретностима непосредном погодбом, утврђеним законом којим се уређује државна имовина;
10) утврђује услове за оснивање мјесних заједница и даје сагласност на одлуке о оснивању;
11) расписује референдум за територију општине или за дио територије;
12) одлучује о грађанској иницијативи;
13) одлучује о расписивању самодоприноса за територију општине;
14) оснива јавне службе;
15) одлучује о задуживању и давању гаранција, у складу са законом;
16) врши потврђивање мандата и одлучује о правима одборника;
17) доноси одлуку о скраћењу мандата скупштине;
18) бира и разрјешава предсједника скупштине, предсједника општине и потпредсједника скупштине;
19) даје сагласност на одлуку о именовању и разрјешењу потпредсједника општине;
20) именује секретара скупштине, на предлог предсједника скупштине;
21) именује чланове радних тијела скупштине;
22) именује и разрјешава чланове органа управљања јавних служби;
23) разматра и усваја извјештај о раду предсједника општине и раду органа и служби из члана 69 овог закона;
24) разматра извјештај о раду јавних служби чији је оснивач општина;
25) разматра извјештај о реализацији препорука Државне ревизорске институције;
26) доноси пословник о свом раду;
27) доноси етички кодекс;
28) доноси одлуку о зарадама локалних функционера и лица која именује Скупштина;
29) доноси одлуку о зарадама локалних службеника и намјештеника;

30) врши и друге послове утврђене законом и статутом. Скупштина може имати стручну службу.

2. Предсједник општине

Члан 55

(1) Предсједник општине је извршни орган општине.

(2) Функција предсједника општине је професионална.

(3) Предсједник општине бира се, на вријеме од четири године.

(4) За предсједника општине може бити изабрано лице које испуњава услове за избор одборника, у складу са законом којим се уређује избор одборника и посланика.

Члан 58

(1) Предсједник општине:

1) представља и заступа општину;
2) предлаже прописе и друге акте које доноси скупштина;
3) стара се и одговоран је за извршавање закона, других прописа и општих аката, стратешког плана развоја општине и других развојних планова и програма, као и за спровођење стратешких докумената од државног значаја;
4) стара се и одговоран је за извршавање пренесених и повјерених послова;
5) подноси извјештај о стању имовине општине;
6) одлучује о отуђењу имовинских права на непокретностима непосредном погодбом, у складу са законом којим се уређује државна имовина;
7) утврђује организацију и начин рада локалне управе, по прибављеном мишљењу главног администратора;
8) именује и разрјешава потпредсједника општине, уз сагласност скупштине;
9) именује и разрјешава главног администратора, старјешине органа, односно посебних служби из члана 69 ст. 1 и 3 овог закона;
10) именује и разрјешава главног градског архитекту;
11) поставља и разрјешава менаџера;
12) подноси скупштини годишњи извјештај о свом раду и раду органа и служби из члана 69 овог закона, до 31. марта текуће године за претходну годину;
13) усмјерава и усклађује рад органа и служби из члана 69 овог закона и јавних служби, ради ефикаснијег остваривања њихових функција и квалитетнијег пружања јавних услуга, о чему доноси одговарајуће акте;
14) даје сагласност на акт о унутрашњој организацији и систематизацији органа и служби из члана 69 овог закона и јавних служби;
15) врши управни надзор над радом органа и служби из члана 69 овог закона и јавних служби;
16) доноси акте из своје надлежности и акте у извршавању пренесених и повјерених послова, ако посебним прописом није друкчије утврђено;
17) одговоран је за извршавање одлука и других аката које доноси скупштина и доноси акте за њихово извршавање;
18) доноси акте којима обезбјеђује извршење буџета општине;
19) доноси кадровски план;
20) доноси план интегритета;
21) доноси годишњи план обука локалних службеника и намјештеника;
22) врши и друге послове утврђене законом, статутом и другим актима општине. Предсједник општине може имати стручну службу којом руководи.

(5) Предсједник општине доноси акт о унутрашњој организацији и систематизацији стручне службе из става 2 овог члана, одлучује о избору кандидата у поступку заснивања радног односа и правима и обавезама запослених у служби.

VI. ЛОКАЛНА УПРАВА

1. Органи локалне управе и службе

Члан 69

(1) За вршење послова локалне управе образују се органи локалне управе (секретаријати, управе и дирекције).

(2) За вршење стручних и других послова из надлежности главног администратора и главног градског архитекте, као и заједничких стручних и других послова за потребе општине могу се образовати стручне службе.

(3) За вршење специфичних послова локалне управе образују се посебне службе (служба комуналне полиције, служба заштите и спашавања и друге службе, у складу са законом).

Члан 71

(1) Органи локалне управе:

1) извршавају законе, друге прописе и опште акте;
2) врше припрему и процјену анализе утицаја одлука и других прописа (РИА) које доносе скупштина и предсједник општине;
3) врше управни надзор над извршавањем прописа и других општих аката;
4) обезбјеђује вршење послова од јавног интереса за локално становништво;
5) рјешава у првостепеном управном поступку о правима, обавезама и правим интересима физичких лица, правних лица и других странака;
6) одлучује по правним љековима корисника услуга од општег интереса;
7) воде евиденције прописане законом и општим актима скупштине и предсједника општине;
8) врше и друге послове утврђене законом, статутом и другим актима општине.

(2) Припрема и процјена анализе утицаја из става 1 тачка 2 овог члана, врши се у складу са актом органа државне управе надлежног за послове финансија и доставља се уз предлог одлуке или другог прописа скупштини, односно предсједнику општине.

Члан 72

Органи локалне управе врше управни надзор који обухвата:

1) надзор над законитошћу аката јавних служби којима се рјешава о правима, обавезама и правним интересима грађана и правних лица;
2) надзор над законитошћу и цјелисходношћу рада јавних служби;
3) инспекцијски надзор.

Члан 73

У вршењу управног надзора органи локалне управе:

1) предлажу предсједнику општине да покрене поступак за оцјену уставности и законитости општих аката јавних служби или појединих њихових одредаба и да до окончања поступка пред Уставним судом Црне Горе обустави од извршења те акте;
2) налажу мјере за извршавање утврђених обавеза;
3) предлажу мјере за превазилажење проблема, односно отклањање пропуста у раду јавних служби;
4) дају иницијативу за доношење или измјену прописа;
5) подносе захтјев за покретање прекршајног поступка или кривичну пријаву;
6) обавјештавају друге органе, ако постоје разлози за предузимање мјера из њихове надлежности;
7) предузимају друге мјере, у складу са посебним прописима.

IX. ФИНАНСИРАЊЕ ОПШТИНА

Члан 150

Општина обезбјеђује приходе за финансирање сопствених послова из сљедећих извора:

1) сопствених прихода;

2) законом уступљених прихода;
3) Егализационог фонда;
4) буџета Црне Горе;
5) других извора, у складу са законом.

Члан 151

Општини се обезбјеђују средства за обављање пренесених и повјерених послова из буџета Црне Горе, у складу са прописом о преношењу, односно повјеравању послова.

XXII. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 201

Општине су дужне да статуте и друге опште акте ускладе са овим законом, у року од шест мјесеци од дана ступања на снагу овог закона.

Члан 202

Акт о унутрашњој организацији и систематизацији органа локалне управе, стручне службе, односно посебне службе ускладиће се са овим законом до 1. септембра 2018. године.

Члан 203

Локални службеници који се на дан ступања на снагу овог закона затекну на раду у органу локалне управе, стручној служби, односно посебној служби настављају са радом у звањима која су стекли по досадашњим прописима, до доношења рјешења о распоређивању у складу са актом из члана 202 овог закона.

Члан 204

Потпредсједници општине, секретари скупштина и главни администратор именовани у складу са Законом о локалној самоуправи ("Службени лист РЦГ", бр. 42/03, 28/04, 75/05 и 13/06 и Службени лист ЦГ", бр. 88/09, 38/12, 10/14 и 3/16) настављају са радом до истека мандата на који су именовани.

Члан 205

Лица која врше послове високог руководног кадра, која су именована, односно постављена до дана ступања на снагу овог закона, настављају са радом до истека времена на које су именовани или постављени.

Члан 206

Инспектори, односно овлашћена лица који су постављени до дана ступања на снагу овог закона, настављају са радом до истека времена на које су постављени.

Члан 207

Поступак одлучивања о правима, обавезама и одговорностима локалних службеника, односно намјештеника, као и поступак избора по огласу, који није правоснажно окончан до дана ступања на снагу овог закона, окончаће се у складу са Законом о државним службеницима и намјештеницима ("Службени лист ЦГ", бр. 39/11, 66/12 и 34/14).

Члан 208

(1) Дисциплински поступак против локалног службеника и намјештеника који није правоснажно окончан до дана ступања на снагу овог закона води и дисциплинску мјеру изриче дисциплинска комисија образована у складу са Законом о државним службеницима и намјештеницима ("Службени лист ЦГ", бр. 39/11, 66/12 и 34/14).

(2) До именовања предсједника и чланова Дисциплинске комисије у складу са законом којим се уређују права, обавезе и одговорности државних службеника и намјештеника, дисциплински поступак за теже повреде службених дужности локалних службеника и намјештеника и дисциплински поступак против лица која врше послове високог руководног кадра води се и дисциплинске мјере изричу се у складу са Законом о државним службеницима и намјештеницима ("Службени лист ЦГ", бр. 39/11, 66/12 и 34/14).

Члан 209

До именовања предсједника и чланова Комисије за жалбе у складу са законом којим се уређују права, обавезе и одговорности државних службеника и намјештеника, о жалби на рјешења којима је одлучено о правима и обавезама локалних службеника, односно намјештеника и одлуку о избору локалног службеника, односно намјештеника, жалба се подноси комисијама за жалбе општина образованим по досадашњим прописима.

Члан 211

Одредбе члана 51, члана 71 став 1 тачка 2, чл. 78, 84, 85 и чл. 89 до 150 овог закона, примјењиваће се од 1. јула 2018. године.

Члан 212

(1) Даном ступања на снагу овог закона престаје да важи Закон о локалној самоуправи ("Службени лист РЦГ", бр. 42/03, 28/04, 75/05 и 13/06 и "Службени лист ЦГ", бр. 88/09, 38/12, 10/14 и 3/16) и Закон о мјесним заједницама ("Службени лист СРЦГ", бр. 8/82 и 12/82).

(2) Уредба о службеним звањима локалних службеника и намјештеника и условима за њихово вршење у органима локалне управе ("Службени лист ЦГ", број 15/13) престаје да важи 1. јула 2018. године.

Члан 213

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном листу Црне Горе".

*****

2. Закон о Главном граду

("Сл.лист РЦГ", број 65/05, „Сл.лист ЦГ“, бр. 72/10, 2/16 и 31/17 од 12.05.2017.; Види други закон - 88/09)

I ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1 *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 72/10)*

Овим законом уређује се начин остваривања локалне самоуправе у Подгорици као Главном граду и административном центру Црне Горе (у даљем тексту: Главни град).

Члан 4 *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 72/10 и 2/16)*

(1) Ради стварања услова за ефикасније и економичније обављање послова из надлежности Главног града и учешћа грађана у вршењу тих послова образује се општина у оквиру Главног града (у даљем тексту: општина), као облик остваривања локалне самоуправе.

(2) Општина врши послове утврђене Законом о локалној самоуправи, овим законом, статутом општине и статутом Главног града.

(3) Општина има своју територију, свој буџет и надлежности у складу са законом.

II ВРШЕЊЕ ПОСЛОВА ГЛАВНОГ ГРАДА

Члан 5 *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 72/10)*

Главни град врши послове локалне самоуправе који су законом и другим прописом утврђени за општину.

Члан 6

Због посебног значаја који Главни град има за Црну Гору обезбјеђује се усклађено спровођење послова из надлежности државних органа и органа Главног града и то посебно у дијелу:

1) стварања услова за развој Главног града;
2) представљања Главног града у протоколарним и промотивним ситуацијама;
3) представљања Главног града у пословима међудржавне и међународне сарадње;
4) организовања и спровођења приредби и прослава државног карактера.

Члан 7 *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 72/10)*

У просторним плановима Црне Горе и Главног града обезбјеђује се усклађено утврђивање намјене и коришћења простора за рад и развој Главног града, дјеловање и рад државних органа, дипломатских представништава, конзулата, међународних организација и представништава међународних организација.

Члан 8

Државни органи и органи Главног града сарађују и усклађују вршење послова из своје надлежности, кроз програме развоја и инвестиционе пројекте, посебно у областима:

1) заштите животне средине;
2) планирања и уређења простора;
3) јавног реда и мира и безбједности саобраћаја;
4) вршења послова јавних служби;
5) у другим областима у којима постоји јавни интерес.

Члан 9 *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 72/10)*

(1) Ради реализације програма развоја и инвестиционих пројеката из члана 8 овог закона, Влада Црне Горе (у даљем тексту: Влада) и Главни град закључују споразум.

(2) У спровођењу споразума из става 1 овог члана закључује се једногодишњи или вишегодишњи уговор.

(3) Уговором из става 2 овог члана ближе се уређују права и обавезе, начин извршавања обавеза и плаћања трошкова.

2. Градоначелник

Члан 16 *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 72/10 и 2/16)*

(1) Поред послова утврђених законом за предсједника општине, градоначелник обавља и сљедеће послове:

1) утврђује смјернице за остваривање планова и програма развоја Главног града, по појединим дјелатностима;
2) прати спровођење програма развоја и рада јавних служби чији је оснивач Главни град и предлаже, односно предузима мјере којима се обезбјеђују услови за њихово функционисање;
3) даје сагласност на акт којим се утврђује број и структура запослених у јавним службама које се финансирају из буџета Главног града;
4) врши друге послове утврђене законом, статутом Главног града и другим актима.

(2) Градоначелник може учествовати у раду Владе, када се расправља о питањима која су од интереса за развој Главног града.

Члан 17

(1) Ради разматрања питања од интереса за развој Главног града, градоначелник образује Савјет градоначелника.

(2) Савјет градоначелника чине предсједници градских општина, предсједник Савјета за развој и заштиту локалне самоуправе Главног града, представник скупштинског одбора за систем локалне самоуправе и одређени број привредника, научних и стручних радника.

(3) Савјет градоначелника разматра питања и даје предлоге о: развојним програмима и пројектима, просторним и урбанистичким плановима; буџету и завршном рачуну; општим и другим актима којима се утврђују права и обавезе грађана; извјештају о раду органа локалне управе и јавних служби и унапређењу и развоју јавних служби, квалитету пружања јавних услуга и о другим питањима од значаја за развој Главног града.

(4) Актом о образовању Савјета уређује се број чланова, начин рада и друга питања од значаја за рад Савјета.

*

3. Закон о Пријестоници

(„Сл.лист ЦГ“, број 51/17 од 03.08.2017.)

I. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1

Пријестоница Цетиње (у даљем тексту: Пријестоница) је историјски и културни центар Црне Горе.

Члан 2

У Пријестоници се, поред функција органа локалне самоуправе, врше и поједине највише државне функције.

Члан 4

Због посебног значаја који Пријестоница има за Црну Гору, обезбјеђује се усклађеност вршења послова из надлежности државних органа и органа Пријестонице, и то посебно у односу на:

- стварање услова за развој Пријестонице;
- представљање и промовисање Пријестонице;
- представљање Пријестонице у пословима међудржавне и међународне сарадње;
- организовање прослава државног карактера.

II. ПОСЕБНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 9

(1) У Пријестоници је резиденција Предсједника Црне Горе, као и сједиште Уставног суда Црне Горе, министарства надлежног за вањске послове и министарства надлежног за послове културе.

(2) Влада Црне Горе (у даљем тексту: Влада) може одредити да сједиште појединих органа државне управе и јавних установа чији је она оснивач буде у Пријестоници.

(3) У Пријестоници су и сједишта факултета Универзитета Црне Горе из области умјетности (Музичка академија, Факултет ликовних умјетности и Факултет драмских умјетности), Историјски институт Црне Горе и Факултет за црногорски језик и књижевност.

Члан 10

У Пријестоници се одржава прва сједница редовних засиједања Скупштине Црне Горе.

Члан 11

Дипломатска, конзуларна и друга страна представништва и међународне организације могу имати сједиште у Пријестоници.

Члан 12

(1) Објекти од историјског и културног значаја на територији Пријестонице у којима своје послове врше државни органи користе се на начин и под условима које прописује Влада, по прибављеном мишљењу Скупштине Пријестонице.

(2) Објекти од историјског и културног значаја у којима своје послове врше органи локалне самоуправе, органи локалне управе, јавне службе које се финансирају из буџета Пријестонице или чији је оснивач Пријестоница користе се на начин и под условима које прописује Скупштина Пријестонице.

III. ОРГАНИЗАЦИЈА ПРИЈЕСТОНИЦЕ

Члан 16

Организација и начин рада органа Пријестонице уређују се Статутом и другим актима Пријестонице, у складу са законом којим се уређује локална самоуправа.

Члан 17

Органи Пријестонице су Скупштина Пријестонице и градоначелник Пријестонице.

Члан 22

(1) Поред послова утврђених законом за предсједника општине, градоначелник Пријестонице врши и сљедеће послове:

- утврђује смјернице за остваривање планова и програма развоја Пријестонице;
- прати спровођење програма развоја и рада јавних установа и привредних друштава чији је оснивач Пријестоница;
- даје сагласност на акт којим се утврђује број и структура запослених у јавним установама и привредним друштвима чији је оснивач Пријестоница;
- утврђује предлог годишњег Програма развоја Пријестонице из члана 26 став 1 алинеја 1 овог закона;
- врши и друге послове утврђене законом, Статутом Пријестонице и другим актима.

(2) Градоначелник Пријестонице може учествовати у раду Владе кад се расправља о питањима која су од интереса за развој Пријестонице.

IV. СЕНАТ ПРИЈЕСТОНИЦЕ

Члан 25

(1) Пријестоница има Сенат који се конституише актом Скупштине Пријестонице.

(2) Сенат Пријестонице чине:

- Предсједник Црне Горе,
- потпредсједник Скупштине Црне Горе,
- потпредсједник Владе за економску политику и финансијски систем,
- предсједник Црногорске Академије наука и умјетности,
- ректор Универзитета Црне Горе,
- министар културе,
- градоначелник Пријестонице,
- министар вањских послова,
- предсједник Скупштине Пријестонице.

(3) Сенатом Пријестонице предсједава Предсједник Црне Горе.

Члан 26

Сенат Пријестонице врши сљедеће послове:

- усваја годишњи Програм развоја Пријестонице који се финансира из средстава из члана 30 став 3, а у вези става 2 овог закона;
- заузима ставове, разматра и даје предлоге и мишљења државним органима и органима Пријестонице о питањима значајним за економски, културни и историјски развој Пријестонице.

V. ФИНАНСИРАЊЕ ПРИЈЕСТОНИЦЕ

Члан 29

На питања финансирања Пријестонице примјењују се одредбе закона којим се уређује финансирање локалне самоуправе, осим одредаба које се односе на уједначавање финансирања општина.

Члан 30

(1) За потребе развоја Пријестонице, у буџету Црне Горе обезбјеђују се средства у износу од 1% пројектоване вриједности текућег буџета Црне Горе за сваку фискалну годину.

(2) Средствима из става 1 овог члана, у висини од 0,6% пројектоване вриједности текућег буџета Црне Горе, финансирају се:

- пројекти који доприносе отварању нових радних мјеста;
- развојни пројекти;
- инфраструктурни пројекти;
- пројекти на очувању културно историјског и природног насљеђа;

- пројекти за валоризацију туристичких потенцијала;
- пројекти од јавног интереса који се реализују по моделу јавно-приватног партнерства или другог облика партнерства;
- и остали пројекти од значаја за развој Пријестонице.

(3) Средства из става 2 овог члана планирају се капиталним буџетом у оквиру годишњег закона о буџету Црне Горе код потрошачких јединица задужених за реализацију капиталног буџета.

(4) Ако процијењени износ кандидованих пројеката за капитални буџет, који испуњавају услове сходно акту о изради капиталног буџета, не достиже пројектовани износ од 0,6% текућег буџета, годишњим законом о буџету Црне Горе може се планирати и мањи износ средстава.

(5) Средства из става 1 овог члана, у висини од 0,4% пројектоване вриједности текућег буџета Црне Горе планирају се годишњим законом о буџету Црне Горе на издатку трансфера општинама код органа државне управе надлежног за послове финансија и опредјељују се Пријестоници за финансирање издатака за вршење законом утврђених надлежности Пријестонице.

Члан 31

(1) Предлог годишњег Програма развоја Пријестонице за наредну годину, градоначелник Пријестонице дужан је да уз претходно информисање Скупштине Пријестонице, а након спроведене јавне расправе, достави Сенату најкасније до 1. октобра текуће године.

(2) Годишњи Програм развоја Пријестонице Сенат Пријестонице усваја, најкасније до 1. новембра текуће године.

VI. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 34

Одредба члана 30 овог закона примјењиваће се од 1. јануара 2018. године.

Члан 35

Даном ступања на снагу овог закона престаје да важи Закон о Пријестоници ("Службени лист ЦГ", број 47/08).

*****

3. Закон о потврђивању Европске повеље о локалној самоуправи

("Сл.лист ЦГ - Међународни уговори", број 5/08 од 7.8.2008. године)

Члан 1

Потврђује се Европска повеља о локалној самоуправи сачињена 15. октобра 1985. године у Стразбуру, у оригиналу на енглеском и француском језику.

Члан 2

Текст Европске повеље о локалној самоуправи у оригиналу на енглеском и у преводу на црногорски језик , гласи:

ЕВРОПСКА ПОВЕЉА О ЛОКАЛНОЈ САМОУПРАВИ
(Стразбур, 15. октобар 1985.)

ДИО I

Члан 2

Уставни и правни основ локалне самоуправе

1. Начело локалне самоуправе биће утврђено у домаћем законодавству и гдје је то могуће Уставу.

Члан 3

Концепт локалне самоуправе

1. Локална самоуправа подразумијева право и способност локалних власти да, у законским оквирима, уређују и управљају значајним дијелом јавних послова из своје надлежности и у интересу локалног становништва.

2. Ово право ће вршити савјети или скупштине, састављени од чланова који су слободно изабрани тајним гласањем, на основу непосредног, равноправног и општег права гласа, који могу имати

извршне органе који су њима одговорни. Овом одредбом ни на који начин се не отклања могућност скупштине, референдума или било ког другог облика непосредног учешћа, тамо гдје су они статутом дозвољени.

Члан 4

Дјелокруг локалне самоуправе

1. Основна овлашћења и одговорности локалних власти, утврђују се уставом или статутом. Међутим, ова одредба не спречава преношења овлашћења и одговорности на локалне власти за специфичне сврхе у складу са законом. Локалне власти, у законским оквирима, имају пуну слободу да предузму иницијативу у вези са било којим питањем које није искључено из њихове надлежности, нити додијељено некој другој истанци.

2. Јавне послове ће првенствено обављати они органи власти који су најближи грађанима. Приликом преношења послова другом органу власти, требало би узети у обзир обим и природу посла и захтјеве у погледу ефикасности и економичности.

3. Овлашћења дата локалним властима, по правилу ће бити потпуна и ексклузивна. Она не смију бити нарушена или ограничена другом, централном или регионалном влашћу, осим у складу са законом.

4. У случајевима преношења овлашћења са централних или регионалних на локалне власти, локалним властима ће, у што је могуће већој мјери, бити дозвољено да прилагођавају њихово спровођење локалним условима.

5. Локалне власти ће бити консултоване, у мјери у којој је то могуће, благовремено и на одговарајући начин приликом планирања и одлучивања о свим питањима која их се директно тичу.

Члан 5

Заштита граница територије у надлежности локалне власти

1. Промјене граница територије која је у надлежности локалне власти, неће бити вршене без претходне консултације локалних заједница о којима је ријеч, по могућности путем референдума, тамо гдје је то омогућено законом.

Члан 6

Одговарајућа организација управе и средства за обављање послова локалних власти

1. Не доводећи у питање општије законске одредбе, локалне власти могу да одреде сопствену унутрашњу организацију управе, како би је прилагодили локалним потребама и обезбиједили ефикасну управу.

2. Услови рада запослених у локалним органима власти, биће такви да омогуће запошљавање кадрова високог квалитета на основу заслуга и компетентности; у ту сврху треба створити адекватне могућности за обуку, накнаде и изгледе за напредовање у каријери.

Члан 7

Услови вршења овлашћења на локалном нивоу

1. Услови под којим раде изабрани представници локалних власти, су такви да обезбјеђују слободно обављање њихових функција.

2. Ти услови треба да обухвате одговарајућу финансијску надокнаду трошкова, који настану у току обављања функције о којој је ријеч, као и надокнаду тамо гдје је могуће, за губитак зараде или плате за посао који је обављен и одговарајућу социјалну заштиту осигурања.

3. Све функције и активности за које се сматра да су неспојиве са обављањем локалне изборне функције, биће одређене законом или основним правним начелима.

Члан 8

Управни надзор над радом локалних власти

1. Све врсте управног надзора над радом локалних власти, могу се вршити само у складу са процедурама и у случајевима који су предвиђени уставом или законом.

2. Сваки управни надзор над радом локалних власти, по правилу ће имати за циљ само да обезбиједи усклађеност са законом и уставним начелима. Међутим, виши нивои власти могу обављати управни надзор у погледу цјелисходности вршења послова који су повјерени локалним властима.

3. Управни надзор над радом локалних власти, вршиће се на начин којим ће се обезбиједити да интервенција контролног органа буде у сразмјери са значајем интереса који се штити.

Члан 9

Финансијска средства локалних власти

1. Локалне власти имају право, у оквиру националне економске политике, на адекватна финансијска средства којима могу слободно да располажу у оквиру својих овлашћења.

2. Финансијска средства локалних власти, биће сразмјерна одговорностима утврђеним уставом и законом.

3. Дио, финансијских средстава локалних власти, потиче од локалних пореза и такса чију висину они могу да одреде у законским оквирима.

4. Финансијски системи, на којима се заснивају средства којима располажу локалне власти, биће довољно разноврсни и прилагодљиви како би им омогућили да се у што већој мјери ускладе са стварним промјенама трошкова у обављању својих послова.

5. Заштита финансијски слабијих локалних власти, захтијева успостављање процедура финансијског изједначавања, или сличних мјера које имају за циљ да исправе посљедице расподјеле потенцијалних извора финансирања и финансијског оптерећења, које су дужни да измире. Такве процедуре или мјере неће умањити слободу одлучивања локалних органа власти, коју они имају у оквиру сопствених сфера одговорности.

6. Локалне власти биће консултоване на одговарајући начин, о томе како да им се додјељују прераспоређена средства.

7. Субвенције локалним властима неће бити, колико год је то могуће, намијењене финансирању одређених пројеката. Давање субвенције неће уклонити основно право локалних органа власти, да у оквиру своје надлежности имају слободу политичког одлучивања.

8. Ради задуживања због капиталног инвестирања, локалне власти имаће приступ националном тржишту капитала у оквиру законских могућности.

Члан 10

Право локалних органа власти на удруживање

1. Локални органи власти, имају право да у вршењу својих дужности сарађују у оквиру закона стварајући конзорцијуме са другим локалним органима власти, у циљу остварења задатака од заједничког интереса.

2. Право локалних органа власти, да припадају асоцијацији рада заштите и промоције њихових заједничких интереса, и да припадају међународној асоцијацији локалних органа власти, биће признато у свакој држави.

3. Локални органи власти, имају право да под условима предвиђеним законом, сарађују са одговарајућим локалним органима власти у другим државама.

Члан 11

Правна заштита органа локалне самоуправе

1. Локални органи власти, имаће право да прибјегну жалби код суда како би обезбиједили слободно спровођење својих овлашћења, и поштовање принципа локалне самоуправе, који су уграђени у устав или домаће законодавство.

Члан 3

Приликом потврђивања Европске повеље о локалној самоуправи, Црна Гора ће дати изјаву сљедеће садржине: "Црна Гора у складу са чланом 12 Европске повеље о локалној самоуправи сматраће се обавезном да прихвати сљедеће одредбе:

- члан 2;
- члан 3 ст. 1 и 2;
- члан 4 ст. 1, 2, 4 и 6;
- члан 5;
- члан 6 став 1;
- члан 7 ст. 1 и 3;
- члан 8 став 1;
- члан 9 ст. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 и 8;
- члан 10 ст. 1, 2 и 3, члан 11."

Члан 4

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном листу Црне Горе.

***

IV. ПОСЛОВИ ЛОКАЛНЕ САМОУПРАВЕ У ПОЈЕДИНИМ УПРАВНИМ ОБЛАСТИМА ПО МАТЕРИЈАЛНИМ ПРОПИСИМА

1. ОПШТА УПРАВА

(лична стања грађана, бирачки списак, држављанство, изборно право, пружање правне помоћи грађанима, овјеравање потписа, рукописа и преписа и др.)

1.1. Закон о територијалној организацији Црне Горе

(„Сл.лист ЦГ“, бр. 54/11, 26/12, 27/13, 62/13, 12/14, 3/16, 31/17 и 3/20 од 23.01.2020.; Види Одуку УС – 86/18)

I. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1

Овим законом уређују се територијална организација Црне Горе, услови, начин и поступак територијалног организовања и друга питања од значаја за територијалну организацију.

Члан 2 *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 3/16)*

Територија општине, Главног града, општине у оквиру Главног града и Пријестонице (у даљем тексту: јединица локалне самоуправе) утврђује се овим законом.

II. ТЕРИТОРИЈАЛНА ОРГАНИЗАЦИЈА

Члан 4

Територију јединице локалне самоуправе чине насеља.

Члан 5 *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 3/16)*

Територија Главног града Подгорица, са сједиштем у Подгорици, обухвата:

- територију Подгорице као насеља градског карактера и насеља: ...;
- територију Голубоваца као општине у оквиру Главног града са насељима: Голубовци који су сједиште ове општине, ...;
- територију Тузи као општине у оквира Главног града са насељима: Тузи које су сједиште ове општине, ...

Члан 5 *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 3/16 и 31/17)*

Територија Главног града Подгорица, са сједиштем у Подгорици, обухвата:

- територију Подгорице као насеља градског карактера и насеља: ...;
- територију Голубоваца као општине у оквиру Главног града са насељима: Голубовци који су сједиште ове општине, ...

Члан 6

Територија Пријестонице Цетиње, са сједиштем у Цетињу, ...

Члан 7 став 1 *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 27/13 и 12/14)*

(1) Општине су: Андријевица, Бар, Беране, Бијело Поље, Будва, Гусиње, Даниловград, Жабљак, Котор, Колашин, Мојковац, Никшић, Петњица, Плав, Плужине, Пљевља, Рожаје, Тиват, Улцињ, Херцег Нови и Шавник.

Члан 7 став 1 *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 27/13, 12/14 и 31/17)*

(1) Општине су: Андријевица, Бар, Беране, Бијело Поље, Будва, Гусиње, Даниловград, Жабљак, Котор, Колашин, Мојковац, Никшић, Петњица, Плав, Плужине, Пљевља, Рожаје, Тиват, Тузи, Улцињ, Херцег Нови и Шавник.

Члан 9

(1) Насеље је дио територије јединице локалне самоуправе које има изграђене објекте за становање или привређивање, основну комуналну инфраструткуру и друге објекте за задовољење потреба локалног становништва, односно привреде.

(2) Границе подручја насеља одређују се одлуком скупштине јединице локалне самоуправе, у складу са овим законом.

(3) Иницијативу за спајање и оснивање нових насеља може покренути скупштина јединице локалне самоуправе или 30% грађана који имају бирачко право у насељу, односно насељима за која се захтјева промјена.

(4) Одлуку о спајању и оснивању нових насеља доноси орган из става 2 овог члана.

Члан 10

(1) Назив насеља, улице и трга одређује скупштина јединице локалне самоуправе, уз претходно прибављено мишљење мјесних заједница на чијем подручју се налази насеље, улица, односно трг.

(2) Насеље, улица и трг могу добити назив по географским и другим појмовима, значајним догађајима или истакнутим личностима.

(3) Ако се назив насеља, трга или улице одређује по значајном догађају или истакнутој личности примјењује се закон којим се уређују спомен-обиљежја.

(4) Насеља, улице и тргови на подручју јединице локалне самоуправе не могу имати исти назив.

(5) О промјени назива насеља, улице и трга одлучује скупштина јединице локалне самоуправе, на начин из става 1 овога члана.

(6) Иницијативу за промјену назива насеља, улице и трга може покренути скупштина јединице локалне самоуправе или 30% грађана који имају бирачко право у насељу, односно насељима за која се захтијева промјена.

Члан 10а *(„Сл.лист ЦГ“, број 3/20)*

(1) Изузетно од члана 10 овог закона, уколико скупштина јединице локалне самоуправе до дана ступања на снагу овог закона није одредила називе свих насеља, улица и тргова на територији јединице локалне самоуправе, градоначелник Главног града, градоначелник Пријестонице, предсједник општине, предсједник општине у оквиру Главног града (у даљем тексту: предсједник општине) дужан је донијети одлуку о привременом одређивању назива тих насеља, улица и тргова.

(2) Одлуком из става 1 овог члана назив насеља, улице и трга предсједник општине може одредити само по нумеричким појмовима и географским појмовима из конкретне јединице локалне самоуправе.

(3) За обављање послова из става 1 овог члана предсједник општине може образовати стручно радно тијело.

(4) Одлука предсједника општине из става 1 овог члана, престаје да важи ступањем на снагу одлуке скупштине јединице локалне самоуправе о одређивању назива насеља, улица и тргова.

(5) Предсједник општине дужан је да одлуку из става 1 овог члана достави органу локалне управе надлежном за означавање стамбених и пословних зграда бројевима, као и органу локалне управе надлежном за постављање табли са називима насеља, улица и тргова и бројева стамбених и пословних зграда, у року од 24 часа од часа доношења одлуке.

Члан 11 *(„Сл.лист ЦГ“, број 3/20)*

Стамбене и пословне зграде морају бити означене бројевима које одређује надлежни орган управе Главног града, орган управе Пријестонице, орган управе општине, орган управе општине у оквиру Главног града (у даљем тексту: орган локалне управе).

Члан 12 *(„Сл.лист ЦГ“, број 3/20)*

Надлежни орган локалне управе дужан је да обезбиједи постављање табли са називима насеља, улица, тргова и бројевима стамбених и пословних зграда.

Члан 12а *(„Сл.лист ЦГ“, број 3/20)*

(1) Предсједник општине дужан је једном мјесечно, након ступања на снагу овог закона, министарству надлежном за послове локалне самоуправе (у даљем тексту: Министарство) доставити информацију о имплементацији одредби чл. 10а, 11 и 12 овог закона на територији јединице локалне самоуправе.

(2) Министарство је дужно да прати спровођење одредаба овог закона и уколико оцијени да предсједник општине, односно надлежни орган локалне управе у року утврђеним овим законом неће извршити обавезе из чл. 10а, 11 и 12 овог закона, о истом ће без одлагања обавијестити Владу Црне Горе.

(3) У случају из става 2 овог члана Влада Црне Горе је дужна одмах предузети неопходне мјере којима ће обезбиједити да предсједник општине и надлежни орган локалне управе, благовремено изврше обавезе утврђене чл. 10а, 11 и 12 овог закона.

(4) Влада Црне Горе и Министарство дужни су да на захтјев предсједника клуба посланика доставе информацију и податке у вези са примјеном одредаба члана 12а овог закона, у року од 48 часова од дана пријема захтјева.

Члан 13

(1) Евиденцију о називима насеља, улица и тргова и бројевима стамбених и пословних зграда води надлежни орган локалне управе.

(2) Орган из става 1 овог члана дужан је да достави податке из евиденције коју води органима државне управе надлежним за послове статистике и послове некретнина.

Члан 14

Начин означавања назива насеља, улица, тргова и зграда, садржај и начин вођења евиденције из чалан 13 став 1 овог закона уређује Влада Црне Горе (у даљем тексту: Влада).

III. ОСНИВАЊЕ, УКИДАЊЕ И ПРОМЈЕНА ТЕРИТОРИЈЕ ОПШТИНЕ

1. Заједничке одредбе

Члан 15

Нова општина се може основати на територији која представља природну и географску цјелину, као и економски повезан простор са сједиштем општине као гравитационим центром.

Члан 16 *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 3/16)*

Оснивање општине, укидање и промјена територије општине (у даљем тексту: територијална промјена) врши се:

1) спајањем двије или више општина у нову општину;
2) дијељењем једне општине у двије или више нових општина;
3) припајањем дијела једне општине другој;
4) спајањем дјелова двије или више општина у нову општину;
5) укидањем општине и припајањем њене територије једној или више општина;
6) издвајањем дијела једне општине у нову општину;
7) издвајањем градске општине у нову општину;
8) издвајањем градске општине у општину у оквира Главног града;
9) издвајањем општине у оквиру Главног града у нову општину.

Члан 16 *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 3/16 и 31/17)*

Оснивање општине, укидање и промјена територије општине (у даљем тексту: територијална промјена) врши се:

1) спајањем двије или више општина у нову општину;
2) дијељењем једне општине у двије или више нових општина;
3) припајањем дијела једне општине другој;
4) спајањем дјелова двије или више општина у нову општину;
5) укидањем општине и припајањем њене територије једној или више општина;
6) издвајањем дијела једне општине у нову општину;
7) издвајањем градске општине у нову општину;
8) издвајањем општине у оквиру Главног града у нову општину.

2. Услови и поступак за територијалну промјену

Члан 29 *(„Сл.лист ЦГ", број 62/13)*

(1) Ради претходног изјашњавања грађана о територијалној промјени скупштина општине расписује за јединицу локалне самоуправе општински референдум (консултативни референдум).

(2) Одлука о расписивању референдума доноси се у року од 90 дана од дана подношења Иницијативе.

(3) Од дана расписивања до дана одржавања референдума не може протећи мање од 45 ни више од 90 дана.

(4) Референдум не може бити одржан на дан одржавања локалних избора, као ни у периоду од седам дана прије и седам дана послије одржавања локалних избора у тој општини

(5) Резултати референдума исказују се за територију општине, а у случају подјеле и промјене границе и за подручје на које се територијална промјена односи.

(6) Скупштина општине доставља Министарству резултате референдума, исказане у складу са ставом 4 овог члана, у року од 15 дана од објављивања резултата референдума.

3. Промјена назива општине

Члан 33

Иницијативу за промјену назива општине може поднијети:

1) најмање 30% грађана који имају бирачко право у општини за коју је поднијета иницијатива о промјени назива;
2) скупштина општине;
3) предсједник општине.

Члан 35

(1) Иницијатива за промјену назива општине подноси се скупштини општине. Скупштина општине дужна је да се о поднијетој иницијативи изјасни у року од 30 дана.

(2) Ради претходног изјашњавања грађана о промјени назива општине расписује се општински референдум (консултативни референдум).

(3) Иницијативу за промјену назива општине и резултате референдума скупштина општине доставља Влади, у року од 15 дана од дана објављивања резултата референдума.

Члан 36

(1) Одлуку по иницијативи за промјену назива општине доноси Влада, у року од 30 дана од дана пријема аката из чална 35 става 3 овог закона.

(2) Ако Влада прихвати иницијативу, утврдиће предлог закона, у року од 30 дана од дана доношења одлуке.

(3) Ако Влада не прихвати Иницијативу, нова иницијатива не може се покренути у року од 12 мјесеци.

IV. КОНСТИТУИСАЊЕ ОРГАНА НОВООСНОВАНЕ ОПШТИНЕ

Члан 38 *(„Сл.лист ЦГ", бр. 62/13 и 12/14)*

(1) Након доношења закона којим су извршене територијалне промјене спроводе се избори за органе општине, односно општина, у складу са законом.

(2) Прве изборе за скупштину новоосноване општине расписује предсједник Црне Горе, у року од 90 дана од дана ступања на снагу закона којим је основана нова општина.

(3) Предсједник Црне Горе расписује ванредне изборе и у општини у којој је дошло до територијалне промјене истога дана када и изборе у новоформираној општини.

(4) Средства за спровођење првих избора за скупштину новоосноване општине обезбјеђују се у буџету Црне Горе.

IV. СТВАРАЊЕ УСЛОВА ЗА ПОЧЕТАК РАДА НОВООСНОВАНЕ ОПШТИНЕ

Члан 38 *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 62/13, 12/14 и 31/17)*

(1) Скупштина општине, односно скупштине општина у којима је дошло до територијалне промјене, ради стварања услова за почетак рада новоосноване општине образују организациони одбор, у року од 30 дана од дана почетка примјене закона којим је основана нова општина.

(2) Организациони одбор из става 1 овог члана чине по три представника општине у којој је дошло до територијалне промјене и новоосноване општине и један представник Министарства.

(3) Приликом одређивања састава организационог одбора води се рачуна о заступљености стручњака за питања урбанизма, катастра и имовинских права.

(4) Организациони одбор из става 1 овог члана предлаже начин уређења односа између општина, територијално разграничење, начин подјеле имовине и друге активности за стварање услова за почетак рада новоосноване општине.

Члан 38а

(1) Прве изборе за скупштину новоосноване општине, након доношења закона којим је извршена територијална промјена, расписује Предсједник Црне Горе, у року од 90 дана од дана почетка примјене закона којим је основана нова општина.

(2) Средства за спровођење првих избора за скупштину новоосноване општине обезбјеђују се у буџету Црне Горе.

Члан 39 *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 62/13 и 12/14)*

(1) Општинску изборну комисију у сталном саставу, за спровођење првих избора за одборнике у скупштини новоосноване општине, именује Скупштина Црне Горе, на предлог радног тијела Скупштине надлежног за избор и именовања, из реда кандидата које предложе политичке партије, односно изборне листе које имају одборнике у скупштини општине код које долази до територијалне промјене, а које испуњавају услове да предложе представнике у стални састав општинске изборне комисије утврђене Законом о избору одборника и посланика.

(2) Право да предложе представнике у стални састав бирачког одбора за спровођење првих избора у новооснованој општини припада политичким партијама, односно изборним листама које имају одборнике у скупштини општине код које долази до територијалне промјене, сагласно критеријумима утврђеним Законом о избору одборника и посланика.

Члан 39а *(„Сл.лист ЦГ“, број 31/17)*

Конститутивну сједницу скупштине новоосноване општине сазива предсједник скупштине општине у којој је дошло до територијалне промјене.

Члан 49а *(„Сл.лист ЦГ“, број 3/16)*

Одредбе овог закона које се односе на конституисање органа новоосноване општине, након доношења закона којим су извршене територијалне промјене, сходно се примјењују на Главни град, општину у оквиру Главног града и Пријестоницу.

V. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 52а *(„Сл.лист ЦГ“, број 3/20)*

Одлуку о привременом називу насеља, улица и тргова из члана 10а став 1 овог закона предсједник општине дужан је донијети у року од 30 дана од дана ступања на снагу овог закона.

НАПОМЕНА: Рок истиче 01.03.2020.

Члан 52б *(„Сл.лист ЦГ“, број 3/20)*

Бројеве за означавање стамбених и пословних зграда из члана 11 овог закона, надлежни орган дужан је одредити у року од 60 дана од дана ступања на снагу овог закона. ***НАПОМЕНА***: Рок истиче 31.03.2020.

Члан 52ц *(„Сл.лист ЦГ“, број 3/20)*

(1) Постављање табли са називима насеља, улица и тргова и бројева стамбених и пословних зграда из члана 12 овог закона надлежни орган локалне управе дужан је обезбиједити у року од пет мјесеци од дана ступања на снагу овог закона. ***НАПОМЕНА***: Рок истиче 01.07.2020.

(2) У циљу извршења обавеза из става 1 овог члана у поступку набавке табли са називима насеља, улица и тргова и бројева стамбених и пословних зграда, не примјењују се одредбе Закона о јавним набавкама.

Члан 53а *(„Сл.лист ЦГ“, број 31/17)*

(1) Послове локалне управе и локалне службенике и намјештенике који су вршили те послове у органима локалне управе Општине Тузи као општине у оквиру Главног града преузеће органи локалне управе Општине Тузи, у року од 30 дана од дана образовања тих органа у складу са чланом 41 овог закона.

(2) До образовања органа локалне управе Општине Тузи, послове из њихове надлежности обављаће органи локалне управе Општине Тузи као општине у оквиру Главног града.

Члан 53б *(„Сл.лист ЦГ“, број 31/17)*

До доношења буџета Општине Тузи у складу са чланом 42 став 1 овог закона, финансирање Општине Тузи вршиће се из Буџета Општине Тузи као општине у оквиру Главног града.

Члан 55

Ступањем на снагу овог закона престаје да важи Закон о подјели Социјалистичке Републике Црне Горе на општине („Службени лист НРЦГ”, бр. 10/60 и „Службени лист СРЦГ”, бр. 6/65, 6/70, 45/90, 45/91, 23/95) и Закон о насељима („Службени лист СРЦГ”, бр. 29/90).

*****

1.2. Закон о регионалном развоју

("Сл.лист ЦГ", бр. 20/11, 26/11, 20/15 и 46/19 од 12.08.2019.)

I. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Предмет

Члан 1

Овим законом уређује се начин подстицања и планирања регионалног развоја Црне Горе и друга питања од значаја за регионални развој.

Циљеви

Члан 2 *(„Сл.лист ЦГ“, број 20/15)*

(1) Циљеви обезбјеђења друштвено-економског развоја Црне Горе утврђују се политиком регионалног развоја Црне Горе у складу са начелима одрживог развоја и стратешким развојним документима за поједине области којима се планира развој Црне Горе.

(2) Политиком регионалног развоја обезбјеђује се равномјернији раст и развој свих јединица локалне самоуправе и региона, заснован на конкурентности, иновативности и подстицању запошљавања.

(3) Јединица локалне самоуправе, у смислу овог закона је општина, Главни град и Пријестоница.

II. РЕГИОНИ

Одређивање региона

Члан 4 *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 20/15 и 46/19)*

(1) Ради планирања развојних приоритета и спровођења и праћења политике регионалног развоја, више јединица локалне самоуправе, географски повезаних, чине регион.

(2) Региони из става 1 овог члана су:

1) Приморски регион;
2) Средишњи регион;

3) Сјеверни регион.

(3) Приморски регион чине општине: Бар, Будва, Херцег-Нови, Котор, Тиват и Улцињ.

(4) Средишњи регион чине: Главни град Подгорица, Пријестоница Цетиње и општине Даниловград, Тузи и Никшић.

(5) Сјеверни регион чине општине: Андријевица, Беране, Бијело Поље, Гусиње, Колашин, Мојковац, Петњица, Плав, Плужине, Пљевља, Рожаје, Шавник и Жабљак.

III. ПЛАНИРАЊЕ РЕГИОНАЛНОГ РАЗВОЈА

Документи регионалног развоја

Члан 5 *(„Сл.лист ЦГ“, број 20/15)*

Регионални развој планира се Стратегијом регионалног развоја Црне Горе (у даљем тексту: Стратегија), и стратешким плановима развоја јединица локалне самоуправе (у даљем тексту: стратешки план).

Стратешки план

Члан 8 *(„Сл.лист ЦГ“, број 20/15)*

(1) Стратешким планом се утврђује постојеће стање развоја јединице локалне самоуправе, општи циљ развоја, стратешки циљеви са приоритетима за њихово остваривање, мјере и смјернице за остваривање стратешког плана, оријентациона средства за спровођење стратешког плана, начин њиховог обезбјеђивања и друга питања од значаја за развој.

(2) Јединица локалне самоуправе дужна је да предлог стратешког плана достави на сагласност органу државне управе надлежном за послове регионалног развоја (у даљем тексту: Министарство).

(3) Стратешки план на предлог одговорног лица у органу локалне самоуправе, доноси надлежни орган јединице локалне самоуправе на период до седам година, након добијања сагласности о усклађености са Стратегијом.

(4) У поступку давања сагласности из става 2 овог члана, Министарство провјерава усклађеност предлога стратешког плана са Стратегијом.

(5) Министарство је дужно да оцијени усклађеност предлога стратешког плана са Стратегијом у року од тридесет дана од дана пријема предлога стратешког плана.

(6) Предлог стратешког плана који није усклађен са Стратегијом враћа се на дораду.

(7) Доношењем стратешког плана, јединица локалне самоуправе није обавезна доносити вишегодишњи инвестициони план.

(8) Методологија израде стратешког плана утврђује се прописом Министарства.

Припрема и спровођење политике регионалног развоја

Члан 9 *(„Сл.лист ЦГ“, број 20/15)*

(1) У припреми и спровођењу политике регионалног развоја дужни су да учествују органи државне управе надлежни за послове: финансија; уређења простора и заштите животне средине; пољопривреде, шумарства и водопривреде; туризма; саобраћаја, поморства и телекомуникација; енергетике; индустрије; предузетништва, односно малих и средњих предузећа; развоја; просвјете и науке; рада и социјалног старања; информационог друштва; здравља; културе; спорта; европских интеграција; јавне управе; Инвестиционо-развојни фонд Црне Горе; Завод за запошљавање Црне Горе; Агенција Црне Горе за промоцију страних инвестиција; јединице локалне самоуправе, други органи, организације и привредна друштва у већинском државном власништву која обављају послове којима се подстиче регионални развој (у даљем тексту: органи и организације).

(2) Органи и организације из става 1 овог члана дужни су да планове и програме којима се подстиче регионални развој усагласе са Стратегијом.

Годишњи извјештаји

Члан 11 *(„Сл.лист ЦГ“, број 26/11)*

(1) Органи и организације из члана 9 став 1 овог закона дужни су да Министарству доставе годишњи извјештај о реализацији развојних пројеката који су у функцији спровођења Стратегије и стратешких планова, најкасније до 30. априла текуће за претходну годину.

(2) Јединица локалне самоуправе дужна је да припреми и достави Министарству годишњи извјештај о спровођењу стратешког плана, најкасније до 30. априла текуће за претходну годину.

(3) Годишњи извјештај о реализацији Стратегије Министарство припрема на основу извјештаја из ст. 1 и 2 овог члана и доставља Влади, најкасније до 30. јуна текуће за претходну годину.

(4) Годишњи извјештај о реализацији Стратегије из става 3 овог члана Влада доставља Скупштини на разматрање, до 31. јула текуће за претходну годину.

V. ПОДСТИЦАЊЕ РАВНОМЈЕРНИЈЕГ РЕГИОНАЛНОГ РАЗВОЈА

Подстицајне мјере

Члан 18 *(„Сл.лист ЦГ“, број 26/11)*

(1) Равномјернији регионални развој Црне Горе обезбјеђује се:

1) улагањем у изградњу, одржавање и унапрјеђење инфраструктурних објеката (саобраћајна и комунална инфраструктура, здравствене установе, установе социјалне и дјечје заштите, образовно-васпитне установе и установе високог образовања, спортски објекти, стамбени објекти, објекти културе и други објекти од значаја за регионални развој);
2) унапрјеђењем локалног економског развоја (стратешким управљањем у јединицама локалне самоуправе, посебно стварањем менаџера и менаџерских тимова у функцији обезбјеђивања локалног развоја; подстицањем јавно-приватног партнерства; подстицањем, оснивањем и развојем индустријских паркова, бизнис инкубатора и привлачењем страних инвестиција);
3) унапрјеђењем привредних грана (технолошког нивоа, приступа новим технологијама, промоција истраживања и развоја);
4) подршком развоју малих и средњих предузећа, укључујући припрему и реализацију програма и пројеката развоја малих и средњих предузећа, едукацију предузетника, као и старање о организовању регионалних и локалних центара за подршку развоја малих и средњих предузећа;
5) подстицањем запошљавања и смањењем негативних демографских кретања;
6) подизањем нивоа и квалитета образовања, у складу са потребама и захтјевима тржишта, а нарочито развијањем и оснаживањем предузетничких способности код младих људи;
7) унапрјеђењем услуга у социјалној и дјечјој заштити;
8) унапрјеђењем заштите животне средине;
9) доношењем и спровођењем просторно - планских докумената и унапрјеђењем стања у простору;
10) обезбјеђивањем адекватног квалитета комуналних услуга и испоруке комуналног производа;
11) подстицајима за друге потребе у складу са законом.

(2) Органи и организације из члана 9 став 1 овог закона дужни су да програмима и плановима који се доносе у складу са законом и Стратегијом опредјељују развојне пројекте, обим и врсту мјера и средства за њихово спровођење, примјерено степену развијености јединица локалне самоуправе, на начин којим се обезбјеђује равномјернији регионални развој.

Корисници подстицаја

Члан 19 *(„Сл.лист ЦГ“, број 20/15)*

(1) У складу са законом, корисници подстицаја могу бити:

1) јединице локалне самоуправе;

2) привредна друштва, организације из области образовања, науке и истраживања, заштите животне средине и комуналних дјелатности, здравља, социјалне и дјечје заштите, културе, спорта и друга правна лица, предузетници и физичка лица која обављају послове којима се доприноси регионалном развоју;
3) физичка и правна лица која обављају дјелатност у оквиру бизнис инкубатора, кластера или других пословних удружења која доприносе регионалном развоју.

(2) Корисници подстицаја, као и критеријуми и поступак за додјелу подстицаја ближе се опредјељују планским документима регионалног развоја и плановима и програмима које припремају и спроводе органи и организације из члана 9 став 1 овог закона.

Врсте подстицаја

Члан 19а *(„Сл.лист ЦГ", број 20/15)*

(1) Подстицање развоја обезбјеђује се давањем субвенција, субвенција каматне стопе за зајмове, повољних кредита, гаранција, фискалних олакшица и других подстицаја у складу са Законом.

(2) Подстицаји из става 1 овог члана могу се користити и за привлачење директних инвестиција које су у функцији развоја.

(3) Услови и начин подстицања развоја кроз привлачење директних инвестиција, критеријуми за додјелу средстава за подстицање директних инвестиција, динамика исплате тих средстава, као и друга питања од значаја за повећање конкурентности и развоја Црне Горе кроз прилив директних инвестиција уређују се прописом Владе.

Члан 19б *(„Сл.лист ЦГ", број 20/15)*

(1) Поред подстицања из члана 19а, равномјернијем регионалном развоју се доприноси и кроз оснивање бизнис зона.

(2) Бизнис зона је простор намијењен за планско коришћење од стране већег броја привредних друштава и предузетника из области производње или услуга која осим заједничког простора, пружа и додатне олакшице.

(3) Услови за оснивање бизнис зона, класификација према стратешком значају, успостављање, уређење и управљање, унапређење инфраструктуре у бизнис зонама као и друга питања од значаја за рад бизнис зона уређују се прописом Владе.

Подстицање развоја мање развијених јединица локалне самоуправе

Члан 20 *(„Сл.лист ЦГ", број 20/15)*

(1) У циљу подстицања развоја мање развијених јединица локалне самоуправе се, поред подстицаја из члана 19а овог закона, обезбјеђују и додатне фискалне олакшице.

(2) Приликом израде планова и програма из члана 18 став 2 овог закона приоритет имају пројекти мање развијених јединица локалне самоуправе и заједнички пројекти двије или више јединица локалне самоуправе са позитивним друштвено-економским ефектима реализације и од већег значаја за Црну Гору.

(3) Развојни пројекти, у смислу овог закона, су пројекти изградње и/или реконструкције саобраћајне, комуналне, образовне, здравствене, социјалне и енергетске инфраструктуре и инфраструктуре у функцији заштите животне средине, очувања и одрживог коришћења културних добара и унапрјеђења капацитета научних, образовних, здравствених, културних и других институција, као и други пројекти који су у функцији унапрјеђења животног стандарда и развоја Црне Горе.

VI. ФИНАНСИРАЊЕ РЕГИОНАЛНОГ РАЗВОЈА

Извори финансирања

Члан 21

Средства за финансирање регионалног развоја обезбјеђују се из:

1) буџета Црне Горе;
2) буџета јединица локалне самоуправе;

3) средстава обезбијеђених на основу јавно-приватног партнерства;
4) претприступних и других фондова Европске Уније;
5) бесповратне развојне помоћи међународних организација и других програма Европске Уније;
6) кредита међународних финансијских и развојних институција;
7) кредита домаћих и страних банака и Инвестиционо-развојног фонда Црне Горе;
8) донација;
9) других извора у складу са законом.

База података о развојним пројектима

Члан 22 *(„Сл.лист ЦГ“, број 20/15)*

(1) Ради праћења спровођења политике регионалног развоја и ефикаснијег планирања, успоставља се електронска база података о развојним пројектима (у даљем тексту: електронска база).

(2) Електронску базу успоставља и води Министарство, у сарадњи са органом државне управе надлежним за информационо друштво.

(3) Приступ електронској бази и обавезу уноса података о развојним пројектима, имају органи и организације из члана 9 став 1 овог закона.

(4) Органи и организације из члана 9 став 1 овог закона дужни су да најмање тромјесечно уносе и ажурирају податке о развојним пројектима које припремају и спроводе.

(5) Ближи начин уноса и коришћења података, врсту и обим података који се уносе у електронску базу из става 1 овог члана утврђује се прописом Министарства.

VII. ПАРТНЕРСКИ САВЈЕТ ЗА РЕГИОНАЛНИ РАЗВОЈ

Оснивање и овлашћења

Члан 23

(1) Ради праћења и унапрјеђивања регионалног развоја Црне Горе Влада оснива Партнерски савјет за регионални развој (у даљем тексту: Партнерски савјет).

(2) Партнерски савјет:
1) прати стање у области регионалног развоја и даје препоруке за предузимање мјера за унапрјеђивање регионалног развоја Црне Горе;
2) даје мишљење на нацрт Стратегије;
3) даје препоруке за утврђивање приоритета у реализацији развојних пројеката;
4) сагледава ефекте примјене политике регионалног развоја;
5) доноси пословник о свом раду;
6) врши и друге послове у складу са законом.

(3) Чланови Партнерског савјета се именују из реда представника органа државне управе, јединица локалне самоуправе, универзитета, удружења послодаваца, невладиних организација у области заштите животне средине и организација које обављају послове којима се подстиче регионални развој.

(4) Ближи састав, мандат и друга питања од значаја за рад Партнерског савјета уређују се актом о оснивању.

(5) Акт из става 4 овог члана објављује се у "Службеном листу Црне Горе".

IX. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Рок за доношење стратешких планова

Члан 26

(1) Јединице локалне самоуправе дужне су да израде предлог стратешких планова у складу са овим законом и Стратегијом из члана 25 овог закона, у року од шест мјесеци од дана ступања на снагу прописа из члана 8 став 7 овог закона.

(2) Министарство је дужно да оцијени усклађеност предлога стратешког плана из става 1 овог члана у року од 30 дана од дана пријема предлога стратешког плана.

(3) Јединица локалне самоуправе дужна је да донесе стратешки план у року од 30 дана од дана добијања сагласности из става 2 овог члана.

(4) Развојни документи јединица локалне самоуправе донијети до дана ступања на снагу овог закона примењиваће се до доношења стратешких планова у складу са овим законом и Стратегијом из члана 25 овог закона.

*

1.3. Закон о националном бренду

("Сл. лист ЦГ", број 37/17 од 14.06.2017.)

I. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Предмет

Члан 1

Овим законом уређују се национални бренд, услови и поступак развоја националног бренда, визуелни идентитет националног бренда, као и друга питања од значаја за национални бренд.

VII. РАЗВОЈ БРЕНДА НАСЕЉА ГРАДСКОГ КАРАКТЕРА И/ИЛИ РЕГИОНА

Приједлог за покретање поступка развоја бренда насеља градског карактера и/или региона

Члан 31

(1) Поступак развоја бренда насеља градског карактера (у даљем тексту: града) и/или региона, надлежном органу општине, може да предложи: Влада, надлежни орган локалне управе, професионално и друго удружење, организације (спорта, туризма, културе, науке и пољопривреде и др.), установе у области културе, здравства и образовања, невладине организације, друге службе и заинтересоване организације.

(2) У приједлогу из става 1 овог члана, наводи се нарочито:

1) назив и сједиште подносиоца приједлога;
2) разлози за развој бренда града и/или региона, и
3) процјена финансијских средстава потребних за спровођење активности развоја бренда града и/или региона за период од пет година.

(3) Уз приједлог из става 1 овог члана, прилаже се елаборат о оправданости развоја бренда града и/или региона, који се сачињава на основу анализе потребе развоја бренда града и/или региона.

(4) Надлежни орган општине дужан је да о покретању поступка развоја бренда града и/или региона одлучи у року од три мјесеца од дана пријема приједлога.

(5) У поступку одлучивања о приједлогу за развој бренда града и/или региона, надлежни орган општине дужан је да прибави претходну сагласност Министарства, осим ако је предлагач Влада.

(6) Приједлог са документацијом из ст. 2 и 3 овог члана, надлежни орган општине доставља Министарству у року од мјесец дана од дана пријема приједлога.

(7) Министарство је дужно да о сагласности из става 5 овог члана одлучи у року од 30 дана од дана пријема приједлога.

Регион

Члан 32

Регионом у смислу овог закона сматра се географско подручје које због одређених географских, климатских, културних и других карактеристика представља специфичну цјелину.

Поступак развоја бренда града и/или региона

Члан 33

(1) О одлуци о поднијетом приједлогу за развоја бренда града и/или региона, надлежни орган општине обавјештава подносиоца приједлога у року од 15 дана од дана доношења одлуке.

(2) Ако, уз сагласност Министарства одлучи да прихвати приједлог за развој бренда града и/или региона, надлежни орган општине утврђује приједлог стратегије развоја бренда града и/или региона у року од најмање годину дана од дана доношења одлуке о прихватању приједлога.

(3) Приједлог стратегије развоја бренда града и/или региона надлежни орган општине доставља Министарству на давање сагласности у року од 15 дана од дана утврђивања приједлога стратегије развоја бренда града и/или региона.

(4) О сагласности приједлога стратегије из става 3 овог члана, са овим законом и смјерницама утврђеним стратегијом развоја националног бренда, Министарство одлучује у року од три мјесеца од дана пријема.

(5) Приједлог стратегије развоја бренда града и/или региона, Министарство доставља ради давања мишљења органу државне управе надлежном за послове из области која је обухваћена приједлогом стратегије развоја бренда града и/или региона, у року од три дана од дана пријема.

(6) Надлежни орган државне управе дужан је да мишљење из става 5 овог члана да у року од мјесец дана од дана пријема приједлога стратегије развоја бренда града и/или региона.

Стратегија развоја бренда града и/или региона

Члан 34

(1) Стратегијом развоја бренда града и/или региона, у складу са законом, одређују се:

1) развојни циљеви и смјернице за развој бренда града и/или региона;
2) правци развоја бренда града и/или региона и мјере за промовисање и унапрјеђење препознатљивости бренда града и/или региона у иностранству, односно утицај на препознатљивост Црне Горе у иностранству;
3) дугорочна пројекција укупних бенефита развоја бренда града и/или региона, као и утицај на развој националног бренда;
4) динамика и начин остваривања и праћења циљева, као и оцјена њихових ефеката, и
5) други циљеви и елементи од значаја за развој бренда града и/или региона.

(2) Стратегију развоја бренда града и/или региона доноси надлежни орган општине на период од три године.

(3) Надлежни орган општине, ради реализације стратегије развоја бренда града и/или региона, доноси и План активности за реализацију стратегије развоја бренда града и/или региона (у даљем тексту: План активности) на период од годину дана.

(4) Стратегију развоја бренда града и/или региона, која се доноси за подручје двије или више општина, споразумно утврђују надлежни органи тих општина.

План активности

Члан 35

(1) План активности нарочито садржи:

1) начин и динамику реализације стратегије развоја бренда града и/или региона;
2) активности и рокове за њихово спровођење;
3) начин реализације активности и мјера развоја бренда града и/или региона као и субјекте одговорне за њихову реализацију;
4) процјену финансијских средстава потребних за реализацију Плана активности и изворе финансирања, и
5) друге елементе од значаја за спровођење стратегије развоја бренда града и/или региона.

(2) Надлежни орган општине дужан је да План активности донесе до 15. децембра текуће, за наредну годину.

(3) Надлежни орган општине доставља Министарству приједлог Плана активности ради давања сагласности најкасније до 15. септембра текуће, за наредну годину.

(4) Министарство о давању сагласности на План активности одлучује у року од 15 дана од дана пријема приједлога Плана активности.

(5) У поступку одлучивања о давању сагласности на План активности, Министарство може надлежном органу општине наложити да измијени и/или допуни План активности у складу са законом и смјерницама утврђеним стратегијом развоја националног бренда.

Логотип и/или слоган бренда града и/или региона

Члан 36

(1) Ако се у поступку развоја бренда града и/или региона врши избор логотипа и/или слогана бренда града и/или региона, односно врше измјене логотипа и/или слогана бренда града и/или региона, надлежни орган општине прије утврђивања логотипа и/или слогана бренда града и/или региона, дужан је да прибави претходну сагласност Министарства.

(2) Министарство је дужно да о сагласности из става 1 овог члана одлучи у року од 30 дана, од дана пријема нацрта логотипа и/или слогана.

Избор логотипа и/или слогана бренда града и/или региона

Члан 37

(1) Избор логотипа и/или слогана бренда града и/или региона врши се по спроведеном јавном конкурсу који расписује и спроводи надлежни орган општине.

(2) Надлежни орган општине ће, истовремено са избором логотипа и/или слогана бренда града и/или региона утврдити правила и услове коришћења логотипа и/или слогана бренда града и/или региона у складу са законом.

(3) Поступак промјене логотипа и/или слогана бренда града и/или региона може надлежном органу општине предложити и Министарство.

(4) Надлежни орган општине дужан је да спроведе поступак регистрације и правне заштите логотипа и/или слогана бренда града и/или региона у складу са овим законом и законом којим се уређује жиг.

(5) Услови, начин и поступак избора логотипа и/или слогана бренда града и/или региона уз претходну сагласност Министарства, утврђују се прописом надлежног органа општине.

Извјештај о развоју бренда града и/или региона

Члан 38

(1) Надлежни орган општине, дужан је да Министарству подноси извјештај о развоју бренда града и/или региона.

(2) У извјештају из става 1 овог члана наводе се спроведене активности у процесу развоја бренда града и/или региона, са динамиком активности из Плана активности које нијесу спроведене, разлози због којих нијесу спроведене, утрошена финансијска средства, носиоце активности и планиране активности за наредни период.

(3) Извјештај из става 1 овог члана подноси се Министарству тромјесечно до 15. у мјесецу који слиједи након истека извјештајног периода.

Коришћење логотипа и/или слогана бренда града и/или региона

Члан 39

На коришћење логотипа и/или слогана бренда града и/или региона примјењују се одредбе чл. 14, 15 и 16 овог закона.

Употреба језика мањинског народа и/или заједнице

Члан 40

У општинама у којима припадници мањинских народа и других мањинских националних заједница чине већину или значајан дио становништва, према резултатима посљедњег пописа, назив, логотип (ако садржи назив области) и/или слоган града и/или региона, могу бити и на језику тог мањинског народа и/или те мањинске националне заједнице.

Обавеза обавјештавања

Члан 41

Ако у процесу развоја бренда града и/или региона, наступе околности које би могле нарушити репутацију Црне Горе и негативно утицати на национални бренд, надлежни орган општине, односно други органи или организације, дужни су да без одлагања обавијесте Министарство о насталим околностима.

VIII. РЕГИСТРИ КОРИСНИКА ЛОГОТИПА НАЦИОНАЛНОГ БРЕНДА, БРЕНДА ГРАДА И/ИЛИ РЕГИОНА

Упис у регистар корисника логотипа бренда града и/или региона

Члан 43

(1) Корисници логотипа бренда града и/или региона уписују се у регистар корисника логотипа бренда града и/или региона који води Министарство.

(2) Надлежни орган општине дужан је да Министарству доставља податке о називима и именима корисника логотипа града и/или региона, као и податке о називима и именима лица којима је право коришћења логотипа града и/или региона престало.

(3) Ближи садржај и начин вођења регистра из става 1 овог члана прописује Министарство.

XI. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Обавезе општина

Члан 51

(1) Надлежни орган општине који је започео поступак развоја бренда града дужан је да изради приједлог стратегије развоја бренда града и/или региона и План активности у складу са овим законом, у року од годину дана од дана доношења стратегије развоја националног бренда.

(2) Документи на основу којих је развијан бренд града донијети до дана ступања на снагу овог закона, примјењиваће се до доношења стратегије развоја бренда града и/или региона и Плана активности у складу са овим законом.

(3) Надлежни орган општине, односно организација која је процес брендирања града започела на основу стратегије развоја бренда града која је донијета прије ступања на снагу овог закона, дужан је да је усклади са стратегијом развоја националног бренда у року од годину дана од њеног доношења.

Примјена логотипа и/или слогана бренда града

Члан 52

(1) Логотип и/или слоган бренда града који су изабрани прије ступања на снагу овог закона примијењиваће се и након ступања на снагу овог закона уз сагласност Министарства, осим ако су у супротности са вриједностима националног бренда утврђених овим законом.

(2) Надлежни орган општине дужан је да у року 30 дана од дана ступања на снагу овог закона Министарству достави логотип и/или слоган из става 1 овог члана ради утврђивања усаглашености са вриједностима националног бренда утврђених овим законом. *НАПОМЕНА: Рок истекао 21. јула 2017.*

(3) О сагласности из става 2 овог члана Министарство је дужно да одлучи у року од 30 дана од дана пријема логотипа и/или слогана.

(4) За логотип и/или слоган бренда града из става 1 овог члана, надлежни орган општине дужан је да утврди правила за коришћење логотипа националног бренда у року од шест мјесеци од дана ступања на снагу овог закона, уз претходну сагласност Министарства. *НАПОМЕНА: Рок истекао 21. јануара 2018.*

Усклађивање статута општине

Члан 53

(1) Општине које намјеравају да отпочну поступак развоја бренда града и/или региона дужне су да ускладе своје статуте са овим законом најкасније 30 дана прије отпочињања поступка развоја бренда града и/или региона. *НАПОМЕНА: Рок истекао 21. јула 2017.*

(2) Општине које су на дан ступања на снагу овог закона започеле поступак развоја бренда града дужне су да ускладе своје статуте са овим законом у року од 60 дана од дана ступања на снагу овог закона.

*

1.4. Закон о избору одборника и посланика

(„Сл.лист РЦГ“, бр. 4/98, 5/98, 17/98, 14/00, 18/00, 9/01, 41/02 и 46/02 и „Сл.лист ЦГ“, бр. 46/11 и 14/14; Види Одлуку УС ЦГ бр. У-I-21/14, Одлуку УС ЦГ бр. У- I број 2/16 и Одлуку УС ЦГ, бр. У- I – „Сл.лист ЦГ“, број 109/20 од 10.11.2020.)

I - ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1 *(„Сл.лист ЦГ“, број 46/11)*

Овим законом уређују се: начин и поступак избора одборника у скупштину општине, градске општине, Главног града и Пријестонице (у даљем тексту: општина) и посланика у Скупштину Црне Горе; организација, састав и надлежност органа за спровођење избора; утврђивање резултата гласања и расподјела мандата; заштита бирачког права и друга питања од значаја за организацију и спровођење избора.

Члан 3 ст. 1 и 2

(1) У скупштини општине, Престонице и главног града (у даљем тексту: скупштина општине) бира се 30 одборника и још по један одборник на сваких 5.000 бирача.

(2) Број одборника утврђује скупштина општине посебном одлуком најкасније до дана распиривања избора.

IV - РАСПИСИВАЊЕ ИЗБОРА

Члан 13 *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 46/11 и 14/14)*

(1) Избори за одборнике, односно посланике расписују се одлуком органа надлежног за расписивање избора.

(2) Државна изборна комисија и општинске изборне комисије дужне су у року од 72 сата од дана доношења одлуке о расписивању избора, утврдити и објавити изборни календар свих рокова за спровођење изборних радњи предвиђених изборним законодавством.

(3) Дан одржавања избора је нерадни дан (недеља).

(4) Одлука о расписивању избора објављује се у "Службеном листу Црне Горе", а за одборнике и у "Службеном листу Црне Горе - општински прописи".

Члан 15 став 2 *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 46/11)*

У случају престанка мандата скупштине општине, Скупштине Престонице и Скупштине Главног града, прије истека времена на које је бирана, Предсједник Црне Горе расписује изборе наредног дана од дана њеног распуштања, односно наредног дана од дана ступања на снагу одлуке о скраћењу мандата.

V - ОРГАНИ ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ИЗБОРА

1. Изборне комисије

Члан 23 *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 14/14)*

Изборне комисије су: општинске, изборна комисија Главног града, изборна комисија Пријестонице (у даљем тексту: општинска изборна комисија) и Државна изборна комисија.

Члан 24 *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 46/11)*

(1) Општинску изборну комисију у сталном саставу именује скупштина општине, на предлог радног тијела скупштине општине надлежног за избор и именовања, из реда кандидата које предложе политичке партије, односно групе грађана које имају одборнике у скупштини општине.

(2) Одлука о именовању општинске изборне комисије објављује се у "Службеном листу Црне Горе - општински прописи".

XI - ТРОШКОВИ СПРОВОЂЕЊА ИЗБОРА И ИЗБОРНЕ ПРОПАГАНДЕ

Члан 112 *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 46/11)*

(1) Средства за рад органа за спровођење избора, изборни материјал и друге трошкове за спровођење избора обезбјеђују скупштина општине за избор одборника, а Скупштина Републике за избор посланика. Захтјев за додјелу средстава са спецификацијом укупних трошкова подноси надлежна изборна комисија.

(2) Државна изборна комисија утврђује критеријуме, мјерила и распоређује средства општинским изборним комисијама за вршење одговарајућих послова у спровођењу избора за посланике.

(3) Државна изборна комисија одређује начин и врши контролу употребе средстава из става 2 овог члана.

(4) Средства која се исплаћују као накнада за рад лицима у органима за спровођење избора ослобођена су плаћања пореза и доприноса.

Члан 114

(1) Државни органи и органи локалне самоуправе стављају на располагање своје просторије, остале уређаје, средства и опрему за вршење изборне пропаганде и обезбјеђују равноправне услове у њиховом коришћењу свим подносиоцима изборних листа.

(2) Органи из става 1 овог члана дужни су да са подносиоцима изборних листа, у року од 10 дана од дана расписивања избора, утврде услове и начин коришћења средстава из става 1 овог члана.

XIII - ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 124

Даном ступања на снагу овог закона престаје да важи Закон о избору одборника и посланика ("Службени лист РЦГ", бр. 49/92, 16/95 и 21/96).

*****

1.5. Закон о финансирању политичких субјеката и изборних кампања

(„Сл.лист ЦГ“, бр. 3/20 и 38/20 од 25.04.2020.)

I. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Предмет

Члан 1

Овим законом уређују се начин стицања и обезбјеђивања финансијских средстава за редован рад изборну кампању политичких субјеката, забране и ограничења располагања државном имовином, фондовима и јавним овлашћењима у току кампање и контрола, надзор и ревизија финансирања и финансијског пословања политичких субјеката у циљу остваривања законитости и јавности њиховог пословања.

Јавни извори

Члан 6

Јавни извори, у смислу овог закона, су средства која се издвајају из буџета Црне Горе и буџета локалне самоуправе (у даљем тексту: буџетска средства).

Коришћење буџетских средстава

Члан 9

(1) Буџетска средства могу се користити за финансирање:

- редовног рада политичких субјеката;
- трошкова изборне кампање за избор посланика и одборника и избор Предсједника Црне Горе.

(2) Буџетска средства из става 1 тачка 1 овога члана не обухватају средства за финансирање запослених у посланичким клубовима и обезбјеђење пословних просторија за потребе политичких субјеката.

(3) Забрањена је употреба буџетских средстава за личне потребе кандидата политичког субјекта.

(4) Средства за финансирање запослених у посланичким клубовима и обезбјеђење пословних просторија за посланичке клубове обцзбјеђује Скупштина Црне Горе (у даљем тексту: Скупштина).

(5) Пословне просторије за редован рад парламентарних политичких субјеката обезбјеђује орган задужен за послове имовине.

(6) Средства за пословне просторије за потребе одборничких клубова обезбјеђује скупштина јединице локалне самоуправе, односно, орган задужен за послове имовине.

II. ФИНАНСИРАЊЕ РЕДОВНОГ РАДА ПОЛИТИЧКИХ СУБЈЕКАТА

Расподјела буџетских средстава

Члан 13

(1) Буџетска средства за финансирање редовног рада политичких субјеката у Скупштини износе 0,5% планираних укупних буџетских средстава, умањених за средства капиталног буџета и буџета државних фондова (текући буџет), за годину за коју се буџет доноси.

(2) Буџетска средства за финансирање редовног рада политичких субјеката у скупштини општине, Главног града и Пријестонице (у даљем тексту: Скупштина општине) износе 1,1% планираних укупних буџетских средстава, умањених за средства капиталног буџета (текући буџет), за годину за коју се буџет општине, Главног града и Пријестонице (у даљем тексту: Општина) доноси.

(3) Изузетно, за општине чији је буџет мањи од пет милиона еура, буџетска средства за финансирање редовног рада политичких субјеката у скупштини општине износе од 1,1% до 3% планираних укупних буџетских средстава, умањених за средства капиталног буџета (текући буџет), за годину за коју се буџет општине доноси.

(4) Средства из ст. 1, 2 и 3 овог члана у висини од 20% расподјељују се у једнаким износима политичким субјектима који су освојили мандате у Скупштини, односно скупштинама општина, а осталих 60% средстава, сразмјерно укупном броју посланичких, односно одборничких мандата која имају у тренутку расподјеле, док се осталих 20% расподјељују у једнаким износима политичким субјектима у Скупштини, односно скупштинама општина, сразмјерно броју изабраних представника мање заступљеног пола.

(5) У случају спајања двије или више партија, у складу са Законом о политичким партијама, буџетска средства која се распоређују у складу са ставом 4 овог члана припадају политичкој партији која је као правни сљедбеник спојених партија уписана у Регистар политичких партија.

(6) Средства из става 4 овог члана која добије политички субјект који је на изборима наступао као коалиција, односно група бирача, расподјељују се у складу са споразумом, односно актом о образовању тих политичких субјеката.

(7) Уколико посланик или посланици, одборник или одборници након конституисања скупштине у коју су изабрани напусте или промијене чланство у политичком субјекту, финансијска средства која се распоређују у складу са ставом 4 овог члана остају политичком субјекту којем је посланик, односно одборник припадао у тренутку конституисања скупштине.

(8) Орган државне управе надлежан за послове финансија (у даљем тексту: Министарство), односно орган локалне управе надлежан за послове финансија (у даљем тексту: орган локалне управе) средства из става 4 овог члана мјесечно преноси политичком субјекту, до петог у мјесецу за претходни мјесец.

(9) Износ средстава из става 4 овог члана, као и износ неизмирених средстава за финансирање редовног рада политичких субјеката Министарство, односно орган локалне управе, објављује на својој интернет страници, до петог у мјесецу за претходни мјесец.

(10) Министарство, односно орган локалне управе обуставиће уплату средстава из става 4 овог члана политичком субјекту, ако у року из члана 48 овог закона не поднесе годишњи консолидовани финансијски извјештај за претходну годину.

(11) Расподјела буџетских средстава за редовно финансирање женских организација у политичким субјектима

Члан 14

(1) Буџетска средства за финансирање редовног рада женских организација у политичким субјектима у Скупштини износе 0,05% планираних укупних буџетских средстава, умањених за средства капиталног буџета и буџета државних фондова (текући буџет), за годину за коју се буџет доноси.

(2) Буџетска средства за финансирање редовног рада женских организација у политичким субјектима у скупштини општине износе 0,11% планираних укупних буџетских средстава, умањених за средства капиталног буџета (текући буџет), за годину за коју се буџет општине доноси.

(3) Изузетно, за општине чији је буџет мањи од пет милиона еура, буџетска средства за финансирање редовног рада женских организација у политичким субјектима у скупштини општине износе од 0,11% до 0,3% планираних укупних буџетских средстава, умањених за средства капиталног буџета (текући буџет), за годину за коју се буџет општине доноси.

(4) Средства из ст. 1, 2 и 3 овог члана расподјељују се у једнаким износима политичким субјектима у Скупштини, односно скупштинама општина за рад женских организација.

(5) Средства из става 4 овог члана која добије политички субјект који је на изборима наступао као коалиција, односно група бирача, расподјељују се у складу са споразумом, односно актом о образовању тих политичких субјеката.

(6) Средства из ст. 1, 2 и 3 овог члана су намијењена искључиво финансирању женских организација у политичким субјектима и могу се трошити само у складу са статутом те женске организације.

(7) Министарство, односно орган локалне управе, средства из става 4 овог члана мјесечно преноси политичком субјекту, до петог у мјесецу за претходни мјесец, на подрачун женске организације.

(8) Износ средстава из става 4 овог члана, као и износ неизмирених средстава за финансирање редовног рада женских организација у политичким субјектима Министарство, односно орган локалне управе, објављује на својој интернет страници, до петог у мјесецу за претходни мјесец.

(9) Министарство, односно орган локалне управе, обуставиће уплату средстава из става 4 овог члана политичком субјекту, ако у року из члана 48 овог закона не поднесе годишњи консолидовани финансијски извјештај за претходну годину који садржи посебан извјештај о начину и намјени утрошка средстава из овог члана.

Финансирање из приватних извора

Члан 15

(1) Висина средстава из приватних извора које политички субјект прикупља за редован рад у текућој календарској години може износити до 100% средстава која му припадају из буџетских средстава у складу са чланом 13 став 4 овог закона.

(2) Политички субјект који нема право на буџетска средства може прикупљати средства из приватних извора у висини до 10% укупних средстава из члана 13 став 1 овог закона.

(3) Одлуку о висини чланарине за текућу годину политички субјект доставља Агенцији најкасније до краја јануара текуће године, а Агенција је објављује на својој интернет страници најкасније у року од седам дана од дана пријема.

(4) За финансирање политичког субјекта физичко лице може да уплати највише 5.000 еура, а правно лице највише 20.000 еура на годишњем нивоу.

(5) Средства из става 4 овог члана не смију прећи укупан износ средстава која политички субјекти могу користити за редован рад и финансирање трошкова изборне кампање.

(6) Одлуку о висини буџетских средстава из става 1 овог члана доноси Министарство, односно орган локалне управе, најкасније до 31. јануара текуће године и објављује на својој интернет страници у року од седам дана од дана доношења одлуке.

III. ФИНАНСИРАЊЕ ИЗБОРНЕ КАМПАЊЕ ЗА ИЗБОР ПОСЛАНИКА И ОДБОРНИКА

Расподјела буџетских средстава

Члан 20

(1) Буџетска средства за финансирање трошкова изборне кампање из члана 16 став 1 овог закона, за избор посланика и одборника, обезбјеђују се у години у којој се одржавају редовни избори то у износу од 0,25% планираних укупних буџетских средстава, умањених за средства капиталног буџета и буџета државних фондова (текући буџет), за годину за коју се буџет доноси.

(2) Средства из става 1 овог члана у висини од 20% расподјељују се у једнаким износима политичким субјектима, у року од осам дана од истека рока за достављање изборних листа.

(3) Средства из става 1 овог члана у висини од 80% расподјељују се политичким субјектима који су освојили мандате, сразмјерно броју освојених мандата.

(4) Средства из става 3 овог члана расподјељују се у року од десет дана од дана кад политички субјекти доставе Агенцији извјештаје о средствима прикупљеним и утрошеним за изборну кампању са пропратном документацијом из члана 50 овог закона.

Начин преноса буџетских средстава

Члан 21

(1) Средства из члана 20 став 3 овог закона Министарство, односно орган локалне управе преноси политичким субјектима, након добијања обавјештења од надлежне изборне комисије о броју освојених мандата и обавјештења Агенције о испуњењу услова из члана 20 став 4 овог закона.

(2) Акт о преносу средстава из става 1 овог члана, са одговарајућом документацијом, објављује се на интернет страници Министарства, односно општине, у року од седам дана од дана његовог доношења.

Обавеза отварања посебног жиро рачуна

Члан 24

(1) У сврху прикупљања средстава за финансирање трошкова изборне кампање политички субјект отвара посебан жиро рачун код институције овлашћене за послове платног промета, најкасније наредног дана од дана потврђивања изборне листе о чему, у року од три дана од дана отварања посебног жиро рачуна, обавјештава Агенцију, и тај рачун се не може користити у друге сврхе.

(2) Изузетно од става 1 овог члана, у случају да политички субјект започне изборну кампању прије потврђивања изборне листе дужан је да, прије почетка изборне кампање, отвори рачун из става 1 овог члана.

(3) Сва средства намијењена за финансирање изборне кампање уплаћују се на рачун из става 1 овог члана и сва плаћања трошкова изборне кампање политички субјект врши са тог рачуна, до затварања посебног рачуна.

(4) Када два или више политичких субјеката поднесу заједничку листу (у даљем тексту: коалиција), средства намијењена за финансирање изборне кампање тих политичких субјеката уплаћују се на рачун из става 1 овог члана једног од политичких субјеката, којег ти политички субјекти споразумно одреде, о чему обавјештавају Агенцију, у року од три дана од дана отварања рачуна.

(5) Средства која појединачни политички субјект члан коалиције из става 4 овог члана уплаћује на основу закљученог међусобног споразума, не сматрају се прилозима или приходом политичког субјекта који је отворио жиро рачун.

(6) За потребе финансирања изборне кампање политички субјект група бирача, жиро рачун отвара физичко лице кога споразумно одреде, на основу међусобног уговора који су склопили чланови групе бирача, а који се доставља Агенцији у року од три дана од дана отварања рачуна.

(7) Политички субјект из става 4 овог члана које је споразумно одређено, односно физичко лице из става 6 овог члана оидређено на основу међусобног уговора, који је отворио посебан жиро рачун из става 1 овог члана је одговорно за достављање извјештаја и поштовање прописаних обавеза, забрана и ограничења за политички субјект који учествује у изборној кампањи.

(8) Ако средства за финансирање изборне кампање прикупљена из приватних извора прећу износ из члана 23 став 2 овог закона, вишак средстава се пребацује на стални жиро рачун политичког субјекта или политичких субјеката у складу са међусобним споразумом.

(9) Ако укупан износ средстава на сталном жиро рачуну политичког субјекта пређе износ из члана 15 ст. 1 и 2 овог закона, врши се повраћај средстава у буџет Црне Горе, односно буџет локалне самоуправе.

V. ЗАБРАНЕ И ОГРАНИЧЕЊА

Члан 36

(1) Забрањено је коришћење просторија државних органа, органа државне управе, органа локалне самоуправе и органа локалне управе, јавних установа, државних фондова и привредних друштава чији је оснивач и/или већински или дјелимични власник држава или јединица локалне самоуправе за припрему и реализацију активности кампање, уколико се исти услови не обезбиједе свим учесницима у изборном процесу.

(2) Забрањена је дистрибуција пропагандног материјала и прикупљање потписа подршке за предају изборне листе политичког субјекта и предају кандидатуре кандидата за избор Предсједника Црне Горе у државним органима, органима државне управе, органима локалне самоуправе, органима локалне управе, јавним установама, државним фондовима и привредним друштвима чији је оснивач или већински или дјелимични власник држава или јединица локалне самоуправе.

Члан 37

Забрањено је плаћено рекламирање у Црној Гори државних органа и органа локалне самоуправе, јавних установа и државних фондова које на било који начин може фаворизовати политичке субјекте или њихове представнике у току изборне кампање.

Ограничење употребе државних средстава

Члан 38

(1) Државним и локалним буџетским потрошачким јединицама, осим Државној изборној комисији и општинским изборним комисијама, забрањена је мјесечна потрошња већа од просјечне мјесечне потрошње у претходних шест мјесеци од дана расписивања до дана одржавања избора, осим у случајевима ванредног стања, у складу са законом.

(2) Изузетно од става 1 овог члана, уколико се избори одржавају у првој половини године забрањена је мјесечна потрошња буџетским потрошачким јединицама већа од износа одређених мјесечним планом потрошње који утврди Министарство или орган локалне управе на почетку фискалне године.

(3) Забрана из става 1 овог члана односи се и на, правна лица која врше јавна овлашћења, односно дјелатност од јавног интереса на основу уговора са надлежним органом и на привредна друштва која су у власништву државе или јединице локалне самоуправе у складу са законом којим се уређује превенција и спијечавање корупције.

(4) Изузетно од става 1 овог члана државним установама за обављање послова социјалне и дјечје заштите и државним и локалним органима надлежним за послове пољопривреде, забрањена је мјесечна потрошња већа од просјечне мјесечне потрошње у посљедњих шест мјесеци претходне године.

(5) Све буџетске потрошачке јединице, на државном и локалном нивоу, су дужне да, од дана расписивања до дана одржавања избора, као и мјесец дана након одржавања избора, седмодневно на својој интернет страници објављују аналитичке картице са свих рачуна које имају у свом посједу и достављају их радном тијелу Скупштине надлежном за послове антикорупције (у даљем тексту: Одбор) и Агенцији.

Забрана употребе државне механизације и опреме

Члан 39

(1) У периоду од шест мјесеци прије рока предвиђеног за одржавање избора, рачунајући као рок предвиђен за одржавање избора датум на који су избори били одржани у текућем мандату, забрањује се привредним друштвима чији је оснивач или већински власник држава или јединица локалне самоуправе, да своју механизацију и опрему уступају трећим лицима на употребу без посебне одлуке и без уговора са накнадом, изузев у случајевима санације штете настале усљед елементарних непогода, пожара или спречавања ширења епидемије заразних болести.

(2) Све одлуке, уговоре и налоге за употребу механизације и опреме ван основне дјелатности, привредна друштва из става 1 овог члана дужна су да објаве на званичној интернет страници и доставе Агенцији и Одбору у року од три дана од дана доношења.

Транспарентност социјалних давања

Члан 40 *("Сл.лист ЦГ", број 38/20)*

(1) Државним и локалним буџетским потрошачким јединицама, забрањена је исплата, односно давање једнократне новчане помоћи, у складу са законом којим се уређују права и обављање дјелатности социјалне и дјечије заштите, осим у случају смрти члана породице, тешког обољења које проузрокује трајни инвалидитет у проценту већем од 50% или штете на стамбеном објекту или имовини усљед пожара или природне непогоде.

(2) Локалним буџетским потрошачким јединицама, забрањена је мјесечна потрошња у погледу материјалних давања из социјалне заштите у надлежности јединице локалне самоуправе, у складу са законом којим се уређују права и обављање дјелатности социјалне и дјечије заштите, већа од 20% просјечне мјесечне потрошње за ова давања у трећем кварталу претходне буџетске године.

(3) Забрањена је са текуће буџетске резерве са државног и са локалног нивоа додјела социјалних давања у години у којој се одржавају локални или парламентарни избори, осим у случају, ратног стања, ванредног стања, епидемије или пандемије заразних болести.

(4) За случај ванредних избора забрана из става 3 овог члана важи шест мјесеци од дана расписивања избора.

(5) Министарство надлежно за послове рада и социјалног старања прикупља аналитичке картице које садрже податке о износу и броју корисника свих облика социјалне помоћи у току изборне кампање, као и податке о врсти и примаоцима социјалне помоћи.

(6) Општине прикупљају податке о расподјели свих облика социјалне помоћи на локалном нивоу у току изборне кампање, укључујући и податке о врсти, износима и примаоцима социјалне помоћи.

(7) Подаци из ст. 5 и 6 овог члана објављују се на интернет страницама институција које их прикупљају, и достављају се на седмодневном нивоу Одбору и Агенцији.

(8) Чланови Одбора и овлашћена и одговорна лица у Агенцији дужни су да воде рачуна о заштити личних података који се налазе у достављених подацима и документацији из ст. 5 и 6 овог члана.

Транспарентност буџетских расхода

Члан 41

(1) Министарство на седмодневном нивоу на својој интернет страници објављује изводе из државног трезора, као и аналитичку картицу

(2) О потрошњи средстава из буџетске резерве у периоду од дана расписивања до дана одржавања избора.

(3) Орган локалне управе на. седмодневном нивоу, на интернет страници општине, објављује изводе из локалног трезора као и аналитичку картицу о потрошњи средстава из буџетске резерве у периоду од дана расписивања до дана одржавања избора.

(4) Подаци из ст. 1 и 2 овог члана, као и све одлуке којима су опредијељене и плаћена средства, достављају се на седмодневном нивоу Одбору и Агенцији.

(5) Чланови Одбора и овлашћена и одговорна лица у Агенцији дужни су да воде рачуна о заштити личних података који се налазе у достављених подацима и документацији из ст. 1 и 2 овог члана.

Забрана отписа дугова

Члан 42

(1) Забрањено је правним лицима чији је оснивач, дјелимични или већински власник држава или јединица локалне самоуправе да, у периоду од дана расписивања до дана одржавања избора, као и мјесец дана након избора, врше отпис дугова грађанима, укључујући рачуне за утрошену електричну енергију, воду, као и рачуне за све врсте јавних услуга.

(2) У години у којој се одржавају редовни избори, и у случају ријевремених избора у периоду од дана њиховог расписивања до два мјесеца од утврђивања коначних резултата избора, забрањено је увођење нових или једнократних субвенција за струју и субвенција у плаћању комуналних услуга које пружају привредна друштва чији је оснивач и/или потпуни или дјелимични власник држава или јединица локалне самоуправе.

(3) У периоду од расписивања избора до два мјесеца након утврђивања коначних резултата избора, надлежним државним и локалним органима, забрањен је отпис обавеза по основу опроста пореза на додату вриједност, осталих пореза и парафискалних дажбина.

Коришћење службених возила

Члан 43

(1) Забрањено је јавним функционерима коришћење службених аутомобила у периоду изборне кампање, осим у случајевима службене потребе.

(2) Забрана из става 1 овог члана не односи се на лица која имају статус штићених личности.

(3) Сви државни органи, органи државне управе, органи локалне самоуправе, органи локалне управе, јавне установе, државни фондови и привредна друштва чији је оснивач и/или већински или дјелимични власник држава или јединица локалне самоуправе дужни су да, на својој интернет страници, објављују седмодневно све издате путне налоге за управљање службеним возилима, од дана расписивања до дана одржавања избора.

(4) Путни налози из става 3 овог члана достављају се Агенцији на недељном нивоу, која их након пријема одмах доставља Одбору.

Запошљавање и ангажовање запослених лица

Члан 44

(1) У државним органима, органима државне управе, органима локалне самоуправе, органима локалне управе, јавним установама и државним фондовима, у периоду од дана расписивања до дана одржавања избора, могу се изузетно запослити лица на одређено вријеме, односно закључити уговор за обављање привремених и повремених послова, ради обезбјеђивања неометаног и редовног одвијања и функционисања процеса рада тих органа, на основу одлуке надлежног органа ових субјеката, само ако је то предвиђено актом о систематизацији радних мјеста.

(2) Органи и правна лица из става 1 овог члана дужни су да све одлуке о запошљавању које су донијете у складу са законима којима сеуређују радни односи, права и обавезе државних службеника и намјештеника и облигациони односи, са комплетном пратећом документацијом, доставе Агенцији у року од три дана од дана доношења одлуке.

(3) Агенција је дужна да достављена акта из става 2 овог члана, у року од седам дана од дана достављања објави на својој интернет страници.

(4) Забрањено је ангажовање, у току радног времена, на активностима изборне кампање јавним функционерима, изузев посланицима и одборницима, и запосленим у државним органима, органима државне управе, органима локалне самоуправе, органима локалне управе, јавним предузећима, јавним установама и државним фондовима.

Члан 45

(1) Мјере и ограничења из члана 38 став 5, члана 42, члана 43 ст. 3 и 4 и члана 44 ст. 1, 2 и 3 овог закона, примјењују се у случају одржавања избора за Предсједника Црне Горе, избора за посланике и избора за одборнике ако на тим изборима има најмање 20% бирача од укупно уписаних у бирачки списак.

(2) Ако се избори за одборнике одржавају у једној или више општина на којима има мање од 20% бирача од укупно уписаних у бирачки списак, мјере и ограничења из члана 38 став 5, члана 40 став 6, члана 41 став 2, члана 42, члана 43 ст. 3 и 4 и члана 44 ст. 1, 2 и 3 овог закона примјењују се само на територији тих општина.

Члан 46

(1) Начин вршења контроле примјене одредаба чл. 33 до 45 овог закона уређује се посебним актом који доноси Агенција.

(2) Посебним актом из става 1 овог члана уређују се редовне, проактивне провјере поштовања закона од стране државних органа, органа државне управе, органа локалне самоуправе, органа локалне управе, јавних установа, државних фондова и привредних друштава које су у потпуном или дјелимичном власништву државе или јединце локалне самоуправе.

(3) Субјекти из става 2 овог члана бирају се за ревизију усклађености на основу ризика, системом случајног избора или на основу неког другог критеријума у складу са законом или посебним актом.

(4) Аналитичке картице из чл. 38, 40 и 41 овог закона морају да пруже прецизне и потпуне информације најмање о сљедећим категоријама: буџетска линија, трансакциони број, прималац/платилац, као и регистрациони број кад је у питању правни субјекат (порески идентифткациони број - ПИБ), износ и датум.

(5) Сви акти, подаци и документи из чл. 38, 39, 40, 41, 43 и 44 овог закона које органи и правна лица достављају Агенцији, Агенција објављује на својој интернет страници у року од три дана од дана достављања.

X. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 74

Обрачуната, а неизмирена средства из буџета Црне Горе, односно буџета локалне самоуправе, која нијесу пренесена политичким субјектима до дана ступања на снагу овог закона Министарство, односно орган локалне управе дужан је да иста у поступку предвиђеном овим законом уплати најкасније у року од 30 дана од дана ступања на снагу овог закона.

Одложена примјена

Члан 75

Одредба члана 13 став 4 овог закона, примјењиваће се од 1. јануара 2021. године.

Престанак важења закона

Члан 76

Даном почетка примјене овог закона престаје да важи Закон о финансирању политичких субјеката и изборних кампања ("Службени лист Црне Горе", бр. 52/14, 76/15, 83/16, 92/17), осим одредбе члана 11 став 4, која ће се примјењивати до 1. јануара 2021. године.

*

1.5.1. Закон о финансирању политичких субјеката и изборних кампања

("Сл.лист ЦГ", бр. 52/14, 83/16 и 92/17 од 30.12.2017.; Види одлуку УС - 76/15; ***НАПОМЕНА****: Престао да важи, осим одредбе члана 11 став 4, која ће се примјењивати до 1. јануара 2021.)*

Расподјела буџетских средстава

Члан 11 став 4

Средства из ст. 1, 2 и 3 овог члана у висини од 20% расподјељују се у једнаким износима политичким субјектима у Скупштини, односно скупштинама општина, а осталих 80% средстава, сразмјерно укупном броју посланичких, односно одборничких мандата која имају у тренутку расподјеле.

*

1.6. Закон о личној карти

("Сл.лист ЦГ", бр. 12/07, 73/10, 28/11, 50/12, 10/14 и 18/19 од 22.03.2019.)

I. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1

(1) Лична карта је јавна исправа којом грађанин који има црногорско држављанство (у даљем тексту: грађанин) доказује идентитет и држављанство.

(2) Лична карта може се користити за прелазак државне границе у случајевима и под условима утврђеним међународним уговором.

(3) Лична карта може се користити и за друге намјене утврђене законом.

IV. ПРЕСТАНАК ВАЖЕЊА ЛИЧНЕ КАРТЕ

Члан 19 став 1

(1) Министарство, по службеној дужности, на захтјев грађанина или на иницијативу државног органа, органа локалне самоуправе и другог правног лица, утврђује да ли су подаци у личној карти нечитки или је оштећена у цјелини или је грађанин у битном промијенио лик, о чему обавјештава грађанина ради замјене личне карте и одређује рок за подношење захтјева за издавање личне карте, који не може бити краћи од 15 дана.

VI. ЕВИДЕНЦИЈА, КОРИШЋЕЊЕ И БЕЗБЈЕДНОСТ ПОДАТАКА

Члан 26 ст. 2 и 3

(2) Државни органи, органи локалне управе и други органи и организације могу користити податке из евиденције, осим биометријских података, за обављање послова из своје надлежности, ако су за коришћење тих података овлашћени законом.

(3) Органи и организације из ст. 1 и 2 овог члана обавезни су да обезбиједе заштиту података које користе од случајног или неовлашћеног приступа, коришћења, обраде и прослеђивања, у складу са законом.

VIII. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 33а

Личне карте издате по Закону о личној карти ("Службени лист РЦГ", бр. 20/93), које нијесу замијењене у складу са чланом 33 став 1 овог закона, могу се употребљавати најкасније до 31. јула 2012. године.

Члан 34

Даном почетка примјене овог закона престаје да се примјењује Закон о основним подацима за личну карту ("Службени лист СФРЈ", бр. 6/73) и престаје да важи Закон о личној карти ("Службени лист РЦГ", бр. 20/93) и прописи донијети на основу тог закона.

*

1.7. Закон о матичним регистрима

(„Сл.лист ЦГ“, бр. 47/08, 41/10 и 55/16 од 17.08.2016.)

I. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Матични регистри

Члан 1

Евидентирање рођења, закључења брака, смрти и других законом утврђених података који се односе или су у вези са личним и породичним статусом (у даљем тексту: лично стање) црногорских држављана, насталим у Црној Гори и другој држави, као и држављана других држава и лица без држављанства (у даљем тексту: странац), насталим у Црној Гори, врши се у матичним регистрима.

III. ВОЂЕЊЕ И ЧУВАЊЕ МАТИЧНИХ РЕГИСТАРА

Надлежност

Члан 9 став 2

(2) Матични регистар вјенчаних води орган локалне управе, као послове из пренијете надлежности.

III. ВОЂЕЊЕ И ЧУВАЊЕ МАТИЧНИХ РЕГИСТАРА

Примјерци матичних регистара

Члан 10 *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 41/10)*

(1) Матични регистри рођених и умрлих воде се у електронској форми.

(2) Матични регистар вјенчаних води се у писаној и електронској форми.

(3) Писана форма матичног регистра вјенчаних води се ручно на прописаном обрасцу. Прије почетка уписа писана форма матичног регистра вјенчаних се овјерава и на крају сваке календарске године закључује са посљедњим редним бројем уписа у тој години.

(4) Матични регистри рођених и умрлих, као и матични регистар вјенчаних у електронској форми саставни су дио Централног регистра становништва.

(5) Ближи начин вођења електронске форме матичног регистра, као и образац, ближи начин вођења, овјеравања и закључивања писане форме матичног регистра вјенчаних прописује Министарство (надлежно за унутрашње послове).

Овлашћено лице за упис података

Члан 11 *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 41/10)*

(1) Податке у матичне регистре рођених и умрлих уписује службеник овлашћен за вођење тих регистара (у даљем тексту: службено лице), а у матични регистар вјенчаних, матичар који је службеник органа локалне управе.

(2) Службено лице, односно матичар овлашћен је и одговоран и за издавање извода из матичних регистара и увјерења на основу података који се воде у матичним регистрима, као и за обављање других послова утврђених законом.

Упис података

Члан 12 ст. 4 и 5 *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 41/10)*

(4) Службено лице, односно матичар је обавезан да упис у матични регистар изврши без одлагања.

(5) Ако постоји основана сумња да податак који се уписује у матични регистар није тачан, службено лице, односно матичар је обавезан да прије уписа провјери тачност тог податка.

Овјеравање уписа

Члан 13 *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 41/10)*

(1) Подаци уписани у матични регистар рођених и умрлих, као и у електронску форму матичног регистра вјенчаних службено лице, односно матичар потписује напредним електронским потписом.

(2) Извршени упис у писаној форми матичног регистра вјенчаних матичар је обавезан да прочита лицу које пријављује чињенице, односно даје податке.

(3) Упис података из става 2 овог члана потписује лице које је пријавило чињенице, односно дало податке и матичар, а друга лица кад је то законом прописано. Ако лице које је пријавило чињенице, односно дало податке одбије да потпише упис података, матичар ће то констатовати у матичном регистру и о томе сачинити забиљешку.

(4) Подаци уписани у писану форму матичног регистра вјенчаних уносе се у електронску форму тог регистра, најкасније у року од 24 часа од њиховог уписа.

Измјена, допуна или брисање података

Члан 14 *(„Сл.лист ЦГ", бр. 41/10 и 55/16)*

(1) Податак уписан у матични регистар мијења се, допуњава или брише на основу извршне, односно правоснажне одлуке органа надлежног за одлучивање о промјени личног стања.

(2) Ако упис промјене није могућ, због недостатка или непотпуности података основног уписа у матични регистар, службено лице, односно матичар ће прекинути поступак и лицу из члана 12 став 1 овог закона наложити да, у циљу рјешавања претходног питања, захтијева од надлежног органа покретање поступка, одредити му рок у којем је дужно да то учини и захтијева да о томе поднесе доказ.

(3) Ако се поступак за рјешавање претходног питања може водити само по службеној дужности, матичар ће обавијестити надлежни орган ради покретања поступка.

Исправљање грешака

Члан 15 ст. 2 и 3 *(„Сл.лист ЦГ", број 41/10)*

(2) Погрешно уписане податке у писаној форми матичног регистра вјенчаних, који су примијећени, прије закључења уписа, исправља матичар и овјерава потписом и печатом у том регистру.

(3) Исправљени подаци из става 2 овог члана уносе се у електронску форму матичног регистра вјенчаних, најкасније у року од 24 часа од њихове исправке.

Чување

Члан 16

(1) Министарство и органи локалне управе обавезни су да дневно врше електронско архивирање базе података електронске форме матичног регистра. Архивиране копије чувају се на најмање два мјеста.

(2) Матични регистри се чувају 100 година од посљедњег уписа, након чега се заједно са збирком исправа предају на чување органу управе надлежном за послове архива (у даљем тексту: Архив).

(3) Изводе и увјерења из матичних регистара и матичних књига који су предати Архиву издаје Архив.

(4) Министарство и органи локалне управе обезбјеђују заштиту личних података у матичним регистрима и матичним књигама од губитка, неовлашћеног приступа, измјене или давања података, у складу са законом.

Обнова

Члан 17

(1) Ако дође до оштећења, уништења или нестанка матичних регистара њихова обнова се врши без одлагања, на начин који одреди Министарство.

(2) У случају из става 1 овог члана, државни органи, органи локалне управе, правна и физичка лица и други органи и организације обавезни су да Министарству, односно органу локалне управе доставе све податке и јавне исправе са којима располажу, ради обнове матичних регистара.

(3) Одредбе ст. 1 и 2 овог члана односе се и на матичне књиге које се воде до почетка примјене овог закона.

IV. УПИС ПОДАТАКА О ЛИЧНИМ СТАЊИМА НАСТАЛИМ У ЦРНОЈ ГОРИ

2. Упис закљученог брака

Мјесто уписа

Члан 22

(1) Упис закљученог брака врши матичар у општини у којој је брак закључен.

(2) Упис из става 1 овог члана врши се истог дана када је брак закључен.

Обавеза суда

Члан 23

Одлуку о разводу брака или одлуку о поништењу брака суд доставља матичару, по правилу у електронској форми, ради уписа у матични регистар рођених и матични регистар вјенчаних.

V. УПИС ПОДАТАКА О ЛИЧНИМ СТАЊИМА ЦРНОГОРСКИХ ДРЖАВЉАНА НАСТАЛИМ ВАН ЦРНЕ ГОРЕ

Обавеза уписа

Члан 29

Рођење, закључење брака и смрт црногорског држављанина у другој држави, уписује се у матичне регистре у Црној Гори.

Надлежност за упис

Члан 31 став 1 тачка 2, ст. 2-3

(1) Рођење, закључење брака и смрт из члана 29 овог закона уписују се у матичне регистре, и то:

2) закључење брака - у матични регистар вјенчаних у општини у којој су брачни другови имали посљедње заједничко пребивалиште, а ако заједничког пребивалишта нема, брачни другови сами одлучују у којој ће се општини закључење брака уписати у матични регистар вјенчаних;

(2) Ако упис рођења, закључења брака или смрти није могуће извршити на начин из става 1 овог члана, упис ће се извршити у матичне регистре у општини рођења родитеља, супружника или умрлог лица.

(3) Ако упис није могуће извршити у складу са ст. 1 и 2 овог члана, упис ће се извршити у матичне регистре у Подгорици.

VII. КОРИШЋЕЊЕ И ЗАШТИТА ЛИЧНИХ ПОДАТАКА

Коришћење података

Члан 37 ст. 1 и 3

(1) Подаци из матичних регистара могу се користити у складу са законом или на основу писане сагласности лица на које се односе.

(3) Државни органи, органи локалне управе и други органи и организације могу користити податке из матичних регистара за обављање послова из своје надлежности, ако су за коришћење тих података овлашћени законом.

Изводи и увјерења

Члан 38 став 1 и 6 *(„Сл.лист ЦГ", бр. 41/2010)*

(1) Извод из матичног регистра издаје се у мјесту подношења захтјева. Захтјев за добијање извода из матичног регистра може се поднијети у електронској форми, уколико је потписан квалификованим електронским потписом подносиоца захтјева, у складу са Законом о електронском потпису.

(6) Извод из матичног регистра издаје се на обрасцу чији садржај и изглед прописује Министарство.

Увид у податке у матичним регистрима

Члан 39 став 1

(1) Право на увид у податке који су уписани у матичне регистре и увид у збирку исправа у матичним регистрима има лице на које се упис односи, друго лице које има његову сагласност у писаној форми или је на то овлашћено законом.

Евиденција о пријавама

Члан 40а *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 41/10)*

(1) Надлежни орган води евиденцију о поднијетим пријавама, подацима из пријава и документацији која је приложена уз пријаве.

(2) Ближи садржај и начин вођења евиденције из става 1 овог члана прописује Министарство.

Заштита података

Члан 41

Државни органи, органи локалне управе и други корисници података из матичних регистара обавезни су да обезбиједе заштиту личних података у складу са законом.

X. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 52

Даном почетка примјене овог закона престаје да се примјењује Закон о основним подацима за матичне књиге ("Службени лист СФРЈ", број 6/73) и престаје да важи Закон о матичним књигама ("Службени лист СРЦГ", бр. 21/74, 14/79 и 23/87).

*****

1.8. Закон о страним инвестицијама

("Сл.лист ЦГ", бр. 18/11 и 45/14 од 24.10.2014.)

I. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1

Овим законом уређују се облици страних инвестиција, права страних инвеститора, заштита страних инвеститора, промоција и друга питања од значаја за стране инвестиције у Црној Гори.

V. ИНСИТУЦИОНАЛНИ ОКВИР И ПРОМОЦИЈА СТРАНИХ ИНВЕСТИЦИЈА

(„Сл.лист ЦГ“, број 45/14)

Члан 15

(1) Стручне послове на промоцији страних инвестиција обавља Агенција Црне Горе за промоцију страних инвестиција (у даљем тексту: Агенција).

(2) Агенција има својство правног лица и обавља послове од јавног интереса.

Члан 16

(1) Агенција обавља следеће послове:

- стручне послове на промоцији инвестиционих могућности Црне Горе, у складу са Стратегијом и годишњим програмом рада Агенције који се нарочито односе на:
- припремање, развој и представљање информација о пословним могућностима за инвестирање у Црну Гору;
- пружање стручне помоћи страним инвеститорима за улагање у одређене области и секторе привреде;
- организовање непосредних контаката страних и домаћих привредних друштава;
- остваривање сарадње са релевантним међународним институцијама ради повећања страних инвестиција;
- прати реализацију страних инвестиција, сарађује са органима државне управе, јединицама локалне самоуправе и државним институцијама Црне Горе на пословима промоције и подршке на реализацији инвестиција;

- сачињава информације о страним инвестицијама за Владу у циљу унапређења инвестиционог амбијента;
- води евиденцију страних инвеститора и страних инвестиција;
- и друге послове из области страних инвестиција у складу са законом.

(2) Средства за рад Агенције обезбјеђују се из буџета Црне Горе и донација.

Члан 24 *(„Сл.лист ЦГ“, број 45/14)*

(1) Подстицање страних инвестиција и усмјеравање стратешких активности на промоцији и подстицању врши Савјет за стране инвестиције (у даљем тексту: Савјет), који оснива Влада.

(2) Савјет:

- разматра реализацију Стратегије и заузима ставове о питањима развоја страних инвестиција;
- даје смјернице за измјене активности на промоцији страних инвестиција у зависности од реализације инвестиција и промјена до којих долази на тржишту током периода реализације Стратегије;
- разматра друга питања од значаја за подстицање и усмјеравање страних инвестиција.

Члан 25 *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 45/14)*

(1) Савјет има предсједника и осам чланова.

(2) Предсједник Савјета је предсједник Владе.

(3) Чланови Савјета су: три министра које именује Влада, два представника Скупштине које именује Скупштина из реда посланика, на предлог радног тијела Скупштине надлежног за послове финансија, предсједник Управног одбора Заједнице општина, предсједник Привредне коморе Црне Горе и један члан кога предлажу удружења страних инвеститора. У случају већег броја кандидата удружења страних инвеститора, сагласност за избор њиховог представника за члана Савјета даје Влада.

(4) Мандат представника удружења страних инвеститора траје двије године, уз могућност реизбора.

(5) Административно-техничке послове за потребе Савјета обавља Агенција.

(6) Савјет доноси Пословник о свом раду.

VIII. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 33

Даном ступања на снагу овог закона престаје да важи Закон о страним улагањима ("Службени лист РЦГ", бр. 52/00 и 36/07 и "Службени лист ЦГ", бр. 40/10).

*

1.9. Закон о државним и другим празницима

(„Сл.лист РЦГ“, број 27/07 и „Сл.лист ЦГ“, број 36/13 од 26.07.2014.)

Члан 1

(1) Државни празници Црне Горе су: 21. мај - Дан независности и 13. јул - Дан државности.

(2) Празници у Црној Гори су и: 1. јануар - Нова година и 1. мај - Празник рада.

Члан 4

Државни органи, органи локалне самоуправе, јавне установе, јавна предузећа и други субјекти који обављају дјелатности од јавног интереса дужни су да у празничне дане обезбиједе вршење послова чијим би прекидом могле наступити штетне последице по грађане или државу.

Члан 6

Ступањем на снагу овог закона престаје да важи члан 27 Закона о државним симболима и Дану државности ("Службени лист РЦГ", бр. 47/04).

*

1.10. Закон о државним симболима и Дану државности Црне Горе

("Сл. лист РЦГ", бр. 47/04 и "Сл. лист ЦГ", бр. 34/19 и 47/19 од 12.08.2019.; Види други закон „Сл.лист РЦГ“, број 27/07 и „Сл.лист ЦГ“, број 40/11)

I ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1

(1) Овим законом утврђују се грб, застава и химна Црне Горе (у даљем тексту: Државни симболи) и уређује начин употребе и заштита државних симбола.

(2) Овим законом утврђује се и Дан државности Црне Горе.

III УПОТРЕБА ДРЖАВНИХ СИМБОЛА

1. Употреба Грба

Члан 12

Грб се употребљава:

1) у државном печату;
2) у печатима државних органа и органа локалне самоуправе;
3) у службеним просторијама државних органа и органа локалне самоуправе и службеним натписима постављеним на зградама у којима су ови органи смјештени;
4) у просторијама образовних установа у којима се изводи васпитно-образовни процес и натписима постављеним на зградама у којима су ове установе смјештене;
5) на зградама представништава Црне Горе у иностранству;
6) на службеним актима којима се служе представници државних органа;
7) на повељама, дипломама и признањима које даје Црна Гора;
8) на дипломама и свједочанствима о завршеном школовању;
9) на легитимацијама посланика, чланова Владе, судија, инспектора и других службених лица.

2. Употреба заставе

Члан 15

Застава се стално вије:

1) на згради Скупштине Црне Горе;
2) на зградама у којима се налазе службене просторије Предсједника Републике, Владе, Уставног суда, Врховног суда, Врховног државног тужиоца и Заштитника људских права и слобода;
3) на резиденцији предсједника Црне Горе.
4) на зградама органа локалне самоуправе и јавних установа чији је оснивач држава односно локална самоуправа.

Члан 16

Застава се истиче:

1) на Дан државности Црне Горе и у дане других државних празника Црне Горе, на зградама у којима су смјештени државни органи и органи локалне самоуправе;
2) на зградама представништава Црне Горе у иностранству;
3) на ваздухопловима, бродовима и другим пловилима у складу са посебним прописима;
4) на гласачким мјестима за вријеме избора и референдума;
5) у дане жалости, које одреди Влада, Застава се истиче на пола копља.

VII ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 31а

Даном ступања на снагу овог закона престаје да важи члан 27 Закона о измјенама и допунама закона којима се прописују новчане казне за прекршаје ("Службени лист ЦГ", број 40/11).

*

1.11. Породични закон

(„Сл.лист РЦГ“, број 1/07 и „Сл.лист ЦГ“, бр. 53/16 и 76/20 од 28.07.2020.)

ПРВИ ДИО - ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1

Овим законом уређују се: брак и односи у браку, односи родитеља и дјеце, усвојење, породични смјештај (хранитељство), старатељство, издржавање, имовински односи у породици и поступци надлежних органа у вези са брачним и породичним односима.

ДРУГИ ДИО - БРАК

I. СКЛАПАЊЕ БРАКА

2. Поступак склапања брака

Члан 25 став 1 *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 53/16)*

(1) Лица која намјеравају да ступе у брак подносе пријаву за склапање брака органу надлежном за вођење матичних регистара вјенчаних (у даљем тексту: матичар).

Члан 26

(1) Матичар ће на основу изјава лица која желе да ступе у брак, приложених исправа, а по потреби и на други начин утврдити да ли су испуњени сви услови за пуноважност брака.

(2) Ако утврди да нијесу испуњени сви услови за пуноважност брака предвиђени овим законом, матичар ће усмено саопштити подносиоцима пријаве да не могу склопити брак и о томе сачинити службену забиљешку.

Члан 27 *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 53/16)*

(1) У случају из члана 26 став 2 овог закона, матичар доноси рјешење о одбијању пријаве за склапање брака, у року од три дана од дана усменог саопштења да нијесу испуњени услови за склапање брака.

(2) Против рјешења из става 1 овог члана подносиоци пријаве могу изјавити жалбу надлежном органу локалне управе у року од осам дана од дана пријема рјешења. Овај орган дужан је да одлучи по жалби у року од пет дана од дана пријема жалбе.

Члан 28

Датум и час за склапање брака одређује матичар у споразуму са лицима која желе да ступе у брак.

Члан 29

Матичар ће препоручити лицима која желе да ступе у брак да се до дана склапања брака узајамно обавијесте о стању здравља, да посјете брачно, односно породично савјетовалиште и да се упознају са стручним мишљењем о условима за развој складних брачних и породичних односа, да посјете здравствену установу ради упознавања са могућностима и предностима планирања породице, као и да се споразумију о будућем презимену.

Члан 31

(1) Брак се склапа пред надлежним органом локалне управе на свечан начин, у службеној просторији пригодно уређеној за ту намјену.

(2) Изузетно, матичар може дозволити да се брак склопи и на неком другом прикладном мјесту, ако то брачни другови захтијевају и за то наведу оправдане разлоге.

Члан 32

Склапању брака присуствују оба будућа брачна друга, одборник скупштине општине кога она одреди, два свједока и матичар.

Члан 33 ст. 1 и 4

(1) У нарочито оправданим случајевима надлежни орган локалне управе може дозволити да се рак склопи у присуству једног од будућих брачних другова и пуномоћника другог брачног друга.

(4) Жалбу против рјешења о одбијању захтјева за склапање брака преко пуномоћника подносиоци захтјева могу изјавити министарству надлежном за унутрашње послове и јавну управу.

Члан 37 *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 53/16)*

Склопљени брак матичар уписује у матични регистар вјенчаних у којем се потписују брачни супружници, одборник скупштине општине, свједоци и матичар.

Члан 38 *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 53/16)*

Одмах по склапању брака, брачним супружницима се издаје извод из матичног регистра вјенчаних".

ДЕСЕТИ ДИО - ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 382

Даном почетка примјене овог закона престаје да важи Породични закон ("Службени лист СРЦГ", бр. 7/89).

*****

1.12. Закон о ванпарничном поступку

(„Сл.лист РЦГ“, број 27/06 и „Сл.лист ЦГ“, бр. 20/15, 34/19 и 67/19 од 11.12.2019.; Види други Закон – 75/18)

ПРВИ ДИО - ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1 *(„Сл.лист ЦГ“, број 20/15)*

(1) Овим законом одређују се правила ванпарничног поступка по којима судови поступају и одлучују о личним, породичним, имовинским и другим правним стварима, која се по закону рјешавају у ванпарничном поступку.

(2) Одредбе овог закона примјењују се и у другим правним стварима из надлежности судова за које законом није изричито одређено да се рјешавају у ванпарничном поступку, а не односе се на заштиту повријеђеног или угроженог права, нити се због карактера правне ствари или својства странке у поступку могу примјењивати одредбе закона којим је уређен парнични поступак (у даљем тексту: Закон о парничном поступку).

ДРУГИ ДИО - ПОСЕБНИ ПОСТУПЦИ

I. УРЕЂЕЊЕ ЛИЧНИХ СТАЊА

ГЛАВА ПРВА - Одузимање и враћање пословне способности

Члан 33 *(„Сл.лист ЦГ“, број 20/15)*

(1) Ако лице, према којем је покренут поступак за одузимање, односно враћање пословне способности, има непокретну имовину, суд ће без одлагања извијестити орган који води катастар непокретности ради забиљежбе поступка.

(2) О покретању поступка обавјештава се и орган надлежан за вођење матичних регистара у којима је уписано лице којем се одузима, односно враћа пословна способност, ради евиденције вођења поступка.

ГЛАВА ТРЕЋА А

Утврђивање времена и мјеста рођења

Члан 70а став 1 *(„Сл.лист ЦГ“, број 20/15)*

(1) У поступку утврђивања времена и мјеста рођења суд утврђује вријеме и мјесто рођења лица које није уписано у матични регистар рођених, као и дјетета које је рођено ван здравствене установе, а вријеме и мјесто његовог рођења се не може утврдити у складу са законом којим се уређује вођење матичних регистара.

Члан 70г *(„Сл.лист ЦГ“, број 20/15)*

Правоснажно рјешење о времену и мјесту рођења суд доставља органу надлежном за вођење матичног регистра рођених, у року од осам дана од дана правоснажности, ради уписа чињенице рођења.

Члан 70х *(„Сл.лист ЦГ“, број 20/15)*

(1) Ако се накнадно утврди да је лице чије се вријеме и мјесто рођења утврђује већ уписано у матични регистар рођених, суд који је донио рјешење из члана 70ц овог закона, по службеној дужности покреће и спроводи поступак ради стављања ван снаге тог рјешења.

(2) Правоснажно рјешење о стављању ван снаге рјешења из става 1 овог члана суд ће, у року од осам дана од дана правоснажности, доставити органу надлежном за вођење матичног регистра рођених.

III. УРЕЂЕЊЕ ИМОВИНСКИХ ОДНОСА

ГЛАВА ОСМА - РАСПРАВЉАЊЕ ЗАОСТАВШТИНЕ

2. Претходне радње

Члан 103

(1) Попис и процјена имовине оставиоца врши се по одлуци оставинског суда када се не зна за насљеднике или за њихово боравиште, када су насљедници лица која усљед малољетства, душевне болести или других околности не могу сама водити бригу о својим правима и интересима, када заоставштина треба да се преда јединици локалне самоуправе или другом правном лицу, као и у другим оправданим случајевима.

(2) Суд ће попис и процјену наредити и на захтјев насљедника, легатара или повјерилаца.

(3) Попис и процјена имовине извршиће се и без одлуке суда приликом састављања смртовнице, ако то тражи који од насљедника, легатара или повјерилаца.

6. Рјешење о насљеђивању и о легату

Члан 138

(1) Кад суд утврди да нема насљедника или кад се не зна да ли има насљедника, а у року прописаном овим законом не јави се нико ко полаже право на насљеђе, донијеће рјешење да се заоставштина преда јединици локалне самоуправе на чијој је територији оставилац имао пребивалиште, а ако није имао пребивалиште, јединици локалне самоуправе на чијој територији је имао боравиште.

(2) Ако је оставилац имао непокретну имовину ван мјеста пребивалишта, односно боравишта, непокретности ће се предати јединици локалне самоуправе на чијој се територији налази.

(3) Ако оставилац није имао ни пребивалиште ни боравиште на територији Републике Црне Горе, покретне ствари предаће се јединици локалне самоуправе на чијој се територији налазе.

ЧЕТВРТИ ДИО - ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 236

Даном ступања на снагу овог закона престаје да важи Закон о ванпарничном поступку ("Службени лист СРЦГ", бр. 34/86).

*****

1.13. Закон о објављивању прописа и других аката

(„Сл.лист ЦГ“, број 5/08 од 23.01.2008.)

I. ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

Објављивање

Члан 1

Закони и други прописи, као и други акти објављују се на начин утврђен овим законом.

Објављивање у "Службеном листу Црне Горе"

Члан 2 став 1

(1) Закони и други прописи које доносе надлежни органи Црне Горе, као и други акти за које је то одређено законом, прописом Владе Црне Горе (у даљем тексту: Влада) или за које одлуче ти органи, објављују се у "Службеном листу Црне Горе".

Обавезно објављивање у Службеном листу

Члан 5 став 1 тачка 11

(1) У Службеном листу, у смислу члана 2 став 1 овог закона, објављују се:

- прописи органа општине, пријестонице, главног града и градске општине (у даљем тексту: органи локалне самоуправе), као и други акти за које је то одређено законом и њиховим статутима;

Прописи органа локалне самоуправе

Члан 8

Прописи органа локалне самоуправе, као и други акти за које је то одређено законом и њиховим статутима објављују се у посебном издању Службеног листа, под називом "Службени лист Црне Горе - Општински прописи".

Језик

Члан 12

(1) Закони и други прописи, као и други акти објављују се на црногорском језику, ћириличним, односно латиничним писмом.

(2) Међународни уговори и други међународни акти, као и пресуде Европског суда за људска права објављују се и на једном од језика на коме су закључени, односно донесени.

(3) Прописи и други акти које донесу органи локалне самоуправе и на језику мањинског народа или друге мањинске националне заједнице, у складу са законом, објављују се и на том језику и писму.

II. НАЧИН ОБЈАВЉИВАЊА ПРОПИСА И ДРУГИХ АКАТА

Објављивање у изворном тексту

Члан 13

Закони и други прописи (у даљем тексту: прописи) и други акти објављују се у Службеном листу, у тексту који је утврдио доносилац, на основу налога органа, односно служби који се старају о њиховом објављивању.

Надлежности органа

Члан 14 став 1 алинеја 7

(1) О објављивању прописа и аката из члана 5 овог закона старају се:

- из алинеје 11 - органи, односно службе локалне самоуправе одређени њиховим статутима.

III. ИЗДАВАЊЕ СЛУЖБЕНОГ ЛИСТА

Извори финансирања

Члан 25

Средства за рад и остваривање дјелатности Јавне установе обезбјеђују се из:

- буџета Црне Горе (у даљем тексту: буџет), за објављивање аката из члана 5 ал. 1 до 9 овог закона;
- буџета локалних самоуправа за објављивање аката из члана 5 алинеја 11 овог закона;
- сопствених прихода (претплате на штампана издања Службеног листа, продаје појединих примјерака Службеног листа и накнада за објављивање аката из члана 5 алинеја 10 и члана 6 овог закона, као и других накнада у вези са умножавањем и продајом снимљених, звучних, видео и компјутерских записа, издавањем и продајом збирки прописа, коментара прописа, збирки судских одлука, образаца, књига и стручних часописа и вршење других послова одређених статутом Јавне установе) и других извора, у складу са законом.

Начин финансирања

Члан 26

(1) Износ средстава из члана 25 став 1 ал. 1 и 2 овог закона обезбјеђује се на основу финансијског плана који Јавна установа подноси органу државне управе, односно локалне самоуправе надлежном за послове буџета.

(2) У финансијском плану из става 1 овог члана средства се исказују према стварним трошковима објављивања прописа и других аката, односно на основу улазних цијена стварних трошкова, и то одвојено за Буџет и за буџете јединица локалне самоуправе.

(3) Ако Јавној установи у току буџетске године, према извјештају Надзорног одбора, недостају средства из става 1 овог члана, обезбиједиће се из Буџета, односно буџета локалне самоуправе.

(4) Ако Јавна установа, по истеку буџетске године, оствари вишак прихода над расходима, према извјештају Надзорног одбора, вишак прихода припада Буџету и буџетима локалне самоуправе и уплаћују се на посебан рачун органа државне управе, односно локалне самоуправе надлежног за послове буџета.

Члан 31

(1) Управни одбор је орган управљања Јавне установе.

(2) Управни одбор има седам чланова, и то: предсједника и три члана које предлаже Влада, два члана представника локалне самоуправе које предлаже Заједница општина Црне Горе и једног члана представника запослених, који се предлаже у складу са статутом Јавне установе.

(3) Управни одбор именује и разрјешава Влада на период од четири године.

Именовање управног одбора

Члан 32

(1) Управни одбор:

- утврђује пословну и уређивачку политику Јавне установе;
- доноси план развоја и годишњи програм рада Јавне установе;
- доноси финансијски план и усваја годишњи обрачун и периодичне обрачуне Јавне установе;
- утврђује продајну цијену и висину претплате на штампана издања Службеног листа;
- утврђује износ накнаде за објављивање аката из члана 5 алинеја 10 и члана 6 овог закона;
- утврђује износ накнаде за збирке прописа, коментаре прописа, збирке судских одлука, образаца, књига, стручних часописа и сл., као и за друге услуге;
- доноси статут, акт о унутрашњој организацији и систематизацији и друге акте Јавне установе;
- одлучује у другом степену о правима запослених у Јавној установи;
- обавља и друге послове утврђене законом и статутом Јавне установе.

(2) На статут и акт о унутрашњој организацији и систематизацији радних мјеста Јавне установе сагласност даје Влада.

Именовање надзорног одбора

Члан 35

(1) Надзорни одбор има предсједника и два члана које именује Влада на период од четири године.

(2) Један члан надзорног одбора је представник локалне самоуправе којег предлаже Заједница општина Црне Горе.

Надлежност надзорног одбора

Члан 36

(1) Надзорни одбор:

1) прегледа финансијски план, годишње и периодичне обрачуне и утврђује да ли су сачињени у складу са прописима;
2) контролише да ли се пословне књиге воде у складу са прописима;
3) контролише да ли су цијене услуга утврђене у складу са овим законом;
4) контролише да ли су извршене услуге фактурисане у складу са утврђеном цијеном;
5) контролише да ли су предузете мјере за наплату фактурисаних услуга;
6) ангажује независног ревизора и разматра његове извјештаје;
7) обавља и друге послове утврђене статутом Јавне установе.

(2) Надзорни одбор подноси управном одбору и Влади извјештај о резултатима надзора.

V. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Почетак издавања електронске форме Службеног листа

Члан 49

(1) Службени лист у електронској форми у складу са овим законом почиње да се издаје 1. јула 2009. године.

(2) Средства за успостављање електронског издања Службеног листа, у смислу става 1 овог члана, обезбјеђују се у Буџету.

(3) Акти из члана 20 овог закона објављиваће се у штампаном издању Службеног листа до 30. јуна 2009. године.

Престанак важења закона

Члан 50

Даном ступања на снагу овог закона престаје да важи Закон о објављивању републичких закона и других прописа и општих аката и о Новинско-издавачкој установи Службени лист Социјалистичке Републике Црне Горе ("Службени лист СРЦГ", број 21/86).

*****

1.14. Закон о електронској управи

("Сл.лист ЦГ", број 32/14 од 30.7.2014.)

I. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Предмет закона

Члан 1

Овим законом уређује се начин поступања државних органа, органа државне управе, органа локалне самоуправе, органа локалне управе, јавних служби и правних лица која врше јавна овлашћења (у даљем тексту: органи) кад у вршењу својих надлежности остварују комуникацију са грађанима, привредним друштвима, другим правним лицима и предузетницима електронским путем (у даљем тексту: електронска комуникација), и кад обрађују, размјењују и објављују податке и информације у електронском облику.

II. ЕЛЕКТРОНСКА КОМУНИКАЦИЈА СА КОРИСНИЦИМА

Портал е-управе

Члан 7

(1) Орган је дужан да, у циљу стварања могућности за подношење поднесака преко портала е-управе, за тај портал припреми одговарајуће апликативно рјешење за пријем свих врста поднесака који се том органу могу поднијети у електронском облику у складу са законом којим се уређује поступак пред тим органом.

(2) На порталу е-управе се централизовано и на једном мјесту врши аутентификација и ауторизација корисника.

(3) Порталом е-управе управља орган државне управе надлежан за информационо друштво (у даљем тексту: надлежни орган) преко главног администратора кога одређује старјешина надлежног органа.

VIII. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Рок за пружање услуга у електронском облику

Члан 24

Органи су дужни да апликативно рјешење за пријем свих врста поднесака у складу са чланом 7 став 1 овог закона поставе на портал е-управе у року од 18 мјесеци од дана ступања на снагу овог закона. ***НАПОМЕНА:*** *Рок за постављање апликативног рјешења за пријем поднесака истекао 07.02.2016. године.*

*

1.15. Закон о електронском документу

(„Сл.лист ЦГ“, број 5/08 од 23.01.2008.)

I. ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

Садржај закона

Члан 1

Овим законом уређује се начин употребе електронског документа у правном промету, управним, судским и другим поступцима, као и права, обавезе и одговорности привредних друштава, предузетника, правних и физичких лица (у даљем тексту: правна и физичка лица), државних органа, органа државне управе, органа јединица локалне самоуправе и органа и организација које врше јавна овлашћења (у даљем тексту: надлежни органи) у вези са електронским документом, ако законом није друкчије одређено.

III. УПОТРЕБА И ПРОМЕТ ЕЛЕКТРОНСКИХ ДОКУМЕНАТА

Чување електронских докумената

Члан 21

(1) Правна и физичка лица и надлежни органи дужни су да електронске документе чувају изворно у информационом систему или на медијима који омогућавају трајност електронског записа за утврђено вријеме чувања, у складу са законом, односно правним послом.

(2) Електронски документи из става 1 овог члана чувају се у електронској архиви.

(3) Електронском архивом мора бити обезбијеђено да:

- се електронски документи чувају у форми у којој су израђени, отпремљени, примљени и ускладиштени и која материјално не мијења садржај докумената;
- су електронски документи за цијело вријеме чувања доступни у читљивој форми лицима која имају право приступа тим документима;
- се чувају подаци о електронским потписима којима су електронски документи потписани, као и подаци за провјеру тих електронских потписа;
- су електронски документи ускладиштени у форми и помоћу технологије и поступака који, уз уграђене електронске потписе, пружају разумну гаранцију за њихову вјеродостојност и цјеловитост за читаво вријеме чувања и да не могу бити мијењани и неовлашћено брисани у времену утврђеном законом и правним послом;
- је за сваки електронски документ могуће вјеродостојно утврдити поријекло, ствараоца, вријеме, начин и форму у којој је примљен у систем на чување;
- поступци одржавања и замјене медија за складиштење електронских докумената не нарушавају цјеловитост и неповредивост електронских докумената.

*

1.16. Закон о електронској идентификацији и електронском потпису

("Сл. лист ЦГ", бр. 31/17 и 72/19 од 26.12.2019.)

I. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Предмет

Члан 1

Овим законом уређују се услови за коришћење електронског потписа, електронског печата, електронског временског печата и услуге електронске препоручене доставе у правном промету, управним, судским и другим поступцима и цертификовање за аутентификацију интернет странице, као и систем електронске идентификације и услови за признавање средстава електронске идентификације других држава.

Изрази

Члан 8 тачка 15

Изрази који се користе у овом закону имају сљедећа значења:

1) **орган власти** је државни орган, орган државне управе, орган локалне самоуправе, односно локалне управе и правно лице које врши јавна овлашћења;

II. ЕЛЕКТРОНСКИ ПОТПИС И ЕЛЕКТРОНСКИ ПЕЧАТ

Електронски потпис

Члан 9

(1) Електронски потпис је скуп података у електронском облику који су придружени или су логички повезани са електронским документом и служе за потпис и електронску идентификацију потписника.

(2) Електронски потпис се израђује помоћу средства за израду електронског потписа и заснива се на цертификату за израду електронског потписа.

Напредни електронски потпис

Члан 10

(1) Напредни електронски потпис је електронски потпис којим се поуздано гарантује идентитет потписника и интегритет електронског документа, а који испуњава услове прописане овим законом.

(2) Напредни електронски потпис мора да:

1) буде искључиво повезан са потписником;
2) недвосмислено идентификује потписника;
3) настаје коришћењем средства за израду електронског потписа којим потписник може самостално да управља и које је искључиво под његовим надзором;
4) садржи директну повезаност са подацима на које се односи, и то на начин који недвосмислено омогућава увид у било коју измјену изворних података.

(3) Напредни електронски потпис који се заснива на електронском цертификату издатом у држави чланици Европске уније признаје се као напредни електронски потпис у Црној Гори, ако су испуњени услови из става 2 овог члана.

Правно дејство електронског потписа и напредног електронског потписа

Члан 13

Орган власти односно правно лице не може одбити пријем електронског документа са електронским потписом или напредним електронским потписом само зато што је у електронском облику.

Правно дејство квалификованог електронског потписа

Члан 14

Квалификовани електронски потпис има једнако правно дејство као својеручни потпис, односно својеручни потпис и печат у односу на податке у папирном облику и прихватљив је као доказно средство у поступцима пред државним органима, органима државне управе, органима локалне самоуправе и локалне управе и правним лицима која врше јавна овлашћења.

Сходна примјена

Члан 27

На правно дејство, пуноважност и прихватљивост електронског печата, електронског временског печата и квалификованог електронског печата, захтјеве за напредни електронски печат, садржај квалификованог електронског печата и електронског временског печата, издавање, опозив и привремену суспензију цертификата за електронски печат и цертификата за квалификовани електронски печат, квалификована средства за израду електронског печата и електронског временског печата, оцјену усаглашености квалификованог средства за израду електронског печата и средства за израду електронског временског печата, верификацију и чување квалификованог

средства за израду електронског печата и средства за израду електронског временског печата сходно се примјењују одредбе чл. 9 до 24 овог закона.

XI. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 75

Даном ступања на снагу овог закона престаје да важи Закон о електронском потпису ("Службени лист РЦГ" број 55/03 и "Службени лист ЦГ", бр. 41/10 и 40/11).

*****

1.17. Закон о овјери потписа, рукописа и преписа

("Сл. лист ЦГ", број 85/18 од 27.12.2018.)

I. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1

Овјера потписа, рукописа и преписа врши се у складу са овим законом.

Члан 2

(1) Овјера потписа и рукописа подразумијева потврђивање њихове аутентичности.

(2) Овјера преписа подразумијева потврђивање подударности преписа са његовим изворником, односно овјереним преписом.

(3) Препис, у смислу овог закона, је преписани текст, пресликани текст, прекуцани текст или фотокопија.

Члан 4

Овјеру потписа, рукописа и преписа врше основни суд (у даљем тексту: суд), орган локалне управе надлежан за послове овјеравања (у даљем тексту: орган локалне управе) и нотар.

II. ОВЈЕРА ПОТПИСА И РУКОПИСА

Члан 6

(1) Овјера потписа врши се на начин што лице чији се потпис овјерава пред овлашћеним службеним лицем суда или органа локалне управе (у даљем тексту: овлашћено службено лице), односно нотаром својеручно потписује исправу или признаје да је потпис који се налази на исправи његов.

(2) Овјера потписа подразумијева и овјеру отиска прста на исправи.

Члан 7

(1) Прије овјере потписа овлашћено службено лице, односно нотар дужно је да утврди идентитет лица чији се потпис овјерава.

(2) Утврђивање идентитета лица из става 1 овог члана врши се на основу личне карте, путне исправе или другог документа са фотографијом издатог од надлежног органа.

(3) Ако идентитет лица из става 1 овог члана није могуће утврдити на начин из става 2 овог члана, овлашћено службено лице, односно нотар утврђује идентитет тог лица на основу изјава два пунољетна пословно способна свједока.

(4) Идентитет свједока из става 3 овог члана, овлашћено службено лице, односно нотар утврђује на начин из става 2 овог члана.

Члан 13

Ако се врши овјера потписа лица које је заступник другог физичког или правног лица или државног органа, односно органа државне управе или органа локалне управе, овлашћено службено лице, односно нотар извршиће овјеру након што претходно утврди да је то лице овлашћено за заступање.

Члан 14

(1) Отправак исправе о правном послу на којој је извршена овјера потписа, који подлијеже пореским обавезама, доставља се органу управе надлежном за послове пореза.

(2) Достављање отправка из става 1 овог члана суд или орган локалне управе, односно нотар који је извршио овјеру дужан је да изврши у року од 15 дана од дана кад је извршена овјера потписа.

Члан 17

(1) О овјери потписа и рукописа сачињава се потврда која је саставни дио исправе на којој се врши овјера потписа, односно рукописа.

(2) Потврда из става 1 овог члана садржи:

- назив и сједиште суда или органа локалне управе, односно име и презиме и сједиште нотара који врши овјеру потписа, односно рукописа;
- ознаку под којом је овјера уписана у уписник из члана 24 овог закона;
- име и презиме, датум рођења и адресу пребивалишта, односно боравишта лица чији се потпис, односно рукопис овјерава;
- начин на који је утврђен идентитет лица чији се потпис, односно рукопис овјерава и број и датум издавања документа на основу којег је утврђен идентитет тог лица;
- податак да је идентитет лица чији се потпис, односно рукопис овјерава утврђен на основу изјава свједока, као и имена и презимена тих свједока;
- податак да је идентитет свједока утврђен на основу личне карте, путне исправе или другог документа са фотографијом и број и датум издавања тог докумената;
- податак да је свједок исписао на исправи на којој се врши овјера потписа, односно рукописа, име и презиме лица чији се потпис, односно рукопис овјерава, а од којег није могуће узети отисак прста и број и датум издавања личне карте, путне исправе или другог документа са фотографијом на основу којег је утврђен идентитет тог свједока;
- податак да је лице чији се потпис овјерава у присуству овлашћеног службеног лица, односно нотара потписало исправу на којој се овјерава потпис или да је на исправи ставило отисак прста и начин на који је ставило отисак прста, односно да је у присуству овлашћеног службеног лица, односно нотара признало да је потпис који се налази на исправи његов;
- податак да је слијепом лицу или лицу које не зна да чита, чији се потпис, односно рукопис овјерава, прочитана исправа на којој се врши овјера потписа, односно рукописа; да је глувом лицу које не зна да чита, чији се потпис, односно рукопис овјерава, исправа на којој се врши овјера потписа, односно рукописа прочитана помоћу тумача; да је лицу које не разумије језик на којем је исправа на којој се врши овјера потписа, односно рукописа написана, преведена садржина те исправе;
- податак да је идентитет тумача који је прочитао и превео садржину исправе лицу чији се потпис овјерава утврђен на основу личне карте, путне исправе или другог документа са фотографијом и број и датум издавања тог документа;
- податак о правном основу по којем је лице чији се потпис овјерава у случају из члана 13 овог закона овлашћено за заступање;
- податак да је лице чији се рукопис овјерава пред овлашћеним службеним лицем, односно нотаром својеручно на исправи написало рукопис, односно изјавило да је рукопис на исправи раније својеручно написало;
- податак да је слијепо или слабовидо лице, у присуству овлашћеног службеног лица, односно нотара, својеручно на исправи написало рукопис чија се овјера врши;
- датум и час овјере потписа, односно рукописа;
- износ наплаћене таксе, односно накнаде за извршену овјеру потписа, односно рукописа;
- мјесто овјере потписа, односно рукописа ако се овјера врши ван службених просторија суда или органа локалне управе, односно нотара;
- потпис овлашћеног службеног лица, односно нотара и печат суда или органа локалне управе, односно нотара.

(3) Потврда из става 1 овог члана мора бити спојена са исправом на којој се врши овјера потписа, односно рукописа, јемствеником чији се крајеви на задњој страни причвршћују печатним воском или љепљивом траком и овјеравају печатом суда или органа локалне управе, односно нотара.

III. ОВЈЕРА ПРЕПИСА

Члан 19

(1) Овлашћено службено лице, односно нотар овјериће препис који је само сачинило или је сачињен у његовом присуству.

(2) Препис који се овјерава мора се упоредити са изворником јавне, односно друге исправе или овјереним преписом те исправе, ради утврђивања њихове међусобне подударности.

(3) Препис се мора подударати са изворником јавне, односно друге исправе или овјереним преписом те исправе у правопису, интерпункцији, скраћивању ријечи и у свим другим појединостима.

(4) Трошкове сачињавања преписа из става 1 овог члана сноси лице на чији захтјев се врши овјера преписа.

(5) Висина трошкова из става 4 овог члана, за сваку страну преписа сачињену фотокопирањем, износи половину накнаде трошкова за израду фотокопије преписа прописане тарифом којом се уређују накнаде за рад и накнаде трошкова нотара.

Члан 22

(1) О овјери преписа сачињава се потврда која је саставни дио преписа чија се овјера врши.

(2) Потврда из става 1 овог члана садржи:

- назив и сједиште суда или органа локалне управе, односно име и презиме и сједиште нотара који врши овјеру преписа;
- ознаку под којом је овјера преписа уписана у уписник из члана 24 овог закона;
- име и презиме, датум рођења и адресу пребивалишта лица на чији захтјев се врши овјера преписа;
- податак да је идентитет лица на чији се захтјев врши овјера преписа утврђен на основу личне карте, путне исправе или другог документа са фотографијом и број и датум издавања тог документа;
- податак да је препис јавне, односно друге исправе подударан са њеним изворником, односно овјереним преписом те исправе;
- податак да је изворник јавне, односно друге исправе или овјерени препис те исправе писан рукописом (графитном оловком, хемијском оловком, пером и др.), сачињен писаћом машином, електронским средством или другим механичким средством (рачунар, фотокопир апарат, скенер и др.);
- начин на који је сачињен препис чија се овјера врши;
- број страница изворника јавне, односно друге исправе или овјереног преписа те исправе и гдје се, према знању овлашћеног службеног лица, односно нотара који врши овјеру или према изјави лица на чији захтјев се врши овјера, налази изворник те исправе;
- податак да ли су подаци у јавној, односно другој исправи или овјереном препису те исправе исправљени, преиначени, брисани, прецртани, уметнути или додати;
- податак да ли је јавна, односно друга исправа или овјерени препис те исправе поцијепан, оштећен или сумњив по свом спољашњем изгледу;
- износ наплаћене таксе, односно накнаде за извршену овјеру преписа;
- датум овјере преписа;
- потпис овлашћеног службеног лица, односно нотара и печат суда или органа локалне управе, односно нотара.

(3) Потврда из става 1 овог члана мора бити спојена са преписом јавне, односно друге исправе, односно преписом овјереног преписа те исправе, јемствеником чији се крајеви на задњој страни

причвршћују печатним воском или љепљивом траком и овјеравају печатом суда, органа локалне управе односно нотара.

Члан 23

Ближи начин овјере преписа прописује Министарство.

IV. ПОСЕБАН УПИСНИК

Члан 24

(1) О извршеним овјерама потписа, рукописа и преписа води се посебан уписник.

(2) У уписник из става 1 овог члана уносе се редни број, датум овјере потписа, рукописа и преписа; име и презиме, датум рођења и адреса пребивалишта, односно боравишта лица чији се потпис, односно рукопис овјерава, као и лица на чији се захтјев врши овјера преписа; као и други подаци од значаја за овјеру.

(3) Ближи садржај и начин вођења уписника из става 1 овог члана прописује Министарство.

V. ПРЕЛАЗНА И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 26

(1) Акти за спровођење овог закона донијеће се у року од три мјесеца од дана ступања на снагу овог закона.

(2) До доношења аката за спровођење овог закона примјењиваће се Упутство о начину овјеравања потписа, рукописа и преписа ("Службени лист СРЦГ", број 16/74) и одредбе чл. 22, 22а и 23 Правилника о раду нотара ("Службени лист ЦГ", бр. 30/09, 36/13 и 13/17), као и одредбе члана 115 став 1 тач. 20 и 21 Судског пословника и обрасци штамбиља који се односе на овјеру потписа и овјеру преписа ("Службени лист ЦГ", број 65/16).

Члан 27

Даном почетка примјене овог закона, престаје да важи Закон о овјеравању потписа, рукописа и преписа ("Службени лист СРЦГ", број 8/72).

Члан 28

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном листу Црне Горе", а примјењиваће се након девет мјесеци од дана ступања на снагу.

*****

1.18. Закон о адвокатури

(„Сл.лист РЦГ“, број 79/06 и „Сл.лист ЦГ“, број 22/17 од 03.04.2017.)

I ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1

Овим законом уређују се услови бављења адвокатуром, начин и облици рада адвоката, права, обавезе и одговорности адвоката и адвокатских приправника, надлежности Адвокатске коморе Републике Црне Горе (у даљем тексту: Адвокатска комора) и друга питања од значаја за бављење адвокатуром.

V АДВОКАТСКА КОМОРА

Члан 51

Адвокатска комора може да организује пружање бесплатне правне помоћи грађанима на свом подручју или дијелу тог подручја, самостално или на основу уговора који закључи са државним органом или органом локалне самоуправе који обезбјеђује материјалне и друге услове за пружање помоћи.

X ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 74

Даном почетка примјене овог закона престаје да важи Закон о адвокатури ("Службени лист СРЈ", бр. 24/98 и 11/2002) и Закон о адвокатури и служби правне помоћи ("Службени лист СРЦГ", бр. 11/79 и 11/88).

*****

1.19. Закон о инспекцијском надзору

(„Сл.лист РЦГ“, број 39/03 и „Сл.лист ЦГ“, бр. 76/09, 57/11, 18/14 и 55/16 од 9.8.2016.)

I ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

Садржај закона

Члан 1

Овим законом уређују се начела инспекцијског надзора, начин и поступак вршења инспекцијског надзора, обавезе и овлашћења инспектора и друга питања од значаја за вршење инспекцијског надзора.

Примјена закона

Члан 2 став 6 *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 76/09 и 57/11)*

(6) Одредбе овог закона примјењују и органи локалне самоуправе када, у складу са законом и другим прописима, врше инспекцијски надзор.

Појам инспекцијског надзора

Члан 3

(1) Инспекцијски надзор врши се у областима одређеним законом код физичких лица, невладиних организација, привредних друштава и других облика обављања привредних дјелатности, јавних предузећа, јавних установа и других правних лица, државних органа и служби, органа државне управе, органа локалне самоуправе, органа локалне управе и служби општине, Главног града, Пријестонице и других облика локалне самоуправе (у даљем тексту: субјекат надзора).

(2) Инспекцијски надзор се врши у погледу придржавања закона, других прописа и општих аката, као и предузимања управних и других мјера и радњи у циљу да се утврђене неправилности отклоне и обезбиједи правилна примјена прописа.

VIII ОДНОСИ ИНСПЕКЦИЈСКИХ И ДРУГИХ ОРГАНА

Сарадња органа

Члан 63 *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 57/11)*

(1) У вршењу инспекцијског надзора инспекцијски орган и други органи државне управе и локалне управе, који врше послове инспекцијског надзора, дужни су да међусовно сарађују и да сарађују са другим органима и правним лицима која врше јавна овлашћења.

(2) Државни органи, органи локалне самоуправе и други органи и организације су дужни, на захтјев инспектора, да доставе тражене податке и обавјештења која су неопходна за поступак инспекцијског надзора.

XIII ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 77

Ступањем на снагу овог закона престаје да важи Закон о инспекцијској контроли ("Службени лист РЦГ", бр. 50/92), осим одредбе члана 26 и Поглавље "IV Управна инспекција" и чл. 29 до 32.

ОДРЕДБЕ ЗАКОНА О ИЗМЈЕНАМА И ДОПУНАМА ЗАКОНА О ИНСПЕКЦИЈСКОМ НАДЗОРУ

(„Сл.лист ЦГ“, број 57/11)

Члан 12

(1) Даном почетка примјене овог закона престају да важе одредбе посебних закона и других прописа којима је одређена надлежност органа државне управе и правних лица за вршење послова инспекцијског надзора, осим у областима из члана 2 став 3 овог закона.

(2) Органи државне управе и правна лица на која су пренесени или којима су поjверени послови инспекцијског надзора настављају са вршењем тих послова до почетка примјене овог закона.

Члан 14

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном листу Црне Горе“, а примјењиваће се од 1. јануара 2012. године.

*

1.20. Закон о услугама

("Сл. лист ЦГ", број 71/17 од 31.10.2017.; ***НАПОМЕНА****: Примјењиваће се од дана приступања Европској унији)*

I. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Предмет

Члан 1

Овим законом уређује се право на пословно настањивање привредних субјеката и слобода прекограничног пружања услуга уз обезбјеђење високог степена безбједности и квалитета услуга, као и друга питања од значаја за право на пословно настањивање и слободу прекограничног пружања услуга.

Пословно настањивање и прекогранично пружање услуга

Члан 2

(1) Пословно настањивање је обављање услужне дјелатности преко црногорског држављанина, држављанина државе уговорнице Уговора о Европском економском простору (у даљем тексту: држава ЕЕП), односно дијела страног друштва које је основано у држави ЕЕП, на неодређено вријеме, привремено или повремено путем сталне инфраструктуре.

(2) Прекогранично пружање услуга је нуђење или пружање услуга у Црној Гори које врши пружалац услуга којем је држава оснивања држава ЕЕП.

(3) Услуга је свака привредна дјелатност која се уобичајено пружа уз накнаду, ако није уређена прописима којима се уређује слобода кретања роба, капитала и запослених.

Примјена закона

Члан 3

(1) Овај закон не односи се на:

1) либерализацију услуга од јавног, односно општег економског интереса;
2) приватизацију привредних друштава у државној својини која пружају услуге од јавног и општег економског интереса;
3) укидање монопола у области пружања услуга;
4) помоћи које додјељују државе ЕЕП у складу са правном тековином Европске уније (у даљем тексту: ЕУ) о заштити конкуренције;
5) одређивање услуга од јавног интереса, начин њиховог организовања и финансирања у складу са прописима о државној помоћи и обавезе које се на њих односе;
6) остваривање економских, социјалних и културних права и слобода;
7) односе из области рада, укључујући заштиту здравља и заштиту на раду;
8) социјалну заштиту;

9) кривично право;
10) заштиту или подстицање културне или језичке разноликости или слободе медија; и
11) опорезивање.

(2) Одредбе овог закона не примјењују се на:
1) непривредне услуге од јавног интереса, које се финансирају из јавних прихода (услуге основног и средњег образовања и сл.);
2) финансијске услуге у областима: банкарства, кредитирања, осигурања и реосигурања, пензијског осигурања, хартија од вриједности, инвестиционих фондова, инвестиционог савјетовања и друге финансијске услуге;
3) електронске комуникационе услуге и услуге електронске комуникационе мреже и припадајуће инфраструктуре које су уређене посебним прописима;
4) услуге у области саобраћаја, укључујући градски превоз, такси превоз и лучке услуге;
5) услуге агенција за привремено запошљавање;
6) здравствене услуге које се пружају преко здравствених установа без обзира на организациони облик у коме се те услуге пружају и начин њиховог финансирања;
7) аудиовизуелне услуге, укључујући кинематографске услуге, без обзира на начин њихове продукције, дистрибуције и преноса, као и радијско емитовање;
8) игре на срећу које укључују лутријске игре на срећу, игре у казинима, кладионичарске игре и игре на срећу на аутоматима;
9) услуге које се пружају у вршењу јавних овлашћења;
10) услуге у вези са социјалним становањем, социјалном и дјечијом заштитом и подршком породицама и лицима којима је потребна трајна или привремена помоћ коју пружа држава или хуманитарна организација уписана у одговарајући регистар;
11) услуге заштите лица и имовине; и
12) услуге које пружају нотари и јавни извршитељи.

II. ПОЈЕДНОСТАВЉЕЊЕ ПОСТУПКА ЗА ПРИСТУП ИЛИ ПРУЖАЊЕ УСЛУГА

Прихватање докумената

Члан 7

(1) Орган државне управе, надлежни орган јединице локалне самоуправе, лице којем је повјерено јавно овлашћење, професионално или струковно удружење или организација који уређују или врше надзор над пружањем или коришћењем услуга, односно спроводе поступак издавања сагласности (у даљем тексту: надлежни орган) дужан је да прихвати документе издате од надлежног органа државе ЕЕП којим подносилац захтјева доказује да су захтјеви утврђени законом за приступ и пружање услуге испуњени.

(2) Захтјев из става 1 овог члана је обавеза, забрана, услов или ограничење које је утврђено законом или прописом државе ЕЕП или која произилази из одлуке надлежног органа, односно општег акта организације којој су повјерена јавна овлашћења, општег акта професионалног или струковног удружења или организације, осим услова који произлази из колективног уговора.

(3) Надлежни орган не смије да захтијева од подносиоца захтјева са сједиштем у држави ЕЕП достављање оригиналних докумената, овјереног превода или овјерене копије документа, осим неовјереног превода документа на црногорском језику.

(4) Изузетно од става 3 овог члана, надлежни орган може да захтијева да подносилац захтјева са сједиштем у држави ЕЕП достави оригиналне документе, овјерени превод или овјерену копију документа ако је то утврђено посебним законом у заштити јавног интереса.

(5) Заштитом јавног интереса из става 4 овог члана, нарочито се сматра: заштита правног поретка, државне и јавне безбједности, заштита живота и здравља људи и животне средине, систем социјалне заштите, заштите потрошача корисника услуга и права запослених, заштита поштене

пословне праксе, заштита интелектуалне својине, заштита у области културе и културне баштине и заштита од превара.

Изузеци од слободе пружања услуга

Члан 20

Одредба члана 19 овог закона не односи се на:

1) услуге од јавног, односно општег економског интереса, укључујући:
   а) универзалне поштанске услуге,
   б) услуге у области снабдијевања електричном енергијом,
   в) услуге у области дистрибуције и снадбијевања природним гасом,
   г) услуге водоснабдијевања и управљања отпадним водама,
   д) третман отпада;
2) рад упућених запослених;
3) заштиту личних података у складу са прописима Европске уније;
4) пружање адвокатских услуга;
5) судско извршење;
6) прекограничне услуге које се могу пружати у оквиру одређених регулисаних професија у складу са прописима Европске уније;
7) примјену социјалне заштите за запослене, предузетнике и чланове њихових породица у Европској унији;
8) управне поступке у вези са слободом кретања лица и њиховим пребивалиштем;
9) визни режим и боравак држављана трећих земаља;
10) надзор и контролу транспорта отпада у складу са прописима Европске уније;
11) ауторско и сродна права, права на топографијама полупроводника, права на базама података, као и на права индустријске својине, у складу са законом;
12) поступке за које је по закону обавезно учешће нотара;
13) обавезну ревизију годишњих и консолидованих финансијских извјештаја;
14) регистрацију возила узетих на лизинг у држави ЕЕП;
15) уговорне и вануговорне обавезе, укључујући форму уговора, у складу са правилима међународног приватног права.

Узајамна помоћ

Члан 21

(1) Изузетно од члана 19 овог закона, надлежни орган може у ванредним околностима да предузме законом утврђене мјере у вези безбједности услуга.

(2) Ванредним околностима из става 1 овог члана, сматрају се околности из члана 7 став 5 овог закона које би могле озбиљно да угрозе јавни интерес.

(3) Прије предузимања мјера из става 1 овог члана, надлежни орган је дужан да о предузимању мјера према пружаоцу услуга, обавијести надлежни орган државе сједишта пружаоца услуге и да, уз обавјештење, достави податке о предмету, начину и условима вршења услуге, називу односно имену и сједишту, односно адреси.

(4) Надлежни орган може да предузме мјере из става 1 овог члана, након истека 15 дана од обавјештавања надлежног органа државе сједишта пружаоца услуге ако:

1) мјере нијесу обухваћене прописима Европске уније у области безбједности услуга,
2) мјере обезбјеђују виши степен заштите корисника услуге од нивоа заштите који се предузима у држави сједишта пружаоца услуге,
3) држава сједишта није предузела мјере или је предузела неадекватне мјере,
4) су мјере сразмјерне отклањању ризика или насталим околностима.

VIII. НАДЗОР

Члан 34

(1) Надзор над спровођењем овог закона и прописа донијетих по основу овог закона врши Министарство.

(2) Инспекцијски надзор врши орган управе надлежан за послове инспекцијског надзора, органи државне управе преко надлежних инспекција, као и надлежни органи локалне управе преко локалних инспектора, у оквиру надлежности локалне самоуправе.

X. ПРЕЛАЗНА И ЗАВРШНА ОДРЕДБА

Ступање на снагу

Члан 37

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном листу Црне Горе", а примјењиваће се од дана приступања Црне Горе Европској унији.

*

1.21. Закон о извршењу условне осуде и казне рада у јавном интересу

("Сл. лист ЦГ", бр. 32/14 и 17/19 од 19.03.2019.)

I. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1

Извршење условне осуде, условне осуде са заштитним надзором и казне рада у јавном интересу изречених у кривичном и прекршајном поступку (у даљем тексту: алтернативне санкције), као и надзор над условно отпуштеним осуђеним лицем врши се у складу са овим законом.

III. ИЗВРШЕЊЕ КАЗНЕ РАДА У ЈАВНОМ ИНТЕРЕСУ

Члан 18

(1) Казна рада у јавном интересу извршава се код правног лица које се бави дјелатношћу од јавног интереса (хуманитарна, социјална, комунална, здравствена, пољопривредна, еколошка или друга слична дјелатност) или непрофитабилне организације чија дјелатност је везана за хуманитарне, еколошке и друге сличне активности (у даљем тексту: правно лице, односно организација).

(2) Казна рада у јавном интересу може се извршавати и у Министарству правде.

(3) Ради извршења казне рада у јавном интересу Министарство правде може закључити споразум са органима државне управе и органима локалне самоуправе кад су у питању дјелатности над чијим обављањем ти органи врше надзор, као и са правним лицима, односно организацијама, који садржи општа правила о извршењу казне рада у јавном интересу и међусобна права и обавезе.

*

1.22. Закон о детективској дјелатности

("Сл. лист ЦГ", број 25/19 од 30.04.2019.)

I. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Предмет закона

Члан 1

Овим законом уређују се обављање детективске дјелатности, услови и начин вршења детективских послова, права и дужности детектива и друга питања од значаја за вршење детективских послова и обављање детективске дјелатности.

III. ВРШЕЊЕ ДЕТЕКТИВСКИХ ПОСЛОВА

Прикупљање информација

Члан 21

(1) Детектив може да прикупља информације о:

1) лицима која су нестала или су сакривена, дужницима, ауторима или пошиљаоцима анонимних писама;
2) лицима која су странци проузроковала штету;
3) предметима који су изгубљени, нестали или украдени;
4) доказном материјалу потребном за заштиту и доказивање права странке пред судовима и другим органима, односно организацијама, који у поступцима одлучују о тим правима;
5) успјешности лица у обављању послова и успјешности пословања привредних друштава и других правних лица.

(2) Детектив може да прикупља информације непосредно од лица на која се подаци односе или од лица која су спремна да дају податке, као и из јавно доступних извора.

(3) Детектив има право да прикупља информације из става 1 овог члана, само у обиму и на начин који, у складу са законом, има странка пред државним органима, органима државне управе, органима локалне самоуправе, органима локалне управе и службама образованим у складу са законом којим се уређује локална самоуправа.

(4) Прије прикупљања информација из става 1 овог члана, детектив је дужан да план активности из члана 20 став 2 овог закона стави на увид државним органима, органима државне управе, органима локалне самоуправе, органима локалне управе и службама образованим у складу са законом којим се уређује локална самоуправа, привредним друштвима, другим правним лицима и физичким лицима од којих прикупља информације.

(5) Личне податке које садрже информације из става 1 овог члана, детектив је дужан да обрађује у складу са законом којим се уређује заштита података о личности.

Увид у личне и друге податке

Члан 22

(1) Државни органи, органи државне управе, органи локалне самоуправе, органи локалне управе и службе образоване у складу са законом којим се уређује локална самоуправа, као и привредна друштва, друга правна лица и предузетници дужни су да ради ефикасног вршења детективских послова, на захтјев детектива, у примјереном року, ставе на увид информације, списе и доказе којима располажу, кад те информације, списе и доказе, у складу са законом, може тражити странка са којом је закључен уговор и која је дала посебно пуномоћје из члана 19 став 1 овог закона.

(2) Захтјев из става 1 овог члана, садржи: број уговора закљученог између привредног друштва, другог правног лица, односно предузетника које обавља детективску дјелатност и странке, број посебног пуномоћја странке, податке и информације које је потребно прикупити и потпис детектива који подноси захтјев.

(3) О извршеном увиду у складу са ставом 1 овог члана, државни органи, органи државне управе, органи локалне самоуправе, органи локалне управе и службе образоване у складу са законом којим се уређује локална самоуправа воде евиденцију која садржи бројеве легитимација детектива који су извршили увид, као и датум и вријеме почетка односно завршетка увида.

IX. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Престанак важења закона

Члан 43

Даном ступања на снагу овог закона престаје да важи Закон о детективској дјелатности ("Службени лист РЦГ", број 29/05 и "Службени лист ЦГ", број 61/11).

***

2. КОМУНАЛНО-СТАМБЕНА ОБЛАСТ

2.1. Закон о комуналним дјелатностима

(„Сл.лист ЦГ“, бр. 55/16, 74/16 - испр. и 66/19 од 06.12.2019.; Види члан 155 Закона 2/18)

I. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Предмет

Члан 1

Овим законом одређују се комуналне дјелатности, уређују услови и начин обављања комуналних дјелатности и друга питања од значаја за комуналне дјелатности.

Јавни интерес

Члан 2

Комуналне дјелатности, у смислу овог закона, су пружање комуналних услуга које су незамјењив услов живота и рада грађана, привредних и других субјеката на територији јединице локалне самоуправе и одржавање комуналне инфраструктуре, опреме и средстава за обављање тих дјелатности.

Врсте комуналних дјелатности

Члан 3

(1) Комуналне дјелатности из члана 2 овог закона, су:

1) јавно водоснабдијевање;
2) управљање комуналним отпадним водама;
3) управљање атмосферским водама;
4) управљање комуналним отпадом;
5) уређење и одржавање јавних површина;
6) управљање јавном расвјетом;
7) јавни превоз путника у градским и приградским насељима;
8) одржавање општинских путева (локални путеви, градске улице и улице у насељима) и бициклистичких стаза;
9) одржавање корита водотока од локалног значаја;
10) одржавање јавних гробља, капела и крематоријума и сахрањивање;
11) одржавање пијаца;
12) одржавање јавних простора за паркирање;
13) одржавање јавних тоалета;
14) збрињавање напуштених и изгубљених животиња (кућних љубимаца) и одржавање склоништа за њихово збрињавање, у складу са законом.

(2) Комунална дјелатност из става 1 тач. 1, 2, 4, 7, 10 и 11 овог члана којом се комунална услуга пружа појединачно кориснику, а која се може индивидуално измјерити или на други начин утврдити и наплатити, у смислу овог закона, је комунална дјелатност индивидуалне комуналне потрошње.

(3) Комунална дјелатност из става 1 тач. 3, 5, 6, 8, 9, 12, 13 и 14 овог члана, којом се комунална услуга пружа корисницима на јавним и другим површинама и јавним комуналним објектима, а коју није могуће измјерити или на други начин индивидуално утврдити и наплатити је комунална дјелатност заједничке комуналне потрошње.

(4) Ако се за комуналну дјелатност из става 1 тачка 12 овог члана врши наплата услуге, иста се сматра комуналном дјелатношћу индивидуалне комуналне потрошње.

(5) Јединица локалне самоуправе, може одредити и друге комуналне дјелатности од локалног значаја и прописати услове и начин њиховог обављања (снабдијевање топлотом, снабдијевање гасом, димњачарске услуге, сеоски водоводи и сл).

(6) Комуналне дјелатности из ст. 1 и 5 овог члана су од јавног интереса.

(7) Комуналне дјелатности из става 1 тач. 1, 2, 4 и 7 и става 4 овог члана су дјелатности од општег економског интереса.

(8) Комуналне дјелатности из става 1 тач. 1 и 2 овог члана су регулисане комуналне дјелатности.

II. ОБАВЉАЊЕ КОМУНАЛНИХ ДЈЕЛАТНОСТИ

Уређивање и обезбјеђивање обављања комуналних дјелатности

Члан 14

(1) Обављање комуналних дјелатности на својој територији обезбјеђује и ближе уређује јединица локалне самоуправе, а у случајевима предвиђеним овим законом и Влада Црне Горе (у даљем тексту: Влада) у складу са законом.

(2) Јединица локалне самоуправе и Влада у складу са законом обезбјеђују:

- материјалне и техничке услове за обављање и развој комуналних дјелатности;
- финансијске услове и услове из алинеје 1 овог става за обављање дјелатности заједничке комуналне потрошње;
- изградњу и инвестиционо одржавање комуналне инфраструктуре.

Начин и услови организовања и обављања комуналних дјелатности

Члан 15

(1) Јединица локалне самоуправе прописује начин и услове организовања и обављања комуналних дјелатности из члана 3 став 1 тач. 1, 2, 3, 4, 7, 8, 10, 11, 12 и 14 овог закона и услове за пружање комуналних услуга, односно испоруку комуналног производа, у складу са прописом и техничким условима из чл. 43 и 44 овог закона, а нарочито:

- услове за обављање дјелатности којима се обезбјеђује одређени обим, врста и квалитет услуга, ако ти услови нијесу одређени посебним прописом;
- начин обезбјеђивања континуитета у вршењу комуналних дјелатности;
- ред првијенства и начин пружања комуналних услуга када, усљед више силе, дође до смањеног обима у вршењу комуналних дјелатности;
- права и обавезе вршиоца комуналне дјелатности и корисника.

(2) Правна и физичка лица дужна су да поступају у складу са прописима из става 1 овог члана.

(3) Јединице локалне самоуправе дужне су да начин и услове организовања и обављања комуналних дјелатности из члана 3 став 1 тач. 1, 2, 3 и 4 овог закона ускладе са плановима управљања водама утврђеним законом којим су уређене воде и плановима управљања отпадом утврђеним законом којим је уређено управљање отпадом.

Својина комуналне инфраструктуре

Члан 16

(1) Комунална инфраструктура која је неопходна за обављање комуналних дјелатности из члана 4 став 1, став 2 ал. 1, 2 и 4 и став 3, члана 5, члана 6 став 1 ал. 1, 2, и 3 и став 2, члана 7 став 2 тач. 1, 2, 3, 6 и 7, члана 9 алинеја 1 и члана 10 став 2 овог закона су локална добра у државној својини којима располаже јединица локалне самоуправе и не смију се оптеретити заложним правом, не могу бити предмет извршења, ни предмет стечајне масе у стечајном поступку.

(2) Јединица локалне самоуправе дужна је да води и, уз доказ о својини, учини доступном заинтересованим субјектима евиденцију о положају и изведеном стању комуналне инфраструктуре из става 1 овог члана.

(3) Комуналну инфраструктуру, опрему и средства која су неопходна за обављање комуналних дјелатности вршилац комуналне дјелатности користи у складу са овим законом, уговором о повјеравању обављања комуналне дјелатности или уговором о концесији.

Одлука о комуналном реду

Члан 19

(1) Ради коришћења, чувања и одржавања јавних површина, комуналне инфраструктуре, опреме и средстава за обављање комуналне дјелатности и задовољења јавног интереса у комуналној области, јединица локалне самоуправе прописује опште услове одржавања комуналног реда и мјере за њихово спровођење, а нарочито:

1) уређење насеља,
2) одржавање чистоће, заштиту и чување јавних површина,
3) уклањање снијега и леда,
4) управљање јавном расвјетом,
5) одржавање мостова и отворених плажа, обала ријека, језера, отворених одводних канала и сл.,
6) одржавање јавних тоалета, и
7) спрјечавање нарушавања комуналног реда буком.

(2) Нарушавање комуналног реда буком је стварање буке употребом акустичких, електроакустичких или механичких уређаја и уређаја и опреме за хлађење/гријање односно вентилацију из угоститељских објеката и објеката стамбене и стамбено-пословне намјене, изнад 55 *dB (A) Leaq*, измјерене калибрисаним уређајем за мјерење буке на удаљености 2м од објекта или активности од које потиче бука, при чему се измјерена вриједност коригује за +/- 3 dB (A) због одбијања звука.

(3) Правна и физичка лица дужна су да поступају у складу са одлуком о комуналном реду.

НАПОМЕНА: *Одредбе члана 19 став 2 које се односе на буку од акустичких и електроакустичких уређаја престају да важе даном ступања на снагу Закона о туризму и угоститељству ("Сл. лист ЦГ", број 2/2018), односно 18. јануара 2018. године.*

Обављање дјелатности

Члан 20

(1) Комуналне дјелатности могу обављати, у складу са овим законом:

- привредно друштво, са својством правног лица, које оснива јединица локалне самоуправе у складу са законом;
- привредно друштво, са својством правног лица, у приватној својини или предузетник;
- привредно друштво са својством правног лица у већинском власништву државе које оснива Влада;
- привредно друштво са својством правног лица које заједно оснивају Влада и јединица/е локалне самоуправе у складу са овим законом.

(2) Привредно друштво из става 1 алинеја 1 овог члана може на основу прописа јединице локалне самоуправе обављати и допунске послове који се односе на комуналне дјелатности утврђене овим законом, уз претходно урађену анализу тржишта којом се доказује да тржиште не може да пружи те послове.

(3) Привредно друштво из става 1 алинеја 1 овог члана оснива се у већинском власништву јединице локалне самоуправе.

(4) Обављање комуналне дјелатности из члана 9 ал. 1 и 2 овог закона у дијелу одржавања гробља и сахрањивања, може се повјерити мјесној заједници без јавног оглашавања одлуком скупштине јединице локалне самоуправе.

(5) Вршилац комуналне дјелатности из става 1 овог члана који обавља двије или више комуналних дјелатности дужан је да за сваку комуналну дјелатност води посебно књиговодство.

(6) У случају из става 2 овог члана, вршилац комуналне дјелатности дужан је да за допунску дјелатност води посебно књиговодство.

Повјеравање обављања комуналних дјелатности

Члан 21

(1) Јединица локалне самоуправе обављање комуналних дјелатности од општег економског интереса повјерава привредним друштвима из члана 20 став 1 овог закона уговором о повјеравању обављања комуналних дјелатности који се закључује након спроведеног поступка по јавном огласу у складу са законом којим се уређују услови, начин и поступак јавних набавки.

(2) Послови инвестиционог одржавања комуналне инфраструктуре не могу се повјерити уговором из става 1 овог члана.

(3) Надлежни орган јединице локалне самоуправе припрема и спроводи поступак по јавном огласу из става 1 овог члана.

(4) Надлежни орган јединице локалне самоуправе дужан је да објави јавни оглас из става 1 овог члана најмање шест мјесеци прије истека уговора из става 1 овог члана.

(5) Прије покретања поступка јавног оглашавања, надлежни орган локалне управе припрема:

- анализу постојећег техничког, финансијског и организационог стања у комуналној дјелатности за период који не може бити краћи од три године;
- преглед очекиваних резултата повјеравања обављања комуналних дјелатности и пројекцију потребних ресурса за остваривање тих резултата;
- приказ начина организовања и поступака који се у повјеравању комуналних дјелатности спроводе у најмање три државе чланице Европске уније.

(6) Јединица локалне самоуправе може обављање комуналне дјелатности која није од општег економског интереса повјерити вршиоцу комуналне дјелатности из члана 20 став 1 алинеја 1 овог закона уговором о повјеравању обављања комуналних дјелатности без спровођења поступка по јавном огласу, уз претходно урађену анализу тржишта којом се доказује да тржиште не може да пружи обављање те комуналне дјелатности у утврђеном обиму и квалитету и по прихватљивој цијени.

(7) У случају да анализа тржишта из става 6 овог члана укаже на постојање расположивог тржишта за обављање комуналне дјелатности, примјењују се одредбе ст. од 1 до 5 овог члана.

(8) Уговор из ст. 1 и 6 овог члана закључује се на период који не може бити краћи од три ни дужи од десет година.

(9) Уговор из ст. 1 и 6 овог члана садржи: предмет уговора; вријеме на које се уговор закључује; потребан кадар и опрему за вршење комуналних дјелатности; комуналну инфраструктуру која се даје на коришћење за обављање комуналне дјелатности и услове и начин њеног коришћења; цијене за пружање комуналних услуга, у складу са чланом 54 овог закона; права и обавезе уговорних страна; начин достизања прописаног квалитета и ефикасности у обављању комуналних дјелатности; начин припреме и достављања годишњег програма и извјештаја о обављању комуналне дјелатности; начин вршења контроле над спровођењем уговора; разлоге за раскид уговора прије истека рока на који је закључен са обавезама вршилаца комуналних дјелатности у случају раскида и друге елементе од значаја за повјеравање послова.

Регистар вршилаца комуналних дјелатности и издатих рјешења о испуњености услова за обављање комуналних дјелатности

Члан 23

(1) Министарство води регистар вршилаца комуналних дјелатности и издатих рјешења о испуњености услова за обављање комуналних дјелатности из члана 22 став 2 и члана 49 став 1 тачка 1 овог закона (у даљем тексту: "регистар").

(2) У циљу успостављања и вођења регистра:

- јединице локалне самоуправе дужне су да Министарство обавијесте о закљученим уговорима о повјеравању обављања комуналних дјелатности;

- Агенција је дужна да Министарству доставља рјешења о издатим односно одузетим лиценцама из члана 49 став 1 тачка 1 овог закона.

(3) Ближи услови и начин вођења регистра из става 1 овог члана утврђују се прописом Министарства.

Програм и извјештај о обављању комуналне дјелатности

Члан 26

(1) Комуналне дјелатности обављају се на основу годишњих програма обављања комуналних дјелатности, које на предлог вршилаца комуналних дјелатности доноси скупштина јединице локалне самоуправе до краја текуће, за наредну годину.

(2) Програми из става 1 овог члана нарочито садрже: врсту, обим и динамику обављања послова комуналне дјелатности, активности на текућем одржавању комуналне инфраструктуре, опреме и средстава, финансијска средства потребна за реализацију програма и начин обезбјеђивања средстава.

(3) Годишњи извјештај о реализацији програма из става 1 овог члана са билансом стања и успјеха, вршилац комуналне дјелатности дужан је да достави надлежном органу јединице локалне самоуправе најкасније до 31. марта текуће, за претходну годину.

(4) Скупштина јединице локалне самоуправе годишњи извјештај из става 3 овог члана усваја најкасније до 30. јуна текуће, за претходну годину.

(5) Ближи садржај програма из става 2 овог члана и годишњег извјештаја из става 3 овог члана прописује Министарство.

Заједничко обављање комуналних дјелатности

Члан 27

(1) Двије или више јединица локалне самоуправе могу да обезбиједе заједничко обављање комуналних дјелатности, под условима које споразумно утврде надлежни органи јединица локалне самоуправе.

(2) Јединица локалне самоуправе која није у могућности да самостално обезбиједи обављање комуналне дјелатности, одлуком скупштине јединице локалне самоуправе обављање те дјелатности може повјерити другој јединици локалне самоуправе.

(3) Ако се комунална инфраструктура налази на подручју двије и више јединица локалне самоуправе и чини јединствену и недјељиву функционалну цјелину или ако се комунална инфраструктура налази на подручју једне јединице локалне самоуправе, а служи за потребе двије или више јединица локалне самоуправе, јединице локалне самоуправе дужне су да обезбиједе заједничко обављање комуналне дјелатности у складу са овим законом.

(4) У случају из ст. 1, 2 и 3 овог члана вршилац комуналне дјелатности припрема програм и извјештај о обављању комуналних дјелатности у складу са чланом 26 овог закона, посебно за сваку јединицу локалне самоуправе.

(5) Ако је изградња инфраструктуре из става 3 овог члана финансирана из средстава државе и јединица локалне самоуправе, заједничко обављање комуналних дјелатности може се обезбиједити преко привредног друштва које заједно оснивају Влада и јединице локалне самоуправе.

Обављање комуналне дјелатности коју обезбјеђује Влада

Члан 28

(1) Ако јединице локалне самоуправе нијесу у могућности да изграде и/или одржавају комуналну инфраструктуру, која чини јединствену и недјељиву функционалну цјелину, а која се налази на подручију двије и више јединица локалне самоуправе односно комуналну инфраструктуру која служи за потребе двије или више јединица локалне самоуправе, њену изградњу и/или одржавање обезбјеђује Влада у складу с овим законом.

(2) У случају из става 1 овог члана, Влада може:

- предати изграђену комуналну инфраструктуру јединицама локалне самоуправе, ради обезбјеђења обављања комуналне дјелатности, или
- обезбиједити обављање комуналне дјелатности, у складу са овим законом.

(3) Услови и начин обављања комуналне дјелатности из става 2 алинеја 1 овог члана утврђују се уговором.

(4) Ако јединице локалне самоуправе не обезбиједе заједничко обављање комуналне дјелатности у складу са чланом 27 став 3 овог закона Влада ће обезбиједити обављање те дјелатности.

(5) Обезбјеђивање обављања комуналне дјелатности у смислу става 2 алинеја 2 и става 4 овог члана врши се преко привредног друштва из члана 20 став 1 ал. 3 и 4 овог закона.

Остваривање јавног интереса

Члан 29

(1) Остваривање јавног интереса обезбјеђује се вршењем комуналних дјелатности на начин и под условима утврђеним овим законом, одлукама јединице локалне самоуправе, односно Владе и уговором.

(2) Јавни интерес из става 1 овог члана обезбјеђује се преко привредних друштава из члана 20 став 1 ал. 1, 3 и 4 овог закона и:

1) давањем сагласности на статут привредног друштва;
2) давањем сагласности на статусне промјене;
3) давањем сагласности на цјеновник за пружање комуналних услуга, односно испоруку комуналног производа;
4) именовањем и разрјешавањем органа управљања у складу са власничким удјелом;
5) давањем сагласности на смањење, односно увећање основног капитала;
6) уговором о повјеравању послова који се односе на одређену комуналну дјелатност;
7) доношењем годишњег програма и усвајањем годишњег извјештаја о обављању комуналних дјелатности у складу са чланом 26 овог закона; и
8) на други начин утврђен законом, односно прописом донесеним на основу закона.

(3) Органе управљања именује и сагласности из става 2 овог члана даје оснивач привредног друштва (надлежни орган јединице локалне самоуправе, односно Влада).

(4) Изузетно од става 3 овог члана, сагласност из става 2 тачка 3 овог закона за регулисане комуналне дјелатности даје Агенција.

Начин прикључења

Члан 33

(1) Ближи поступак, рокове за прикључење, износ и начин плаћања накнаде за прикључење на комуналну инфраструктуру за водоснабдијевање и прихватање, пречишћавање и одвођење

комуналних отпадних и атмосферских вода прописује надлежни орган јединице локалне самоуправе.

(2) Поступак и начин коришћења комуналне услуге сакупљања и одвожења комуналног отпада прописује надлежни орган јединице локалне самоуправе.

Обавезе јединице локалне самоуправе у случају непланираних прекида испоруке

Члан 39

По пријему обавјештења о непланираном прекиду испоруке, односно по утврђивању поремећаја или прекида у пружању комуналне услуге, надлежни орган локалне управе дужан је да:

- обезбиједи пружање услуга корисницима којима би усљед прекида настала опасност по живот и здравље грађана или рад правних и физичких лица или би настала значајна материјална штета;
- предузме мјере за хитну заштиту комуналних објеката и друге имовине која је угрожена;

- утврди разлоге и евентуалну одговорност за поремећај, односно прекид вршења дјелатности и учињену штету.

Мониторинг комуналних дјелатности

Члан 45

(1) Мониторинг комуналних дјелатности спроводи се на основу једногодишњег програма који доноси Влада.

(2) Мониторинг спроводи Министарство на основу података које достављају јединице локалне самоуправе и Агенција.

(3) Јединице локалне самоуправе дужне су да Министарству достављају прописане податке потребне за мониторинг комуналних дјелатности.

(4) Годишњи извјештај о резултатима мониторинга сачињава Министарство и доставља Влади на усвајање до 30. јуна текуће за претходну годину.

(5) Годишњи извјештај из става 4 овог члана објављује се на интернет страници Министарства.

(6) Податке, рокове, начин достављања и методологију обраде података који су предмет мониторинга утврђује Министарство.

IV. ФИНАНСИРАЊЕ КОМУНАЛНИХ ДЈЕЛАТНОСТИ

Изградња и финансирање изградње комуналних инфраструктурних објеката

Члан 51

Изградња и финансирање изградње инфраструктурних објеката за обављање комуналних дјелатности из члана 4 став 1, став 2 ал. 1, 2 и 4 и став 3, члана 5, члана 6 став 1 ал. 1, 2 и 3 и став 2, члана 7 став 2 тач. 1, 2, 3, 6 и 7, члана 9 алинеја 1 и члана 10 ст. 1 и 2 овог закона врши се у складу са прописима којима је уређено комунално опремање грађевинског земљишта.

Финансирање обављања комуналне дјелатности

Члан 52

Финансирање обављања комуналне дјелатности и текућег одржавања комуналне инфраструктуре, опреме и средстава, као и инвестиционог одржавања комуналне инфраструктуре обезбјеђује се из:

- средстава наплаћених од пружених комуналних услуга;
- буџета јединице локалне самоуправе; и
- других извора у складу са законом.

Елементи за формирање цијена

Члан 53

(1) Цијене комуналних услуга утврђују се на основу сљедећих елемената:

1) трошкова ангажовања потребне радне снаге;
2) утрошене енергије (енергената);
3) трошкова текућег одржавања;
4) трошкова инвестиционог одржавања комуналне инфраструктуре и припадајуће опреме;
5) трошкова отплате кредита за изградњу комуналне инфраструктуре и набавку припадајуће опреме;
6) набавке потрошног материјала;
7) других оправданих трошкова насталих у пружању услуге.

(2) Из средстава наплаћених од пружених комуналних услуга обезбјеђује се обављање комуналних дјелатности, текуће и инвестиционо одржавање комуналне инфраструктуре, опреме и средстава потребних за обављање комуналних дјелатности из члана 3 став 1 тач. 1, 2, 4, 7, 10 и 11 овог закона.

(3) Из средстава наплаћених од пружених комуналних услуга обезбјеђује се обављање комуналних дјелатности, текуће и инвестиционо одржавање комуналне инфраструктуре, опреме и

средстава потребних за обављање комуналних дјелатности из члана 3 став 1 тач. 12 и 13 овог закона, када се за те дјелатности врши индивидуална наплата комуналне услуге.

(4) Ближе елементе и методологију за одређивање цијене комуналне услуге из става 1 овог члана, осим за регулисане комуналне дјелатности, утврђује Влада.

Утврђивање цијена комуналне услуге, односно комуналног производа

Члан 54 *(„Сл.лист ЦГ", број 66/19)*

(1) Цијену комуналне услуге утврђује вршилац комуналне дјелатности по претходно прибављеној сагласности скупштине јединице локалне самоуправе.

(2) Цијена за обављање регулисаних комуналних дјелатности утврђује се на основу годишњег прихода вршиоца регулисане комуналне дјелатности, који покрива трошкове из члана 53 став 1 овог закона (регулаторни приход) и обрачунских величина, уз одговарајуће корекције по основу одступања остварених трошкова, односно обрачунских величина у односу на примијењене у претходном периоду, у складу са прописом из члана 49 став 4 овог закона.

(3) Цијена из става 2 овог члана састоји се из фиксног и варијабилног дијела, у складу са прописом из члана 49 став 4 овог закона, а корекције се утврђују за период за који постоје коначни подаци.

(4) Вршилац комуналне дјелатности дужан је да на рачуну за извршену комуналну услугу, односно испоручени комунални производ, посебно искаже трошкове по елементима члана 53 став 1 овог закона.

(5) Податке за израчунавање елемената из члана 53 став 1 тач. 4 и 5 овог закона обезбјеђује јединица локалне самоуправе.

(6) Цијене комуналних услуга, односно комуналног производа по јединици мјере исте су за све кориснике.

(7) Изузетно од става 6 овог члана, ако се као јединица мјере за услугу из члана 5 овог Закона узима површина објекта, цијена за пружену услугу коригује се фактором који зависи од уобичајене врсте и количине отпада карактеристичне за одређену категорију корисника.

(8) Корекциони фактор из става 7 овог члана дефинише се прописом из члана 53 став овог Закона.

Сагласност на цијену

Члан 55

(1) Захтјев за давање сагласности на висину цијене комуналне услуге подноси вршилац комуналне дјелатности скупштини јединице локалне самоуправе.

(2) Вршилац регулисане комуналне дјелатности уз захтјев за давање сагласности из става 1 овог члана доставља и сагласност Агенције на предлог цијене.

(3) Агенција је дужна да у року од 15 дана од дана подношења захтјева за давање сагласности на предлог цијене изда акт о давању или одбијању сагласности.

(4) Ако Агенција у року из става 3 овог члана не одлучи о давању сагласности, сматраће се да је сагласност дата.

(5) Скупштина јединице локалне самоуправе дужна је да одлучи о захтјеву за утврђивање висине, односно за промјену цијене из става 1 овог члана у року који не може бити дужи од 90 дана од дана подношења захтјева.

(6) Ако скупштина јединице локалне самоуправе не одлучи о давању сагласности у року из става 5 овог члана, сматраће се да је сагласност дата, осим у случају распуштања скупштине.

(7) У случају заједничког обављања комуналне дјелатности сматра се да је дата сагласност на висину, односно промјену цијене из става 1 овог члана, ако су сагласне скупштине јединица локалне самоуправе које имају већински удио у привредном друштву из члана 20 став 1 алинеја 1 овог закона које је вршилац комуналне дјелатности.

(8) Ако заједничко обављање комуналне дјелатности врши привредно друштво из члана 20 став 1 алинеја 2 овог закона, сматра се да је дата сагласност на висину, односно промјену цијене из става 1 овог члана, ако су сагласне скупштине јединице локалне самоуправе које имају већи број корисника у односу на укупан број корисника услуга тог привредног друштва.

Захтјев за давање сагласности на висину, односно промјену цијене

Члан 56

(1) Захтјев за давање сагласности на висину цијене за обављање комуналне дјелатности садржи:

1) врсту комуналне услуге;
2) постојећу цијену са елементима из члана 53 овог закона;
3) предложену нову цијену са елементима на основу којих је формирана;
4) проценат промјене цијене у односу на постојећу цијену;
5) разлоге за промјену цијене са детаљним образложењем и калкулацијом, за сваки од елемената за формирање цијене комуналне услуге односно цијене комуналног производа из члана 53 овог закона;
6) датум почетка примјене нове цијене;
7) за регулисане комуналне дјелатности сагласност Агенције на предлог цијене.

(2) Надлежни орган локалне управе дужан је да у року од 15 дана од дана примјене нове цијене комуналне услуге, односно комуналног производа обавијести Министарство, односно Агенцију.

Члан 56а *(„Сл.лист ЦГ", број 66/19)*

(1) Ако вршилац регулисане комуналне дјелатности не поднесе захтјев за давање сагласности на предлог цијена за обављање регулисане комуналне дјелатности у року утврђеном прописом из члана 49 став 4 овог закона, односно надлежни орган јединице локалне самоуправе одбије давање сагласности на предлог цијена за обављање регулисане комуналне дјелатности или из другог разлога не дође до утврђивања цијена за обављање регулисане комуналне дјелатности у складу са одредбама овог закона, примјењиваће се привремене цијене.

(2) Привремена цијена из става 1 овог члана, одређује се у висини цијене по јединици мјере исказане на рачуну у мјесецу који претходи мјесецу у којем се у складу са прописом из члана 49 став 4 овог закона подноси захтјев за давање сагласности на предлог цијена за обављање регулисане комуналне дјелатности, умањена за 10%.

(3) Привремене цијене утврђене у складу са ставом 2 овог члана, примјењиваће се до утврђивања цијене за обављање регулисаних комуналних дјелатности у складу са одредбама овог закона, а најдуже шест мјесеци.

(4) Ако се примјеном привремених цијена из става 2 овог члана, не покрију трошкови пословања вршиоца регулисане комуналне дјелатности, ти трошкови се покривају из буџета јединице локалне самоуправе.

(5) Вршиоцу који не поднесе захтјев за давање сагласности на предлог цијене за обављање регулисане комуналне дјелатности Агенцији, у року одређеном прописом из члана 49 став 4 овог закона, Агенција може одузети лиценцу за обављање регулисане комуналне дјелатности.

(6) У случају из става 5 овог члана, надлежни орган јединице локалне самоуправе може разријешити чланове органа управљања вршиоца регулисане комуналне дјелатности чији је она оснивач.

Приход јединице локалне самоуправе из цијене комуналне услуге

Члан 57

(1) Вршилац комуналне дјелатности дужан је да средства наплаћена од пружених комуналних услуга по основу трошкова из члана 53 став 1 тач. 4 и 5 овог закона, уплати на посебан рачун јединице локалне самоуправе.

(2) Средства из става 1 овог члана могу се користити само за инвестиционо одржавање у складу са програмом инвестиционог одржавања, односно за отплату кредита.

Комунална накнада

Члан 58

(1) Заједничка комунална потрошња и текуће и инвестиционо одржавање опреме и средстава потребних за обављање комуналних дјелатности из члана 3 став 1 тач. 3, 5, 6, 8, 9 и 14 и члана 3 став 1 тач. 12 и 13 овог закона, ако се не врши индивидуална наплата комуналних услуга, финансира се из комуналне накнаде.

(2) Комунална накнада је приход буџета јединице локалне самоуправе.

(3) Комуналну накнаду плаћају власници:

1) стамбеног простора;
2) пословног простора;
3) гаражног простора;
4) помоћног објекта који служи коришћењу стамбеног и другог објекта (бараке, оставе и сл.) и монтажног објекта привременог карактера који се поставља у насељеним мјестима (киосци за продају различитих врста роба и пружања услуга, љетње баште, покретне тезге, мањи спортски објекти и сл.).

(4) Комунална накнада из става 1 овог члана не плаћа се на непокретности у државној својини, изузев непокретности које се дају у закуп другим лицима у циљу обављања дјелатности ради стицања добити.

(5) Комунална накнада плаћа се по јединици површине (м2) непокретности из ст. 3 и 4 овог члана.

(6) Висина комуналне накнаде одређује се на основу локације, односно зоне у којој се налази и намјене непокретности.

(7) Цијена комуналне накнаде по јединици површине не смије да буде различита за поједине обвезнике, односно правна и физичка лица.

(8) Услове, начин, рокове и поступак плаћања комуналне накнаде прописује јединица локалне самоуправе уз претходну сагласност Владе.

Обрачун накнаде за прикључење

Члан 59

(1) За прикључење на комуналну инфраструктуру из члана 32 став 1 овог закона инвеститор плаћа накнаду за прикључење која обухвата стварне трошкове надзора (путни трошкови и други издаци).

(2) Накнада за прикључење из става 1 овог члана приход је вршиоца комуналне дјелатности.

Заштита права корисника комуналних услуга

Члан 59а *(„Сл.лист ЦГ", број 66/19)*

(1) Заштита корисника услуга индивидуалне комуналне потрошње обезбјеђује се у складу са законом којим се уређује заштита потрошача.

(2) У случају када корисник услуге из става 1 овог члана није задовољан исходом по приговору који је поднио вршиоцу комуналне дјелатности у складу са законом којим се уређује заштита права потрошача, односно у случају када вршилац комуналне дјелатности не поступи по приговору у року од осам дана од дана подношења приговора, корисник услуге може органу локалне управе надлежном за вршење надзора над радом вршиоца комуналне дјелатности поднијети приговор у складу са законом којим се уређује управни поступак, у року од 15 дана.

(3) Против рјешења органа локалне управе из става 2 овог члана може се покренути управни спор.

Евиденција о висини комуналне накнаде и евиденције о висини цијена комуналних услуга

Члан 60

(1) Надлежни орган локалне управе дужан је да води евиденцију о износима свих елемената за одређивање као и укупном износу цијене комуналне услуге из члана 53 овог закона, односно цијене комуналне накнаде.

(2) Надлежни орган локалне управе дужан је да води евиденцију о испостављеним рачунима, висини комуналне накнаде и наплаћеним средствима од комуналне накнаде по обвезницима.

V. НАДЗОР

Овлашћење за вршење надзора

Члан 61

(1) Надзор над спровођењем одредаба овог закона и прописа донијетих на основу овог закона, у оквиру утврђених надлежности, врше надлежни органи државне управе и надлежни органи локалне управе.

(2) Надзор над законитошћу рада вршилаца комуналне дјелатности врши орган локалне управе.

(3) Послове инспекцијског надзора, одржавања комуналног реда и вршења комуналног надзора над примјеном овог закона и прописа донијетих на основу овог закона и над обављањем комуналних дјелатности врши јединица локалне самоуправе, преко комуналних инспектора и комуналних полицајаца, односно других овлашћених лица, у складу са законом.

(4) Послове инспекцијског надзора над примјеном члана 27 и члана 28 став 1, став 2 алинеја 2 и ст. 4 и 5 овог закона, врши орган управе надлежан за послове инспекцијског надзора, преко еколошког инспектора.

(5) Поред обавеза и овлашћења утврђених овим законом, законом којим се уређује вршење инспекцијског надзора, као и законом којим се уређују послови и овлашћења комуналне полиције, комунални инспектор, комунални полицајац, односно друго овлашћено лице има обавезу и овлашћење да привремено одузме робу у случају коришћења јавних површина противно њиховој намјени.

Права и дужности комуналног инспектора, односно еколошког инспектора

Члан 63

(1) Комунални инспектор, односно еколошки инспектор има права и дужности да у вршењу инспекцијског надзора:

1) контролише да ли се комунална дјелатност обавља на начин утврђен овим законом и прописима донијетим на основу овог закона;
2) контролише и стара се о спровођењу одлуке о комуналном реду из члана 19 овог закона;
3) прегледа инфраструктуру, опрему и средстава, као и пословне просторије које служе за обављање комуналне дјелатности;
4) врши увид у опште и појединачне акте, евиденцију и другу документацију вршиоца комуналне дјелатности;
5) нареди да се изврше одређене обавезе и предузму мјере за отклањање недостатака и утврђених неправилности у обављању комуналних дјелатности;
6) контролише да ли је јединица локалне самоуправе обезбиједила вршење комуналних дјелатности у складу с начелима обављања тих дјелатности;
7) контролише да ли јединица локалне самоуправе води евиденцију о положају и изведеном стању комуналне инфраструктуре;
8) контролише да ли је јединица локалне самоуправе прописала опште услове одржавања комуналног реда и мјера за њихово спровођење;
9) контролише да ли привредно друштво које оснива јединица локалне самоуправе обавља само дјелатности које су му повјерене уговором о повјеравању из члана 21 ст. 1 и 6 овог закона;

10) контролише спровођење одредби уговора о обављању комуналних дјелатности закљученог између лица које управља подручјем посебне намјене (заштићено природно добро и морско добро) и вршиоца комуналне дјелатности на територији јединице локалне самоуправе на којој се налази то подручје;
11) контролише да ли је грађевински објекат прикључен на комуналну инфраструктуру на мјесту и на начин предвиђен просторно-планским документом и законом;
12) контролише да ли је вршилац комуналне дјелатности у случају непланираних прекида у пружању комуналне услуге предузео прописане мјере;
13) контролише да ли је јединица локалне самоуправе донијела годишњи програм инвестиционог одржавања и да ли се исти спроводи;
14) забрани рад лицу које не испуњава услове за обављање комуналне дјелатности које у остављеном року није отклонило утврђене недостатке;
15) предузима друге мјере и поступа у складу са законом којим се уређују питања инспекцијског надзора.

(1) У вршењу инспекцијског надзора комунални инспектор, односно еколошки инспектор доноси рјешење о мјерама, радњама и роковима за отклањање неправилности.

(2) Комунални инспектор, односно еколошки инспектор дужан је да узме у поступак пријаве правних и физичких лица у вези са пословима из своје надлежности и да обавијести подносиоца пријаве на начин и у року који је утврђен законом.

Права и дужности комуналног полицајца

Члан 64

(1) У вршењу комуналног надзора и обезбјеђењу комуналног реда, комунални полицајац, поред овлашћења прописаних законом којим се уређују послови и овлашћења комуналне полиције, овлашћен је да:

1) контролише и стара се о спровођењу одлуке о комуналном реду из члана 19 овог закона у дијелу који се односи на поступање грађана, привредних и других субјеката,
2) контролише јавно водоснабдијевање, управљање комуналним отпадним водама, управљање атмосферским водама, управљање комуналним отпадом, одржавање и коришћење депонија, управљање водама, јавни превоз путника у градским и приградским насељима, одржавање општинских путева (локални путеви, градске улице и улице у насељима), бициклистичких стаза и саобраћајних ознака и сигнализације, одржавање јавних гробља, капела и крематоријума, одржавање пијаца, држање и продају производа ван простора одређеног за ту намјену, одржавање јавних простора за паркирање;
3) контролише спровођење забрана из чл. 17 и 18 овог закона и предузима одговарајуће мјере у случају њиховог непоштовања;
4) контролише да ли се јавне површине користе у складу са њиховом намјеном;
5) нареди уклањање ствари и других предмета са јавних површина ако су они ту остављени противно прописима јединице локалне самоуправе;
6) нареди уклањање отпада грађанима, привредим и другим субјектима са мјеста које није одређено за ту намјену;
7) контролише да ли се комунална услуга користи на начин прописан чланом 31 став 3 овог закона;
8) контролише да ли грађани, привредни и други субјекти поступају у складу са прописима јединице локалне самоуправе;
9) контролише да ли је власник објекта прикључио свој објекат на комуналну инфраструктуру;
10) контролише да ли корисник комуналну услугу користи у складу са уговором закљученим између вршиоца комуналне дјелатности и корисника;

11) предузима друге мјере и поступа на начин утврђен законом и општинским прописима.

(2) Када комунални полицајац добије пријаву правних и физичких лица из надлежности комуналног инспектора, односно еколошког инспектора, дужан је да исту прослиједи надлежном органу и о томе без одлагања обавијести подносиоца пријаве.

(3) Када комунални полицајац у вршењу комуналног надзора и надзора над комуналним редом уочи чињенице, околности и недостатке из надлежности комуналног, односно еколошког инспектора, дужан је да сачини службену забиљешку и исту без одлагања достави комуналном, односно еколошком инспектору на даље поступање.

(4) Када комунални полицајац у вршењу комуналног надзора и надзора над комуналним редом изда прекршајни налог, дужан је да без одлагања о томе обавијести комуналног инспектора ради даљег поступања.

Обавеза омогућавања несметаног обављања дужности комуналног полицајца и комуналног инспектора, односно еколошког инспектора

Члан 65

Вршиоци комуналне дјелатности, као и друга правна и физичка лица дужни су да комуналном полицајцу и комуналном инспектору, односно еколошком инспектору омогуће несметано обављање надзора, да му без одлагања ставе на увид и располагање потребну документацију и друге доказе и изјасне се о чињеницама које су од значаја за вршење надзора.

Сарадња са другим инспекцијским службама

Члан 66

(1) Комунална инспекција, комунална полиција и орган управе надлежан за послове инспекцијског надзора сарађују међусобно у обављању послова, у складу са овим законом и прописима донијетим на основу овог закона.

(2) Сарадња из става 1 овог члана обухвата обавезно: међусобно обавјештавање, размјену информација, пружање непосредне помоћи и предузимање заједничких мјера и активности од значаја за обављање послова комуналне полиције и комуналне инспекције, односно органа управе надлежног за послове инспекцијског надзора.

VII. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Укњижба државне својине

Члан 73

Јединица локалне самоуправе дужна је да поднесе захтјев за упис државне својине из члана 16 став 1 овог закона органу државне управе надлежном за послове катастра уз који се доставља одлука о оснивању привредног друштва са урађеним графичким и алфанумеричким подацима о водовима и инфраструктури са којом располаже у року од шест мјесеци од дана ступања на снагу овог закона. ***НАПОМЕНА:*** *Рок истекао 25.02.2017. године.*

Реорганизација јавних предузећа

Члан 74

(1) Јединица локалне самоуправе дужна је да јавна предузећа која су обављала комуналну дјелатност до ступања на снагу овог закона реорганизује у складу са законом којим се уређује организација привредних друштава и овим законом у року не дужем од шест мјесеци од дана ступања на снагу овог закона. ***НАПОМЕНА:*** *Рок истекао 25.02.2017. године.*

(2) Јединица локалне самоуправе дужна је да са привредним друштвом из става 1 овог члана закључи уговор о повјеравању обављања комуналних дјелатности и коришћењу комуналне инфраструктуре и других средстава у својини јединице локалне самоуправе у року од шест мјесеци од дана реорганизовања, без јавног оглашавања.

(3) Уговор из става 2 овог члана закључује се на три године.

(4) Јединица локалне самоуправе дужна је да шест мјесеци прије истека рока из става 3 овог члана, покрене поступак и објави јавни оглас за повјеравање обављања комуналне дјелатности.

(5) Привредна друштва са којима је закључен уговор из става 3 овог члана могу учествовати на јавном огласу за повјеравање обављања комуналне дјелатности под једнаким условима са осталим понуђачима.

(6) Заједничко обављање комуналне дјелатности двије или више јединица локалне самоуправе наставља се у складу са оснивачким актом.

Наставак пословања

Члан 75

(1) Комуналне дјелатности из члана 3 овог закона до реорганизације ће обављати јавна предузећа која су те дјелатности обављала до ступања на снагу овог закона.

(2) Уговори о концесији и уговори о повјеравању обављања комуналних дјелатности закључени са привредним друштвом из члана 20 став 1 алинеја 2 овог закона примјењују се до истека рока на који су закључени.

Рок за закључење уговора о обављању комуналних дјелатности на заштићеним подручјима и морском добру

Члан 76

Уговор о обављању комуналних дјелатности у заштићеном природном добру из члана 30 став 1 овог закона закључиће се у року од шест мјесеци од дана ступања на снагу овог закона. ***НАПОМЕНА:*** *Рок истекао 25.02.2017. године.*

Рок за закључивање уговора између вршиоца комуналне дјелатности и корисника

Члан 77

Уговори из члана 34 овог закона закључиће се у року од шест мјесеци од дана закључивања уговора из члана 74 став 2 овог закона.

Рокови за доношење подзаконских аката и прописа јединице локалне самоуправе

Члан 78

(1) Подзаконски акти из члана 23 став 3, члана 26 став 5, члана 43, члана 44 став 2, члана 45 став 6 и члана 53 став 4 овог закона донијеће се у року од годину дана од дана ступања на снагу овог закона. ***НАПОМЕНА:*** *Рок истекао 25.08.2017. године.*

(2) Подзаконски акти из члана 15 став 1, члана 19 став 1, члана 33 ст. 1 и 2 овог закона донијеће се у року од шест мјесеци од дана ступања на снагу прописа из става 1 овог члана.

(3) Подзаконски акти из члана 58 став 8 овог закона донијеће се у року од 120 дана од дана ступања на снагу овог закона.

(4) До доношења прописа из ст. 1, 2 и 3 овог члана, примјењиваће се прописи донесени на основу Закона о комуналним дјелатностима ("Службени лист РЦГ", број 12/95).

Рок за доношење прописа

Члан 78а *(„Сл.лист ЦГ“, број 66/19)*

Прописи из члана 22 став 3 и члана 49 став 4 овог закона донијеће се у року од шест мјесеци од дана ступања на снагу овог закона. ***НАПОМЕНА:*** *Рок истиче 14.06.2020. године.*

Рок за успостављање евиденције

Члан 79

Евиденција из члана 60 овог закона успоставиће се у року од шест мјесеци од дана ступања на снагу прописа из члана 78 овог закона.

Рок за примјену појединих одредби

Члан 80

(1) Одредба члана 32 став 7 овог закона не примењује се на објекте изграђене до ступања на снагу овог закона.

(2) Примјена одредби члана 54 став 4 и члана 58 став 7 овог закона почиње 18 мјесеци од ступања на снагу овог закона.

(3) Примјена одредби члана 58 став 1 до 6 овог закона почиње од 01. јануара 2017. године.

(4) Одредбе чл. 17, 18, 61, чл. 63 до 66 и чл. 71 и 72 овог закона примјењиваће се од дана ступања на снагу овог закона.

Рокови везани за рад Агенције

Члан 81

(1) Агенција ће у року од годину дана од дана ступања на снагу овог закона донијети подзаконске акте из чл. 43, 44 и 53 овог закона за регулисане комуналне дјелатности.

(2) Подзаконски акти из члана 15 став 1 и члана 33 став 1 овог закона за регулисане комуналне дјелатности донијеће се у року од шест мјесеци од дана ступања на снагу прописа из става 1 овог члана.

(3) Вршиоци регулисаних комуналних дјелатности дужни су да у року од двије године од дана ступања на снагу овог закона поднесу Агенцији захтјев за давање сагласности на предлог цијена.

(4) Одредбе овог закона које се односе на овлашћење Агенције за давање сагласности на предлог цијена вршилаца регулисаних комуналних дјелатности примјењиваће се након двије године од дана ступања на снагу овог закона.

Изједначавање цијена комуналних услуга

Члан 81б *(„Сл.лист ЦГ“, број 66/19)*

Цијене комуналних услуга, односно комуналног производа по јединици мјере изједначиће се за све кориснике у складу са прописом из члана 49 став 4 и члана 53 став 4 овог закона у периоду од пет година од дана ступања на снагу овог закона. ***НАПОМЕНА:*** *Рок истиче 14.12.2024. године.*

Престанак важења прописа

Члан 82

(1) Даном почетка примјене овог закона престаје да важи Закон о комуналним дјелатностима ("Службени лист РЦГ", број 12/95).

(2) Даном почетка примјене овог закона престају да важе члан 50 ст. 4 и 5, члан 82 ст. 4 и 5 и члан 165 став 1 тачка 5 Закона о водама ("Службени лист РЦГ", број 27/07).

Ступање на снагу

Члан 83

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном листу Црне Горе", а примјењиваће се након 18 мјесеци од дана ступања на снагу овог закона.

*****

2.2. Закон о комуналној полицији

("Сл. лист ЦГ", бр. 57/14 и 34/19 од 21.06.2019. године)

I. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Предмет

Члан 1

Овим законом уређују се послови и овлашћења комуналне полиције, организација и друга питања од значаја за рад комуналне полиције.

Служба комуналне полиције

Члан 4

За вршење послова комуналне полиције у општини оснива се служба у складу са законом којим се уређује систем локалне самоуправе.

II. ПОСЛОВИ, ОВЛАШЋЕЊА И НАЧИН РАДА

1. Послови комуналне полиције и начин њиховог вршења

Области дјеловања

Члан 6

(1) Послови комуналне полиције обухватају комунални надзор и обезбјеђивање комуналног реда у складу са законом којим се уређује област комуналних дјелатности и друге области у којима општина врши сопствене послове или послове из надлежности државне управе који су јој пренесени законом или повјерени на основу закона.

(2) Послове из става 1 овог члана врше комунални полицајци.

VII. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Рок за доношење подзаконских аката

Члан 58

(1) Прописи за спровођење овог закона донијеће се у року од шест мјесеци од дана ступања на снагу овог закона.

(2) До доношења прописа из става 1 овог члана, примјењиваће се одредбе прописа општина којима су уређена питања униформе и службене легитимације комуналних полицајаца донијетих на основу Закона о локалној самоуправи ("Службени лист РЦГ", бр. 42/03, 28/04, 75/05 и 13/06 и "Службени лист ЦГ", бр. 88/09, 38/12 и 10/14).

Рок за усклађивање

Члан 59

Општине су дужне да ускладе организацију служби комуналне полиције са овим законом, у року од девет мјесеци од дана ступања на снагу овог закона.

Рок за усклађивање правилника

Члан 59а *(„Сл.лист ЦГ“, број 34/19)*

Правнилник о унутрашњој организацији и систематизацији службе комуналне полиције ускладиће се са овим законом у року од девет мјесеци од дана ступања на снагу овог закона. ***НАПОМЕНА****: Рок истиче 28.03.2020.године.*

Наставак рада у досадашњим звањима

Члан 60

(1) Лица која на дан почетка примјене овог закона врше послове комуналне полиције, настављају са радом у звањима која су стекла по досадашњим прописима до распоређивања у складу са овим законом.

(2) Лица из става 1 овог члана, до распоређивања у складу са овим законом, могу примјењивати само овлашћења из члана 9 став 1 ал. 1 и 2 овог закона.

Наставак рада

Члан 60а *(„Сл.лист ЦГ“, број 34/19)*

Начелници комуналне полиције који су именовани до дана ступања на снагу овог закона настављају са радом до истека мандата на који су именовани.

Рок за стручно оспособљавање

Члан 61

(1) Министарство је дужно да у року од три мјесеца од дана почетка примјене овог закона организује стручно оспособљавање из члана 41 овог закона.

(2) Лица из члана 60 овог закона, дужна су да у року од шест мјесеци од дана почетка примјене овог закона положе испит из члана 42 овог закона.

(3) Лица из члана 60 овог закона, која не положе испит из члана 42 овог закона у прописаном року, остварују права у складу са прописима којима се уређују права, обавезе и одговорности локалних службеника и намјештеника.

Престанак важења

Члан 62

Даном почетка примјене овог закона престају да важе одредбе члана 79 став 2 и члана 80 Закона о локалној самоуправи ("Службени лист РЦГ", бр. 42/03, 28/04, 75/05 и 13/06 и "Службени лист ЦГ", бр. 88/09, 38/12 и 10/14) и прописи општина којима су уређена питања у вези надлежности и начина рада комуналне полиције.

Ступање на снагу

Члан 63

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном листу Црне Горе", а примјењиваће се након девет мјесеци од дана ступања на снагу овог закона.

*****

2.3. Закон о управљању отпадом

("Сл.лист ЦГ", бр. 64/11 и 39/16 од 29.06.2016.)

I. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Предмет

Члан 1 *(„Сл.лист ЦГ“, број 39/16)*

(1) Овим законом уређују се врсте и класификација отпада, планирање, услови и начин управљања отпадом и друга питања од значаја за управљање отпадом.

(2) Управљање отпадом је спрјечавање настанка, смањење количина отпада или поновна употреба отпада и сакупљање, транспорт, прерада и збрињавање отпада, надзор над тим поступцима и накнадно одржавање депонија, укључујући и активности трговца и посредника отпадом.

Принципи управљања отпадом

Члан 4 *(„Сл.лист ЦГ“, број 39/16)*

Управљање отпадом заснива се на принципима:

1) одрживог развоја, којим се обезбјеђује ефикасније коришћење ресурса, смањење количине отпада и поступање са отпадом на начин којим се доприноси остваривању циљева одрживог развоја;
2) близине и регионалног управљања отпадом, ради обраде отпада што је могуће ближе мјесту настајања у складу са економском оправданошћу избора локације, док се регионално управљање отпадом обезбјеђује развојем и примјеном регионалних стратешких планова заснованих на националној политици;
3) предострожности, односно превентивног дјеловања, предузимањем мјера за спречавање негативних утицаја на животну средину и здравље људи и у случају непостојања научних и стручних података;
4) "загађивач плаћа", према којем произвођач отпада сноси трошкове управљања отпадом и превентивног дјеловања и трошкове санационих мјера због негативних утицаја на животну средину и здравље људи;
5) хијерархије, којим се обезбјеђује поштовање редосљеда приоритета у управљању отпадом и то: спрјечавање, припрема за поновну употребу, рециклирање и други начин прераде (употреба енергије) и збрињавање отпада.

Заштита животне средине и здравља људи

Члан 5

Управљање отпадом спроводи се на начин којим се не ствара негативан утицај на животну средину и здравље људи, а нарочито:

- на воду, ваздух, земљиште, биљке и животиње;

- у погледу буке и мириса;
- на подручја од посебног интереса (заштићена природна и културна добра).

II. УПРАВЉАЊЕ ОТПАДОМ

Сакупљање и прерада отпада

Члан 13 *(„Сл.лист ЦГ", број 39/16)*

(1) Отпад се сакупља одвојено, ако је то практично у техничком и економском смислу и са становишта заштите животне средине оправдано, на начин да се не мијеша са другим отпадом или другим материјалом који имају различита својства.

(2) Изузетно од става 1 овог члана одвојено сакупљање комуналног отпада обавезно је.

(3) Папир, метал, пластика, стакло и биоотпад сакупљају се одвојено, у складу са планом из члана 19 овог закона.

(4) Сакупљање и прерада отпада врши се на начин којим се обезбјеђује поштовање принципа из чл. 4 и 5 овог закона.

(5) Начин на који се врши одвојено сакупљање и сакупљање комуналног отпада ради обраде утврђује се прописом надлежног органа јединице локалне самоуправе, уз претходну сагласност Министарства.

III. ПЛАНОВИ И ПРОГРАМИ УПРАВЉАЊА ОТПАДОМ

Врсте планова

Члан 18 *(„Сл.лист ЦГ", број 39/16)*

Управљање отпадом врши се у складу са државним планом управљања отпадом (у даљем тексту: Државни план) и локалним плановима управљања ~~комуналним отпадом~~ комуналним и неопасним грађевинским отпадом који не садржи или није изложен опасним материјама (у даљем тексту: локални план).

Локални план

Члан 23 *(„Сл.лист ЦГ", број 39/16)*

(1) Локални план доноси скупштина јединице локалне самоуправе, на период на који је донијет Државни план.

(2) Локални план може да се мијења и допуњује по потреби.

(3) Локални план мора бити усаглашен са Државним планом.

(4) Локални план се, ради оцјене усаглашености са Државним планом, доставља на сагласност Министарству.

(5) Локални план нарочито садржи:

1) врсту, количину (масу) и поријекло комуналног отпада произведеног на територији јединице локалне самоуправе и процјену врсте и количине (масе) комуналног отпада који ће се произвести по годинама из планског периода из става 1 овог члана и његово поријекло;
2) локације постојећих постројења и објеката за обраду комуналног отпада, односно за јединице локалне самоуправе које немају изграђену депонију, у складу са законом, локације на којима привремено складиште отпад из члана 78 овог закона;

2а) информације о неуређеним одлагалиштима отпада и мјере за њихову санацију или рекултивацију и начин спречавања даљег одлагања отпада на тим локацијама, као и санацију и рекултивацију привременог складишта комуналног отпада из члана 78 овог закона;

2б) локације постојећих постројења за прераду грађевинског отпада који не садржи или није изложен опасним материјама (у даљем тексту: неопасни грађевински отпад) и објеката за збрињавање неопасног грађевинског отпада и/или депоније за инертни отпад, односно за јединице локалне самоуправе које немају изграђена постројења за прераду грађевинског отпада и објекте за збрињавање неопасног грађевинског отпада и/или депонију за инертни

отпад у складу са законом, локацију за привремено складиштење неопасног грађевинског отпада у складу са чланом 78а овог закона;

2в) начин организовања и обављања послова управљања отпадом са дијела територије јединице локалне самоуправе које је заштићено подручје или подручје морског добра;

3) начин и програм одвојеног сакупљања и транспорта комуналног и грађевинског отпада из домаћинстава и од произвођача који не подлијежу обавези доношења плана управљања отпадом, укључујући и кабасти и други комунални и грађевински отпад који није могуће одложити на мјестима предвиђеним за одлагање комуналног и грађевинског отпада;

4) опис активности које се одвијају у оквиру рециклажних дворишта и трансфер станица и рециклажних центара у циљу привременог складиштења комуналног отпада, односно прераде;

5) мјере за спрјечавање настајања или смањење количина комуналног отпада и негативних утицаја на животну средину и здравље људи, обезбјеђивање правилног управљања комуналним отпадом;

6) начин одвојеног сакупљања и мјере за смањење количина биолошки разградивог отпада садржаног у комуналном отпаду који се одлаже на депонијама;

7) динамику реализације одабраних начина и поступака управљања комуналним отпадом;

8) акциони план и динамику финансирања и изворе финансијских средстава за реализацију локалног плана;

9) начин јачања јавне свијести о правилном поступању са комуналним отпадом.

(6) Надлежни орган локалне управе обавјештава јавност о изради нацрта локалног плана путем најмање једног електронског медија који се емитује на територији јединице локалне самоуправе и штампаног медија који се дистрибуира на територији Црне Горе.

(7) Нацрт локалног плана јединица локалне самоуправе на чијој територији се једним дијелом налазе заштићена подручја или подручје морског добра доставља на мишљење правном лицу које управља тим подручјем.

(8) Мишљење из става 7 овог члана даје се у року од 15 дана од дана пријема нацрта локалног плана.

(9) За спровођење локалног плана одговоран је извршни орган јединице локалне самоуправе.

Заједничко управљање комуналним и неопасним грађевинским отпадом

Члан 24 *(„Сл.лист ЦГ“, број 39/16)*

Двије или више јединица локалне самоуправе могу заједнички обезбиједити управљање комуналним и неопасним грађевинским отпадом, у складу са законом.

Извјештавање о спровођењу планова

Члан 25 ст. 6, 7 и 8 *(„Сл.лист ЦГ“, број 39/16)*

(6) Годишњи извјештај о спровођењу локалног плана усваја надлежни орган јединице локалне самоуправе најкасније до 20. маја текуће за претходну годину.

(7) Годишњи извјештај о спровођењу локалног плана надлежни орган јединице локалне самоуправе дужан је да достави у електронској и писаној форми Министарству и Агенцији, најкасније до 30. јуна текуће за претходну годину.

(8) Ближи садржај извјештаја из ст. 1, 3 и 5 овог члана и начин њиховог достављања утврђује се прописом Министарства.

IV. ДОЗВОЛЕ И РЕГИСТРАЦИЈЕ

Управљање комуналним отпадом

Члан 42

(1) Комунални отпад се сакупља, прерађује и одстрањује у складу са овим законом.

(2) Изворни произвођач комуналног отпада дужан је да врши одвојено сакупљање комуналног отпада ради његовог рециклирања, у складу са овим законом.

(3) Јединице локалне самоуправе дужне су да селективно сакупљање отпада организују до 2015. године.

Управљање биоотпадом

Члан 43

(1) Биоотпад се одвојено сакупља, у складу са локалним планом, ради компостирања и анаеробне прераде на начин којим се обезбјеђује висок ниво заштите животне средине и здравља људи.

(2) Материјали произведени из биоотпада могу се употријебити само ако су безбједни за животну средину и здравље људи.

(3) Услови за прераду биоотпада и критеријуми за одређивање квалитета продуката органског рециклирања из биоотпада утврђују се прописом Министарства.

Евиденција отпада

Члан 44

(1) Ималац отпада, трговац и посредник отпада дужан је да води евиденцију о количинама и врсти отпада, у складу са каталогом отпада.

(2) Изузетно од става 1 овог члана:

- евиденцију о неопасном отпаду ради вођења годишње статистике отпада нијесу дужни да воде произвођачи отпада из става 1 овог члана са мање од десет запослених који немају обавезу израде плана управљања отпадом произвођача отпада из члана 26 став 1 овог закона, и
- евиденцију о комуналном отпаду који настаје на територији јединице локалне самоуправе дужан је да води надлежни орган локалне управе на основу података добијених од привредног друштва или предузетника који имају дозволу за прераду и/или збрињавање отпада из члана 31 овог закона и/или од привредног друштва или предузетника уписаног у регистар сакупљача, односно превозника отпада из члана 37 овог закона.

(3) Ималац отпада који врши обраду отпада, поред података из става 1 овог члана, води евиденцију и о начину управљања, поријеклу отпада и мјесту или локацији за обраду отпада.

(4) Привредно друштво или предузетник који користи свој отпад ради поновне употребе и рециклирања није дужан да води евиденцију о отпаду из става 1 овог члана.

(5) Евиденција из става 1 овог члана води се у форми дјеловодника отпада у који се уписују подаци за сваку врсту отпада одвојено.

(6) Формулар о транспорту отпада саставни је дио евиденције из става 5 овог члана.

(7) Ималац отпада из ст. 1 и 3 овог члана и надлежни орган локалне управе из става 2 алинеја 2 овог члана, на основу података из евиденције о количинама и врстама отпада, дужни су да припреме годишње извјештаје о отпаду које достављају Агенцији до 1. марта текуће за претходну годину, а годишњи извјештај надлежни орган локалне управе из става 2 алинеја 2 овог члана дужан је да достави и надлежном органу јединице локалне самоуправе.

(8) Евиденција опасног отпада чува се најмање три године, а евиденција о транспорту опасног отпада чува се најмање годину дана.

(9) Начин вођења евиденције из става 5 овог члана, садржај дјеловодника и формулара о транспорту отпада и начин њиховог попуњавања и начин сачињавања годишњих извјештаја о отпаду става 7 овог члана утврђују се прописом Министарства.

(10) Методологија за утврђивање састава и количина (масе) комуналног отпада на територији јединице локалне самоуправе утврђује се прописом Министарства.

V. ПОСЕБНЕ ВРСТЕ ОТПАДА

Грађевински отпад

Члан 54 ст. 1, 6 и 7 *(„Сл.лист ЦГ“, број 39/16)*

(1) Ималац грађевинског отпада дужан је да грађевински отпад преради у грађевински материјал у складу са чланом 14 алинеја 2 овог закона.

(6) Произвођач грађевинског отпада који настаје од објекта чија је запремина заједно са земљаним ископом већа од 2 000 m^3 дужан је да сачини план управљања грађевинским отпадом.

(7) Ако грађевински отпад садржи или је изложен опасним материјама, произвођач грађевинског отпада је дужан да сачини план управљања грађевинским отпадом, без обзира на запремину објекта.

(8) Сагласност на план управљања грађевинским отпадом из става 6 овог члана даје:

- Агенција, ако грађевинску дозволу издаје надлежни орган управе,
- орган локалне управе, уколико грађевинску дозволу издаје надлежни орган локалне управе.

Канализациони муљ

Члан 58 *(„Сл.лист ЦГ", број 39/16)*

(1) Произвођач комуналног муља (у даљем текст: муљ) дужан је да води евиденцију која нарочито садржи:

1) име и адресу, односно назив и сједиште произвођача муља;
2) количину муља која је произведена или испоручена за даљу употребу;
3) састав и карактеристике испорученог муља;
4) технолошке карактеристике примијењеног процеса;
5) име и адресу, односно назив и сједиште лица које користи муљ;
6) локацију коришћења, односно обраде муља.

(2) Произвођач муља дужан је да надлежном органу јединице локалне самоуправе на чијој територији настаје муљ достави податке из евиденције из става 1 овог члана до 31. марта текуће за претходну годину.

Обавезе корисника обрађеног муља

Члан 61 *(„Сл.лист ЦГ", број 39/16)*

(1) Прије употребе обрађеног муља за намјене из члана 59 став 2 тач. 1 и 2 овог закона (***НАПОМЕНА ПРИРЕЂИВАЧА****: у пољопривреди и на зеленим површинама и парковима*) корисник обрађеног муља дужан је да обезбиједи анализу земљишта на којем ће се обрађени муљ користити.

(2) Стручно мишљење о могућности коришћења обрађеног муља даје научноистраживачка установа која се бави питањима земљишта или друго правно лице које има одговарајући кадар, опрему и посједује научну и информациону документацију и које овласти орган државне управе надлежан са послове пољопривреде, у складу са законом.

(3) Корисник обрађеног муља дужан је да:

- води евиденцију која садржи резултате анализа обрађеног муља из члана 59 став 4 овог закона и анализе земљишта из става 1 овог члана,,
- припреми годишњи извјештај о количини обрађеног муља и локацијама (катастарска општина и катастарска парцела), на којима је користио обрађени муљ.

(4) Евиденцију и годишњи извјештај из става 3 овог члана корисник обрађеног канализационог муља дужан је да достави Агенцији и надлежном органу локалне управе до 31. марта текуће за претходну годину.

VII. ДЕПОНОВАЊЕ И СКЛАДИШТЕЊЕ ОТПАДА

Мијешани комунални отпад

Члан 73 *(„Сл.лист ЦГ", број 39/16)*

(1) Мијешани комунални отпад одлаже се на депонију за неопасан отпад.

(2) Прије одлагања мијешани комунални отпад се механички и биолошки прерађује ради испуњавања услова из члана 69 став 3 овог закона.

(3) Годишња количина биолошко разградивих саставних дјелова у мијешаном комуналном отпаду који се одложи на депонију мора бити мања од количине биолошко разградивог комуналног отпада која је за одлагање одређена програмом из члана 20 овог закона.

Обавезе руководиоца депоније

Члан 74 *(„Сл.лист ЦГ", број 39/16)*

Руководилац депоније дужан је да:

1) утврди количину отпада прије његовог пријема на депонију;
2) провјери подударност примљеног отпада са подацима садржаним у формуларима за транспорт отпада;
3) одбије пријем отпада на депонију ако утврди неподударност отпада са подацима садржаним у формулару за транспорт отпада и одмах обавијести еколошког инспектора;
4) обезбиједи селективно одлагање отпада ради спрјечавања реакција елемената различитих врста отпада на животну средину и здравље људи и стварања услова за обнављање и даље коришћење подручја депоније;
5) обезбиједи правилан рад техничких уређаја којима је депонија опремљена и примјењује санитарне, хигијенске, противпожарне и прописе о заштити на раду, у складу са законом;
6) обавијести орган који је издао дозволу за рад депоније о престанку рада депоније након завршеног прекривања;
7) надгледа депонију отпада прије, током и након престанка рада, о чему доставља годишњи извјештај Агенцији до 31. марта текуће за претходну годину;
8) без одлагања обавијести еколошког инспектора о уоченим промјенама на депонији који могу утицати на животну средину и здравље људи.

Затварање депоније

Члан 75

(1) Затварање дијела или цијеле депоније врши се:

- у складу са дозволом;
- на захтјев руководиоца депоније на основу одборења Агенције;
- по налогу Агенције.

(2) Депонија или дио депоније сматра се затвореним ако су испуњени сви услови утврђени главним пројектом за затварање депоније и када Агенција процијени све извјештаје руководиоца депоније, утврди испуњеност свих услова за затварање депоније и обавијести привредно друштво или предузетника које управља депонијом о одлуци о престанку рада депоније или дијела депоније.

(3) Након затварања депоније власници депоније су одговорни за њено одржавање, надзор и контролу након затварања, на начин и у року који одреди Агенција.

(4) Рок одржавања, надзора и контроле подручја депоније из става 3 овог члана не може бити краћи од 30 година.

(5) Власници депоније из става 3 овог члана дужни су да обавијесте Агенцију о значајним негативним утицајима на животну средину и здравље људи утврђених контролом из става 3 овог члана.

(6) Након добијања обавјештења из става 5 овог члана Агенција одређује рокове и начин санације уочених негативних утицаја.

Финансијска средства за одлагање отпада на депонији и затварање депоније

Члан 76 *(„Сл.лист ЦГ", број 39/16)*

(1) Произвођач отпада дужан је да плати све трошкове одлагања отпада на депонији и трошкове затварања, надзора и контроле послије затварања депоније.

(2) Финансијска средства за трошкове одржавања и контроле након затварања депоније утврђују се у дозволи за збрињавање отпада, за период који не може бити краћи од 30 година.

(3) Цијена услуге одлагања отпада на депонији и затварања, надзора и контроле послије затварања депоније из става 1 овог члана утврђује се у складу са законом којим се уређују комуналне дјелатности.

Складиштење отпада

Члан 77 *(„Сл.лист ЦГ", број 39/16)*

(1) Отпад се складишти:

1) временски ограничено:
   - током сакупљања или ради транспорта отпада до мјеста обраде на период који није дужи од годину дана;
   - на складишту обрађивача отпада на период који није дужи од три године;
2) временски неограничено у подземном складишту.

(2) Изузетно од става 1 тачка 1 алинеја 1 овог члана, извозник опасног отпада складишти опасни отпад на период који није дужи од 18 мјесеци.

(3) Складиштење отпада се врши у складу са:
- планом управљања отпадом произвођача отпада;
- дозволом за прераду, односно збрињавање отпада.

(4) Отпад се складишти у објекту који има употребну дозволу издату у складу са законом којим се уређује изградња објеката.

(5) Отворени простор са чврстом подлогом и ријешеним испустом за отпадне воде у коме се складишти отпад мора да има одобрење од надлежног органа локалне управе за грађење односно постављање.

(6) Ближи услови које треба да испуњава објекат за складиштење отпада, начин и услови складиштења различитих врста отпада утврђују се прописом Владе.

(7) Испуњеност услова утврђених прописом из става 6 овог члана утврђује Агенција.

Привремено складиштење комуналног отпада

Члан 78 *(„Сл.лист ЦГ", број 39/16)*

(1) Јединице локалне самоуправе које немају изграђену депонију у складу са законом могу комунални отпад:
- предати привредном друштву или предузетнику који има дозволу за прераду и/или збрињавање отпада;
- привремено складиштити прије него отпад предају на обраду привредном друштву или предузетнику из алинеје 1 овог става.

(2) Привремено складиштење из става 1 алинеја 2 овог члана може се вршити најдуже годину дана од дана пријема отпада.

(3) Локацију на којој ће се привремено складиштити комунални отпад сакупљен са подручја јединице локалне самоуправе и субјекта који управља привременим складиштем одређује скупштина јединице локалне самоуправе.

(4) Локација из става 3 овог члана мора да:
- буде ограђена, како би се спријечило присуство неовлашћених лица, домаћих и дивљих животиња и неконтролисано одлагање отпада;
- буде опремљена вагом за мјерење количине отпада који се привремено складиште;
- има организовану чуварску службу и службу за пријем отпада и одржавање привременог складишта;
- испуњава и друге услове ради обезбјеђивања да привремено складиштење не доприноси додатном угрожавању животне средине и здравља људи.

(5) Јединица локалне самоуправе дужна је да обезбиједи вођење евиденције о пријему отпада на локацији из става 3 овог члана у складу са чланом 44 став 2 овог закона.

(6) Евиденцију из става 5 овог члана води субјекат који управља привременим складиштем комуналног отпада.

(7) Начин привременог складиштења отпада из става 1 алинеја 2 овог члана и услове заштите животне средине и здравља људи прописује јединица локалне самоуправе, уз сагласност Министарства.

Привремено складиштење неопасног грађевинског отпада

Члан 78а

(1) Произвођач грађевинског отпада неопасни грађевински отпад може:

- предати привредном друштву или предузетнику који има дозволу за прераду и/или збрињавање грађевинског отпада, или
- привремено складиштити прије предаје на обраду привредном друштву или предузетнику из алинеје 1 овог става.

(2) Привремено складиштење из става 1 алинеја 2 овог члана може се вршити најдуже двије године од дана пријема неопасног грађевинског отпада.

(3) Локацију на којој ће се привремено складиштити неопасни грађевински отпад сакупљен са подручја јединице локалне самоуправе и субјекта који управља привременим складиштем одређује скупштина јединице локалне самоуправе.

(4) Скупштина јединице локалне самоуправе може за локацију за привремено складиштење неопасног грађевинског отпада одредити и посебну зону у оквиру локације за привремено складиштење комуналног отпада из члана 78 став 3 овог закона.

(5) Локација из става 3 овог члана мора да:

- буде ограђена, како би се спријечило присуство неовлашћених лица и неконтролисано одлагање отпада;
- буде опремљена вагом за мјерење количине неопасног грађевинског отпада који се привремено складишти;
- има организовану чуварску службу и службу за пријем отпада;
- испуњава и друге услове ради обезбјеђивања да привремено складиштење не доприноси додатном угрожавању животне средине.

(6) Јединица локалне самоуправе дужна је да обезбиједи вођење евиденције о пријему неопасног грађевинског отпада на локацији из става 3 овог члана.

(7) Евиденцију из става 6 овог члана води субјекат који управља привременим складиштем неопасног грађевинског отпада.

(8) Начин привременог складиштења неопасног грађевинског отпада из става 1 алинеја 2 овог члана и услове заштите животне средине прописује јединица локалне самоуправе, уз сагласност Министарства.

Накнада за привремено складиштење комуналног и неопасног грађевинског отпада

Члан 78б

(1) Изузетно од члана 78 став 2 и члана 78а став 2 овог закона, комунални, односно неопасни грађевински отпад може се привремено складиштити на период дужи од годину односно двије године, под условом да се за комунални отпад који је ускладиштен дуже од годину дана на локацији из члана 78 став 3 овог закона и за неопасни грађевински отпад који је ускладиштен дуже од двије године за сваку годину плаћа накнада у износу од 10 € по тони комуналног, односно неопасног грађевинског отпада.

(2) Накнаду из става 1 овог члана плаћа субјекат који управља привременим складиштем из члана 78 став 3, односно члана 78а став 3 овог закона.

(3) Средства од накнаде из става 1 овог члана приход су буџета Црне Горе и могу се користити само за изградњу постројења за обраду отпада, набавку опреме и возила за сакупљање и транспорт отпада и санацију и рекултивацију неуређених одлагалишта.

(4) Начин обрачуна и плаћања накнаде из става 1 овог члана прописује Министарство.

План санације локације за привремено складиштење

Члан 78ц

(1) Субјекат који управља привременим складиштем из члана 78 став 3 и члана 78а став 3 овог закона сачињава план санације локације за привремено складиштење комуналног отпада, односно неопасног грађевинског отпада у року утврђеним Државним планом.

(2) План санације локације из става 1 овог члана садржи и одржавање, надзор и контролу саниране локације у трајању од најмање три године.

(3) Сагласност на план санације локација из става 1 овог члана даје Агенција у року од 30 дана од дана достављања плана санације на сагласност.

(4) Након истека рока за привремено складиштење комуналног, односно неопасног грађевинског отпада субјекат из става 1 овог члана одговоран је за одржавање, надзор и контролу саниране локације у трајању од најмање три године.

IX. ФИНАНСИРАЊЕ УПРАВЉАЊА ОТПАДОМ

Извори финансирања

Члан 84

(1) Ималац отпада плаћа трошкове сакупљања, превоза и обраде отпада у складу са принципом "загађивач плаћа".

(2) Трошкове управљања отпадом сносе и произвођачи, увозници и дистрибутери производа од којих отпад потиче.

X. НАДЗОР

Надлежни орган

Члан 86 *(„Сл.лист ЦГ“, број 39/16)*

(1) Надзор над спровођењем овог закона и прописа донијетих на основу овог закона врше, у оквиру надлежности утврђених овим законом, Министарство, органи државне управе надлежни за област пољопривреде, шумарства, енергетике, рударства, саобраћаја, унутрашње трговине, наплату пореза и царињење робе и надлежни органи локалне управе.

(2) Послове инспекцијског надзора, еколошки инспектор врши за:

- опасни отпад,
- индустријски отпад, укључујући отпад из неорганских и органских хемијских и термичких процеса, осим отпада из рударства,
- посебне врсте отпада, осим канализационог муља,
- послове који се врше на локацији санитарне депоније или привременог складишта или другог постројења у коме се врши прерада и/или збрињавање комуналног и грађевинског отпада за двије или више општина.

(3) Послове инспекцијског надзора за комунални и неопасни грађевински отпад врши комунални инспектор, осим за послове из става 2 алинеја 4 овог члана.

(4) Послове инспекцијског надзора за коришћење обрађеног канализационог муља у пољопривредне сврхе врши фитосанитарни инспектор.

(5) Послове инспекцијског надзора за коришћење обрађеног канализационог муља за пошумљавање голети врши инспектор шумарства.

(6) Послове инспекцијског надзора за коришћење обрађеног канализационог муља за поврат енергије врши електроенергетски инспектор.

(7) Послове инспекцијског надзора за отпад из рударства врши инспектор за рударство, геологију и угљоводонике.

(8) Послове инспекцијског надзора за одлагање отпада у зони путног појаса врши саобраћајни инспектор.

(9) Послове инспекцијског надзора о постојању ознаке о врсти и начину управљања отпадом који настаје од производа за који је прописана проширена одговорност из члана 11 став 1 овог закона

врши инспектор надлежан за надзор тог производа, односно групе производа у погледу безбједности и усклађености са прописаним захтјевима.

Овлашћења и обавезе комуналног инспектора

Члан 88

(1) Поред овлашћења утврђеним Законом о инспекцијском надзору, комунални инспектор има овлашћења да:

1) контролише технолошки поступак, коришћене сировине и друге материјале и организовање услужне дјелатности којима се спречава настанак комуналног отпада или чијом примјеном се производи најмања количина комуналног и грађевинског отпада;
2) контролише да ли ималац комуналног отпада управља са комуналним отпадом у складу са овим законом, плановима и програмима управљања комуналним отпадом и захтјевима заштите животне средине и здравља људи;
3) прати спровођење локалног плана, укључујући и мјере за управљање биоотпадом;
4) контролише испуњеност услова и прати активности привредног друштва или предузетника које се бави сакупљањем, односно транспортом комуналног отпада;
5) контролише испуњење обавезе произвођача комуналног отпада да врши селекцију отпада ради рециклирања у складу са овим законом;
6) провјерава да ли се поступци управљања комуналним отпадом врше у складу са издатим дозволама и сагласностима;
7) прати испуњење обавеза о вођењу евиденције о производњи и управљању комуналним отпадом.

(2) Ради отклањања утврђених неправилности комунални инспектор, поред овлашћења из става 1 овог члана, дужан је да субјекту надзора:

1) нареди забрану сакупљања и транспорта комуналног и грађевинског отпада у складу са законом;
2) нареди отклањање недостатака у сакупљању и транспорту у случају из тачке 1 овог става.

XII. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 94

(1) Државни план управљања отпадом у складу са овим законом донијеће се до 31. марта 2013. године.

(2) До доношења плана из става 1 овог члана примјењиваће се Државни план управљања отпадом донијет до ступања на снагу овог закона.

(3) Локални планови управљања комуналним отпадом донијеће се у року од шест мјесеци од дана доношења плана из става 1 овог члана.

Члан 98 *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 39/16)*

Надлежни орган локалне управе дужан је да, у року од годину дана од дана ступања на снагу овог закона, изврши попис неуређених одлагалишта на свом подручју, сачини план санације ових одлагалишта и уврсти га у локални план из члана 94 став 3 овог закона. ***НАПОМЕНА***: *Рок истекао 07.07.2017.године.*

Члан 98а *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 39/16)*

(1) Локација на којој се привремено складиште комунални отпад сакупљен са подручне јединице локалне самоуправе уредиће се у складу са чланом 78 овог закона у року од шест мјесеци од ступања на снагу овог закона. ***НАПОМЕНА***: *Рок истекао 07.01.2017.године.*

(2) Локација на којој се привремено складиште неопасни грађевински отпад сакупљен са подручне јединице локалне самоуправе уредиће се у складу са чланом 78а овог закона у року од девет мјесеци од ступања на снагу овог закона. ***НАПОМЕНА***: *Рок истекао 07.04.2017.године.*

(3) Привремено складиштење комуналног отпада из чл. 78 и 78а овог закона вршиће се у року утврђеним Државним планом.

Члан 98б *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 39/16)*

(1) Поновна употреба и рециклажа папира, метала, пластике и стакла у процентима из члана 14 овог закона мора се достићи до 2020. године.

(2) Циљ из члана 14 алинеја 1 овог закона остварује се на начин што ће се за поновну употребу и рециклирање припремити најмање:

- 25% отпадног материјала до 31. децембра 2017. године;
- 35% отпадног материјала до 31. децембра 2018. године;
- 45% отпадног материјала до 31. децембра 2019. године;
- 50% отпадног материјала до 31. децембра 2020. године.

(3) Циљ из члана 14 алинеја 2 овог закона ималац неопасног грађевинског отпада остариће на начин што ће се за поновну употребу и рециклирање припремити најмање:

- 10% произведеног неопасног грађевинског отпада до 31. децембра 2017. године;
- 30% произведеног неопасног грађевинског отпада до 31. децембра 2018. године;
- 50% произведеног неопасног грађевинског отпада до 31. децембра 2019. године;
- 70% произведеног неопасног грађевинског отпада до 31. децембра 2020. године.

(4) Ради достизања нивоа количина биолошко разградивог комуналног отпада који се одлаже на депонију из члана 20 став 1 овог закона, процентуални ниво количина биолошко разградивог отпада у износу од:

- 75% од укупне масе биолошко разградивог отпада произведеног у 2010. години мора се достићи најкасније до 2018. године;
- 50% од укупне масе биолошко разградивог отпада произведеног у 2010. години мора се достићи најкасније до 2021. године;
- 35% од укупне масе биолошко разградивог отпада произведеног у 2010. години мора се достићи најкасније до 2025. године.

Члан 98ц

(1) Надлежни орган локалне управе дужан је да, у року од три мјесеца од дана ступања на снагу овог закона, изврши попис неуређених одлагалишта комуналног отпада на свом подручју и у року од годину дана сачини програм санације тих одлагалишта и уврсти га у локални план из члана 23 овог закона. ***НАПОМЕНА***: *Рок истекао 07.10.2016.године.*

(2) Локације које не испуњавају услове утврђене овим законом, на којима је у складу са одлукама надлежног органа јединице локалне самоуправе вршено одлагање отпада, јединице локалне самоуправе су дужне да санирају и рекултивишу у року утврђеним Државним планом.

(3) Јединице локалне самоуправе дужне су да, за локације из става 2 овог члана које имају 100 до 1000 m^3 отпадаураде план санације, односно пројекат санације за локације преко 1000 m^3 отпада.

Члан 101

Даном ступања на снагу овог закона престаје да важи Закон о управљању отпадом ("Службени лист РЦГ", бр. 80/05 и "Службени лист ЦГ", бр. 73/08).

*****

2.4. Закон о управљању комуналним отпадним водама

(„Сл.лист ЦГ“, број 2/17 од 10.01.2017.)

Предмет

Члан 1

Овим законом уређују се управљање комуналним отпадним водама, услови које требају да испуњавају колекторски системи и постројења за пречишћавање комуналних отпадних вода, начин прикупљања, пречишћавања и испуштања комуналних отпадних вода и друга питања од значаја за управљање комуналним отпадним водама.

Комуналне отпадне воде

Члан 2

(1) Комуналне отпадне воде, у смислу овог закона, су отпадне воде из домаћинстава или мјешавина те воде са индустријским отпадним водама и/или атмосферским отпадним водама.

(2) Отпадне воде из домаћинства, из става 1 овог члана, су отпадне вода из стамбених и услужних објеката, које потичу из људског метаболизма и кућних активности.

(3) Индустријске отпадне воде, из става 1 овог члана, су отпадне воде које се изливају из објеката или просторија који се користе за вршење занатске или индустријске дјелатности, осим отпадних вода из домаћинства и атмосферских вода.

(4) Атмосферске воде, из става 1 овог члана, су отпадне воде које настају спирањем атмосферских падавина са јавних површина (улице, тротоари, паркинзи, тргови и друге јавне површине), које растварају загађене материје које се уливају у колекторске системе или директно доспијевају у површинске и подземне воде.

Примјена других закона

Члан 3

На питања сакупљања, пречишћавања и испуштања комуналних отпадних вода која нијесу уређена овим законом, примјењују се одредбе закона којима се уређује управљање водама и комуналне дјелатности.

Јавни интерес

Члан 4

Управљање комуналним отпадним водама је од јавног интереса.

Прикључење грађевинског објекта на колекторски систем

Члан 9

(1) Власник грађевинског објекта дужан је да прикључи свој објекат на прикључак колекторског система у року који не може бити дужи од 12 мјесеци од стављања у функцију тог колекторског система.

(2) Начин прикључења на колекторски систем из става 1 овог члана врши се у складу са прописом јединице локалне самоуправе.

Пречишћавање комуналних отпадних вода

Члан 10

(1) Јединица локалне самоуправе дужна је да обезбиједи секундарно или одговарајуће пречишћавање комуналних отпадних вода из колекторских система, у складу са програмом изградње колекторских система и постројења за третман комуналних отпадних вода, и то прије њиховог испуштања:

- из агломерација већих од 15.000 E.S.,
- из агломерација између 10.000 E.S. и 15.000 E.S.,
- у слатке воде и естуарије из агломерација између 2.000 E.S. и 10.000 E.S.,
- у слатке воде и естуарије из агломерација са мање од 2.000 E.S.,
- у приобалне воде из агломерација са мање од 10.000 E.S..

(2) Комуналне отпадне воде које се испуштају у воде, у високим планинским областима (изнад 1.500 мнм), у којима је отежано биолошко пречишћавање усљед ниских температура, могу се пречишћавати у обиму мањем од обима утврђеног овим законом, ако се у поступку процјене утицаја на животну средину у складу са посебним прописом утврди да то испуштање неће негативно утицати на животну средину.

(3) Оптерећење колекторског система и постројења за пречишћавање отпадних вода изражава се бројем E.S. који се израчунава на основу највећег (максималног) просјечног недјељног оптерећења које долази на постојење за пречишћавање у току године, осим оптерећења проузрокованог атмосферским падавинама.

Услови које морају да испуњавају постројења за пречишћавање комуналних отпадних вода

Члан 11

(1) Јединица локалне самоуправе и правно лице које управља постројењем за пречишћавање комуналних отпадних вода, дужни су да обезбиједе да постројења за пречишћавање комуналних отпадних вода буду пројектована, изграђена, реконструисана и да се одржавају на начин да испуњавају захтјеве локалних климатских услова са капацитетима примјереним сезонским промјенама оптерећења, у складу са програмом изградње колекторских система и постројења за третман комуналних отпадних вода, и да омогуће пречишћавање у складу са чл. 10, 12 и 18 овог закона.

(2) Орган управе, односно орган локалне управе надлежан за издавање водних дозвола дужан је да Министарству доставља податке важећих водних дозвола за испуштање комуналних отпадних вода у реципијент по агломерацијама до 31. јануара текуће за претходну годину.

Пречишћавање комуналних отпадних вода у осјетљивим подручјима

Члан 12

(1) Јединица локалне самоуправе дужна је да обезбиједи унапријеђено пречишћавање (виши ниво пречишћавања), комуналних отпадних вода из колекторских система прије испуштања у осјетљива подручја, за све агломерације веће од 10.000 E.S..

(2) Одредбе става 1 овог члана, примјењују се и на испусте из постројења за пречишћавање комуналних отпадних вода која се налазе у сливовима осјетљивих подручја и која утичу на њихово загађивање.

Пречишћавање и испуштање индустријских отпадних вода

Члан 15 став 3

(3) Орган управе, односно орган локалне управе надлежан за издавање водних дозвола дужан је да Министарству доставља податке важећих водних дозвола за испуштање индустријских отпадних вода у колекторске системе, постројења за третман комуналних отпадних вода или реципијент по агломерацијама до 31. јануара текуће за претходну годину.

Евиденција испуштања комуналних и индустријских отпадних вода

Члан 16

(1) Евиденцију количине и квалитета комуналних отпадних вода које се испуштају у реципијент, дужно је да води привредно друштво, односно, друго правно лице регистровано за послове канализације и третман отпадних вода које врши њено испуштање.

(2) Евиденцију количина и квалитета биолошки разградивих индустријских отпадних вода из постројења индустријских сектора из члана 5 овог закона, а која се испушта у реципијент или колекторски систем, дужно је да води привредно друштво, друго правно лице или предузетник који врши њено испуштање.

(3) Садржај евиденције из ст. 1 и 2 овог члана прописује Министарство.

Извјештавање о испуштању (диспозицији) комуналних и индустријских отпадних вода

Члан 17

(1) Привредно друштво, друго правно лице или предузетник дужно је да податке из евиденције из члана 16 став 2 овог закона достави органу локалне управе надлежном за послове комуналних дјелатности и привредном друштву регистрованом за послове канализације и третман отпадних вода, до 31. јануара текуће за претходну годину.

(2) Обједињене податке из члана 16 ст. 1 и 2 овог закона, привредно друштво, односно друго правно лице регистровано за послове канализације и третман отпадних вода доставља органу локалне управе надлежном за послове комуналних дјелатности и Министарству и објављује на својој интернет станици до 28. фебруара текуће за претходну годину.

(3) На основу података из ст. 1 и 2 овог члана, орган локалне управе надлежан за послове комуналних дјелатности сачињава извјештај о стању испуштања отпадних вода, за агломерације на

свом подручју, који је дужан да достави Министарству и објави на својој интернет страници, до 31. марта текуће за претходну годину.

(4) На основу извјештаја из става 3 овог члана, Министарство сачињава извјештај о стању испуштања комуналних и индустријских отпадних вода, за агломерације у Црној Гори и објављује на својој интернет страници, до 30. јуна текуће за претходну годину.

(5) Садржај извјештаја из ст. 3 и 4 овог члана прописује Министарство.

Мониторинг

Члан 19

(1) Привредно друштво, друго правно лице, односно предузетник којем је повјерено управљање и одржавање постројења за пречишћавање комуналних отпадних вода, односно индустријских отпадних вода дужно је да континуирано прати квалитет и количину испуштеног ефлуента и обезбиједи мониторинг испуштаног ефлуента из постројења за пречишћавање комуналних и индустријских отпадних вода за параметре из члана 18 овог закона.

(2) Референтне методе за мониторинг и вредновање резултата из става 1 овог члана, најмањи број узорака у току године у зависности од величине постројења за третман отпадних вода и максималан број одступања прописује Министарство.

(3) Вршење мониторинга из става 1 овог члана, обавља правно лице акредитовано за испитивање параметара из члана 18 овог закона.

(4) Привредно друштво, друго правно лице, односно предузетник из става 1 овог члана, дужни су да Министарству, органу управе, односно органу локалне управе надлежном за послове вода достављају резултате мониторинга, најмање тромјесечно.

(5) У случају хаваријског загађења воде, подаци испитивања воде достављају се без одлагања, Министарству и органу управе, односно органу локалне управе надлежном за послове вода.

Програм изградње колекторских система и постројења за третман комуналних отпадних вода

Члан 20

(1) Програм изградње колекторских система и постројења за третман комуналних отпадних вода утврђује Влада Црне Горе (у даљем тексту: Влада), на предлог Министарства.

(2) Средства за изградњу колекторских система и постројења за третман комуналних отпадних вода, у складу са програмом из става 1 овог члана, обезбјеђују се из буџета Црне Горе, буџета јединица локалне самоуправе, кредитних средстава, донација и других извора у складу са законом.

(3) Програм из става 1 овог члана, садржи податке о колекторским системима и постројењима за третман отпадних вода у агломерацијама са оптерећењем једнаким или већим од 2000 E.S., у складу са роковима прописаним овим законом.

(4) Ближи садржај програма изградње колекторских система и постројења за третман комуналних отпадних вода са обрасцима за припрему Извјештаја о његовој реализацији прописује Министарство.

(5) Извјештај о реализацији програма изградње колекторских система и постројења за третман комуналних отпадних вода сачињава Министарство и доставља Влади, најкасније до 30. јуна сваке друге године.

(6) Програм из става 1 овог члана и извјештај из става 5 овог члана, Министарство објављује на својој интернет страници.

(7) Прикупљање, третман и испуштање комуналних отпадних вода, за објекте који се налазе ван граница агломерација које су обухваћене програмом из става 1 овог члана врши се на начин, под условима и роковима, које прописује Министарство.

Надзор

Члан 21

(1) Надзор над спровођењем овог закона и прописа донијетих на основу овог закона врши Министарство, ако овим законом није друкчије прописано.

(2) Послове инспекцијског надзора из става 1 овог члана врши орган управе надлежан за инспекцијске послове преко инспектора за воде и надлежни орган локалне управе преко комуналног инспектора у складу са овим законом и законом којим се уређује инспекцијски надзор.

(3) Послове обезбјеђења комуналног реда и комуналног надзора над спровођењем овог закона врши надлежна служба општина, Главног града и Пријестонице преко комуналног полицајца у складу са законом.

Овлашћења комуналног инспектора

Члан 23

Комунални инспектор има право да у вршењу инспекцијског надзора контролише:

1) динамику изградње колекторских система,
2) обавезу да изграђена и реконструисана постројења за пречишћавање отпадних вода капацитета мањег од 2000 E.S., буду одржавана тако да осигурају задовољавајуће стандарде,
3) поновну употребу пречишћених комуналних отпадних вода за агломерације мање од 2000 E.S.,
4) вођење евиденције количине и испуштања комуналних и индустријских отпадних вода за агломерације мање од 2000 E.S.,
5) извјештавања о испуштању комуналних отпадних вода за агломерације мање од 2000 E.S.,
6) континуирано праћење квалитета и количине испуштеног ефлуента и спровођење мониторинга испуштеног ефлуента за агломерације мање од 2000 E.S.

Овлашћења комуналног полицајца

Члан 24

Комунални полицајац има право да у вршењу надзора над комуналним редом контролише:

1) прикључак власника грађевинског објекта на прикључак колекторског система.

Престанак важења

Члан 36

Даном ступања на снагу овог закона, престаје да важи одредба члана 80 ст. 5 и 6 Закона о водама ("Службени лист РЦГ", број 27/07 и "Службени лист ЦГ", бр. 32/11 и 48/15).

*****

2.5. Закон о одржавању стамбених зграда

(„Сл.лист ЦГ“, бр. 41/16 и 84/18 од 26.12.2018.)

I. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Предмет

Члан 1

Овим законом уређују се права и обавезе етажних власника у погледу одржавања стамбене зграде и заједничких дјелова стамбене зграде и друга питања од значаја за област становања.

II. ОДРЖАВАЊЕ СТАМБЕНЕ ЗГРАДЕ И УРБАНИСТИЧКЕ ПАРЦЕЛЕ

Начин организовања послова одржавања

Члан 5

(1) О начину организовања послова одржавања стамбене зграде и урбанистичке парцеле одлучује скупштина етажних власника (у даљем тексту: скупштина).

(2) Изузетно од става 1 овог члана, послови и начин одржавања стамбених зграда и урбанистичких парцела у туристичким зонама могу да се утврде уговором о преносу права својине над посебним дијелом стамбене зграде закљученим између инвеститора 1/ или другог власника и купца.

(3) Управник стамбене зграде (у даљем тексту: управник) је дужан да правила о међусобним односима етажних власника и уговор о преносу права својине из става 2 овог члана, достави надлежном органу локалне управе у року од 15 дана од дана њиховог доношења, односно од закључења уговора.

(4) Инвеститор стамбене зграде у смислу овог закона је лице на чије име је издата грађевинска дозвола и може бити правно лице, физичко лице, предузетник, привредно друштво, стамбена задруга, државни орган, орган државне управе, орган локалне самоуправе, орган локалне управе или јавна установа.

Надлежност у случају необављања хитних радова

Члан 15 *(„Сл.лист ЦГ“, број 84/18)*

(1) Ако управник, односно скупштина не обезбиједе извођење хитних радова, надлежни орган локалне управе, дужан је да обезбиједи извођење тих радова, до нивоа санације постојећег стања, ради спречавања даљих штетних посљедица, преко привредног друштва или на други начин, на терет стамбене зграде.

(2) Етажни власници стамбене зграде су дужни да трошкове радова из става 1 овог члана накнаде органу локалне управе, у роковима и на начин који одреди надлежни орган локалне управе.

(3) Рачун о изведеним хитним радовима из става 1 овог члана, представља извршну исправу у извршном поступку.

(4) Етажни власник је дужан да омогући обављање редовних, хитних и нужних радова и омогући приступ овлашћеним лицима у свој посебан дио.

(5) Ако у случају потребе обављања нужних и хитних радова етажни власник није у посебном дијелу, а његово боравиште је непознато, по налогу органа управе надлежног за инспекцијске послове, преко инспектора за становање, односно надлежног органа локалне управе преко комуналног инспектора у складу са законом, може се извршити улазак у просторије без пристанка етажног власника, ако је то неопходно, ради спашавања људи и имовине.

Управљање средствима одржавања

Члан 17 став 4

(4) Средства за извођење радова редовног одржавања, нужних и хитних радова на заједничким дјеловима стамбене зграде и урбанистичке парцеле могу се обезбјеђивати и суфинансирањем са заинтересованим лицима, кредитирањем под повољним условима које може да обезбиједи јединица локалне самоуправе, и на други начин у складу са законом.

Заједнички рачун

Члан 19 *(„Сл.лист ЦГ“, број 84/18)*

(1) Управник је дужан да отвори заједнички рачун стамбене зграде на који се уплаћују средства за одржавање стамбене зграде и урбанистичке парцеле.

(2) Управник, привремени управник или друго лице које представља и заступа стамбену зграду дужан је да ради отварања заједничког рачуна из става 1 овог члана поднесе захтјев надлежном органу локалне управе, за добијање матичног броја и шифре дјелатности стамбене зграде у року од осам дана од уписа стамбене зграде у регистар стамбених зграда.

(3) Захтјев из става 2 овог члана и извод из регистара из члана 26 овог закона, надлежни орган локалне управе дужан је да достави органу управе надлежном за послове статистике у року од осам дана од дана пријема захтјева из става 2 овог члана.

(4) Орган управе надлежан за послове статистике дужан је да у року од осам дана од дана пријема захтјева и извода из става 3 овог члана, достави надлежном органу локалне управе акт о одређивању матичног броја и шифре дјелатности стамбене зграде.

(5) Надлежни орган локалне управе дужан је да у року од осам дана од дана пријема, акт из става 4 овог члана достави подносиоцу захтјева из става 2 овог члана.

(6) У року од осам дана од добијања матичног броја и шифре дјелатности стамбене зграде подносилац захтјева из става 2 овог члана дужан је да отвори заједнички рачун стамбене зграде код финансијске институције, преко којег се обављају послови одржавања стамбене зграде и врше уплате за одржавање заједничких дјелова стамбене зграде.

(7) Ако су органи управљања стамбеном зградом формирани одвојено за улазе односно ламеле, заједнички рачун се отвара одвојено за сваки улаз односно ламелу.

(8) Надлежни орган локалне управе је дужан да матични број и шифру дјелатности стамбене зграде упише у регистар стамбених зграда, у року од осам дана од дана пријема акта из става 4 овог члана.

Рјешење

Члан 20 *(„Сл.лист ЦГ", број 84/18)*

(1) Орган локалне управе ће по службеној дужности рјешењем, у складу са одлуком скупштине етажних власника, односно уговором из члана 16 став 4 овог закона, обрачунати износ и утврдити начин плаћања трошкова одржавања стамбене зграде и урбанистичке парцеле.

(2) Рјешење из става 1 овог члана, нарочито садржи име и презиме етажног власника и површину стамбеног, пословног или гаражног простора за који се утврђује износ и начин плаћања трошкова одржавања стамбене зграде и урбанистичке парцеле.

(3) Податке из става 2 овог члана, дужан је да прибави орган локалне управе у року од 15 дана од дана достављања захтјева управника.

(4) Рјешење из става 1 овог члана је извршна исправа у извршном поступку.

Извјештај о коришћењу средстава одржавања

Члан 21 *(„Сл.лист ЦГ", број 84/18)*

(1) Управник је дужан да води евиденцију о коришћењу средстава за одржавање стамбене зграде и урбанистичке парцеле.

(2) О коришћењу средстава за одржавање стамбене зграде управник је дужан да поднесе писани извјештај скупштини етажних власника, у року од 30 дана од дана завршетка радова редовног одржавања стамбене зграде који су већег обима, нужних и хитних радова на стамбеној згради, као и годишњи извјештај.

(3) Извјештај из става 2 овог члана нарочито садржи податке о извршеним радовима, цијенама радова и стању на рачуну.

(4) Скупштина усваја извјештај из става 2 овог члана и исти објављује на огласној табли стамбене зграде.

(5) Право увида у извјештај из става 2 овог члана имају сви етажни власници.

(6) Управник којем је престао мандат дужан је да обавијести надлежни орган локалне управе о престанку мандата, у року од 10 дана од дана престанка мандата.

(7) Управник којем је престао мандат дужан је да у року од седам дана од дана престанка мандата, новоименованом управнику, односно предсједнику скупштине или надлежном органу локалне управе:

- поднесе извјештај о средствима на заједничком рачуну;
- преда печат стамбене зграде и документацију везану за послове одржавања стамбене зграде.

(8) Надлежни орган локалне управе је дужан да у року од три дана од дана пријема обавјештења о престанку мандата управника, обавијести финансијску институцију код које је отворен заједнички

рачун стамбене зграде, ради укидања овлашћења за располагање средствима са заједничког рачуна стамбене зграде.

Привремени управник

Члан 22 *(„Сл.лист ЦГ“, број 84/18)*

(1) Ако етажни власници нијесу образовали органе управљања у складу са законом, надлежни орган локалне управе је дужан да именује, на захтјев једног или више етажних власника или по службеној дужности, привременог управника.

(2) Привремени управник је етажни власник или друго физичко лице, привредно друштво, односно правно лице регистровано за обављање послова управљања и одржавања стамбене зграде.

(3) Надлежни орган локалне управе дужан је да рјешење о именовању из става 1 овог члана достави инспектору за становање, у року од седам дана од дана доношења рјешења.

(4) Привремени управник се именује на вријеме до три мјесеца.

(5) Привременом управнику за рад припада накнада коју утврђује орган локалне управе на терет средстава за редовно одржавање стамбене зграде, у складу са накнадама које се уобичајено утврђују, за рад управника у стамбеним зградама истог или приближног броја посебних дјелова.

(6) Ако заједнички рачун стамбене зграде није отворен, привремени управник има право да потраживање за извршене услуге управљања наплати у року од једне године од сазнања да је заједнички рачун зграде отворен, односно двије године од дана отварања заједничког рачуна.

Обавезе привременог управника

Члан 22а *(„Сл.лист ЦГ“, број 84/18)*

(1) Привремени управник је дужан да сазове сједницу скупштине, ради њеног конституисања, у року од 15 дана од дана именовања.

(2) Ако се на основу сазива из става 1 овог члана на одржаној сједници не конституишу органи управљања стамбене зграде, јер није присутно више од половине етажних власника, односно нема кворума, привремени управник је дужан да приликом упућивања другог позива за одржавање конститутивне сједнице скупштине, упозори етажне власнике о посљедицама пропуштања конституисања скупштине.

(3) Ако на другој сједници скупштине нема кворума, односно није присутно више од половине етажних власника стамбене зграде, одлуке ће се донијети гласовима већине присутних етажних власника.

(4) Конститутивна скупштина разматра и доноси одлуку, нарочито о: избору управника и предсједника скупштине, начину организовања послова одржавања стамбене зграде, утврђивању вриједности бода, називу стамбене зграде и изради печата, који се израђује у складу са називом стамбене зграде и отварању заједничког рачуна стамбене зграде.

(5) На сједници из става 4 овог члана, конститутивна скупштина разматра и усваја предлог уговора о међусобним односима између скупштине и управника и правила о међусобним односима власника.

(6) Привремени управник је дужан да у року од пет дана од дана одржавања конститутивне сједнице истакне обавјештење на огласној табли стамбене зграде или на други начин обавијести етажне власнике о конституисању скупштине.

(7) Обавјештење из става 6 овог члана нарочито садржи: податке о управнику и предсједнику скупштине са контакт подацима и одлукама донијетим на конститутивној сједници.

(8) Привремени управник је дужан да у року од осам дана од дана одржавања конститутивне сједнице, достави по један овјерени примјерак одлуке и другог акта скупштине из ст. 4 и 5 овог члана надлежном органу локалне управе са извјештајем о активностима на конституисању скупштине.

Обавјештавање о располагању са посебним дијелом

Члан 23

(1) Етажни власници су дужни да сваку промјену у односу на располагање посебним дијелом стамбене зграде или његовим дијелом пријаве скупштини етажних власника, односно управнику.

(2) Управник је дужан да о промјенама из става 1 овог члана обавијести надлежни орган локалне управе.

(3) Етажни власник је дужан да у року од 15 дана од дана издавања у закуп посебног дијела стамбене зграде, управнику достави писано обавјештење о закупу.

(4) Обавјештење из става 1 овог члана садржи:

- податке о закупцу и закуподавцу (име, презиме и адреса, за физичко лице, односно назив, сједиште и порески идентификациони број, за правно лице);
- површину закупљеног простора;
- трајање закупа.

(5) Управник, односно привремени управник је дужан да квартално доставља писано обавјештење надлежном органу локалне управе о подацима из става 1 овог члана.

(6) Етажни власник је дужан да, у року од 15 дана од дана закључивања уговора о закупу посебног дијела стамбене зграде, органу управе надлежном за послове наплате пореза достави један примјерак уговора о закупу, овјерен од нотара, или другог надлежног органа.

Кућни ред

Члан 24

(1) Етажни власници, односно корисници посебних и заједничких дјелова стамбене зграде дужни су да се придржавају кућног реда.

(2) Кућни ред из става 1 овог члана уређује се прописом надлежног органа јединице локалне самоуправе.

Недопуштени радови

Члан 25

(1) Без одобрења надлежног органа локалне управе забрањено је:

- нарушавати изглед фасада постављањем уређаја;
- мијењати изглед стамбене зграде застакљивањем;
- мијењати изглед стамбене зграде зазидавањем;
- мијењати и нарушавати изглед на други начин.

(2) Обим и врсту допуштених радова из става 1 овог члана, који се могу изводити на стамбеној згради прописује надлежни орган локалне самоуправе.

Регистри

Члан 26 *(„Сл.лист ЦГ“, број 84/18)*

(1) Регистар етажних власника, регистар стамбених зграда и њихових посебних дјелова и регистар управника стамбених зграда дужан је да води надлежни орган локалне управе или привредно друштво коме надлежни орган локалне самоуправе повјери вођење регистара.

(2) Регистар етажних власника нарочито садржи: број регистра и датум уписа, име и презиме, односно назив етажног власника, назив зграде, адресу (улицу и број), нето површину посебног дијела, извод из листа непокретности предметне стамбене јединице и податке о начину коришћења посебног дијела зграде.

(3) Регистар стамбених зграда и њихових посебних дјелова нарочито садржи: број регистра и датум уписа, назив стамбене зграде, адресу (улицу и број), бруто грађевинску површину објекта, податке о урбанистичкој парцели на којој је зграда изграђена (површина, границе), податке о правном статусу изградње и години изградње објеката, број катастарске парцеле на којој је објекат изграђен, податке о спратности и броју улаза, податке о броју посебних дјелова стамбене зграде са спецификацијом броја пословних и стамбених простора, податке о броју заједничких дјелова

стамбене зграде са спецификацијом (подрум, гаража, перионице, ходници и остале просторе друге намјене) и начином коришћења, податке о органима управљања са хронологијом (име/назив управника, односно привременог управника и име предсједника), одлуке органа управљања стамбене зграде (одлуку о избору управника, одлуку о начину организовања послова одржавања, уговор о међусобним односима етажних власника, правила о међусобним односима етажних власника, одлуку о висини износа средстава за одржавање заједничких дјелова зграде, одлуку о отварању рачуна за уплату средстава за одржавање заједничких дјелова, рјешење надлежног органа локалне управе из члана 20 овог закона, матични број и шифру дјелатности стамбене зграде и број заједничког рачуна стамбене зграде са потребним подацима).

(4) Регистар управника нарочито садржи: број регистра и датум уписа, име и презиме, односно назив управника, назив стамбене зграде, адресу (улицу и број) број улаза/ламеле, рјешење о упису у регистар управника са одлуком о избору управника, уговор о међусобним односима скупштине и управника, одлуку о отварању заједничког рачуна стамбене зграде, матични број и шифру дјелатности стамбене зграде у којој је именован управник са изводом из регистра стамбених зграда и број заједничког рачуна стамбене зграде са потребном документацијом.

(5) Орган управе надлежан за упис права у катастар непокретности, дужан је да из евиденције коју води у складу са законом, органу односно привредном друштву из става 1 овог члана једном годишње доставља податке о:

- катастарској парцели на којој је изграђена стамбена зграда,
- стамбеној згради (положај; облик; грађевинска бруто површина у складу са стандардима; начин коришћења; назив објекта; адреса; спратност; година изградње и правни статус изградње),
- посебним дјеловима стамбене зграде (положај, облик, нето површина у складу са стандардима, начин коришћења, назив објекта, адреса; спратност, собност, година изградње и правни статус),
- правима на стамбеној згради и посебним дјеловима и носиоцима тих права и
- теретима и ограничењима.

Промјена начина коришћења

Члан 27

Посебни и заједнички дио стамбене зграде може се претворити у пословну просторију, односно пословна просторија настала промјеном начина коришћења посебног или заједничког дијела стамбене зграде може се претворити у посебни или заједнички дио стамбене зграде на начин утврђен прописом Владе Црне Горе (у даљем тексту: Влада).

III. РЈЕШАВАЊЕ СТАМБЕНИХ ПОТРЕБА

Обезбјеђивање средстава за рјешавање стамбених потреба

Члан 28

Држава, односно јединице локалне самоуправе обезбјеђују средства за рјешавање стамбених потреба запослених у државним органима, односно органима локалне самоуправе, у складу са потребама и могућностима.

Надлежност за доношење прописа

Члан 29

(1) Поступак, начин и критеријуми за рјешавање стамбених потреба лица чији је рад од интереса за државу, односно јединицу локалне самоуправе утврђују се прописом Владе, односно надлежног органа локалне самоуправе.

(2) Поступак, начин и критеријуми за рјешавање стамбених потреба судија, државних тужилаца и судија Уставног суда Црне Горе, утврђују се актом Судског савјета, Тужилачког савјета и Уставног суда Црне Горе.

Начин обезбјеђивања

Члан 30

Влада односно јединица локалне самоуправе може, поред финансијских средстава за рјешавање стамбених потреба лица из чл. 28 и 29 овог закона, обезбјеђивати и грађевинско земљиште и друга средства, у складу са законом.

IV. НАДЗОР

Органи надлежни за надзор

Члан 31

Надзор над примјеном овог закона и других прописа из области становања и одржавања стамбених зграда врши орган државне управе надлежан за стамбене послове и надлежни орган локалне управе.

Инспекцијски надзор

Члан 32 *(„Сл.лист ЦГ“, број 84/18)*

(1) Послове инспекцијског надзора у области становања и одржавања стамбених зграда, у оквиру прописаних надлежности, врши орган управе надлежан за инспекцијске послове преко инспектора за становање, у складу са овим законом и другим законима.

(2) Послове инспекцијског надзора у области становања и одржавања стамбених зграда у оквиру прописаних надлежности локалне управе врши надлежни орган локалне управе, преко комуналног инспектора, у складу са законом.

(3) Послове обезбјеђења комуналног реда и вршења комуналног надзора над спровођењем прописа из члана 24 став 2 овог закона врши комунални полицајац, у складу са законом.

Овлашћења комуналног инспектора

Члан 34 *(„Сл.лист ЦГ“, број 84/18)*

(1) У вршењу послова инспекцијског надзора, комунални инспектор, обавезан је да провјерава, нарочито:

1) да ли је етажни власник отклонио без одлагања кварове којима се наноси штета другим посебним или заједничким дјеловима зграде или доводи у питање њихово функционисање (члан 174 став 3 Закона о својинско правним односима);
2) да ли је етажни власник о свом трошку извршио оправке на свом посебном дијелу зграде, ако је то неопходно да би се отклонила штета за дио другог власника или за дјелове зграде који служе згради као цјелини (члан 174 став 5 Закона о својинско правним односима);
3) да ли су етажни власници образовали органе управљања стамбеном зградом (члан 180 став 2 Закона о својинско правним односима);
4) да ли су у случају из члана 6 став 4 овог закона сувласници или заједничари посебног дијела опуномоћили представника у скупштини и пуномоћје доставили у писаној форми предсједнику скупштине (члан 6 став 5);
5) да ли је етажни власник на чијем су посебном дијелу извршени хитни радови накнадио утрошена средства са заједничког рачуна у случају из члана 12 став 3 овог закона (члан 12 став 4);
6) да ли су етажни власници обезбиједили обављање хитних радова на заједничком дијелу зграде и средства за обављање хитних радова, сразмјерно учешћу нето површине својих посебних дјелова стамбене зграде у површини свих посебних дјелова, према стварним трошковима, ако нијесу формирани органи управљања (члан 12 став 5);
7) да ли је етажни власник по сазнању, без одлагања, обавијестио управника или правно лице коме су повјерени послови одржавања стамбене зграде о потреби предузимања хитних радова (члан 13 став 1);

8) да ли је етажни власник, без одлагања, пријавио управнику штету за коју је сазнао да је настала на заједничким дјеловима, као и штету на посебним дјеловима стамбене зграде, ако пријети опасност осталим дјеловима стамбене зграде (члан 13 став 2);
9) да ли је етажни власник, када пријети опасност од штете из члана 13 став 2 овог закона предузео нужне мјере без пристанка осталих етажних власника (члан 13 став 3);
10) да ли је етажни власник накнадио органу локалне управе трошкове за радове из члана 15 став 1 овог закона у роковима и на начин који одреди надлежни орган локалне управе (члан 15 став 2);
11) да ли је етажни власник омогућио обављање редовних, нужних и хитних радова на стамбеној згради и омогућио приступ овлашћеним лицима у свој посебан дио (члан 15 став 4);
12) да ли је етажни власник уплатио као аконтацију за трошкове из члана 16 став 1 овог закона, мјесечни износ на заједнички рачун зграде, и то у износу од 1 бод/м2 нето стамбене или нето површине пословног простора, односно 0,5 бода/м2 нето површине нестамбеног простора који чине: заједничка поткровља, перионице, сушионице, ходници, холови, подруми, гараже и гаражна мјеста (члан 16 став 2);
13) да ли је етажни власник пријавио скупштини и управнику сваку промјену која се тиче располагања посебним дијелом стамбене зграде или његовим дијелом (члан 23 став 1);
14) да ли је управник обавијестио надлежни орган локалне управе о промјенама из члана 23 став 1 овог закона (члан 23 став 2);
15) да ли је етажни власник доставио управнику у року од 15 дана од дана издавања у закуп посебног дијела стамбене зграде писано обавјештење о закупу (члан 23 став 3);
16) да ли је управник, односно привремени управник доставио писано обавјештење надлежном органу локалне управе о подацима о издавању у закуп посебног дијела стамбене зграде (члан 23 став 5);
17) да ли је етажни власник у року од 15 дана од дана потписивања уговора о закупу посебног дијела стамбене зграде, органу управе надлежном за послове наплате пореза доставио један примјерак уговора о закупу, овјерен од нотара или другог надлежног органа (члан 23 став 6);
18) да ли етажни власник или друго лице без одобрења органа локалне управе нарушава изглед фасаде постављањем уређаја и/или мијења изглед стамбене зграде застакљивањем, и/или зазидавањем или на други начин (члан 25).

(2) У вршењу послова обезбјеђења комуналног реда и вршења комуналног надзора над спровођењем прописа из члана 24 став 2 овог закона комунални полицајац обавезан је да провјерава, нарочито, да ли се етажни власник, односно корисник посебних и заједничких дјелова стамбене зграде придржава утврђеног кућног реда (члан 24).

Управне мјере и радње које налаже комунални инспектор

Члан 36 *(„Сл.лист ЦГ“, број 84/18)*

(1) У вршењу инспекцијског надзора, комунални инспектор обавезан је да, кад утврди да је повријеђен закон или други пропис, предузме сљедеће мјере и радње:

1) нареди етажном власнику да отклони без одлагања кварове којима се наноси штета другим посебним или заједничким дјеловима зграде или доводи у питање њихово функционисање (члан 174 став 3 Закона о својинско правним односима);
2) нареди етажном власнику да о свом трошку изврши оправке на свом посебном дијелу зграде, ако је то неопходно да би се отклонила штета за дио другог власника или за дјелове зграде који служе згради као цјелини (члан 174 став 5 Закона о својинско правним односима);

3) нареди етажним власницима да образују органе управљања стамбеном зградом (члан 180 став 2 Закона о својинско правним односима);
4) нареди сувласницима или заједничарима посебног дијела да опуномоће представника у скупштини и пуномоћје доставе у писаној форми предсједнику скупштине у случају из члана 6 став 4 овог закона (члан 6 став 5);
5) нареди етажном власнику на чијем су посебном дијелу извршени хитни радови да накнади утрошена средства са заједничког рачуна у случају из члана 12 став 3 овог закона (члан 12 став 4);
6) нареди етажним власницима да обезбиједе обављање хитних радова на заједничком дијелу зграде и средства за обављање хитних радова, сразмјерно учешћу нето површине својих посебних дјелова стамбене зграде у површини свих посебних дјелова, према стварним трошковима, ако нијесу формирани органи управљања (члан 12 став 5);
7) нареди етажном власнику да по сазнању, без одлагања, обавијести управника или правно лице коме су повјерени послови одржавања стамбене зграде о потреби предузимања хитних радова (члан 13 став 1);
8) нареди етажном власнику да без одлагања, пријави управнику штету за коју је сазнао да је настала на заједничким дјеловима, као и штету на посебним дјеловима стамбене зграде, ако пријети опасност осталим дјеловима стамбене зграде (члан 13 став 2);
9) нареди етажном власнику, да када пријети опасност од штете из члана 13 став 2 овог закона предузме нужне мјере без пристанка осталих етажних власника (члан 13 став 3);
10) нареди етажном власнику да накнади органу локалне управе трошкове за радове из члана 15 став 1 овог закона у роковима и на начин који одреди надлежни орган локалне управе (члан 15 став 2);
11) нареди етажном власнику да омогући обављање редовних, нужних и хитних радова на стамбеној згради и омогући приступ овлашћеним лицима у свој посебан дио (члан 15 став 4);
12) нареди етажном власнику да као аконтацију за трошкове из члана 16 став 1 овог закона, уплати мјесечни износ на заједнички рачун зграде, и то у износу од 1 бод/м2 нето стамбене или нето површине пословног простора, односно 0,5 бода/м2 нето површине нестамбеног простора који чине: заједничка поткровља, перионице, сушионице, ходници, холови, подруми, гараже и гаражна мјеста (члан 16 став 2);
13) нареди етажном власнику да пријави скупштини етажних власника и управнику сваку промјену која се тиче располагања посебним дијелом стамбене зграде или његовим дијелом (члан 23 став 1);
14) нареди управнику да обавијести надлежни орган локалне управе о промјенама из члана 23 став 1 овог закона (члан 23 став 2);
15) нареди етажном власнику да достави управнику у року од 15 дана од дана издавања у закуп посебног дијела стамбене зграде писано обавјештење о закупу (члан 23 став 3);
16) нареди управнику, односно привременом управнику да достави писано обавјештење надлежном органу локалне управе о подацима о издавању у закуп посебног дијела стамбене зграде (члан 23 став 5);
17) нареди етажном власнику да у року од 15 дана од дана потписивања уговора о закупу посебног дијела стамбене зграде, достави органу управе надлежном за послове наплате пореза један примјерак уговора о закупу, овјерен од нотара или другог надлежног органа (члан 23 став 6);
18) нареди етажном власнику или другом лицу које је без одобрења органа локалне управе нарушио изглед фасаде постављањем уређаја и/или промијенио изглед стамбене зграде застакљивањем и/или промијенио изглед стамбене зграде зазидавањем и/или промијенио

или нарушио изглед на други начин да отклони последице и врати изглед стамбене зграде у пређашње стање (члан 25);

19) изда прекршајни налог;
20) поднесе захтјев за покретање прекршајног поступка против стамбене зграде, органа управљања стамбеном зградом, етажног власника или одговорног лица у државном органу, органу управе, органу локалне самоуправе, локалне управе и јавној установи;
21) поднесе кривичну пријаву.

(2) Кад инспектор за становање, односно комунални инспектор приликом контроле утврди да постоји основ за предузимање управне мјере за чије је предузимање надлежан други орган дужан је да о томе обавијести тај орган.

(3) У вршењу послова обезбјеђења послова комуналног надзора, комунални полицајац, обавезан је да, кад утврди да је повријеђен закон или други пропис, нареди етажном власнику, односно кориснику посебних и заједничких дјелова стамбене зграде да се придржава утврђеног кућног реда (члан 24).

VI. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Рок за доношење подзаконских аката

Члан 42

(1) Прописи из члана 16 став 3, члана 24 став 2, члана 25 став 2 и члана 27 овог закона донијеће се у року од годину дана од дана ступања на снагу овог закона. *НАПОМЕНА: Рок је истекао 13.07.2017.*

(2) До доношења прописа из става 1 овог члана примјењиваће се прописи донесени на основу Закона о становању и одржавању стамбених зграда ("Службени лист ЦГ", бр. 4/11 и 1/14).

(3) Одлука о рјешавању стамбених потреба државних службеника и намјештеника ("Службени лист ЦГ", број 31/14) и Одлука о начину и критеријумима за рјешавање стамбених потреба функционера ("Службени лист ЦГ", број 31/14), које су донијете на основу члана 26 став 1 и члана 27 Закона о становању и одржавању стамбених зграда ("Службени лист ЦГ", бр. 4/11 и 1/14), остају на снази и након ступања на снагу овог закона.

Престанак важења

Члан 45

Даном ступања на снагу овог закона престаје да важи Закон о становању и одржавању стамбених зграда ("Службени лист ЦГ", бр. 4/11 и 1/14).

Ступање на снагу

Члан 46

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном листу Црне Горе".

*****

2.5.1. Уредба о начину претварања посебног и заједничког дијела стамбене зграде у пословну просторију, односно пословне просторије у посебни или заједнички дио стамбене зграде

("Сл. лист ЦГ", број 46/19 од 07.08.2019. године)

Члан 1

Посебни и заједнички дио стамбене зграде може да се претвори у пословну просторију, односно пословна просторија настала промјеном начина коришћења посебног или заједничког дијела стамбене зграде може да се претвори у посебни или заједнички дио стамбене зграде на начин прописан овом уредбом.

Члан 2

(1) Етажни власник посебног дијела стамбене зграде подноси надлежном органу локалне управе захтјев за издавање одобрења за:

- претварање посебног дијела стамбене зграде у пословну просторију;
- претварање пословне просторије настале промјеном начина коришћења посебног дијела стамбене зграде у посебни дио стамбене зграде.

(2) Управник стамбене зграде односно лице овлашћено на основу одлуке скупштине етажних власника, подноси надлежном органу локалне управе захтјев за издавање одобрења за:

- претварање заједничког дијела стамбене зграде у пословну просторију;
- претварање заједничке пословне просторије настале промјеном начина коришћења заједничког дијела стамбене зграде у посебни или заједнички дио стамбене зграде.

Члан 3

(1) Посебни и заједнички дио стамбене зграде може да се претвори у пословну просторију ако је:

1) планским документом предвиђена могућност да се у објекту може обављати пословна дјелатност за коју намјену се тражи издавање одобрења;
2) објекат уписан у катастар непокретности и није оптерећен једном од сљедећих забиљежби:
   - "нема коначни извјештај о стручном надзору", или "нема употребну дозволу" или
   - "нема пријаву грађења" или "изграђен без грађевинске дозволе";
3) донијета одлука скупштине етажних власника о претварању посебног и заједничког дијела стамбене зграде у пословну просторију, у случају да стамбена зграда, односно сви посебни дјелови стамбене зграде нијесу у својини подносиоца захтјева у обиму права 1/1.

(2) Пословна просторија настала промјеном начина коришћења посебног или заједничког дијела стамбене зграде, може да се претвори у посебни или заједнички дио стамбене зграде, ако је:

1) објекат уписан у катастар непокретности и није оптерећен једном од сљедећих забиљежби:
   - "нема коначни извјештај о стручном надзору" или "нема употребну дозволу" или
   - "нема пријаву грађења" или "изграђен без грађевинске дозволе";
2) издат акт/одобрење о претварању посебног или заједничког дијела стамбене зграде у пословну просторију, на основу којег је тај посебни или заједнички дио стамбене зграде претворен у пословну просторију;
3) донијета одлука скупштине етажних власника о претварању пословне просторије настале промјеном начина коришћења посебног или заједничког дијела стамбене зграде у посебни или заједнички дио стамбене зграде, у случају да стамбена зграда, односно сви посебни дјелови стамбене зграде нијесу у својини подносиоца захтјева у обиму права 1/1.

(3) Документацију из ст. 1 и 2 овог члана, надлежни орган локалне управе прибавља по службеној дужности.

Члан 5

Даном ступања на снагу ове уредбе престаје да важи Уредба о поступку и критеријумима за претварање посебних и заједничких дјелова стамбене зграде у пословне просторије ("Службени лист ЦГ", бр. 32/11, 6/14 и 42/14).

*****

2.6. Закон о енергетици

("Сл.лист ЦГ", бр. 5/16, 51/17 и 82/20 од 06.08.2020.)

I ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Предмет

Члан 1

Овим законом одређују се енергетске дјелатности, уређују услови и начин њиховог обављања ради квалитетног и сигурног снабдијевања крајњих купаца енергијом, подстицања производње

енергије из обновљивих извора и високоефикасне когенерације, начин организовања и управљања тржиштем електричне енергије и гаса, као и друга питања од значаја за енергетику.

II ПЛАНИРАЊЕ ЕНЕРГЕТСКОГ РАЗВОЈА

Опште смјернице енергетске политике

Члан 7 *(„Сл.лист ЦГ", бр. 82/20)*

(1) Дугорочни циљеви, економски и институционално-организациони оквир енергетског развоја утврђују се општим смјерницама енергетске политике.

(2) Смјернице из става 1 овог члана доноси Влада Црне Горе (у даљем тексту: Влада).

(3) Смјернице из става 1 овог члана, ближе се разрађују и спроводе националним енергетским и климатским планом Црне Горе (у даљем тексту: Национални енергетски и климатски план), акционим планом развоја и коришћења даљинског гријања и/или хлађења и високоефикасне когенерације, локалним енергетским плановима и енергетским билансом.

(4) Планови из става 3 овог члана објављују се на интернет страници органа државне управе надлежног за послове енергетике (у даљем тексту: Министарство).

Локални енергетски план

Члан 12 *(„Сл.лист ЦГ", број 82/20)*

(1) Јединица локалне самоуправе дужна је да потребе и начин снабдијевања енергијом, мјере за ефикасно коришћење енергије, као и коришћење обновљивих извора енергије и когенерације, планира локалним енергетским планом у складу са Националним енергетским и климатским планом и акционим планом развоја и коришћења даљинског гријања и/или хлађења и високоефикасне когенерације.

(2) Локални енергетски план из става 1 овог члана нарочито садржи:

1) приказ стања у снабдијевању енергентима на подручју јединице локалне самоуправе, као и приказ свих врста производње енергије на подручју локалне самоуправе (производња електричне енергије, системи за даљинско гријање и/или хлађење и друге врсте производње енергије);
2) податке о потрошњи енергије на подручју локалне самоуправе, по типу енергента и секторима дјелатности и домаћинствима;
3) податке о емисији гасова са ефектом стаклене баште, који настају на подручју локалне самоуправе;
4) процјену планиране потрошње енергије, по типу енергента и секторима дјелатности и домаћинствима, на подручју локалне самоуправе;
5) процјену могућности производње енергије на подручјулокалне самоуправе;
6) процјену могућности коришћења мјера енергетске ефикасности у свим секторима дјелатности и домаћинствима, а нарочито у јавном сектору;
7) процјену потенцијала и могућности повећања коришћења енергије из обновљивих извора;
8) процјену могућности увођења система даљинског гријања и/или хлађења;
9) енергетске циљеве у јединици локалне самоуправе и индикаторе за њихово праћење;
10) мјере за остваривање постављених циљева;
11) процјену финансијских средстава потребних за реализацију локалног енергетског плана и могуће изворе финансирања.

(3) Локални енергетски план из става 1 овог члана доноси се на период од десет година.

(4) Јединица локалне самоуправе је дужна да у поступку планирања градске инфраструктуре, у складу са могућностима, даје приоритет гријању и/или хлађењу енергијом из обновљивих извора.

(5) Јединица локалне самоуправе подноси Министарству извјештај о спровођењу локалног енергетског плана до 31. јануара текуће, за претходну годину.

(6) Предлог локалног енергетског плана из става 1 овог члана доставља се органу државне управе надлежном за контролу државне помоћи, ради давања мишљења.

III ОБНОВЉИВИ ИЗВОРИ ЕНЕРГИЈЕ, ВИСОКОЕФИКАСНА КОГЕНЕРАЦИЈА И ПОДСТИЦАЈНЕ МЈЕРЕ

Подстицајне мјере за коришћење обновљивих извора енергије и високоефикасне когенерације

Члан 23 став 4

(4) Министарство ће у сарадњи са надлежним органима државне управе, организацијом надлежном за регулацију у области енергетике и јединицама локалне самоуправе сачинити одговарајуће информативне материјале, за обавјештавање или програме обуке у циљу информисања грађана о користима и практичним аспектима развоја и коришћења енергије из обновљивих извора.

IV РЕГУЛАТОРНА АГЕНЦИЈА ЗА ЕНЕРГЕТИКУ И РЕГУЛИСАНЕ КОМУНАЛНЕ ДЈЕЛАТНОСТИ

(„Сл.лист ЦГ“, бр. 82/20)

Независни регулатор енергетског сектора

Члан 27 став 2 *(„Сл.лист ЦГ“, број 51/17)*

(2) Агенција *(тј. Регулаторна агенција за енергетику и регулисане комуналне дјелатности)* обавља и друге послове утврђене законом којим се уређују регулисане комуналне дјелатности.

VI ЛИЦЕНЦЕ, СЕРТИФИКАТИ И ЕНЕРГЕТСКЕ ДОЗВОЛЕ

Енергетска дозвола

Члан 78

(1) Енергетски објекти се граде у складу са законом којим се уређује изградња објеката и уређење простора и техничким прописима, уз претходно прибављену енергетску дозволу у складу са овим законом, без спровођења поступка јавног надметања.

(2) Енергетска дозвола се прибавља за изградњу:

1) објеката за производњу електричне енергије снаге до 1 MW;
2) објеката за производњу топлотне енергије за даљинско гријање и/или хлађење или индустријску употребу и објеката за дистрибуцију топлотне енергије за даљинско гријање и/или хлађење или индустријску употребу.

(3) Енергетску дозволу из става 2 тачка 1 овог члана на захтјев привредног друштва, правног или физичког лица, односно предузетника издаје Министарство.

(4) Енергетску дозволу из става 2 тачка 2 овог члана на захтјев привредног друштва, правног или физичког лица, односно предузетника издаје надлежни орган локалне управе.

(5) На основу издате енергетске дозволе из става 2 тачка 1 овог члана, Влада доноси одлуку о давању на коришћење државне имовине, на основу које се закључује уговор.

(6) За енергетске објекте који се граде на основу спроведеног јавног надметања у складу са законом и за изградњу постројења из члана 96 став 1 овог закона није потребно прибављање енергетске дозволе.

Критеријуми за издавање дозволе

Члан 79 *(„Сл.лист ЦГ“, број 82/20)*

(1) Енергетске дозволе се издају на основу годишњег плана који доноси Влада и који се објављује на интернет страници Министарства.

(2) Годишњи план из става 1 овог члана припрема Министарство у складу са Националним енергетским и климатским планом.

(3) Енергетске дозволе за изградњу објеката из члана 78 став 2 тачка 2 овог закона се издају на основу годишњег плана који доноси надлежни орган јединице локалне самоуправе и који објављује на својој интернет страници.

(4) Енергетска дозвола се издаје на начин и у поступку утврђеном овим законом.

(5) Енергетска дозвола за изградњу енергетских објеката издаје се на основу процјене испуњености критеријума који се односе на:

1) поуздан и сигуран рад енергетског система;
2) мјере заштите здравља људи и безбједности људи и имовине;

3) услове заштите животне средине;
4) услове за одређивање локације и коришћење земљишта;
5) услове прикључења објекта на систем;
6) енергетску ефикасност;
7) услове коришћења примарних извора енергије;
8) економску и финансијску способност подносиоца захтјева да реализује изградњу енергетског објекта;
9) мјере које се планирају након стављања објекта у погон у погледу обавезе пружања јавне услуге, заштите крајњих купаца и сигурности снабдијевања;
10) допринос производног капацитета испуњењу националног циља коришћења обновљивих извора енергије;
11) допринос производног капацитета смањењу емисија гасова са ефектом стаклене баште.

Захтјев за издавање енергетске дозволе

Члан 80

(1) Захтјев за издавање енергетске дозволе садржи нарочито податке о:
1) подносиоцу захтјева (назив и сједиште за правно лице, односно име, презиме и пребивалиште за физичко лице);
2) врсти и капацитету енергетског објекта;
3) локацији на којој се планира изградња енергетског објекта;
4) усклађености са одговарајућим планским документима у складу са законом којим се уређује изградња објеката и уређење простора;
5) року почетка и завршетка изградње енергетског објекта;
6) енергентима које ће енергетски објекат користити;
7) начину заштите животне средине у току изградње и рада енергетског објекта;
8) предвиђеном експлоатационом вијеку објекта, као и начину санације локације по завршетку експлоатационог вијека објекта;
9) висини планираних финансијских средстава за изградњу енергетског објекта и начину обезбјеђивања тих средстава;
10) извршеним мјерењима за обновљиви извор енергије за које је потребно мјерење и испитивање његовог потенцијала, уз које се прилаже и доказ о извршеним мјерењима и испитивањима;
11) другим информацијама зависно од врсте и сврхе енергетског објекта за који се захтијева грађевинска дозвола.

(2) Ако се изградња енергетског објекта планира на експлоатационом пољу, уз захтјев из става 1 овог члана подносилац захтјева доставља и сагласност органа државне управе надлежног за послове геологије и рударства. .

(3) Садржај захтјева за издавање енергетске дозволе, потребна документација која садржи податке из става 1 овог члана, садржај образаца за подношење захтјева и садржај регистра издатих енергетских дозвола утврђују се прописом Министарства.

Издавање енергетске дозволе

Члан 81

(1) Енергетска дозвола за изградњу објеката из члана 78 став 2 тачка 1 овог закона издаје се рјешењем Министарства, односно рјешењем надлежног органа локалне управе за изградњу објеката из члана 78 став 2 тачка 2 овог закона.

(2) Против рјешења надлежног органа локалне управе из става 1 овог члана може се изјавити жалба Министарству, у року од осам дана, од дана пријема рјешења.

(3) Против рјешења Министарства из ст. 1 и 2 овог члана може се покренути управни спор.

(4) Енергетска дозвола се издаје са роком важења до двије године.

(5) Енергетску дозволу ималац не смије пренијети на друго лице.

(6) На захтјев имаоца енергетске дозволе, Министарство, односно надлежни орган локалне управе, може продужити рок важења енергетске дозволе најдуже за 12 мјесеци.

(7) Захтјев из става 6 овог члана подноси се најкасније 30 дана прије истека рока важења енергетске дозволе.

VIII ОБАВЉАЊЕ ЕЛЕКТРОЕНЕРГЕТСКЕ ДЈЕЛАТНОСТИ

3. Дистрибуција електричне енергије

Права, обавезе и одговорности оператора дистрибутивног система електричне енергије

Члан 116 став 1 тачка 5 алинеја ~~2~~ 3 *(„Сл.лист ЦГ“, број 82/20)*

(1) Оператор дистрибутивног система електричне енергије дужан је да:

5) полазећи од стања и степена искоришћености система, утврди десетогодишњи план развоја дистрибутивног система и достави Агенцији на сагласност најкасније до 1. јуна године која претходи првој години регулаторног периода, усклађен са:

- локалним енергетским плановима из члана 12 став 2 овог закона;

XV ОБАВЉАЊЕ ДЈЕЛАТНОСТИ У ОБЛАСТИ ТОПЛОТНЕ ЕНЕРГИЈЕ

Обавезе јединице локалне самоуправе

Члан 209 *(„Сл.лист ЦГ“, број 82/20)*

(1) Надлежни орган локалне управе припрема годишњи биланс потреба за енергијом и испоруком топлотне енергије за даљинско гријање и/или хлађење или индустријску употребу на основу потреба крајњих купаца.

(2) Надлежни орган локалне управе води регистар произвођача топлотне енергије за даљинско гријање и/или хлађење или индустријску употребу, који садржи нарочито податке о: енергетским објектима за производњу топлотне енергије, локацији на којој се налазе, инсталисаној снази топлане, времену предвиђеном за експлоатацију, условима изградње и експлоатације тог објекта, врсти примарног извора који користи и субјектима који обављају енергетску дјелатност производње топлотне енергије за даљинско гријање и/или хлађење или индустријску употребу у тим објектима.

(3) Надлежни орган локалне управе издаје дозволу за обављање дјелатности из области топлотне енергије, у складу са условима утврђеним прописом из члана 211 став 4 овог закона.

Дистрибуција топлотне енергије и снабдијевање

Члан 210 став 1

(1) Дистрибутер топлотне енергије управља дистрибутивним системом за топлотну енергију и снабдијева топлотном енергијом за даљинско гријање и/или хлађење или индустријску употребу крајње купце, под условима утврђеним прописом надлежног органа јединице локалне самоуправе у складу са овим законом.

Правила о функционисању дистрибутивног система топлотне енергије

Члан 211 *(„Сл.лист ЦГ“, број 82/20)*

(1) Дистрибутер топлотне енергије за даљинско гријање и/или хлађење или индустријску употребу дужан је да утврди правила о раду дистрибутивног система, опште услове за снабдијевање топлотном енергијом и тарифни систем за снабдијевање топлотном енергијом, уз сагласност надлежног органа јединице локалне самоуправе.

(2) Правилима из става 1 овог члана нарочито се уређују:

1) технички услови за прикључење корисника на систем;
2) технички услови за повезивање са произвођачем;
3) технички и други услови за безбједан рад дистрибутивног система и обезбјеђивање поузданог и континуираног снабдијевања купаца топлотном енергијом;
4) поступци у кризним ситуацијама;
5) функционални захтјеви и класа тачности мјерних уређаја;

6) начин мјерења топлотне енергије;
7) мјерење на улазу у објекат код сваког купца;
8) подстицаји и цјеновне олакшице за купце који угради мјерне уређаје на улазу у објекат.

(3) Дистрибутер из става 1 овог члана дужан је да правила о раду дистрибутивног система, опште услове за снабдијевање топлотном енергијом и тарифни систем за снабдијевање топлотном енергијом утврђене у складу са ставом 1 овог члана, објави у јалном јавном медију који се дистрибуира на подручју јединице локалне самоуправе и у "Службеном листу Црне Горе - општински прописи".

(4) Надлежни орган јединице локалне самоуправе у складу са законом прописује:
1) услове и начин обезбјеђивања континуитета у снабдијевању топлотном енергијом купаца на одређеном подручју;
1а) услове за обављање дјелатности из члана 3 став 1 тач. 17, 18 и 19 овог закона;
2) права и обавезе произвођача и дистрибутера топлотне енергије;
3) права и обавезе купаца топлотне енергије;
4) тарифне системе;
5) друге услове којима се обезбјеђује редовно и сигурно снабдијевање купаца топлотном енергијом;
6) даје сагласност на цијене топлотне енергије.

(5) Надлежни орган јединице локалне самоуправе дужан је да при избору рјешења за даљинско грijање и/или хлађење или индустријску употребу предност даје рјешењима која предвиђају производњу топлотне енергије у енергетским објектима који користе обновљиве изворе енергије и високо ефикасну когенерацију.

XXIV ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Примјена развојних докумената

Члан 236

(1) Енергетска политика Црне Горе до 2030. године, Стратегија развоја енергетике Црне Горе до 2030. године, Национални акциони план коришћења енергије из обновљивих извора до 2020. године, локални енергетски планови и енергетски биланси донијети на основу Закона о енергетици ("Службени лист ЦГ" бр. 28/10, 6/13 и 10/15) примјењиваће се до доношења нових развојних докумената у складу са овим законом.

(2) Акциони план развоја и коришћења даљинског грijања и/или хлађења и високоефикасне когенерације из члана 20 став 4 овог закона донијеће се у року од двије године од дана ступања на снагу овог закона.

Примјена стратешких докумената

Члан 236б *(„Сл.лист ЦГ“, број 82/20)*

(1) Стратегија развоја енергетике Црне Горе до 2030. године, Национални акциони план коришћења енергије из обновљивих извора до 2020. године, локални енергетски планови донијети на основу Закона о енергетици ("Службени лист ЦГ" бр. 28/10, 6/13 и 10/15) примјењиваће се до доношења нових развојних докумената у складу са овим законом.

(2) Извјештавање о реализацији Националног акционог плана коришћења енергије из обновљивих извора енергије до 2020. године, наставиће се у складу са одредбама Закона о енергетици ("Службени лист ЦГ", бр. 5/16 и 51/17).

(3) Национални енергетски и климатски план и Акциони план развоја и коришћења даљинског грijања и/или хлађења и восокоефикасне когенерације, донијеће се у року од двије године од дана ступања на снагу овог закона. ***НАПОМЕНА:*** *Рок истиче 14.08.2022.*

Рок за усклађивање развојних докумената јединицалокалних самоуправа

Члан 252

Јединице локалне самоуправе дужне су да у року од двије године дана од дана ступања на снагу овог закона донесу локалне енергетске планове у складу са овим законом.

Доношење прописа из области топлоте

Члан 253

(1) Надлежни орган јединице локалне самоуправе доноси пропис о условима и начину снабдијевања топлотном енергијом за даљинско гријање и/или хлађење или индустријску употребу у року од 12 мјесеци од дана ступања на снагу овог закона.

(2) Дистрибутери топлотне енергије доноси опште акте на основу овлашћења из овог закона у року од шест мјесеци од доношења прописа из става 1 овог члана.

Ступање на снагу

Члан 262

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном листу Црне Горе".

*****

2.7. Закон о ефикасном коришћењу енергије

("Сл.лист ЦГ", бр. 57/14, 3/15 - испр. и 25/19 од 30.04.2019.)

I. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Предмет

Члан 1

(1) Овим законом уређује се начин ефикасног коришћења енергије, мјере за побољшање енергетске ефикасности и друга питања од значаја за енергетску ефикасност у финалној потрошњи.

(2) Овај закон не примјењује се на енергетску ефикасност постројења за производњу, пренос и дистрибуцију енергије.

(3) Програм побољшања енергетске ефикасности јединице локалне самоуправе

II. ПЛАНИРАЊЕ ЕНЕРГЕТСКЕ ЕФИКАСНОСТИ

Члан 11 *(„Сл.лист ЦГ“, број 25/19)*

(1) Програм побољшања енергетске ефикасности јединице локалне самоуправе у складу са Стратегијом и акционим планом доноси надлежни орган јединице локалне самоуправе за период од три године.

(2) Програм из става 1 овога члана садржи:

1) предлог мјера енергетске ефикасности на подручју јединице локалне самоуправе који обухвата:
   - план адаптације и одржавања зграда које за обављање дјелатности користе органи локалне самоуправе и јавне службе чији је оснивач локална самоуправа, са циљем побољшања енергетске ефикасности;
   - планове унапређења система комуналних услуга (јавна расвјета, водоснабдијевање, управљање отпадом и др.) и саобраћаја ради побољшања енергетске ефикасности;
   - специфичне мјере енергетске ефикасности у зградама које су заштићене као културно добро и сл.;
   - друге мјере енергетске ефикасности које ће се спровести на подручју локалне самоуправе;
2) динамику и начин спровођења мјера енергетске ефикасности и
3) средства потребна за спровођење програма, изворе и начин њиховог обезбјеђивања.

(3) Ближи садржај програма из става 1 овог члана, утврђује се прописом који доноси Министарство.

Усклађеност програма побољшања енергетске ефикасности са акционим планом

Члан 12

(1) Јединица локалне самоуправе доставља предлог програма побољшања енергетске ефикасности Министарству ради давања мишљења о усклађености са акционим планом.

(2) Приликом усвајања програма побољшања енергетске ефикасности разматра се и мишљење Министарства.

Финансирање мјера енергетске ефикасности јединице локалне самоуправе

Члан 13

(1) Финансирање мјера енергетске ефикасности јединице локалне самоуправе може се обезбиједити из буџета Црне Горе за мјере из програма побољшања енергетске ефикасности јединице локалне самоуправе који је усклађен са акционим планом.

(2) Поједине мјере енергетске ефикасности јединица локалне самоуправе може да финансира из сопствених извора и ако нијесу утврђени програмом побољшања енергетске ефикасности, под условом да нијесу у супротности са акционим планом.

III. МЈЕРЕ ЕНЕРГЕТСКЕ ЕФИКАСНОСТИ

Обавезе јавног сектора

Члан 19 *(„Сл.лист ЦГ“, број 25/19)*

(1) Органи државне управе, јединице локалне самоуправе и јавне службе чији је оснивач држава, односно локална самоуправа, дужни су да управљају енергијом у објектима или дјеловима објеката за које плаћају трошкове за енергију.

(2) Управљање енергијом из става 1 овог члана обухвата праћење и анализу потрошње енергије и воде, спровођење енергетских прегледа, планирање и спровођење мјера енергетске ефикасности и извјештавање о оствареним резултатима.

(3) Ради управљања енергијом, субјекти из става 1 овог члана, дужни су да:

- одреде лице одговорно за управљање енергијом и о томе обавијесте Министарство;
- воде евиденцију о потрошњи енергије и воде, укупно и појединачно по објектима;
- извјештавају Министарство о реализованим мјерама енергетске ефикасности и оствареним уштедама енергије, путем информационог система из члана 13а овог закона;
- упознају запослене са мјерама енергетске ефикасности и начином њихове примјене.

(4) Начин успостављања система за управљање енергијом, организациону структуру, начин обрачуна и наплате постигнутих уштеда енергије и друга питања од значаја за управљање енергијом у објектима или дјеловима објеката из става 1 овог члана, утврђују се прописом који доноси Влада.

(5) Ближе мјере енергетске ефикасности из става 2 овог члана и смјернице за њихово спровођење утврђују се прописом који доноси Министарство.

Достављање података о објектима и потрошњи енергије и воде

Члан 23 *(„Сл.лист ЦГ“, број 25/19)*

(1) Субјекти из члана 19 став 1 овог закона, дужни су да податке о објектима или дјеловима објеката за које плаћају трошкове за испоручену енергију и воду и податке о годишњој потрошњи енергије и воде, достављају у централни информациони систем енергетске ефикасности који води Министарство, најкасније до 1. марта текуће, за претходну годину.

(2) Централни информациони систем из става 1 овог члана, садржи податке утврђене прописом који доноси Министарство.

Финансирање и подстицаји

Члан 29

(1) Средства за финансирање пројеката и спровођење мјера енергетске ефикасности обезбјеђују се из: буџета Црне Горе, буџета јединице локалне самоуправе, донација, кредита и других извора, у складу са законом.

(2) Средства из става 1 овог члана могу се обезбиједити и из извора финансирања по основу пружања енергетских услуга из члана 49 овог закона.

(3) Правна и физичка лица и предузетници који примјењују технологије, врше производњу и стављају у промет производе који доприносе побољшању енергетске ефикасности остварују пореске, царинске и друге олакшице или ослобађања од обавезе плаћања у складу са законом, односно одлуком јединице локалне самоуправе.

(4) У циљу промоције и подстицања примјене мјера енергетске ефикасности Министарство на својој интернет страници објављује податке, информације и препоруке о мјерама за побољшање енергетске ефикасности, као и о могућим изворима финансирања.

X. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Програми и планови побољшања енергетске ефикасности

Члан 56 став 2

(2) Програми из чл. 11 и 18 овог закона донијеће се у року од годину дана, од дана ступања на снагу овог закона. ***НАПОМЕНА****:Рок истекао 03.01.2015.*

Успостављање информационих система енергетске ефикасности

Члан 57

(1) Министарство ће успоставити централни информациони систем енергетске ефикасности из члана 23 овог закона у року од двије године, од дана ступања на снагу овог закона.

(2) Субјекти из члана 19 овог закона, дужни су да успоставе информационе системе енергетске ефикасности у року од 18 мјесеци од дана ступања на снагу овог закона. ***НАПОМЕНА****:Рок истекао 03.07.2016.*

*****

2.8. Закон о својинско-правним односима

(„Сл.лист ЦГ“, број 19/09 од 13.03.2009.)

Глава I - ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Садржај Закона

Члан 1

Овим законом уређује се право својине и друга стварна права, државина на покретним и непокретним стварима, као и начин стицања, преноса, заштите и престанка ових права.

Глава VII - ЕТАЖНА СВОЈИНА

Правила о међусобним односима власника

Члан 191 ст. 1, 4 и 5

(1) Правила о међусобним односима власника (у даљем тексту: правила власника) садрже одредбе о посебним и заједничким дјеловима стамбене зграде, условима њиховог уживања, употреби заједничких дјелова и расподјели трошкова, очувању изгледа зграде, управљању и др.

(4) Правила власника одлажу се у регистар који води надлежни орган локалне управе.

(5) Увид у садржину правила власника може извршити свако заинтересовано лице.

Глава XIII - ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Престанак важења ранијих закона

Члан 421

(1) Даном ступања на снагу овог закона неће се примјењивати: Закон о основама својинско-правних односа ("Службени лист СФРЈ", бр. 6/1980 и 36/1990 и "Службени лист СРЈ", број 29/1996) и чл. 966 до 996 Закона о облигационим односима ("Службени лист СФРЈ", бр. 29/78, 39/85, 45/89, 57/89, 31/93, 22/99 и 44/99).

(2) Даном ступања на снагу овог закона престају да важе: Закон о фидуцијарном преносу права својине ("Службени лист РЦГ", број 23/96); Закон о хипотеци ("Службени лист РЦГ", број 71/04); чл. 1-13, члан 20 и чл. 22-33 Закона о етажној својини ("Службени лист РЦГ", број 71/04).

(3) Казнене одредбе које се односе на одредбе Закона о етажној својини преузете овим законом, остају на снази и примјењују се и након ступања на снагу овог закона.

*

2.9. Закон о облигационим односима

(„Сл.лист ЦГ“, бр. 47/08 и 22/17 од 03.04.2017.)

ДИО ПРВИ - ОПШТИ ДИО

Глава I - ОСНОВНА НАЧЕЛА

Садржај закона

Члан 1

Овим законом уређују се облигациони односи који настају из уговора, проузроковања штете, стицања без основа, пословодства без налога, једностране изјаве воље и других законом утврђених чињеница.

Глава II - НАСТАНАК ОБАВЕЗА

ОДЈЕЉАК 2. ПРОУЗРОКОВАЊЕ ШТЕТЕ

Одсјек 6.

IV. ОДГОВОРНОСТ ЗА ШТЕТУ ОД ЖИВОТИЊА

Животиња ухваћена у штети

Члан 185

(1) Оштећеник има право да ухвати туђу животињу која му чини штету и да је задржи као залогу за наплату накнаде штете.

(2) Оштећеник је дужан да без одлагања обавијести о штети и задржању имаоца животиње, а ако не зна ко је ималац, онда надлежни орган локалне управе.

ДИО ДРУГИ - УГОВОРИ

Глава XIII - ЗАКУП СТАНА

Усељење без правног основа

Члан 636 *(Види члан 36 Закона 4/11-1)*

(1) Ако се неко лице усели у посебне или заједничке дјелове стамбене зграде без правног основа или ако тај основ престане, свако лице које има правни интерес може код органа локалне управе да захтијева његово исељење.

(2) Поступак за исељење је хитан.

(3) Против рјешења, у смислу става 1 овог члана, може се у року од три дана изјавити жалба министарству надлежном за стамбене послове, која не задржава извршење рјешења.

ДИО ТРЕЋИ

ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Престанак важења других прописа

Члан 1204

Даном ступања на снагу овог закона престаје примјена Закона о облигационим односима ("Службени лист СФРЈ", бр. 29/78, 39/85 и 57/89 и "Службени лист СРЈ", бр. 31/93) и престају да важе одредбе чл. 52 до 59 Закона о етажној својини ("Службени лист РЦГ", број 71/04) и одредбе чл. 106 до 122 Закона о насљеђивању, осим одредби члана 107 ст. 2, 3 и 4 и члана 117 ст. 2 и 3 ("Службени лист СРЦГ", бр. 4/76 и 22/78) које престају да се примјењују након именовања нотара на основу Закона о нотарима ("Службени лист РЦГ", број 68/05).

*

2.10. Закон о стамбеним задругама

("Сл.лист ЦГ", број 73/10 од 10.12.2010.)

I. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Предмет закона

Члан 1

Овим законом уређују се начин и услови за оснивање, управљање и престанак стамбених задруга, права и обавезе чланова задруге (у даљем тексту: задругар) оснивање и пословање Савеза стамбених задруга, као и друга питања од значаја за пословање стамбених задруга.

Циљ закона

Члан 2

(1) Стамбена задруга је облик организовања физичких и правних лица (задругара) ради рјешавања стамбених потреба задругара, односно физичких лица запослених код задругара - правног лица, изградњом станова, стамбених зграда, пословних простора и одржавања стамбеног фонда на задружним принципима.

(2) Држава, односно локална самоуправа може подстицати остваривање циљева из става 1 овог члана, мјерама социјалне, земљишне, кредитне и фискалне политике, тј. прописивањем пореских олакшица у складу са пореским законима.

Приватно - јавно партнерство

Члан 3

(1) Стамбене задруге могу пословати на принципу приватно-јавног партнерства на основу уговора закљученог у складу са законом.

(2) Принцип приватно - јавног партнерства се остварује кроз реализацију јавних интереса у рјешавању потреба социјалног становања, а уз учешће правних и физичких лица.

II. ОСНИВАЊЕ СТАМБЕНЕ ЗАДРУГЕ

Услови за оснивање стамбене задруге

Члан 8

(1) Стамбену задругу могу основати најмање два правна лица, једно правно лице и 15 физичких лица или 30 физичких лица.

(2) Правно лице из става 1 овог члана може бити задругар у циљу рјешавања стамбених потреба својих запослених.

(3) Стамбена задруга се може основати на неодређено или одређено вријеме или за извршење одређеног посла.

(4) Држава, односно јединица локалне самоуправе могу бити задругари у смислу овог закона.

(5) Стамбена задруга се не може организовати као привредно друштво, нити спојити или припојити привредном друштву или другом правном лицу које није задруга.

VI. ПРЕСТАНАК СТАМБЕНЕ ЗАДРУГЕ

Други случајеви престанка стамбене задруге

Члан 52

(1) У случају престанка стамбене задруге спајањем, припајањем или подјелом, имовина задруге преноси се на њене правне сљедбенике.

(2) Имовина задруге која се брише из регистра, након подмирења обавеза према повјериоцима и повратка улога задругарима, додјељује се јединици локалне самоуправе на чијој територији је задруга била регистрована.

(3) Локална самоуправа је дужна да имовину из става 2 овог члана користи за потребе стамбеног развоја.

IX. ПРЕЛАЗНА И ЗАВРШНА ОДРЕДБА

Члан 59

(1) Даном ступања на снагу овог закона престају да важе одредбе чл. 85-94 Закона о стамбеним односима ("Службени лист СРЦГ", бр. 45/90).

(2) Даном ступања на снагу овог закона неће се примјењивати одредбе Закона о задругама ("Службени лист СРЈ", бр. 41/96 и 12/98) којима су уређене стамбене задруге.

*

2.11. Закон о поштанским услугама

(„Сл.лист ЦГ", број 57/11 од 30.11.2011.)

I. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Предмет закона

Члан 1

Овим законом уређују се услови и начин обављања универзалне и других поштанских услуга, као и друга питања од значаја за обављање поштанских услуга.

II. ПОШТАНСКЕ УСЛУГЕ

3. Обављање поштанских услуга

Поштански сандучићи

Члан 31

(1) Универзални поштански оператор поставља и одржава поштанске сандучиће на јавним површинама и саобраћајницама, у складу са посебним прописима, на основу одобрења надлежног органа.

(2) За постављање поштанских саднучића на јавној површини на земљишту или објекту у својини Црне Горе или локалне самоуправе, поштански оператор ослобођен је плаћања накнаде и таксе за коришћење те површине.

IV. ПОШТАНСКИ ОПЕРАТОРИ

2. Универзални поштански оператор

Уступање података

Члан 91

(1) На захтјев државних органа, органа локалне самоуправе, органа локалне управе, Агенције (независног регулаторног органа), других потшанских оператора и организација које обављају дјелатност од јавног интереса, универзални поштански оператор је дужан да, уз накнаду, уступи податке из базе адресних података са којима располаже.

(2) Уговором о уступању података утврђује се цијена и начин коришћења података.

(3) Податке из става 1 овог члана универзални поштански оператор не смије уступати другим физичким и правним лицима.

VII. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Престанак важења закона

Члан 122

Даном ступања на снагу овог закона престаје да важи Закон о поштанским услугама („Службени лист РЦГ", бр. 46/05).

***

3. САОБРАЋАЈ (путеви, превоз у друмском саобраћају, жељезнички саобраћај)

3.1. Закон о путевима

(„Сл.лист ЦГ“, број 82/20 од 06.08.2020.)

I. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Предмет

Члан 1

Овим законом уређује се правни положај јавних и некатегорисаних путева, начин управљања, финансирања и изградње јавних путева, одржавање, заштита, надзор као и друга питања од значаја за путеве.

Пут

Члан 2

(1) Пут је површина намијењена за обављање саобраћаја у складу са овим законом.

(2) Пут може бити јавни и некатегорисани.

Значење израза

Члан 4 тач, 6-11

Изрази употријебљени у овом закону имају сљедећа значења:

6) **општински пу**т је јавни пут који саобраћајно повезује територију једне општине, односно града, као и територију општине, односно града, са мрежом државних путева;
7) **улица** је јавни пут у насељу који саобраћајно повезује дјелове насеља;
8) **локални пут** је јавни пут који повезује села и насеља на територији једне општине или који се надовезује на одговарајуће путеве сусједне општине, а од значаја је за локални саобраћај на територији те општине, укључујући и путеве који повезују жељезничке станице, поморске луке, ваздушна пристаништа, туристичка мјеста, културне и историјске споменике и сличне објекте са другим јавним путевима;
9) **насеље** је простор на коме се редови или групе зграда налазе са једне или са обје стране пута, дајући му изглед улице и чије су границе означене прописаним саобраћајним знаковима;
10) **пут ван насеља** је дио јавног пута ван граница насеља;
11) **пут у насељу** је дио јавног пута унутар граница насеља;

II. ЈАВНИ ПУТ

Правни статус пута

Члан 5

(1) Државни пут са припадајућим објектима и земљиштем на којем је изграђен унутар путног појаса је у државној својини.

(2) Општински пут са припадајућим објектима и земљиштем на којем је изграђен унутар путног појаса је у државној својини, којим располаже локална самоуправа на чијој територији се налази пут.

Категоризација јавних путева

Члан 8 ст. 1, 3, 4 и 6

(1) Јавни путеви у зависности од значаја саобраћајног повезивања су државни путеви и општински путеви.

(3) Општински путеви категоришу се као:

- локални пут; и
- улица у насељима.

(4) Категоризација државних и општинских путева врши се у зависности од саобраћајног оптерећења, саобраћајне повезаности са другим путевима и у зависности од значаја тих путева.

(6) Ближе критеријуме за категоризацију општинских путева, начин обиљежавања и разврставања општинских путева прописује надлежни орган јединице локалне самоуправе.

Евиденција јавних путева

Члан 9 ст. 2, 3 и 5

(2) Евиденцију општинских и некатегорисаних путева води надлежни орган локалне управе.

(3) Евиденција из ст. 1 и 2 овог члана нарочито садржи:

1) податке о путним правцима; и
2) саобраћајно-техничке податке о путевима.

(5) Ближи садржај и начин вођења евиденције из става 2 овог члана, прописује надлежни орган јединице локалне самоуправе.

Промјена категорије дијела пута

Члан 10

(1) Новоизграђени или реконструисани дио државног пута, са којим се замјењује дио пута, мора бити исте категорије као постојећи државни пут.

(2) Државни пут или дио пута који је замијењен новоизграђеним или реконструисаним дијелом државног пута, Влада може прекатегорисати у општински пут.

(3) Државни пут или дио пута који је прекатегорисан у општински пут, предаје се на управљање локалној самоуправи у технички функционалном стању.

(4) Надлежни орган јединице локалне самоуправе дужан је да, у случају из става 2 овог члана, донесе акт о прекатегоризацији у року од 90 дана од дана прекатегоризације државног пута или дијела пута.

III. УПРАВЉАЊЕ ЈАВНИМ ПУТЕВИМА

Послови управљања јавним путевима

Члан 13 ст. 1, 5, 6 и 7

(1) Управљање јавним путевима обухвата послове: припреме средњорочног и годишњег програма изградње, реконструкције, одржавања и заштите јавних путева; припреме позива на надметање и закључивање уговора за: израду техничке документације, ревизију техничке документације, извођење радова на грађењу нових путева и реконструкцији постојећих и стручни надзор над извођењем радова; планирања редовног одржавања јавних путева; стручне контроле над редовним одржавањем јавних путева; објављивање позива за надметање и закључивање уговора за редовно и инвестиционо одржавање; вођење евиденције о јавним путевима; праћења утрошка финансијских средстава; покретања поступка за рјешавање имовинско правних односа за изградњу и реконструкцију путева; организовање наплате и контролу наплате накнаде за употребу јавног пута (путарина или корисничка накнада); праћење стања путне мреже; заштите јавног пута; управљање саобраћајем и организовање и обављање бројања возила на јавном путу, припреме позива на надметање и закључивање уговора за послове пружања техничке помоћи моторизованим учесницима у саобраћају на јавним путевима и давања обавјештења о стању проходности јавних путева и вршења других послова од значаја за несметано одвијање саобраћаја на јавним путевима.

(5) Општинским путевима управљају надлежни орган локалне управе или привредно друштво чији је оснивач јединица локалне самоуправе односно привредно друштво или предузеник коме је јединица локалне самоуправе повјерила те послове.

(6) Привредно друштво из ст. 3, 4 и 5 овог закона дужно је да води одвојено рачуноводство уколико поред управљања јавним путем обавља и неку другу дјелатност.

(7) Одвојено рачуноводство из става 6 овог члана обухвата исказивање на посебном рачуну прихода остварених од управљања јавним путем, расхода који се финасирају из тих прихода и осталих расхода насталих по основу управљања јавним путем који се финансирају из других извора и исказивање прихода на посебном рачуну за другу дјелатност.

Надлежност органа управе

Члан 17

(1) Орган управе издаје:

1) саобраћајно-техничке услове за прикључење на јавни пут;
2) саобраћајно-техничке услове за укрштање путева, укрштање пута са жељезничком пругом, електроенергетским далеководом и другим ваздушним водовима и линијама;
3) саобраћајно-техничке услове за израду техничке документације, односно за постављање линијских инфраструктурних објеката на путу и заштитном појасу јавног пута (жељезничка инфраструктура, електроенергетски водови, нафтоводи, гасоводи, електронски комуникациони водови, водоводна и канализациона инфраструктура, водови ниског напона за осветљење и друго);
4) саобраћајно-техничке услове за прекопе, подкопавања или друге радове на путу;
5) сагласности за одржавање спортских и других манифестација на јавном путу;
6) дозволе за обављање ванредног превоза на јавном путу;
7) сагласности за закуп путног земљишта и другог земљишта које припада јавном путу;
8) сагласности за преусмјеравање саобраћаја на јавни пут у случају обављања радова на изградњи, реконструкцији, одржавању и заштити јавних путева;
9) одобрења за промјену режима саобраћаја на јавном путу за потребе изградње, реконструкције, одржавања, заштите и коришћења јавног пута за друге потребе;
10) дозволе за прекопе, подкопавање или друге радове на путу;

(2) Послове из става 1 овог члана на општинским путевима обавља орган локалне управе.

(3) Акти из става 1 тач. 5 до 10 овог члана, морају да садрже и саобраћајно-техничке услове.

(4) Акти из става 1 тач. 1 до 4 и тачка 10 овог члана издају се у складу са законом којим се уређује планирање простора и изградња објеката.

IV. ФИНАНСИРАЊЕ ПУТЕВА

Извори финансирања

Члан 19 ст. 2 и 3

(2) Пројектовање, изградња, реконструкција, одржавање и заштита општинских путева финансира се из:

1) буџета локалних самоуправа;
2) средстава остварених из накнада за коришћење општинских путева;
3) кредита;
4) донација;
5) улагања домаћих и страних лица; и
6) других извора у складу са законом.

(3) Пројектовање, изградња, реконструкција, одржавање, заштита, коришћење и управљање јавним путем може бити предмет јавно-приватног партнерства у складу са законом.

Накнаде за коришћење јавног пута

Члан 20

(1) За коришћење јавних путева плаћају се накнаде, и то:

1) годишња накнада при регистрацији друмских моторних возила, трактора, прикључних возила и других друмских возила на моторни погон;
2) посебна годишња накнада за друмска моторна возила и њихова прикључна возила у сврху обезбјеђења несметаног одвијања саобраћаја и пружања информативних услуга корисницима пута;
3) накнада за ванредни превоз;
4) накнада за употребу јавног пута, његовог дијела или путног објекта (путарина или корисничка накнада);

5) годишња накнада за закуп путног земљишта;
6) годишња накнада за закуп другог земљишта које припада јавном путу;
7) накнада за постављање цјевовода, водовода, канализације, електричних водова, електронских комуникационих водова, гасовода и нафтовода на јавном путу и друге са њима повезане инфраструктуре (трафостанице, базне станице, антенски стубови, пумпне станице и друго);
8) годишња накнада за цјевоводе, водоводе, канализацију, електричне водове, електронско комуникационе водове, гасоводе и нафтоводе уграђене на јавном путу и друге са њима повезане инфраструктуре (трафостанице, базне станице, антенски стубови, пумпне станице и друго);
9) годишња накнада за коришћење комерцијалних објеката којима је омогућен приступ са јавног пута, зависно од врсте, категорије и површине објекта.

(2) Висину, начин и услове плаћања накнада за јавне путеве из става 1 тач. 1 и 2 овог члана утврђује Влада.

(3) Висину, начин и услове плаћања накнада за државне путеве из става 1 тачка 3 и тач. 5 до 9 овог члана утврђује Влада.

(4) Висину и начин плаћања накнаде за државне путеве из става 1 тачка 4 овог члана утврђује Влада у складу са чланом 22 овог закона.

(5) Средства од накнада из става 1 тач. 2 и 3 и тач. 5 до 9 овог члана за државне путеве приход су Буџета Црне Горе и користе се за одржавање и заштиту државних путева.

(6) Средства од накнада из става 1 тачка 4 овог члана за државне путеве приход су Буџета Црне Горе, а ако путем управља привредно друштво, приход су тог привредног друштва.

(7) Висину, начин и услове плаћања накнаде за општинске путеве из става 1 тач. 3 до 9 овог члана и дјелове државних путева који пролазе кроз насеље утврђује јединица локалне самоуправе, уз претходну сагласност Владе.

(8) Висина накнада за општинске путеве из става 1 тач. 3 до 9 овог члана не може бити већа од накнаде за државне путеве.

(9) Средства од накнаде из става 1 тач. 1, 3 и тач. 5 до 9 овог члана за општинске путеве приход су јединица локалне самоуправе.

(10) Средства од накнада из ст. 7 и 9 овог члана користе се за одржавање и заштиту општинских путева.

(11) Средства од посебне накнаде из става 1 тачка 2 овог члана су намјенска средства и користе се у сврху пружања техничке помоћи моторизованим учесницима у саобраћају на јавним путевима, обезбјеђења несметаног одвијања саобраћаја и пружања информативних услуга корисницима пута.

(12) Висина накнаде из става 1 тач. 1, 2, 3 и 4 овог члана не смије да дискриминише учеснике у саобраћају.

(13) Годишња накнада из става 1 тач. 1 и 2 овог члана не плаћа се за једно путничко возило које је у својини, односно које се користи на основу уговора о лизингу, а које је обиљежено знаком приступачности.

Ослобађање од плаћања путарине и корисничке накнаде

Члан 21

(1) Накнада из члана 20 став 1 тачка 4 овог закона не плаћа се за возила која су обиљежена знаком приступачности у складу са законом којим је уређена безбједност саобраћаја на путевима.

(2) Орган управе, надлежни орган локалне самоуправе, односно привредно друштво које управља путем (у даљем тексту: управљач пута) издаје потврду о ослобађању плаћања накнаде из члана 20 став 1 тачка 4 овог закона.

(3) Потврда из става 2 овог члана издаје се на захтјев лица који посједује знак приступачности.

(4) Уз захтјев из става 3 овог члана прилаже се копија знака приступачности, саобраћајне дозволе и личне карте.

V. ИЗГРАДЊА ЈАВНИХ ПУТЕВА

Сагласност за прикључења на јавни пут

Члан 26

(1) Ако није планском документацијом дефинисано прикључење локација на којима се граде објекти или постављају уређаји поред државних путева: станица за снабдијевање моторних возила горивом, ауто-сервиса, објеката за привремени смјештај онеспособљених возила, путних база, аутобаза за пружање помоћи и информација учесницима у саобраћају, угоститељских објеката, туристичких објеката, трговинских објеката, спортско-рекреативних објеката и других комерцијалних објеката, може да се врши на основу сагласности органа управе, а у складу са законом којим је уређено планирање простора и изградња објеката.

(2) Сагласност из става 1 овог члана на општинским путевима, издаје орган локалне управе.

Обавезе извођача радова

Члан 27

Привредно друштво, друго правно лице односно предузетник које изводи радове (у даљем тексту: извођач радова) на реконструкцији јавног пута, његовог дијела или објекта, гдје се радови изводе под одвијањем саобраћаја, дужан је да за вријеме извођења радова, врши редовно одржавање на том путу или дијелу пута или објекта у складу са планом редовног одржавања, чији саставни дио је и пројекат привремене саобраћајне сигнализације, на који сагласност даје орган управе, односно орган локалне управе.

Изградња државног пута кроз насеље

Члан 28

(1) Када се државни пут гради кроз насеље, локална самоуправа финансира:

- комуналну инфраструктуру у трупу пута, која је у својини локалне самоуправе;
- паркиралишта и сличне саобраћајне површине намијењене одвијању саобраћаја;
- пролазе изнад и испод пута за пјешаке или бициклисте;
- јавну расвјету, свјетлосну саобраћајну сигнализацију која је намијењена безбједном одвијању саобраћаја кроз насеље;
- пјешачке и бициклистичке стазе;
- направе и опрему на, уз или над коловозом државних путева, које су намијењене уређењу саобраћаја, односно безбједном одвијању саобраћаја кроз насеље.

(2) Пролазом државног пута, дијела пута или путног објекта кроз насеље не смије се нарушавати континуитет трасе пута и саобраћај на њему.

(3) Техничке захтјеве за пројектовање и изградњу бициклистичке инфраструктуре прописује Министарство.

Техничка документација за изградњу комуналних, водопривредних или других објеката унутар путног земљишта

Члан 29

(1) Ако се у склопу изградње јавног пута предвиђа и изградња комуналних, водопривредних или других објеката унутар путног земљишта, техничка документација јавног пута мора да обухвати и објекте и радове који ће се извести на површини, односно испод или изнад површине пута.

(2) Трошкове израде техничке документације и грађења објеката из става 1 овога члана, сноси инвеститор комуналних, водопривредних или других објеката.

(3) Права и обавезе инвеститора комуналних, водопривредних или других објеката уређују се уговором закљученим између инвеститора и органа управе, односно надлежног органа јединице локалне самоуправе.

(4) Ако изградња јавног пута нарушава комуналне, водопривредне или друге објекте, трошкове израде техничке документације и изградње тих објеката сноси инвеститор јавног пута.

Финансирање изградње обилазнице

Члан 30

(1) Средства за финансирање изградње обилазнице, која је дио државног пута, обезбјеђују се из Буџета Црне Горе и буџета локалне самоуправе на чијој територији се обилазница гради.

(2) Начин финансирања изградње обилазнице из става 1 овог члана, уређује се уговором закљученим између органа управе и надлежног органа јединица локалне самоуправе.

Аутобуско стајалиште

Члан 31 ст. 3-6

(3) Изградња аутобуских стајалишта која нијесу предвиђена пројектом пута, врши се уз сагласност органа управе, односно органа локалне управе.

(4) Аутобуско стајалиште из става 3 овог члана, након изградње постаје дио јавног пута.

(5) Саобраћајно-техничке услове за пројектовање и уређење аутобуских стајалишта на јавним путевима издаје орган управе, односно орган локалне управе.

(6) Техничке прописе за пројектовање и изградњу аутобуских стајалишта прописује Министарство.

Укрштање јавног пута са жељезничком инфраструктуром

Члан 33

(1) Ако дође до укрштања јавног пута са жељезничком инфраструктуром, због изградње јавног пута, трошкове изградње надвожњака, подвожњака или мјеста укрштања са жељезничком инфраструктуром са уређајима и опремом за осигурање безбједности саобраћаја на мјесту укрштања сноси инвеститор изградње тог пута.

(2) Уређаје и опрему из става 1 овог члана, одржава правно лице које управља жељезничком инфраструктуром (у даљем тексту: управљач жељезничке инфраструктуре).

(3) Ако изградњом жељезничке инфраструктуре долази до укрштања са постојећим путем, трошкове укрштања сноси инвеститор жељезничке инфраструктуре.

Изградња додатних елемената пута

Члан 37

(1) Планским документом одређују се дионице јавног пута, односно путног објекта са додатним елементима (шири коловоз, тротоар, раскрснице за потребе насеља, тргови, простори за паркирање, јавна расвјета, свјетлосна и друга сигнализација, аутобуска стајалишта, бициклистичке стазе и траке, пјешачке стазе и друго), објекти и опрема који одговарају потребама насеља.

(2) Изградњом додатних елемената пута из става 1 овог члана, не смије се нарушити континуитет трасе тог пута и саобраћаја на њему.

(3) Додатни елементи државног пута, за потребе насеља из става 1 овог члана, могу се изградити на захтјев и о трошку јединице локалне самоуправе, уз претходно прибављену сагласност органа управе.

(4) Изградњу тротоара, пјешачких и бициклистичких стаза, односно бициклистичке инфраструктуре, уз државни пут кроз насеље финансира јединица локалне самоуправе.

VI. ОДРЖАВАЊЕ ЈАВНИХ ПУТЕВА

Врсте одржавања јавног пута

Члан 40

(1) Одржавање јавних путева обухвата редовно, инвестиционо и хитно одржавање.

(2) Приликом извођења радова на одржавању јавног пута, управљач пута дужан је да омогући безбједно одвијање саобраћаја.

(3) Управљач пута дужан је да врши послове редовног одржавања јавних путева у складу са годишњим програмом из члана 14 овог закона.

(4) Послове редовног одржавања јавних путева управљач пута, може обављати непосредно или закључивањем уговора са извођачем радова за редовно одржавање.

Одржавање појединих елемената државног пута који пролази кроз насеље

Члан 45

(1) На дијелу државног пута који пролази кроз насеља, локалне самоуправе одржавају:

- аутобуска стајалишта, паркиралишта и сличне саобраћајне површине намијењене одвијању саобраћаја;
- пролазе изнад и испод пута за пјешаке или бициклисте;
- јавну расвјету, свјетлосну саобраћајну сигнализацију која је намијењена безбједном одвијању саобраћаја кроз насеље;
- пјешачке и бициклистичке стазе, односно бициклистичку инфраструктуру;
- опрему на, уз или над коловозом државних путева, која је намијењена уређењу саобраћаја, односно безбједном одвијању саобраћаја кроз насеље;
- зелене површине и дрвореде.

(2) Локална самоуправа сноси и трошкове одржавања комуналних објеката који се налазе на путу из става 1 овог члана.

(3) Ораган управе и јединице локалне самоуправе закључују уговор којим уређују међусобна права и обавезе из става 1 овог члана.

Привремено преусмјеравање саобраћаја на општински пут

Члан 50

(1) Управљач државног пута може због затварања државног пута, привремено преусмјерити саобраћај на општински пут.

(2) У случају преусмјеравања саобраћаја са државног на општински пут, ако је потребно повећати обим одржавања на општинском путу или га оспособити за повећан саобраћај, локална самоуправа има право на надокнаду трошкова повећаног обима одржавања општинског пута.

Поступање на основу плана за отклањање елементарних непогода

Члан 52

Ако на јавном путу дође до прекида саобраћаја због елементарних непогода (снијежних лавина, одроњавање терена у већем обиму, земљотреса), а извођач радова није у стању да својим средствима отклони настале сметње или успостави саобраћај, управљач јавног пута поступа на основу плана за отклањање елементарних непогода који се доноси по хитном поступку.

VIII. ЗАШТИТА ЈАВНИХ ПУТЕВА

Обустава саобраћаја

Члан 67

(1) Министарство, односно надлежни орган локалне управе, може на захтјев управљача пута забранити саобраћај на путу или за поједине врсте возила на цијелом путу или на појединим дјеловима пута, ако се јавни пут налази у таквом стању да се на њему не може обављати саобраћај или само за поједине врсте возила или ако би саобраћај поједине врсте возила наносио штету јавном путу и објектима на путу или ако се радови на реконструкцији и одржавању јавног пута не могу извести без обустављања саобраћаја или ако други разлози безбједности саобраћаја на путу то захтијевају.

(2) У случају елементарних непогода које могу изазвати прекид саобраћаја, инспектор за путеве може привремено обуставити саобраћај.

(3) Општа забрана саобраћаја на путу може бити само привремена, а забрана саобраћаја за поједине врсте возила може бити привремена и стална.

(4) Забрана саобраћаја мора се благовремено објавити у електронским медијима и означити одговарајућим саобраћајним знацима на јавном путу.

Радови на јавном путу

Члан 68

(1) Радови на јавном путу или уз њега, који утичу на саобраћај, односно због којих је потребно дјелимично или потпуно затварање пута за саобраћај, могу се обављати само на основу дозволе коју издаје орган управе, односно надлежни орган локалне управе.

(2) Дозволу за привремену измјену режима саобраћаја орган управе, односно надлежни орган локалне управе издаје на основу пројекта саобраћајне сигнализације и опреме пута за вријеме извођења радова.

(3) Изузетно од става 1 овог члана, дозвољено је привремено, дјелимично или потпуно затварање пута због редовног одржавања.

(4) У случају реконструкције пута, захтјев за затварање јавног пута или његовог дијела мора да садржи податке: о локацији, врсти и обиму радова због којих се предлаже затварање пута, начин и вријеме трајања њиховог извођења.

(5) Дозвола за привремено затварање магистралног, регионалног или општинског пута издаје се за спортске и друге приредбе које се одвијају на путу.

(6) Спортске и друге приредбе на аутопутевима и брзим саобраћајницама нијесу дозвољене.

(7) Подносилац захтјева за потпуно затварање пута или његовог дијела мора о затварању пута и преусмјеравању саобраћаја обавијестити орган управе надлежан за полицијске послове и јавност путем електронских медија и то најмање три дана прије затварања пута.

Режим саобраћаја у зимском периоду

Члан 71

(1) Орган управе, односно орган локалне управе доноси план зимског одржавања јавних путева који садржи програм активности на зимском одржавању са приказом локација на које се врши постављање саобраћајне сигнализације за регулисање саобраћаја у зимском периоду.

(2) Орган управе, дужан је да на државним путевима постави саобраћајну сигнализацију у складу са измјеном режима саобраћаја у зимском периоду.

Ванредни превоз

Члан 73

(1) Превоз возилима чија укупна маса, осовински притисак и димензије не одговарају прописима, односно техничком стању пута, сматра се ванредним превозом.

(2) Ванредни превоз врши се на основу дозволе за ванредни превоз на јавном путу, коју издаје орган управе, односно орган локалне управе за сваки појединачни превоз.

(3) Изузетно од става 2 овог члана, може се издати мјесечна дозвола за ванредни превоз и за возило или скуп возила, који због својих карактеристика има обиљежја ванредног превоза.

(4) О издатим дозволама из ст. 2 и 3 овог члана и времену за које су издате орган управе, односно орган локалне управе у писаној форми, обавјештава орган управе надлежан за полицијске послове, Министарство, односно инспекцијски орган локалне управе и комуналну полицију, као и извођача радова из члана 40 став 4 овог закона и друге учеснике у саобраћају путем електронских медија.

(5) Изузетно од става 4 овог члана, када се ванредни превоз обавља на путу или његовом дијелу, орган управе, односно орган локалне управе у писаној форми обавјештава управљача тог пута или дијела пута.

(6) Дозвола за ванредни превоз на јавном путу није потребна за ванредни превоз који се мора обавити без одлагања, због природних и других непогода, као и за потребе одбране земље. Дозвола за ванредни превоз није потребна за ванредни превоз који обављају возила или скуп возила, која су у власништву или у закупу војске, полиције, службе цивилне заштите и ватрогасне службе када се ванредни превоз обавља у сврху извршавања задатака тих служби и под њиховим надзором.

(7) Дозвола за ванредни превоз није потребна за превоз из става 1 овог члана, код којег прописане вриједности могу бити прекорачене највише до 3%, ако због карактеристика терета на

мјесту утовара није било могуће утврдити тачну тежину терета или је током транспорта дошло до промјене тежине терета, усљед хидроскопности материјала који се превози.

(8) Орган управе, односно орган локалне управе дужан је да за издавање дозволе из ст. 2 и 3 овог члана, затражи претходну сагласност органа управе надлежног за полицијске послове, у случајевима прекорачења укупне масе возила или скупа возила преко 60 тона, укупне дужине возила или скупа возила преко 25 метара, укупне ширине возила или скупа возила преко 3 метра, као и за висину возила или скупа возила преко 4,5 метара.

(9) Орган управе и орган управе надлежан за полицијске послове у зависности од карактеристика ванредног превоза, утврђеног превозног пута и степена прекорачења прописаних вриједности одредиће пратњу за ванредни превоз.

(10) Евиденцију о издатим дозволама за ванредни превоз води орган управе, односно орган локалне управе.

(11) Евиденција из става 11 овог члана садржи податке о превознику којем је издата дозвола (назив и сједиште превозника), податке о врсти издате дозволе, броју под којим је дозвола издата, датуму издавања и року важења дозволе, као и податке о јавном путу на ком се обавља ванредни превоз.

(12) Начин и поступак издавања дозволе за ванредни превоз, образац захтјева за издавање дозволе за ванредни превоз и начин обиљежавања возила којима се обавља ванредни превоз прописује Министарство.

Штете настале ванредним превозом

Члан 74

(1) Ако је за ванредни превоз потребно предузети посебне мјере обезбјеђења (осигурање мостова, подупирање мостова, појачање путног појаса, објеката, пратња и друго), трошкове у вези са предузетим мјерама сноси подносилац захтјева за издавање дозволе за ванредни превоз.

(2) Лице које обавља ванредни превоз дужно је да обавља ванредни превоз у складу са издатом дозволом.

(3) Лице које обавља ванредни превоз дужно је да надокнади штету која настане ванредним превозом на јавном путу или објекту на путу.

Контрола ванредног превоза

Члан 75 став 4

(4) Контролу осовинског оптерећења, укупне дозвољене масе и димензија возила на општинским путевима врши инспекцијски орган локалне управе.

Постављање, скидање и допуњавање саобраћајне сигнализације

Члан 77 ст. 1, 2 и 4

(1) За постављање, скидање и допуњавање саобраћајне сигнализације, која означава саобраћајно уређење државног пута у насељу, надлежни орган локалне управе мора претходно прибавити сагласност органа управе.

(2) Поред јавног пута могу се постављати табле и натписи, који упозоравају на културни или историјски споменик, природну знаменитост или туристичко важно подручје или насеље и слично (туристичка или друга обавјештајна сигнализација).

(4) О предлогу заинтересованог правног или физичког лица за постављање туристичке или друге обавјештајне сигнализације поред општинског пута одлучује орган локалне управе.

Одобрење за прикључење прилазног пута

Члан 79

(1) Власници, односно корисници земљишта, односно објеката који се налазе у близини јавног пута могу имати прилазни пут на јавни пут, ако за то добију одобрење.

(2) Прикључивање прилазних путева на јавни пут врши се првенствено повезивањем са другим прилазним или некатегорисаним путем који је већ прикључен на јавни пут, а ако то није могуће

прикључивање прилазног пута непосредно се врши на јавни пут, уколико за то постоје саобраћајно-технички услови, односно саобраћајни прикључак нема штетне посљедице за несметано и безбједно одвијање саобраћаја на јавном путу.

(3) Одобрење из става 1 овог члана за државне путеве издаје орган управе, односно за општинске путеве орган локалне управе.

(4) Одобрењем се одређују начин, технички услови под којима је могуће извести прикључивање прилазног пута на државни пут.

(5) Трошкове преуређења прикључка у случају из става 2 овог члана сноси власник, односно корисник објекта.

(6) За сваку грађевинску промјену објекта и уређаја за обављање пратећих послова или промјену дјелатности, за објекте уз државни пут, потребно је одобрење органа управе.

(7) Одобрење из става 1 овог члана потребно је и у случају када се на постојећем прилазном путу повећа саобраћај или су измијењени услови саобраћаја.

Грађење жичара изнад јавних путева

Члан 100

(1) За грађење жичара изнад јавних путева или уз њих, инвеститор мора прибавити сагласност органа управе, односно органа локалне управе.

(2) Јавни пут, којег укршта жичара, мора бити осигуран са одговарајућом сигурносном справом.

(3) Трошкове осигурања из става 2 овог члана и одржавања сноси инвеститор, односно управљач жичаре.

IX. НАДЗОР

Надзор над законитошћу и цјелисходношћу рада

Члан 105

Надзор над спровођењем овог закона и прописа донијетих на основу овог закона врши Министарство.

Инспекцијски надзор

Члан 106

(1) Послове инспекцијског надзора за државне путеве врши инспектор за државне путеве у складу са овим законом и Законом о инспекцијском надзору.

(2) Послове инспекцијског надзора за општинске путеве, као и дјелове државног пута унутар границе насеља врши инспекцијски орган локалне управе.

(3) Инспекцијски надзор над испуњавањем минимално-безбједносних услова за тунеле, поред инспектора за државне путеве, врше и други инспекцијски органи у оквиру својих надлежности.

(4) Инспекцијски надзор над испуњавањем минимално-безбједносних услова за тунеле спроводи се периодично на период не дужи од шест година.

(5) Поред овлашћења утврђених Законом о инспекцијском надзору, инспектор за државне путеве, односно инспекцијски орган локалне управе има и овлашћење да:

1) прегледа радове на реконструкцији и одржавању јавног пута, његовог дијела и путног објекта;
2) прегледа техничку и другу документацију за реконструкцију и одржавање јавног пута, његовог дијела и путног објекта;
3) контролише извођење радова редовног одржавања путева, који су предмет уговора о одржавању јавних путева;
4) контролише стање јавног пута, његовог дијела и путног објекта;
5) прати правилно одржавање јавног пута, његовог дијела и путног објекта у складу са техничким и другим прописима и условима којима се осигурава способност јавног пута, његовог дијела и путног објекта за несметано и безбједно одвијање саобраћаја;
6) контролише услове одвијања саобраћаја на јавном путу;

7) контролише правилно и редовно спровођење прописаних мјера заштите јавног пута;
8) прати примјену техничких прописа, техничких норматива и стандарда и норми квалитета приликом извођења радова и употребе материјала код реконструкције и одржавања јавног пута;
9) контролише да ли извођач радова на реконструкцији јавног пута, његовог дијела и путног објекта води књигу инспекције и грађевински дневник на прописан начин;
10) провјерава да ли се јавни пут, његов дио и путни објекат користи на основу издате употребне дозволе и да ли је издата на прописан начин;
11) врши провјеру безбједности државних путева у експлоатацији;
12) врши провјеру испуњавања минимално-безбједносних услова тунела.

Мјере и радње инспектора

Члан 107

Ради отклањања утврђених неправилности инспектор за државне путеве, односно инспекцијски орган локалне управе је, поред овлашћења утврђених Законом о инспекцијском надзору, овлашћен и обавезан да субјекту надзора:

1) нареди забрану саобраћаја или саобраћаја одређене врсте возила на јавном путу, његовом дијелу и путном објекту којима се угрожава или може бити угрожена безбједност саобраћаја или којима се наноси штета јавном путу;
2) нареди отклањање недостатака на јавном путу, његовом дијелу и путном објекту којима се угрожава или може бити угрожена безбједност саобраћаја;
3) нареди инвеститору прибављање употребне дозволе, у року који не може бити краћи од 30 дана, ако утврди да се јавни пут, његов дио или путни објекат, за који је издата грађевинска дозвола, користи без употребне дозволе, а ако инвеститор не прибави употребну дозволу у утврђеном року, привремено забрани саобраћај на јавном путу, његовом дијелу или путном објекту;
4) нареди отклањање недостатака у утврђеном року, ако утврди да се приликом извођења радова и употребе материјала при реконструкцији и одржавању јавног пута, његовог дијела и путног објекта, не примјењују технички прописи, технички нормативи и стандарди и норме квалитета, као и прописани услови за безбједност саобраћаја, а ако се у утврђеном року недостаци не отклоне, забрани, односно обустави даље извођење радова и нареди рушење и уклањање изграђених, реконструисаних и одржаваних дјелова јавног пута или путног објекта на којима нијесу отклоњени наређени недостаци;
5) нареди израду анализе ризика из члана 60 овог закона, односно примјену мјера за смањење ризика, у случају када за тунеле који су у експлоатацији није могуће примијенити прописане минимално-безбједносне услове.

Овлашћење инспектора

Члан 108

1) Поред управних мјера и радњи прописаних Законом о инспекцијском надзору, инспектор за државне путеве, односно инспекцијски орган локалне управе предузима и сљедеће управне мјере и радње:

1) забрани, односно обустави извршење радова који се изводе противно закону и другим прописима, техничким нормативима и техничким стандардима и нормама квалитета приликом извођења радова и употребе материјала при реконструкцији и одржавању јавног пута, његовог дијела и путног објекта супротно условима одвијања саобраћаја на јавном путу, његовом дијелу и путном објекту или супротно прописаним мјерама заштите јавног пута, његовог дијела и путног објекта;

2) нареди рушење и уклањање објеката изграђених, односно постављених у заштитном појасу јавног пута и уклањање депонија и смећа, изграђених, постављених или остављених супротно одредбама овог закона;
3) нареди рушење и уклањање ограда, дрвећа, засада, грађевинског и другог материјала и натписа подигнутих, остављених или постављених супротно одредбама овог закона;
4) нареди рушење и уклањање објеката, цјевовода, водова, инсталација са јавног пута, његовог дијела, путног објекта и путног појаса, осим објеката цјевовода, водова и инсталација за које је установљено право службености, право коришћења или друго право одређено законом;
5) забрани радове који се изводе у непосредној близини јавног пута, његовог дијела и путног објекта, а који могу угрозити њихову стабилност и безбједност саобраћаја;
6) забрани саобраћај на јавном путу возилу којим се обавља ванредан превоз без посебне дозволе;
7) нареди постављање физичких препрека којима се онемогућава прикључење на јавни пут без претходно прибављене сагласности органа управе, односно грађевинске дозволе.

XI. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Рок за доношење прописа

Члан 114

(1) Подзаконски акти за спровођење овог закона донијеће се у року од годину дана од дана ступања на снагу овог закона.

(2) Прописи из члана 8 став 6 и члана 20 став 7 овог закона донијеће се у року од три мјесеца од дана доношења прописа из става 1 овог члана. ***НАПОМЕНА****: Крањи рок је 14.11.2021.*

(3) До доношења прописа из ст. 1 и 2 овог члана примјењиваће се прописи донијети на основу Закона о путевима ("Службени лист РЦГ", број 42/04 и "Службени лист ЦГ", бр. 54/09, 36/11 и 92/17).

Престанак важења

Члан 119

Даном ступања на снагу овог закона престаје да важи Закон о путевима ("Службени лист РЦГ", број 42/04 и "Службени лист ЦГ", бр. 54/09, 36/11 и 92/17).

*****

3.2. Закон о превозу у друмском саобраћају

("Сл. лист ЦГ", бр. 71/17 и 67/19 од 11.12.2019.)

I. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Предмет

Члан 1

Овим законом прописују се услови и начин обављања дјелатности јавног превоза путника и терета у друмском саобраћају, пружања услуга аутобуских и теретних станица, превоза за сопствене потребе и друга питања од значаја за јавни превоз у друмском саобраћају.

III. ЛИЦЕНЦА ЗА ЈАВНИ ПРЕВОЗ ПУТНИКА И ТЕРЕТА

Врсте лиценци за јавни превоз путника и терета

Члан 18 *(„Сл.лист ЦГ“, број 67/19)*

(1) Јавни превоз путника или терета у друмском саобраћају превозник обавља на основу лиценце за јавни превоз путника или терета (у даљем тексту: лиценца).

(2) За јавни превоз путника или терета у међународном друмском саобраћају издаје се лиценца у међународном друмском саобраћају за јавни превоз:

- путника;
- терета.

(3) За јавни превоз путника или терета у унутрашњем друмском саобраћају издаје се лиценца:
- у унутрашњем друмском саобраћају за јавни превоз:
- путника;
- терете.
- у унутрашњем локалном друмском саобраћају за јавни превоз:
- линијски градски и приградски превоз путника;
- ауто-такси превоз путника.

(4) За јавни превоз путника у унутрашњем друмском саобраћају лимо сервисом, издаје се лиценца за лимо сервис.

(5) Лиценцу из става 2, става 3 тачка 1 и става 4 овог члана издаје Министарство.

(6) Лиценцу из става 3 тачка 2 овог члана издаје надлежни орган локалне управе.

(7) Превозник који има лиценцу за међународни друмски саобраћај није дужан да има лиценцу из става 3 тачка 1 овог члана.

(8) Лиценца није потребна за:
- превоз поштанских пошиљки;
- превоз оштећених, односно неисправних возила;
- сопствене потребе;
- возила државних органа, возила којима се обавља комунална дјелатност, медицински и хуманитарни превоз и превоз возилима у случају елементарних и других непогода;
- возила или скуп возила којима се обавља превоз терета чија највећа дозвољена маса не прелази 3,5 тоне; и
- возила чија највећа дозвољена брзина не прелази 40 km/h.

Услови за добијање лиценце

Члан 19 *(„Сл.лист ЦГ", број 67/19)*

(1) Лиценца се издаје превознику који испуњава сљедеће услове:
1) има стварно сједиште, односно пребивалиште на територији Црне Горе;
2) има добар углед;
3) има финансијску способност;
4) има запослено одговорно лице за превоз које је стручно оспособљено;
5) има возила у својини, закупу или лизингу;
6) има закључен уговор о обавезном осигурању путника од посљедица несрећног случаја за свако возило којим обавља превоз.

(2) Линијски градски, приградски и ауто-такси превоз може се обављати само на територији јединице локалне самоуправе која је издала лиценцу за обављање линијског градског, линијског приградског и ауто такси-превоза.

(3) Стварно сједиште, односно пребивалиште превозника који обавља превоз из става 2 овог члана, мора се налазити на територији јединице локалне самоуправе која је издала лиценцу за обављање линијског градског и приградског превоза или ауто такси превоза.

(4) У стварном сједишту, односно пребивалишту морају се налазити пословне просторије (у својини или закупу) у којима се чувају пословни документи, рачуноводствени документи, документи о људским ресурсима, документи који садрже податке о времену вожње и времену одмора возача, путни налози, путни листови и друга одговарајућа техничка опрема и документи битни за обављање дјелатности јавног превоза.

(5) Одредба става 1 тачка 3 овог члана не примјењује се за обављање ауто-такси превоза.

(6) Превозник који је добио лиценцу дужан је да обавијести Министарство, односно надлежни орган локалне управе који је издао лиценцу, о промјени стварног сједишта односно пребивалишта, најкасније у року од осам дана од дана промјене сједишта односно пребивалишта.

Возила у својини, закупу или лизингу

Члан 23

Члан 23 *(„Сл.лист ЦГ“, број 67/19)*

(1) За добијање лиценце у друмском саобраћају превозник мора имати у својини, закупу или лизингу:

1) у међународном друмском саобраћају:
   - за превоз путника најмање један аутобус;
   - за превоз терета најмање једно теретно возило.
2) у унутрашњем друмском саобраћају:
   - за превоз путника најмање један аутобус;
   - за превоз терета најмање једно теретно возило.
3) у унутрашњем локалном друмском саобраћају:
   - за линијски градски и приградски превоз најмање један аутобус;
   - за ауто-такси превоз најмање једно возило;
4) за превоз у лимо сервису најмање једно путничко возило.

(2) Уговор о закупу возила мора да садржи нарочито: назив закуподавца и закупца, регистарску ознаку возила, број шасије, вријеме трајања закупа и висину закупнине, и мора бити закључен на период од најмање шест мјесеци и овјерен код надлежног суда или нотара.

(3) Уговор из става 2 овог члана, доставља се органу управе надлежном за послове наплате пореза.

(4) У возилу превозника које се у јавном превозу путника и терета користи на основу закупа или лизинга мора се налазити уговор из става 2 овог члана, односно лизингу, као и извод лиценце који гласи на закупца, односно корисника лизинга.

(5) Возило превозника које се у јавном превозу путника и терета користи на основу закупа или лизинга мора бити регистровано на територији Црне Горе.

(6) Превозник мора повјерити управљање возилом у својини, закупу или лизингу само возачу који је код њега запослен на основу уговора о раду.

(7) У возилу превозника из става 6 овог члана, мора се налазити уговор о раду и овјерена копија пореске потврде послодавца о запосленом издата од органа управе надлежног за наплату пореза, односно рјешење о паушалном плаћању пореза за лица која обављају превоз.

(8) Возило узето у закуп са којим превозник обавља јавни превоз не смије се давати у подзакуп.

Извод лиценце

Члан 24 *(„Сл.лист ЦГ“, број 67/19)*

(1) Извод лиценце издаје се на захтјев превозника појединачно за свако моторно возило којим се обавља јавни превоз путника или терета на основу лиценце.

(2) Превознику којем је издата лиценца из члана 18 став 2, став 3 тачка 1 и става 4 овог закона за свако моторно возило издаје се рјешењем Министарства извод лиценце.

(3) Домаћи превозник дужан је да у возилу којим се обавља јавни превоз у друмском саобраћају има оригинал извода лиценце који се односи на то возило.

(4) Извод лиценце издаје се превознику на период за који је издата лиценца и превозник га не смије преносити на друго лице.

(5) Извод лиценце може се издати само за возило за које постоји одговарајућа финансијска способност у складу са чланом 21 овог закона.

(6) Извод лиценце из става 1 овог члана важи за скуп возила и када прикључно возило није у својини домаћег превозника и није закључен уговор о лизингу или закупу или када је прикључно возило регистровано у другој држави.

(7) Превознику којем је издата лиценца из члана 18 став 3 тачка 2 овог закона за свако моторно возило издаје се рјешењем надлежног органа локалне управе извод лиценце.

(8) За издавање извода лиценце плаћа се накнада.

(9) Средства од накнаде за издавање извода лиценце приход су Буџета, а средства од накнаде за издавање извода лиценце које издаје надлежни орган локалне управе, приход буџета јединице локалне самоуправе.

(10) Висину накнаде за издавање извода лиценце прописује Влада.

(11) Против рјешења из ст. 2 и 7 овог члана може се изјавити жалба Министарству, односно главном администратору, у року од осам дана од дана пријема рјешења.

Поступак добијања лиценце

Члан 25*(„Сл.лист ЦГ", број 67/19)*

(1) Лиценца се издаје на основу поднијетог захтјева превозника.

(2) Захтјев из става 1 овог члана, подноси се Министарству, односно надлежном органу локалне управе за лиценце из члана 18 став 3 тачка 2 овог закона.

(3) Уз захтјев из става 1 овог члана прилажу се исправе о испуњавању услова из члана 19 овог закона и доказ о плаћеним новчаним казнама које су евидентиране у прекршајној евиденцији Министарства, односно надлежног органа локалне управе.

(4) Доказ о упису у ЦРПС и доказ о плаћеним новчаним казнама из става 3 овог члана прибавља Министарство, односно надлежни орган локалне управе, по службеној дужности.

(5) Лиценца се издаје рјешењем.

(6) Против рјешења из става 5 овог члана, може се изјавити жалба Министарству, односно главном администратору, у року од осам дана од дана пријема рјешења.

(7) Жалба не одлаже извршење рјешења из става 5 овог члана.

(8) Лиценца се издаје на име превозника на период од пет година и превозник је не смије преносити на друго лице.

(9) Оригинал лиценце превозник је дужан да чува у просторијама у којима се налази његово стварно сједиште.

(10) Лиценца и извод лиценце могу се продужити на основу поднијетог захтјева Министарству, односно надлежном органу локалне управе најкасније три мјесеца прије истека важења лиценце.

(11) Уз захтјев из става 10 овог члана прилажу се докази о испуњавању услова из члана 19 овог закона и доказ о плаћеним новчаним казнама које су евидентиране у прекршајној евиденцији Министарства, односно надлежног органа локалне управе.

(12) Доказ о плаћеним новчаним казнама из става 11 овог члана, прибавља Министарство, односно надлежни орган локалне управе по службеној дужности.

(13) Домаћи превозник који престане да обавља дјелатност јавног превоза путника или терета, дужан је најкасније у року од осам дана од дана престанка обављања дјелатности, да обавијести Министарство, односно надлежни орган локалне управе који је издао лиценцу и врати лиценцу заједно са изводима лиценце.

(14) Садржај документације која се подноси уз захтјев из ст. 1 и 10 овог члана прописује Министарство.

(15) За издавање лиценце плаћа се накнада чију висину утврђује Влада.

(16) Средства од накнаде за издавање лиценце из члана 18 ст. 2, 3 и 4 овог закона приход су Буџета.

(17) Средства од накнаде за издавање лиценце из члана 18 став 3 тачка 2 овог закона, приход су буџета јединице локалне самоуправе.

Промјена података

Члан 26 *(„Сл.лист ЦГ“, број 67/19)*

(1) Уколико дође до промјене података на основу којих је издата лиценца превозник је дужан да писмено обавијести Министарство, односно надлежни орган локалне управе о промјени података, у року од осам дана од дана настале промјене.

(2) У случају промјене података који се односе на возила Орган управе, односно надлежни орган локалне управе издаје нови извод лиценце за то возило.

(3) У случају промјене података из става 1 овог члана који се односе на садржај лиценце издаје се нова лиценца и изводи лиценце, за остатак периода на који важи претходна лиценца.

(4) Домаћи превозник дужан је да врати лиценцу и изводе лиценце приликом преузимања нове лиценце са изводима лиценце из става 3 овог члана.

Издавање дупликата лиценце и извода лиценце

Члан 27 *(„Сл.лист ЦГ“, број 67/19)*

(1) Превозник је дужан да изгубљену, украдену или уништену лиценцу, односно извод лиценце огласи неважећим у "Службеном листу Црне Горе", у року од осам дана од дана када је лиценца, односно извод лиценце изгубљен, украден или уништен.

(2) На основу доказа из става 1 овог члана Министарство и надлежни орган локалне управе издају дупликат лиценце, односно дупликат извода лиценце.

Евиденција лиценци

Члан 28 *(„Сл.лист ЦГ“, број 67/19)*

(1) Министарство и надлежни орган локалне управе дужни су да воде евиденцију о издатим лиценцама и изводима лиценци.

(2) Образац и садржај лиценци и извода лиценце, садржај и начин вођења евиденције лиценци и извода лиценци из става 1 овог члана прописује Министарство.

Привремено укидање лиценце

Члан 30 *(„Сл.лист ЦГ“, број 67/19)*

(1) Министарство односно надлежни орган локалне управе који је издао лиценцу може привремено укинути лиценцу рјешењем, на предлог Инспекције за друмски саобраћај односно комуналне инспекције, ако је превозник у задње двије године више од два пута правоснажном одлуком прекршајног органа био кажњен за тежи прекршај из члана 20 ст. 2 и 3 овог закона.

(2) Лиценца се привремено укида превознику у трајању највише до шест мјесеци, уколико превозник у том периоду може повратити добар углед.

(3) Превозник који поврати добар углед након привременог укидања лиценце, наставља да обавља превоз у складу са издатим дозволама и регистрованим и овјереним редовима вожње.

(4) Превозник је дужан да у року од осам дана од дана пријема рјешења о привременом укидању лиценце, врати лиценцу органу који је лиценцу издао заједно са изводима лиценце.

(5) Рок из става 2 овог члана почиње да тече даном враћања лиценце.

(6) Орган који је издао рјешење о привременом укидању лиценце обавјештава надлежну инспекцију за друмски саобраћај, односно комуналну инспекцију.

(7) Против рјешења из става 1 овог члана може се изјавити жалба Министарству, односно главном администратору, у року од осам дана од дана пријема рјешења.

(8) Жалба не одлаже извршење рјешења.

IV. ЈАВНИ ПРЕВОЗ ПУТНИКА У ДРУМСКОМ САОБРАЋАЈУ

Линијски градски и приградски превоз

Члан 35

(1) Линијски градски превоз путника је превоз који се врши на линијама на територији града, односно насељеног мјеста.

(2) Линијски приградски превоз путника је превоз који се врши на линијама између два или више насељених мјеста на територији јединице локалне самоуправе.

(3) Превоз путника из ст. 1 и 2 овог члана превозник обавља са градским и приградским аутобусима.

(4) Изузетно од става 3 овог члана, надлежни орган локалне управе може одредити да се на појединим релацијама у приградском саобраћају ван градске територије користе мали аутобуси, због ограничавајућих саобраћајно-техничких карактеристика пута или уколико је мање изражена потреба за превозом путника на тим релацијама.

(5) Линијски градски и приградски превоз путника обавља само превозник којем је надлежни орган јединице локалне управе повјерио обављање те дјелатности.

(6) Линијски градски и приградски превоз путника обавља се под условима и на начин прописан овим законом и прописима надлежног органа јединице локалне самоуправе.

(7) Организацију и начин обављања линијског градског и приградског превоза путника прописује надлежни орган јединице локалне самоуправе.

Ред вожње за линијски градски и приградски превоз

Члан 36 *(„Сл.лист ЦГ", број 67/19)*

(1) Линијски градски и приградски превоз путника превозник обавља само на основу регистрованог и овјереног реда вожње од надлежног органа локалне управе.

(2) Превозник је дужан да објави путем електронских или штампаних медија, почетак обављања превоза на линији и ред вожње из става 1 овог члана, најмање осам дана прије почетка обављања превоза.

(3) Превозник је дужан да се придржава регистрованог и објављеног реда вожње.

(4) Превозник, односно возно особље дужан је у аутобусу којим се обавља линијски градски и приградски превоз путника истаћи таблу са релацијом обављања превоза у доњем десном углу вјетробранског стакла, са називом линије и назначењем најмање једног успутног стајалишта које ближе одређује итинерер.

(5) Возно особље аутобуса за вријеме обављања линијског градског и приградског превоза путника, мора имати у возилу овјерен и регистрован ред вожње и цјеновник услуга превоза овјерен од надлежног органа локалне управе.

(6) Ближи изглед, садржај и образац реда вожње у линијском градском и приградском превозу путника прописује надлежни орган јединице локалне самоуправе.

Привремена обустава превоза или измјена реда вожње за линијски градски и приградски превоз

Члан 39

(1) За вријеме важења реда вожње линијски градски и приградски превоз се може привремено обуставити или ред вожње измијенити због:

1) прекида саобраћаја усљед наступања околности које се нијесу могле предвидјети, а чије се посљедице нијесу могле отклонити (виша сила) или извођења радова на реконструкцији пута;
2) предузимања мјера органа управе надлежног за полицијске послове или органа локалне управе које непосредно утичу на ограничавање саобраћаја, док разлози за ограничавање постоје.

(2) Сагласност на измјену реда вожње, док трају околности из става 1 тачка 1 овог члана, даје надлежни орган локалне управе.

Цјеновник услуга у линијском градском и приградском превозу

Члан 40

Цјеновник услуга у линијском градском и приградском превозу утврђује превозник, појединачно за сваки регистровани и овјерени ред вожње који доставља надлежном органу локалне управе на овјеру.

Посебни линијски градски и приградски превоз

Члан 43 *(„Сл.лист ЦГ“, број 67/19)*

(1) Посебни линијски градски и приградски превоз је превоз који је уговорен за одређену категорију путника.

(2) Превозник превоз из става 1 овог члана, дужан је да обавља на основу сагласности коју издаје надлежни орган локалне управе.

(3) Надлежни орган јединце локалне управе води евиденцију издатих сагласности из става 2 овог члана.

(4) Начин обављања посебног линијског градског и приградског превоза прописује надлежни орган јединице локалне самоуправе.

Међуградски линијски превоз **Члан 44** *(„Сл.лист ЦГ“, број 67/19)*

(1) Међуградски линијски превоз је превоз путника између двије или више јединица локалне самоуправе на територији Црне Горе.

(2) Превоз путника из става 1 овог члана, превозник обавља са међуградским аутобусима.

(3) Изузетно од става 2 овог члана, међуградски линијски превоз путника између двије сусједне јединице локалне самоуправе може се обављати приградским аутобусима на релацијама које нијесу дуже од 30 km, као и малим аутобусима (класе Б) у случају ограничавајућих саобраћајно-техничких карактеристика пута или мање изражених потреба за превозом путника.

(4) Међуградски линијски превоз путника возилима из става 3 овог члана, превозник обавља на основу сагласности Министарство.

(5) Сагласност из става 4 овог члана мора се налазити у аутобусу превозника за вријеме обављања превоза.

Усклађивање редова вожње у међуградском линијском превозу

Члан 46 *(„Сл.лист ЦГ“, број 67/19)*

(1) Редови вожње у међуградском линијском превозу се усклађују.

(2) Захтјев за усклађивање редова вожње домаћи превозник подноси Привредној комори.

(3) Поступак усклађивања редова вожње спроводи Привредна комора, на основу правила о начину, поступку и критеријумима за усклађивање редова вожње у међуградском линијском превозу.

(4) За усклађивање редова вожње у међуградском линијском превозу плаћа се накнада Привредној комори.

(5) Након спроведеног поступка из става 3 овог члана, Привредна комора актом утврђује усклађене редове вожње и објављује их на својој интернет страници.

(6) Усклађене редове вожње са актом о усклађивању редова вожње, Привредна комора доставља Министарству, најкасније 15 дана прије почетка важења реда на овјеру.

(7) Против акта из става 5 овог члана, може се изјавити жалба Министарству, у року од осам дана од дана објављивања акта на интернет страници Привредне коморе.

(8) Правила о начину, поступку и критеријумима за усклађивање редова вожње и висину накнаде из става 4 овог члана утврђује Привредна комора, уз сагласност Министарства.

(9) Захтјев за ванредно усклађивање редова вожње у међуградском линијском превозу може поднијети јединица локалне самоуправе, ради обезбјеђивања превоза између двије сусједне јединице локалне самоуправе.

(10) Правила из става 8 овог члана објављују се у "Службеном листу Црне Горе".

Достава реда вожње, цјеновника и возних карата у међуградском линијском превозу

Члан 53 *(„Сл.лист ЦГ", број 67/19)*

(1) Превозник је дужан доставити овјерену копију регистрованог и овјереног реда вожње, цјеновник и довољан број возних карата аутобуским станицама које користи по реду вожње, најкасније осам дана прије почетка обављања превоза на одређеној линији.

(2) Превозник утврђује цјеновник услуга у међуградском линијском превозу путника и доставља га Министарству на овјеру појединачно за сваки ред вожње.

(3) Цјеновник услуга превозника у међуградском линијском превозу путника не смије да садржи цијене за релације у линијском градском и приградском превозу путника.

(4) Изузетно од става 3 овог члана, цјеновник услуга у међуградском линијском превозу путника, може да садржи цијене за релације у градском и приградском линијском превозу путника уз претходно прибављену сагласност надлежног органа локалне управе.

Ванлинијски превоз путника

Члан 80 *(„Сл.лист ЦГ", број 67/19)*

(1) Ванлинијски превоз путника је превоз унапријед одређене групе путника, без успутног уласка и изласка путника, за који се релација, цијена превоза и други услови утврђују уговором између превозника и корисника превоза, који мора бити закључен прије укрцавања путника у аутобус у мјесту поласка и мора се налазити у аутобусу за вријеме обављања превоза.

(2) Забрањено је превознику обављање ванлинијског превоза путника супротно ставу 1 овог члана.

(3) Превоз из става 1 овог члана може се обављати као:

- повремени; и
- наизмјенични.

(4) Ванлинијски превоз путника може се обављати као превоз у унутрашњем друмском саобраћају и превоз у међународном друмском саобраћају.

(5) У аутобусу којим превозник обавља повремени или наизмјенични превоз путника мора се налазити уговор из става 1 овог члана и истакнута табла са ознаком "ВАНЛИНИЈСКИ ПРЕВОЗ" у доњем десном углу предњег вјетробранског стакла.

(6) Превозник, односно возно особље који врши превоз из става 1 овог члана не може користити аутобуске станице или аутобуска стајалишта линијског превоза, ако овим законом није другачије одређено.

(7) Мјесто укрцавања и искрцавања путника за превоз из става 1 овог члана одређује надлежни орган локалне управе на својој територији.

(8) Ванлинијски превоз путника, у случају отказивања или промјене руте ваздухоплова, односно возова, може се обављати на основу уговора о превозу закљученог са корисником превоза и списка путника који је овјерио корисник превоза, на основу доказа о праву на превоз (авионска или возна карта).

(9) У аутобусу превозника којим се обавља ванлинијски превоз из става 8 овог члана, мора се налазити уговор о превозу закључен са корисником превоза и списак путника који је овјерио корисник превоза, на основу доказа о праву на превоз (авионска или возна карта).

(10) Укрцавање и искрацавање путника из става 8 овог члана, врши се на аеродромима, жељезничким станицама, жељезничким стајалиштима или на локацијама гдје саобраћајно технички услови дозвољавају безбједан укрцај и искрцај путника, у складу са уговором о превозу.

(11) Забрањено је превознику у ванлинијском превозу путника укрцавање и искрцавање путника супротно ставу 10 овог члана.

Ауто-такси превоз

Члан 86

(1) Ауто-такси превоз је ванлинијски јавни превоз путника који се обавља у комерцијалне сврхе.

(2) Превозник ауто-такси превоз обавља путничким аутомобилом који је серијски произведен са највише пет сједишта, рачунајући и сједиште возача односно са најмање четворо врата.

(3) Превозник ауто-такси превоз обавља на основу лиценце за ауто-такси превоз коју издаје надлежни орган локалне управе.

(4) Ауто-такси превоз обавља се искључиво унутар територије јединице локалне самоуправе која је ауто-такси превознику издала лиценцу.

(5) Изузетно од става 4 овог члана ауто-такси превоз може се повремено обављати и са територије јединице локалне самоуправе која је издала лиценцу за ауто-такси превоз.

(6) У случају из става 5 овог члана ауто-такси превозник повратну вожњу мора обављати празним возилом.

(7) Забрањено је ауто-такси превознику да врши пријем путника изван територије јединице локалне самоуправе која је издала лиценцу за ауто-такси превоз.

(8) Забрањено је ауто-такси превознику обављање линијског превоза путника ауто-такси возилом.

(9) Забрањено је ауто-такси превознику да обавља ауто-такси превоз који има елементе линијског или посебног линијског превоза, као што су готово иста релација, приближно исто вријеме доласка и одласка као и иста мјеста укрцаја и искрцаја путника.

(10) Забрањено је ауто-такси превознику коришћење аутобуских станица или аутобуских стајалишта приликом обављања ауто-такси превоза.

Обавезе ауто-такси превозника

Члан 87 *(„Сл.лист ЦГ“, број 67/19)*

(1) Ауто-такси превозник дужан је током једне вожње преузети, односно искрцати путника или групу путника на једном мјесту.

(2) Ауто-такси превозник предлаже цјеновник услуга превоза.

(3) Цјеновник из става 2 овог члана мора бити овјерен од стране ауто-такси превозника и надлежног органа локалне управе која је издала лиценцу за ауто-такси превоз.

(4) Ауто-такси превозник може предложити промјену важећег цјеновника услуга превоза.

(5) Промијењени цјеновник услуга превоза, мора бити овјерен од стране ауто-такси превозника и надлежног органа локалне управе који је издао лиценцу, којим се ставља ван снаге претходни цјеновник услуга превоза.

(6) Ауто-такси превозник у путничком возилу којим обавља ауто-такси превоз мора имати на видном мјесту уграђен исправан, пломбиран и баждарен таксиметар и истакнут цјеновник из става 3 овог члана.

(7) Ауто-такси превозник на путничком возилу којим обавља ауто-такси превоз на регистрацијској таблици мора имати посебну регистарску ознаку (ТХ са бројем).

(8) Ауто-такси превознику за свако моторно возило које испуњава услове за издавање извода лиценце, издаје се увјерење о испуњавању услова ради издавања посебне регистарске ознаке (ТХ са бројем).

(9) Ауто-такси превозник дужан је у случају престанка обављања дјелатности ауто такси превозника у року од осам дана од дана престанка обављања дјелатности вратити посебну регистарску ознаку (ТХ са бројем).

(10) У случају промјене возила којим се обавља ауто такси превоз превозник задржава посебну регистарску ознаку (ТХ са бројем).

(11) Ауто-такси превозник на крову путничког возила којим обавља ауто-такси превоз мора имати истакнуту ознаку "ТАХИ".

(12) Возач у путничком возилу којим обавља ауто такси превоз мора имати на видном мјесту истакнуту ауто такси легитимацију возача.

(13) Ауто-такси превозник је дужан да приликом отпочињања превоза укључи таксиметар и датаксиметар држи укључен за вријеме трајања превоза.

(14) Ауто-такси превозник, за извршену услугу превоза, дужан је да наплати цијену превоза у износу који показује таксиметар у тренутку завршетка превоза.

(15) Цијена превоза из става 9 овог члана мора бити усаглашена са важећим цјеновником услуга ауто-такси превоза.

(16) Ауто-такси превозник односно возач, дужан је да кориснику услуга ауто-такси превоза изда рачун за обављени превоз у складу са законом којим се уређује наплата пореза, а који садржи: датум, километражу и цијену превоза.

(17) Ауто-такси превоз се обавља под условима и на начин прописан овим законом.

(18) Ближе услове, организацију, радну одјећу, оптималан број ауто-такси возила, минимални број ауто-такси возила прилагођених лицима са инвалидитетом, минималне и максималне цијене у оквиру такси тарифе и начин обављања ауто-такси превоза прописује надлежни орган јединице локалне самоуправе.

(19) Такси тарифа је укупна цијена ауто-такси превоза коју чини збир цијена: за старт, по једном пређеном километру, времену чекања, доласку на адресу, позиву и комаду пртљага који се превози.

(20) Образац цјеновника услуга из става 2 и образац такси легитимације из става 12 овог члана прописује Министарство.

Посредовање у уговарању ауто такси превоза

Члан 87а *(„Сл.лист ЦГ“, број 67/19)*

(1) Посредовање у уговарању вожњи између ауто такси превозника и корисника услуга може да врши правно лице или предузетник, који има одобрење за обављање послова посредовања у ауто такси превозу (у даљем тексту: диспечерски центар).

(2) Забрањено је посредовање у уговарању вожњи физичком лицу које није регистровано за посредовање у уговарању вожњи између ауто-такси превозника и корисника услуга.

(3) Ауто-такси превозник може основати сопствени диспечерски центар или користити услуге другог диспечерског центра.

(4) Одобрење из става 1 овог члана издаје надлежни орган локалне управе, на чијој територији се врши дјелатност.

(5) Одобрење из става 1 овог члана издаје се правном лицу или предузетнику ако: 1) је регистрован у ЦРПС за посредовање у уговарању превоза;

1) има стварно сједиште из члана 19 став 4 овог закона;
2) има запослено одговорно лице за превоз које испуњава услове из члана 22 овог закона;
3) има уговор о пружању услуга диспечерског центра закључен са ауто такси превозником, са списком возила и њиховим бројевима лиценце и извода лиценце, који су корисници услуга диспечерског центра.

(6) О издатим одобрењима из става 1 овог члана надлежни орган локалне управе води евиденцију.

(7) Диспечерски центар дужан је да услуге посредовања пружа само лиценцираним ауто-такси превозницима.

(8) Диспечерски центар дужан је да вожње додјељује само ауто такси возилима са важећим изводом лиценце.

(9) Ако дође до промјене података на основу којих је издато одобрење из става 5 овог члана, диспечерски центар дужан је да писмено обавијести надлежни орган локалне управе у року од осам дана од дана настале промјене.

(10) Диспечерски центар је дужан да услуге посредовања у уговарању вожњи пружа свим корисницима под једнаким условима.

(11) Диспечерски центар мора додјељивати вожње путем телефона, смс порука, електронских апликација или примопредајним радио уређајима.

(12) Забрањено је ауто-такси превознику да користи услуге диспечерског центра који нема одобрење за рад надлежног органа локалне управе на чијој територији обавља дјелатност.

Услови за возача у ауто-такси превозу

Члан 89 *(„Сл.лист ЦГ", број 67/19)*

(1) Возач ауто-такси превоза мора да има ауто-такси легитимацију.

(2) Легитимацију из става 1 овог члана издаје орган локалне управе возачу који има:

- возачку дозволу за управљање возилима категорије Б, најмање једну годину;
- увјерење о здравственој способности, у складу са законом којим се уређује безбједност саобраћаја на путевима;
- увјерење о положеном испиту о познавању града.

(3) Испит о познавању града полаже се на основу програма који утврђује надлежни орган локалне управе.

(4) Испит о познавању града полаже се пред комисијом коју образује надлежни орган локалне управе.

(5) Након положеног испита, возачу ауто-такси превоза орган локалне управе издаје увјерење о положеном испиту.

(6) Возач је дужан да за вријеме обављања ауто-такси превоза носи радну одјећу.

(7) Возач је дужан да за вријеме обављања ауто-такси превоза у возилу има:

- ауто-такси легитимацију;
- уговор о раду;
- овјерену копију пореске потврде послодавца о запосленом издату од органа управе надлежног за наплату пореза, односно рјешење о паушалном плаћању пореза за лица која обављају превоз.

(8) Ауто такси превозник не смије повјерити обављање ауто-такси превоза возачу који је осуђиван казном затвора дуже од годину дана за кривична дјела против живота и тијела, здравља људи, полне слободе, јавног реда и мира и безбједности јавног саобраћаја.

Шатл превоз

Члан 90 *(„Сл.лист ЦГ", број 67/19)*

(1) Шатл превоз је ванлинијски јавни превоз путника који обавља превозник који има лиценцу за јавни превоз путника у унутрашњем друмском саобраћају.

(2) Превоз путника из става 1 овог члана превозник врши од аеродрома до регистрованих смјештајних капацитета на територији Црне Горе и обратно.

(3) Превоз путника из става 2 овог члана, превозник мора започети или завршити на аеродрому.

(4) Изузетно од става 2 овог члана, уколико испред регистрованих смјештајних капацитета нема могућности за пријем и искрцавање путника, превозник превоз путника мора започети или завршити на стајалиштима у непосредној близини регистрованих смјештајних капацитета, која одреди надлежни орган ~~јединице~~ локалне управе.

(5) Укрцавање и искрцавање путника у шатл превозу превозник, односно возно особље дужан је да врши искључиво на мјестима у складу са ст. 3 и 4 овог члана.

(6) Шатл превоз превозник је дужан обављати са аутобусима или путничким возилима серијски произведеним са осам или девет сједишта, рачунајући и сједиште возача.

(7) Превоз из става 1 овог члана, обавља превозник, који има закључен уговор са правним лицем које управља аеродромом на чијем подручју се путници укрцавају или искрцавају, према важећем цјеновнику услуга превоза.

(8) У току обављања превоза из става 1 овог члана, превозник у возилу на предњем вјетробранском стаклу у доњем десном углу мора имати истакнуту таблу са ознаком релације и натписом "*SHUTTLE* ПРЕВОЗ".

Посебни облици превоза

Члан 92 *(„Сл.лист ЦГ“, број 67/19)*

(1) Превоз путника у унутрашњем локалном друмском саобраћају може се обављати туристичким возом, аутобусом са отвореним кровом, запрежним и сличним возилима.

(2) Услове и начин обављања превоза из става 1 овог члана прописује надлежни орган јединице локалне самоуправе.

V. АУТОБУСКЕ СТАНИЦЕ, АУТОБУСКА СТАЈАЛИШТА И ПОСЛОВНИЦЕ ПРЕВОЗНИКА

Аутобуска стајалишта

Члан 106 *(„Сл.лист ЦГ“, број 67/19)*

(1) Аутобуско стајалиште је посебно изграђена и означена саобраћајна површина одређена за заустављање аутобуса, која омогућава безбједно укрцавање и искрцавање путника.

(2) Аутобуска стајалишта поред државних путева одређује Министарство, а поред општинских путева надлежни орган локалне управе.

(3) Правно лице, предузетник или физичко лице за коришћење аутобуског стајалишта превознику или путнику не смије наплаћивати накнаду.

VIII. ПРЕВОЗ ЗА СОПСТВЕНЕ ПОТРЕБЕ

Одобрење за обављање превоза за сопствене потребе

Члан 123

(1) Правно лице, предузетник или физичко лице превоз за сопствене потребе обавља на основу одобрења за превоз за сопствене потребе.

(2) Одобрење из става 1 овог члана издаје надлежни орган локалне управе на чијој територији правно лице, предузетник или физичко лице, које обавља превоз за сопствене потребе има сједиште или пребивалиште.

(3) Одобрење за обављање превоза за сопствене потребе, мора се налазити у возилу правног лица, предузетника или физичког лица за вријеме обављања превоза из става 1 овог члана.

(4) Превоз из члана 122 став 1 алинеја 1 овог закона возилима или скупом возила чија највећа дозвољена маса не прелази 3.500 кг, може се вршити без одобрења.

(5) Превоз из члана 122 став 1 алинеја 2 овог закона возилом серијски произведеним са највише осам или девет сједишта укључујући и сједиште возача, може се вршити без одобрења.

(6) Надлежни орган локалне управе води евиденцију о издатим одобрењима из става 1 овог члана.

(7) Одобрење из става 1 овог члана неће се издати уколико правно лице, предузетник или физичко лице није измирило новчане казне које су евидентиране код надлежног органа локалне управе.

(8) Образац одобрења из става 1 овог члана прописује Министарство.

(9) Висину накнаде за издавање одобрења за превоз за сопствене потребе, утврђује јединица локалне самоуправе.

IX. НАДЗОР

Вршење надзора

Члан 132 *(„Сл.лист ЦГ“, број 67/19)*

(1) Надзор над примјеном овог закона и других прописа из области друмског саобраћаја у односу на јавни превоз путника и терета, пружање услуга аутобуских и теретних станица и превоз за сопствене потребе и шатл превоз у унутрашњем друмском саобраћају и међународном друмском, као и лимо сервису саобраћају врши Министарство.

(2) Надлежни орган локалне управе врши надзор над примјеном овог закона у односу на јавни превоз путника и превоз за сопствене потребе у градском и приградском, линијском и ванлинијском саобраћају, као и јавни превоз терета и ауто такси превоз на територији јединице локалне самоуправе.

(3) Изузетно од ст. 1 и 2 овог члана надзор над примјеном члана 9 овог закона врши и орган управе надлежан за полицијске послове.

Инспекцијски надзор

Члан 133

(1) Послове инспекцијског надзора у оквиру надлежности Министарства из члана 132 став 1 овог закона врши инспектор за друмски саобраћај (у даљем тексту: инспектор) у складу са овим законом и Законом о инспекцијском надзору.

(2) Послове инспекцијског надзора у оквиру надлежности јединице локалне самоуправе из члана 132 став 2 овог закона врши комунални инспектор.

(3) Комунални надзор у оквиру надлежности јединице локалне самоуправе из члана 132 став 2 на обезбјеђивању комуналног реда над примјеном одредби овог закона врши комунални полицајац.

(4) Послове инспекцијског надзора у оквиру надлежности органа управе надлежног за полицијске послове из члана 132 став 3 овог закона врши овлашћено службено лице органа управе надлежног за полицијске послове.

XI. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Престанак важења

Члан 152

Даном ступања на снагу овог закона престаје да важи Закон о превозу у друмском саобраћају ("Службени лист РЦГ", број 45/05 и "Службени лист ЦГ", бр. 75/10, 38/12 и 18/14).

Престанак важења прописа

Члан 152а *(„Сл.лист ЦГ“, број 67/19)*

Даном ступања на снагу овог закона престаје да важи одредба члана 58 став 1 у дијелу који се односи на изнајмљивање путничких возила са возачем, члан 59 став 2 алинеја 4 и члан 60 став 2 алинеја 5 Закона о туризму и угоститељству ("Службени лист ЦГ", бр. 2/18, 13/18 и 25/19).

*****

3.3. Закон о безбједности саобраћаја на путевима

("Сл.лист ЦГ", бр. 33/12, 58/14 и 66/19 од 06.12.2019.)

I. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1

Овим законом уређују се правила саобраћаја на путевима, обавезе учесника и других субјеката у саобраћају, ограничење саобраћаја, саобраћајна сигнализација, ознаке, знаци и наредбе којих се морају придржавати учесници у саобраћају, услови које морају да испуњавају возачи за управљање возилима, услови које морају да испуњавају возила, посебне мјере које се предузимају у саобраћају и друга правила и мјере којима се обезбјеђује безбједност саобраћаја на путевима.

II. ОВЛАШЋЕЊА И ОБАВЕЗЕ КОЈИМА СЕ ОБЕЗБЈЕЂУЈЕ БЕЗБЈЕДНОСТ САОБРАЋАЈА

Члан 9

(1) Општина, кад врши послове из сопствене надлежности, регулише саобраћај на свом подручју у складу са овим законом, тако што одређује:

1) путеве са правом првенства пролаза;
2) путеве са једносмјерним и двосмјерним саобраћајем;
3) постављање хоризонталне, вертикалне и свјетлосне сигнализације;
4) ограничења брзине кретања возила;

5) простор за кретање пјешака, бицикала, туристичког воза, запрежних возила и простор за гоњење и вођење животиња;
6) просторе за паркирање возила, забране паркирања и мјеста ограниченог паркирања;
7) зоне смиреног саобраћаја;
8) постављање и одржавање заштитних ограда за пјешаке на опасним мјестима;
9) пјешачке зоне, безбједне правце за кретање учесника и посебне техничке мјере за безбједност пјешака у близини образовних, здравствених и других установа, игралишта и других сличних објеката;
10) уклањање дотрајалих и напуштених возила, у складу са законом;
11) контролу паркирања возила на мјестима на којима је паркирање временски ограничено;
12) услове кретања возила за снабдијевање у зонама смиреног саобраћаја и пјешачким зонама.

(2) Изузетно од става 1 овог члана, кад се саобраћај уређује на дијелу државног пута, потребна је и сагласност органа управе надлежног за послове саобраћаја.

(3) Сагласност из става 2 овог члана издаје се на основу саобраћајног пројекта и спроведеног поступка измјене постојећег стања саобраћајне сигнализације и опреме, у складу са законом којим се уређују јавни путеви.

(4) Приликом одређивања простора из става 1 тачка 6 овог члана, општина је дужна да обезбиједи мјеста за паркирање возила обиљежених знаком приступачности из члана 18 став 3 овог закона, без накнаде.

(5) Број мјеста за паркирање возила обиљежених знаком приступачности утврђује скупштина општине.

Члан 13 тачка 4

Одговорност за спровођење мјера саобраћајног образовања и васпитања у циљу стицања знања, вјештина и навика неопходних за безбједно учешће у саобраћају, унапрјеђивања и учвршћивања позитивних ставова и понашања значајних за безбједно учешће у саобраћају имају:

2) органи општине - за подршку у планирању и спровођењу свих мјера и активности саобраћајног образовања и васпитања на нивоу локалне самоуправе, као и за предузимање посебних мјера заштите дјеце у саобраћају и заштите у одређеним зонама;

III. ПРАВИЛА САОБРАЋАЈА

1. Општа правила

Члан 18 *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 58/14 и 66/19)*

(1) Слабовидо и слијепо лице које самостално учествује у саобраћају као пјешак треба да се креће уз помоћ бијелог штапа, као знака распознавања или обученог пса водича.

(2) Возач је дужан да посебну пажњу обрати на слабовидо и слијепо лице из става 1 овог члана.

(3) Ради лакшег приступа паркингу, здравственим и образовним установама, државним органима, органима државне управе, органима општине, јавним службама, културно-историјским споменицима, плажама и другим објектима у зони морског добра и националним парковима, лице са 80% или више процената тјелесног оштећења или тјелесног инвалидитета, односно лице код којег је усљед тјелесног оштећења или тјелесног инвалидитета утврђена неспособност доњих екстремитета од 60% или више процената, може обиљежити возило у којем се превози знаком приступачности.

(4) Знаком приступачности може бити обиљежено и возило удружења лица из става 3 овог члана установа социјалне и дјечје заштите.

(5) Знак приступачности издаје орган локалне управе надлежан за послове саобраћаја.

(6) Лица, удружења и установе из ст. 3 и 4 овог члана не смију давати на коришћење знак приступачности другим лицима.

(7) Начин означавања мјеста за паркирање из члана 9 став 4 овог закона, начин издавања и постављања знака приступачности, као и изглед и садржај тог знака прописује орган државне управе

надлежан за послове саобраћаја, уз сагласност органа државне управе надлежних за послове здравља и социјалне и дјечје заштите.

Члан 120

(1) Туристички воз може да се креће само по траси коју је одредио надлежни орган јединице локалне самоуправе.

(2) Туристичким возом смије управљати само возач који има возачку дозволу за управљање возилима "Б+Е" категорије.

(3) Ближе услове у погледу коришћења и техничких карактеристика туристичког воза прописује орган државне управе надлежан за послове саобраћаја.

IV. СПОРТСКЕ И ДРУГЕ ПРИРЕДБЕ ИЛИ АКТИВНОСТИ НА ПУТУ

Члан 122

(1) Спортске и друге приредбе, као и друге активности на путу могу да се врше на основу одобрења надлежног органа.

(2) Ако се ради одржавања спортских и других приредби или ради обављања других активности на путу забрањује саобраћај на подручју једне општине, одобрење из става 1 овог члана издаје се уз претходну сагласност надлежног органа општине на чијем се подручју саобраћај забрањује, а ако се саобраћај забрањује на подручју двије или више општина или на државним путевима, одобрење се издаје уз сагласност органа управе надлежног за послове саобраћаја.

VI. САОБРАЋАЈНА СИГНАЛИЗАЦИЈА

1. Општа правила

Члан 133

(1) Јавни путеви морају да се обиљеже саобраћајном сигнализацијом, којом се учесници у саобраћају упозоравају на опасност која им пријети на путу, односно дијелу пута, на ограничења, забране и обавезе којих се учесници у саобраћају морају придржавати и дају потребна обавјештења за безбједно и несметано одвијање саобраћаја у складу са законом којим се прописују јавни путеви.

(2) Саобраћајном сигнализацијом морају да се обиљеже и опасности привременог карактера, нарочито оне које настану усљед изненадног оштећења или онеспособљавања пута, као и привремена ограничења и привремене забране у саобраћају, а та сигнализација се мора уклонити чим престану разлози због којих је постављена.

(3) Учесници у саобраћају дужни су да се придржавају ограничења, забрана и обавеза изражених саобраћајном сигнализацијом и да поступе у складу са њиховим значењем.

(4) Учесници у саобраћају су дужни да на мјестима, односно дионицама пута које су означене знаковима опасности, своје кретање прилагоде опасностима на које их знакови упозоравају.

Члан 134

(1) Саобраћајну сигнализацију чине саобраћајни знакови, ознаке на коловозу и тротоару, семафори, свјетлосне и друге ознаке на путу.

(2) Саобраћајна сигнализација се поставља и одржава тако да учесници у саобраћају могу на вријеме и лако да их уоче дању и ноћу и да благовремено поступе у складу са њиховим значењем.

(3) Саобраћајна сигнализација мора се уклонити, допунити или замијенити, ако њено значење не одговара измијењеним условима саобраћаја на путу или захтјевима безбједности саобраћаја.

(4) Садржај, облик, боја и величина саобраћајне сигнализације мора да буде иста у свим временским условима, при дневном свијетлу и при освјетљавању фаровима.

(5) Саобраћајна сигнализација мора да буде освијетљена или израђена од рефлектујућих материја.

Члан 135

(1) На саобраћајној сигнализацији и на њеном носачу забрањено је постављање било чега што није у вези са значењем саме сигнализације.

(2) Забрањено је неовлашћено постављати, уклањати, оштетити и измијенити значења саобраћајне сигнализације, као и опреме пута.

(3) Не смију се постављати табле, знакови, свијетла, стубови или други слични предмети којима се заклања или умањује уочљивост постављене саобраћајне сигнализације.

(4) Забрањено је постављати предмете који својим обликом, бојом, изгледом или мјестом постављања подражавају или личе на саобраћајну сигнализацију или засљепљују учеснике у саобраћају или одвраћају њихову пажњу у мјери која може угрозити безбједност саобраћаја.

VII. ТЕХНИЧКО РЕГУЛИСАЊЕ САОБРАЋАЈА

3. Пјешачка зона

Члан 159

(1) У пјешачкој зони дозвољено је искључиво кретање пјешака.

(2) Пјешачка зона мора бити обиљежена саобраћајном сигнализацијом у складу са овим законом.

(3) У пјешачкој зони, у одређеном временском периоду, орган локалне управе надлежан за послове саобраћаја може дозволити кретање одређених возила брзином кретања пјешака, тако да не угрожавају пјешаке.

4а. Зона "30"

Члан 160а *(„Сл.лист ЦГ“, број 58/14)*

(1) Зона "30" је дио пута, улице или насеља у којој је брзина кретања возила ограничена до 30 km/h.

(2) Зона "30" мора бити обиљежена саобраћајном сигнализацијом, у складу са овим законом.

5. Зона школе

Члан 161

(1) Зона школе је дио пута или улице који се налази у непосредној близини школе и као такав је обиљежен одговарајућом саобраћајном сигнализацијом, у складу са овим законом.

(2) Брзина кретања возила у зони школе у насељу је ограничена до 30 km/h, а ван насеља до 50 km/h, у времену од 6,30 до 20,30 часова, ако саобраћајним знаком вријеме забране није друкчије одређено.

(3) У зони школе надлежни орган локалне управе надлежан за послове саобраћаја наложиће управљачу пута примјену посебних техничких средстава за заштиту безбједности дјеце.

(4) Посебна техничка средства за заштиту безбједности дјеце су средства, опрема, уређаји и ознаке који служе да омогуће безбједно учешће дјеце у саобраћају.

(5) Ближе услове везане за утврђивање зоне школе прописује орган државне управе надлежан за послове саобраћаја, уз сагласност органа државне управе надлежног за послове образовања, а врсте, изглед, техничке карактеристике и начин постављања техничких средстава за заштиту безбједности дјеце ближе прописује орган државне управе надлежан за послове саобраћаја.

6. Заштита животне средине

Члан 162

(1) Учесници у саобраћају не смију да предузимају радње које изазивају или могу изазвати угрожавање животне средине.

(2) Возило у саобраћају не смије да проузрокује прекомјерну буку. Возач моторног возила је дужан да искључи мотор:

1) на захтјев овлашћеног полицијског службеника или другог службеног лица;
2) кад је то одређено саобраћајном сигнализацијом;
3) кад је возило заустављено на путу дуже од три минута, а у тунелу дуже од једног минута.

(3) Учесници у саобраћају не смију на путу или поред њега да испуштају, односно одлажу материје и отпад којим се угрожава живот и здравље људи, животиња, биљака или загађује животна средина.

(4) Надлежни орган може, на предлог органа државне управе надлежног за послове заштите животне средине или органа локалне управе надлежног за послове заштите животне средине, ограничити или забранити саобраћај одређених или свих врста моторних возила на одређеној дионици пута у вријеме кад је загађење ваздуха прекорачило прописане нормативе.

7. Техничка средства за успоравање саобраћаја

Члан 163

(1) Техничким средствима за успоравање саобраћаја учесницима у саобраћају се физички ограничава брзина кретања возила, односно додатно се упозоравају да брзина којом се крећу није безбједна.

(2) Техничка средства за успоравање саобраћаја су физичке препреке, вибрационе и шуштеће траке.

(3) Техничка средства за успоравање саобраћаја морају бити обиљежена саобраћајном сигнализацијом, у складу са овим законом.

(4) Физичке препреке за успоравање саобраћаја дозвољено је постављати само на локалним путевима у насељу и улицама. Изузетно, физичке препреке за успоравање саобраћаја могу се постављати на државним путевима у зонама школа, вртића и других објеката поред којих је, ради безбједности свих учесника у саобраћају, додатно ограничена дозвољена брзина у насељу.

(5) Врсте, изглед, техничке карактеристике и начин постављања техничких средстава за успоравање саобраћаја на путу ближе прописује орган државне управе надлежан за послове саобраћаја.

XIV. ПОСЕБНЕ МЈЕРЕ И ОВЛАШЋЕЊА

3. Премјештање возила

Члан 293 *(„Сл.лист ЦГ“, број 66/19)*

Ако је возило паркирано на мјестима из члана 60 став 1 овог закона, ако возач не уклони возило са коловоза у случају из члана 57 овог закона, ако возило паркира супротно члану 58 овог закона и у другим случајевима кад је возило паркирано на мјесту на којем, у смислу овог закона, угрожава безбједност саобраћаја или омета нормални ток саобраћаја, као и у случају искључења возача у складу са чланом 290 став 4 овог закона и искључења возила у складу са чланом 301 став 4 овог закона, овлашћени полицијски службеник односно комунални инспектор ће наредити да се возило премјести на друго мјесто.

Члан 294 *(„Сл.лист ЦГ“, број 66/19)*

(1) Ако возач или власник возила у случајевима из члана 293 овог закона није присутан или не поступи по наређењу овлашћеног полицијског службеника, односно комуналног инспектора, премјештање возила на друго мјесто извршиће се специјалним моторним возилом за ту намјену или на други начин.

(2) Ако се у случају из става 1 овог члана возач појави и прихвати да уклони возило, премјештање возила ће се прекинути.

(3) О предузетим и извршеним радњама приликом премјештања возила и прекиду премјештања из ст. 1 и 2 овог члана овлашћени полицијски службеник, односно комунални инспектор сачињава записник.

(4) Трошкове премјештања возила из става 1 овог члана, односно трошкове предузетих радњи премјештања возила у случају из става 2 овог члана, сноси возач или власник возила.

(5) Висину накнаде трошкова за премјештање возила из става 4 овог члана утврђује Влада, на предлог Министарства**.**

Члан 295

(1) Премјештање возила у складу са чланом 294 овог закона врши надлежни орган.

(2) Послови из става 1 овог члана могу се повјерити општини у складу са законом којим се уређује државна управа.

(3) За обављање послова премјештања возила надлежни орган, односно општина могу закључити уговор са привредним друштвом или предузетником који су регистровани за обављање ових послова и испуњавају услове у погледу кадра, опреме, безбједносно-техничких услова и простора за премјештање и чување возила.

(4) Надлежни орган, општина, привредно друштво, односно предузетник из става 3 овог члана воде евиденцију о премјештеним возилима и предузетим радњама на премјештању возила.

(5) Надлежни орган, општина, привредно друштво, односно предузетник из става 3 овог члана су одговорни за све настале штете од започињања премјештања до преузимања возила од стране возача или власника, односно корисника возила.

(6) Ближе услове које мора да испуњава привредно друштво, односно предузетник из става 3 овог члана начин премјештања и чувања возила, начин прекида премјештања возила у случају из члана 294 став 2 овог члана, садржај и начин вођења евиденције из става 4 овог члана прописује Министарство.

6. Снимање саобраћаја и учесника у саобраћају коришћењем одговарајућих средстава

Члан 298

(1) Орган државне управе надлежан за послове саобраћаја и надлежни орган овлашћени су за снимање саобраћаја, ради доказивања да је учињен саобраћајни прекршај, понашања учесника у саобраћају, праћења безбједности и проточности саобраћаја.

(2) Орган државне управе надлежан за послове саобраћаја може, уз претходно прибављену сагласност надлежног органа, овластити управљача пута, јавно предузеће или установу да врши снимање саобраћаја у складу са ставом 1 овог члана.

(3) Ради откривања и доказивања саобраћајног прекршаја, овлашћени полицијски службеници могу користити возила са или без спољних обележја полиције, са уграђеним уређајима за снимање саобраћаја (возило - пресретач).

(4) На возило из става 3 овог члана, за вријеме док врши послове откривања и доказивања саобраћајних прекршаја, не примјењују се одредбе овог закона о ограничењу брзине, пропуштању пјешака, забрани пресијецања колоне пјешака, забрани претицања и обилажења возила и забрани коришћења уређаја за комуникацију, под условом да не угрожава безбједност других учесника у саобраћају.

(5) Ближи начин употребе средстава за снимање и њихове техничке карактеристике прописује орган државне управе надлежан за послове саобраћаја.

XV. НАДЗОР

Члан 314 *(„Сл.лист ЦГ“, број 58/14)*

(1) Надзор над спровођењем овог закона и прописа донијетих на основу овог закона, у оквиру утврђених надлежности, врше: Министарство, орган државне управе надлежан за послове саобраћаја, орган државне управе надлежан за послове образовања, орган државне управе надлежан за послове здравља и орган државне управе надлежан за послове економије.

(2) Послове инспекцијског надзора, у складу са овим законом и законом којим се уређује инспекцијски надзор, врше: овлашћено службено лице Министарства и овлашћено службено лице надлежног органа, инспектор за друмски саобраћај, инспектор за државне путеве, здравствени инспектор, просвјетни инспектор и тржишни инспектор.

(3) Послове инспекцијског надзора у односу на надлежност општине у регулисању саобраћаја на свом подручју из члана 9 овог закона врши инспекцијски орган локалне управе надлежан за послове саобраћаја, у складу са законом.

(4) Влада Црне Горе подноси Скупштини Црне Горе Извјештај о стању безбједности саобраћаја на путевима најмање једном годишње, најкасније до 31. марта текуће године за претходну годину.

Члан 337

Даном почетка примјене овог закона престаје да важи Закон о безбједности саобраћаја на путевима („Службени лист РЦГ“, бр. 72/05 и 27/06).

*

3.3.1. Уредба о повјеравању дијела послова Управе полиције Главном граду - Подгорица

(„Сл.лист ЦГ“, бр. 7/13, 32/13 и 40/16 од 30.06.2016.)

Члан 1 *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 32/13 и 40/16)*

(1) Послови државне управе из надлежности Управе полиције који се односе на премјештање возила: која нијесу уклоњена са коловоза у случају из члана 57; паркираних супротно члану 58; паркираних на мјестима из члана 60 став 1 и у случају из члана 290 став 4 и члана 301 став 4 Закона о безбједности саобраћаја на путевима ("Службени лист ЦГ", број 33/12), на друго мјесто, повјеравају се Главном граду Подгорица.

(2) У вршењу послова из става 1 овог члана, који се односе на премјештање возила паркираних на мјестима из члана 60 став 1 Закона о безбједности саобраћаја на путевима, Главном граду Подгорица повјеравају се и послови издавања прекршајног налога и покретања прекршајног поступка у складу са законом.

Члан 2 *(„Сл.лист ЦГ“, број 40/16)*

Главни град Подгорица послове из члана 1 ове уредбе, вршиће на територији Главног града и то: на локалним путевима и улицама у насељима, другим јавним површинама, као и на дијелу државног пута који пролази кроз насеља у Главном граду.

Члан 3

Финансијска средства за вршење повјерених послова обезбјеђује Главни град.

Члан 4

Организацију вршења повјерених послова, број и структуру извршилаца утврдиће надлежни орган Главног града.

*

3.3.2. Уредба о повјеравању дијела послова Управе полиције Пријестоници Цетиње и општинама Бар, Будва, Бијело Поље, Тиват, Котор, Никшић, Улцињ и Херцег Нови

(„Сл.лист ЦГ“, бр. 7/13, 32/13 и 46/14 од 31.10.2014.)

Члан 1 *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 32/13 и 46/14)*

(1) Послови државне управе из надлежности Управе полиције који се односе на премјештање возила: која нијесу уклоњена са коловоза у случају из члана 57; паркираних супротно члану 58; паркираних на мјестима из члана 60 став 1 и у случају из члана 290 став 4 и члана 301 став 4 Закона о безбједности саобраћаја на путевима ("Службени лист ЦГ", број 33/12), на друго мјесто, повјеравају се Пријестоници Цетиње и општинама Бар, Будва, Бијело Поље, Тиват, Котор, Никшић, Улцињ и Херцег Нови (у даљем тексту: општина).

(2) У вршењу послова из става 1 овог члана, који се односе на премјештање возила паркираних на мјестима из члана 60 став 1 Закона о безбједности саобраћаја на путевима, надлежном органу општине повјеравају се и послови издавања прекршајног налога и покретања прекршајног поступка у складу са законом.

Члан 2

Послове из члана 1 ове уредбе, вршиће надлежни органи општина на локалним путевима и улицама у насељима, другим јавним површинама, као и на дијелу државног пута који пролази кроз насеља општина.

Члан 3

Финансијска средства за вршење повјерених послова обезбјеђују општине.

Члан 4

Организацију вршења повјерених послова, број и структуру извршилаца утврдиће надлежни органи општина.

*

3.4. Закон о жељезници

(„Сл.лист ЦГ", број 27/13 од 11.06.2013)

I. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Предмет

Члан 1

Овим законом уређују се услови и начин управљања жељезничком инфраструктуром (у даљем тексту: инфраструктура) и обављања превоза у жељезничком саобраћају.

Значење израза

Члан 4 тачка 24

Поједини изрази употријебљени у овом закону имају сљедећа значења:

24) **управљач путева** је орган управе надлежан за управљање државним путевима, односно орган локалне управе надлежан за управљање општинским путевима;

III. УПРАВЉАЊЕ ИНФРАСТРУКТУРОМ

Заштита контактне мреже

Члан 19

(1) Приликом реконструкције, изградње и одржавања надвожњака, тунела, галерија, вијадуката, пасарела и других објеката изнад електрифицираних жељезничких пруга или жељезничких пруга које су планиране за електрификацију, управљач инфраструктуре, управљач путева, ималац индустријске жељезнице и ималац лучке жељезнице су дужни да обезбиједе водонепропустљивост тих објеката ради заштите контактне мреже.

(1) Приликом чишћења снијега са надвожњака изнад електрифицираних жељезничких пруга мора да се обезбиједи одговарајућа механичка заштита од обрушавања снијега на контактну мрежу.

(2) Сагласност за изградњу, односно реконструкцију објеката из става 1 овог члана издаје Орган управе, по претходно прибављеном мишљењу управљача инфраструктуре.

Одржавање заједничких објеката

Члан 27

(1) Одржавање заједничких стубова и заједничких конструкција на мосту изграђеном за инфраструктуру и јавни пут врши управљач инфраструктуре, у складу са саобраћајно-техничким прописима и стандардима.

(2) Трошкове одржавања заједничких стубова и конструкција на мосту из става 1 овог члана сносе, у једнаким износима, управљач инфраструктуре и управљач путева.

Поступање у случају елементарних непогода

Члан 28

(1) Ако на инфраструктури дође до прекида саобраћаја због елементарних непогода, а управљач инфраструктуре није у стању да сам отклони настале сметње и успостави жељезнички саобраћај у што краћем року, јединица локалне самоуправе на чијој је територији дошло до прекида

жељезничког саобраћаја дужна је да, без одлагања, пружи помоћ и, у сарадњи са управљачем инфраструктуре, одреди мјере за отклањање сметњи и успостављање жељезничког саобраћаја.

(2) У случају да се за отклањање посљедица елементарних непогода из става 1 овог члана користе услуге, техничка средства и материјал правних и физичких лица, трошкове коришћења тих услуга, средстава и материјала сноси управљач инфраструктуре.

Накнада за коришћење инфраструктуре

Члан 32

(1) За коришћење инфраструктуре, корисник инфраструктуре плаћа накнаду за:

- пружни појас;
- земљиште које припада инфраструктури;
- пословни простор (отворени и затворени).

(2) Накнада из става 1 овог члана плаћа се мјесечно.

(3) За постављање и коришћење постављених водоводних и канализационих цјевовода, телефонских, телекомуникационих, електричних и других водова, подземних каблова, других инсталација, антенских и других уређаја, рекламних паноа и објеката у комерцијалне и друге сврхе у пружном појасу и земљишту које припада инфраструктури, власник, односно корисник тих објеката и инсталација плаћа накнаду.

(4) Накнаду из става 1 овог члана не плаћају органи државне управе и јединице локалне самоуправе за обављање послова из своје надлежности.

(5) За објекте из става 3 овог члана који су у државној својини не плаћа се накнада.

(6) Висину и начин плаћања накнаде из ст. 1 и 3 овог члана утврђује Влада.

(7) Средства остварена од накнада из ст. 1 и 3 овог члана приход су буџета Црне Горе и користе се за одржавање, управљање и регулисање саобраћаја, реконструкцију и модернизацију инфраструктуре.

Укрштање инфраструктуре са јавним путевима

Члан 44

(1) Укрштање инфраструктуре са јавним путевима изван простора за који су донијети одговарајући просторно-плански документи се врши њиховим свођењем на најнеопходнији број, усмјеравањем два или више јавних путева на заједничко мјесто укрштања.

(2) Размак између два укрштања инфраструктуре и јавног пута не може да буде мањи од 2.000 метара.

(3) Укрштање инфраструктуре са некатегорисаним путевима врши се усмјеравањем тих путева на најближи јавни пут који се укрштa са инфраструктуром, а ако то није могуће, врши се међусобно повезивање некатегорисаних путева и њихово укрштање са инфраструктуром на заједничком мјесту.

Трошкови у случају изградње нове инфраструктуре или пута

Члан 45

Уколико до укрштања инфраструктуре и пута дође због изградње нове инфраструктуре или новог пута трошкове изградње надвожњака, подвожњака, односно путног прелаза, постављања уређаја, направа и друге трошкове за одвијање безбједног и несметаног саобраћаја на путном прелазу сноси инвеститор изградње нове инфраструктуре или новог пута.

Одржавање путног прелаза

Члан 46

(1) Када је укрштање инфраструктуре и пута изведено у истом нивоу, изграђени путни прелаз сматра се саставним дијелом инфраструктуре са обје стране колосјека у ширини од три метра, рачунајући од осе крајњег колосјека.

(2) О одржавању дијела путног прелаза из става 1 овог члана и о обезбјеђивању услова за одвијање безбједног и несметаног саобраћаја на путном прелазу стара се управљач инфраструктуре.

(3) Управљач инфраструктуре дужан је да одржава коловоз на путном прелазу из става 2 овог члана, на начин којим се обезбјеђује безбједан и несметан друмски саобраћај.

(4) Остале дјелове пута са обје стране путног правца одржава управљач путева, на начин који омогућава безбједан и несметан жељезнички саобраћај.

Трошкови одржавања путног прелаза

Члан 47

(1) Трошкове одржавања путног прелаза и трошкове обезбјеђења услова за одвијање безбједног и несметаног саобраћаја на путном прелазу сносе:

1) управљач инфраструктуре за одржавање колосјека и осталих дјелова инфраструктуре на путном прелазу, сигналних уређаја и знакова који упозоравају жељезничке раднике у возу на путни прелаз и жељезничких телефонских веза са путним прелазима;
2) управљач путева за одржавање коловоза на путном прелазу и саобраћајних знакова на путевима који упозоравају учеснике у друмском саобраћају на путни прелаз;
3) на једнаке дјелове, управљач инфраструктуре и управљач путева за:
   - одржавање уређаја за давање знакова, који служе да се учесницима у друмском саобраћају на путном прелазу најави приближавање воза и уређаја за затварање саобраћаја на путном прелазу,
   - руковање уређајима за затварање саобраћаја на путном прелазу и друге непосредне трошкове за осигурање безбједног и несметаног саобраћаја на путном прелазу.

(2) Управљач инфраструктуре сноси у цјелини трошкове регулисања жељезничког саобраћаја, одржавања сигнално-сигурносних уређаја и вршења других послова у вези са обезбјеђивањем услова за одвијање безбједног и несметаног саобраћаја на путном прелазу.

(3) Ако некатегорисани пут претежно користи управљач путева, трошкове одржавања коловоза и обезбјеђивања услова за одвијање безбједног и несметаног саобраћаја на путном прелазу сноси у цјелини управљач путева.

Уговор

Члан 48

(1) Управљач инфраструктуре и управљач путева дужни су да закључе уговор којим се ближе уређују међусобна права и обавезе у погледу путних прелаза.

(2) Уговор из става 1 овог члана садржи: врсту и обим радова на одржавању коловоза и вријеме извођења тих радова, висину трошкова и учешће уговорних страна у обезбјеђивању средстава за исплату трошкова за одвијање безбједног и несметаног саобраћаја на путном прелазу, начин плаћања трошкова, као и друга питања од међусобног значаја.

Замјена и укидање путних прелаза

Члан 49

(1) Ако се путни прелаз замјењује надвожњаком, односно подвожњаком или се укида због усмјеравања пута, трошкове тих измјена извршених на инфраструктури и путу сносе:

1) инвеститор радова на инфраструктури, ако је та промјена условљена претежно потребама жељезничког саобраћаја;
2) управљач путева, ако је та промјена условљена претежно потребама друмског саобраћаја, а на некатегорисаном путу који претежно користи други субјекат трошкове измјена на инфраструктури и путу сноси у цјелости тај субјекат.

(2) У случају других промјена у вези са укрштањем, укључујући прилагођавање и побољшање сигурносних и других уређаја, трошкове извршених измјена на инфраструктури и путу из става 1 овог члана сносе заједнички инвеститор радова на инфраструктури, управљач путева и субјекат који претежно користи некатегорисани пут, сразмјерно потребама жељезничког и друмског саобраћаја које су условиле те промјене, осим ако се друкчије не споразумију.

Путни прелаз за пјешаке

Члан 50

(1) Путни прелаз који служи искључиво за пјешаке може се изградити и користити на основу сагласности Органа управе.

(2) Трошкове изградње, опремања потребним уређајима и знаковима и одржавања путног прелаза из става 1 овог члана сноси управљач путева.

Обавезе управљача путева

Члан 51

(1) Управљач путева је дужан да изгради асфалтирани коловозни застор на земљаном путу, дужине 20 метара од осе крајњих колосјека, који се укршта са инфраструктуром у истом нивоу.

(2) Ако изградњом инфраструктуре дође до њеног укрштања са путем из става 1 овог члана, трошкове изградње коловозног застора на земљаном путу сноси инвеститор радова на инфраструктури.

Престанак важења прописа

Члан 80 *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 43/13)*

Даном почетка примјене овог закона престаје да важи Закон о жељезници ("Службени лист РЦГ", број 21/04 и "Службени лист ЦГ", број 54/09) и одредба члана 62 Закона о измјенама и допунама Закона којим су прописане новчане казне за прекршаје ("Службени лист ЦГ", број 40/11).

Ступање на снагу закона

Члан 81

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном листу Црне Горе", а примјењиваће се од 1. јануара 2014. године.

*****

3.5. Закон о лукама

(„Сл.лист ЦГ“, бр. 51/08, 27/13 и 18/19 од 22.03.2019.)

I. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Предмет закона

Члан 1

Овим законом уређују се: правни статус, подјела лука, управљање, накнаде, концесије, ред, инспекцијски надзор као и друга питања која су од значаја за луке у Црној Гори.

Управљање лукама

Члан 8

(1) Лукама од националног значаја управља орган управе надлежан за луке (у даљем тексту: Орган управе) у складу са овим законом.

(2) Лукама од локалног значаја управља правно лице које управља морским добром (у даљем тексту: Правно лице) у складу са овим и законом којим се уређује управљање морским добром.

Накнаде

Члан 10

(1) У складу са уговором о концесији концесионар плаћа концесиону накнаду.

(2) Дио концесионе накнаде из става 1 овог члана усмјерава се јединици локалне самоуправе на чијој територији се лука налази, у складу са законом који уређује финансирање јединица локалне самоуправе.

VII. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Завршне одредбе

Члан 35

Даном примјене овог закона престају да важе одредбе Главе 3 "Луке и пристаништа", чл. 23, 24 и 25 Закона о поморској и унутрашњој пловидби ("Службени лист СРЈ", бр. 12/98, 44/99, 74/99, 73/00),

одредбе Главе IV "Луке и пристаништа" чл. 25 до 40 став 2 Закона о поморској и унутрашњој пловидби ("Службени лист СРЦГ", бр. 19/78, 8/79, 19/87, 39/89, 22/90, 13/91), као и одредбе члана 5 став 1 у односу на управљање лукама и лучким подручјем које Влада одреди да су од националног значаја и чл. 21 и 24 Закона о морском добру ("Службени лист РЦГ", бр. 14/92).

*

3.6. Закон о поморској и унутрашњој пловидби

(„Сл.лист СРЈ“, бр. 12/98, 44/99, 74/99 и 73/00 од 29.12.2000.; Види члан 47 Закона 17/07, члан 45 Закона 46/07, члан 35 Закона 51/08, члан 68 Закона 20/11, члан 193 Закона 10/13-9 и члан 208 Закона 62/13-38)

ПРВИ ДЕО - УВОДНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1

Овим законом уређују се безбедност пловидбе на мору и унутрашњим водама Савезне Републике Југославије, пловни путеви на обалном мору и на унутрашњим водама у Савезној Републици Југославији, државна припадност, идентификација и упис брода, основи својинско-правних односа у погледу бродова, бродар, облигациони односи који се односе на бродове, пловидбене незгоде, поступак извршења и обезбеђења на бродовима и меродавно право и надлежност судова у Савезној Републици Југославији за спорове са међународним обележјем.

СЕДМИ ДЕО - ПЛОВИДБЕНЕ НЕЗГОДЕ

Глава 2 - НАКНАДА ТРОШКОВА ТРАГАЊА И СПАСАВАЊА И НАГРАДА

2. Накнада трошкова и награда

Члан 808

(1) Трошкове настале у вези са трагањем и спасавањем угрожених лица на мору сноси јединица локалне самоуправе на чијем подручју се догодила незгода.

(2) Трошкови настали у вези са трагањем и спасавањем угрожених ствари на мору, односно унутрашњим пловним путевима надокнађују се из вредности спасених ствари.

(3) Ако трошкови трагања и спасавања угрожених ствари на мору, односно унутрашњим пловним путевима износе више од њихове вредности, разлика се надокнађује из савезног буџета.

(4) За спасавање лица спасиоцу не припада награда.

(5) Изузетно од одредбе става 4. овог члана, ако је у спасавању учествовало више спасилаца од којих су неки спасли лица а неки брод или ствари с брода, спасиоцу који је спасао само лица припада правични део награде за спасавање признате спасиоцу брода и ствари с брода.

ЈЕДАНАЕСТИ ДЕО - ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1077

Даном ступања на снагу овог закона престају да важе:

1) Закон о поморској и унутрашњој пловидби ("Службени лист СФРЈ", бр. 22/77, 13/82, 30/85, 80/89 и 29/90 и "Службени лист СРЈ", бр. 34/92);
2) Закон о поморској пилотажи ("Службени лист СФРЈ", бр. 14/65).

***

4. ПРЕДУЗЕТНИШТВО

4.1. Закон о унутрашњој трговини

(„Сл.лист ЦГ“, бр. 49/08 и 38/19 од 05.07.2019.; Види члан 12 Закона 57/11-31)

I. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1

Овим законом уређује се унутрашња трговина (у даљем тексту: трговина), услови и облици вршења трговине, заштита од нелојалне конкуренције у трговини и надзор над примјеном овог закона.

Члан 5

Трговцу се не може актима државних органа, органа локалне самоуправе или организација које врше јавна овлашћења ограничити право слободног наступања на тржишту или доводити у неравноправан положај на тржишту поједини трговци и купци.

II. ТРГОВИНА

1. Врсте трговине

3) Трговина на мало

Члан 15 *(„Сл.лист ЦГ“, број 38/19)*

(1) Трговина на мало обавља се у посебним просторијама (продавницама), као и на другим продајним мјестима која испуњавају прописане услове.

(2) Друга продајна мјеста, на којима се врши трговина на мало су: штандови - тезге, киосци, аутомати, покретне продавнице и сл.

(3) Друга продајна мјеста у смислу става 2 овог члана, могу се организовати у затвореном или отвореном простору, на пијаци или изван пијаце у складу са посебним прописом локалне самоуправе.

(4) Трговином на другим продајним мјестима сматрају се и пригодне продаје (приредбе, сајмови, изложбе и др.).

2. Трговинске услуге

Члан 30 ст. 4 и 5

(4) Трговац који пружа услугу пијаце утврђује пијачни ред, којим се ближе уређују правила за излагање робе и начин продаје, као и друга правила за обављање трговине, у складу са прописима.

(5) На пијачни ред из става 4 овог члана сагласност даје надлежни орган локалне самоуправе.

III. УСЛОВИ ЗА ОБАВЉАЊЕ ТРГОВИНЕ

Доказ о набавци робе

Члан 32 став 3

(3) Пољопривредни произвођач за пољопривредне производе из сопствене производње, који су предмет продаје, дужан је да обезбиједи потврду о поријеклу коју издаје орган локалне управе надлежан за послове пољопривреде.

Пријава

Члан 33 *(„Сл.лист ЦГ“, број 38/19)*

(1) Ако законом није друкчије прописано, трговац је дужан да о почетку обављања дјелатности трговине поднесе пријаву органу управе надлежном за послове инспекцијског надзора - надлежној инспекцији (у даљем тексту: надлежни орган), најкасније на дан отпочињања обављања дјелатности трговине.

(2) Трговац је дужан да о промјени података из пријаве из става 1 овог члана, обавијести надлежни орган у року од осам дана од дана настанка промјене.

(3) Трговац је дужан да о престанку обављања дјелатности трговине обавијести надлежни орган у року од осам дана од дана престанка обављања дјелатности трговине.

(4) Евиденцију о подацима из ст. 1, 2 и 3 овог члана води надлежни орган у посебном регистру пријава трговине.

(5) Копију пријаве из става 1 овог члана, односно обавјештења из ст. 2 и 3 овог члана, надлежни орган је дужан да, у року од три дана од дана подношења пријаве односно пријема обавјештења достави органу локалне управе надлежном за послове предузетништва, ради вођења евиденције.

(6) Садржину обрасца пријаве из става 1, обавјештења из ст. 2 и 3 и регистра из става 4 овог члана прописује Министарство.

Радно вријеме

Члан 35

Радно вријеме и распоред дневног и недјељног радног времена и радног времена у дане државних празника продавница и других продајних мјеста, као и радно вријеме за пијаце, сајмове, изложбе и друге повремене начине обављања трговине прописује надлежни орган локалне самоуправе.

Члан 35а *(„Сл.лист ЦГ“, број 38/19)*

(1) Трговина на велико и трговина на мало не може да се обавља недјељом и у дане државних и других празника одређеним законом којим се уређују државни и други празници.

(2) Изузетно од става 1 овог члана, недјељом и у дане државних и других празника трговина на велико и трговина на мало може се обављати у:

1) апотекама;
2) специјализованим продавницама или киосцима за продају хлеба, пекарских производа и колача, цвијећа, сувенира, штампе, средстава за заштиту биља или погребне опреме;
3) бензинским станицама и продавницама за трговину на мало у оквиру бензинских станица;
4) пијацама;
5) штандовима - тезгама, витринама и аутоматима изван пијаца и покретним продавницама;
6) продавницама, киосцима и аутоматима смјештеним унутар затворених подручја аутобуских и жељезничких станица, аеродрома и лука;
7) штандовима и киосцима у којима се продају робе за вријеме одржавања приредби, фестивала и манифестација, сајмова и за вријеме јавног приказивања кинематографских дјела;
8) складиштима за трговину на велико.

(3) Специјализованим продавницама или киосцима у смислу става 2 тачка 2 овог члана сматрају се продавнице односно киосци у којима се врши продаја претежно једне врсте робе.

VII. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 46

(1) Подзаконски акти за спровођење овог закона донијеће се у року од три мјесеца од дана ступања на снагу овог закона.

(2) До доношења прописа из става 1 овог члана примјењиваће се прописи донесени на основу закона из члана 47 овог закона.

Члан 47

Управни поступци који нијесу правоснажно окончани до ступања на снагу овог закона окончаће се у складу са одредбама Закона о промету робе ("Службени лист СРЦГ", бр. 6/78, 8/79, 34/81, 15/83, 17/87 и 19/89), односно Закона о трговини ("Службени лист СРЈ", бр. 32/93, 50/93, 41/94, 29/96 и 37/02).

Члан 48

Даном ступања на снагу овог закона престаје да важи Закон о промету робе ("Службени лист СРЦГ", бр. 6/78, 8/79, 34/81, 15/83, 17/87 и 19/89) и примјена Закона о трговини ("Службени лист СРЈ", бр. 32/93, 50/93, 41/94, 29/96 и 37/02).

*

4.2. Закон о занатству

(„Сл.лист ЦГ“, бр. 54/09 и 64/09 од 22.09.2009.)

I. ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

Предмет закона

Члан 1

Овим законом уређују се услови за обављање занатске дјелатности и друга питања од значаја за занатску дјелатност.

Занатска дјелатност

Члан 2

(1) Занатска дјелатност (у даљем тексту: занат) је дјелатност коју физичко лице или привредно друштво обавља производњом, прометом и пружањем услуга на тржишту и на основу индивидуалних наруџби, ради стицања добити.

(2) Производима и услугама из става 1 овог члана сматрају се производи који се производе, односно услуге које се пружају, употребом одговарајућих машина, алатки и техничких уређаја, а који нијесу резултат серијске производње, односно процеса рада подијељеног на поједине радне операције, карактеристичног за индустријску производњу.

Сходна примјена закона

Члан 3

Овај закон сходно се примјењују и на дјелатности сличне занату које су традиционално повезане са занатом.

III. УСЛОВИ ЗА ОБАВЉАЊЕ ЗАНАТА

Минимално-технички услови

Члан 9

(1) За обављање заната морају бити испуњени:

1) минимално-технички услови које морају да испуњавају пословне просторије, опрема и средства за обављање заната, односно други услови зависно од врсте и посебних облика заната, у складу са посебним прописима;
2) ако се занат обавља у покретним објектима, занатлија је дужан да прибави дозволу надлежног органа локалне управе на чијој територији обавља дјелатност.

(2) Изузетно од става 1 овог члана, у стамбеним просторијама се могу обављати занати одређени прописом министарства надлежног за предузетништво.

(3) Минимално-технички услови за пословне просторије, опрему и средства за обављање заната из става 1 овог члана утврђују се прописом министарства надлежног за послове занатства (у даљем тексту: Министарство).

Пријава

Члан 12

(1) Занатлија је дужан да о почетку обављања заната поднесе пријаву органу локалне управе надлежном за послове привреде најмање осам дана прије почетка рада.

(2) Пријава из става 1 овог члана садржи:

1) име и презиме, јединствени матични број и адресу, односно назив и сједиште подносиоца пријаве;
2) занимање, односно дјелатност;
3) врсте заната;
4) мјесто и адресу гдје се занат обавља.

(3) Пријава из ст. 1 и 2 овог члана подноси се надлежном органу локалне управе ради уписа у евиденцију.

(4) Начин вођења и садржина евиденције из става 3 овог члана утврђују се прописом локалне самоуправе.

(5) Након уписа у евиденцију, надлежни орган локалне управе за послове привреде доставља, у року од осам дана, податке из пријаве Занатској комори, ради уписа у Регистар занатлија.

Утврђивање испуњености услова

Члан 13

Испуњеност прописаних услова за обављање заната провјеравају надлежни инспекцијски органи.

VII. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Стечена права

Члан 20

(1) Лице које је обављало занат по прописима који су били на снази до ступања на снагу овог закона наставља са обављањем заната.

(2) Занатлије из става 1 овог члана подносе пријаву органу локалне управе надлежном за послове привреде у року од 30 дана од дана ступања на снагу овог закона.

*****

4.3. Закон о иновационој дјелатности

(„Сл.лист ЦГ“, број 82/20 од 06.08.2020.)

I. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Предмет

Члан 1

Овим законом уређује се организација, услови, начин финансирања и подстицања иновационе дјелатности ради унапређења националног иновационог система путем развоја иновационих капацитета и иновационе инфраструктуре, за потребе економског развоја Црне Горе, као и друга питања од значаја за иновациону дјелатност.

Иновациона дјелатност

Члан 2

Иновациона дјелатност подразумијева скуп активности државе и локалне самоуправе, пословног сектора, научне и академске заједнице, цивилног сектора и грађана, чији је циљ модернизација привреде, развој и примјена иновација производа и процеса, употреба иновативних производних технологија, увођење нових пословних модела и сл., као и развој капацитета и инфраструктуре за наведене активности.

Национални иновациони систем

Члан 3

Национални иновациони систем чине међусобно повезани субјекти, Влада Црне Горе (у даљем тексту: Влада), органи државне управе, јединице локалне самоуправе, Савјет за иновације и паметну специјализацију и Фонд за иновације Црне Горе, који управљају иновационом дјелатношћу, подстичу њен развој и финансирају је, као и субјекти који обављају иновациону дјелатност, субјекти који обезбјеђују иновациону инфраструктуру, инвеститори у иновациону дјелатност и други субјекти из области науке, образовања и привреде, који доприносе развоју иновационих капацитета, стварању идеја и примјени иновација.

Значење израза

Члан 10 тач. 1 и 6

Изрази употријебљени у овом закону имају сљедеће значење:

1) **иновација** је нови или побољшани производ или процес или комбинација производа и процеса, који се значајно разликује од постојећих или претходних производа или процеса и

који је стављен на располагање потенцијалним корисницима (производ) или стављен у употребу (процес);

6) **иновација у јавном сектору** је нови или побољшани производ или процес или комбинација производа и процеса, који се значајно разликује од претходних производа или процеса, у надлежности организације из јавног сектора - државе или локалне самоуправе, развијена са учешћем пословног сектора или без њега и може да укључује јавно-приватно партнерство;

II. РЕАЛИЗАЦИЈА ИНОВАЦИОНЕ ДЈЕЛАТНОСТИ

Иновативни програми и пројекти

Члан 11

(1) Иновациона дјелатност која се финансира из средстава органа државне управе, јединица локалне самоуправе или фонда који подстиче иновациону дјелатност, реализује се кроз иновативне програме и пројекте, у складу са приоритетима утврђеним стратегијама и програмима којима се уређује област иновација.

(2) Иновациона дјелатност реализује се и кроз посебне програме и пројекте правних и физичких лица у Црној Гори.

(3) Ближе услове и поступак за одобравање и начин коришћења средстава за иновациону дјелатност из става 1 овог члана, прописује орган државне управе, односно јединица локалне самоуправе која реализује програм подршке или фонд који подстиче иновациону дјелатност, у складу са прописима којима се уређује државна помоћ.

Јавни конкурс

Члан 12

Орган државне управе, односно јединица локалне самоуправе, као и фонд који подстиче иновациону дјелатност, расписује јавни конкурс за финансирање иновативних програма и пројеката из члана 11 став 1 овог закона, у складу са расположивим средствима.

Оцјењивање иновативног програма и пројекта

Члан 13

(1) Оцјењивање иновативних програма и пројеката из члана 11 став 1 овог закона, врше независни експерти које именује орган државне управе, односно јединица локалне самоуправе или фонд који реализује програм подршке, уз поштовање начела независности, непристрасности, објективности, прецизности и конзистентности у оцјењивању.

(2) Критеријуме за именовање експерата, као и поступак оцјене иновативних програма и пројеката из става 1 овог члана прописује орган државне управе, односно јединица локалне самоуправе или фонд који реализује програм подршке.

Уговор о реализацији иновативног програма и пројекта

Члан 14

Међусобна права и обавезе између органа државне управе, односно јединица локалне самоуправе и фонда који финансира иновативни програм или пројекат подршке и корисника средстава за одобрени иновативни програм или пројекат из члана 11 овог закона уређују се уговором.

Савјет

Члан 17

Савјет управља иновационом дјелатношћу кроз остваривање сарадње органа државне управе, јединица локалне самоуправе, привреде и других субјеката.

Надлежност Савјета

Члан 18

Савјет анализира стање и достигнућа у иновационој дјелатности, даје стручне предлоге и има овлашћење да:

- предлаже Влади политике и стратегије којима се уређује област иновација и технолошког развоја у Црној Гори;
- даје мишљење на предлоге закона и других прописа из области иновационе дјелатности и других области, који обезбјеђују опште услове за подстицај иновационе дјелатности и коришћење њених резултата;
- прати остваривање стратегија којима се уређује област иновација и технолошког развоја у Црној Гори;
- утврђује програме од општег интереса у области иновација и паметне специјализације;
- сарађује са другим савјетима и субјектима националног иновационог система; и
- врши друге послове прописане овим законом и актом о оснивању Савјета.

Састав Савјета

Члан 19

(1) Савјет именује Влада, на период од четири године.

(2) Савјет се именује из реда представника Владе, органа државне управе, јединица локалне самоуправе, научне, академске и пословне заједнице, као и из реда истакнутих стручњака који дају допринос у развоју иновационе дјелатности.

(3) Актом о образовању Савјета утврђује се број, састав, начин избора и разрјешења чланова Савјета и друга питања од значаја за рад Савјета.

V. НАДЗОР И ФИНАНСИРАЊЕ

Финансирање субјеката иновационе дјелатности

Члан 35

Субјекти иновационе дјелатности из чл. 21 до 24 овог закона, могу се финансирати из:

- сопствених прихода;
- комерцијализације иновација, односно преносом, продајом или лиценцирањем резултата својих иновативних активности;
- фондова ризичног капитала;
- средстава инвеститора у иновациону дјелатност;
- националних и међународних програма, пројеката и фондова;
- буџета Црне Горе;
- буџета јединица локалне самоуправе;
- фонда који подстиче иновациону дјелатност;
- донација, спонзорстава и легата; и
- других извора.

VII. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Рок за образовање Савјета

Члан 40

(1) Савјет из члана 19 овог закона образоваће се у року од 60 дана од дана ступања на снагу овог закона.

(2) До образовања Савјета из става 1 овог члана, функцију Савјета обављаће досадашњи Савјет за иновације и паметну специјализацију.

(3) Даном конституисања Савјета у складу са овим законом, престаје мандат чланова Савјета именованих у складу са Одлуком о оснивању Савјета за иновације и паметну специјализацију ("Службени лист ЦГ", број 56/19).

Престанак важења

Члан 44

Даном ступања на снагу овог закона престаје да важи Закон о иновативној дјелатности ("Службени лист ЦГ", број 42/16).

***

5. ПЛАНИРАЊЕ ПРОСТОРА И ИЗГРАДЊА ОБЈЕКАТА

5.1. Закон о планирању простора и изградњи објеката

("Сл. лист ЦГ", бр. 64/17, 44/18, 63/18, 11/19 – испр. и 82/20 од 06.08.2020.)

I. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Предмет

Члан 1

Овим законом уређује се систем планирања простора, начин и услови изградње објеката, легализација бесправних објеката и друга питања од значаја за планирање простора и изградњу објеката (у даљем тексту: планирање и изградња).

Електронска комуникација

Члан 4 *(„Сл.лист ЦГ“, број 82/20)*

(1) Комуникација у области планирања, изградње, издавања лиценци и легализације бесправних објеката обавља се електронским путем у складу са законом којим се уређује електронска управа, електронска идентификација, електронски потпис и електронски документ и овим законом.

(2) Електронска комуникација из става 1 овог члана обезбјеђује се у поступку израде и доношења планских докумената, доношења управних и осталих аката, као и кроз међусобну комуникацију са надлежним органима државне управе, органима локалне самоуправе, органима локалне управе, органима за техничке услове, правним лицима која ревидују техничку документацију и врше стручни надзор над грађењем, правним и физичким лицима и другим субјектима који учествују у пословима планирања и изградње.

(3) Ако странка то захтијева, захтјев за издавање управног акта, односно пријава грађења, пријава употребе објекта и захтјев за легализацију, подноси се односно издаје и у аналогној односно писаној форми.

(4) Начин и поступак комуникације из ст. 1, 2 и 3 овог члана прописује орган државне управе надлежан за послове планирања и изградње (у даљем тексту: Министарство).

II. ПЛАНИРАЊЕ ПРОСТОРА

3. Израда и доношење планских докумената

Врсте планских докумената

Члан 15

(1) Плански документи су:

1) просторни план Црне Горе;
2) план генералне регулације Црне Горе.

(2) Доношење просторног плана Црне Горе и плана генералне регулације Црне Горе је обавезно.

(3) Просторни план Црне Горе и план генералне регулације Црне Горе доноси Скупштина Црне Горе (у даљем тексту: Скупштина).

Руководилац израде планског документа

Члан 22

(1) Израдом планског документа руководи руководилац израде планског документа.

(2) Руководиоца израде планског документа одређује Влада на предлог министра надлежног за послове планирања.

(3) За руководиоца израде просторног плана Црне Горе може се одредити дипломирани просторни планер који посједује најмање квалификацију VII 1 поднивоа оквира квалификација са најмање 15 година радног искуства на пословима просторног планирања.

(4) За руководиоца израде плана генералне регулације Црне Горе може се одредити дипломирани инжењер архитектуре или дипломирани просторни планер који посједује најмање

квалификацију VII 1 поднивоа оквира квалификација са најмање 15 година радног искуства на пословима просторног односно урбанистичког планирања.

(5) Руководилац израде планског документа одговоран је за усклађеност планског документа са овим законом.

(6) Руководилац израде планског документа одређује стручни тим за израду планског документа, уз сагласност Министарства.

(7) У стручни тим из става 6 овог члана може да се одреди лице које посједује најмање квалификацију VII1 поднивоа оквира квалификација са најмање пет година радног искуства на пословима просторног односно урбанистичког планирања.

(8) У стручни тим из става 6 овог члана обавезно се одређује најмање један представник јединице локалне самоуправе за чију се територију израђује плански документ, кога именује извршни орган јединице локалне самоуправе.

(9) Руководилац израде планског документа и стручни тим имају право на накнаду у висини одређеној актом из става 2 овог члана.

Одлука о изради планског документа

Члан 24 ст. 1-7

(1) Изради планског документа приступа се на основу одлуке о изради планског документа (у даљем тексту: одлука о изради) коју доноси Влада.

(2) Одлука о изради садржи, нарочито: правни основ израде; територију односно подручје за које се план израђује, рок израде; начин финансирања, начин сарадње са сусједним државама у односу на планирање простора и подручја мора и др.

(3) Нацрт одлуке о изради плана генералне регулације Црне Горе Министарство доставља јединици локалне самоуправе ради давања предлога смјерница за израду програмског задатка.

(4) Предлог смјерница за израду програмског задатка јединица локалне самоуправе доставља Министарству у року од 30 дана од дана пријема нацрта одлуке из става 3 овог члана.

(5) Ако јединица локалне самоуправе не достави предлог смјерница за израду програмског задатка у року из става 4 овог члана, сматраће се да нема захтјева у погледу допуне нацрта одлуке о изради.

(6) Предлози смјерница из става 4 овог члана обавезно садрже позиве на одредбе закона, посебних прописа, секторских стратегија, планова, студија и других докумената прописаних посебним законима на којима се заснивају предлози смјерница.

(7) Предлозима смјерница из става 4 овог члана не могу се постављати услови којима се мијењају циљеви, програмска полазишта и смјернице за израду планског документа одређени Просторним планом Црне Горе.

Претходно учешће јавности

Члан 27

(1) Министарство је дужно да након доношења одлуке о изради и израде концепта планског документа организује упознавање заинтересоване јавности са циљевима и сврхом израде планског документа, могућим планским рјешењима и ефектима планирања (у даљем тексту: претходно учешће јавности).

(2) Обавјештење о претходном учешћу јавности Министарство објављује на интернет страници и у једном дневном штампаном медију који се издаје и дистрибуира на територији Црне Горе.

(3) Министарство је дужно да о претходном учешћу јавности обавијести јединицу локалне самоуправе и орган за техничке услове, у року од два дана од дана објављивања обавјештења из става 2 овог члана.

(4) Начин организације претходног учешћа јавности одређује Министарство, с тим што учешће јавности не може трајати краће од 30 дана.

(5) Министарство је дужно да у року од 30 дана од дана истека рока из става 4 овог члана сачини извјештај о мишљењима и предлозима заинтересоване јавности, као и извјештај о мишљењима и предлозима јединице локалне самоуправе и органа за техничке услове.

(6) Извјештај о мишљењима и предлозима заинтересоване јавности и извјештај о мишљењима и предлозима јединице локалне самоуправе и органа за техничке услове, Министарство је дужно да објави на интернет страници у року од седам дана од дана истека рока из става 5 овог члана.

(7) Ближи начин организације претходног учешћа јавности прописује Министарство.

Достављање нацрта планског документа јединици локалне самоуправе и органу за техничке услове

Члан 28

(1) Нацрт планског документа Министарство, прије ревизије, доставља на мишљење јединици локалне самоуправе и органу за техничке услове.

(2) Јединица локалне самоуправе и орган за техничке услове дужни су да мишљење на нацрт планског документа доставе Министарству у року од 30 дана од дана пријема нацрта.

(3) Ако се мишљење на нацрт планског документа не достави у року из става 2 овог члана, сматраће се да нема примједби.

(4) Ако орган за техничке услове у мишљењу наведе да није сагласан са предложеним техничким условима, дужан је да у року од 60 дана од дана пријема нацрта планског документа достави нови предлог у погледу техничких услова за чије је издавање надлежан.

(5) Техничким условима из става 4 овог члана сматрају се услови прикључења на инфраструктуру.

Савјет за ревизију

Члан 30

(1) Ревизију планског документа врши Савјет за ревизију (у даљем тексту: Савјет).

(2) Савјет именује Влада.

(3) У Савјет се може именовати лице који посједује најмање квалификацију VII 1 поднивоа оквира квалификација и које има најмање 15 година радног искуства на пословима просторног односно урбанистичког планирања.

(4) У Савјет се обавезно именује и представник јединице локалне самоуправе за чију територију се врши ревизија планског документа.

(5) У Савјет се не може именовати лице запослено у Министарству, као ни лице које врши инспекцијски надзор над примјеном овог закона.

Јавна расправа

Члан 33

(1) Јавна расправа из члана 32 овог закона оглашава се у једном дневном штампаном медију који се издаје и дистрибуира на територији Црне Горе и на интернет страници Министарства и траје најмање 30 радних дана од дана оглашавања.

(2) Министарство је дужно да јединици локалне самоуправе и органу за техничке услове достави посебно обавјештење о јавној расправи, у року од два дана од дана оглашавања јавне расправе у једном дневном штампаном медију који се издаје и дистрибуира на територији Црне Горе.

(3) Јавна расправа спроводи се организовањем округлих столова, трибина, презентација и достављањем предлога, сугестија и коментара.

Достављање предлога планског документа органу за техничке услове

Члан 37 *(„Сл.лист ЦГ“, број 82/20)*

(1) Министарство доставља предлог планског документа из члана 36 овог закона органу државне управе надлежном за заштиту животне средине, органима управе надлежним за саобраћај и заштиту културних добара, правним лицима надлежним за услове прикључења на инфраструктуру ради давања сагласности, а јединици локалне самоуправе ради давања мишљења.

(2) Сагласност односно мишљење из става 1 овог члана даје се у року од 30 дана од дана достављања планског документа.

(3) Ако се сагласност, односно мишљење не достави у року из става 2 овог члана сматраће се да су субјекти из става 1 овог члана сагласни са рјешењима планског документа.

4. Спровођење плана генералне регулације Црне Горе

Урбанистички пројекат

Члан 45

(1) Ради спровођења плана генералне регулације Црне Горе, скупштина јединице локалне самоуправе доноси урбанистички пројекат, на предлог извршног органа јединице локалне самоуправе.

(2) Урбанистички пројекат израђује привредно друштво из члана 122 овог закона.

(3) Урбанистички пројекат доноси се за простор дефинисан планом генералне регулације Црне Горе, и то: простор на коме предстоји значајнија и сложенија изградња односно који представља посебно карактеристичну цјелину, простор девастиран бесправном градњом, као и за насеља и дјелове насеља који представљају непокретна културна добра од међународног и националног значаја.

(4) Урбанистички пројекат садржи урбанистичко рјешење којим се дефинише просторни распоред објеката, димензије објеката, уређење терена и основна инфраструктура, у складу са смјерницама дефинисаним планом генералне регулације Црне Горе, као и визуелизација објеката, односно насеља.

(5) Доношење урбанистичког пројекта за насеља и дјелове насеља који представљају непокретна културна добра од међународног и националног значаја је обавезно.

(6) У случају израде урбанистичког пројекта из става 5 овог члана сходно се примјењује и закон којим се уређују културна добра.

(7) Урбанистички пројекат израђује се на топографско-катастарским плановима размјере 1:1.000 и 1:500 или 1:250.

(8) Ако је иницијативу за израду урбанистичког пројекта поднио заинтересовани корисник простора, трошкови израде урбанистичког пројекта падају на његов терет.

(9) Урбанистички пројекат објављује се у "Службеном листу Црне Горе".

(10) Ближи садржај и услове израде урбанистичког пројекта прописује Министарство.

Пројектни задатак за урбанистички пројекат

Члан 46

(1) Изради урбанистичког пројекта приступа се на основу пројектног задатка.

(2) Пројектни задатак из става 1 овог члана израђује главни градски архитекта на основу смјерница из плана генералне регулације Црне Горе, по прибављеном мишљењу главног државног архитекте и органа управе надлежног за заштиту културних добара.

(3) Главни државни архитекта и орган управе надлежан за заштиту културних добара, дужни су да мишљење на пројектни задатак доставе главном градском архитекти у року од десет дана од дана пријема пројектног задатка.

(4) Ако мишљење на пројектни задатак главни државни архитекта и орган управе надлежан за заштиту културних добара не доставе у року из става 3 овог члана сматраће се да немају примједби.

Ревизија урбанистичког пројекта

Члан 47

(1) У поступку израде урбанистичког пројекта обавезна је ревизија.

(2) Ревизијом урбанистичког пројекта сматра се провјера усклађености са пројектним задатком и планом генералне регулације Црне Горе.

(3) Ревизију из става 1 овог члана врши комисија за ревизију урбанистичког пројекта (у даљем тексту: Комисија) коју именује извршни орган јединице локалне самоуправе.

(4) Комисија је дужна да ревизију изврши у року од 15 дана од дана достављања урбанистичког пројекта и да о томе сачини извјештај.

(5) Извјештај из става 4 овог закона дужни су да потпишу сви чланови Комисије.

(6) Извјештај о ревизији урбанистичког пројекта Комисија је дужна да достави извршном органу јединице локалне самоуправе у року од седам дана од дана истека рока из става 4 овог члана.

(7) Јединица локалне самоуправе је дужна да извјештај о ревизији урбанистичког пројекта објави на интернет страници у року од седам дана од дана пријема.

Сагласност на урбанистички пројекат

Члан 48

(1) Извршни орган јединице локалне самоуправе, прије ревизије, доставља урбанистички пројекат на сагласност главном државном архитекти и органу управе надлежном за заштиту културних добара.

(2) Главни државни архитекта и орган управе надлежан за заштиту културних добара дужни су да сагласност на урбанистички пројекат доставе извршном органу јединице локалне самоуправе у року од 15 дана од дана достављања.

(3) Ако главни државни архитекта и орган управе надлежан за заштиту културних добара сагласност на урбанистички пројекат не доставе у року из става 2 овог члана сматраће се да су сагласни.

Јавни конкурс за идејно архитектонско рјешење

Члан 54 *(„Сл.лист ЦГ“, број 82/20)*

(1) За израду идејног архитектонског рјешења, на основу којег се израђује техничка документација, обавезно се расписује јавни конкурс за објекте за потребе државних органа, локалне самоуправе, здравствених, просвјетних, научних, културних, спортских и објеката социјалне заштите који су у државној својини.

(2) Изузетно од става 1 овог члана, јавни конкурс није обавезан за:

- објекте који се финансирају у цјелости или дјелимично из донација или кредита међународних финансијских институција или из средстава других држава кроз пројекте међудржавне сарадње и помоћи,
- реконструкцију објеката.

(3) Јавни конкурс из става 1 овог члана расписује и спроводи Министарство.

(4) Изузетно од става 3 овог члана, за објекте који се у цјелости или дјелимично финансирају из буџета локалне самоуправе, јавни конкурс расписује и спроводи надлежни орган локалне управе.

(5) Начин и поступак расписивања и спровођења јавног конкурса из става 1 овог члана прописује Министарство.

Садржина урбанистичко-техничких услова

Члан 55 *(„Сл.лист ЦГ“, број 82/20)*

(1) Урбанистичко-технички услови садрже, нарочито:

1) ситуациони план са границама парцеле односно локације и односима према сусједним парцелама, односно коридор планираног објекта;
2) намјену парцеле односно локације;
3) правила парцелације;
4) грађевинску и регулациону линију;
5) препоруке за смањење утицаја и заштиту од земљотреса, као и друге услове за заштиту од елементарних непогода и техничко-технолошких и других несрећа;
6) услове и мјере за заштиту животне средине;
7) услове за пејзажно обликовање;
8) услове и мјере заштите непокретних културних добара и њихове заштићене околине;
9) услове за лица смањене покретљивости и лица са инвалидитетом;

10) услове за постављање и градњу помоћних објеката;
11) услове за објекте који могу утицати на безбједност ваздушног саобраћаја;
12) могућност фазног грађења објекта;
13) услове за прикључење на инфраструктуру;
14) услове за објекте који могу утицати на промјене у водном режиму;
15) потребу израде геодетских, геолошких (геотехничких, инжењерско-геолошких, хидрогеолошких, геомеханичких и сеизмичких) подлога, као и вршења геотехничких истражних радова и других испитивања;
16) потребу израде урбанистичког пројекта.

(2) Урбанистичко-технички услови за зграде, осим услова из става 1 овог члана садрже и:
1) максималну спратност односно максималну висинску коту;
2) максимално дозвољени капацитет (бруто грађевинска површина, индекс изграђености, индекс заузетости);
3) смјернице за обликовање и материјализацију, посебно у односу на амбијентална својства подручја у складу са државним смјерницама развоја архитектуре;
4) параметре за паркирање односно гаражирање возила;
5) услове за унапређење енергетске ефикасности.

(3) Урбанистичко-технички услови за трг, сквер, шеталиште и градски парк осим услова из става 1 овог члана, садрже и смјернице за обликовање и материјализацију простора у складу са државним смјерницама развоја архитектуре.

III. УРЕЂИВАЊЕ ГРАЂЕВИНСКОГ ЗЕМЉИШТА

Обавеза уређивања грађевинског земљишта

Члан 58

(1) Уређивање грађевинског земљишта обезбјеђује јединица локалне самоуправе.

(2) Грађевинско земљиште може бити уређено и неуређено.

(3) Уређено грађевинско земљиште је земљиште које је комунално опремљено на начин што је обезбијеђен приступни пут, јавна расвјета, атмосферска канализација и прикључак на водоводну и фекалну инфраструктуру.

(4) Неуређено грађевинско земљиште је земљиште које није комунално опремљено на начин из става 3 овог члана.

(5) Уређивање грађевинског земљишта, у смислу става 3 овог члана, јединица локалне самоуправе обезбјеђује у складу са планом комуналног опремања.

(6) План комуналног опремања из става 5 овог члана доноси јединица локалне самоуправе.

(7) Уређивање грађевинског земљишта обухвата припрему грађевинског земљишта за комунално опремање и комунално опремање.

Припрема грађевинског земљишта за комунално опремање

Члан 59

(1) Припрема грађевинског земљишта за комунално опремање обухвата, нарочито:
1) рјешавање имовинско-правних односа, израду техничке и друге документације;
2) предузимање мјера заштите културног добра и заштите споменика природе који би могли бити угрожени радовима на припреми земљишта;
3) рушење постојећих објеката и уређаја и уклањање материјала, премјештање постојећих надземних и подземних инсталација, као и предузимање мјера за заштиту постојеће инфраструктуре која би могла бити угрожена радовима на припреми земљишта.

Комунално опремање грађевинског земљишта

Члан 60

(1) Комунално опремање грађевинског земљишта обухвата грађење објеката и уређаја комуналне инфраструктуре и то:

1) приступних путева и улица у насељу, јавне расвјете, објеката и уређаја за јавно водоснабдјевање и управљање комуналним отпадним и атмосферским водама, до прикључка на парцелу укључујући и прикључак;
2) надвожњака, подвожњака, мостова, пјешачких пролаза, плочника, тргова, скверова и јавних паркиралишта у насељу;
3) јавних зелених површина у насељу, блоковског зеленила на јавним површинама, терена за рекреацију, дјечијих игралишта, паркова, пјешачких стаза и травњака, бициклистичких стаза;
4) објеката за одлагање и обраду комуналног и грађевинског неопасног отпада;
5) склоништа за збрињавање напуштених и изгубљених животиња;
6) јавних тоалета;
7) других комуналних објеката и инсталација утврђених законом и прописом јединице локалне самоуправе којим се уређују комуналне дјелатности, а обухватају комуналне дјелатности заједничке комуналне потрошње, и
8) прикључака комуналних инсталација чија функција може бити од значаја у условима настанка ванредне ситуације или елементарних непогода.

(5) Под објектима за управљање комуналним отпадним водама из става 1 тачка 1 овог члана не сматрају се септичке јаме.

Заједничко комунално опремање

Члан 61

(1) Комунално опремање за објекте из члана 60 став 1 тач. 2 до 8 овог закона, сматра се заједничким комуналним опремањем.

(2) Заједничко комунално опремање обухвата и припрему за комунално опремање из члана 59 овог закона, у дијелу који се односи на комунално опремање из члана 60 став 1 тач. 2 до 8 овог закона.

(3) Заједничко комунално опремање обезбјеђује јединица локалне самоуправе.

Накнада за уређење

Члан 62

(1) За неуређено грађевинско земљиште плаћа се накнада за уређење.

(2) Накнада за уређење плаћа се за комунално опремање грађевинског земљишта и за припрему грађевинског земљишта за објекте из члана 60 став 1 тач. 1 до 8 овог закона.

(3) Услове, висину накнаде, начин, рокове и поступак плаћања накнаде за уређење прописује надлежни орган локалне самоуправе, сходно економско-тржишној пројекцији из плана генералне регулације Црне Горе, учешћа заинтересованог корисника простора у комуналном опремању, степена комуналне опремљености и др., уз претходну сагласност Владе.

Плаћање накнаде за уређење

Члан 63

(1) Накнаду за уређење грађевинског земљишта плаћа власник неуређеног грађевинског земљишта, које је планским документом предвиђено за грађење.

(2) Накнаду за уређење грађевинског земљишта утврђује надлежни орган локалне управе рјешењем.

(3) Накнада из става 1 овог члана, плаћа се у једнаким мјесечним ратама за период важења плана генералне регулације Црне Горе, осим ако се власник из става 1 овог члана и јединица локалне самоуправе не договоре другачије.

Градска рента

Члан 64

(1) За уређено грађевинско земљиште плаћа се градска рента.

(2) Градску ренту плаћа власник уређеног грађевинског земљишта које је планским документом намијењено за грађење зграде.

(3) Градску ренту утврђује орган локалне управе рјешењем.

(4) Градска рента се утврђује на годишњем нивоу, а плаћа се у једнаким мјесечним ратама.

(5) Финансијска средстава стечена по основу градске ренте користе се за заједничко комунално опремање уређеног грађевинског земљишта.

(6) Услове, начин, рокове и поступак плаћања градске ренте прописује јединица локалне самоуправе, у зависности од степена изграђености објеката и уређаја комуналне инфраструктуре заједничког комуналног опремања, уз претходну сагласност Владе.

Комунално опремање грађевинског земљишта од стране заинтересованог корисника простора

Члан 65

(1) Комунално опремање грађевинског земљишта из члана 60 овог закона може извршити и заинтересовани корисник простора.

(2) Међусобни односи заинтересованог корисника простора и јединице локалне самоуправе, у случају из става 1 овог члана, уређују се уговором.

Финансијска средства за уређење грађевинског земљишта

Члан 66

(1) Финансијска средства за уређење грађевинског земљишта јединица локалне самоуправе обезбјеђује из:

1) накнаде за уређење;
2) градске ренте;
3) средстава јавно-приватног партнерства;
4) других извора у складу са законом.

(2) Финансијска средства из става 1 тач. 1 и 2 овог члана уплаћују се на посебне рачуне буџета јединице локалне самоуправе.

НАПОМЕНА: *Почетак примјене од ступања на снагу Плана генералне регулације Црне Горе*

IV. ИЗГРАДЊА ОБЈЕКАТА

2. Техничка документација

Главни државни архитекта

Члан 87 *(„Сл.лист ЦГ“, број 82/20)*

(1) Ради спровођења државних смјерница развоја архитектуре у Министарству се именује главни државни архитекта.

(2) Главног државног архитекту именује Влада, на предлог Министарства.

(3) Главни државни архитекта може бити лице које је дипломирани инжењер архитектуре који посједује најмање квалификацију VII 1 поднивоа оквира квалификација, са најмање десет година радног искуства у области урбанизма и архитектонске праксе.

(4) Главни државни архитекта:

1) даје сагласност на идејно рјешење архитектонског пројекта зграде, трга, сквера, шеталишта или градског парка у погледу усаглашености са:
   - смјерницама за обликовање и материјализацију из члана 55 став 2 тачка 3 и став 3 овог закона; и
   - основним урбанистичким параметрима (индекс изграђености, индекс заузетости, спратност односно висина објекта и однос према грађевинској линији);

2) даје сагласност на идејно рјешење архитектонског пројекта привременог објекта за који се израђује главни пројекат у односу на програм из члана 116 овог закона, који је усклађен са државним смјерницама развоја архитектуре;
3) израђује пројектни задатак за урбанистички пројекат;
4) даје сагласност на урбанистички пројекат;
5) даје сагласност на Програм привремених објеката у дијелу обликовања и материјализације;
6) утврђује смјернице за усклађивање спољног изгледа објеката из члана 154 овог закона.

(5) Изузетно од става 4 тачка 1 овог члана главни државни архитекта не врши провјеру:
- првонаграђеног идејног архитектонског рјешења, односно најбоље рангираног рада на основу којег се израђује главни пројекат, а који је био предмет расписивања јавног конкурса из члана 54 овог закона;
- идејног рјешења реконструкције културно-историјског објекта који има статус непокретног културног добра, односно зграде унутар културно-историјске цјелине, у складу са законом којим се прописује заштита културних добара;
- идејног рјешења реконструкције зграде, којом се не предвиђа измјена спољног изгледа.

(6) Сагласност из става 4 тач. 1, 2, 4 и 5 овог члана издаје се рјешењем у року од 15 дана од дана подношења захтјева и чини саставни дио главног пројекта.

(7) Министарство је дужно да захтјев за давање сагласности и сагласности из става 6 овог члана, као и смјернице из става 4 тачка 6 овог члана објави на интернет страници у року од једног дана од дана подношења захтјева, односно давања сагласности.

Преношење послова

Члан 88 *(„Сл.лист ЦГ", број 82/20)*

(1) Послови главног државног архитекте из члана 87 став 4 тачка 1 овог закона који се односе на зграде до 3000 m^2 бруто грађевинске површине, изузев хотела односно туристичког насеља са четири или пет звјездица и туристичког ризорта, као и послови из члана 87 став 4 тач. 2, 3, 5 и 6 преносе се на јединицу локалне самоуправе.

(2) Послови главног државног архитекте из члана 87 став 4 тачка 1 овог закона који се односе на зграде бруто грађевинске површине 3000 m^2 и више, хотел односно туристичко насеље са четири или пет звјездица и туристички ризорт, могу се повјерити јединици локалне самоуправе.

(3) За обављање послова из става 1 овог члана извршни орган јединице локалне самоуправе именује главног градског архитекту који мора да испуњава услове из члана 87 став 3 овог закона.

(4) Главни градски архитекта може имати стручну службу.

(5) По жалби на рјешење главног градског архитекте одлучује Министарство.

(6) Више јединица локалне самоуправе може именовати једног главног градског архитекту.

(7) Актом о именовању из става 3 овог члана одређује се и зарада главног градског архитекте.

(8) Главни градски архитекта дужан је да у року од једног дана од дана подношења захтјева односно давања сагласности из члана 87 овог закона објави на интернет страници локалне самоуправе идејно рјешење, захтјев и сагласност из члана 87 овог закона.

VI. ПРИВРЕМЕНИ И ПОМОЋНИ ОБЈЕКТИ

1. Привремени објекти

Појам

Члан 115

(1) Привремени објекти су објекти, уређаји и опрема чије се постављање односно грађење не дефинише планским документом.

(2) Привремени објекти не могу се постављати, односно градити ако својим постављањем односно грађењем нарушавају комуналне функције, угрожавају инфраструктуру и зелене површине, нарушавају интегритет културних добара са заштићеном околином, угрожавају животну средину, као ни на локацијама у непосредној близини примарних угоститељских објеката дефинисаним

програмом привремених објеката (у даљем тексту: Програм), без обзира на категорију објекта, осим ако су у функцији примарног угоститељског објекта.

(3) Ближе услове за врсту објеката, уређаја и опреме из става 1 овог члана прописује Министарство.

Програм

Члан 116 *(„Сл.лист ЦГ", број 82/20)*

(1) Привремени објекти постављају се односно граде у складу са Програмом усклађеним са државним смјерницама развоја архитектуре.

(2) Програм из става 1 овог члана садржи, нарочито: зоне и смјернице са урбанистичким условима за постављање привремених објеката, као и врсте, облик и димензије привремених објеката.

(3) Програм доноси јединица локалне самоуправе, за период од пет година, а по претходно прибављеној сагласности Министарства и органа државне управе надлежног за туризам и органа управе надлежних за заштиту културних добара и заштиту животне средине у односу на заштићена подручја, као и органа управе надлежног за саобраћај у односу на привремене објекте уз државни пут и органа локалне управе надлежног за саобраћај у односу на привремене објекте уз општински пут.

(4) Изузетно од става 3 овог члана, за подручја морског добра, односно националног парка, Програм доноси Министарство, по претходно прибављеном мишљењу јединице локалне самоуправе, органа државне управе надлежног за туризам и органа управе надлежних за заштиту културних добара и заштиту животне средине, као и органа управе надлежног за саобраћај у односу на привремене објекте уз државни пут и органа локалне управе надлежног за саобраћај у односу на привремене објекте уз општински пут.

(5) Програм се објављује на интернет страници Министарства односно јединице локалне самоуправе у року од три дана од дана доношења.

(6) Урбанистичке услове за привремене објекте издаје Министарство односно јединица локалне самоуправе, а техничке услове издаје орган за техничке услове.

(7) На издавање урбанистичких односно техничких услова сходно се примјењују одредбе члана 74 овог закона.

(8) За издавање услова из става 6 овог члана плаћа се накнада чију висину одређује Влада.

Услов постављања, односно грађења привременог објекта

Члан 117 *(„Сл.лист ЦГ", број 82/20)*

(1) Привремени објекат инвеститор може да постави, односно гради на основу пријаве и документације прописане овим законом.

(2) Документација из става 1 овог члана садржи:

1) доказ о праву својине односно другом праву на земљишту;
2) доказ о уређивању односа у погледу плаћања локалне комуналне таксе, за коришћење јавних површина;
3) техничку документацију израђену у складу са урбанистичким условима из Програма и техничким условима прибављеним од органа за техничке услове; и
4) сагласност из члана 87 став 7 овог закона.

(3) Документација из става 2 тачка 3 овог члана, у зависности од врсте и намјене привременог објекта, може да буде типски пројекат, односно друга врста пројекта.

(4) Пријаву и документацију из ст. 1 и 2 овог члана, инвеститор је дужан да поднесе надлежном инспекцијском органу локалне управе у року од 15 дана прије почетка постављања односно грађења.

(5) Одредба става 2 тач. 3 и 4 овог члана не односи се на привремени објекат који је изграђен односно постављен у складу са прописима који су важили прије доношења Програма и који је усклађен са урбанистичким условима из Програма.

(6) Урбанистички услови из става 2 тачка 3 овог члана у односу на спољњи изглед привременог објекта, издају се у складу са државним смјерницама развоја архитектуре.

2. Помоћни објекти

Појам

Члан 118

(1) Помоћним објектима сматрају се објекти који чине функционалну цјелину са стамбеним, пословним и стамбено-пословним објектом, као и објекти који су у функцији обављања пољопривредне дјелатности.

(2) Услови за постављање односно грађење помоћних објеката дефинишу се планским документом.

Врсте помоћних објеката

Члан 119 *(„Сл.лист ЦГ“, број 82/20)*

Помоћним објектима сматрају се:

1) помоћни објекти који служе коришћењу стамбеног односно пословног објекта (гараже, базени односно оставе које нијесу у склопу основног објекта, септичке јаме, бунари, ограде, међе, подзиде, потпорни зидови и сл.);
2) приступне рампе, лифтови и слични објекти за приступ и кретање лица смањене покретљивости и лица са инвалидитетом;
3) економски објекти на пољопривредном газдинству (објекти за гајење животиња, пратећи објекти за гајење животиња, објекти за складиштење сточне хране, објекти за смјештај пољопривредне механизације, алата и оруђа, објекти за складиштење пољопривредних производа и други слични објекти);
4) помоћни објекти у функцији заштите и валоризације непокретних културних добара (заштитне конструкције, центри за посјетиоце, инфо-пултови, простори за презентације); и
5) фото-напонски панели за производњу електричне енергије из обновљивих извора, снаге до 10 kW, на крову основног односно другог помоћног објекта.

Услов постављања односно грађења помоћног објекта

Члан 120 *(„Сл.лист ЦГ“, број 82/20)*

(1) Помоћни објекат инвеститор може да постави односно гради на основу пријаве и документације прописане овим законом.

(2) Документација из става 1 овог члана садржи:

1) доказ о праву својине односно другом праву на земљишту и
2) техничку документацију израђену у складу са урбанистичко-техничким условима.

(3) Документација из става 2 тачка 2 овог члана, у зависности од врсте и намјене помоћног објекта, може бити типски пројекат, односно друга врста пројекта.

(4) Пријаву из става 1 овог члана и документацију из става 2 овог члана, инвеститор је дужан да поднесе надлежном инспекцијском органу локалне управе у року од 15 дана прије почетка постављања односно грађења.

VII. ОБАВЉАЊЕ ДЈЕЛАТНОСТИ

Субјекти обављања дјелатности

Члан 121 *(„Сл.лист ЦГ“, број 82/20)*

(1) Дјелатност израде техничке документације, ревизије техничке документације, грађења објеката односно извођења појединих радова на грађењу објекта и вршење стручног надзора може да обавља привредно друштво, правно лице, односно предузетник (у даљем тексту: привредно друштво), које испуњава услове утврђене овим законом.

(2) Изузетно од става 1 овог члана, ревизију техничке документације и вршење стручног надзора за изградњу објеката инфраструктуре односно за објекте у државној својини, који се граде за потребе државних органа и правних лица чији је оснивач држава, може вршити комисија из члана 124 став 5

овог закона, као и привредно друштво у власништву државе ако испуњава услове утврђене овим законом.

(3) Изузетно од става 1 овог члана, ревизију техничке документације и вршење стручног надзора за изградњу објеката инфраструктуре односно за објекте на којима својинско-правна овлашћења врши јединица локалне самоуправе, који се граде за потребе органа локалне самоуправе, органа локалне управе, организација и јавних служби чији је оснивач јединица локалне самоуправе, може вршити привредно друштво у власништву јединице локалне самоуправе, ако испуњава услове утврђене овим законом.

(4) Двије или више јединица локалне самоуправе могу организовати заједничко обављање послова из става 3 овог члана, у складу са законом.

(5) Дјелатност израде техничке документације и грађења објекта, односно извођења појединих радова на грађењу објекта, може да обавља и страно привредно друштво, ако испуњава услове утврђене овим законом.

Забрана конфликта интереса

Члан 132 ст. 1 и 2 *(„Сл.лист ЦГ“, број 82/20)*

(1) Послове овлашћеног инжењера, ревизора техничке документације, ревизора грађења објекта и члана стручног тима за израду планског документа не смије да обавља лице запослено у Министарству, надлежном органу локалне управе односно органу за техничке услове, као ни лице које врши инспекцијски надзор у складу са овим законом.

(2) Изузетно од става 1 овог члана, послове члана стручног тима за израду планског документа може обављати лице које је представник јединице локалне самоуправе из члана 22 став 8 овог закона.

X. ЛЕГАЛИЗАЦИЈА БЕСПРАВНИХ ОБЈЕКАТА

Појам бесправног објекта

Члан 152

(1) Бесправним објектом сматра се зграда која је изграђена супротно прописима којима је у вријеме изградње била утврђена обавеза прибављања грађевинске дозволе.

(2) Бесправним објектом не сматра се зграда за коју у вријеме изградње није постојала обавеза прибављања грађевинске дозволе, а која није уписана у катастар непокретности или другу одговарајућу евиденцију непокретности.

(3) Доказ о времену изградње зграде из ст. 1 и 2 овог члана утврђује се на основу података из листа непокретности.

(4) Изузетно од става 3 овог члана, доказе о времену изградње објекта подноси власник, сувласник односно држалац бесправног објекта или дијела бесправног објекта (у даљем тексту: власник бесправног објекта).

(5) Докази из става 4 овог члана могу бити: доказ о прикључењу објекта на елекроенергетску мрежу, доказ о плаћању рачуна или рачун за утрошену електричну енергију, доказ о прикључењу, објекта на водоводну или канализациону мрежу, рачун или доказ о плаћању рачуна за испоруку воде, доказ односно рјешење о утврђивању пореза на непокретност за објекат или доказ о плаћању пореза.

(6) Бесправни објекат из става 1 овог члана је стамбена, пословна и пословно-стамбена зграда на којој су изведени груби конструктивни грађевински радови најмање једне етаже, која је изграђена без грађевинске дозволе, односно супротно грађевинској дозволи.

(7) Бесправни објекат је и дио зграде изграђен без грађевинске дозволе, односно супротно грађевинској дозволи и помоћни објекат у функцији зграде.

(8) Груби конструктивни грађевински радови из става 6 овог члана су изведени: темељи, стубови са гредама, зидови и плоча изнад зидова или кровна конструкција.

(9) Пословне зграде односно дјелови пословно - стамбене зграде из става 6 овог члана су: трговачки и тржни центри, изложбени центри, сајмишта, пословне зграде, објекти управе, индустријски објекти, објекти за производно занатство, складишта и стоваришта и објекти за обављање туристичке и угоститељске дјелатности.

Бесправни објекат основног становања

Члан 153 *(„Сл.лист ЦГ", број 82/20)*

(1) Бесправним објектом основног становања сматра се стамбени објекат нето грађевинске површине до 200m^2, у којем станује власник бесправног објекта и чланови његовог породичног домаћинства, који имају пребивалиште у мјесту у којем је изграђен објекат, ако власник и чланови његовог породичног домаћинства немају у својини други стамбени објекат на територији Црне Горе.

(2) Члановима породичног домаћинства из става 1 овог члана сматрају се лица која са власником бесправног објекта живе у заједничком домаћинству и то:

- супружник или лице које са власником бесправног објекта живи у ванбрачној заједници;
- дјеца рођена у браку или ван брака, усвојена или пасторчад, и
- друга лица која је власник бесправног објекта или његов супружник дужан по закону да издржава, а која са њим станују у истом стану, односно породичној стамбеној згради.

(3) Ако власник бесправног објекта основног становања или члан његовог породичног домаћинства посједује други стамбени објекат на територији Црне Горе који није подобан за становање, уз захтјев за легализацију прилаже изјаву о неподобности објекта са подацима о идентификацији.

(4) У случају из става 3 овог члана, надлежни орган локалне управе, по службеној дужности, прибавља налаз и мишљење судског вјештака грађевинске струке о подобности објекта за становање, о трошку подносиоца захтјева.

Поступак легализације

Члан 154 *(„Сл.лист ЦГ", број 82/20)*

(1) Легализацију бесправних објеката спроводи надлежни орган локалне управе.

(2) Власник бесправног објекта дужан је да прибави рјешење о легализацији.

(3) Рјешење о легализацији доноси надлежни орган локалне управе.

(4) Рјешење о легализацији из става 3 овог члана може се издати за бесправни објекат који је изграђен у складу са основним урбанистичким параметрима и/или смјерницама важећег планског документа донијетог до ступања на снагу овог закона, односно у року из чл. 217 и 218 овог закона и који се налази на орто-фото снимку из члана 155 овог закона.

(5) Рјешење о легализацији за бесправни објекат који није изграђен у складу са основним урбанистичким параметрима и/или смјерницама важећег планског документа донесеног до ступања на снагу овог закона односно у року из чл. 217 и 218 овог закона, може се издати за објекат који се налази на орто-фото снимку из члана 155 овог закона и који је изграђен у складу са планом генералне регулације Црне Горе.

(6) Основни урбанистички параметри из ст. 4 и 5 овог члана су намјена, индекс изграђености, индекс заузетости, спратност односно висина објекта и однос према грађевинској линији.

(7) Изузетно од става 4 овог члана, рјешење о легализацији из става 3 овог члана може се издати за бесправни помоћни објекат који је изграђен у складу са прописом јединице локалне самоуправе којим се уређују помоћни објекти.

(8) Рјешење о легализацији бесправног објекта из ст. 3 и 4 овог члана обавезно садржи смјернице за усклађивање спољног изгледа објекта из планског документа, са роком усклађивања од три године од дана извршности рјешења.

(9) Ако плански документ не садржи смјернице за усклађивање спољног изгледа бесправног објекта из става 8 овог члана, надлежни орган локалне управе по службеној дужности, прибавља смјернице од главног градског архитекте.

(10) Надлежни орган локалне управе дужан је да, у року од осам дана од дана извршности, рјешење о легализацији достави надлежном инспекцијском органу и Катастру ради уписа података из рјешења о легализацији бесправног објекта у катастар непокретности.

(11) Трошкове легализације бесправног објекта сноси власник објекта.

(12) Послове из става 1 овог члана финансира јединица локалне самоуправе из средстава прикупљених у процесу легализације, сходно члану 169 овог закона.

Покретање поступка легализације

Члан 156 *(„Сл.лист ЦГ“, број 82/20)*

(1) Поступак легализације бесправног објекта покреће се подношењем захтјева за легализацију.

(2) Уз захтјев из става 1 овог члана подноси се:

- елаборат премјера изведеног стања бесправног објекта израђен од стране лиценциране геодетске организације који овјерава Катастар;
- фотографије свих фасада бесправног објекта у јпг формату минималне резолуције 2 мегапиксела;
- извјештај привредног друштва из члана 124 овог закона о постојању бесправног објекта на орто-фото снимку из члана 155 овог закона и усклађености бесправног објекта са основним урбанистичким параметрима и/или смјерницама важећег планског документа и изјаву ревидента да је бесправни објекат изграђен у складу са основним урбанистичким параметрима и/или смјерницама важећег планског документа; и
- доказ о забиљежби постојања објекта у катастарској евиденцији односно извод из катастра непокретности или друге одговарајуће евиденције непокретности.

(3) У елаборат из става 2 алинеја 1 овог члана, нарочито се уписују подаци о бруто и нето површини бесправног објекта, положај и координате објекта на катастарској парцели.

(4) Ако је захтјев за легализацију поднијет за дио зграде, а зграда је уписана у катастар непокретности, елаборат из става 2 алинеја 1 овог члана израђује се само за дио за који је захтјев поднијет.

(5) Ако је захтјев за легализацију поднијет за дио зграде, а зграда није уписана у катастар непокретности, елаборат из става 2 алинеја 1 овог члана који је израђен за дио за који је захтјев поднијет обавезно садржи и податке о:

- земљишту - катастарској парцели (назив катастарске општине; број, облик и површина парцеле; врста земљишта; катастарска култура; катастарска и бонитетна класа; катастарски приход; назив или адреса);
- објекту (положај, облик, грађевинска бруто површина, начин коришћења, назив објекта, адреса, спратност, година изградње ако се може утврдити).

(6) Захтјев из става 1 овог члана може да поднесе:

1) власник бесправног објекта, и
2) етажни власник, односно скупштина етажних власника бесправног објекта.

(7) Захтјев из става 1 овог члана објављује се на интернет страници надлежног органа локалне управе.

(8) Начин израде и садржај извјештаја и изјаве из става 2 алинеја 3 овог члана прописује Министарство.

Поступање по захтјеву

Члан 157 *(„Сл.лист ЦГ“, број 82/20)*

(1) Надлежни орган локалне управе дужан је да у року од 30 дана од дана пријема захтјева за легализацију, за бесправни објекат за који нијесу ријешени имовинско-правни односи на земљишту на којем је изграђен, достави обавјештење да је покренут поступак легализације органу државне управе надлежном за имовину за земљиште које је у својини Црне Горе, односно органу локалне

управе надлежном за управљање имовином за земљиште којим располаже јединица локалне самоуправе.

(2) Надлежни орган локалне управе дужан је да у року од 30 дана од дана пријема захтјева за легализацију бесправног објекта који је изграђен у складу са основним урбанистичким параметрима и/или смјерницама важећег планског документа донијетог до ступања на снагу овог закона, односно у року из чл. 217 и 218 овог закона и који се налази на орто-фото снимку из члана 155 овог закона, обавијести надлежни инспекцијски орган о подношењу захтјева за покретање поступка легализације, ради прекида поступка за уклањање објекта.

(3) За бесправни објекат који није изграђен у складу са основним урбанистичким параметрима и/или смјерницама важећег планског документа донијетог до ступања на снагу овог закона надлежни орган локалне управе у року од 30 дана од дана пријема захтјева и документације из члана 156 овог закона доноси рјешење о прекиду поступка легализације до ступања на снагу планских докумената из чл. 217 и 218 овог закона, односно ступања на снагу одлуке о доношењу плана генералне регулације Црне Горе и обавјештава надлежни инспекцијски орган ради прекида поступка за уклањање објекта.

(4) Изузетно од ст. 2 и 3 овог члана, ако се бесправни објекат или његов дио не налази на орто-фото снимку и/или је изграђен на простору који је важећим планским документом донијетим до ступања на снагу овог закона предвиђен за изградњу инфраструктуре, сложених инжењерских објеката и објеката у јавној употреби, обавјештење надлежном инспекцијском органу ради прекида поступка за уклањање објекта се не доставља.

Документација

Члан 158 *(„Сл.лист ЦГ“, број 82/20)*

(1) Ради легализације објекта који је изграђен у складу са важећим планским документом донијетим до ступања на снагу овог закона односно у року из чл. 217 и 218 овог закона, надлежни орган локалне управе дужан је да у року од 15 дана од дана пријема документације из члана 156 овог закона, упути позив подносиоцу документације из члана 156 овог закона да у року од 120 дана, од дана пријема позива, достави:

1) доказ о ријешеним имовинско-правним односима на земљишту на коме је бесправни објекат изграђен;
2) доказ о уређивању односа у погледу плаћања накнаде за урбану санацију;
3) доказ о уређивању односа у погледу плаћања посебне накнаде на инвестиције у складу са законом којим се уређује регионално водоснабдијевање Црногорског приморја (у даљем тексту: посебна накнада);
4) анализу привредног друштва из члана 122 овог закона које је испитивало статичку и сеизмичку стабилност бесправног објекта нето површине до 500 m2 у складу са прописом из члана 160 овог закона и изјаву тог привредног друштва да је објекат подобан за употребу;
5) анализу привредног друштва из члана 122 овог закона које је испитивало статичку и сеизмичку стабилност бесправног објекта нето површине преко 500 m2 и изјаву тог привредног друштва да је објекат подобан за употребу.

(2) Надлежни орган локалне управе, ради легализације објекта који је уклопљен у план генералне регулације Црне Горе, за који је поднијета документација из члана 156 овог закона, дужан је да у року од 20 дана од дана ступања на снагу одлуке о доношењу плана генералне регулације Црне Горе, упути позив подносиоцу захтјева да у року од 120 дана, од дана пријема позива, достави доказе из ст. 1 и 4 овог члана.

(3) За објекат основног становања и помоћни објекат површине до 40m2 у којима се не обавља дјелатност, може се умјесто доказа из става 1 тачка 4 овог члана доставити овјерена изјава власника објекта, да је одговоран за штету причињену трећим лицима насталу употребом објекта.

(4) За објекат из члана 153 овог закона, поред доказа из става 1 овог члана, власник бесправног објекта дужан је да достави и сљедеће доказе:

- о броју чланова породичног домаћинства;
- о пребивалишту у мјесту у којем је изграђен бесправни објекат, и
- да власник и чланови породичног домаћинства на територији Црне Горе не посједују други стамбени објекат, односно стамбену јединицу подобну за употребу.

Прекид поступка због утврђивања права својине на земљишту

Члан 159

(1) Ако подносилац захтјева за легализацију бесправног објекта не посједује доказ из члана 158 став 1 тачка 1 овог закона, дужан је да поднесе доказ да је пред судом или другим надлежним органом покренут поступак утврђивања права својине на земљишту.

(2) Поступак по захтјеву за легализацију објекта прекида се до завршетка поступка из става 1 овог члана правоснажном одлуком суда или извршном одлуком надлежног органа.

(3) Надлежни орган локалне управе дужан је да у року од 15 дана од дана извршности достави акт о прекиду поступка легализације објекта из става 2 овог члана који је изграђен на земљишту на којем својинска овлашћења врши држава, а којим располаже јединица локалне самоуправе, органу локалне управе надлежном за имовину, односно органу државне управе надлежном за имовину за земљиште којим располаже Влада.

(4) Надлежни орган локалне управе дужан је да води евиденцију о доказима из става 1 овог члана.

Легализација објекта који се састоји од више посебних дјелова

Члан 162 *(„Сл.лист ЦГ“, број 82/20)*

(1) За бесправни објекат, који се састоји од више посебних дјелова, на којима је установљено право својине различитих власника, докази из члана 158 став 1 тач. 1, 4 и 5 овог закона овог закона, сходно величини објекта, достављају се за цијели објекат, а докази из члана 158 став 1 тач. 2 и 3 овог закона само за посебни дио.

(2) За сваки од посебних дјелова објекта из става 1 овог члана доноси се појединачно рјешење о легализацији.

(3) Рјешење из става 2 овог члана нарочито садржи власничку и техничку спецификацију посебних дјелова објекта.

(4) За објекат из става 1 овог члана, накнада за комунално опремање грађевинског земљишта из члана 164 овог закона и посебна накнада из члана 165 овог закона обрачунава се и наплаћује појединачно за посебне дјелове објекта (станове, пословне просторе, гаражу и др.), а за заједничке дјелове објекта сразмјерно власничком удјелу.

Отплата земљишта

Члан 163

(1) Пренос права својине на земљишту на којем је изграђен бесправни објекат, на којем својинска овлашћења врши држава, а којим располаже Влада односно јединица локалне самоуправе, врши се непосредном погодбом, у складу са законом, на основу захтјева власника бесправног објекта који је поднио захтјев за легализацију - купца земљишта.

(2) Захтјев из става 1 овог члана, власник бесправног објекта који је поднио захтјев за легализацију - купац земљишта, подноси органу државне управе надлежном за имовину за земљиште на којем својинска овлашћења врши држава, а којим располаже Влада, односно органу локалне управе надлежном за имовину за земљиште којим располаже јединица локалне самоуправе.

(3) Вриједност земљишта утврђена у поступку непосредне погодбе из става 1 овог члана може се отплатити највише у 240 једнаких мјесечних рата за бесправне објекте основног становања, а за друге бесправне објекте највише у 120 једнаких мјесечних рата, у складу са уговором, уз обезбјеђење потраживања.

(4) Катастар је дужан да након пријема уговора из става 3 овог члана, упише предбиљежбу, да је купац власник земљишта уз услов испуњења услова из предбиљежбе, уз изјаву о дозволи укњижбе након отплате цјелокупне вриједности земљишта, у случају да купац отплаћује земљиште у ратама.

(5) У случају да купац отплати цијену земљишта у цјелости, Катастар је дужан да након пријема уговора из става 3 овог члана упише укњижбу, односно купца као власника земљишта.

Накнада за урбану санацију

Члан 164 *(„Сл.лист ЦГ", број 82/20)*

(1) Власник бесправног објекта плаћа накнаду за урбану санацију.

(2) Накнада из става 1 овог члана плаћа се за све бесправне објекте.

(3) Накнаду из става 1 овог члана утврђује рјешењем надлежни орган локалне управе.

(4) Висина накнаде из става 1 овог члана утврђује се у зависности од зоне, степена опремљености грађевинског земљишта, просјечних трошкова опремања грађевинског земљишта, трошкова мјера урбане санације простора девастираних бесправном градњом, начина плаћања утврђеног износа накнаде и врсте и намјене објекта.

(5) Изузетно од става 4 овог члана, јединица локалне самоуправе може умањити износ накнаде утврђен у складу са критеријумима из става 4 овог члана, и то за бесправне објекте:

- из члана 239 став 6 овог закона у прописаном проценту,
- помоћне објекте који служе коришћењу стамбеног и другог објекта (подземне и надземне гараже, базени, оставе, септичке јаме, бунари, ограде, и сл.) до 80%;
- основног становања до 50%, и
- чији власник или члан породичног домаћинства има приоритет у остваривању права на социјално становање у складу са законом којим се уређују услови и начин остваривања права на социјално становање до 90%.

(6) Висина накнаде се обрачунава по m^2 нето површине бесправног објекта на основу елабората премјера изведеног стања изграђеног објекта или дијела објекта, израђеног од стране лиценциране геодетске организације и овјереног од стране Катастра.

(7) Накнада из става 1 овог члана за објекте основног становања плаћа се у једнаким мјесечним ратама, наведеним у захтјеву власника бесправног објекта, а највише у 240 мјесечних рата.

(8) За остале бесправне објекте, накнада из става 1 овог члана, плаћа се у једнаким мјесечним ратама, наведеним у захтјеву власника бесправног објекта, а највише у 120 мјесечних рата.

(9) За бесправне објекте накнада из става 1 овог члана, увећава се за износ од 5%, ако се увећани износ плати једнократно, односно 20% ако власник бесправног објекта захтијева да и увећани износ плаћа под условима из става 8 овог члана.

(10) Изузетно од става 9 овог члана, за бесправне објекте основног становања, накнада из става 1 овог члана, увећава се за износ од 2,5%, који се плаћа једнократно или под условима из става 7 овог члана, у складу са захтјевом власника бесправног објекта.

(11) Висину, услове, начин, рокове и поступак плаћања накнаде за урбану санацију, у складу са критеријумима из ст. 4 и 5 овог члана прописује надлежни орган локалне самоуправе, по претходној сагласности Владе.

(12) Пропис из става 11 овог члана нарочито садржи и рокове обезбјеђивања комуналне инфраструктуре од стране јединице локалне самоуправе власницима објеката који су измирили цјелокупни износ накнаде за урбану санацију.

Накнада за коришћење простора

Члан 168 *(„Сл.лист ЦГ", број 11/19)*

(1) Власник бесправног објекта, који је евидентиран на орто-фото снимку, а за који није поднијет захтјев за легализацију у року из члана 235 овог закона и власник бесправног објекта за који је донијето рјешење о одбијању захтјева за легализацију дужни су да, до уклањања објекта, плаћају годишњу накнаду за коришћење простора јединици локалне самоуправе.

(2) Надлежни орган локалне управе дужан је да у року од 60 дана од истека рока из члана 234 овог закона, податке добијене преклапањем података из орто-фото снимка и примљених захтјева за легализацију, односно евиденције бесправних објеката из члана 155 овог закона, систематизује и утврди листу бесправних објеката за које није поднијет захтјев за легализацију, односно који нијесу испунили услове за легализацију у складу са овим законом.

(3) Годишња накнада за коришћење простора по m^2 бесправног објекта може износити од 0,5% до 2,0% просјечне цијене грађења m^2 новоизграђеног стамбеног објекта у Црној Гори коју објављује орган управе надлежан за послове статистике, за годину која претходи години за коју се накнада утврђује.

(4) Висину, начин и критеријуме плаћања годишње накнаде из става 3 овог члана, утврђује, надлежни орган локалне самоуправе, уз претходну сагласност Министарства.

(5) Годишњу накнаду из става 3 овог члана утврђује рјешењем надлежни орган локалне управе.

(6) Власник бесправног објекта, који је евидентиран на орто-фото снимку, а који је изграђен у складу са важећим планским документом донесеним до ступања на снагу овог закона односно у року из члана 217 овог закона, за који није поднијет захтјев за легализацију у року из члана 235 овог закона, плаћају годишњу накнаду за коришћење простора јединици локалне самоуправе у двоструком износу од износа из става 3 овог члана.

(7) Орган локалне управе дужан је да листу бесправних објеката из става 2 овог члана, у року од 15 дана од дана утврђивања, достави урбанистичко-грађевинском инспектору, ради доношења рјешења о уклањању објеката, и органу локалне управе надлежном за доношење рјешења о обезбјеђивању алтернативног смјештаја из члана 171 овог закона, за бесправне објекте основног становања.

Усклађивање спољног изгледа бесправног објекта

Члан 167 *(„Сл.лист ЦГ“, број 82/20)*

(1) Власник бесправног објекта је дужан да у року од три године, од дана извршности рјешења о легализацији, усклади спољни изглед бесправног објекта са захтјевима одређеним смјерницама за усклађивање спољног изгледа из планског документа односно смјерницама главног градског архитекте из члана 154 ст. 8 и 9 овог закона.

(2) Ако усклађивање спољног изгледа бесправног објекта са захтјевима одређеним смјерницама из става 1 овог члана захтијева извођење радова на објекту који се у смислу одредби овог закона сматрају адаптацијом односно реконструкцијом, сходно се примјењују одредбе овог закона које се односе на адаптацију односно реконструкцију.

(3) Потврду о усклађености објекта са смјерницама за усклађивање спољног изгледа из планског документа, односно смјерницама главног градског архитекте издаје главни градски архитекта, на основу достављених фотографија свих фасада објекта усклађеног са смјерницама из става 1 овог члана израђених у јпг формату минималне резолуције 2 мегапиксела.

(4) Изузетно од става 3 овог члана потврду може издати и ревидент из члана 124 овог закона који има запосленог најмање једног ревизора за архитектонски пројекат.

(5) Главни градски архитекта односно ревидент дужан је да у року од осам дана, од дана издавања, достави потврду из става 3 овог члана Катастру.

(6) Катастар је дужан да након пријема потврде из става 3 овог члана:

1) изврши упис права својине на објекту у катастар непокретности, за објекат за који је достављен доказ о забиљежби постојања објекта у катастарској евиденцији из члана 156 овог закона;
2) избрише забиљежбу у "Г" листу, листа непокретности, која се односи на чињеницу да је објекат изграђен без грађевинске дозволе, односно супротно грађевинској дозволи, и
3) избрише забиљежбу у "Г" листу, листа непокретности, која се односи на чињеницу да објекат није усклађен са смјерницама из става 1 овог члана.

Накнада за коришћење простора

Члан 168 *(„Сл.лист ЦГ“, број 82/20)*

(1) Власник бесправног објекта, за који није поднијет захтјев за легализацију и власник бесправног објекта за који је донијето рјешење о одбијању захтјева за легализацију дужни су да, до уклањања објекта, плаћају годишњу накнаду за коришћење простора јединици локалне самоуправе.

(1) Надлежни орган локалне управе дужан је да у року од 60 дана од истека рока из члана 234 овог закона, податке добијене преклапањем података из орто-фото снимка и примљених захтјева за легализацију, односно евиденције бесправних објеката из члана 155 овог закона, систематизује и утврди листу бесправних објеката за које није поднијет захтјев за легализацију, односно који нијесу испунили услове за легализацију у складу са овим законом.

(3) Годишња накнада за коришћење простора по m^2 бесправног објекта може износити од 0,5% до 2,0% просјечне цијене грађења m^2 новоизграђеног стамбеног објекта у Црној Гори коју објављује орган управе надлежан за послове статистике, за годину која претходи години за коју се накнада утврђује.

(4) Висину, начин и критеријуме плаћања годишње накнаде из става 3 овог члана, утврђује, надлежни орган локалне самоуправе, уз претходну сагласност Министарства.

(5) Годишњу накнаду из става 3 овог члана утврђује рјешењем надлежни орган локалне управе.

(6) Орган локалне управе дужан је да листу бесправних објеката из става 2 овог члана, у року од 15 дана од дана утврђивања, достави урбанистичко-грађевинском инспектору, ради доношења рјешења о уклањању објеката, и органу локалне управе надлежном за доношење рјешења о обезбјеђивању алтернативног смјештаја из члана 171 овог закона, за бесправне објекте основног становања.

(7) Орган локалне управе рјешењем утврђује престанак обавезе плаћања накнаде из става 1 овог члана власнику бесправног објекта који поднесе захтјев за легализацију у складу са овим законом, даном подношења захтјева.

Намјена и коришћење средстава

Члан 169 *(„Сл.лист ЦГ“, број 82/20)*

(1) Јединица локалне самоуправе је дужна да средства остварена од накнаде за урбану санацију и накнаде за коришћење простора из члана 168 овог закона, користи за спровођење мјера урбане санације и за обезбјеђивање алтернативног смјештаја, у складу са овим законом.

(2) Спровођење мјера урбане санације из става 1 овог члана јединица локалне самоуправе обезбјеђује у складу са програмом урбане санације.

(3) Програм из става 2 овог члана доноси јединица локалне самоуправе.

Алтернативни смјештај

Члан 171

(1) У случају уклањања бесправног објекта основног становања, у складу са овим законом, јединица локалне самоуправе дужна је да власнику бесправног објекта основног становања и члановима његовог породичног домаћинства обезбиједи алтернативни смјештај.

(2) Алтернативни смјештај из става 1 овог члана обезбјеђује се давањем стана у закуп, давањем накнаде за закупнину и на други начин, у складу са прописом јединице локалне самоуправе.

(3) Начин обезбјеђења односно врста алтернативног смјештаја утврђује се у рјешењу органа локалне управе који је надлежан за обезбјеђивање алтернативног смјештаја.

(4) Рјешење из става 3 овог члана надлежни орган локалне управе дужан је да у року од 30 дана од дана извршности достави надлежном инспекцијском органу, ради извршења рјешења.

(5) Ближе услове, начин, поступак и критеријуме за обезбјеђивање смјештаја из става 1 овог члана прописује надлежни орган локалне самоуправе, уз претходну сагласност Министарства.

XII. НАДЗОР

Инспекцијски надзор

Члан 197 *(„Сл.лист ЦГ“, број 82/20)*

(1) Послове инспекцијског надзора у области планирања и изградње врши Министарство и орган локалне управе, у складу са овим законом и законом којим се уређује инспекцијски надзор.

(2) Инспекцијски надзор из става 1 овог члана врши се преко урбанистичко-грађевинског инспектора, односно преко комуналног инспектора за објекте из чл. 115 и 120 овог закона.

(3) Послове инспекцијског надзора у области изградње објеката врше и друге инспекције, у складу са законом.

(4) Органи из ст. 1 и 3 овог члана дужни су да се међусобно обавјештавају о управним мјерама и радњама предузетим у оквиру прописаних надлежности.

(5) Ближи садржај и образац записника о инспекцијском надзору урбанистичко-грађевинског инспектора прописује Министарство.

Евиденције

Члан 198

(1) О извршеном надзору и предузетим мјерама инспектор је дужан да води евиденцију.

(2) Садржину обрасца на којем се води евиденција из става 1 овог члана прописује Министарство.

Жалба

Члан 199 *(„Сл.лист ЦГ“, број 82/20)*

Против рјешења урбанистичко-грађевинског инспектора, као и рјешења комуналног инспектора донијетог за објекте на подручју морског добра односно националног парка може се изјавити жалба Министарству у року од осам дана од дана доставе рјешења.

Овлашћења комуналног инспектора

Члан 202а *(„Сл.лист ЦГ“, број 82/20)*

Комунални инспектор провјерава:

1) да ли је за постављање односно грађење привременог објекта поднијета пријава и документација из члана 117 овог закона;
2) да ли је техничка документација за објекте из члана 117 овог закона израђена у складу са издатим урбанистичко-техничким условима и/или да ли се привремени објекат поставља односно гради у складу са техничком документацијом;
3) да ли је за постављање односно грађење помоћног објекта поднијета пријава и документација из члана 120 овог закона;
4) да ли је техничка документација за објекте из члана 120 овог закона израђена у складу са урбанистичко-техничким условима и/или да ли се помоћни објекат поставља односно гради у складу са техничком документацијом.

Управне мјере и радње комуналног инспектора

Члан 202б *(„Сл.лист ЦГ“, број 82/20)*

(1) Кад у поступку инспекцијског надзора оцијени да је повријеђен закон или други пропис комунални инспектор дужан је да:

1) забрани постављање односно грађење привременог објекта који се поставља односно гради без пријаве и документације из члана 117 овог закона;
2) забрани постављање односно грађење привременог објекта који се поставља односно гради супротно техничкој документацији и/или издатим урбанистичко-техничким условима;
3) нареди инвеститору рушење односно уклањање привременог објекта и/или враћање простора у првобитно стање ако се поставља односно гради или је постављен односно изграђен и поред забране из тач. 1 и 2 овог члана;

4) нареди рушење односно уклањање привременог објекта, који је постављен односно изграђен супротно техничкој документацији и/или издатим урбанистичко-техничким условима и/или враћање простора у првобитно стање;
5) забрани постављање односно грађење помоћног објекта који се поставља односно гради без пријаве и документације из члана 120 овог закона;
6) забрани постављање односно грађење помоћног објекта који се поставља односно гради супротно техничкој документацији и/или урбанистичко-техничким условима из члана 120 овог закона;
7) нареди рушење односно уклањање помоћног објекта који је постављен односно изграђен супротно техничкој документацији и/или урбанистичко-техничким условима из члана 120 овог закона и/или враћање простора у првобитно стање:
8) нареди инвеститору односно власнику објекта рушење односно уклањање помоћног објекта и/или враћање простора у првобитно стање ако се поставља односно гради или је постављен односно изграђен и поред забране из. тач. 5 и 6 овог члана.

(2) Управна мјера из става 1 тач. 1, 2, 5 и 6 овог члана спроводи се печаћењем, тако што ће се на видно мјесто на коме се гради односно поставља привремени односно помоћни објекат истаћи обавјештење: "Затворено по налогу комуналног инспектора".

Мјере извршења комуналног инспектора

Члан 202ц *(„Сл.лист ЦГ“, број 82/20)*

(1) Рјешењем о рушењу односно уклањању објекта из члана 202б овог закона, комунални инспектор одређује да ли је прије рушења односно уклањања објекта потребно урадити елаборат рушења односно уклањања објекта.

(2) Субјекат надзора коме је наложено рушење односно уклањање објекта, дужан је да уклони ствари из објекта који је предмет извршења у року који му је тим рјешењем одређен.

(3) Уколико субјект надзора не поступи у смислу става 2 овог члана, сматраће се да је напустио посјед ствари које није уклонио и нема право на накнаду штете.

(4) На обавезу из става 2 овог члана комунални инспектор указује субјекту надзора у рјешењу о рушењу.

Комунални ред

Члан 202д *(„Сл.лист ЦГ“, број 82/20)*

(1) Комунални ред при постављању односно грађењу привремених односно помоћних објеката из чл. 115 и 118 овог закона, обезбјеђује се у складу са законом којим се уређује комунална полиција.

(2) Комуналним редом, у смислу става 1 овог члана, сматра се припрема локације за постављање односно грађење привременог односно помоћног објекта (ограђивање, допремање материјала, опреме, уређаја и др.).

XIV. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Доношење прописа јединице локалне самоуправе

Члан 213

(1) Јединица локалне самоуправе дужна је да пропис из члана 62 став 3, члана 64 став 6 овог закона донесе у року од 60 дана од доношења плана генералне регулације Црне Горе.

(2) Јединица локалне самоуправе дужна је да пропис из члана 164 став 9 овог закона донесе у року од 60 дана од дана ступања на снагу овог закона.

(3) Јединица локалне самоуправе дужна је да пропис из члана 168 став 4 и члана 171 став 5 овог закона донесе у року од шест мјесеци од дана ступања на снагу овог закона.

Доношење плана комуналног опремања

Члан 214

Јединица локалне самоуправе дужна је да план комуналног опремања грађевинског земљишта донесе у року од три мјесеца од дана доношења плана генералне регулације Црне Горе.

Израда и доношење започетих планских докумената

Члан 217 *(„Сл.лист ЦГ“, број 44/18)*

(1) Плански документи чија је израда и доношење започета до дана ступања на снагу овог закона донијеће се најкасније до 01. октобра 2018. године, у складу са законом по којем је поступак започет.

(2) Плански документи из става 1 овог члана који нијесу упућени на јавну расправу до дана ступања на снагу овог закона подлијежу ревизији планског документа у складу са чл. 29, 30 и 31 овог закона.

(3) Израда планских докумената, који се не донесу у року из става 1 овог члана, обуставља се.

Плански документи који се примјењују до доношења плана генералне регулације Црне Горе

Члан 218 *(„Сл.лист ЦГ“, број 82/20)*

(1) До доношења плана генералне регулације Црне Горе примјењују се важећи плански документи донијети до ступања на снагу овог закона односно до рока из члана 217 овог закона.

(2) Државни и локални плански документи предвиђени Законом о уређењу простора и изградњи објеката ("Службени лист ЦГ", бр. 51/08, 34/11,35/13 и 33/14) могу се, до доношења плана генералне регулације Црне Горе, израђивати односно мијењати по поступку прописаном овим законом, с тим да:

1) се не примјењује члан 21 ст. 2 и 3 овог закона у односу на израду концепта планског документа и члан 27 овог закона;
2) се нацрт одлуке о изради планског документа из члана 24 став 3 овог закона доставља јединици локалне самоуправе само ради давања предлога смјерница за израду програмског задатка за просторно-урбанистички план јединице локалне самоуправе и да је рок за давање предлога смјерница 15 дана;
3) је рок из члана 28 став 2, члана 34 став 1 и члана 37 став 2 овог закона 15 дана;
4) је рок из члана 28 став 4 и члана 31 став 2 овог закона 30 дана; и
5) је рок из члана 33 став 1 овог закона најмање 15 радних дана.

(3) Планске документе из става 2 овог члана доноси Влада, осим просторног плана Црне Горе.

(4) Израда и доношење планских докумената из става 2 овог члана започета до дана ступања на снагу овог закона, наставиће се у складу са овим законом.

Посебни поступак

Члан 219

Плански документи донијети до ступања на снагу овог закона, за које је вријеме на које су донијети истекло, могу се, до доношења плана генералне регулације Црне Горе, израђивати и доносити по посебном поступку прописаном чланом 162ц Закона о уређењу простора и изградњи објеката ("Службени лист ЦГ", бр. 51/08, 34/11, 35/13 и 33/14).

Издавање извода у прелазном периоду

Члан 220а *(“Сл.лист ЦГ“, број 82/20)*

(1) До доношења плана генералне регулације Црне Горе, орган локалне управе, за простор у границама локалног планског документа односно Министарство, за простор у границама државног планског документа, издаје извод из планског документа.

(2) Приликом издавања извода из става 1 овог члана сходно се примјењују одредбе члана 11а овог закона.

Рок за доношење урбанистичког пројекта

Члан 221

(1) Урбанистички пројекат донијеће се у року од 18 мјесеци од дана доношења плана генералне регулације Црне Горе.

(2) Ако се урбанистички пројекат не донесе у року из става 1 овог члана, урбанистички пројекат може донијети Влада, на предлог Министарства.

(3) У случају из става 2 овог члана сходно се примјењују одредбе овог закона које се односе на урбанистички пројекат.

Рок за доношење програма привремених објеката

Члан 222 *(„Сл.лист ЦГ“, број 82/20)*

(1) Програм привремених објеката ће се донијети у року од 12 мјесеци од дана ступања на снагу овог закона.

(2) До доношења програма из става 1 овог члана, примјењиваће се прописи јединице локалне самоуправе о привременим објектима донијети до дана ступања на снагу овог закона, односно прописи јединица локалне самоуправе о привременим објектима, који се донесу до 31.12.2017. године, као и одредбе чл. 115 и 116 Закона о уређењу простора и изградњи објеката ("Службени лист ЦГ", бр. 51/08, 34/11, 35/13 и 33/14).

(3) Комунална инспекција, у јединици локалне самоуправе која је донијела програм привремених објеката, почеће да врши инспекцијски надзор у складу са овим законом у року од три мјесеца од дана ступања на снагу овог закона. ***НАПОМЕНА****: Рок истиче 14.11.2020.*

Примјена прописа за помоћне објекте и локалне објекте од општег интереса

Члан 223 *(„Сл.лист ЦГ“, број 82/20)*

(1) Прописи јединице локалне самоуправе, којима се уређују помоћни објекти примијењиваће се до доношења плана генералне регулације Црне Горе.

(2) Прописи јединице локалне самоуправе, којима се уређују локални објекти од општег интереса примјењиваће се до доношења плана генералне регулације Црне Горе у дијелу који се односи на: водоводну, телекомуникациону и канализациону инфраструктуру, топловоде; општинске путеве (локалне и некатегорисане) и пратеће објекте; улице у насељима и тргове; паркинг просторе, пијаце; градска гробља; подземне и надземне пролазе; јавне гараже; објекте дистрибутивне мреже напонског нивоа до 35 kV трафостанице и водове од 110 kV или мање, расклопна постројења, јавну расвјету; соларне електране од 5 MW и мање, спортске објекте и скијашке стазе са пратећом инфраструктуром за припрему и уређење истих; јавне и зелене површине и градске паркове, ски-лифтове, жичаре које се граде на територији једне локалне самоуправе; објекте привредног развоја (привредне објекте, објекте производног занатства, складишта, стоваришта, робно-дистрибутивне центре, сервисне зоне, слободне зоне, комунално-сервисне објекте, пумпне станице) и објекте руралног развоја (пољопривреде, сточарства, виноградарства, воћарства и рибарства).

(3) Одредба става 2 овог члана сходно се примјењује и у случају када јединица локалне самоуправе доноси пропис којим се уређују локални објекти од општег интереса.

(4) Инспекцијски надзор над спровођењем прописа јединица локалне самоуправе којим се уређују локални објекти од општег интереса врши Министарство.

(5) Јединица локалне самоуправе дужна је да пропис из става 2 овог члана усклади са одредбама овог закона у року од 90 дана од дана ступања на снагу овог закона.

Успостављање електронске комуникације

Члан 224

(1) Електронска комуникација у складу са овим законом успоставиће се у року од 12 мјесеци од дана ступања на снагу овог закона.

(2) До успостављања електронске комуникације из става 1 овог члана, комуникација ће се, у роковима прописаним овим законом, обављати у аналогној форми, осим достављања документације која је услов грађења односно употребе објекта, која се доставља у заштићеној електронској форми.

Чување документације

Члан 225

Министарство, односно орган локалне управе трајно чува примјерак техничке документације, на основу које је, до ступања на снагу овог закона, издата грађевинска дозвола односно употребна дозвола.

Достављање доказа

Члан 226 *(„Сл.лист ЦГ“, број 82/20)*

(1) Инвеститори објеката дужни су да уз пријаву грађења из члана 91 овог закона, која се поднесе до доношења плана генералне регулације Црне Горе, приложе и доказ о уређивању односа у погледу плаћања накнаде за комунално опремање грађевинског земљишта,

(2) Инвеститори објеката на Црногорском приморју дужни су да уз пријаву грађења из члана 91 овог закона које се поднесе до 1. јануара 2028. године, приложе и доказ у погледу плаћања посебне накнаде.

(3) Одредба става 1 овог члана не односи се на објекте из члана 239 став 6 овог закона.

Прибављање употребне дозволе

Члан 227 *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 44/18 и 82/20)*

(1) За објекат који се гради односно који је изграђен на основу грађевинске дозволе издате у складу са Законом о уређењу простора и изградњи објеката ("Службени лист ЦГ", бр. 51/08, 34/11, 35/13 и 33/14) односно законом којим је била уређена изградња објеката, на издавање употребне дозволе примјењују се одредбе тих закона.

(2) Изузетно од става 1 овог члана употребна дозвола за објекте грађене прије 29. августа 2008. године издаје се на основу изјаве ревидента из члана 124 овог закона да је породична стамбена зграда изграђена у складу са грађевинском дозволом и главним пројектом, а за породичне стамбене зграде грађене послије 29. августа 2008. године, издаје се на основу изјаве извођача радова да је породична стамбена зграда изграђена у складу са грађевинском дозволом и главним пројектом.

(3) За објекте за које је грађевинска дозвола издата, по прописима који су важили у периоду од 29. августа 2008. године до 29. јула 2010. године, уз захтјев за издавање употребне дозволе, поред доказа из члана 104 став 3 овог закона, доставља се и доказ о уређивању односа у погледу плаћања накнаде за комунално опремање грађевинског земљишта.

(4) За објекте на Црногорском приморју за које је грађевинска дозвола издата, по прописима који су важили у периоду од 29. августа 2008. године до 20. јула 2011. године, уз захтјев за издавање употребне дозволе, поред доказа из члана 104 став 3 овог закона, доставља се и доказ о уређењу односа у погледу плаћања посебне накнаде.

Промјена инвеститора односно рока за завршетак радова

Члан 227б *(„Сл.лист ЦГ“, број 82/20)*

Промјена инвеститора односно рока за завршетак радова на објекту утврђених у грађевинског дозволи издатој у складу са Законом о уређењу простора и изградњи објеката ("Службени лист ЦГ", бр. 51/08, 34/11, 35/13 и 33/14), врши се у складу са одредбама тог закона.

Стални објекти

Члан 227ц *(„Сл.лист ЦГ“, број 82/20)*

(1) Објекат који је, у складу са прописима, постављен односно изграђен као привремени објекат односно локални објекат од општег интереса, а који је уклопљен у плански документ, сматра се сталним објектом изграђеним у складу са овим законом.

(2) Објекат из става 1 овог члана, уписује се у катастар непокретности на основу доказа о праву својине на земљишту, односно другом праву на грађење на земљишту, акта надлежног органа о постављању односно грађењу објекта, извода из планског документа, изјаве урбанистичко-грађевинског инспектора да је постојећи објекат усклађен са планским документом у погледу основних урбанистичких параметара и доказа да је плаћена накнада за комунално опремање грађевинског земљишта, као и посебна накнада за објекте на Црногорском приморју.

Постављање, односно грађење приступних рампи, лифтова и сличних објеката за приступ и кретање лица смањене покретљивости и лица са инвалидитетом

Члан 230

(1) До доношења плана генералне регулације Црне Горе, надлежни орган локалне самоуправе издаје одобрење за постављање, односно грађење приступних рампи, лифтова и сличних објеката за приступ и кретање лица смањене покретљивости и лица са инвалидитетом, у складу са прописом јединице локалне самоуправе донијетим до дана ступања на снагу овог закона за постављање односно грађење приступних рампи, лифтова и сличних објеката за приступ и кретање лица смањене покретљивости и лица са инвалидитетом.

(2) За постављање објеката из става 1 овог члана не плаћа се такса, накнада, односно други трошкови издавања, као ни накнада за уређење.

Рок за подношење захтјева за легализацију

Члан 235

Захтјев за легализацију бесправног објекта може се поднијети надлежном органу локалне управе у року од девет мјесеци од дана ступања на снагу овог закона.

Поступак легализације

Члан 235а *(„Сл.лист ЦГ“, број 82/20)*

(1) За објекте евидентиране на орто фото снимку из члана 155 овог закона, у складу са овим законом, захтјев за легализацију се може поднијети надлежном органу локалне управе.

(2) Поступци легализације покренути у року из члана 235 овог закона, за које није донијето рјешење о легализацији, окончаће се у складу са овим законом.

(3) Поступак легализације за објекат који се налази у захвату граница непокретног културног добра и његове заштићене околине спровешће се само ако се објекат налази у обухвату планског документа којим су за тај објекат одређени основни урбанистички параметри или смјернице, на који је, у процедури доношења, прибављена сагласност органа управе надлежног за заштиту културних добара.

(4) Надлежни органи локалне управе ће по службеној дужности утврдити испуњеност услова за доношење рјешења о легализацији у складу са чланом 154 став 4 овог закона за поступке у којима је донијето рјешење о прекиду поступка легализације.

Именовање главног архитекте

Члан 236

(1) Главни државни архитекта односно главни градски архитекта именоваће се у року од 90 дана од дана ступања на снагу овог закона.

(2) До именовања главног државног архитекте односно главног градског архитекте послове из чл. 87 и 88 овог закона обављаће лице које одреди Министарство.

Започети поступци

Члан 238

(1) Поступци започети до дана ступања на снагу овог закона у којима није донијета правоснажна одлука окончаће се по закону који је био на снази у вријеме покретања поступка.

(2) Изузетно од става 1 овог члана, поступци за издавање односно одузимање лиценци, за које није донијета првостепена одлука, наставиће се по овом закону.

(2) Поступак инспекцијског надзора из става 1 овог члана наставиће се сходно члану 231 овог закона.

Поступак инспекцијског надзора

Члан 238а *(„Сл.лист ЦГ“, број 82/20)*

Поступак инспекцијског надзора за објекте из члана 115 овог закона, у којима није донијета правоснажна одлука наставиће се од стране урбанистичко-грађевинског инспектора, у складу са овлашћењима прописаним овим законом.

Накнада за комунално опремање грађевинског земљишта

Члан 239 *(„Сл.лист ЦГ“, број 82/20)*

(1) За комунално опремање грађевинског земљишта, до почетка примјене прописа из члана 62 став 3 и члана 64 став 6 овог закона, инвеститор плаћа накнаду.

(2) Изузетно од става 1 овог члана, инвеститор не плаћа накнаду за:

1) објекте од општег интереса из члана 7 Закона о уређењу простора и изградњи објеката ("Службени лист ЦГ", бр. 51/08, 34/11, 35/13 и 33/14), осим угоститељских објеката дефинисаних овом одредбом;
2) хотеле са најмање четири звјездице;
3) помоћне објекте који служе коришћењу стамбеног и другог објекта (подземне и надземне гараже, базени, оставе, септичке јаме, бунари, ограде и сл.);
4) приступне рампе, лифтове и сличне објекте за приступ и кретање лица смањене покретљивости и лица са инвалидитетом;
5) објекте чији је инвеститор Главни град, Пријестоница или општина, односно привредно друштво чији су оснивачи;
6) објекте за производњу, прераду и складиштење;
7) реконструкцију или рушење постојећег и изградњу новог објекта у постојећим габаритима, ако није потребно додатно комунално опремање грађевинског земљишта;
8) помоћне објекте у функцији заштите и валоризације непокретних културних добара (заштитне конструкције, центри за посјетиоце, инфо-пултови, простори за презентације и сл.); и
9) купалишта, плаже и објекте обалне инфраструктуре (бетонско пристаниште, бетонско привезиште, бетонско пристаниште са мандраћем, пристаниште на шиповима).

(3) У случајевима из става 2 овог члана јединица локалне самоуправе није обавезна да обезбиједи комунално опремање локације.

(4) Уколико хотел из става 2 тачка 2 овог члана, послује по кондо односно мјешовитом моделу пословања, инвеститор је дужан да плати накнаду за комунално опремање грађевинског земљишта, за смјештајне јединице које су предмет појединачне продаје, и то за нето површину смјештајних јединица са припадајућим паркинг простором.

(5) За упис смјештајних јединица из става 4 овог члана у катастар непокретности, поред исправа прописаних законом којим се уређује катастар непокретности, потребна је и исправа о уређењу односа у погледу плаћања накнаде за комунално опремање грађевинског земљишта.

(6) Јединица локалне самоуправе може, у зависности од врсте објекта и начина плаћања, умањити накнаду за комунално опремање грађевинског земљишта, и то за:

- објекте којим се рјешава стамбено питање, до 50%;
- објекте у бизнис зони, до 100%;
- отворени простор на парцели који је пројектован за обављање дјелатности, до 50%;
- објекте намијењене за ново запошљавање за више од 10 лица, до 100%;
- соларни колектор за потребе објекта до 100 еура по m^2, а највише до 50% обрачунате накнаде;
- претварање посебног и заједничког дијела стамбене зграде у пословну просторију односно пословне просторије у посебни или заједнички дио стамбене зграде, до 70%;
- поткровља, до 70%:
- реконструкцију или рушење постојећег и изградњу новог објекта у постојећим габаритима ако је потребно додатно комунално опремање, до 80%;
- реконструкцију објеката у културно-историјским цјелинама односно објеката уписаних у регистар културних добара, до 80%;
- гараже, до 80 %;

- вјерске објекте, до 80%; и
- једнократно плаћање накнаде до 30%.

(7) За објекте из става 6 алинеја 4 овог члана привремено умањење накнаде из става 1 овог члана врши се на основу провјере бизнис плана инвеститора коју врши ревидент у поступку ревизије техничке документације, а коначно умањење врши се на основу пријаве осигурања новозапослених лица.

(8) Ако инвеститор остварује право на умањење накнаде по више основа из става 6 овог члана, примјењује се основ за умањење који је најповољнији за инвеститора.

(9) Висина накнаде за комунално опремање грађевинског земљишта утврђује се у зависности од степена опремљености грађевинског земљишта, просјечних трошкова опремања грађевинског земљишта, зона, врсте објекта и учешћа инвеститора у комуналном опремању.

(10) Накнаду за комунално опремање грађевинског земљишта утврђује рјешењем надлежни орган локалне управе, у року од 15 дана од дана покретања поступка.

(11) На рјешење из става 10 овог члана може се изјавити жалба Министарству.

(12) За ослобађање од плаћања накнаде из става 2 тач. 1, 2, 5, 6, 7 и 9 овог члана ревидент даје изјаву о испуњености услова за ослобађање од плаћања накнаде, коју прилаже у склопу документације за пријаву грађења.

(13) За хотеле из става 2 тачка 2 овог члана, привремено ослобађање од плаћања накнаде из става 1 овог члана врши се на основу провјере испуњености услова захтијеване категоризације коју врши ревидент у поступку ревизије техничке документације.

(14) За хотеле из става 2 тачка 2 овог члана, коначно ослобађање од плаћања накнаде врши се на основу категоризације објекта утврђене у складу са законом којим се уређују услови за обављање туристичке и угоститељске дјелатности.

(15) Накнада за комунално опремање грађевинског земљишта не обрачунава се за подземне етаже.

(16) У случајевима из ст. 2, 6, 7 и 13 овог члана у Г листу катастра непокретности уноси се забиљежба да је објекат ослобођен од плаћања накнаде за комунално опремање грађевинског земљишта, односно да је накнада умањена, уз навођење основа за ослобађање односно умањење.

(17) Средства од накнаде из става 1 овог члана уплаћују се на посебан рачун буџета јединице локалне самоуправе и могу се користити само за припрему и комунално опремање грађевинског земљишта на простору на којем се објекат гради.

(18) Изузетно од става 17 овог члана, средства од накнаде за комунално опремање грађевинског земљишта могу се користити за припрему и комунално опремање грађевинског земљишта других простора, ако је простор на којем се објекат гради у потпуности комунално опремљен.

(19) Висину, услове, начин, рокове и поступак плаћања накнаде за комунално опремање грађевинског земљишта, као и доказе за остваривање права из става 6 овог члана, прописује јединица локалне самоуправе, уз претходну сагласност Владе.

(20) Ако се накнада за комунално опремање грађевинског земљишта плаћа у мјесечним ратама, рок отплате не може бити дужи од десет година.

(21) До доношења прописа из става 21 овог члана примјењују се важећи прописи којима се уређује накнада за комунално опремање грађевинског земљишта.

Плаћање накнаде

Члан 240 *(„Сл.лист ЦГ“, број 82/20)*

(1) Инвеститор који је платио накнаду за комунално опремање грађевинског земљишта односно накнаду за урбану санацију у складу са законом, не плаћа накнаду за уређење у складу са овим законом.

(2) Власник локације која није приведена намјени, а која се налази у обухвату уређеног грађевинског земљишта, плаћа накнаду за комунално опремање грађевинског земљишта у складу са

Законом о уређењу простора и изградњи објеката ("Службени лист ЦГ", бр. 51/08, 34/11, 35/13 и 33/14).

(3) Обавеза плаћања накнаде из става 2 овог члана важи до истека рока од три године од доношења плана генералне регулације Црне Горе.

Рок за доношење подзаконских аката

Члан 240а *(„Сл.лист ЦГ“, број 82/20)*

(1) Подзаконски акти на основу овлашћења из овог закона донијеће се у року од шест мјесеци, од дана ступања на снагу овог закона.

(2) Јединица локалне самоуправе дужна је да пропис из чл. 164 став 11, 168 став 4, 171 став 5 и члана 239 став 19 овог закона усклади са одредбама овог закона у року од 90 дана, од дана ступања на снагу овог закона. ***НАПОМЕНА****: Рок истиче 12.11.2020.*

(3) До усклађивања прописа из става 2 овог члана примјењиваће се прописи којим се уређује комунално опремање грађевинског земљишта.

(4) Програми из чл. 125а, 125б и 169 овог закона, донијеће се у року од шест мјесеци, од дана ступања на снагу овог закона. ***НАПОМЕНА****: Рок истиче 14.02.2021.*

Овлашћење за доношење подзаконских аката

Члан 240б

(1) Ако јединица локалне самоуправе у року из члана 240а став 2 овог закона не донесе пропис из чл. 164 став 11, 168 став 4, 171 став 5 и члана 239 став 19 овог закона, Министарство ће упозорити предсједника и скупштину општине јединице локалне самоуправе, да у року од 30 дана, од дана достављања упозорења донесе пропис.

(2) Ако јединица локалне самоуправе у року из става 1 овог члана не донесе пропис из члана 240а став 2 овог закона, Влада ће донијети пропис у року од 60 дана, од дана истека рока датог у упозорењу.

(3) Прописи из става 2 овог члана примјењиваће се до ступања на снагу прописа јединице локалне самоуправе из чл. 164 став 11, 168 став 4, 171 став 5 и члана 239 став 19 овог закона.

Одложена примјена одредаба

Члан 241

Одредбе чл. 57 до 66 овог закона примјењиваће се од дана доношења плана генералне регулације Црне Горе.

Престанак важења закона

Члан 244

Даном ступања на снагу овог закона престаје да важи Закон о регуларизацији неформалних објеката ("Службени лист ЦГ", бр. 56/16, 13/17 и 47/17) и Закон о уређењу простора и изградњи објеката ("Службени лист ЦГ", бр. 51/08, 34/11, 35/13 и 33/14), осим одредби чл. 7, 16, 63, 64, 65, 67, 67а и 162ц које ће се примјењивати до доношења плана генералне регулације Црне Горе.

Ступање на снагу

Члан 245

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном листу Црне Горе".

Престанак важења закона

Члан 244

Даном ступања на снагу овог закона престаје да важи Закон о регуларизацији неформалних објеката ("Службени лист ЦГ", бр. 56/16, 13/17 и 47/17) и Закон о уређењу простора и изградњи објеката ("Службени лист ЦГ", бр. 51/08, 34/11, 35/13 и 33/14), осим одредби чл. 7, 16, 63, 64, 65, 67, 67а и 162ц које ће се примјењивати до доношења плана генералне регулације Црне Горе.

Ступање на снагу

Члан 245

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном листу Црне Горе".

*

5.1.1. Уредба о повјеравању дијела послова Министарства одрживог развоја и туризма јединицама локалне самоуправе

("Сл. лист ЦГ", бр. 87/18, 28/19 и 75/19 од 30.12.2019.)

Члан 1 *(„Сл.лист ЦГ“, број 28/19)*

Послови државне управе из надлежности Министарства одрживог развоја и туризма из члана 74 ст. 1, 4, 5, 6, 7, 9 и 10 Закона о планирању простора и изградњи објеката ("Службени лист ЦГ", бр. 64/17, 44/18 и 63/18) (у даљем тексту: Закон), осим за сложене инжењерске објекте, повјеравају се Главном граду Подгорица, Пријестоници Цетиње и општинама: Андријевица, Бар, Беране, Бијело Поље, Будва, Гусиње, Даниловград, Колашин, Котор, Мојковац, Никшић, Петњица, Плав, Плужине, Пљевља, Рожаје, Тиват, Тузи, Улцињ, Херцег Нови, Шавник и Жабљак (у даљем тексту: Главни град, Пријестоница и општина).

Члан 2

Финансијска средства за вршење послова из члана 1 ове уредбе, обезбјеђују се од накнада за издавање урбанистичко-техничких и техничких услова утврђених прописом којим се уређује висина накнада за издавање урбанистичко-техничких и техничких услова.

Члан 3

Организацију вршења повјерених послова, број и структуру извршилаца, утврђује надлежни орган Главног града, Пријестонице и општине.

Члан 4 *(„Сл.лист ЦГ“, број 75/19)*

Послови из члана 1 ове уредбе, повјеравају се до 31. децембра 2020. године.

Члан 5

Даном ступања на снагу ове уредбе, престаје да важи Уредба о повјеравању дијела послова Министарства одрживог развоја и туризма јединицама локалне самоуправе ("Службени лист ЦГ", број 68/17).

*

5.1.2. Уредба о повјеравању дијела послова из надлежности Министарства одрживог развоја и туризма Општини Будва

(„Сл.лист ЦГ“, број 76/19 од 31.12.2020.)

Члан 1

Послови државне управе из надлежности Министарства одрживог развоја и туризма, који се односе на расписивање и спровођење јавних конкурса за израду идејних архитектонских рјешења за потребе Општине Будва, повјеравају се Општини Будва.

Члан 2

Финансијска средства за вршење послова из члана 1 ове уредбе, обезбјеђују се из буџета Општине Будва.

Члан 3

Организацију вршења повјерених послова, број и структуру извршилаца, утврђује надлежни орган Општине Будва.

Члан 4

Послови из члана 1 ове уредбе, повјеравају се на период до 31. децембра 2020. године.

*

5.1.3. Уредба о повјеравању дијела послова из надлежности Министарства одрживог развоја и туризма Општини Бијело Поље

(„Сл.лист ЦГ“, број 12/20 од 11.03.2020.)

Члан 1

Послови државне управе из надлежности Министарства одрживог развоја и туризма, који се односе на расписивање и спровођење јавних конкурса за израду идејних архитектонских рјешења за потребе Општине Бијело Поље, повјеравају се Општини Бијело Поље.

Члан 2

Финансијска средства за вршење послова из члана 1 ове уредбе, обезбјеђују се из буџета Општине Бијело Поље.

Члан 3

Организацију вршења повјерених послова, број и структуру извршилаца, утврђује надлежни орган Општине Бијело Поље.

Члан 4

Послови из члана 1 ове уредбе, повјеравају се на период до 31. децембра 2020. године.

*****

5.1.4. Закон о уређењу простора и изградњи објеката

(„Сл.лист ЦГ“, бр. 51/08, 40/10, 34/11, 47/11, 35/13, 39/13 и 33/14 од 04.08.2014., Види – члан 5 Закона о унапређењу пословног амбијента – „Сл.лист ЦГ“, бр. 40/10 и члан 244 Закона 64/17; Види Одлуку УС 11/19 од 19.02.2019. - НАПОМЕНА: Стављен ван снаге, изузев чл. 7, 16, 63, 64, 65, 67, 67а и 162ц)

Објекти од општег интереса

Члан 7 ст. 1 и 3 *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 35/13)*

(1) Објекти од општег интереса су државни објекти од општег интереса и локални објекти од општег интереса.

(3) Локалним објектима од општег интереса сматрају се: водоводна, телекомуникациона и канализациона инфраструктура, топловоди; општински путеви (локални и некатегорисани) и пратећи објекти; улице у насељима и тргови; паркинг простори, пијаце; градска гробља; подземни и надземни пролази; јавне гараже; објекти дистрибутивне мреже напонског нивоа до 35 kV, јавна расвјета; јавне и зелене површине и градски паркови, ски-лифтови, жичаре које се граде на територији једне локалне самоуправе, објекти руралног развоја (пољопривредни, сеоског становања и туризма, сточарства, виноградарства, воћарства) и др.

Програм уређења простора

Члан 16

(1) Влада, односно скупштина локалне самоуправе доноси једногодишњи програм уређења простора (у даљем тексту: Програм).

(2) Програм се доноси на основу извјештаја из члана 15 овог закона.

(3) Програм садржи процјену потребе израде нових, односно измјене и допуне постојећих планских докумената и мјере од значаја за израду и доношење тих докумената.

(4) Програмом се утврђује динамика уређења простора, извори финансирања, рокови уређења, оперативне мјере за спровођење планског документа, а нарочито мјере за комунално опремање грађевинског земљишта из члана 65 овог закона, као и друге мјере за спровођење политике уређења простора.

(5) Програм, по потреби, садржи и мјере, у складу са преузетим међународним обавезама, у односу на објекте изграђене супротно закону.

(6) У припреми и доношењу Програма остварује се учешће јавности.

(7) Програм се објављује у "Службеном листу Црне Горе", у једном дневном штампаном медију који се дистрибуира на територији Црне Горе, као и на сајту Министарства, односно органа локалне управе.

6. Уређивање грађевинског земљишта

Садржина уређивања

Члан 63 *(„Сл.лист ЦГ“, број 35/13)*

(1) Уређивањем грађевинског земљишта сматра се опремање земљишта на начин који омогућава имплементацију планског документа.

(2) Уређивање грађевинског земљишта обухвата припрему грађевинског земљишта за комунално опремање и комунално опремање.

(3) Уређивање грађевинског земљишта обезбјеђује локална самоуправа, у складу са Програмом.

(4) Локална самоуправа није обавезна да обезбиједи уређивање грађевинског земљишта за објекте од општег интереса за које инвеститор не плаћа накнаду за комунално опремање, уколико ови објекти нијесу предвиђени Програмом из члана 16 овог закона.

(5) Односи између Владе и локалне самоуправе у погледу уређивања грађевинског земљишта које је обухваћено државним планским документом уређују се споразумом.

Припрема за комунално опремање

Члан 64

Припрема грађевинског земљишта за комунално опремање нарочито обухвата:

1) рјешавање имовинско-правних односа, израду планске, техничке и друге документације;
2) предузимање мјера заштите споменика културе и заштите споменика природе који би могли бити угрожени радовима на припреми земљишта;
3) рушење постојећих објеката и уређаја и уклањање материјала, као и премјештање постојећих надземних и подземних инсталација.

Комунално опремање

Члан 65 *(„Сл.лист ЦГ“, број 35/13)*

Комунално опремање грађевинског земљишта обухвата изградњу објеката и уређаја комуналне инфраструктуре, а нарочито:

1) комуналних објеката и инсталација до прикључка на урбанистичку парцелу укључујући и прикључак за водовод, фекалну и атмосферску канализацију и јавну расвјету;
2) путева и улица у насељу, надвожњака, подвожњака и мостова, пјешачких пролаза, плочника, тргова, скверова и јавних паркиралишта у насељу;
3) зелених површина у насељу, блоковског зеленила, терена за рекреацију, дјечијих игралишта, паркова, пјешачких стаза и травњака, бициклистичких стаза, јавних градских комуналних објеката и гробља;
4) депонија и објеката за прераду и уништавање отпадних материјала;
5) прикључака комуналних инсталација чија функција може бити од значаја у условима настанка ванредне ситуације, елементарних непогода или ради заштите државе.

Комунално опремање од стране инвеститора

Члан 67

(1) Комунално опремање грађевинског земљишта може извршити и инвеститор, у складу са планским документом.

(2) Међусобни односи инвеститора и локалне самоуправе, у смислу става 1 овог члана, уређују се уговором.

Средства за комунално опремање

Члан 67а *(„Сл.лист ЦГ“, број 35/13)*

Средства за комунално опремање грађевинског земљишта обезбјеђују се из:

- накнада за комунално опремање грађевинског земљишта које плаћају инвеститори;
- других извора, у складу са законом.

Посебни поступак

Члан 162ц *(„Сл.лист ЦГ“, број 33/14)*

(1) Плански документи донијети до ступања на снагу овог закона, за које је вријеме на које су донијети истекло, могу се израђивати и доносити по посебном поступку.

(2) Посебни поступак из става 1 овог члана може се примјењивати под условима: да је плански документ, у погледу намјене и концепције простора, усклађен са планским документом шире територијалне цјелине, да се не мијења намјена простора ни основни урбанистички параметри и да се плански документ усклађује са прописом којим се ближе уређује садржај и форма планског документа, критеријуми намјене површина, елементи урбанистичке регулације и јединствени графички симболи.

(3) Изузетно од става 2 овог члана, у посебном поступку за планска документа може се вршити пренамјена стамбених и стамбено-пословних објеката у објекте туристичке намјене и то у оквиру постојећих габарита.

(4) У поступку израде и доношења планских докумената из става 1 овог члана не примјењују се одредбе чл. 38 до 43 и члана 46 овог закона.

(5) Израду планског документа врши носилац припремних послова, односно обрађивач који је израдио плански документ или обрађивач кога одреди носилац припремних послова.

(6) Прије утврђивања предлога планског документа, носилац припремних послова ставља плански документ на јавну расправу која траје пет дана од дана објављивања на сајту носиоца припремних послова.

(7) Извршни орган јединице локалне самоуправе доставља предлог локалног планског документа на сагласност Министарству.

(8) Ако је предлог локалног планског документа израђен у складу са условима из става 2 овог члана, Министарство ће дати сагласност у року од пет дана од дана пријема локалног планског документа.

(9) Ако предлог локалног планског документа није израђен у складу са условима из става 2 овог члана, Министарство ће у року од пет дана од дана пријема вратити плански документ извршном органу локалне самоуправе на дораду.

(10) Предлог локалног планског документа и сагласност, односно акт о доради из ст. 8 и 9 овог члана објављују се на сајту Министарства, у року од три дана од дана достављања, односно издавања.

*****

5.2. Закон о државном премјеру и катастру непокретности

(„Сл.лист РЦГ“, број 29/07 и „Сл.лист ЦГ“, бр. 32/11 и 17/18 од 20.03.2018.; Види члан 29 Закона број 37/17)

Предмет закона

Члан 1 *(„Сл.лист ЦГ“, број 32/11; члан 29 Закона број 37/17)*

Овим законом уређује се државни премјер, катастар непокретности и уписи права на непокретностима, катастар водова, основна државна карта и топографске карте, премјер државне границе, геодетски радови у инжењерско-техничким областима и друга питања од значаја за државни премјер и катастар.

ГЛАВА IV - ПРЕМЈЕР НЕПОКРЕТНОСТИ

2. Катастарске територијалне јединице

Катастарска општина

Члан 32 *(„Сл.лист ЦГ“, број 32/11)*

(1) Катастарска општина је територијална јединица која, по правилу, обухвата подручје једног насељеног мјеста, за које је законом утврђен назив и која представља основну јединицу у којој се изводи премјер и израђује катастар непокретности.

(2) За два или више насељених мјеста може се образовати једна катастарска општина или за једно насељено мјесто више катастарских општина, ако то посебни разлози захтијевају.

(3) О промјени граница катастарске општине одлучује орган управе (надлежан за послове државног премјера и катастра).

(4) Када промјена гранце катастарске општине мијења границу сусједних општина, о утврђивању нове границе општине одлучује Влада, по претходно прибављеном мишљењу општине и органа управе.

ГЛАВА VI - УПИС У КАТАСТАР НЕПОКРЕТНОСТИ

4 . Поступак уписа у катастар непокретности

Тужба за брисање уписа

Члан 124а *(„Сл.лист ЦГ“, број 32/11)*

(1) Ако неко сматра да је уписом права својине у катастар непокретности повријеђено његово право својине може тужбом надлежном суду тражити брисање уписа и повраћај у пређашње стање.

(2) На захтјев заинтересованог лица у катастар непокретности уписаће се забиљежба тужбе за брисање уписа.

(3) Тужба из става 1 овог члана може се поднијети у року од три године од дана извршеног уписа.

Достављање рјешења

Члан 124б *(„Сл.лист ЦГ“, број 32/11)*

Орган управе дужан је да рјешење о уписима права на непокретностима достави по службеној дужности органу државне управе надлежном за порезе (у даљем тексту: Пореска управа), као и органу локалне управе надлежном за порезе.

ГЛАВА XIIа - НАЦИОНАЛНА ИНФРАСТРУКТУРА ГЕОПРОСТОРНИХ ПОДАТАКА

Појам Националне инфраструктуре геопросторних података

Члан 156а *(„Сл.лист ЦГ“, број 32/11)*

(1) Национална инфраструктура геопросторних података (у даљем тексту: НИГП) представља стратегију, технологију, правила, стандарде и људске ресурсе који су потребни за прикупљање, обраду, чување, приступ, размјену и оптимално коришћење геопросторних података Црне Горе.

(2) НИГП обухвата дигиталне геоподатке и одговарајуће сервисе геоподатака за територију Црне Горе који су у надлежности:

1) органа државне управе;
2) органа локалне самоуправе;
3) правних лица која обављају послове од јавног интереса;
4) правних лица којима је повјерено управљање геоподацима;
5) правних лица која користе податке и сервисе обухваћене НИГП-ом и која пружају услуге јавних сервиса на основу тих геоподатака.

(3) Органи и правна лица из става 2 овог члана су субјекти НИГП-а.

(4) Субјекте НИГП-а одређује Влада.

Оснивање, одржавање и коришћење геоподатака НИГП-а

Члан 156б *(„Сл.лист ЦГ“, број 32/11)*

(1) НИГП обухвата:

1) метаподатке за сервисе и скупове геоподатака;

2) скупове геоподатака и базе геоподатака;
3) сервисе геоподатака;
4) технологију умрежавања.

(2) Одржавање НИГП-а је ажурирање података из става 1 тач. 1 и 2 овог члана и обезбјеђивање функционисања сервиса и технологија из става 1 тач. 3 и 4 овог члана.

(3) Оснивање и одржавање НИГП-а у надлежности је субјеката НИГП-а из члана 156а овог закона.

(4) Субјекти НИГП-а међусобно споразумом уређују питања размјене, приступа, функционисања, координације и коришћења геоподатака.

Базе и сервиси геоподатака

Члан 156д *(„Сл.лист ЦГ“, број 32/11)*

(1) Базе и сервиси геоподатака обухваћени НИГП-ом формирају се у складу са правилима и протоколима за размјену геоподатака.

(2) Сервиси геоподатака омогућавају проналажење, приступ и преузимање података, као и повезивање са другим сервисима геоподатака.

(3) Коришћење база и сервиса геоподатака од стране субјеката и корисника врши се у складу са правима приступа које утврђују субјекти НИГП-а.

(4) Корисници база и сервиса геоподатака плаћају накнаду.

(5) Висину накнаде из става 4 овог члана утврђује Влада.

(6) Средства која остваре органи државне управе по основу накнаде из става 4 овог члана приход су буџета Црне Горе.

(7) Средства која остваре органи локалне самоуправе по основу накнаде из става 4 овог члана приход су буџета јединице локалне самоуправе.

(8) Средства која остваре правна лица из члана 156а став 2 тач. 3, 4 и 5 овог закона по основу накнаде из става 4 овог члана приход су тих правних лица.

Врсте геодетски радова у инжењерско-техничким областима

Члан 156и *(„Сл.лист ЦГ“, број 32/11)*

(1) Геодетски радови у инжењерско-техничким областима обухватају израду техничке документације, извођење и стручни надзор над извођењем геодетских радова у инжењерско-техничким областима за које је предвиђена израда техничке документације.

(2) Извођење геодетских радова у инжењерско-техничким областима је:

1) израда геодетских подлога за пројекте у инжењерско-техничким областима;
2) геодетско мјерење у току реализације пројекта;
3) геодетско мјерење изведеног стања;
4) геодетско мјерење у циљу осматрања тла и објеката у току грађења и употребе.

Услови и надлежности

Члан 156к ст. 3 и 4 *(„Сл.лист ЦГ“, број 32/11)*

(3) Извођење геодетских радова из члана 156и овог закона без техничке документације може да обавља привредно друштво, друго правно лице и предузетник који је регистрован код надлежног органа за ту врсту радова, са одговарајућим овлашћењем за извођење радова.

(4) Стручни надзор над извођењем радова из члана 156и става 2 тачка 1 овог закона врши лице које испуњава услове из члана 16 став 1 овог закона.

ГЛАВА XV - ЧУВАЊЕ И КОРИШЋЕЊЕ ПОДАТАКА

Накнада за коришћење података

Члан 174 *(„Сл.лист ЦГ“, број 32/11)*

(1) За коришћење података премјера, катастра непокретности и катастра водова, као и за услуге које пружа орган управе плаћа се накнада.

(2) Накнаду из става 1 овог члана не плаћају државни органи, органи локалне самоуправе и јавне службе чији су оснивачи Република, односно локална самоуправа, осим за припрему података и материјалне трошкове уколико им подаци служе за обављање послова из њихове надлежности.

ГЛАВА XIX - ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 188а *(„Сл.лист ЦГ“, број 32/11)*

Имаоци права на водовима дужни су да израде катастар водова и поднесу захтјев органу управе за упис водова у јединствену базу података катастра водова Црне Горе у року од пет година од дана ступања на снагу овог закона.

Престанак важења закона

Члан 191

Даном ступања на снагу овог закона престаје да важи Закон о државном премјеру, катастру и уписима права на непокретностима ("Службени лист РЦГ", број 55/00) и Закон о катастру водова и подземних објеката ("Службени лист СРЦГ", број 28/77).

*****

5.3. Закон о инфраструктури просторних података

("Сл. лист ЦГ", број 37/17 од 14.06.2017.)

Предмет

Члан 1

Овим законом уређује се успостављање и одржавање инфраструктуре просторних података, као и друга питања од значаја за инфраструктуру просторних података.

Инфраструктура просторних података

Члан 2

(1) Инфраструктура просторних података је скуп технологија, правила и стандарда за обраду, приступ, размјену просторних података и њихово оптимално коришћење.

(2) Инфраструктуру просторних података чине:

1) метаподаци;
2) мрежни сервиси и технологије које се користе за размјену просторних података;
3) методологија размјене, приступа и коришћење просторних података;
4) услови коришћења просторних података;
5) геопортал инфраструктуре просторних података (у даљем тексту: Геопортал).

(3) Геопортал успоставља и води орган државне управе надлежан за послове заштите животне средине (у даљем тексту: Министарство), као контакт тачка.

(4) Геопортал је потпортал портала електронске управе, који чини јединствени портал и централну тачку приступа органима власти, и доступан је корисницима 24 часа дневно седам дана у недељи.

Просторни подаци

Члан 3

(1) Просторни подаци у смислу овог закона су подаци који се непосредно или посредно односе на географску локацију или географско подручје.

(2) Скуп просторних података је збирка просторних података која се може идентификовати, односно просторни подаци који су прикупљени и уписани у електронске регистре или евиденције у складу са посебним законом.

Обавезе јавних институција

Члан 7

(1) Државни органи, органи државне управе, органи локалне самоуправе, органи локалне управе и правна лица на која су пренијета јавна овлашћења (у даљем тексту: јавна институција), надлежни

за прикупљање просторних података у складу са посебним законом, дужни су да формирају и одржавају скупове просторних података и сервисе из једне или више области просторних података у складу са овим законом, ради успостављања и одржавања инфраструктуре просторних података.

(2) Одржавање инфраструктуре просторних података је ажурирање метаподатака и скупова просторних података и обезбјеђивање функционисања сервиса и технологија које се користе за размјену просторних података.

(3) Јавна институција дужна је да води просторне податке, скупове просторних података и успоставља сервисе просторних података у електронском облику.

(4) Ако се просторни подаци налазе у посједу више јавних институција овај закон примјењује се на изворне, односно оригиналне просторне податке.

(5) Јавна институција дужна је да одреди лице одговорно за припрему и обраду просторних података и метаподатака и њихово ажурирање, ради укључивања на мрежне сервисе.

(6) Одредба става 1 овог члана примјењује се и на трећа лица, која посједују просторне податке, ради укључивања у инфраструктуру просторних података.

Метаподаци

Члан 8

(1) Јавна институција дужна је да изради и ажурира метаподатке за скупове просторних података и сервисе просторних података за области из члана 6 овог закона.

(2) Метаподаци за скупове просторних података и сервисе просторних података су подаци о:

1) јавној институцији надлежној за израду, управљање, одржавање и дистрибуцију скупова просторних података и сервиса;
2) квалитету и валидности скупова просторних података;
3) условима за приступ и коришћење скупова просторних података, сервиса и висини накнаде за приступ и коришћење;
4) усклађености скупова просторних података са правилима интероперабилности; и
5) ограничењима и разлозима за ограничења приступа.

(3) Начин израде и ближе елементе метаподатака прописује Министарство.

Интероперабилност

Члан 9

(1) Јавна институција дужна је да обезбиједи интероперабилност између различитих скупова просторних података и сервиса просторних података које се односе на исту локацију у складу са правилима интероперабилности, које прописује орган државне управе надлежан за послове електронске управе и у складу са овим законом.

(2) Интероперабилност скупова просторних података и сервиса просторних података обухвата кодове, начин усклађивања података и конзистентност.

(3) Правилима из става 1 овог члана утврђују се техничка рјешења, односно технички услови за интероперабилност и усклађивање скупова просторних података и сервиса за једну или више области просторних података утврђених овим законом, а нарочито:

1) правила за унифицирану идентификацију просторних објеката, са уписаним идентификаторима којим се обезбјеђује њихова интероперабилност;
2) начин приказа објеката у простору;
3) претраживање по кључним ријечима и одговарајуће вишејезичне листе кључних ријечи укључујући животну средину и активности које могу утицати на животну средину;
4) вријеме уношења и важења података; и
5) начин и вријеме ажурирања података.

(4) Правила интероперабилности објављују се на Геопорталу.

(5) Правила интероперабилности прописује Министарство.

Мрежни сервиси и технологије

Члан 10

(1) Јавна институција дужна је да успостави и одржава мрежне сервисе за скупове просторних података и сервисе за које су израђени метаподаци на начин који омогућава:

1) претрагу скупова просторних података и сервиса на основу садржаја одговарајућих метаподатака, као и приказивање садржаја метаподатака;
2) преглед као минимум, приказ, навигацију, увећање и смањење, помјерање или преклапање скупова просторних података, приказ легенде и релевантних садржаја метаподатака;
3) преузимање копија скупова просторних података или дјелова тих скупова и директан приступ подацима према могућностима;
4) трансформацију скупова просторних података, ради обезбјеђења њихове интероперабилности; и
5) активирање сервиса скупова просторних података.

(2) Јавна институција дужна је да обезбиједи да мрежни сервиси буду једноставни за коришћење и доступни преко средстава електронских комуникација.

(3) Сервиси из става 1 тачка 1 овог члана, треба да омогуће претрагу скупова просторних података према:

1) кључној ријечи;
2) класификацији просторних података и сервиса;
3) квалитету и валидности скупова просторних података;
4) усклађености са правилима интероперабилности;
5) географској локацији;
6) условима приступа, размјене и коришћења скупова просторних података и сервиса;
7) јавним институцијама надлежним за успостављање, управљање, одржавање и дистрибуцију скупова просторних података и сервиса.

(4) Сервиси трансформације из става 1 тачка 4 овог члана, комбинују се са другим сервисима на начин којим се омогућава функционисање у складу са правилима интероперабилности.

Повезивање мрежних сервиса

Члан 12

(1) Министарство је дужно да јавним институцијама обезбиједи могућност техничког повезивања скупова просторних података и сервиса на мрежне сервисе.

(2) Јавне институције дужне су да успоставе одговарајуће техничке услове за повезивање на мрежне сервисе.

(3) Министарство може трећим лицима омогућити повезивање на мрежне сервисе, чији скупови просторних података и сервиси испуњавају услове утврђене овим законом на њихов захтјев.

Финансијска средства

Члан 21

(1) Средства за успостављање инфраструктуре просторних података и Геопортала обезбјеђују се из Буџета Црне Горе, донација и других извора у складу са законом.

(2) Средства за успостављање инфраструктуре просторних података која је у надлежности органа локалне управе обезбјеђују се из буџета локалних самоуправа, донација и других извора у складу са законом.

Престанак примјене

Члан 29

Даном почетка примјене овог закона престају да важе члан 1 у дијелу који се односи на Националну инфраструктуру геопросторних података и одредбе главе XIIа Закона о државном премјеру и катастру непокретности ("Службени лист РЦГ", број 29/07 и "Службени лист ЦГ", бр. 32/11 и 43/15).

Ступање на снагу

Члан 30

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном листу Црне Горе", а примјењиваће се од 1. јануара 2019. године.

*

5.4. Закон о слободним зонама

(„Сл.лист РЦГ“, број 42/04 и „Сл.лист ЦГ“, бр. 11/07, 76/08 и 40/16 од 30.06.2016.)

I ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Садржина закона

Члан 1

Овим законом уређује се оснивање слободних зона (у даљем тексту: зона) и слободних складишта (у даљем тексту: складишта), управљање и услови за обављање привредних дјелатности у њима, као и услови за престанак рада зоне и складишта.

IV ПОСЕБНИ УСЛОВИ ПОСЛОВАЊА У ЗОНИ И СКЛАДИШТУ

Урбанистичка овлашћења оператора

Члан 32 *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 40/16)*

Оператор обезбјеђује преко надлежних органа државне управе и органа локалне самоуправе планска документа за подручје зоне и складишта, издавање урбанистичко-техничких услова, уређивање грађевинског земљишта, издавање грађевинске дозволе, рјешење о употребној дозволи и врши друге потребне радње везане за планирање и коришћење простора зоне и складишта и изградњу објеката у зони.

VII ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Престанак важења других прописа

Члан 42

Ступањем на снагу овог закона престаје да важи Закон о слободним зонама ("Службени лист СРЈ", бр. 81/94).

*

5.6. Уредба о бизнис зонама

("Сл. лист ЦГ", бр. 77/16 и 38/17 од 20.06.2017.)

Предмет

Члан 1

Овом уредбом уређују се услови за оснивање бизнис зона, класификација према стратешком значају, успостављање, уређење и управљање, унапређење инфраструктуре у бизнис зонама и друга питања од значаја за рад бизнис зона.

Класификација бизнис зона

Члан 3

(1) Према стратешком значају, бизнис зоне се дијеле на:

1) бизнис зоне од стратешког значаја и
2) бизнис зоне од локалног значаја.

(2) Бизнис зоне од стратешког значаја могу се основати на локацији која испуњава сљедеће услове:

1) јединица локалне самоуправе на чијем се подручју налази локација мора да има више од 20.000 становника;
2) површина локације не може бити мања од 10ha;
3) локација мора бити у складу са намјеном утврђеном просторно-планским документима;
4) за локацију морају бити ријешени имовинско-правни односи.

(3) Бизнис зоне од локалног значаја могу бити локације које испуњавају сљедеће услове:

1) локација мора бити у складу са намјеном утврђеном просторно-планским документима;
2) за локацију морају бити ријешени имовинско-правни односи.

Оснивач и локација бизнис зоне

Члан 4

(1) Оснивач бизнис зоне може бити држава или јединица локалне самоуправе.

(2) Локација бизнис зоне може бити у државној својини, својини јединице локалне самоуправе или у приватној својини.

Оснивање бизнис зоне од локалног значаја

Члан 6

(1) Бизнис зону од локалног значаја оснива јединица локалне самоуправе, самостално или у сарадњи са другим оснивачем, уз претходно прибављену сагласност Министарства.

(2) Међусобна права и обавезе јединице локалне самоуправе и другог оснивача уређују се уговором о оснивању.

(3) Јединица локалне самоуправе, уз сагласност Министарства, одређује локацију на којој ће се основати бизнис зона од локалног значаја и доноси одлуку о оснивању.

(4) Одлука о оснивању бизнис зоне од локалног значаја, нарочито садржи:

1) податке о локацији;
2) податке о другом оснивачу, ако јединица локалне самоуправе оснива бизнис зону са другим оснивачем;
3) начин управљања, у складу са овом уредбом;
4) начин финансирања инфраструктурног опремања локације бизнис зоне;
5) дјелатности које се могу обављати у бизнис зони;
6) олакшице које се могу одобрити кориснику бизнис зоне;
7) међусобна права и обавезе оснивача и власника, ако је локација или дио локације бизнис зоне у приватном власништву.

(5) Одлука о оснивању бизнис зоне од локалног значаја доноси се уз претходно мишљење органа надлежног за контролу државне помоћи.

(6) Одлука о оснивању бизнис зона од локалног значаја објављује се у "Службеном листу Црне Горе - Општински прописи" и на интернет страници Министарства.

Проглашење бизнис зоне

Члан 7

(1) Оснивач бизнис зоне, дужан је да у року од двије године од дана доношења одлуке о оснивању бизнис зоне обезбиједи уређење бизнис зоне у складу са одредбама ове уредбе и донесе одлуку о проглашењу бизнис зоне отвореном за улагања.

(2) Доношењем одлуке о проглашењу локација добија статус бизнис зоне.

Управљање бизнис зоном од локалног значаја

Члан 9

(1) Бизнис зоном од локалног значаја управља менаџер или привредно друштво.

(2) Менаџера именује јединица локалне самоуправе.

(3) Привредно друштво оснива јединица локалне самоуправе.

(4) Управљач бизнис зоне од локалног значаја доставља Министарству извјештај о пословању бизнис зоне, сваких шест мјесеци од дана проглашења бизнис зоне, у складу са чланом 7 ове уредбе.

Уређење бизнис зоне

Члан 10

Уређење бизнис зоне обухвата израду развојног плана и инфраструктурно опремање бизнис зоне.

Развојни план

Члан 11

(1) Развојни план бизнис зоне нарочито садржи постојећи и планирани приказ:

1) површине земљишта и других непокретности доступних кориснику бизнис зоне;
2) инфраструктуре у оквиру бизнис зоне;
3) слободних површина и њихове намјене;
4) зелених и заједничких површина.

(2) Развојни план мора да буде у складу са планским документом којим је утврђена локација бизнис зоне.

(3) Развојни план доноси оснивач бизнис зоне на предлог управљача бизнис зоне.

Инфраструктурно опремање бизнис зоне

Члан 12

(1) Инфраструктурно опремање бизнис зоне обухвата изградњу саобраћајне, водоводне, канализационе, енергетске и телекомуникационе инфраструктуре у оквиру локације бизнис зоне у складу са просторно - планским документима и развојним планом.

(2) Инфраструктурно опремање оснивач, односно управљач бизнис зоне, може да повјери и кориснику бизнис зоне, уговором о пословању у бизнис зони, у складу са посебним прописима којима се уређује државна помоћ.

(3) Инфраструктура изграђена у оквиру локације бизнис зоне у државној је својини, у складу са законом.

Избор корисника бизнис зоне

Члан 14

(1) Избор корисника бизнис зоне врши се на основу јавног позива, који спроводи управљач бизнис зоне.

(2) Услове и начин спровођења јавног позива из става 1 овог члана, одређује управљач бизнис зоне.

Олакшице

Члан 15

(1) За лица запослена у бизнис зони корисник бизнис зоне не плаћа:

1) доприносе за обавезно социјално осигурање на зараде (допринос за пензијско и инвалидско осигурање, допринос за здравствено осигурање, допринос за осигурање од незапослености) и доприноса за Фонд рада;
2) порез на доходак физичких лица.

(2) Висина олакшица из става 1 овог члана, не може да прелази максимални дозвољени интензитет помоћи од 60% за средња, односно 70% за мала привредна друштва, у складу са прописима којима се уређује државна помоћ.

(3) Корисник бизнис зоне може да користи олакшице из става 1 овог члана, најдуже пет година од дана запошљавања лица у бизнис зони.

(4) За запосленог из става 1 тачка 1 овог члана, корисник бизнис зоне из зараде запосленог обрачунава, обуставља и уплаћује; допринос за пензијско и инвалидско осигурање по стопи од 15,0%, допринос за здравствено осигурање по стопи од 8,5% и допринос за осигурање од незапослености по стопи од 0,5%, приликом исплате зараде.

(5) Основицу за обрачунавање доприноса из става 1 овог члана чини бруто зарада запосленог.

(6) Корисник бизнис зоне обрачунава, обуставља и задржава порез из става 1 тачка 2 овог члана.

(7) Корисник бизнис зоне плаћа обрачунати порез на доходак.

(8) Поред олакшица из става 1 овог члана, корисник бизнис зоне остварује право и на друге олакшице у складу са законом и посебним прописима којима се уређује државна помоћ, с тим што заједно не смију прећи највећи дозвољени износ подстицаја, у складу са ставом 2 овог члана.

Начин уплате доприноса

Члан 16

(1) Уплата доприноса из члана 15 став 1 ове уредбе врши се на јединствени рачун пореза на доходак физичких лица и доприноса за обавезно социјално осигурање број 820-30000-74.

(2) Извјештај о обрачунатим и исплаћеним зарадама за запослена лица врши се на обрасцу ИОППД.

(3) Извјештај из става 2 овог члана, корисник бизнис зоне подноси надлежном пореском органу, до 15-ог у текућем мјесецу, за све исплате зарада које су извршене у претходном мјесецу.

Усклађивање пословања

Члан 18

(1) Оснивачи бизнис зона које су почеле са радом прије ступања на снагу ове уредбе, дужни су да ускладе пословање бизнис зоне у складу са овом уредбом, у року од 18 мјесеци, од дана ступања на снагу ове уредбе.

(2) Ако оснивач не поступи у складу са ставом 1 овог члана, бизнис зона губи статус и престаје право на коришћење олакшица у складу са чланом 15 ове уредбе.

Престанак важења

Члан 19

Даном ступања на снагу ове уредбе, престаје да важи Уредба о бизнис зонама ("Службени лист ЦГ", број 55/15) и одредба члана 2 став 2 Уредбе о субвенцијама за запошљавање одређених категорија незапослених лица ("Службени лист ЦГ", број 80/15).

***

6. ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

6.1. Закон о заштити природе

(„Сл.лист ЦГ“, број 54/16 од 15.08.2016.; Види други Закон - 18/19)

I. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Предмет

Члан 1

Овим законом уређују се услови и начин заштите и очувања природе.

II. СУБЈЕКТИ ЗАШТИТЕ ПРИРОДЕ

Субјекти

Члан 7

Заштиту природе, у оквиру својих права и обавеза, обезбјеђују и активно спроводе: органи државне управе, органи локалне самоуправе и локалне управе, правна и физичка лица, међународне организације, невладине организације и грађани (у даљем тексту: субјекти заштите).

Обавезе субјеката заштите

Члан 8

(1) Субјекти заштите дужни су да у оквиру својих права и обавеза, у обављању активности, обезбиједе заштиту природе:

- примјеном прописа о заштити природе;
- поштовањем циљева заштите природе;
- спровођењем мјера и услова заштите природе;
- прибављањем дозвола за радње и активности у заштићеним подручјима;
- спровођењем поступка оцјене прихватљивости за подручја еколошке мреже;
- коришћењем заштићених природних добара у складу са овим законом;
- контролом и спрјечавањем деградације природних вриједности, односно њихово свођење на најмању могућу мјеру;
- другим мјерама у складу са законом.

(2) Субјекти заштите сарађују и остварују међусобну комуникацију у складу са посебним прописима.

Врсте докумената заштите природе

Члан 10

(1) Документи заштите природе су:

- стратегија биодиверзитета (у даљем тексту: стратегија);
- планови управљања заштићеним природним добрима и годишњи програми управљања заштићеним природним добрима;
- локални акциони планови за биодиверзитет.

(2) Планови и програми из става 1 ал. 2 и 3 овог члана морају бити усклађени са стратегијом.

Локални акциони план за биодиверзитет

Члан 13

(1) Локални акциони план за биодиверзитет, ради спровођења стратегије и очувања и заштите природе на локалном нивоу доносе надлежни органи локалне самоуправе.

(2) Локални акциони план за биодиверзитет доноси се за период од пет година.

(3) Локални акциони план за биодиверзитет садржи: опис природних вриједности подручја јединице локалне самоуправе, податке о заштићеним природним добрима на том подручју, податке о мјерама заштите природних вриједности подручја, негативан утицај на заштићена природна добра, финансијска средства за спровођење мјера заштите природе, изазове заштите и спровођења мјера заштите природе, мјере и активности за спровођење плана са утврђеним приоритетима и друге елементе од значаја за заштиту природе.

(4) Извјештај о реализацији локалног акционог плана за биодиверзитет сваке четврте године сачињава надлежни орган локалне самоуправе и доставља органу управе.

V. ЗАШТИЋЕНА ПРИРОДНА ДОБРА

Поступак проглашавања заштићених подручја

Члан 28

(1) Поступак проглашавања заштићених подручја покреће се захтјевом за израду стручне студије (у даљем тексту: студије заштите).

(2) Захтјев из става 1 овог члана подноси Министарство, односно надлежни орган јединице локалне самоуправе.

(3) Студију заштите израђује орган управе.

(4) Средства за израду студије заштите обезбјеђују се из буџета Црне Горе, фондова Европске уније, донација међународних организација и других извора у складу са овим законом.

(5) Студија заштите садржи: опис природних, створених и предионих одлика природног добра, карактеристике, односно вриједности локалитета, постојеће стање ресурса са процјеном њихове валоризације, просторни распоред са картографским приказом распрострањења најзначајних станишта и врста (циљева заштите), оцјену стања подручја, централну координату заштићеног подручја, мишљење у погледу стављања природног добра под заштиту, предлог разврставања природног добра према значају, предлог категорије и зона заштите (режима заштите), предлог просторне границе заштићеног подручја са границама зона и режимима заштите, картографски приказ са уцртаним границама заштићеног подручја, односно са ознаком локације на основу података из катастра непокретности, концепт заштите, унапрјеђења, одрживог развоја, начин управљања тим подручјем, предлог мјера и услова заштите, предлог радњи, активности и дјелатности које се могу обављати у појединим зонама и режимима заштите, радње, активности и дјелатности које се не могу обављати у појединим зонама и режимима заштите, посљедице које ће доношењем акта о проглашењу проистећи, а посебно у односу на власничка права и затечене привредне дјелатности, као и оријентациона финансијска средстава за спровођење акта о проглашавању заштићеног природног добра и друге елементе од значаја за стављање под заштиту природног добра.

(6) Органи државне управе, органи локалне управе и друга правна лица, дужна су да на захтјев органа управе, доставе расположиве податке, у аналогној и дигиталној форми, неопходне за израду студије заштите.

Проглашавање заштићених подручја

Члан 34

(2) Национални парк проглашава Скупштина Црне Горе (у даљем тексту: Скупштина) законом.

(3) Строге и посебне резервате природе проглашава Влада.

(4) Парк природе, споменик природе и предио изузетних одлика који се налазе на подручју једне јединице локалне самоуправе проглашава скупштина јединице локалне самоуправе, по претходно прибављеној сагласности Министарства и мишљење органа државне управе надлежних за послове пољопривреде, шумарства и водопривреде и послове културе.

(5) Парк природе, споменик природе и предио изузетних одлика који се налазе на подручју више јединица локалне самоуправе проглашава Влада на предлог јединица локалне самоуправе на чијој се територији налази, уз претходно прибављено мишљење Министарства и органа државне управе надлежних за послове пољопривреде, шумарства и водопривреде и за послове културе.

(6) Морска заштићена подручја чија територија дјелимично или потпуно залази у зону морског добра проглашава Влада, осим националног парка.

Ревизија заштићених подручја

Члан 35

(1) Уколико се на основу научних сазнања утврди да је дошло до промјене на појединим врстама заштићених подручја покреће се поступак ревизије.

(2) Поступак из става 1 овог члана покреће се на основу захтјева Министарства, органа локалне управе или управљача.

(3) Захтјев из става 2 овог члана подноси се органу управе и садржи разлоге покретања поступка.

(4) Уз захтјев из става 2 овог члана прилажу се резултати истраживања и друге информације од значаја за покретање поступка ревизије.

(5) Уколико се за заштићено подручје које је уписано у регистар заштићених подручја (у даљем тексту: регистар) утврди да не постоје подаци о границама, циљним стаништима и врстама за заштићено подручје, орган управе дужан је да обавијести орган надлежан за доношење акта о проглашавању о потреби покретања поступка ревизије за то заштићено подручје.

(6) Ревизија заштићеног подручја покреће се израдом студије ревизије.

(7) Средства за израду студије ревизије се обезбјеђују у складу са чланом 28 став 4 овог закона.

Поступак претходне оцјене

Члан 47

(1) Орган надлежан за припрему плана и програма за које се не спроводи поступак стратешке процјене утицаја, односно правно лице или предузетник који подноси захтјев за давање сагласности на пројекат (у даљем тексту: носилац пројекта) за који се не спроводи поступак процјене утицаја на животну средину, дужан је да поднесе захтјев о потреби спровођења главне оцјене органу управе.

(2) За планове и програме за које се спроводи поступак стратешке процјене утицаја на животну средину, захтјев из става 1 овог члана подноси се органу управе, односно органу локалне управе надлежном за послове заштите животне средине, прије доношења одлуке о изради стратешке процјене утицаја на животну средину.

(3) За пројекте за које се одлучује о потреби спровођења поступка процјене утицаја на животну средину, захтјев из става 1 овог члана подноси се органу управе, односно органу локалне управе надлежном за послове заштите животне средине истовремено са захтјевом за одлучивање о потреби спровођења процјене утицаја на животну средину.

(4) За пројекте за које се обавезно спроводи поступак процјене утицаја на животну средину, захтјев из става 1 овог члана, подноси се прије покретања поступка процјене утицаја.

(5) Захтјев из става 1 овог члана садржи:

- опис обухвата плана, програма или пројекта са одговарајућим картографским и графичким прилозима;
- опис циљева и намјере због којих се планови, програми или пројекти, спроводе као и намјераване активности на њиховој реализацији;
- временски период потребан за реализацију планова, програма или пројеката.

(6) Орган управе, односно орган локалне управе надлежан за послове заштите животне средине у року од 15 дана од дана подношења захтјева из става 1 овог члана, одлучује о потреби спровођења главне оцјене.

(7) Ако орган управе, односно орган локалне управе надлежан за послове заштите животне средине након пријема захтјева са сигурношћу утврди да план, програм или пројекат не може имати значајан негативан утицај на циљеве очувања и негативан утицај на еколошки интегритет подручја еколошке мреже доноси рјешење да није потребно спроводити главну оцјену.

(8) Ако орган управе, односно орган локалне управе надлежан за послове заштите животне средине не може са сигурношћу утврдити да план, програм или пројекат неће имати значајан негативан утицај на циљеве очувања и негативан утицај на еколошки интегритет подручја еколошке мреже доноси рјешење о спровођењу главне оцјене.

Главна оцјена

Члан 48

(1) Орган надлежан за припрему плана и програма за које се не спроводи поступак стратешке процјене утицаја на животну средину односно носилац пројекта за које се не спроводи поступак процјене утицаја на животну средину дужан је да органу управе поднесе захтјев за давање сагласности на Студију о оцјени прихватљивости (у даљем тексту: студија).

(2) За планове и програме за које се спроводи поступак стратешке процјене утицаја на животну средину односно спроводи поступак процјене утицаја на животну средину студија се прилаже органу управе, односно органу локалне управе надлежном за послове заштите животне средине, уз документацију која се предаје уз извјештај о стратешкој процјени утицаја на животну средину односно елаборат о процјени утицаја пројекта на животну средину.

(3) Захтјев из става 1 овог члана садржи податке из члана 47 став 5 овог закона.

(4) Уз захтјев из става 1 овог члана подноси се студија.

(5) Студија нарочито садржи:

- податке о плану, програму и /или пројекту и локацији;
- опис метода израде студије (спроведена теренска истраживања, коришћени стручни и/или научни модели оцјене);
- податке о подручју еколошке мреже опис и процјену могућих утицаја на еколошки интегритет подручја еколошке мреже и утицаја на циљне врсте и станишне типове;
- предлог мјера за ублажавање негативних утицаја плана, програма и/или пројекта на циљне станишне типове и врсте подручја еколошке мреже;
- начин праћења стања циљних станишних типова и врста у погледу мјера за ублажавање негативних утицаја;
- закључну оцјену прихватљивости утицаја плана, програма и/или пројекта на подручје еколошке мреже.

(6) Студија се подноси у писаној форми у три примјерка и у електронском облику.

(7) Ближи садржај студије прописује Министарство.

Комисија за оцјену студије

Члан 50

(1) Оцјену студије врши комисија за оцјену студије (у даљем тексту: комисија), коју образује орган управе односно орган локалне управе надлежан за послове заштите животне средине.

(2) Комисија се образује из реда запослених и других стручних лица.

(3) Трошкове израде студије и рада комисије сноси орган надлежан за припрему плана или програма, односно носилац пројекта.

(4) Чланови комисије не могу бити лица која су учествовала у изради студије или су запослени код органа надлежног за припрему плана, програма, односно носиоца пројекта.

(5) Јавну расправу за студију спроводи орган управе, односно орган локалне управе надлежан за послове заштите животне средине.

(6) Орган управе, односно орган локалне управе надлежан за послове заштите животне средине обавјештава органе, организације и заинтересовану јавност о начину и роковима увида у студију, достављању мишљења, времену и мјесту одржавања јавне расправе на интернет страници органа управе и/или путем штампаних медија.

(7) Јавна расправа из става 5 овог члана може се одржати најраније десет дана од дана обавјештавања органа, организација и заинтересоване јавности.

(8) Орган управе, односно орган локалне управе надлежан за послове заштите животне средине дужан је да у року од пет дана од дана одржане јавне расправе, достави комисији студију са примједбама и мишљењима достављеним током јавне расправе.

(9) Комисија може од органа надлежног за припрему плана, програма односно носиоца пројекта највише два пута захтијевати да изврши измјене и допуне студије.

(10) Орган надлежан за припрему плана и програма, односно носилац пројекта је дужан да поступи по захтјеву из става 9 овог члана и комисији достави измијењену и допуњену студију у року који одреди комисија.

(11) Ако орган надлежан за припрему плана и програма, односно носилац пројекта не изврши измјене и допуне студије у прописаном року из става 10 овог члана, комисија наставља рад на основу расположиве документације.

(12) Комисија је дужна да извјештај о оцјени студије достави органу управе односно органу локалне управе надлежном за послове заштите животне средине у року од 25 дана од дана одржане јавне расправе, односно од дана достављања иновираног текста студије.

Издавање или одбијање сагласности на студију

Члан 51

(1) На основу извјештаја комисије, орган управе односно орган локалне управе надлежан за послове заштите животне средине узимајући у обзир примједбе и мишљења дата током јавне расправе одлучује о давању сагласности или одбијању давања сагласности на студију.

(2) Уколико се на основу извјештаја комисије утврди да план, програм или пројекат, не може имати значајан негативан утицај на циљеве очувања и негативан утицај на еколошки интегритет подручја еколошке мреже, орган управе односно орган локалне управе надлежан за послове заштите животне средине издаје сагласност на студију, која садржи мјере ублажавања негативних утицаја.

(3) Уколико се на основу извјештаја утврди да планови, програми или пројекти могу имати значајан негативан утицај на циљеве очувања и негативан утицај на еколошки интегритет подручја еколошке мреже, орган управе односно орган локалне управе надлежан за послове заштите животне средине неће издати сагласност на студију.

(4) Орган надлежан за припрему плана и програма односно носилац пројекта не може приступити доношењу плана, програма односно реализацији пројекта који се односи на подручје еколошке мреже, без сагласности органа управе односно органа локалне управе надлежног за послове заштите животне средине на студију.

(5) За планове и програме за које се спроводи поступак стратешке процјене утицаја на животну средину и за пројекте за које се спроводи поступак процјене утицаја на животну средину сагласност из става 2 овог члана, издаје се истовремено са издавањем сагласности на извјештај о стратешкој процјени утицаја, односно на елаборат о процјени утицаја.

(6) У случају из става 3 овог члана орган управе односно орган локалне управе надлежан за послове заштите животне средине је дужан да обавијести орган надлежан за издавање грађевинске дозволе о одбијању давања сагласности.

(7) Орган управе, односно орган локалне управе надлежан за послове животне средине је обавезан да о сагласности из ст. 2 и 3 овог члана обавијести јавност, путем електронских медија.

(8) Сагласност на студију престаје да важи уколико носилац пројекта не отпочне реализацију пројекта у року од двије године од дана достављања сагласности на студију.

VI. УПРАВЉАЊЕ ЗАШТИЋЕНИМ ПОДРУЧЈИМА И ПОДРУЧЈИМА ЕКОЛОШКЕ МРЕЖЕ

Управљач заштићеним подручјима и подручјима еколошке мреже

Члан 55

(1) Заштићеним подручјима и подручјима еколошке мреже управља управљач који испуњава услове у погледу кадра, организационе оспособљености за обављање послова заштите, унапрјеђења, промовисања и одрживог развоја заштићеног подручја и подручја еколошке мреже.

(2) Испуњеност услова из става 1 овог члана утврђује Министарство, односно орган локалне управе.

(3) Строгим резерватом природе, посебним резерватом природе, парком природе, спомеником природе и предјелом изузетних одлика, која се налазе на простору националног парка, управља управљач националним парком.

(4) Управљач заштићеног подручја одређује се актом о проглашавању заштићеног подручја.

(5) Заштићеним подручјима, осим националних паркова, која се налазе на подручју морског добра управља правно лице надлежно за управљање морским добром.

(6) Ближе услове из става 1 овог члана прописује Министарство, уз претходно прибављено мишљење органа државне управе надлежног за послове шумарства и ловства.

Обавезе управљача

Члан 56

(1) Управљач заштићеног подручја и/или подручја еколошке мреже дужан је да:

- донесе годишњи програм управљања и акт о унутрашњем реду;
- обезбиједи службу заштите;
- донесе финансијски план заштите и развоја подручја;
- донесе годишњи план развоја и обуке кадрова;
- обезбиједи спровођење мјера заштите природе у складу са циљевима заштите, зонама и режимима заштите;
- чува, унапрјеђује и промовише заштићено подручје и/или подручја еколошке мреже;
- обиљежи заштићено подручје и/или подручје еколошке мреже;
- осигура несметано одвијање природних процеса и одрживог коришћења заштићеног подручја и/или подручја еколошке мреже;
- прати стање у заштићеном подручју и/или подручју еколошке мреже и доставља податке органу управе;
- доставља годишњи извјештај Министарству односно надлежном органу локалне управе о реализацији плана управљања заштићеним подручјима и подручјима еколошке мреже (у даљем тексту: план управљања) односно годишњег програма управљања, спроведеним мјерама, финансијским средствима утрошеним за спровођење мјера;
- обавља и друге послове утврђене законом и актом о оснивању.

(2) Одредбе става 1 ал. 1, 2, 3, 4 и 10 овог члана не примјењују се за појединачне заштићене дивље врсте биљака проглашене за заштићено природно добро.

Средства за рад управљача

Члан 57

Средства за рад управљача обезбјеђују се из:

- Буџета Црне Горе, односно буџета јединице локалне самоуправе у складу са годишњим програмом и планом управљања;
- накнада за коришћење заштићеног подручја и/или подручја еколошке мреже;
- донација;
- других извора у складу са законом.

План управљања

Члан 58

(1) План управљања је плански документ којим се планирају мјере и активности заштите и очувања заштићеног природног добра који представља планску основу за управљање и коришћење природног добра за еколошке, економске и социјалне намјене.

(2) План управљања доноси се за период од пет година.

(3) План управљања припрема управљач.

(4) План управљања спроводи се на основу годишњег програма управљања.

(5) План управљања националним парком доноси Влада.

(6) План управљања за строги и посебни резерват доноси Министарство.

(7) План управљања за парк природе, споменик природе и предио изузетних одлика доноси надлежни орган јединице локалне самоуправе, уз сагласност Министарства.

(8) План управљања за парк природе, споменик природе и предио изузетних одлика који се налазе на подручју двије и више јединица локалне самоуправе доноси Министарство.

(9) План управљања за заштићена подручја и/или подручја еколошке мреже, осим националних паркова, у зони морског добра доноси Министарство.

(10) За подручја еколошке мреже која се налазе у заштићеном подручју, план управљања тим подручјима саставни је дио плана управљања тог заштићеног подручја.

(11) План управљања за подручја еколошке мреже која се не налазе у заштићеном подручју доноси Министарство.

(12) За подручја еколошке мреже која се налази на шумским подручјима или су дио тих подручја, управља се у складу са плановима и програмима управљања шумама.

(13) За подручје еколошке мреже која се не налази на заштићеном подручју, или се налази дјелимично, или се граничи или се налази непосредно уз његову границу, а којим управља исти управљач може се израдити један плана управљања који обухвата сва та подручја.

(14) За заштићена подручја и подручја еколошке мреже у зони морског добра може се израдити један план управљања који обухвата сва та подручја.

(15) На план управљања прије његовог доношења, за сва заштићена подручја и/или подручја еколошке мреже, мишљење даје орган управе.

(16) Годишњи програм управљања израђује и доноси управљач, уз сагласност Министарства, односно надлежног органа локалне управе.

(17) Годишњи програм управљања доставља се Министарству, односно надлежном органу локалне управе до 30. новембра текуће године за наредну годину.

(18) Извјештај о реализацији годишњег програма управљања управљач доставља Министарству, односно надлежном органу локалне управе до 1. марта текуће године за претходну годину.

Накнада за коришћење заштићеног подручја и подручја еколошке мреже

Члан 60

(1) За коришћење заштићеног подручја и/или подручја еколошке мреже правно или физичко лице (у даљем тексту: корисник) плаћају накнаду управљачу заштићеног подручја или подручја еколошке мреже и то за:

- улазак у заштићено подручје;
- пружање услуга посјетиоцима (коришћење водича, разгледање природњачке збирке, паркирање и информативно-едукативног материјала);
- угоститељске, продајне, смјештајне и инфраструктурне објекте (ресторане, бунгалове, привремене објекте, рекламе, трафостанице, коришћење земљишта за одржавање спортских и других манифестација);
- изнајмљивање и/или коришћење објеката и просторија управљача;
- коришћење знака заштићеног подручја;
- организовано посматрање птица;
- снимање играних и комерцијалних филмова, спотова и реклама;
- коришћење минералних сировина;
- изнајмљивање средстава и опреме за спорт и рекреацију (чамаца, бродова, кајака и бицикала);
- сакупљање, брање и откуп шумских плодова;
- спортски и привредни риболов;
- камповање;
- сплаварење и рафтинг;
- ложење ватре на посебно уређеним мјестима;

- друге радње, активности и дјелатности у складу са законом.

(2) Висину, начин обрачуна и плаћања накнаде из става 1 овог члана утврђује управљач заштићеног подручја односно подручја еколошке мреже, уз претходну сагласност Владе.

(3) Управљач је дужан да средства из става 1 овог члана користи за заштиту, развој и унапрјеђивање заштићеног подручја односно подручја еколошке мреже.

Право прече куповине

Члан 62

(1) Правно или физичко лице које је власник непокретности у границама заштићеног подручја и/или подручја еколошке мреже (у даљем тексту: власник непокретности), који намјерава да прода непокретност, дужан је да непокретност претходно понуди Влади, односно јединици локалне самоуправе, преко органа управе надлежног за имовину.

(2) Понуда из става 1 овога члана обавезно садржи цијену и услове продаје.

(3) Ако Влада односно јединица локалне самоуправе не прихвати понуду из става 1 овог члана у року од 60 дана од дана када је понуда достављена, власник не може продати непокретност другом лицу под повољнијим условима од услова под којима их је понудио Влади односно јединици локалне самоуправе.

(4) Уговор закључен супротно ст. 1 и 3 овог члана је ништаван.

X. ПРАЋЕЊЕ СТАЊА ПРИРОДЕ

Праћење стања очуваности природе

Члан 100 став 6

(6) Локална управа може пратити стање очуваности природе на својој територији о свом трошку.

Извјештавање

Члан 101 ст. 4 и 5

(4) Информацију о стању природе могу сачињавати органи локалне управе и управљачи заштићених природних добара.

(5) Информација из става 4 овог члана доставља се органу управе.

XI. ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА И ПРОМОВИСАЊЕ ЗАШТИТЕ ПРИРОДЕ

Достављање података о стању природе

Члан 102

(1) Министарство, орган управе, надлежни органи локалне управе и управљачи дужни су да на захтјев заинтересованих правних и физичких лица, достављају податке о стању и заштити природе, осим података који се сматрају тајним у складу са законом.

(2) Подаци из става 1 овог члана достављају се подносиоцу захтјева у складу са законом.

XII. ФИНАНСИРАЊЕ ЗАШТИТЕ ПРИРОДЕ

Обезбјеђење средстава за заштиту природе

Члан 104 тачка 2

Средства за заштиту природе обезбјеђују се:

2) из буџета јединице локалне самоуправе за:
   - заштиту природних добара које проглашава јединица локалне самоуправе;
   - спровођење мјера заштите утврђених планом управљања који доноси надлежни орган локалне самоуправе;
   - исплату накнаде власницима непокретности за ограничења својинских права у заштићеним природним добрима које проглашава јединица локалне самоуправе;
   - друге намјене утврђене овим законом.

XIII. ЧУВАЊЕ ЗАШТИЋЕНИХ ПРИРОДНИХ ДОБАРА

Служба заштите

Члан 105

(1) Управљач је дужан да организује службу заштите ради чувања заштићеног природног добра.

(2) Службу заштите врше чувари заштићеног природног добра (у даљем тексту: заштитари), који испуњавају услове утврђене законом којим се уређује заштита лица и имовине.

(3) Заштитар је дужан да врши дужност у службеном одијелу, има идентификациону ознаку и може носити оружје, у складу са законом.

(4) Идентификациону ознаку из става 3 овог члана издаје орган управе надлежан за послове полиције у складу са посебним законом којим се уређује заштита лица и имовине.

XIV. НАДЗОР

Управни надзор

Члан 107

(1) Надзор над спровођењем овог закона врши Министарство и надлежни органи локалне управе, ако овим законом није друкчије прописано.

(2) Надзор над радом управљача врши Министарство, односно надлежни орган локалне управе.

(3) Инспекцијски надзор над спровођењем овог закона и прописа донесених на основу овог закона врши орган управе надлежан за инспекцијске послове преко еколошке инспекције, у складу са овим законом и законом којим се уређује инспекцијски надзор.

Ступање на снагу

Члан 121

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном листу Црне Горе".

*****

6.2. Закон о животној средини

(„Сл.лист ЦГ“, број 52/16 од 9.8.2016.; Види др. законе бр. 73/19 од 27.12.2019.)

I. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Предмет

Члан 1

Овим законом уређују се принципи заштите животне средине и одрживог развоја, инструменти и мјере заштите животне средине и друга питања од значаја за животну средину.

Принципи заштите животне средине

Члан 5

Принципи заштите животне средине су:

1) принцип одрживог развоја:
   а) приликом усвајања и доношења стратегија, планова, програма и прописа, Скупштина Црне Горе (у даљем тексту: Скупштина), Влада Црне Горе (у даљем тексту: Влада) и јединице локалне самоуправе, у оквиру својих надлежности, морају подстицати одрживи развој;
   б) у сврху остваривања одрживог развоја захтјеви заштите животне средине успостављени овим законом и посебним прописима морају бити укључени у припреме и спровођење утврђених политика и активности на свим подручјима привредног и социјалног развоја;
2) принцип интегралног приступа заштити животне средине:
   а) интегралним приступом заштите животне средине спрјечава се, односно смањује ризик за животну средину у цјелини на најмању могућу мјеру;
   б) захтјеви за високим степеном заштите животне средине и побољшањем квалитета животне средине, морају бити саставни дио свих полазишта којима је циљ уравнотежени економски развој, а осигуравају се у складу са принципом одрживог развоја;
3) принцип очувања природних ресурса:

а) природни ресурси користе се под условима и на начин којима се обезбјеђује очување вриједности геодиверзитета, биодиверзитета, заштићених природних добара и предјела;
б) обновљиви природни ресурси користе се под условима који обезбјеђују њихову трајну и ефикасну обнову и стално унапрјеђивање квалитета;
в) необновљиви природни ресурси користе се под условима који обезбјеђују њихово дугорочно економично и разумно коришћење, укључујући ограничавање коришћења стратешких или ријетких природних ресурса и супституцију другим расположивим ресурсима, композитним или вјештачким материјалима;

4) принцип сарадње:
а) одрживи развој постиже се сарадњом и заједничким дјеловањем Скупштине, Владе и јединица локалне самоуправе, као и свих других учесника у циљу заштите животне средине, у оквиру своје надлежности и одговорности;
б) држава обезбјеђује сарадњу и солидарност у рјешавању глобалних и међудржавних питања заштите животне средине, посебно кроз међународне уговоре, сарадњом са другим државама и закључивањем одговарајућих споразума, као и обавјештавањем других држава о прекограничним утицајима на животну средину, о еколошким удесима и међународном размјеном информација о животној средини;
в) Влада и јединице локалне самоуправе, у оквиру свог дјелокруга, солидарно и заједнички, учествују у спровођењу заштите животне средине из своје надлежности, како би обезбиједиле спровођење ефикасних мјера заштите животне средине на свом подручју;

5) принцип загађивач плаћа:
а) правно и физичко лице које је причинило штету у животној средини или непосредну опасност од штете, дужно је да надокнади штету спровођењем превентивних мјера и мјера ремедијације о свом трошку;
6) принцип корисник плаћа:
в) свако ко користи природне ресурсе мора финансијски да надокнади њихово коришћење и рекултивацију простора у складу са законом;

7) принцип обавезног осигурања:
а) правно и физичко лице које обавља дјелатности, односно активности које представљају ризик за здравље људи и/или животну средину, дужно је да се осигура од одговорности за штету у животној средини;

8) принцип превенције:
а) свака активност мора бити планирана и спроведена на начин да: проузрокује најмању могућу промјену у животној средини, односно да представља најмањи могући ризик по животну средину и здравље људи, смањи оптерећење простора и потрошње сировина и енергије у изградњи, као и у производњи, дистрибуцији и употреби, укључи могућност рециклаже, спријечи или ограничи утицај на животну средину на самом извору загађења;

9) принцип предострожности:
а) када није сигурно какве посљедице може проузроковати евентуални захват морају се спровести све расположиве процедуре за оцјену очекиваних утицаја и одговарајуће мјере како би се избјегле негативне посљедице по здравље људи и животну средину;
б) када пријети опасност од стварне и непоправљиве штете за здравље људи и животну средину, не смије се одлагати предузимање неопходних мјера заштите, па ни у случају када та опасност није у цјелини научно доказана;
в) одустаће се, односно неће се обављати дјелатност и/или обавити захват, који има научно доказану или претпостављену вјероватноћу штетног и трајно штетног утицаја на животну средину;

10) принцип супсидијарне одговорности:

а) држава отклања посљедице загађивања животне средине и смањења штете у случајевима када је загађивач непознат, као и када штета потиче усљед загађивања животне средине из извора ван територије државе;

11) принцип примјене подстицајних мјера:

а) државни органи и органи локалне самоуправе, у складу са својим надлежностима, подстичу дјелатности у вези са заштитом животне средине које спрјечавају или смањују загађење животне средине, као и захвате у животној средини који смањују употребу материја, сировина и енергије, мање загађују животну средину или га искоришћавају у дозвољеним границама;

12) принцип приступа информацијама и учешћа јавности:

а) свако има право да буде обавијештен о стању животне средине и да учествује у процесу доношења одлука чије би спровођење могло да утиче на животну средину;

б) подаци о стању животне средине су јавни;

13) принцип заштите права на здраву животну средину и приступа правосуђу:

а) грађанин или групе грађана, њихова удружења, професионалне или друге организације, имају могућност утицаја приликом одлучивања о питањима од значаја за животну средину и на правну заштиту код надлежних органа и пред судом.

II. СУБЈЕКТИ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Обавезе субјеката

Члан 8

(1) Заштиту животне средине, у оквиру својих права и обавеза, обезбјеђују: органи државне управе, јединице локалне самоуправе, правна и физичка лица, невладине организације, грађани и удружења грађана (у даљем тексту: субјекти).

(2) Субјекти су дужни да у оквиру својих права и обавеза, обезбиједе контролу и спрјечавање свих облика загађења и деградације животне средине, односно њихово свођење на најмању могућу мјеру, као и ремедијацију дјелова или сегмената животне средине чији је квалитет нарушен усљед загађења и других видова деградације, обезбјеђујући на тај начин одрживо коришћење природних ресурса као основног услова за одрживи развој.

(3) Субјекти заштите животне средине сарађују и остварују међусобну комуникацију у складу са посебним прописима.

(4) Држава посебно штити животну средину.

Надлежности локалне самоуправе

Члан 13

Локалне самоуправе врше послове који се односе на успостављање система заштите и унапрјеђења животне средине на својој територији, предлагање и спровођење мјера, израду и праћење имплементације планова, одобрених програма и пројеката из области заштите животне средине.

V. ДОКУМЕНТИ ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА И ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Документи

Члан 29

Документи одрживог развоја и заштите животне средине су:

1) Национална стратегија одрживог развоја Црне Горе;
2) Стратегија о климатским промјенама;
3) Стратегија нискокарбонског развоја;
4) План адаптације на климатске промјене;
5) Национални план борбе против дезертификације;
6) Стратегија заштите морске средине;
7) Национална стратегија интегралног управљања обалним подручјем;

8) локални планови заштите животне средине;
9) стратегије, планови и програми који се доносе, односно који су донесени према посебним прописима у појединим областима за поједине сегменте животне средине и оптерећења.

Локални планови заштите животне средине

Члан 37

(1) Локалним планом заштите животне средине (у даљем тексту: План) разрађују се мјере заштите животне средине за подручје локалне самоуправе у складу са локалним специфичностима и обиљежјима подручја за које се План доноси.

(2) Планом се успостављају циљеви и задаци од значаја за заштиту животне средине и одрживи развој на локалном нивоу.

(3) План садржи нарочито:
1) услове и мјере заштите животне средине, као и мјере прилагођавања на негативне утицаје климатских промјена;
2) субјекте за спровођење мјера утврђених Планом;
3) преглед стања појединих сегмената животне средине за територију локалне самоуправе;
4) краткорочне и дугорочне циљеве заштите животне средине са визијом будућег развоја;
5) рокове за предузимање мјера;
6) финансијска средства потребна за спровођење утврђених мјера и начин обезбјеђивања средстава.

(4) План доноси скупштина јединице локалне самоуправе, на период од четири године.

(5) Орган локалне управе надлежан за послове животне средине дужан је да Агенцији достави План у року од мјесец дана од дана доношења Плана.

VIII. ПРАЋЕЊЕ СТАЊА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Мониторинг јединица локалне самоуправе

Члан 58

(1) Јединица локалне самоуправе може спроводити мониторинг животне средине на својој територији у складу са овим законом.

(2) Податке добијене спровођењем мониторинга из става 1 овог члана јединица локалне самоуправе доставља Агенцији.

(3) Средства за обављање мониторинга из става 1 овог члана обезбјеђују се из буџета јединица локалне самоуправе.

Мониторинг који врши загађивач

Члан 59

(1) Правно лице и предузетник које је корисник постројења које загађује или може узроковати загађење животне средине, дужно је да спроводи мониторинг у складу са посебним прописима.

(2) Податке утврђене мониторингом из става 1 овог члана, загађивач је дужан да достави надлежном органу јединице локалне самоуправе на чијој је територији лоциран и Агенцији.

(3) Средства за обављање мониторинга из става 1 овог члана обезбјеђује загађивач.

IX. ИЗВЈЕШТАВАЊЕ О СТАЊУ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Извјештај о стању животне средине јединице локалне самоуправе

Члан 61

(1) За потребе праћења остваривања циљева из планова и програмских докумената за поједине сегменте животне средине и оптерећења, као и других докумената за заштиту животне средине и у циљу цјеловитог увида у стање животне средине, јединица локалне самоуправе може сачинити Извјештај о стању животне средине за територију те јединице локалне самоуправе.

(2) Извјештај о стању животне средине из става 1 овог члана израђује се у складу са Националном листом индикатора и садржи податке добијене спровођењем мониторинга, као и друге податке, зависно од карактеристика подручја за које се извјештај подноси.

(3) Извјештај из става 1 овог члана, усваја скупштина јединице локалне самоуправе и доставља Агенцији у року од мјесец дана од дана његовог усвајања.

XI. ИНФОРМИСАЊЕ ЈАВНОСТИ, УЧЕШЋЕ ЈАВНОСТИ И ЗАИНТЕРЕСОВАНЕ ЈАВНОСТИ И ПРАВО НА ПРАВНУ ЗАШТИТУ У ПИТАЊИМА ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Информације о животној средини

Члан 67

(1) Информације о животној средини обухватају:

- стање појединих сегмената животне средине, као што су: ваздух, вода, море, земљиште, природа, биолошка и предиона разноврсност, станишта, мочваре, обално подручје, укључујући генетички модификоване организме, као и међусобне утицаје појединих сегмената животне средине;
- факторе утицаја на животну средину: супстанце, енергија, бука, зрачење, радијација укључујући и радиоактивни отпад, отпад, емисије и друга испуштања у животну средину, који утичу, или могу утицати на сегменте животне средине;
- мјере садржане у стратешким документима, прописима, плановима, програмима, споразумима о животној средини, активности које могу директно или индиректно утицати на поједине сегменте животне средине, као и мјере или активности утврђене ради њихове заштите;
- извјештаје о спровођењу међународних уговора који се односе на заштиту животне средине;
- анализу трошкова и друге финансијске анализе које се примјењују као дио мјера и активности са циљем заштите и побољшања стања животне средине;
- информације које се односе на услове квалитета живота људи, њихово здравље и безбједност, културну баштину и изграђене објекте у мјери када на њих утиче, или може утицати стање појединих сегмената животне средине, односно стање узроковано факторима и/или мјерама из ал. 2 и 3 овог става.

(2) Правно лице које обавља послове из области животне средине може чувати информације о животној средини у име органа државне управе, органа управе или органа локалне управе.

Захтјев и рок за давање информација из области животне средине

Члан 69

(1) Приступ информацијама о животној средини обезбјеђује се на основу захтјева који се подноси органу државне управе, органу управе и органу локалне управе и који не мора да садржи разлоге за тражење информација.

(2) О захтјеву из става 1 овог члана, одлучује се у року од 15 дана од дана подношења захтјева у складу са законом којим је уређен слободан приступ информацијама.

(3) Рок из става 2 овог члана, може се продужити за осам дана, ако се тражи приступ изузетно обимној и сложеној информацији о животној средини.

(4) У случају из става 3 овог члана, подносилац захтјева се обавјештава, у писаној форми, о продужењу рока за рјешавање по захтјеву и о разлозима продужења у року од пет дана од дана подношења захтјева.

(5) Информација о животној средини, по могућности даје се у облику у којем то захтијева подносилац захтјева.

Квалитет информација о животној средини

Члан 71

(1) Органи државне управе, органи управе и органи локалне управе, дужни су да у оквиру своје надлежности, обезбиједе да информације о животној средини које су сачинили или које су сачињене у њихово име, буду ажурне, тачне и упоредиве.

(2) Уколико се ради о захтјеву за пружање информације која се односи на факторе утицаја на животну средину из члана 67 став 1 алинеја 2 овог закона, органи из става 1 овог члана, дужни су ако су доступне такве информације, информисати подносиоца захтјева о:

- мјесту гдје се могу пронаћи;
- мјерним поступцима, методама анализа, узорковања, претходне обраде узорака коришћених у прикупљању података, или о одговарајућим стандардизованим поступцима који су коришћени.

Учешће јавности и заинтересоване јавности

Члан 72

(1) Органи државне управе, органи управе и органи локалне управе надлежни за послове заштите животне средине, дужни су да благовремено обавјештавају јавност и заинтересовану јавност о поступцима одлучивања у питањима животне средине која се односе на:

1) стратешку процјену утицаја планова и програма на животну средину;
2) процјену утицаја на животну средину;
3) поступак издавања дозволе за интегрисано спрјечавање и контролу загађивања кроз одобравање рада нових, односно постојећих постројења;
4) стратегије, планове, програме и остала документа из области заштите животне средине;
5) друга питања из области животне средине у складу са посебним прописима.

XII. ФИНАНСИРАЊЕ

Финансирање у области животне средине

Члан 74

Држава и јединица локалне самоуправе, обезбјеђују финансијска средства за заштиту и унапрјеђење животне средине.

Извори финансирања

Члан 75

Средства за финансирање заштите животне средине обезбјеђују се из:

- буџета Црне Горе;
- буџета јединице локалне самоуправе;
- средстава еко-накнада;
- средстава Фонда за заштиту животне средине (у даљем тексту: Еко-фонд);
- кредита, донација и помоћи;
- инструмената, програма и фондова Европске уније, Уједињених нација и међународних организација;
- страних улагања намијењених заштити животне средине; и
- других извора у складу са законом.

Еко-фонд и средства Еко-фонда

Члан 76

(1) Еко-фонд има својство правног лица.

(2) Еко-фонд оснива Влада.

(3) Средства за финансирање Еко-фонда обезбјеђују се из:

- буџета Црне Горе;
- средстава еко-накнада;
- кредита, донација и помоћи;
- инструмената, програма и фондова Европске уније, Уједињених нација и међународних организација;
- страних улагања намијењених заштити животне средине; и
- других извора у складу са законом.

(4) Средства Еко-фонда користе се за: финансирање припреме, спровођења и развоја програма, пројеката и сличних активности на државном и локалном нивоу, у циљу очувања, одрживог коришћења, заштите и унапрјеђивања животне средине, енергетске ефикасности и коришћења обновљивих извора и енергије, спровођење циљева и начела заштите животне средине, ради постизања интегралног и цјеловитог очувања квалитета животне средине, очувања биолошке, геолошке и предионе разноврсности и рационалног коришћења природних добара и енергије као основних услова одрживог развоја, као и остваривање права грађана на здраву животну средину.

(5) Актом о оснивању уредиће се организација и начин рада, дјелатност, органи, начин финансирања и коришћења средстава и друга питања од значаја за рад Еко-фонда.

Коришћење средстава за заштиту животне средине

Члан 78

Средства за заштиту животне средине користе се за:

- суфинансирање програма заштите и развоја заштићених природних добара;
- финансирање трошкова спровођења превентивних мјера или мјера ремедијације када је загађивач непознат у складу са законом којим се уређује одговорност за штету у животној средини;
- суфинансирање и других инвестиционих програма који доприносе битном смањењу загађивања животне средине;
- израду идејних рјешења, научно-истраживачких пројеката апликативног карактера, студија, елабората и извођачких пројеката;
- суфинансирање стручног оспособљавања кадрова у стручним, научним, привредним и управним организацијама из области животне средине од интереса за државу;
- суфинансирање организованих активности у предузимању мјера из области животне средине у оквиру еколошких невладиних организација;
- суфинансирање публикација, часописа, стручних и научних скупова и информативно-пропагандних активности у области заштите и побољшања квалитета животне средине;
- суфинансирање израде и реализације Локалног плана заштите животне средине.

Накнаде за заштиту и унапрјеђење животне средине јединица локалне самоуправе

Члан 79

(1) Јединица локалне самоуправе може прописати накнаду за заштиту и унапрјеђивање животне средине, у складу са својим потребама и специфичностима.

(2) Критеријуме, врсту и висину накнаде из става 1 овог члана, начин плаћања, обвезнике, као и олакшице за одређене категорије обвезника плаћања, прописује јединица локалне самоуправе, уз претходну сагласност Владе.

(3) Прикупљена средства по основу накнада из става 1 овог члана, морају се намјенски користити за заштиту и унапрјеђење животне средине на територији јединице локалне самоуправе.

XV. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Оснивање Еко-фонда

Члан 92

(1) Еко-фонд основаће се најкасније у року од двије године од дана ступања на снагу овог закона.

(2) До оснивања Еко-фонда средства од еко-накнада из члана 77 овог закона уплаћиваће се у буџет Црне Горе.

Престанак важења

Члан 94

Даном ступања на снагу овог закона престаје да важи Закон о животној средини ("Службени лист ЦГ", број 48/08, 40/10, 40/11 и 27/14), одредбе члана 35 алинеја 2, члана 36 и чл. 38 до 41 Закона о животној средини ("Службени лист РЦГ", број 12/96) и члан 154 Закона о измјенама и допунама Закона којима су прописане новчане казне за прекршаје ("Службени лист ЦГ", број 40/11).

Ступање на снагу

Члан 95

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном листу Црне Горе".

*****

6.3. Закон о стратешкој процјени утицаја на животну средину

(„Сл.лист РЦГ“, број 80/05 и „Сл.лист ЦГ“, бр. 59/11 и 52/16 од 9.8.2016.; Види члан 156 Закона 40/10)

I. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Предмет уређивања

Члан 1 *(„Сл.лист ЦГ“, број 59/11)*

Овим законом утврђују се услови, начин и поступак вршења процјене утицаја одређених планова и програма на животну средину (у даљем тексту: стратешка процјена), кроз интегрисање принципа заштите животне средине у поступак припреме, усвајања и реализације планова и програма који имају значајан утицај на животну средину.

Надлежни орган

Члан 4 став 1 тачка 2 *(„Сл.лист ЦГ“, број 59/11)*

(1) За спровођење поступка стратешке процјене, у оквиру овлашћења утврђених овим законом, одговоран је орган надлежан за припрему плана и програма, и то:

2) орган локалне управе надлежан за припрему плана и програма - за планове и програме које усваја орган на локалном нивоу.

Област примјене

Члан 5 *(„Сл.лист ЦГ“, број 59/11)*

(1) Стратешка процјена се врши за планове и програме кад постоји могућност да њихова реализација изазове последице по животну средину.

(2) Израда стратешке процјене:

1) је обавезна за планове и програме: из области: пољопривреде, шумарства, рибарства, ловства, енергетике, индустрије, укључујући рударство, саобраћаја, телекомуникација, туризма, регионалног развоја, урбанистичког и просторног планирања или коришћења земљишта, управљања морским добром, управљања водама, управљања отпадом, који дају оквир за развој будућих пројеката који подлијежу изради процјене утицаја на животну средину у складу са посебним прописом, који, с обзиром на подручје у коме се реализују, могу утицати на заштићена подручја, природна станишта и очување дивље флоре и фауне;
2) се може захтијевати за планове и програме из става 2 тачка 1 овог члана: којима је предвиђено коришћење мањих површина на локалном нивоу, којима је предвиђена мања измјена планова и програма, који нијесу наведени у ставу 2 тачка 1 алинеја 1 овог члана, а који дају оквир за развој пројеката који подлијежу изради процјене утицаја на животну средину;
3) се не врши за планове и програме намијењене: одбрани земље, ублажавању и отклањању посљедица елементарних непогода, за финансијске и буџетске планове.

Опште обавезе

Члан 6 *(„Сл.лист ЦГ“, број 59/11)*

(1) За планове и програме који подлијежу изради стратешке процјене, у складу са чланом 5 став 2 тач. 1 и 2 овог закона, обавезно се припрема извјештај о стратешкој процјени.

(2) Орган надлежан за припрему плана и програма не може упутити план и програм у даљу процедуру усвајања без предходне прибављене сагласности на извјештај о стратешкој процјени од органа надлежног за послове заштите животне средине.

(3) Орган надлежан за послове заштите животне средине, у смислу става 2. овог члана, је:

1) орган управе надлежан за послове заштите животне средине;
2) орган локалне управе надлежан за послове заштите животне средине.

II. ПОСТУПАК СТРАТЕШКЕ ПРОЦЈЕНЕ

Фазе у поступку стратешке процјене

Члан 8 *(„Сл.лист ЦГ“, број 59/11)*

(1) Стратешка процјена се врши у поступку припреме плана и програма који може имати значајне утицаје на животну средину, прије његовог доношења или подношења надлежном органу на усвајање (одлучивање о потреби израде стратешке процјене; утврђивање обима и садржаја извјештаја о стратешкој процјени и одлучивање о давању сагласности на извјештај о стратешкој процјени).

(2) Поступак стратешке процјене састоји се од сљедећих фаза:

1) доношења одлуке:
   - о изради стратешке процјене за планове и програме из члана 5 став 2 тачка 1 овог закона,
   - о потреби израде стратешке процјене за планове и програме из члана 5 став 2 тачка 2 овог закона;
2) утврђивања обима и садржаја извјештаја о стратешкој процјени;
3) одлучивања о давању сагласности на извјештај о стратешкој процјени.

(3) За планове и програме које суфинансира Европска Унија стратешка процјена утицаја врши се у складу са овим законом и прописима Европске Уније.

1. Одлучивање о потреби израде стратешке процјене

Одлука о изради стратешке процјене

Члан 9

(1) За планове и програме из члана 5 став 2 тачка 1 овог закона орган надлежан за припрему плана и програма доноси одлуку о изради стратешке процјене.

(2) Одлука из става 1 овог члана доноси се истовремено са одлуком о изради плана и програма.

Учешће заинтересованих органа и организација и заинтересоване јавности

Члан 11 *(„Сл.лист ЦГ“, број 59/11)*

(1) Предлог одлуке из члана 10 овог закона орган надлежан за припрему плана и програма доставља на мишљење органу из члана 6 став 3 овог закона, органу државне управе надлежном за послове здравља и другим заинтересованим органима и организацијама и заинтересованој јавности.

(2) Рок за достављање мишљења из става 1 овог члана је 15 дана од дана достављања предлога одлуке.

(3) Ако се мишљење не достави у року из става 2 овог члана сматра се да нема примједаба на предложену одлуку о изради, односно о неприступању изради стратешке процјене.

Доношење одлуке о изради стратешке процјене

Члан 12 *(„Сл.лист ЦГ“, број 59/11)*

(1) Орган надлежан за припрему плана и програма, у року од 15 дана од дана истека рока за достављање мишљења из члана 11 став 2 овог закона, доноси одлуку о изради стратешке процјене.

(2) Орган надлежан за припрему плана и програма дужан је да приликом одлучивања размотри и узме у обзир достављена мишљења из члана 11 овог закона.

(3) Одлука из става 1 овог члана је саставни дио одлуке о изради плана и програма и објављује се у “Службеном листу Црне Горе”, односно у “Службеном листу Црне Горе – Општински прописи”.

Доношење одлуке

Члан 13а *(„Сл.лист ЦГ“, број 59/11)*

(1) Уколико се на основу критеријума из члана 13 овог закона утврди да је потребна израда стратешке процјене, орган надлежан за припрему плана и програма доноси одлуку у складу са чл. 9 до 12 овог закона.

(2) За планове и програме за које није потребна израда стратешке процјене надлежни орган доноси одлуку о непредузимању израде стратешке процјене, која садржи податке о:

1) врсти плана и програма за који се не ради извјештај о стратешкој процјени;
2) разлозима за непредузимање израде стратешке процјене;
3) критеријумима на основу којих је оцијењено да не постоји могућност значајних утицаја на животну средину;
4) друге релевантне податке на основу којих је одлучено да се не ради извјештај о стратешкој процјени.

2. Утврђивање обима и садржаја извјештаја о стратешкој процени

Носилац израде извјештаја

Члан 16 став 1 *(„Сл.лист ЦГ“, број 59/11)*

(1) Орган надлежан за припрему плана и програма одлучује о избору носиоца израде извјештаја о стратешкој процјени.

3. Одлучивање о давању сагласности на извјештај о стратешкој процјени

Учешће заинтересованих органа и организација

Члан 17 став 1 *(„Сл.лист ЦГ“, број 59/11)*

(1) Орган надлежан за припрему плана и програма доставља заинтересованим органима и организацијама на мишљење извјештај о стратешкој процјени из члана 15. овог закона.

Јавна расправа

Члан 19 *(„Сл.лист ЦГ“, број 59/11)*

(1) Орган надлежан за припрему плана и програма обавјештава јавност и заинтересовану јавност о начину и роковима увида у садржину извјештаја о стратешкој процјени, достављању мишљења, као и времену и мјесту одржавања јавне расправе.

(2) Јавну расправу спроводи орган надлежан за припрему плана или програма плана и програма.

Извјештај о учешћу заинтересованих органа и организација и јавној расправи

Члан 20 *(„Сл.лист ЦГ“, број 59/11)*

(1) Орган надлежан за припрему плана и програма израђује извјештај о учешћу заинтересованих органа и организација и јавној расправи који садржи мишљења из члана 17. став 2. овог закона, као и мишљења достављена у току јавног увида и јавне расправе о извјештају о стратешкој процјени из члана 19. овог закона.

(2) Извјештај из става 1. овог члана израђује се у року од 30 дана од дана завршетка јавне расправе и садржи образложење о свим прихваћеним или неприхваћеним мишљењима.

Оцјена извјештаја о стратешкој процјени

Члан 21 ст. 1 и 2 *(„Сл.лист ЦГ“, број 59/11)*

(1) Орган надлежан за припрему плана и програма доставља органу надлежном за заштиту животне средине на сагласност извјештај о стратешкој процјени, са извјештајем о учешћу заинтересованих органа и организација и јавној расправи из члана 20. став 1. овог закона.

(2) По добијању извјештаја из става 1 овог члана орган надлежан за послове заштите животне средине може прибавити мишљење других овлашћених организација или стручних лица за поједине области или може образовати комисију за оцјену извјештаја о стратешкој процјени.

Сагласност на извјештај о стратешкој процјени

Члан 22 *(„Сл.лист ЦГ“, број 59/11)*

(1) На основу оцјене из члана 21. овог закона, орган надлежан за послове заштите животне средине даје или одбија захтјев за давање сагласности на извјештај о стратешкој процјени.

(2) Рок за одлучивање о сагласности из става 1. овог члана је 30 дана од дана пријема захтјева од надлежног органа за припрему плана и програма.

Доступност информација

Члан 24 *(„Сл.лист ЦГ“, број 59/11)*

(1) Извјештај о стратешкој процјени, резултати учешћа заинтересованих органа и организација и јавности и других држава у случају прекограничног утицаја, саставни су дио документационе основе плана и програма.

(2) Орган надлежан за припрему плана и програма обезбјеђује доступност података из става 1. овог члана и послије усвајања плана и програма, под условима одређеним законом.

Финансијска средства за израду

Члан 25 *(„Сл.лист ЦГ“, број 59/11)*

Финансијска средства за израду стратешке процјене, односно извјештаја о стратешкој процјени обезбјеђује орган надлежан за припрему плана и програма из буџета Црне Горе, односно буџета јединице локалне самоуправе.

III. НАДЗОР

Надзор над спровођењем закона

Члан 27 *(„Сл.лист ЦГ“, број 59/11)*

(1) Надзор над спровођењем овог закона, у оквиру надлежности утврђених овим законом, врше орган државне управе надлежан за послове заштите животне средине и орган локалне управе надлежан за послове заштите животне средине.

(2) Инспекцијски надзор над спровођењем овог закона врши орган управе надлежан за послове инспекцијског надзора, преко еколошке инспекције, у складу са овим законом и законом којим се уређује инспекцијски надзор.

V. ЗАВРШНА ОДРЕДБА

Ступање на снагу

Члан 29

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном листу Републике Црне Горе“, а примјењиваће се од 1. јануара 2008. године.

*****

6.4. Закон о процјени утицаја на животну средину

("Сл. лист ЦГ", број 75/18 од 23.11.2018.)

I. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Предмет

Члан 1

Овим законом уређује се начин и поступак процјене утицаја за пројекте који могу имати значајан утицај на животну средину, израде и оцјене елабората о процјени утицаја на животну средину и друга питања од значаја за процјену утицаја на животну средину.

Органи надлежни за спровођење поступка процјене утицаја

Члан 5

Органи надлежни за спровођење поступка процјене утицаја (у даљем тексту: надлежни орган) су:

1) орган управе надлежан за послове заштите животне средине - за пројекте за које је потребна грађевинска дозвола, односно пријава грађења и за пројекте за које сагласности, одобрења и дозволе издаје други орган државне управе;
2) орган локалне управе надлежан за послове заштите животне средине за пројекте за које је потребна пријава грађења и за пројекте за које сагласности, одобрења и дозволе издају други органи локалне управе.

II. ПОСТУПАК ПРОЦЈЕНЕ УТИЦАЈА

Пројекти за које се врши процјена утицаја

Члан 7

(1) Процјена утицаја врши се за пројекте за које:

1) је обавезна израда елабората процјене утицаја (у даљем тексту: елаборат);
2) се може захтијевати израда елабората.

(2) Пројекте из става 1 овог члана прописује Влада Црне Горе (у даљем тексту: Влада).

(3) Надлежни орган одлучује о потреби израде елабората у сваком појединачном случају за пројекте из става 1 тачка 2 овог члана.

Прикупљање података, обавјештења и документације

Члан 10

(1) Надлежни орган, други органи државне управе и локалне управе, дужни су да на захтјев носиоца пројекта, обезбиједе потребне податке и документацију од значаја за утврђивање и процјену директних и индиректних утицаја пројекта на животну средину, као и резултате спроведених поступака утицаја планираног пројекта на животну средину у складу са посебним прописима.

(2) Подаци и документација из става 1 овог члана, достављају се у року од 15 дана од дана пријема захтјева носиоца пројекта.

(3) Орган из става 1 овог члана, који не располаже подацима и документацијом од значаја за процјену утицаја пројекта на животну средину, дужан је да у року од 15 дана од дана пријема захтјева, обавијести носиоца пројекта у писаној форми.

Одлучивање о захтјеву о потреби израде елаборате

Члан 11

(1) Одлука о потреби израде елабората доноси се на основу поднијетог захтјева носиоца пројекта.

(2) Уз захтјев из става 1 овог члана, подноси се сљедећа документација:

1) опис локације;
2) опис пројекта;
3) опис могућих значајних утицаја пројекта на животну средину;
4) извори података.

(3) Захтјев са документацијом из ст. 1 и 2 овог члана, подноси се у писаној форми у три примјерка и/или електронској форми на порталу е- Управе и/или на е-маил надлежног органа.

(4) Ближи садржај документације из става 2 овог члана, прописује орган државне управе надлежан за послове заштите животне средине (у даљем тексту: Министарство).

Поступање по захтјеву за одлучивање о потреби израде елаборате

Члан 12

(1) Након пријема захтјева за одлучивање о потреби израде елабората, надлежни орган провјерава да ли је уз захтјев поднијета прописана документација.

(2) Ако је документација уз захтјев из става 1 овог члана непотпуна, надлежни орган у року од три дана од дана пријема захтјева, обавјештава носиоца пројекта да употпуни документацију и одређује рок за достављање документације.

(3) Ако подносилац захтјева не достави додатне податке, обавјештења и документацију у остављеном року, надлежни орган у року од седам дана од дана истека рока за достављање документације, одбиће захтјев.

Обавјештавање о захтјеву за одлучивање о потреби израде елаборате

Члан 13

(1) Надлежни орган обавјештава заинтересоване органе и организације и заинтересовану јавност о поднијетом захтјеву за одлучивање о потреби израде елабората у року од три радна дана од дана пријема уредног захтјева у складу са чланом 28 овог закона.

(2) Обавјештење из става 1 овог члана садржи:

1) назив и сједиште, односно име и адресу подносиоца захтјева;
2) назив пројекта;
3) мјесто и вријеме увида у документацију;
4) назив и сједиште надлежног органа којем се доставља мишљење.

(2) Заинтересовани органи и организације и заинтересована јавност, могу у року од пет радних дана од дана пријема, односно објављивања обавјештења из става 1 овог члана, доставити мишљење надлежном органу о поднијетом захтјеву.

Одлучивање о потреби израде елаборате

Члан 14

(1) Надлежни орган дужан је да у року од четири радна дана од дана истека рока из члана 13 став 3 овог закона, одлучи о потреби израде елабората.

(2) Надлежни орган дужан је да приликом одлучивања размотри достављена мишљења из члана 13 став 3 овог закона.

(3) Надлежни орган дужан је да обавијести заинтересоване органе и организације и заинтересовану јавност о одлуци из става 1 овог члана у року од три дана од дана доношења одлуке.

(4) Одлука из става 1 овог члана садржи:

1) у случају кад је потребна израда елабората, разлоге на којима се одлука заснива, уз кратак опис локације, опис пројекта и опис могућих значајних утицаја пројекта на животну средину;
2) у случају да није потребна израда елабората, разлоге на којима се одлука заснива уз кратак опис локације, опис пројекта, опис могућих значајних утицаја пројекта на животну средину, као и мјере заштите како би се спријечио или умањио негативан утицај пројекта на животну средину.

(5) На одлуку из става 1 овог члана, може се поднијети жалба Министарству, односно главном администратору.

Захтјев за одређивање обима и садржаја елаборате

Члан 15 став 1

Носилац пројекта може поднијети захтјев за одређивање обима и садржаја елабората.

Поступање по захтјеву за одређивање обима и садржаја елабората

Члан 16

(1) Након пријема захтјева за одређивање обима и садржаја елабората, надлежни орган врши провјеру потпуности документације у складу са чланом 12 овог закона.

(2) Уредан захтјев за одређивање обима и садржаја елабората, надлежни орган доставља у року од три радна дана од дана подношења захтјева комисији из члана 21 овог закона.

(3) Комисија из става 2 овог члана, дужна је да у року од десет радних дана од дана пријема захтјева, достави извјештај са предлогом обима и садржаја елабората надлежном органу.

(4) Предлог обима и садржаја елабората комисије из става 2 овог члана, надлежни орган доставља носиоцу пројекта и обавјештава заинтересоване органе и организације и заинтересовану јавност у року од пет радних дана од дана пријема предлога.

(5) Заинтересовани органи и организације и заинтересована јавност о предлогу обима и садржаја елабората комисије из става 2 овог члана, могу доставити мишљење надлежном органу у року до 20 радних дана од дана пријема обавјештења.

(6) Надлежни орган у року од пет радних дана од истека рока за достављање мишљења, одлучује о обиму и садржају елабората.

(7) Надлежни орган дужан је да приликом одлучивања, размотри мишљења заинтересованих органа и организација и заинтересоване јавности.

(8) Одлуку о обиму и садржају елабората, надлежни орган доставља носиоцу пројекта и обавјештава заинтересоване органе и организације и заинтересовану јавност у року од три радна дана од дана доношења одлуке.

(9) На одлуку из става 8 овог члана, може се поднијети жалба Министарству, односно главном администратору.

Одлучивање о давању сагласности на елаборате

Члан 17

(1) Након израде елабората, носилац пројекта дужан је да надлежном органу поднесе захтјев за давање сагласности на елаборат.

(2) Уз захтјев из става 1 овог члана подноси се елаборат.

(3) Захтјев са елаборатом из ст. 1 и 2 овог члана, подноси се у писаној форми у три примјерка и/или електронској форми на порталу е- Управе и/или на е-маил надлежног органа.

(4) Ако је надлежни орган донио одлуку о потреби израде елабората, носилац пројекта је дужан, да изради елаборат и подносе захтјев за давање сагласности на елаборат надлежном органу, најкасније у року од двије године од дана пријема одлуке о потреби израде елабората.

(5) Ако је надлежни орган донио одлуку о обиму и садржају елабората, носилац пројекта је дужан да изради елаборат и подносе захтјев за давање сагласности на елаборат надлежном органу, најкасније у року од двије године од дана пријема одлуке о обиму и садржају елабората.

Јавна расправа о елаборату

Члан 20

(1) Надлежни орган дужан је да у року од пет радних дана од дана пријема захтјева за давање сагласности на елаборат, организује јавну расправу и обавијести заинтересоване органе и организације и заинтересовану јавност о начину, року и мјесту јавног увида, начину достављања примједби и мишљења, као и о времену и мјесту одржавања јавне трибине о елаборату.

(2) Елаборат за који је организована јавна расправа објављује се на интернет страници надлежног органа и порталу е-Управе, даном почетка јавне расправе.

(3) Јавна трибина може се одржати најраније десет радних дана од дана обавјештавања заинтересованих органа и организација и заинтересоване јавности.

(4) На јавној трибини мора да учествује носилац пројекта, лице које је координирало израдом елабората из члана 19 овог закона и најмање једно лице које је учествовало у изради елабората.

(5) Ако јавној трибини не присуствују лица из става 4 овог члана, јавна трибина се мора поново организовати за вријеме трајања јавне расправе.

(6) Јавну расправу организује и води надлежни орган и траје најмање 30 дана од дана обавјештавања.

Комисија за процјену утицаја

Члан 21

(1) Утврђивање обима и садржаја елабората и оцјену елабората, врши комисија за процјену утицаја коју образује надлежни орган.

(2) Комисија за процјену утицаја се образује из реда запослених у надлежном органу и других стручних лица која имају најмање завршен ВИИ-1 ниво националног оквира квалификација и најмање пет година радног искуства у струци за поједине сегменте животне средине.

(3) Рјешењем о образовању комисије за процјену утицаја одређује се број, састав и начин рада комисије.

(4) Чланови комисије за процјену утицаја не могу бити лица, која су учествовала у изради елабората или су оснивачи или запослени код носиоца пројекта или код правног лица или предузетника које је израдило елаборат.

(5) Висину трошкова за рад комисије за процјену утицаја у зависности од врсте и сложености појединих пројеката за које се врши процјена утицаја, одређује надлежни орган, уз претходно прибављено мишљење органа државне управе надлежног за послове финансија.

Оцјена елабората

Члан 22

(1) Надлежни орган доставља комисији за процјену утицаја, елаборат у року од два радна дана од дана њеног образовања, а извјештај са мишљењима и примједбе са јавне расправе у року од три радна дана од дана одржане јавне расправе.

(2) Комисија за процјену утицаја, може носиоцу пројекта највише два пута достављени елаборат вратити, да изврши измјене и допуне и да додатно ангажује стручно лице за измјену и допуну елабората за одређене сегменте животне средине.

(3) Носилац пројекта дужан је да комисији за процјену утицаја достави измијењен и допуњен елаборат у року који одреди комисија.

(4) Ако носилац пројекта не поступи у складу са ставом 3 овог члана, комисија за процјену утицаја, врши оцјену елабората на основу расположиве документације.

(5) Комисија за процјену утицаја дужна је да извјештај о оцјени елабората са предлогом одлуке о одбијању или давању сагласности на елаборат, као и разлозима за прихватање или одбијање примједаба, предлога и мишљења заинтересованих органа и организација и заинтересоване јавности, достави надлежном органу најкасније у року од 25 радних дана од дана пријема документације из става 1 овог члана.

(6) У рок из става 5 овог члана, не урачунава се рок за измјене и допуне елабората.

Трошкови процјене утицаја

Члан 23

Носилац пројекта сноси трошкове израде елабората, трошкове за обавјештавања из чл. 13, 14, 16, 20 и 24 овог закона, трошкове организовања и вођења јавне расправе из члана 20 овог закона, као и трошкове рада комисије за процјену утицаја.

Одлучивање о сагласности

Члан 24

(1) Одлуку о давању сагласности или одбијању захтјева за давање сагласности на елаборат, доноси надлежни орган на основу извјештаја и предлога одлуке комисије за процјену утицаја.

(2) Одлука о давању сагласности на елаборат нарочито садржи:

1) разлоге на којима се одлука заснива укључујући и информације о учешћу заинтересованих органа и организација и заинтересоване јавности;
2) услове заштите животне средине, опис свих компоненти пројекта и/или мјера које је носилац пројекта дужан да предузима у циљу избјегавања, спречавања, отклањања или ублажавања штетних посљедица и праћења стања животне средине.

(3) Одлука о одбијању захтјева за давање сагласности на елаборат садржи разлоге о одбијању давања сагласности на елаборат.

(4) Одлука из става 1 овог члана, доноси се и доставља носиоцу пројекта у року од пет радних дана од дана пријема извјештаја и предлога одлуке комисије за процјену утицаја.

(5) Надлежни орган дужан је да у року од пет радних дана од дана доношења одлуке обавијести заинтересоване органе и организације и заинтересовану јавност и да објави на својој интернет страници и порталу е-Управе:

1) одлуку из става 1 овог члана;

2) извјештај о разлозима за прихватање или одбијање примједаба, предлога и мишљења заинтересованих органа и организација и заинтересоване јавности; и
3) елаборат.

(6) Одлука из става 2 овог члана са елаборатом, доставља се и еколошкој инспекцији у року од пет радних дана од дана доношења одлуке.

(7) На одлуку из става 1 овог члана, може се поднијети жалба Министарству, односно главном администратору.

Престанак важења сагласности

Члан 25

Одлука о давању сагласности на елаборат, као и одлука да није потребна израда елабората, престаје да важи, ако носилац пројекта не прибави грађевинску дозволу или поднесе пријаву почетка грађења објекта или одобрење или сагласност за извођење пројекта у року од двије године од дана пријема одлуке.

Спровођење мјера утврђених елаборатом

Члан 26

(1) Носилац пројекта дужан је да спроведе мјере утврђене елаборатом на који је дата сагласност или мјере утврђене одлуком да није потребна израда елабората.

(2) Провјеру спровођења мјера из става 1 овог члана, врши еколошки инспектор и сачињава записник који доставља надлежном органу.

Сукоб интереса

Члан 27

Ако је надлежни орган носилац пројекта, његова организациона јединица надлежна за вођење поступка процјене утицаја не смије учествовати у пројекту и дужна је да поступак процјене утицаја спроведе објективно, ради спрјечавања сукоба интереса.

III. ОБАВЈЕШТАВАЊЕ, ВОЂЕЊЕ ЕВИДЕНЦИЈЕ И СТАВЉАЊЕ ПОДАТАКА НА УВИД

Евиденција

Члан 30

(1) Надлежни орган, дужан је да води евиденцију о одлукама о давању сагласности и одбијању захтјева за давање сагласности на елаборат.

(2) Евиденција из става 1 овог члана је јавна.

(3) Ближи садржај и начин вођења евиденције из става 1 овог члана, прописује Министарство.

Стављање података на увид

Члан 31

(1) Надлежни орган, дужан је да на захтјев (у писаној или електронској форми), заинтересованим органима и организацијама и заинтересованој јавности, омогући увид у документацију о спроведеном поступку процјене утицаја, осим докумената који су означени одговарајућим степеном тајности у складу са законом у року од 15 дана од пријема захтјева.

(2) Документација која се односи на емисије штетних материја, ризике од удеса, резултате мониторинга и инспекцијски надзор не може бити означена степеном тајности.

IV. НАДЗОР

Надзор над спровођењем закона

Члан 32

(1) Надзор над спровођењем овог закона и прописа донијетих на основу овог закона врше Министарство и орган локалне управе надлежан за послове заштите животне средине.

(2) Инспекцијски надзор над спровођењем овог закона врши орган управе надлежан за инспекцијске послове преко еколошке инспекције, у складу са овим законом и законом којим се уређује инспекцијски надзор.

(3) Инспекцијски надзор над спровођењем овог закона у односу на реализацију мјера из члана 26 став 2 овог закона, поред еколошког инспектора врше друге надлежне инспекције у складу са посебним прописима.

VI. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Престанак важења

Члан 39

Даном ступања на снагу овог закона престаје да важи Закон о процјени утицаја на животну средину ("Службени лист РЦГ", број 80/05, и "Службени лист ЦГ", бр. 27/13 и 52/16).

*****

6.5. Закон о интегрисаном спречавању и контроли загађивања животне средине

(„Сл.лист РЦГ“, број 80/05 и „Сл.лист ЦГ“, бр. 54/09, 42/15, 54/16 и 55/18 од 01.08.2018.)

I. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Предмет

Члан 1

Овим законом уређују се услови и поступак издавања интегирсане дозволе за постројења и активности које могу имати негативне утицаје на здравље људи, животну средину или материјална добра, врсте активности и постројења, надзор и друга питања од значаја за спречавање и контролу загађивања животне средине.

II. ИНТЕГРИСАНА ДОЗВОЛА

Надлежни органи за издавање дозвола

Члан 4

Надлежни орган одговоран за издавање дозволе је:

- орган државне управе надлежан за послове заштите животне средине за постројења за које дозволу или одобрење за изградњу и почетак рада, односно обављање активности издаје други орган државне управе;
- орган локалне управе надлежан за послове заштите животне средине за остала постројења за која дозволу или одобрење за изградњу и почетак рада, односно обављање активности издаје надлежни орган локалне управе.

Обавезе надлежног органа

Члан 5

Надлежни орган обезбјеђује:

- да рад нових постројења не започне прије добијања дозволе, изузев у случају пробног рада одобреног у складу са законом;
- да рад постојећих постројења, започет прије ступања на снагу овог закона, буде усклађен са захтјевима и условима утврђеним овим законом;
- да услови и поступак издавања дозвола буду у потпуности координирани, када је укључено више од једног надлежног органа;
- праћење развоја најбољих доступних техника;
- праћење и развој мониторинга који примјењује оператер;
- ревизију и, по потреби, измјену услова у дозволи;
- приступ јавности садржају затхјева за издавање дозволе, издатим дозволама и резултатима мониторинга;
- вођење регистара резултата мониторинга који обавља оператер;
- услове за припрему и достављање података Европској Комисији о утврђеним граничним вриједностима емисија за прописане активности и постројења и по потреби о најбољим

доступним техникама на основу којих су добијене ове вриједности, као и доставу извјештаја урађеног на основу упитника о имплементацији овог закона;
- предузимање и других мјера утврђених законом и другим прописима.

Дозвола

Члан 6

(1) За рад постројења и обављање његове активности оператер прибавља дозволу надлежног органа.

(2) Дозволом се:
- одобрава пуштање у рад нових постројења или њихових дјелова;
- одобрава рад и битне измјене у раду, односно функционисању постојећег постројења.

(3) Дозвола се издаје на одређено вријеме, а најдуже на период од десет година, за једно постројење или за више постројења који се налазе на истом мјесту и којим управља исти оператер.

III. ПОСТУПАК ИЗДАВАЊА ДОЗВОЛЕ

Разматрање захтјева

Члан 9 *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 54/16 и 55/18)*

Надлежни орган може извршити провјеру тачности података и информација садржаних у захтјеву за издавање дозволе, провјеру примјењивости предложеног програма мјера из члана 8 став 2 тачка 2 овог закона и других података из захтјева, као и приложене документације.

Обавјештавање заинтересованих органа и организација и јавности

Члан 10 *(„Сл.лист ЦГ“, број 54/16)*

(1) Надлежни орган обавјештава заинтересоване органе и организације и јавност о пријему захтјева, у року од пет дана од дана пријема захтјева за издавање дозволе, односно додатних података, докумената и информације из члана 9. став 1. овог закона.

(2) Надлежни орган, на захтјев заинтересованих органа и организација из става 1. овог члана, доставља копију захтјева за издавање дозволе и ставља на увид одговарајућу документацију из члана 8. овог закона, у року од пет дана од дана пријема тог захтјева.

(3) На захтјев заинтересоване јавности надлежни орган доставиће копију захтјева за издавање дозволе.

(4) Подносилац захтјева из става 3. овог члана сноси трошкове израде и достављања копије захтјева за издавање дозволе, у прописаном износу.

(5) Заинтересовани органи и организације и представници заинтересоване јавности могу доставити своја мишљења надлежном органу, у року од 15 дана од дана пријема обавјештења из става 1. овог члана.

Нацрт дозволе

Члан 11 *(„Сл.лист ЦГ“, број 54/16)*

(1) Надлежни орган је дужан да нацрт дозволе изради у року од 45 дана од дана пријема захтјева за издавање дозволе, узимајући у обзир мишљења других органа и организација и заинтересоване јавности.

(2) Надлежни орган је дужан да о нацрту дозволе и о могућности увида у пратећу домументацију обавјести заинтересоване органе и организације и јавност, у року од пет дана од дана израде нацрта дозволе, као и да на њихов захтјев достави копију нацрта у року од пет дана од дана пријема тог захтјева.

(3) Заинтересована јавност сноси трошкове израде и достављања копије нацрта дозволе, у прописаном износу.

(4) Заинтересовани органи и организације и заинтересована јавност могу надлежном органу доставити своја мишљења о нацрту дозволе, у року од 15 дана од дана пријема обавјештења из става 2. овог члана.

(5) Надлежни орган нацрт дозволе, заједно са захтјевом оператера и пратећом документацијом, мишљењима заинтересованих органа и организација и заинтересоване јавности датих на нацрт дозволе, доставља техничкој комисији коју образује надлежни орган, у року од 10 дана од дана истека рока из става 4 овог члана.

Техничка комисија

Члан 12 став 1

(1) Актом о образовању техничке комисије (у даљем тексту: Комисија) утврђује се број чланова и састав комисије и друга питања од значаја за рад комисије.

Одлучивање

Члан 14 *(„Сл.лист ЦГ", број 54/16)*

(1) Надлежни орган одлучује о издавању дозволе на основу захтјева оператера, приложене документације, извјештаја и оцјене комисије, као и прибављених мишљења других органа и организација и заинтересоване јавности, у року од 120 дана од дана пријема захтјева за издавање дозволе.

(2) У изузетним случајевима, на захтјев оператера или на иницијативу надлежног органа, рок из става 1. овог члана може се продужити, али не дуже од 240 дана од дана пријема захтјева.

(3) О продужењу рока из става 2. овог члана, разлозима, као и новом року за доношење одлуке, надлежни орган обавјештава подносиоца захтјева.

(4) Надлежни орган рјешењем одлучује о издавању дозволе, односно о одбијању захтјева за издавање дозволе.

(5) Надлежни орган ће одбити захтјев за издавање дозволе, ако:

- постројење за обављање активности за које се захтјева дозвола не испуњава прописане услове;
- на основу података и документације садржаних у захтјеву, нијесу испуњени услови за примјену прописаних стандарда животне средине;
- захтјев садржи нетачне податке коју су од утицаја на издавање дозволе.

(6) Рјешење о издавање дозволе, односно о одбијању захтјева за издавање дозволе надлежни орган доставља оператеру и обавјештава друге органе и организације и јавност у року од осам дана од дана доношења рјешења.

(7) Против рјешења из става 4 овог члана које је донио надлежни орган из члана 4 став 1 тачка 2 овог закона може се поднијети жалба главном администратору.

Услови који се утврђују дозволом

Члан 15

(1) Дозволом се утврђују услови за рад постројења и обавезе оператера, у зависности од природе активности и њиховог утицаја на животну средину.

(2) Дозвола садржи услове који се односе на:

1) примјену најбоље доступне технике или других техничких услова и мјера;
2) мјере из елабората о процјени утицаја на животну средину;
3) граничне вриједности емисија загађујућих материја, утврђене за дато постројење;
4) мјере заштите ваздуха, воде и земљишта;
5) мјере које се односе на управљање отпадом који настаје при раду постројења;
6) мјере за смањење буке и вибрација;
7) мјере које се односе на ефикасно коришћење енергије;
8) захтјеве за мониторинг емисија са:
   - специфицираном методологијом,
   - дефинисаном учесталошћу мјерења,
   - дефинисаним правилима за тумачење резултата мјерења,
   - утврђеном обавезом достављања података надлежном органу;

9) мјере за спрјечавање удеса и отклањање њихових посљедица;
10) смањење загађивања, укључујући и прекогранично загађивање животне средине;
11) мјере предвиђене за почетак рада, за тренутно заустављање у случају поремећаја у функционисању постројења, као и за престанак рада постројења;
12) предузимање мјера заштите животне средине после престанка активности у циљу избјегавања ризика од загађења и враћања локације у задовољавајуће стање;
13) начин, учесталост и обим података садржаних у извјештају који се доставља надлежном органу у складу са прописима;
14) резултате ревизије услова и обавеза утврђених дозволом;
15) друге специфичне захтјеве.

(3) Ако се према одређеном стандарду квалитета животне средине захтијевају строжији услови од оних који се могу постићи примјеном најбоље доступне технике, дозвола садржи додатне мјере којима се обезбјеђује примјена ових стандарда.

(4) Услове за примјену најбољих доступних техника прописује орган државне управе надлежан за послове заштите животне средине.

(5) У случају из става 3 овог члана, надлежни орган дозволом утврђује мјере и рокове за примјену стандарда квалитета животне средине прописаних у складу са законом, а нарочито:

1) датум од када се стандарди примјењују и подручја на која се односе;
2) највиши и најнижи прихватљив ниво загађујућих материја и буке у животној средини;
3) одређене параметре, процедуру мониторинга и методе којима се утврђују прекорачења стандарда, као и мјере које се предузимају у том случају.

(6) Дозвола не мора да садржи граничне вриједности емисија за директна испуштања гаса стаклене баште за постројења која су укључена у шеме дозвољене трговине емисијама гаса стаклене баште, осим ако је ово неопходно како би се обезбиједила гаранција да се неће изазвати значајније загађење на локалном нивоу.

(7) Надлежни орган ће, по потреби, измијенити дозволу у складу са новонасталим условима, осим на постројења која нијесу укључена или су привремено искључена из шеме дозвољене трговине емисијама гаса стаклене баште.

(8) Дозвола може садржати привремено ослобађање од придржавања одређених услова, уколико се усвојеним санационим програмом обезбјеђује примјена мјера које воде ка смањењу загађивања и испуњењу услова.

(9) Критеријуми за одређивање најбољих доступних техника, за примјену стандарда квалитета животне средине, као и за одређивање граничних вриједности емисија у дозволи уређују се прописом Владе.

(10) Садржај, облик и начин израде дозволе ближе прописује орган државне управе надлежан за послове заштите животне средине.

Ревизија дозволе по службеној дужности

Члан 17

(1) Ревизија дозволе обавезно се врши после сваких пет година од њеног издавања.

(2) Надлежни орган врши ревизију издате дозволе по службеној дужности, ако:

- је загађивање које проузрокује постројење таквог значаја да је потребно извршити ревизију постојећих граничних вриједности емисија или је такве нове вриједности потребно утврдити у дозволи;
- постоји опасност да загађивање проузрокује штету или настане штета по животну средину и здравље људи;
- суштинске промјене у најбољим доступним техникама омогућавају значајно смањење емисија без великих додатних трошкова;

- промјене у захтјевима за безбједност у раду постројења или вршењу одређене активности захтјевају увођење нових техника;
- измјене у прописима о заштити животне средине то захтјевају.

(3) Ревизија дозволе врши се у року од 30 дана од дана настанка случаја из става 2 овог члана.

(4) Ако надлежни орган покрене поступак за ревизију дозволе обавијестиће оператера о разлозима за то и затражити да у одређеном року достави податке из чалан 7 овог закона.

(5) Ревизија дозволе из ст. 1 и 2 овог члана врши се у складу са поступком утврђеним у чл. 10 до 14 овог закона.

Ревизија дозволе на захтјев оператера

Члан 18

(1) Ревизију услова и обавеза утврђених дозволом надлежни орган врши и на захтјев оператера.

(2) Ревизија дозволе на захтјев оператера врши се у складу са поступком утврђеним у чл. 9 до 14 овог закона.

Престанак важења дозволе

Члан 21

(1) Дозвола може престати да важи, ако:

1) оператер то затражи;
2) оператер не започне рад постројења у року од 12 мјесеци од дана добијања дозволе, а не поднесе захтјев за измјену услова из дозволе у том периоду;
3) оператер престане да испуњава неки од услова који је утврђен дозволом;
4) оператер нема техничких и финансијских средстава за задовољавајуће испуњавање својих обавеза утврђених дозволом;
5) надлежни орган утврди да је оператер у захтјеву за издавање дозволе поднио нетачне податке или фалсификовао документа од значаја за издавање дозволе или оператер неоправдано одлаже крајњи рок за подношење тражених података, као и у другим случајевима које утврди инспектор;
6) оператер не врши мониторинг и не доставља податке у складу са овим законом;
7) оператер у остављеном року не поступи по захтјеву инспектора или не предузме наложене мјере;
8) оператер буде два пута узастопно кажњен за исти прекршај у складу са овим или посебним законом;
9) је завршен поступак стечаја или ликвидације, а активност не настави други оператер.

(2) Ако је поступак за престанак важења дозволе покренут рјешењем надлежног органа, оператер ће бити обавјештен у року од пет дана, уз образложење разлога за покретање поступка.

(3) Надлежни орган доноси рјешење о престанку важења дозволе или окончању покренутог поступка у року од 30 дана од дана покретања поступка.

(4) Против рјешења из става 3 овог члана које је донио надлежни орган из члана 4 став 1 тачка 2 овог закона може се поднијети жалба главном администратору.

(5) Надлежни орган у случају престанка важности дозволе утврђује оператеру начин и рокове за извршење обавезних мјера старања о постројењу и локацији утврђених дозволом и других мјера по потреби, да би се избјегао ризик по животну средину, здравље људи и материјална добра.

Начин обавјештавања заинтересованих органа и организација и јавности

Члан 22 ст. 1, 2 и 5

(1) Надлежни орган дужан је да обавјештава заинтересоване органе и организације, заинтересовану јавност и јавност у случајевима из чл. 10, 11 и 14 овог закона путем медија и то најмање у једном локалном или дневном листу који излази на подручју које ће бити захваћено утицајем активности и постројења, као и путем интернета, о трошку подносиоца захтјева.

(2) У случајевима из става 1 овог члана, надлежни орган доставља у писаној форми обавјештење заинтересованим органима и организацијама.

(5) У одлуци о ограничавању приступа информацијама, у смислу става 4 овог члана, надлежни орган је дужан да обавјести јавност на начин утврђен у ставу 1 овог члана, а органе из члана 10 став 1 овог закона на начин утврђен у ставу 2 овог члана, у року од пет дана од дана доношења одлуке.

Регистар издатих дозвола

Члан 24

Регистар издатих дозвола, као дио информационог система животне средине, води надлежни орган.

IV. УПРАВНИ НАДЗОР

Надзор над спровођењем закона

Члан 26 став 1 *(„Сл.лист ЦГ“, број 55/18)*

(1) Надзор над спровођењем овог закона и прописа донијетих на основу овог закона врше орган државне управе надлежан за послове заштите животне средине и орган локалне управе надлежан за послове заштите животне средине.

VI. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Рокови за доношење прописа

Члан 32

Прописи за спровођење овог закона донијеће се у року од шест мјесеци од дана ступања на снагу овог закона.

Ступање на снагу

Члан 33

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном листу Републике Црне Горе", а примјењиваће се од 1. јануара 2008. године.

*****

6.6. Закон о заштити од буке у животној средини

("Сл.лист ЦГ", бр. 28/11 и 1/14 од 09.01.2014.; Види члан 24 Закона 28/12-584 и члан 135 Закона 2/18)

I. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Предмет

Члан 1

Овим законом утврђују се мјере за спрјечавање или смањивање штетног утицаја буке у животној средини и друга питања од значаја за заштиту животне средине и здравља људи од утицаја буке.

II. УПРАВЉАЊЕ БУКОМ У ЖИВОТНОЈ СРЕДИНИ

Заштита од буке

Члан 5

(1) Заштиту од буке дужни су да обезбјеђују органи државне управе, органи локалне управе, као и правна лица, привредна друштва, предузетници и грађани, у складу са овим законом.

(2) Државни и локални плански документи морају да садрже услове и мјере заштите од буке.

(3) Привредна друштва, правна лица и предузетници у обављању дјелатности које утичу или могу утицати на прекорачење прописаних граничних вриједности нивоа буке у животној средини дужни су да обезбиједе: примјену техничких мјера за спрјечавање или смањивање емисија буке у животној средини, праћење утицаја дјелатности на ниво буке у животној средини, као и друге мјере заштите у складу са овим законом и другим прописима.

Акустичко зонирање

Члан 6 *(„Сл.лист ЦГ“, број 1/14)*

(1) Надлежни орган локалне управе дужан је да изврши акустичко зонирање ради одређивања акустичких зона на својој територији у циљу заштите људи од буке.

(2) Акустичко зонирање из става 1 овог члана врши се на основу документације о постојећој или планираној намјени простора и нивоа буке процијењеног у складу са изворима буке који се налазе у одређеној зони и њеној непосредној близини.

(3) У акустичким зонама из става 1 овог члана забрањено је проузроковати буку изнад прописаних граничних вриједности.

(4) Бука од грађевинских радова и других активности на отвореном не смије прелазити прописане граничне вриједности нивоа буке у одређеној акустичкој зони.

(6) Надлежни орган локалне управе дужан је да достави органу управе надлежном за послове заштите животне средине (у даљем тексту: Агенција) податке о одређеним акустичким зонама у року од мјесец дана од дана одређивања акустичких зона.

Мониторинг буке у животној средини

Члан 9 ст. 5, 6 и 8

(5) Јединица локалне самоуправе може, у складу са законом, организовати праћење стања нивоа буке (мониторинг буке) на својој територији.

(6) Податке утврђене мониторингом из става 5 овог члана јединица локалне самоуправе доставља Агенцији.

(8) Средства за спровођење мониторинга из става 5 овог члана обезбјеђују се из буџета јединице локалне самоуправе.

III. СТРАТЕШКЕ КАРТЕ БУКЕ И АКЦИОНИ ПЛАНОВИ

Стратешке карте буке

Члан 11

(1) Стратешке карте буке се израђују за агломерације, главне путеве, главну пругу и главни аеродром.

(2) Израду стратешких карата буке за агломерацију на својој територији обезбјеђује јединица локалне самоуправе.

(3) За главне путеве, главну пругу и главни аеродром, којима управља концесионар, израду стратешких карата буке обезбјеђује концесионар.

(4) За главне путеве, главну пругу и главни аеродром, којима управља држава, израду стратешких карата буке обезбјеђује Агенција у сарадњи са органом државне управе надлежним за послове саобраћаја.

(5) Стратешке карте буке преиспитују се и, уколико је потребно, ревидују сваких пет година.

(6) Начин израде и ближи садржај стратешких карата буке прописује Министарство (надлежно за послове заштите животне средине), уз претходно прибављено мишљење органа државне управе надлежног за послове саобраћаја.

Достављање стратешких карата буке

Члан 13

(1) Стратешке карте буке чију израду обезбјеђује јединица локалне самоуправе, односно концесионар, достављају се у електронском облику Агенцији.

(2) Уз стратешке карте буке из става 1 овог члана Агенцији се достављају и коришћени улазни подаци и метаподаци, ради уношења података у Информациони систем заштите животне средине.

Садржај стратешких карата буке

Члан 14 став 3

(3) Подаци из стратешких карата буке представљају подлогу за израду државних и локалних планских докумената и пројектно-техничке документације.

Акциони план

Члан 16 ст. 1, 4-8

(1) Акциони планови се израђују на основу стратешких карата буке за главне путеве, главну пругу, главни аеродром и агломерације.

(4) Акциони план за агломерације на својој територији доноси јединица локалне самоуправе.

(5) Акционе планове из ст. 2 и 4 овог члана који се односе на подручја у непосредној близини државних граница припрема орган државне управе надлежан за послове саобраћаја и Министарство, односно јединица локалне самоуправе, у сарадњи са Министарством и надлежним органима сусједне државе.

(6) Акциони планови из ст. 2 и 4 овог члана, доносе се за период од пет година.

(7) Акциони план се може ревидовати и прије истека периода на који је донесен у случају значајних промјена у нивоу буке у животној средини.

(8) Средства за израду и спровођење акционих планова из става 2 овог члана обезбјеђују се из буџета Црне Горе, а средства за спровођење акционих планова из става 4 овог члана обезбјеђују се из буџета јединице локалне самоуправе.

IV. МЈЕРЕ ЗАШТИТЕ ОД БУКЕ У ЖИВОТНОЈ СРЕДИНИ

Спровођење мјера заштите од буке

Члан 19

(1) У поступку стратешке процјене утицаја на животну средину, односно процјене утицаја на животну средину утврђују се услови и мјере за спрјечавање, смањивање и отклањање штетних ефеката буке у складу са законом.

(2) За објекте за које се не израђује процјена утицаја на животну средину, орган надлежан за издавање грађевинске дозволе дужан је да утврди испуњеност услова и мјера заштите од буке у техничкој документацији.

(3) Интегрисана дозвола мора да садржи мјере заштите од буке у складу са законом.

VI. НАДЗОР

Овлашћење за вршење надзора

Члан 25 *(„Сл.лист ЦГ“, број 57/11)*

(1) Надзор над спровођењем овог закона врши Министарство и надлежни орган локалне управе, ако овим законом није друкчије прописано.

(2) - *Престао да важи* -

(3) Инспекцијски надзор у оквиру надлежности локалне самоуправе врши орган локалне управе надлежан за послове комуналне полиције, у складу са законом.

Права и дужности комуналне полиције

Члан 28

(1) У вршењу послова инспекцијског надзора комунални полицајац контролише нарочито:

1) да ли су нивои буке у акустичким зонама изнад прописаних граничних вриједности;
2) да ли се спрјечавање, смањивање и отклањање штетних ефеката буке врши у складу са рјешењем надлежног органа локалне управе којим су утврђене мјере заштите од буке;
3) – *престао да важи.*

Овлашћења комуналне полиције

Члан 29

У вршењу инспекцијског надзора комунални полицајац је обавезан да, када утврди да је повријеђен закон или други пропис, предузме сљедеће управне мјере и радње:

1) забрани обављање дјелатности, односно активности уколико се не спроводе мјере заштите од буке утврђене рјешењем надлежног органа локалне управе;
2) – *престао да важи -;*
3) нареди спровођење других прописаних обавеза у складу са законом.

VIII. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Подзаконски акти

Члан 32

(1) Прописи из члана 7 став 3 и члана 8 став 5 овог закона донијеће се у року од девет мјесеци од дана ступања на снагу овог закона.

(2) Прописи из члана 11 став 6 и члана 22 став 2 овог закона донијеће се у року од двије године од дана ступања на снагу овог закона.

(3) До доношења прописа из става 1 овог члана примјењиваће се Правилник о граничним вриједностима нивоа буке у животној средини ("Службени лист РЦГ", бр. 75/06) и Правилник о методама и инструментима мјерења буке и условима које морају да испуњавају организације за мјерење буке ("Службени лист РЦГ", бр. 37/03), уколико нијесу у супротности са овим законом.

Рок за утврђивање акустичких зона

Члан 33

Јединица локалне самоуправе дужна је да одреди акустичке зоне на својој територији у року од годину дана од дана доношења прописа из члана 7 став 3 овог закона.

Рок за израду стратешких карата и акционих планова

Члан 34

(1) Стратешке карте буке за агломерације, главне путеве, главну пругу и главни аеродром израдиће се најкасније до 30. јуна 2017. године.

(2) Акциони планови из члана 16 овог закона донијеће се у року од двије године од дана израде стратешких карата из става 1 овог члана.

Престанак важења закона

Члан 36

Даном почетка примјене овог закона престаје да важи Закон о заштити од буке у животној средини ("Службени лист РЦГ", бр. 45/06).

Ступање на снагу

Члан 37

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном листу Црне Горе", а примјењиваће се од 1. септембра 2011. године.

*****

6.7. Закон о заштити ваздуха

(„Сл.лист ЦГ“, бр. 25/10 и 43/15 од 08.08.2015.; Види др. Закон бр. 73/19 од 27.12.2019.)

I. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Предмет уређивања

Члан 1

(1) Овим законом уређује се начин праћења квалитета ваздуха, мјере заштите, оцјењивање и побољшање квалитета ваздуха, као и планирање и управљање квалитетом ваздуха.

(2) Ваздух, као природна вриједност од општег интереса, је дио животне средине и има посебну заштиту у Црној Гори.

(3) Заштита ваздуха од загађивања радиоактивним материјама, генетски модификованим организмима, буком и елементарним непогодама уређује се посебним прописима.

II. НАДЛЕЖНОСТИ И ОБАВЕЗЕ

Надлежности

Члан 4 *(„Сл.лист ЦГ“, број 43/15)*

(1) Ефикасност заштите и побољшања квалитета ваздуха обезбјеђују: државни органи, органи државне управе, јединице локалне самоуправе, домаћа и страна правна лица и предузетници, невладине организације, грађани и удружења грађана.

(2) Управне и стручне послове заштите и побољшања квалитета ваздуха и спровођење мјера заштите и побољшања квалитета ваздуха врше и обезбјеђују: орган државне управе надлежан за послове заштите животне средине (у даљем тексту: Министарство), орган управе надлежан за заштиту животне средине (у даљем тексту: Агенција), орган управе надлежан за хидрометеоролошке послове (у даљем тексту: Завод), орган локалне управе надлежан за послове заштите животне средине (у даљем тексту: орган локалне управе), као и правна лица и предузетници која имају јавна овлашћења.

(3) Спровођење мјера заштите и побољшања квалитета ваздуха врше и друга правна лица и предузетници.

III. ОЦЈЕЊИВАЊЕ КВАЛИТЕТА ВАЗДУХА

Загађујуће материје и стандарди квалитета ваздуха

Члан 8 ст. 1 и 3

(1) Врсте загађујућих материја и стандарде квалитета ваздуха за сваку врсту загађујуће материје у ваздуху утврђује Влада Црне Горе (у даљем тексту: Влада).

(3) У зависности од нивоа и природе загађивања ваздуха, Влада, на предлог Министарства или органа локалне управе, може за одређене зоне прописати и строжије стандарде квалитета ваздуха од стандарда утврђених прописом из става 2 овог члана.

Локалне мреже

Члан 14

(1) Јединица локалне самоуправе може, у складу са законом, успоставити мрежу за праћење квалитета ваздуха на свом подручју (у даљем тексту: локална мрежа) (2) Успостављање локалне мреже врши се у складу са критеријумима из члана 11 став 3 овог закона.

(3) Орган локалне управе доноси програм праћења квалитета ваздуха у локалној мрежи.

(4) Праћење квалитета ваздуха у локалној мрежи врши се у складу са прописом из члана 15 овог закона.

(5) Податке утврђене праћењем квалитета ваздуха из става 4 овог члана орган локалне управе је дужан да јавно објави и достави Агенцији до 31. марта текуће године за претходну годину.

(6) У случају прекорачења прага упозорења за одређену загађујућу материју на територији на којој орган локалне управе врши праћење квалитета ваздуха, Агенција ће тражити доставу релевантних података и мимо рокова прописаних ставом 4 овог члана.

IV. ПОСЛОВИ ПРАЋЕЊА КВАЛИТЕТА ВАЗДУХА И ЕМИСИЈА У ВАЗДУХ

Начин праћења квалитета ваздуха

Члан 15

Услови и начин праћења квалитета ваздуха, стандардизација мјерења, услови које мора испуњавати опрема за оцјењивање квалитета ваздуха, референтне методе, критеријуми за постизање квалитета података, обезбијеђење квалитета података и валидација података и садржај резултата оцјењивања, уколико су за оцјењивање квалитета ваздуха коришћене друге методе осим мјерења, прописује Министарство.

Начин мјерења емисија из стационарних извора

Члан 16

Начин мјерења емисија из стационарних извора, поступке мјерења, начин провјере исправности и калибрације мјерног уређаја, поступак вредновања резултата, начин достављања података за потребе информационог система о квалитету ваздуха прописује Министарство.

Праћење квалитета ваздуха у околини стационарних извора

Члан 18 ст. 1 и 2 *(„Сл.лист ЦГ“, број 43/15)*

(1) У околини стационарних извора загађивања ваздуха за које је обавезна или за коју се може тражити процјена утицаја на животну средину загађивач врши праћење квалитета ваздуха на начин

како је утврђено у елаборату о процјени утицаја на животну средину односно у интегрисаној дозволи.

(2) Загађивач је дужан да податке о квалитету ваздуха добијене праћењем квалитета ваздуха из става 1 овог члана достави Агенцији и органу локалне управе на чијој територији се налази, до 31. марта текуће године за претходну годину.

V. УПРАВЉАЊЕ КВАЛИТЕТОМ ВАЗДУХА

Планови квалитета ваздуха

Члан 21 *(„Сл.лист ЦГ", број 43/15)*

(1) У зонама гдје концентрације загађујућих материја прелазе било коју успостављену граничну или циљну вриједност, узимајући у обзир границе толеранције уколико су прописане, Министарство, у сарадњи са Агенцијом и органима локалне управе на чијој се територији зона налази, доноси план квалитета ваздуха (у даљем тексту: План), да би се у што краћем року достигле вриједности утврђене актом из члана 8 овог закона.

(2) У случају прекорачења граничних вриједности за које је рок достизања већ истекао, План треба да садржи одговарајуће мјере којима се период трајања прекорачења своди на најмању могућу мјеру и мјере које се односе на заштиту посебно осјетљивих група становништва, посебно дјеце.

(3) За прекорачење граничних вриједности које се може приписати природним изворима или су посљедица посипања путева пијеском или сољу у зимском периоду не доноси се План из става 1 овог члана.

(4) Када се План односи на више загађујућих материја, мјере треба интегрисати на одговарајући начин, тако да се обухвате све загађујуће материје.

(5) План се доноси у року од двије године од утврђивања прекорачења дозвољеног нивоа загађености ваздуха.

(6) Средства за израду и спровођење Плана обезбјеђују се из државног буџета и буџета јединица локалне самоуправе на чијој се територији зона налази.

(7) Уколико се Планом предвиђају и мјере за смањивање емисија из стационарних извора, те мјере је дужан да финансира и спроводи загађивач.

Краткорочни акциони планови

Члан 23

(1) У зонама гдје су прекорачени прагови упозоравања и/или обавјештавања за сумпор-диоксид и азот-диоксид или постоји ризик од прекорачења ових стандарда, Агенција, у сарадњи са органима локалних управа на чијој се територији зона налази, доноси краткорочни акциони план.

(2) У зонама гдје постоји ризик од прекорачења граничних вриједности и/или циљних вриједности успостављених ради заштите здравља људи, Агенција може, уколико сматра да је то потребно, покренути поступак за доношење краткорочног акционог плана.

(3) У зонама гдје постоји ризик од прекорачења прага упозоравања за озон, Агенција може покренути поступак за доношење краткорочног акционог плана уколико процијени, узимајући у обзир националне географске, метеоролошке и економске услове, да постоји значајан потенцијал да се смањи ризик, трајање и озбиљност таквог прекорачења.

(4) Средства за израду и спровођење краткорочног акционог плана обезбјеђују се из државног буџета и буџета јединица локалне самоуправе на чијој се територији зона налази.

(5) Уколико се краткорочним акционим планом предвиђају и мјере за смањивање емисија из стационарних извора, те мјере дужан је да финансира и спроводи загађивач.

Доступност јавности краткорочних акционих планова

Члан 25

Са краткорочним акционим планом и о примјени мјера предвиђених планом упознаје се јавност, невладине организације и удружења која се баве заштитом животне средине, удружења за заштиту

потрошача, удружења за заштиту права осјетљивих група становништва, здравствене установе и релевантна привредна друштва.

Превентивне мјере

Члан 27

У зонама гдје концентрације загађујућих материја не прелазе ниво прописаних граничних вриједности или дугорочних циљева за озон, Агенција и јединице локалне самоуправе на чијој се територији зона налази дужне су да сваку активност планирају, одобравају и спроводе у складу са принципом превенције, тако да проузрокује најмању могућу промјену квалитета ваздуха, односно да представља најмањи могући ризик по животну средину и здравље људи и да спријечи или ограничи утицај на квалитет ваздуха на самом извору загађења како се ове вриједности не би прекорачиле и да настоје да очувају најбољи квалитет ваздуха у складу са одрживим развојем.

VI. ПОБОЉШАЊЕ КВАЛИТЕТА ВАЗДУХА

Мјере за спрјечавање и смањење загађивања ваздуха

Члан 28

У циљу спрјечавања и смањења загађивања ваздуха и побољшање квалитета ваздуха предузимају се сљедеће мјере:

- утврђивање граничних вриједности емисија из стационарних извора и покретних извора загађивања;
- утврђивање граничних вриједности појединих загађујућих материја у одређеним производима;
- утврђивање максималних националних емисија за поједине загађујуће материје;
- постепено смањивање употребе супстанци које оштећују озонски омотач;
- остале мјере за спрјечавање и смањење загађења.

Евидентирање и праћење емисија и извора емисија

Члан 40

(1) Власници и/или корисници стационарних извора загађивања дужни су да:

1) воде евиденцију о стационарном извору и свакој његовој промјени (реконструкцији);
2) обезбиједе редовно праћење и мјерење емисија загађујућих материја;
3) воде евиденцију о праћењу и обављеним мјерењима са подацима о мјерним мјестима, резултатима мјерења и о учесталости мјерења емисија;
4) воде евиденцију о употријебљеном гориву и отпаду код процеса сагоријевања;
5) воде евиденцију о раду уређаја за смањивање емисија.

(2) Подаци из става 1 овог члана достављају се органу локалне управе на чијој територији се налазе стационарни извори загађивања.

(3) За покретне изворе загађивања ваздуха, подаци о изворима емисије воде се на начин утврђен посебним прописом.

Локални регистри извора загађивања ваздуха

Члан 41

(1) Орган локалне управе, на основу података из члана 40 став 1 овог закона води регистар извора загађивања ваздуха са подацима о просторном смјештају и капацитетима извора загађивања, као и о свим промјенама и реконструкцијама.

(2) Подаци из регистра извора загађивања из става 1 овог члана достављају се Агенцији која води интегрални катастар загађивача животне средине.

VII. ИНФОРМИСАЊЕ И ИЗВЈЕШТАВАЊЕ

Информисање јавности

Члан 42 став 2

(2) Информације и подаци о квалитету ваздуха су бесплатне и доступне преко средстава јавног информисања и на интернет страницама надлежних органа.

VIII. ФИНАНСИРАЊЕ ЗАШТИТЕ ВАЗДУХА

Извори финансирања

Члан 48

Средства за финансирање заштите и побољшања квалитета ваздуха се обезбјеђују из:

- државног буџета;
- буџета јединице локалне самоуправе, и
- других извора у складу са овим законом.

Коришћење средстава

Члан 49

Средства из члана 48 овог закона користе се:

1) из државног буџета за:
   - оцјењивање квалитета ваздуха и разврставање зона према категоријама квалитета ваздуха;
   - успостављање, одржавање, функционисање и развој Државне мреже;
   - реализацију програма праћења квалитета ваздуха у Државној мрежи;
   - мјерења посебне намјене из члана 13 став 3 овог закона;
   - израду и спровођење Националне стратегије управљања квалитетом ваздуха;
   - реализацију планова квалитета ваздуха и краткорочних акционих планова из чл. 21 и 23 овог закона;
   - спровођење мјера за смањење негативних утицаја климатских промјена и мјера за заштиту озонског омотача;
   - оснивање и функционисање Савјета за механизам чистог развоја;
   - успостављање и одржавање инвентара емисије гасова и информационог система квалитета ваздуха;
   - извршавање обавеза преузетих међународним уговорима, и
   - финансирање и/или суфинансирање других пројеката, програма и мјера у циљу заштите и побољшања квалитета ваздуха;
2) из буџета јединице локалне самоуправе за:
   - успостављање и одржавање локалне мреже за праћење квалитета ваздуха;
   - реализацију програма праћења квалитета ваздуха у локалној мрежи;
   - реализацију планова квалитета ваздуха и краткорочних акционих планова из члана 23 овог закона;
   - вођење локалног регистра извора загађивања ваздуха, и
   - финансирање и/или суфинансирање других пројеката, програма и мјера у циљу заштите и побољшања квалитета ваздуха.

XI. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Престанак важности

Члан 58

Даном ступања на снагу овог закона престаје да важи Закон о квалитету ваздуха ("Службени лист РЦГ", број 48/07).

*****

6.8. Закон о заштити морске средине*

("Сл. лист ЦГ", број 73/19 од 27.12.2019.)
(У овај Закон пренешене су: Директива 2008/56/ЕЗ Европског парламента и Вијећа којом се успоставља оквир за дјеловање Заједнице у подручју политике животне средине мора, Директива 2017/845/ЕУ Европског парламента и Вијећа о измјени Директиве 2008/56/ЕЗ Европског парламента и Вијећа у погледу оквирног пописа елемената које треба узети у обзир при припреми стратегија за заштиту морске средине и Одлука Комисије 2017/848/ЕУ о утврђивању критеријума и методолошких стандарда о добром еколошком стању морске средине.)

ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Предмет

Члан 1

Заштита морске средине остварује се на начин утврђен овим законом и Конвенцијом о заштити морске средине и приобалног подручја Средоземља.

Дефиниција морске средине

Члан 2

Морска средина је подручје отвореног мора, ријечних ушћа (естуара), морско обално подручје, укључујући унутрашње морске воде, територијално море под суверенитетом Црне Горе, морско дно и морско подморје које представља животни простор организама и њихових заједница.

Циљеви заштите морске средине

Члан 3

Заштита морске средине спроводи се ради:

1) заштите, очувања, санације и валоризације и гдје је то могуће, обнављања структуре и функције морских и обалних екосистема и заштите биодиверзитета;
2) очувања заштићених подручја у мору и еколошки значајних подручја у оквиру мреже Натура 2000;
3) спречавања, односно када је могуће и смањења загађења, односно оптерећења морске средине и обалног подручја, на начин којим се обезбјеђује смањење негативних утицаја или ризика за здравље људи и/или биодиверзитет и здравље екосистема и/или коришћење мора и обале у складу са законом;
4) очувања, унапређења и/или поновног успостављања равнотеже између људских активности и природних ресурса у мору и обалном подручју;
5) очувања морског и обалног подручја у корист садашњих и будућих генерација;
6) одрживог коришћења природних ресурса у мору и обалном подручју, нарочито простора, морских и копнених вода;
7) очувања цјеловитости обалних екосистема, предјела и геоморфологије;
8) спречавања и/или ублажавања утицаја природних појава, нарочито климатских промјена, које могу бити проузроковане природним или људским активностима; и
9) усклађивања јавних и приватних потреба и одлука на државном и локалном нивоу, које
10) утичу на коришћење морског и обалног подручја.

IV. РЕВИЗИЈА СТРАТЕГИЈЕ, ИЗВЈЕШТАВАЊЕ И ИНФОРМИСАЊЕ ЈАВНОСТИ

Координационо тијело за заштиту морске средине

Члан 24

(1) Ради праћења и унапређивања стања морске средине образује се Координационо тијело за заштиту морске средине (у даљем тексту: Координационо тијело).

(2) Координационо тијело нарочито:

1) даје мишљења на предлог Стратегије и њених саставних дјелова;
2) даје предлоге од значаја за унапређење заштите морске средине;

3) разматра извјештај о спровођењу програма мјера.

Састав и начин рада Координационог тијела

Члан 25

(1) Координационо тијело образује Влада.

(2) Координационо тијело чине старјешина Министарства, представник приморских јединица локалних самоуправа и представници органа државне управе надлежних за:

1) заштиту мора од загађивања са пловила, сигурност пловидбе и поморски саобраћај;
2) рибарство и управљање водама;
3) заштиту и спашавање;
4) научна истраживања;
5) заштиту културне баштине;
6) заштиту здравља људи;
7) истраживање и производњу угљоводоника;
8) послове одбране.

(3) Представника приморских јединица локалних самоуправа, на предлог приморских јединица локалних самоуправа, предлаже Заједница општина Црне Горе и његов мандат траје годину дана.

(4) Предсједник Координационог тијела је старјешина Министарства.

(5) Стручне и административне послове за потребе Координационог тијела обавља Министарство.

(6) Координационо тијело за стручна питања може образовати радне групе и ангажовати експерте.

(7) Актом о образовању утврђују се задаци и начин рада Координационог тијела.

(8) Средства за рад Координационог тијела обезбјеђују се у Буџету Црне Горе.

VII. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Престанак важења

Члан 32

Даном ступања на снагу овог закона престаје да важи одредба члана 35 и члана 89 став 2 Закона о животној средини ("Службени лист ЦГ", број 52/16).

Ступање на снагу

Члан 33

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном листу Црне Горе".

***

7. КУЛТУРА, СПОРТ И ФИЗИЧКА КУЛТУРА

7.1. Закон о култури

(„Сл.лист ЦГ“, бр. 49/08, 16/11 - одлука УС и 38/12 од 19.07.2012.)

I. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Предмет закона

Члан 1

Овим законом утврђује се јавни интерес у култури и уређују установе културе, статус и права умјетника и стручњака у култури, подстицај и подршка развоја културе, финансирање културе и друга питања од значаја за културу.

Појам културе

Члан 2

(1) Култура обухвата културно и умјетничко стваралаштво и дјелатности којима се стварају, презентују, промовишу, штите и чувају културна добра, умјетничка дјела и друге духовне творевине, стручни и научно-истраживачки рад у култури и услуге од непосредног значаја за остваривање културног и умјетничког стваралаштва.

(2) Култура је од јавног интереса за Црну Гору.

Начела остваривања и развоја културе

Члан 3 став 1 тачка 2

(1) Култура се остварује и развија на начелима:

2) опредијељености државе и локалне самоуправе да подстичу и помажу развој културног и умјетничког стваралаштва и заштиту и очување културне баштине;

II. ЈАВНИ ИНТЕРЕС У КУЛТУРИ

Остваривање јавног интереса

Члан 6

(1) Остваривање јавног интереса у култури обезбјеђују Црна Гора и локална самоуправа (у даљем тексту: општина).

(2) Начин и мјере остваривања јавног интереса утврђују се Националним програмом развоја културе (у даљем тексту: Национални програм) и програмима развоја културе у општинама (у даљем тексту: општински програм).

Општински програми

Члан 10

(1) Општински програм садржи: дугорочне потребе локалног становништва и субјеката из области културе, развојне приоритете, динамику реализације и организационе, финансијске и административне мјере за његово остваривање.

(2) Програм из става 1 овог члана доноси скупштина општине, у складу са Националним програмом, за период од пет година.

(3) Предсједник општине, најмање једном годишње, подноси скупштини општине извјештај о остваривању општинског програма.

(4) Програм и извјештај из ст. 2 и 3 овог члана достављају се Министарству (надлежном за послове културе).

Општински савјет за културу

Члан 11

(1) Предсједник општине именује савјет за културу као стручно-савјетодавно тијело.

(2) За члана савјета из става 1 овог члана именује се афирмисани умјетник или стручњак у култури.

III. УСТАНОВЕ КУЛТУРЕ

1. Заједничке одредбе

Дјелатност установе

Члан 12

(1) Установа културе (у даљем тексту: установа) је непрофитна организација која је основана за обављање дјелатности културе.

(2) Поред дјелатности културе, установа може обављати и другу дјелатност која је од значаја за остваривање дјелатности за коју је основана.

Оснивање установе

Члан 14

(1) Установу може основати држава, општина, домаће и страно правно или физичко лице (у даљем тексту: оснивач).

(2) Установа се оснива на неодређено или на одређено вријеме.

(3) Ако установу оснива више субјеката из става 1 овог члана, међусобна права и обавезе оснивача уређују се уговором.

Елаборат о оснивању установе

Члан 15 став 1

(1) Оснивач установе је дужан да, прије доношења акта о оснивању установе, усвоји елаборат о оправданости оснивања установе (у даљем тексту: елаборат).

Акт о оснивању установе

Члан 16 став 1

(1) Оснивач доноси акт о оснивању установе...

Управљање установом

Члан 19 став 1

(1) Установом управља савјет установе.

Именовање и разрјешење савјета установе

Члан 21

(1) Предсједника и чланове савјета установе именује и разрјешава оснивач.

(2) Мандат предсједника и чланова савјета установе траје четири године.

Одобрење за рад

Члан 28

(1) Установа је дужна да, прије почетка обављања дјелатности, прибави одобрење за рад.

(2) Одобрење из става 1 овог члана издаје Министарство када утврди да установа има обезбијеђене услове прописане за обављање дјелатности за коју је основана.

(3) Ближе услове за обављање дјелатности установе у погледу простора, кадра и опреме, прописује Министарство, у складу са законом.

Обавезе оснивача

Члан 31

(1) Оснивач је дужан да редовно обезбјеђује средства за рад установе.

(2) Средства из става 1 овог члана обухватају: средства за зараде и остала примања запослених, материјалне трошкове, одржавање и осигуравање објеката и опреме, техничко-технолошко опремање за реализацију програмских активности установе.

(3) Средства из става 2 овог члана обезбјеђују се на основу годишњег програма рада установе.

Надзор над радом установе

Члан 35

(1) Надзор над радом установе врши оснивач, ако законом или оснивачким актом није друкчије одређено.

(2) Министарство врши надзор на радом установе у погледу испуњености услова за обављање дјелатности из члана 28 ст. 2 и 3 овог закона.

Статусне промјене

Члан 36

(1) Оснивач може промијенити статус установе (издвајање дијела установе у посебну установу, припајање дијела установе другој установи, организовање нове установе обједињавањем дјелова, односно спајањем двије или више установа или трансформацијом установе у привредно друштво), по поступку прописаном за оснивање установе, ако посебним законом није друкчије одређено.

(2) Промјена назива, дјелатности и сједишта установе врши се оснивачким актом установе.

Начин престанка рада установе

Члан 38

(1) Када Министарство утврди да установа не испуњава прописане услове за обављање дјелатности за коју је основана, одредиће рок у којем је установа дужна да обезбиједи потребне услове и о томе обавјештава оснивача.

(2) Ако установа не испуни потребне услове у одређеном року, Министарство ће донијети рјешење којим ће забранити рад установи, односно обављање дјелатности.

(3) Када орган који врши надзор над радом установе утврди да установа не обавља дјелатност за коју је основана дуже од 90 дана, наложиће јој да у року од 15 дана настави са обављањем дјелатности и о томе ће обавијестити Министарство, ако оно не врши надзор.

(4) Ако установа не поступи по налогу органа из става 3 овог члана, орган који врши надзор покренуће поступак за брисање установе из Регистра.

2. Јавна установа

Оснивање јавне установе

Члан 40

(1) Установа чији је оснивач држава или општина оснива се као јавна установа.

(2) Јавна установа може се основати ради обављања дјелатности у једној или више области културе.

(3) На јавну установу односе се одредбе о установи, ако овим законом није друкчије одређено.

Акт о оснивању јавне установе

Члан 42

Акт о оснивању јавне установе, чији је оснивач држава, доноси Влада, а за јавне установе чији је оснивач општина, скупштина општине.

Именовање и разрјешење савјета јавне установе

Члан 44 став 2

(2) Предсједника и чланове савјета јавне установе, чији је оснивач општина, именује и разрјешава надлежни орган општине.

Одговорност оснивача

Члан 48

Оснивач јавне установе одговара за обавезе јавне установе.

VI. ПОДСТИЦАЈ И ПОДРШКА РАЗВОЈА КУЛТУРЕ

1. Подстицај развоја културе

Суфинансирање пројеката

Члан 68

(1) Развој културе се подстиче суфинансирањем програма и пројеката од значаја за остваривање јавног интереса у култури (у даљем тексту: пројекат) средствима из буџета Црне Горе и буџета општине.

(2) Министарство и надлежни орган општине прописују врсту пројеката из одређених области културе који ће се суфинансирати средствима из става 1 овог члана.

Обим суфинансирања

Члан 69

(1) Средствима из буџета Црне Горе, односно буџета општине може се суфинансирати пројекат највише до 50% износа укупних средстава потребних за његову реализацију.

(2) Изузетно од става 1 овог члана, Министарство, односно надлежни орган општине може пројекат који је од изузетног значаја за Црну Гору, односно општину суфинансирати у износу већем од 50% износа укупних средстава потребних за његову реализацију.

Јавни конкурс

Члан 70

(1) Суфинансирање пројекта врши се на основу јавног конкурса (у даљем тексту: конкурс), који објављује Министарство, односно надлежни орган општине.

(2) Конкурс се објављује за одређену област културе у новембру текуће године за наредну годину, у најмање једном дневном штампаном медију који излази у Црној Гори и на web сајту Министарства, односно надлежног органа општине.

(3) Конкурс садржи критеријуме за вредновање пројеката.

(4) Рок за подношење пријава на конкурс не може бити краћи од 30 дана од дана објављивања конкурса.

(5) Изузетно од става 1 овог члана, Министарство, односно надлежни орган општине може, без расписивања јавног конкурса, суфинансирати пројекат који је од капиталног значаја за:

1) црногорску културу;
2) остваривање међународне сарадње;
3) равномјерни културни развој Црне Горе, односно општине.

(6) Пројекти из става 5 овог члана могу се суфинансирати, односно финансирати до пуног износа трошкова потребних за њихову реализацију.

Пријава на конкурс

Члан 72

Пријава на конкурс се подноси на обрасцу који прописује Министарство, односно надлежни орган општине.

Комисија за вредновање пројеката

Члан 74

(1) Вредновање пројеката из одређене области културе врши комисија коју образује Министарство, односно надлежни орган општине од афирмисаних умјетника и стручњака у култури.

(2) Актом о образовању комисије утврђује се састав, задаци, начин рада, трајање мандата и накнада за рад чланова комисије.

(3) Рад комисије је јаван.

Предлог за суфинансирање

Члан 76

(1) Комисија, након вредновања пројеката, подноси Министарству, односно надлежном органу општине образложени предлог за суфинансирање пројеката од значаја за остваривање јавног интереса у култури.

(2) Предлог из става 1 овог члана садржи: назив пројекта, име и презиме и адресу, односно назив и сједиште реализатора пројекта и висину средстава за суфинансирање пројекта.

Одлука о суфинансирању

Члан 77 ст. 1, 2 и 3

(1) Одлуку о суфинансирању пројекта доноси министар, односно надлежни органа општине.

(2) Ако министар, односно надлежни орган општине не прихвати предлог комисије за суфинансирање пројекта, дужан је да о разлозима неприхватања обавијести комисију.

(3) Одлука из става 1 овог члана се јавно саопштава и објављује на web сајту Министарства, односно надлежног органа општине.

Уговор о суфинансирању

Члан 78

(1) Министарство, односно надлежни орган општине и реализатор пројекта, на основу акта из члана 77 овог закона, закључују уговор о суфинансирању пројекта, којим уређују динамику реализације пројекта, уплату, коришћење и правдање одобрених средстава, извјештавање о стању пројекта и начин презентације пројекта и коначног извјештаја о реализацији пројекта.

(2) Уговор из става 1 овог члана се закључује у року од 30 дана од дана објављивања одлуке из члана 77 овог закона.

(3) Изузетно, Министарство, односно надлежни орган општине може, на писани захтјев реализатора пројекта, продужити уговорени рок за реализацију пројекта и по том основу тај пројекат суфинансирати средствима из буџета Црне Горе, односно буџета општине за наредну годину.

Управљање пројектом

Члан 79

У случају из члана 69 став 2 и члана 70 став 6 овог закона, Министарство, односно надлежни орган општине има право да учествује у управљању пројектом, као и право на дио добити остварене реализацијом пројекта, сразмјерно уложеним средствима по основу суфинансирања, у односу на укупан износ трошкова реализације пројекта.

Надзор над извршавањем уговора

Члан 82

(1) Министарство, односно надлежни орган општине врши надзор над извршавањем обавеза из уговора о суфинансирању пројеката.

(2) У поступку вршења надзора из става 1 овог члана, Министарство, односно надлежни орган општине може:

1) затражити испуњење уговорених обавеза у примјереном року;
2) једнострано раскинути уговор, ако реализатор пројекта не извршава уговорене обавезе;
3) тражити повраћај уплаћених средстава са припадајућом каматом, ако одобрена средства не користи у складу са чланом 80 овог закона.

2. Посебни облици подршке развоју културе

Откуп књига

Члан 83 став 1

(1) У циљу попуњавања библиотечких фондова, Министарство, односно надлежни орган општине, дужно је да народним и другим општим библиотекама на територији Црне Горе, односно општине додјељују средства за откуп књига.

Откуп ликовних дјела и музејских предмета

Члан 84 ст. 1 и 2

(1) Министарство, односно надлежни орган општине, дужно је да, на основу јавног конкурса, за потребе музеја и галерија чији је оснивач држава или општина, врши откуп ликовних дјела и музејских предмета.

(2) У обавезу из става 1 овог члана рачуна се и откуп ликовних дјела и музејских предмета које врше музеји и галерије средствима из буџета Црне Горе, односно буџета општине.

Обезбјеђивање радног и стамбеног простора

Члан 85 ст. 1 и 3

(1) Држава и општина могу умјетнику и стручњаку у култури омогућити коришћење и куповину радног и стамбеног простора, под повољним условима.

(3) Ближе услове, критеријуме и начин обезбјеђивања радног и стамбеног простора умјетницима и стручњацима у култури прописује Влада, односно надлежни орган општине.

Креативне индустрије

Члан 88

Држава и општина подстичу и помажу развој креативних индустрија које обухватају продукцију културних производа и услуга из области интелектуалне својине.

Традиционални занати и вјештине

Члан 89

Држава и општина подстичу очување и развој традиционалних заната и вјештина, давањем финансијске помоћи за набавку алата и материјала и оспособљавање стручног кадра.

Аматеризам

Члан 90

(1) Држава и општина подстичу некомерцијалне облике аматерског дјеловања у култури, којима се доприноси афирмацији црногорских изворних културних вриједности или савременог културно-умјетничког стваралаштва.

(2) Критеријуме, услове и начин додјеле средстава из става 1 овог члана прописује Министарство.

VI.ФИНАНСИРАЊЕ КУЛТУРЕ

Извори финансирања

Члан 92 став 1 тачка 2

(1) Култура се финансира из:

2) средстава буџета општина;

Средства буџета општине

Члан 94

Буџетом општине обезбјеђују се средства за културу у складу са општинским програмом.

IX. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 107

Ступањем на снагу овог закона престаје да важи Закон о самосталним умјетницима ("Службени лист СРЦГ", број 31/84).

*****

7.2. Закон о библиотечкој дјелатности

("Сл.лист ЦГ", број 49/10 од 13.08.2010.)

I. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Предмет

Члан 1

Овим законом уређују се циљеви и садржај библиотечке дјелатности, врсте библиотека, услови за обављање библиотечке дјелатности, начин вршења библиотечких послова, координација рада библиотека, библиотечко особље и друга питања од значаја за обављање библиотечке дјелатности.

Јавни интерес

Члан 3 став 1

(1) Библиотечка дјелатност је од јавног интереса.

Значење израза

Члан 5 став 1 тачка 9

Поједини изрази употријебљени у овом закону имају сљедеће значење:

9) орган је државни орган, орган државне управе, орган локалне самоуправе и орган локалне управе.

II. БИБЛИОТЕКЕ

Појам и врсте библиотека

Члан 6

(1) Библиотека је културна, информациона, образовна и непрофитна установа, која корисницима ставља на располагање организовани фонд библиотечке грађе, као и друге изворе информација, услуге и сервисе.

(2) Зависно од намјене и садржаја библиотечке грађе и преовладајућег круга корисника, библиотека може бити национална, народна, школска, високошколска, универзитетска и специјална, а према оснивачу јавна, приватна и библиотека вјерске заједнице.

Народна библиотека

Члан 8

(1) Народна библиотека обавља дјелатност за потребе грађана, на подручју за које је основана, обезбјеђујући им једнаке услове за опште културно уздизање, образовање и информисање.

(2) Општина је дужна да оснује народну библиотеку као самосталну библиотеку.

(3) Двије или више општина могу заједно основати народну библиотеку.

(4) Народна библиотека, поред послова из члана 2 овог закона, обавља и сљедеће послове:

- учествује у општем и информатичком образовању грађана;
- прикупља, обрађује и чува завичајну грађу на подручју дјелатности библиотеке;
- организује посебне облике рада за дјецу, омладину и одрасле у циљу развијања и подстицања читалачке културе;
- организује посебне облике рада за лица са посебним потребама и обезбјеђује им услове за коришћење библиотечке грађе сходно њиховим потребама и могућностима;
- организује културне активности које су у складу са њеном дјелатношћу;
- врши издавачку дјелатност;
- организује истраживачки рад у оквиру свог дјеловања.

(5) Набавку библиотечке грађе, одржавање фондова, промовисање културних активности и пружање информација народна библиотека обавља самостално, уважавајући критеријуме квалитета и актуелности извора информација, стручности и компетентности библиотечког особља и демократског принципа одсуства сваког облика цензуре и дискриминације, уз уважавање интереса и потреба корисника.

(6) Народна библиотека на чијем подручју дјеловања је, поред службеног језика, у употреби језик мањинских народа и других мањинских националних заједница, дужна је да набавку библиотечке грађе врши и на тим језицима.

(7) Народна библиотека своје послове врши преко одјељења и покретних библиотека.

(8) Народна библиотека је дужна да у свом саставу образује дјечије одјељење, са посебним и издвојеним мултимедијалним фондом, читаоницом и опремом, укључујући информациону технологију и друге медије прилагођене потребама дјеце.

Оснивање библиотека

Члан 13

Библиотека се оснива као установа културе (самостална библиотека) или организује као дио установе, органа или другог правног лица (библиотека у саставу), у складу са законом.

Услови за обављање дјелатности

Члан 15

(1) Библиотека може да обавља дјелатност, ако има:

- обезбијеђен одговарајући простор за смјештај, чување и коришћење библиотечке грађе;
- одговарајући библиотечки фонд;
- стручно особље;
- обезбијеђена потребна средства и опрему;

- обезбијеђене изворе средстава за континуирано обављање дјелатности.

(2) Ближе услове из става 1 овог члана прописује:

- орган државне управе надлежан за послове културе (у даљем тексту: Министарство), за националну, народне и специјалне библиотеке;
- орган надлежан за послове просвјете и науке за школске, високошколске и универзитетске библиотеке.

(3) Испуњеност услова библиотеке за почетак обављања библиотечке дјелатности зависно од врсте библиотеке утврђује надлежни орган државне управе из става 2 овог члана и издаје одобрење за рад.

(4) Одобрење из става 3 овог члана доставља се националној библиотеци и другој надлежној матичној библиотеци.

Провјера испуњености услова

Члан 16

Органи државне управе из члана 15 став 2 овог закона дужни су да редовно, а најмање једном у три године, провјеравају испуњеност услова за рад библиотеке.

Стручно вијеће

Члан 19

(1) Самостална библиотека има стручно вијеће, које чини стручно библиотечко особље и директор библиотеке.

(2) Стручно вијеће разматра и даје мишљења о стручним и другим питањима рада и развоја библиотеке, сагласно статуту и другим општим актима, предлаже начин организовања и вођења стручног рада, план и програм рада библиотеке и обавља друге послове одређене актом о оснивању и статутом библиотеке.

Стручно-савјетодавно тијело

Члан 20

(1) Библиотека у саставу може имати стручно-савјетодавно тијело за библиотечку дјелатност, које чини стручно библиотечко особље, представници субјекта у чијем је саставу библиотека и представници корисника библиотеке.

(2) Дјелатност стручно-савјетодавног тијела уређује се општим актом субјекта у чијем је саставу библиотека.

III. ОБАВЉАЊЕ БИБЛИОТЕЧКЕ ДЈЕЛАТНОСТИ

Радно вријеме библиотека

Члан 30 став 1

(1) Библиотека је дужна да организује радно вријеме на начин који омогућава коришћење библиотечке грађе свим циљним групама корисника.

VII. НАДЗОР

Инспекцијски надзор

Члан 45

(1) Инспекцијски надзор над примјеном овог закона и прописа донесених на основу овог закона врши Министарство преко инспектора за културну баштину, у складу са законом којим се уређује инспекцијски надзор.

(2) Библиотека је дужна да на одговарајући начин објави своје радно вријеме.

IX. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Престанак ранијих прописа

Члан 51

Даном ступања на снагу овог закона престаје да важи Закон о библиотечкој дјелатности ("Службени лист СРЦГ", бр. 16/77 и 2/89).

*

7.3. Закон о издавачкој дјелатности

("Сл.лист ЦГ", број 30/12 од 08.06.2012.)

I. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Предмет закона

Члан 1

Издавачка дјелатност обавља се под условима и на начин прописан овим законом.

Издавачка дјелатност

Члан 2

Издавачка дјелатност обухвата издавање, штампање, дистрибуцију и промет публикација.

Публикација

Члан 3

(1) Публикација, у смислу овог закона, је: књига, брошура, скрипта, сепарат, часопис, новина, магазин, билтен, географска и друга карта, графичка репродукција умјетничког дјела, нотни записи, каталог, календар, позоришни и други програм, као и његов додатак у штампаном, аудиовизуелном или електронском облику, плакат, летак, оглас и саопштење, разгледница, грамофонска плоча, аудио и видео касета, магнетофонска трака, снимљени микрофилм, електронска публикација као што је интернет издање, магнетни и немагнетни медиј намијењен читању помоћу компјутера, као и њихови додаци у штампаном, аудиовизуелном или електронском облику.

(2) Публикацијом се не сматра штампани или на други начин умножени материјал који служи искључиво за службене потребе државних органа, органа локалне самоуправе, политичких странака, невладиних организација, привредних друштава, установа и других правних лица, као ни оригинална дјела која настају отискивањем и одливањем.

III. ОБАВЉАЊЕ ДЈЕЛАТНОСТИ

Издавање публикација

Члан 8

(1) Издавање публикација могу да обављају правна и физичка лица која су регистрована за обављање издавачке дјелатности (у даљем тексту: издавач).

(2) Два или више издавача могу бити саиздавачи исте публикације.

(3) Међусобна права и обавезе саиздавача уређују се уговором.

(4) Издавачком дјелатношћу могу се бавити и државни органи и органи локалне самоуправе, под условима и на начин прописан овим законом.

Одговорна лица

Члан 10

(1) Издавач је дужан да има главног уредника издавачке продукције, који је одговоран за цјелокупну издавачку дјелатност.

(2) Ако издавач који је правно лице нема главног уредника, за издавачку продукцију одговара директор правног лица.

(3) Издавач мора да има уредника за сваку публикацију.

(4) Исто лице може бити уредник за више публикација.

(5) Изузетно од става 3 овог члана, када је издавач публикације аутор не мора имати уредника публикације.

Друга стручна лица

Члан 11

(1) Издавач може имати приређивача, редактора, рецензента, лектора, коректора, преводиоца, ликовног и техничког уредника.

(2) Међусобна права и обавезе издавача и лица из става 1 овог члана уређују се уговором.

Евиденција издавачке продукције

Члан 12

(1) Издавач је дужан да води евиденцију о издатим публикацијама, која садржи: назив публикација, име аутора, број издања, тираж, годину и мјесто издања и назив штампара.

(2) Евиденцију из става 1 овог члана издавач доставља националној библиотеци крајем сваке године за публикације издате у текућој години.

Издавачки уговор

Члан 13

(1) Издавач је дужан да, прије издавања публикације, са аутором, односно носиоцем ауторског права закључи издавачки уговор, у складу са законом којим се уређују ауторска права.

(2) Издавач који је први стекао право да изда публикацију у аналогној форми има право, под условима дефинисаним издавачким уговором из става 1 овог члана, на издање публикације у електронској форми.

Обавезе издавача

Члан 14

Издавач је дужан да:

1) омогући аутору коректуру ауторског дјела у одговарајућој фази техничког процеса;
2) омогући аутору одговарајуће измјене приликом припреме сваког наредног издања, као и откуп непродатих примјерака публикације и друга права у складу са законом којим се уређују ауторска права;
3) се стара о презентацији и промету примјерака објављеног ауторског дјела и о томе повремено обавјештава аутора, на његов захтјев.

VI. ОБАВЕЗНИ ПРИМЈЕРАК

Обавезни примјерак

Члан 27

(1) Обавезни примјерак је одређени број примјерака сваког издања публикације који су издавачи, штампари и дистрибутери дужни да доставе националној библиотеци и народној библиотеци, без накнаде и о свом трошку.

(2) Ако је публикација издата посебно на више језика или на оба писма (ћирилица и латиница), у различитој опреми или у више издања, обавезни примјерак се доставља за сваки језик, писмо и издање, односно свако поновљено штампање.

(3) Обавезни примјерак има својство културног добра.

Број примјерака

Члан 29 став 1

(1) Издавач и штампар дужни су да националној библиотеци доставе пет примјерака публикација из члана 28 став 1 тач. 1 и 2 овог закона и један примјерак народној библиотеци у општини у којој има сједиште.

Распоређивање обавезног примјерка

Члан 30 став 2

(2) Народна библиотека обавезни примјерак користи за формирање или попуњавање завичајне збирке.

IX. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Престанак важења

Члан 38

Даном ступања на снагу овог закона престаје да важи Закон о издаваштву ("Службени лист РЦГ", број 20/95), осим одредбе члана 14.

*****

7.4. Закон о кинематографији

("Сл.лист ЦГ", бр. 42/15 и 84/18 од 26.12.2018.)

I ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Предмет

Члан 1

Кинематографска дјелатност обавља се под условима и на начин прописан овим законом.

Јавни интерес

Члан 4

(1) Кинематографија је дјелатност од јавног интереса.

(2) Јавни интерес у кинематографији је:

1) подстицање производње домаћих кинематографских дјела од значаја за развој културе и унапређење услова за копродукциону сарадњу;
2) међународна промоција црногорског кинематографског стваралаштва и учешће на значајним међународним манифестацијама;
3) заштита, очување, рестаурација, проучавање, презентација и афирмација вриједности домаће и иностране кинематографске баштине и њена дигитализација;
4) спровођење мјера заштите дјеце и младих у складу са овим законом;
5) афирмација вриједности заштићених међународним стандардима у области људских права и слобода и сузбијање дискриминације на основу сексуалне оријентације и родног идентитета;
6) повећање доступности кинематографских дјела лицима са инвалидитетом;
7) сузбијање свих видова неовлашћеног коришћења кинематографских дјела;
8) стварање услова за подршку младим и талентованим стваоцима, као и дефицитарном кадру у кинематографији;
9) увођење подстицајних мјера за унапређивање донаторства и спонзорства, као и јавно-приватног партнерства;
10) увођење дигиталних технологија и обнова, одржавање и стандардизација биоскопске мреже и подстицање развоја техничке базе кинематографије;
11) подршка развоју комплементарних дјелатности и
12) други послови од јавног интереса, у складу са законом.

(3) Остваривање јавног интереса у кинематографији обезбјеђују држава и локална самоуправа.

Израда и евалуација Националног програма

Члан 6

(1) Министарство је дужно да у израду Националног програма укључи представнике локалних самоуправа, невладиних организација, струковних удружења и других организација које су регистроване за обављање дјелатности кинематографије, као и истакнуте ствараоце из ове области.

(2) Министарство једном годишње подноси Влади извјештај о реализацији Националног програма.

Начела развоја

Члан 7

Развој кинематографије остварује се на начелима:

1) права аутора на слободу изражавања;
2) заштите права аутора;
3) опредијељености државе и локалне самоуправе да подстичу и помажу развој кинематографије;
4) поштовања права на културну различитост;

5) заштите дјеце и младих, равноправности полова, мањинских народа и других мањинских националних заједница;
6) изградње и унапређења кинематографског сектора у складу са међународним стандардима, а нарочито стандардима Европске уније.

IV ФИНАНСИРАЊЕ КИНЕМАТОГРАФИЈЕ

Извори финансирања

Члан 35

Кинематографија се финансира средствима:

1) буџета Црне Горе;
2) буџета локалних самоуправа;
3) филмског фонда;
4) продуцената;
5) донација, партиципација и сл.;
6) међународних фондова и
7) из других извора, у складу са законом.

VIII ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Престанак важења

Члан 46

Даном ступања на снагу овог закона престаје да важи Закон о кинематографији ("Службени лист ЦГ", број 14/08) и члан 35 Закона о измјенама и допунама закона којим су прописане новчане казне за прекршаје ("Службени лист ЦГ", број 40/11).

*

7.5. Закон о позоришној дјелатности

(„Сл.лист РЦГ“, број 60/01 и „Сл.лист ЦГ“, број 75/10 од 21.12.2010.)

I ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1

Под позоришном дјелатношћу, у смислу овог закона, сматра се припрема и јавно извођење сценских дјела.

II ПОЗОРИШТЕ

1. Оснивање и рад

Члан 7 ст. 1 и 3 *(„Сл.лист ЦГ“, број 75/10)*

(1) Позориште се оснива као установа.

(3) Када је оснивач позоришта држава, односно јединица локалне самоуправе позориште се оснива као јавна установа.

3. Управљање и финансирање

Члан 23 *(„Сл.лист ЦГ“, број 75/10)*

(1) Позоришни савјет у позоришту чији је оснивач држава, односно јединица локалне самоуправе именује и разрјешава Влада Црне Горе (у даљем тексту: Влада), односно надлежни орган јединице локалне самоуправе.

*

7.6. Закон о архивској дјелатности

("Сл.лист ЦГ", број 49/10 од 13.08.2010.)

I. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Предмет закона

Члан 1

Овим законом уређује се регистратурска и архивска грађа, права и обавезе стваралаца и држалаца регистратурске и архивске грађе, врсте архива и друга питања од значаја за обављање архивске дјелатности.

Значење израза

Члан 4 став 1 тачка 5

Поједини изрази употријебљени у овом закону имају сљедеће значење:

5) орган је државни орган, орган државне управе, орган локалне самоуправе и орган локалне управе.

II. РЕГИСТРАТУРСКА И АРХИВСКА ГРАЂА

1. Појам и врсте регистратурске и архивске грађе

Врсте регистратурске и архивске грађе

Члан 7 ст. 2 и 3

(1) Регистратурска и архивска грађа може бити јавна и приватна.

(2) Јавна регистратурска и архивска грађа је грађа која је настала радом или дјеловањем органа, организација, установа и других правних лица чији је оснивач држава или општина, Главни град или Пријестоница (у даљем тексту: општина), других правних и физичких лица која врше јавна овлашћења, као и сва друга грађа која је у државној својини.

2. Поступање са јавном регистратурском и архивском грађом

Чување регистратурске и архивске грађе

Члан 10

Начин и услове чувања јавне регистратурске и архивске грађе и обавезе стваралаца и држалаца у вези са тим прописује Влада Црне Горе (у даљем тексту: Влада), на предлог органа државне управе надлежног за послове културе (у даљем тексту: Министарство) и органа државне управе надлежног за информационо друштво.

Излучивање безвриједног регистратурског материјала и одабирање архивске грађе

Члан 11

(1) Стваоци и држаоци јавне регистратурске грађе дужни су да редовно из ње излучују безвриједни регистратурски материјал и одабирају архивску грађу, у складу са листом категорија регистратурске грађе.

(2) Садржај и начин израде листе из става 1 овог члана прописује Министарство.

(3) Листу категорија регистратурске грађе утврђују стваоци, односно држаоци регистратурске грађе.

(4) Сагласност на листу из става 3 овог члана даје Државни архив.

Уништавање безвриједног регистратурског материјала

Члан 12

(1) Држаоци јавне регистратурске грађе дужни су да, након одабирања архивске грађе, униште безвриједни регистратурски материјал у складу са прописом из члана 17 овог закона.

(2) Приликом уништавања безвриједног регистратурског материјала морају се предузети мјере заштите тајности података, чијим би се неовлашћеним приступом могао повриједити јавни или приватни интерес.

Предаја архивске грађе

Члан 14

(1) Стваоци, односно држаоци јавне архивске грађе дужни су да архивску грађу предају Државном архиву, на начин, под условима и у роковима прописаним овим законом.

(2) Јавна архивска грађа предаје се Државном архиву у року који, по правилу, не може бити дужи од 30 година од њеног настанка.

(3) Ако је јавна архивска грађа неопходна за редовно пословање, односно ако је оперативна након истека рока из става 2 овог члана, стваралац, односно држалац је дужан да заједно са Државним архивом попише ту грађу и одреди рок за њену предају Државном архиву.

(4) Архивска грађа која садржи личне податке или податке за које је утврђен степен тајности у складу са посебним законом или другим прописом, приликом предаје Државном архиву, посебно се пописује и одређују се рокови доступности и услови коришћења.

Заштита регистратурске и архивске грађе у посебним случајевима

Члан 19

(1) Стваоци и држаоци регистратурске и архивске грађе дужни су да обезбиједе и спроведу њену посебну заштиту у случају ратног или ванредног стања.

(2) Влада, у складу са обавезама из плана одбране, утврђује мјере за припрему и заштиту регистратурске и архивске грађе у случају из става 1 овог члана.

3. Обавезе стваралаца и држалаца регистратурске и архивске грађе

Обавезе стваралаца и држалаца јавне регистратурске и архивске грађе

Члан 27

Стваралац и држалац јавне регистратурске и архивске грађе дужан је да:

- у року од 30 дана од дана оснивања обавијести Државни архив о свом оснивању, као и о свим промјенама статуса и организације, ради давања мишљења о поступању са регистратурском и архивском грађом, односно ради покретања поступка њихове заштите;
- доставља податке Државном архиву о свим промјенама стања архивске грађе, ради вођења прописане евиденције;
- обезбиједи одговарајући простор и опрему за смјештај регистратурске и архивске грађе;
- обиљежава, датира и води прописане евиденције о регистратурској и архивској грађи;
- одреди лице које је одговорно за канцеларијско, односно архивско пословање, као и лица која раде на пословима заштите, обраде и коришћења архивске грађе, у складу са овим законом и стандардима државне управе;
- чува регистратурску грађу у сређеном и безбједном стању од оштећења, уништења и нестајања, док се из ње не одабере архивска грађа;
- утврђује Листу категорија регистратурске грађе са роковима чувања;
- врши редовно излучивање и уништавање безвриједног регистратурског материјала којем су протекли рокови чувања, уз одобрење Државног архива;
- класификује, пописује, описује и чува регистратурску и архивску грађу;
- обезбјеђује доступност архивској грађи и њено коришћење, под прописаним условима;
- придржава се стручних упутстава и налога Државног архива у погледу отклањања утврђених недостатака;
- предаје архивску грађу Државном архиву, послије истека утврђеног рока за њено чување, у оригиналу, сређену, означену, пописану, технички опремљену, у заокруженим цјелинама, на мјесту које одреди Државни архив, у складу са чланом 15 став 1 овог закона.

VII. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Доношење подзаконских аката

Члан 42

(1) Прописи за спровођење овог закона донијеће се у року од шест мјесеци од дана ступања на снагу овог закона.

(2) До доношења подзаконских аката из става 1 овог члана примјењиваће се акти који су важили до ступања на снагу овог закона, ако нијесу у супротности са овим законом.

Усаглашавање рада

Члан 43

Стваоци и држаоци регистратурске и архивске грађе дужни су да усагласе своје акте са овим законом, у року од годину дана од дана ступања на снагу овог закона.

Престанак важења

Члан 45

Даном ступања на снагу овог закона престаје да важи Закон о архивској дјелатности ("Службени лист РЦГ", бр. 25/92 и 6/94).

*****

7.7. Закон о музејској дјелатности

("Сл.лист ЦГ", број 49/10 од 13.08.2010.)

I. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Предмет

Члан 1

Овим законом уређују се циљеви и садржај музејске дјелатности, врсте музеја, услови за обављање музејске дјелатности, начин вршења музејских послова, координација рада музеја, музејско особље и друга питања од значаја за обављање музејске дјелатности.

II. МУЗЕЈИ

Јавни и приватни музеји

Члан 8 став 1

(1) Јавни музеј може основати држава или општина.

Оснивање и рад музеја

Члан 9

(1) Музеј се оснива као установа културе (самостални музеј) или организује као дио друге установе, односно другог правног лица (музеј у саставу).

(2) Јавни музеј се оснива као самостални музеј.

Провјера испуњавања услова

Члан 12

Министарство (надлежно за послове културе) је дужно да редовно, а најмање једном у три године, провјерава да ли музеј испуњава прописане услове за рад.

III. ОБАВЉАЊЕ МУЗЕЈСКЕ ДЈЕЛАТНОСТИ

Јавност рада музеја

Члан 23

(1) Музеј је дужан да утврди и на одговарајући начин објави радно вријеме, у складу са потребама грађана и других корисника.

(2) Музеј је дужан да сваком, појединачно или колективно, омогући увид у музејску збирку, музејски предмет и музејску документацију.

(3) Музеј је дужан да на одговарајући начин омогући приступ корисницима са посебним потребама и њихово укључивање у обављању музејских послова у складу са њиховим способностима.

IX. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Престанак ранијих прописа

Члан 46

Даном ступања на снагу овог закона престаје да важи Закон о музејској дјелатности ("Службени лист СРЦГ", бр. 26/77 и 33/89).

*

7.8. Закон о заштити културних добара

("Сл.лист ЦГ", бр. 49/10, 44/17 и 18/19 од 22.03.2019.)

I. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Предмет

Члан 1

Овим законом уређују се врсте и категорије културних добара, начини успостављања заштите, режим и мјере заштите, права и обавезе власника и држалаца културних добара и друга питања од значаја за заштиту и очување културних добара.

Обављање послова заштите

Члан 8 *(„Сл.лист ЦГ“, број 44/17)*

(1) Управне и са њима повезане стручне послове на заштити културних добара врши орган управе надлежан за заштиту културних добара (у даљем тексту: Управа).

(2) Стручне послове на заштити културних добара, који нијесу у надлежности Управе, могу да врше правна и физичка лица која испуњавају услове за обављање конзерваторске, музејске, библиотечке, архивске или кинотечке дјелатности, у складу са овим и посебним законима.

III. УСПОСТАВЉАЊЕ ЗАШТИТЕ, КАТЕГОРИЈЕ И РЕГИСТРОВАЊЕ КУЛТУРНИХ ДОБАРА

2. Категорије и регистровање културних добара

Културно добро од међународног значаја

Члан 33

Културно добро од међународног значаја је добро које је уписано на Листу свјетске баштине или које је од посебног значаја за историју или културу више држава.

Културно добро од националног значаја

Члан 34

(1) Културно добро је од националног значаја, ако:

1) има изузетан значај за друштвени, историјски или културни развој Црне Горе и народа или мањинских националних заједница који у њој живе;
2) свједочи о пресудном историјском догађају или значајној личности;
3) представља јединствени примјерак стваралаштва свог времена или јединствени примјерак из историје природе;
4) има изузетну умјетничку или естетску вриједност;
5) има велики утицај на развој културе, науке или технике;
6) свједочи о друштвеним или природним појавама, односно о условима економског или културно-историјског развоја у одређеном раздобљу.

(2) Културно добро од националног значаја може се номиновати за упис на Листу свјетске баштине, у складу са међународним конвенцијама.

Културно добро од локалног значаја

Члан 35

Културна добра која нијесу обухваћена чл. 33 и 34 овог закона су културна добра од локалног значаја.

IV. РЕЖИМ ЗАШТИТЕ КУЛТУРНИХ ДОБАРА

1. Управљање културним добрима

Управљање културним добром у државној својини

Члан 39

(1) Влада Црне Горе (у даљем тексту: Влада) и надлежни орган општине дужни су да за свако културно добро којим располаже држава, односно општина одреди субјекат који ће њиме управљати, у складу са законом.

(2) Ако субјекат из става 1 овог члана не чува или не користи културно добро на прописан начин, Управа је дужна да предложи Влади, односно надлежном органу општине да одузме културно добро том субјекту и да га да на управљање другом субјекту.

(3) Средства за трошкове чувања и одржавања културног добра из става 2 овог члана обезбјеђује држава, односно општина која располаже културним добром.

2. Проток културних добара

Право прече куповине

Члан 45 *(„Сл.лист ЦГ", број 18/19)*

(1) Држава има право прече куповине културног добра у приватној својини.

(2) Право из става 1 овог члана држава може пренијети на општину.

(3) Држава и општина могу се одрећи права прече куповине културног добра.

(4) Одредбе ст. 1 до 3 овог члана не односе се на објекте који немају статус културно добро а налазе се унутар културно-историјске цјелине, локалитета или подручја.

Продаја путем непосредне погодбе

Члан 46 *(„Сл.лист ЦГ", број 18/19)*

(1) Власник културног добра који жели да прода културно добро непосредном погодбом дужан је да га прво, преко Министарства (надлежног за послове културе), понуди држави.

(2) Понуда из става 1 овог члана траје најмање 60 дана.

(3) Ако се држава или општина одрекну права прече куповине културног добра или не одговоре на понуду у року из става 2 овог члана, власник културног добра може то културно добро продати другом лицу, под условима који не могу бити повољнији од услова који су били понуђени држави, односно општини.

Продаја на аукцији

Члан 47 *(„Сл.лист ЦГ", број 44/17)*

(1) Ако се културно добро продаје на аукцији, организатор аукције је дужан да, најкасније 30 дана прије дана одржавања аукције, обавијести Министарство о мјесту и времену одржавања аукције и почетној цијени културног добра.

(2) Држава, односно општина може искористити право прече куповине до завршетка аукцијске продаје, прихватањем купопродајне цијене која је утврђена, односно постигнута на аукцији.

(3) Организатор аукцијске продаје културног добра је правно лице.

Продаја културног добра у извршном поступку

Члан 48

(1) У случају продаје културног добра у извршном поступку, суд је дужан да обавијести Министарство о мјесту, времену и условима продаје, најкасније 30 дана прије одржавања продаје.

(2) Држава, односно општина може искористити право прече куповине културног добра из става 1 овог члана, прихватањем понуде која је најповољнија за извршног дужника.

4. Концесија на културном добру

Предмет концесије

Члан 59

(1) Непокретно културно добро у државној својини може се дати на коришћење путем концесије, у складу са законом којим се уређују концесије и овим законом, за обављање:

- туристичке, угоститељске, трговинске, занатске или друге услужне дјелатности;
- изворне или сродне индустријске, односно произвођачке дјелатности;
- дјелатности из области образовања, науке, културе, информисања, здравства, спорта и рекреације.

(2) Предмет концесије не може бити културно добро које је:

- неистражено археолошко налазиште;
- меморијални објекат, спомен-обиљежје и културно или знаменито мјесто;
- мјесто и објекат који је повезан са обичајем, вјеровањем или традицијом;
- археолошки резерват.

Давање културног добра на коришћење без јавног објављивања

Члан 62

(1) Непокретно културно добро у државној својини или његов дио може се дати на коришћење путем закупа до 90 дана, без јавног оглашавања.

(2) О закупу културног добра закључује се уговор у писаној форми.

Јавно-приватно партнерство

Члан 62а *(„Сл.лист ЦГ", број 18/19)*

За одрживо коришћење непокретног културног добра средства се могу обезбиједити и из јавноприватног партнерства у складу са посебним законом.

V. МЈЕРЕ ЗАШТИТЕ КУЛТУРНИХ ДОБАРА

4. Интегрална заштита

Заштита културних добара у планским документима

Члан 89 *(„Сл.лист ЦГ", број 18/19)*

(1) Планским документима обезбјеђује се заштита културних добара и њихове околине, као интегралног дијела савременог друштвеног, економског и урбаног развоја, на начин којим се поштује њихов интегритет и статус и досљедно спроводе режим и мјере заштите који су прописани овим законом.

(2) Плански документ мора да буде усклађен са студијом заштите културне баштине (у даљем тексту: студија заштите).

(3) Управа даје мишљење на плански документ, у односу на усклађеност са студијом заштите, сходно закону којим се уређује планирање простора и изградња објеката.

VIII. ФИНАНСИРАЊЕ ЗАШТИТЕ И ОЧУВАЊЕ КУЛТУРНИХ ДОБАРА

1. Обезбјеђивање средстава за заштиту и очување културних добара

Извори средстава

Члан 125

(1) Заштита и очување културних добара финансира се из:

- средстава власника и држалаца културних добара;
- општих прихода буџета Црне Горе;
- рента за очување културних добара;
- буџета општина;
- донација;
- других извора, у складу са законом.

(2) Рента за очување културних добара се уређује пореским законима.

Средства из буџета општине

Члан 129

Буџетом општине, из општих прихода, обезбјеђују се средства за:

- чување и редовно одржавање културних добара у државној својини са којим располаже општина;
- стицање културних добара по основу права прече куповине;

- експропријацију непокретних културних добара у корист општине.

XI. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Престанак ранијих прописа

Члан 149

Даном ступања на снагу овог закона престају да важе Закон о заштити споменика културе ("Службени лист РЦГ", бр. 47/91) и Закон о обнови и ревитализацији старих градова пострадалих у катастрофалном земљотресу од 15. априла 1979. године ("Службени лист СРЦГ", бр. 1/84 и 19/86).

*****

7.9. Закон о зашити природног и културно-историјског подручја Котора

(„Сл.лист ЦГ", бр. 56/13, 13/18 и 67/19 од 11.12.2019.)

I .ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Предмет

Члан 1

Овим законом се уређују заштита, управљање и посебне мјере очувања природног и културно – историјског подручја Котора (у даљем тексту: Подручје Котора), које је као природно и културно добро уписано на Листу свјетске баштине УНЕСЦО.

Јавни интерес

Члан 3

Заштита Подручја Котора је од јавног интереса.

II. ЗАШТИТА И УПРАВЉАЊЕ

Субјекти заштите

Члан 7

(1) Послове заштите и очувања Подручја Котора, у оквиру својих надлежности, врше органи државне управе, органи Општине Котор и јавне службе чији је оснивач држава и/или општина.

(2) Заштиту и очување заштићене околине Подручја Котора, поред субјеката из става 1 овог члана, обезбјеђују надлежни органи сусједних општина.

Управљање Подручјем Котора

Члан 8

(1) Подручјем Котора се управља у складу са менаџмент планом Котора (у даљем тексту: Менаџмент план).

(2) Менаџмент план доноси Влада Црне Горе (у даљем тексту: Влада), у складу са законом.

(3) Ради координације вршења послова заштите, очувања и управљања, Влада образује Савјет за управљање Подручјем Котора (у даљем тексту: Савјет).

Састав, именовање и разрјешење Савјета

Члан 9 *(„Сл.лист ЦГ", број 13/18)*

(1) Савјет има предсједника и десет чланова.

(2) Савјет именује и разрјешава Влада на приједлог органа државне управе надлежног за послове културе.

(3) У Савјет се именује по један представник органа државне управе надлежног за послове културе, органа државне управе надлежног за послове уређења простора и заштите животне средине, органа управе надлежног за заштиту културних добара, Црногорске националне комисије за УНЕСЦО и невладиних организација које се баве заштитом и очувањем Котора и пет представника Скупштине Општине Котор.

(4) Мандат Савјета траје четири године.

(5) Предсједник Општине Котор је по положају предсједник Савјета.

(6) Предсједник или члан Савјета може бити разријешен прије истека мандата, ако:

1) поднесе оставку;
2) поступа супротно закону;
3) не присуствује сједницама дуже од три мјесеца;
4) је правоснажно осуђен на безусловну казну затвора.

(7) У случају разрјешења предсједника Савјета прије истека мандата послове предсједника преузима потпредсједник Општине Котор, до именовања новог.

(8) У случају разрјешења члана Савјета прије истека мандата, орган односно субјекат из става 3 овог члана, који га је предложио дужан је да достави приједлог новог кандидата у року од десет дана од дана разрјешења.

(9) Савјет може бити разријешен прије истека мандата, ако:

1) Влади не достави годишњи извјештај о спровођењу Менаџмент плана и стању Подручја Котора у року утврђеном у члану 15 став 1 овог закона;
2) органу државне управе надлежном за послове културе не достави извјештај о раду у року утврђеном у члану 10 став 1 тачка 8 овог закона.

Надлежност Савјета

Члан 10 *(„Сл.лист ЦГ“, број 13/18)*

Савјет:

1) промовише значај универзалних природних и културних вриједности Подручја Котора, као свјетске баштине;
2) координира израду, ревизију и спровођење Менаџмент плана;
3) иницира и прати реализацију пројеката и активности који су предвиђени Менаџмент планом;
4) даје сагласност након прибављања мишљења надлежног органа локалне управе за иницијативе, програме и урбанистичке и друге пројекте који се односе на Подручје Котора и његову заштићену околину које доносе органи локалне самоуправе, државни органи, јавна предузећа и други, ради њиховог усклађивања са Менаџмент планом и другим документима од значаја за Подручје Котора;
5) подстиче и усмјерава реализацију активности и пројеката који доприносе унапређењу заштите, очувања и развоја Подручја Котора;
6) врши мониторинг стања Подручја Котора и захтијева од субјекта из члана 7 овог закона предузимање одговарајућих мјера из њихове надлежности;
7) припрема годишњи извјештај о спровођењу Менаџмент плана и стању Подручја Котора;
8) припрема и доставља органу државне управе надлежном за послове културе извјештај о раду, полугодишње;
9) прибавља мишљење предсједника Општине Херцег Нови, Општине Тиват или градоначелника Пријестонице Цетиње о стању, заштити, очувању и управљању Подручја Котора и/или његове заштићене околине, које захвата њихове територије.

Административно-технички послови

Члан 12 *(„Сл.лист ЦГ“, број 13/18)*

(1) Административно-техничке послове за потребе Савјета врши орган локалне управе Општине Котор надлежан за послове заштите природне и културне баштине.

(2) Средства за обављање послова из става 1 овог члана, обезбјеђује орган државне управе надлежан за послове културе, у складу са годишњим програмом заштитите и очувања културних добара, у висини од 12.500,00 еура и Општина Котор по основу остварених намјенских прихода из члана 20 овог закона, у висини од 12.500,00 еура.

Накнаде за рад

Члан 13 *(„Сл.лист ЦГ“, број 13/18)*

(1) Предсједник и чланови Савјета имају право на накнаду за рад у складу са законом, и то само у мјесецима када Савјет засиједа.

(2) Предсједнику и члановима Савјета накнада се може одредити у висини до 30% просјечне нето зараде у Црној Гори у години која претходи исплати накнада према подацима органа управе надлежног за послове статистике.

(3) Накнаду из става 1 овог члана обезбјеђује орган, односно субјекат из члана 9 овог закона, чији је представник члан Савјета.

База података

Члан 14

(1) Орган локалне управе Општине Котор надлежан за послове заштите природне и културне баштине води базу података и докумената од значаја за заштиту, очување и развој Подручја Котора.

(2) Влада, на предлог органа државне управе надлежног за послове културе, прописује садржај и начин вођења базе података из става 1 овог члана.

(3) Органи државне управе, органи локалне управе Општине Котор и сусједних општина и друга правна и физичка лица дужни су да органу локалне управе из става 1 овог члана достављају податке и документа који су потребни за вођење базе података.

(4) База података из става 1 овог члана користи се за рад Савјета, а доступна је јавности.

Мјере заштите и Процјена утицаја на баштину

Члан 18 *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 13/18 и 67/19)*

(1) У оквиру Подручја Котора и заштићене околине, орган надлежан за издавање урбанистичко-техничких услова, односно главни градски архитекта, дужан је да прије издавања урбанистичко-техничких услова, односно прије израде пројектног задатка за плански документ односно урбанистички пројекат, органу управе надлежном за заштиту културних добара (у даљем тексту: Управа) поднесе захтјев о потреби спровођења поступка израде Појединачне процјене утицаја на баштину (у даљем тексту: Појединачна процјена), засноване на ICOMOS смјерницама за израду Процјене утицаја на баштину за мјеста Свјетске културне баштине (у даљем тексту: ICOMOS смјернице).

(2) Подручја и локалитети у захвату заштићене околине Подручја Котора, за које треба покренути процедуру израде Појединачне процјене одређују се посебним актом Управе.

(3) Уз захтјев из става 1 овог члана доставља се нацрт урбанистичко-техничких услова, односно нацрт пројектног задатка.

(4) Управа је дужна да у року од 15 дана од дана подношења захтјева из става 1 овог члана обавијести подносиоца захтјева о потреби спровођења Појединачне процјене.

(5) Појединачну процјену израђује стручни тим који образује Управа на захтјев инвеститора, односно органа који врши послове на изради урбанистичког пројекта.

(6) Саставни дио захтјева из става 5 овог члана чини идејно рјешење, односно нацрт урбанистичког пројекта.

(7) За израду Појединачне процјене Управа образује стручни тим у року од 15 дана од дана пријема захтјева из става 5 овог члана.

(8) Стручни тим је дужан да изради предлог Појединачне процјене, засноване на ICOMOS смјерницама и достави га Управи, у року од 90 дана од дана именовања стручног тима.

(9) Уколико стручни тим не извршава обавезе дефинисане рјешењем о именовању, Управа може именовати нови стручни тим.

(10) Предлог Појединачне процјене израђене од стране стручног тима, у оквиру Подручја Котора, Управа по правилу доставља Црногорској националној комисији за UNESCO, ради прибављања мишљења од стране UNESCO-а.

(11) Црногорска национална комисија за UNESCO доставља Управи извјештај - мишљење UNESCO.

(12) Управа доноси Појединачну процјену, у оквиру Подручја Котора, ако је поступљено у складу са ICOMOS смјерницама и позитивним мишљењем UNESCO.

(13) Управа доноси Појединачну процјену за заштићену околину, израђену од стране стручног тима у складу са ICOMOS смјерницама.

(14) Појединачна процјена се примјењује у цјелости.

(15) Управа може инвеститору наложити мјере за корекцију уочених недостатака у свим фазама израде пројекта, као и мјере за њихово уклањање или ублажавање. Инвеститор је дужан да примијени мјере из става 15 овог члана.

Појединачна процјена утицаја на баштину

Члан 18а *(„Сл.лист ЦГ", број 13/18)*

(1) У оквиру Подручја Котора, орган надлежан за издавање урбанистичко-техничких услова, односно главни градски архитекта у случају када се израђује урбанистички пројекат, дужан је да прије издавања урбанистичко-техничких услова, односно прије израде пројектног задатка за урбанистички пројекат органу управе надлежном за заштиту културних добара (у даљем тексту: Управа) поднесе захтјев о потреби спровођења поступка израде Појединачне процјене утицаја на баштину (у даљем тексту: Појединачна процјена).

(2) Уз захтјев из става 1 овог члана доставља се нацрт урбанистичко-техничких услова, односно нацрт пројектног задатка.

(3) Управа је дужна да у року од седам дана од дана подношења захтјева обавијести подносиоца захтјева о потреби спровођења Појединачне процјене.

(4) Појединачну процјену израђује Управа на захтјев инвеститора.

(5) За израду Појединачне процјене Управа образује стручни тим у року од три дана од дана пријема захтјева из става 4 овог члана.

(6) Управа доноси рјешење о доношењу Појединачне процјене.

(7) Појединачна процјена се примјењује у цјелости.

(8) Инвеститор из става 4 овог члана дужан је да Управи достави идејно рјешење, односно главни пројекат ради давања сагласности.

(9) Стручни тим може инвеститору наложити мјере за корекцију уочених недостатака у свим фазама израде пројекта, као и мјере за њихово уклањање или ублажавање.

(10) Инвеститор је дужан да примијени мјере из става 9 овог члана, након чега Управа доноси рјешење о давању сагласности.

Трошкови израде Појединачне процјене

Члан 18б *(„Сл.лист ЦГ", број 13/18)*

(1) Трошкове израде Појединачне процјене и трошкове за рад стручног тима, сноси инвеститор односно држава приликом израде урбанистичког пројекта.

(2) Трошкове из става 1 овог члана одређује Управа у зависности од локације, намјене, величине и трошкова изградње објекта.

(3) Ближе критеријуме за одређивање трошкова из става 1 овог члана прописује орган државне управе надлежан за послове културе.

III. ФИНАНСИРАЊЕ ЗАШТИТЕ ПОДРУЧЈА КОТОРА

Извори средстава

Члан 19

Средства за заштиту и очување Подручја Котора обезбјеђују се из:

1) буџета Црне Горе;
2) буџета Општине Котор;
3) међународних и домаћих кредита и помоћи;
4) донација;

5) програма и фондова Европске Уније, Уједињених нација и међународних организација;
6) накнаде за економско искоришћавање културних добара;
7) других извора, у складу са законом.

Накнада за економско искоришћавање културних добара

Члан 20

(1) Скупштина Општине Котор прописује обавезу да правна и физичка лица плаћају накнаду за економско искоришћавање културних добара на Подручју Котора (у даљем тексту: накнада) за:

1) обављање привредне или комерцијалне дјелатности у објекту и/ или на отвореном простору;
2) коришћење снимака Подручја Котора или појединих његових дјелова у рекламне и комерцијалне сврхе (филм, спот, плакат, билборд, календар, проспект итд.) и израду комерцијалне копије Подручја Котора или појединих његових дјелова (сувенир, разгледница, фотографија, значка, наљепница, одјевни предмет, публикације или другог предмета) намијењеног продаји.

(2) Ближе критеријуме и начин утврђивања наплате и висину накнаде из става 1 овог члана прописује Скупштина Општине Котор.

(3) Накнада из става 1 овог члана плаћа се у корист буџета Општине Котор.

(4) Контролу обрачуна и плаћања накнаде из става 1 овог члана врши порески орган Општине Котор.

Коришћење средстава од накнаде

Члан 21

(1) Средства од накнаде из члана 20 овог закона користе се у складу са програмом заштите и очувања Подручја Котора.

(2) Програм из става 1 овог члана доноси Скупштина Општине Котор, на предлог надлежног органа локалне управе, а мора бити усаглашен са програмом заштите и очувања културних добара који доноси Влада, у складу са законом којим се уређује заштита културних добара.

Рок за доношење аката

Члан 25ц *(„Сл.лист ЦГ“, број 67/19)*

Акт из члана 18а став 2 овог закона донијеће се у року од годину дана од дана ступања на снагу овог закона. ***НАПОМЕНА****: Рок истиче 18.12.2020.*

Рок за доношење Процјене

Члан 26а *(„Сл.лист ЦГ“, број 13/18)*

Процјена из члана 18 овог закона донијеће се у року од три мјесеца од дана ступања на снагу овог закона. НАПОМЕНА: *Закон ступио на снагу 08.03.2018.*

Престанак ранијег закона

Члан 27

Даном ступања на снагу овог закона престаје да важи Закон о обнови споменичког подручја Котора ("Службени лист РЦГ", број 47/91).

*****

7.10. Закон о спомен-обиљежјима

(„Сл.лист РЦГ“, бр. 40/08 и 2/17 од 10.01.2017.)

I. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1

Спомен-обиљежјима се трајно обиљежавају значајни догађаји, чувају успомене на истакнуте личности, његују људски идеали и културно-историјске традиције и одаје почаст борцима за слободу, цивилним жртвама рата и масовним страдањима људи.

II. ПОДИЗАЊЕ СПОМЕН-ОБИЉЕЖЈА

Члан 8 *(„Сл.лист ЦГ“, број 2/17)*

(1) Подизање спомен-обиљежја је изградња или постављање спомен-објекта, односно давање назива јавној установи, јавном предузећу, насељу или јавном објекту.

(2) Спомен-обиљежја се подижу у складу са програмом подизања спомен-обиљежја (у даљем тексту: Програм), који доноси скупштина општине, главног града и пријестонице (у даљем тексту: скупштина општине), уз претходну сагласност органа државне управе надлежног за послове културе (у даљем тексту: надлежни орган).

Члан 12

(1) Предлог Програма се доставља надлежном органу ради давања сагласности у односу на вриједности из члана 11 став 1 тачка 1 овог закона за које се планира подизање спомен-обиљежја и на разлоге за измјену, дораду, измјештање, замјену или уклањање спомен-обиљежја.

(2) Надлежни орган дужан је да размотри предлог Програма и да донесе рјешење најкасније у року од 60 дана од дана достављања предлога Програма.

(3) Надлежни орган може затражити да се предлог Програма допуни у складу са чланом 11 овог закона.

(4) Ако надлежни орган у року из става 1 овог члана не донесе акт о предлогу Програма сматра се да постоји сагласност на предлог Програма.

Члан 13

(1) Скупштина општине може донијети Програм само у оквиру дате сагласности надлежног органа.

(2) Скупштина општине дужна је да достави надлежном органу Програм најкасније у року од 15 дана од дана доношења.

Члан 14

(1) Спомен-обиљежје изградњом или постављањем спомен-објекта може подићи Црна Гора, општина, мјесна заједница, вјерска заједница и друго правно лице.

(2) Спомен-обиљежје изградњом или постављањем спомен-објекта може подићи страна држава или међународна организација.

(3) Спомен-обиљежје давањем назива јавној установи или јавном предузећу може подићи оснивач ових правних лица.

(4) Спомен-обиљежје давањем назива насељу или јавном објекту може подићи општина.

Члан 16

(1) Скупштина општине, у складу са Програмом, уз претходну сагласност надлежног органа, доноси одлуку о подизању спомен-обиљежја.

(2) Одлуку о подизању спомен-обиљежја изградњом или постављањем спомен-објекта, односно давањем назива јавној установи или јавном предузећу, скупштина општине доноси на захтјев субјеката из члана 14 ст. 1, 2 и 3 овог закона.

(3) Одлуку о подизању спомен-обиљежја давањем назива насељу или јавном објекту, скупштина општине доноси на приједлог овлашћеног предлагача, у складу са законом и статутом општине.

(4) Не може се подизати спомен-обиљежје без одлуке скупштине општине донијете у складу са ставом 1 овог члана.

Члан 17 *(„Сл.лист ЦГ“, број 2/17)*

Надлежни орган дужан је да размотри предлог одлуке о подизању спомен-обиљежја и да донесе рјешење у року од 30 дана од дана достављања.

Члан 23

Скупштина општине дужна је да надлежном органу достави одлуку о подизању спомен-обиљежја у року од осам дана од дана доношења одлуке.

Члан 24

(1) За спомен-обиљежје које се подиже изградњом спомен-објекта, након доношења одлуке из члана 20 овог закона, орган локалне управе надлежан за послове грађевинарства, на захтјев субјекта који подиже спомен-обиљежје, издаје грађевинску дозволу за изградњу спомен-објекта, у складу са законом.

(2) Спомен-обиљежје из става 1 овог члана не може се подизати без дозволе за грађење спомен-објекта.

Члан 25

(1) Након издавања грађевинске дозволе за изградњу спомен-објекта, субјекат који подиже спомен-обиљежје дужан је да објави јавни конкурс за израду архитектонског и умјетничког рјешења спомен-објекта.

(2) Оцјену и одабир архитектонског и умјетничког рјешења спомен-објекта врши стручна комисија коју образује предсједник општине.

(3) Трошкове рада комисије из става 2 овог члана сноси субјекат који подиже спомен-обиљежје.

Члан 26

Субјекат који подиже спомен-обиљежје дужан је да спомен-објекат изради у складу са архитектонским и умјетничким рјешењем које је одабрала стручна комисија из члана 25 став 2 овог закона.

Члан 27

Органи локалне управе надлежни за послове културе и грађевинарства дужни су да спријече бесправно подизање спомен-обиљежја, доношењем рјешења о забрани подизања, односно о уклањању бесправно подигнутог спомен обиљежја.

III. ЗАШТИТА И ОДРЖАВАЊЕ СПОМЕН-ОБИЉЕЖЈА

Члан 28

(1) Орган локалне управе надлежан за послове културе води регистар спомен-обиљежја на територији општине.

(2) Надлежни орган води Централни регистар спомен-обиљежја на територији Црне Горе.

(3) Садржај и начин вођења регистара из ст. 1 и 2 овог члана и критеријуме за утврђивање врсте спомен-обиљежја прописује надлежни орган.

Члан 29

(1) Заштита спомен-обиљежја је спрјечавање његовог оштећења или уништења, као и неовлашћене измјене, дораде, измјештања, замјене или уклањања.

(2) Општина, преко органа локалне управе, обезбјеђује заштиту спомен-обиљежја на својој територији.

(3) Скупштина општине може прописати услове за приступ посјетилаца одређеном спомен-обиљежју.

Члан 31

(1) Одржавање спомен-обиљежја врши субјекат који га је подигао, односно обвезник одржавања одређен одлуком о подизању спомен-обиљежја.

(2) Изузетно од става 1 овог члана, општина обезбјеђује одржавање спомен-обиљежја које је подигла Црна Гора, друга држава или међународна организација.

(3) Ако је обвезник одржавања спомен-обиљежја престао да постоји или ако из објективних разлога није у могућности да врши одржавање спомен-обиљежја, одржавање спомен-обиљежја обезбјеђује општина.

Члан 32

(1) Црна Гора обезбјеђује средства за одржавање спомен-обиљежја из члана 31 став 2 овог закона и средства за обимнија одржавања спомен-гробља и других спомен-обиљежја.

(2) Средства из става 1 овог члана обезбјеђују се према стварним потребама које утврђује надлежни орган у сарадњи са органом локалне управе надлежним за послове културе у општини на чијој се територији налази спомен-обиљежје.

Члан 33

(1) Орган локалне управе надлежан за послове културе утврђује, по потреби, а најмање једном годишње, стање спомен-обиљежја на територији општине и упозорава обвезника одржавања на неопходност предузимања потребних мјера и радова у одређеном року.

(2) Ако обвезник одржавања не изврши у одређеном року потребне радове на одржавању спомен-обиљежја, орган локалне управе надлежан за послове културе извршиће потребне радове на спомен-обиљежју на терет обвезника одржавања.

Члан 34

Обвезник одржавања спомен-обиљежја који, због објективних разлога, није у могућности да врши одржавање спомен-обиљежја дужан је да о томе одмах обавијести орган локалне управе надлежан за послове културе.

Члан 35

У случају промјене намјене простора, у складу са просторним или урбанистичким планом, спомен-обиљежје може се измјестити на одговарајућу локацију.

Члан 36

(1) На захтјев чланова уже породице лица сахрањеног у спомен-гробљу, орган локалне управе надлежан за послове културе може, уз сагласност надлежног органа, дозволити преношење посмртних остатака из спомен-гробља у породичну гробницу.

(2) Не може се вршити преношење посмртних остатака из спомен-гробља без дозволе органа из става 1 овог члана.

Члан 38

Измјена, дорада, измјештање, замјена и уклањање спомен-обиљежја врши се по поступку прописаном за подизање спомен-обиљежја.

Члан 40

(1) Измјену и дораду спомен-обиљежја може, уз сагласност аутора умјетничког и архитектонског рјешења, вршити субјекат који је подигао спомен-обиљежје, односно општина ако је тај субјекат престао да постоји.

(2) Измјештање спомен-обиљежја на одговарајућу локацију може вршити орган локалне управе надлежан за послове грађевинарства.

(3) Уклањање спомен-обиљежја скидањем спомен-објекта или дијела спомен-објекта врши орган локалне управе надлежан за послове културе.

(4) Уклањање спомен-обиљежја рушењем спомен-објекта или дијела спомен-објекта врши орган локалне управе надлежан за послове грађевинарства.

(5) Замјену спомен-обиљежја врши јавна установа или јавно предузеће којем је назив промијењен, односно орган локалне управе одређен одлуком предсједника општине.

Члан 41

(1) Орган локалне управе надлежан за уклањање спомен-обиљежја обавијестиће лице, односно субјекат који је подигао спомен-обиљежје о дану уклањања спомен-обиљежја и позвати га да преузме умјетничко дјело са уклоњеног спомен-обиљежја.

(2) Ако је лице, односно субјекат који је подигао спомен-обиљежје престао да постоји или ако се не одазове позиву да преузме умјетничко дјело са уклоњеног спомен-обиљежја, умјетничко дјело ће се понудити аутору дјела, односно његовим насљедницима.

(3) Ако се аутор или његови насљедници не одазову позиву да преузму умјетничко дјело са уклоњеног спомен-обиљежја, то умјетничко дјело понудиће се надлежном музеју.

(4) Ако ни музеј не преузме умјетничко дјело са уклоњеног спомен-обиљежја, са тим умјетничким дјелом поступиће се као са ствари која нема умјетничку вриједност.

VI. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 54

Подзаконски акти у складу са овим законом донијеће се у року од 90 дана од дана ступања на снагу овог закона.

Члан 57

Ступањем на снагу овог закона престају да важе Закон о споменицима и спомен-обиљежјима, историјским догађајима и личностима ("Службени лист СРЦГ", бр. 26/71 и 6/88) и Закон о гробљима, гробовима и другим спомен-обиљежјима југословенских бораца ("Службени лист СРЦГ", бр. 8/64, 27/76 и 14/78).

*****

7.11. Закон о спорту

("Сл. лист ЦГ", број 44/18 од 06.07.2018.)

I. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Предмет

Члан 1

Овим законом уређује се обављање спортске дјелатности, врсте спортова, права и обавезе спортских субјеката, здравствена способност спортиста, финансирање спорта, евиденције у спорту и друга питања од значаја за спорт.

II. ЈАВНИ ИНТЕРЕС

Јавни интерес у области спорта

Члан 12

Јавни интерес у области спорта представља:

1) промоција Црне Горе кроз спортску дјелатност и активност;
2) подстицање и промоција врхунског спорта и вођење посебне бриге о перспективним спортистима и спортистима са врхунским репрезентативним резултатом;
3) подстицање и промоција развоја спорта, посебно код дјеце, студената и лица са инвалидитетом;
4) обезбјеђивање услова за организовање и одржавање школских и студентских спортских такмичења;
5) обезбјеђивање услова за припрему, учешће и остваривање врхунских спортских резултата спортиста на Олимпијским играма, Параолимпијским играма и другим значајним међународним спортским такмичењима;
6) стварање услова за изградњу, реконструкцију, адаптацију, опремање и одржавање спортских објеката;
7) подстицање дјеловања Црногорског олимпијског комитета (у даљем тексту: ЦОК), Параолимпијског комитета Црне Горе (у даљем тексту: ПОК) и националних спортских савеза;
8) унапређење спортске рекреације, промоција и подстицање бављења спортом свих грађана;
9) истраживачко-развојни, васпитно-образовни и стручни рад у спорту и стручно оспособљавање у спорту;
10) унапређење здравствене заштите спортиста и спречавање негативних појава у спорту;
11) међународна сарадња у области спорта; и
12) друге организоване и стручно вођене спортске дјелатности, односно активности.

Остваривање јавног интереса

Члан 13

(1) Остваривање јавног интереса у спорту обезбјеђује држава и општина, општина у оквиру Главног града, Главни град и Пријестоница (у даљем тексту: општина).

(2) За остваривање јавног интереса у спорту доноси се Стратегија развоја спорта у Црној Гори (у даљем тексту: Стратегија) и Стратегија развоја спорта на локалном нивоу.

Стратегија развоја спорта на локалном нивоу

Члан 16

(1) Стратегија развоја спорта на локалном нивоу садржи, нарочито:

1) дугорочне потребе локалног становништва у области спорта;
2) развојне приоритете у области спорта у општини;
3) обавезе и задатке органа и организација које учествују у реализацији постављених спортско-развојних циљева;
4) динамику реализације стратегије развоја спорта на локалном нивоу;
5) план изградње, реконструкције односно адаптације спортских објеката на територији општине; и
6) организационе и административне мјере за остваривање стратегије развоја спорта на локалном нивоу.

(2) Стратегију из става 1 овог члана доноси надлежни орган општине, за период важења Стратегије.

(3) Стратегија развоја спорта на локалном нивоу мора бити у складу са Стратегијом и доноси се у року од шест мјесеци од дана доношења Стратегије.

(4) Стратегија из става 1 овог члана доставља се Министарству ради давања мишљења о усаглашености са Стратегијом.

Савјет за спорт у општини

Члан 19

(1) Ради разматрања питања из своје надлежности у области спорта, у општини се може образовати савјет за спорт општине, као стручно-савјетодавно тијело.

(2) Актом о образовању савјета из става 1 овог члана, уређује се број, састав, начин избора и рада савјета и друга питања од значаја за његов рад.

III. СПОРТСКИ СУБЈЕКТИ

3. Оснивање, организација рада и престанак рада спортске организације

Забрана учешћа у органима спортске организације

Члан 62

(1) Члан органа спортске организације, односно директор, ако га спортска организација има, не може бити лице које је:

1) оснивач, власник удјела или акција, заступник, стечајни управник, запослени или члан друге спортске организације исте врсте спорта у Црној Гори или иностранству, осим у националном спортском савезу чији је та спортска организација члан;
2) власник, односно члан органа спортске кладионице;
3) члан породице лица које је у органу друге спортске организације у истој врсти спорта;
4) правоснажно осуђено за кривично дјело за које му је изречена казна затвора у трајању дужем од три године, или за кривично дјело против живота и тијела, слобода и права човјека и грађанина, полне слободе, имовине, платног промета и привредног пословања, здравља људи, уставног уређења и безбједности Црне Горе, јавног реда и мира, службене дужности и човјечности и других добара заштићених међународним правом; или
5) правоснажно осуђено за прекршај прописан посебним законом којим се уређује спречавање насиља и недоличног понашања на спортским приредбама.

(2) Предсједник спортске организације и члан управног одбора спортске организације не може бити лице које је: предсједник државе, предсједник и члан Владе, предсједник и посланик Скупштине Црне Горе, предсједник политичке партије, предсједник општине, предсједник и одборник скупштине општине, главни администратор у општини, носилац правосудне функције и лице запослено у државном органу, органу државне управе, локалне управе и привредном друштву чији је оснивач држава, односно општина, у области спорта.

(3) Лица запослена у Министарству и органима локалне управе надлежним за област спорта, не могу бити ангажована у спортским организацијама.

(4) Исто лице може бити члан само једног органа спортске организације, осим ако овим законом није другачије прописано.

VIII. ИМОВИНА СПОРТСКЕ ОРГАНИЗАЦИЈЕ И ФИНАНСИРАЊЕ СПОРТА

Суфинансирање програма спортских организација

Члан 116

(1) Програми ЦОК-а и ПОК-а могу се суфинансирати из Буџета.

(2) Репрезентативни програми националних спортских савеза спортова који су на програму Олимпијских и Параолимпијских игара и спортова који нијесу на програму Олимпијских игара, а признати су од стране МОК-а, могу се суфинансирати из Буџета.

(3) Трошкови потребни за рад спортских организација из ст. 1 и 2 овог члана могу се суфинансирати из Буџета.

(4) Програми спортских клубова и спортско-рекреативних друштава могу се суфинансирати из буџета општине на чијој територији се налази сједиште спортског клуба.

(5) Школска спортска друштва и студентска спортска друштва могу се суфинансирати кроз програме црногорског школског спортског савеза, односно црногорског студентског спортског савеза.

Јавни конкурс за суфинансирање спортских организација

Члан 117

(1) Министарство на основу јавног конкурса суфинансира спортске организације из члана 116 ст. 1 и 2 овог закона, а општина спортске организације из члана 116 став 4 овог закона.

(2) Министарство и општина су дужни да једном годишње, у року од 30 дана од дана усвајања Буџета, односно буџета општине, распишу јавни конкурс за суфинансирање спортских организација.

(3) Спортски клуб, односно спортско-рекреативно друштво може да се пријави на јавни конкурс за суфинансирање из буџета општине након године дана од дана оснивања тог спортског клуба, односно спортско-рекреативног друштва.

(4) Спортска организација на јавни конкурс из става 1 овог члана пријављује програм за период од годину дана, са процјеном износа средстава који је потребан за спровођење програма, и детаљним планом трошења средстава.

(5) За процјену програма и утврђивање висине средстава која се додјељују спортској организацији за спровођење програма, министар спорта односно надлежни орган општине образује комисију.

(6) О додјели средстава спортским организацијама из члана 116 ст. 1, 2 и 4 овог закона одлучује Министарство, односно надлежни орган општине.

(7) Спортска организација којој су додијељена средства за спровођење програма потписује са Министарством, односно општином уговор којим се прецизирају права и обавезе уговорних страна.

(8) Услови, начин, поступак и критеријуми за додјелу средстава, као и за контролу и над реализацијом програма спортских организација ближе се утврђују прописом Министарства, односно општине.

Намјенско трошење средстава

Члан 119

(1) Спортска организација дужна је да додијељена средства троши намјенски, у складу са програмом и планом трошења средстава и да о томе подноси полугодишње извјештаје Министарству, односно општини.

(2) Спортска организација дужна је да Министарству, односно општини поднесе завршни, односно годишњи извјештај о утрошку додијељених средстава, који је усвојила скупштина те спортске организације.

(3) У случају да спортска организација, у року прецизираним уговором, не поднесе извјештај из става 1 овог члана или не докаже да су средства намјенски трошена, обуставиће се даље финансирање програма спортске организације.

(4) У случају када спортска организација не може да докаже да су средства трошена намјенски, дужна је да врати ненамјенски утрошена средства, а ако не изврши повраћај тих средстава не може учествовати на наредном јавном конкурсу за суфинансирање спортских организација.

(5) У случају из ст. 3 и 4 овог члана ЦОК преузима финансирање обавеза репрезентације у врсти спорта за коју је надлежан национални спортски савез којем је обустављено суфинасирање.

(6) У случају из става 3 овог члана Министарство ће ЦОК-у пренијети дио средстава који није уплаћен националном спортском савезу за ту годину, а односи се на репрезентативне обавезе и бригу о репрезентативцима те врсте спорта.

(7) У случају из става 4 овог члана ЦОК може на годишњи конкурс за суфинасирање поднијети програм за репрезентативне обавезе и бригу о репрезентативцима за врсту спорта чији надлежни национални спортски савез нема право да се пријави на годишњи конкурс за суфинансирање.

XII. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Престанак важења

Члан 147

Даном ступања на снагу овог закона престаје да важи Закон о спорту ("Службени лист ЦГ", бр. 36/11 и 36/13).

*****

7.12. Закон о спречавању насиља и недоличног понашања на спортским приредбама

("Сл. лист ЦГ", број 51/17 од 03.03.2017.)

I. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Предмет

Члан 1

Овим законом уређују се мјере за спречавање насиља и недоличног понашања на спортским приредбама и обавезе организатора спортских приредби и надлежних органа у спровођењу тих мјера.

3. Мјере које се односе на спортске објекте

Услови које треба да испуњава спортски објекат

Члан 17

(1) Поред услова прописаних законом којим се уређују спортске активности и спортске дјелатности, организатор спортске приредбе дужан је да обезбиједи да се спортска приредба одржи у спортском објекту који има:

1) одговарајуће ограде за спречавање уласка гледалаца на спортски терен;
2) одговарајуће ограде за раздвајање противничких група навијача;
3) посебну просторију или простор чији положај и опрема омогућавају полицијском службенику из члана 6 став 3 овог закона визуелно праћење спортског објекта или његовог

дијела у којем се одвија спортско такмичење и ефикасно руковођење радом лица која врше послове заштите;
4) техничку опрему за праћење и снимање понашања гледалаца у спортском објекту;
5) одговарајући број мушких и женских мокрих чворова у свим дјеловима гледалишта;
6) простор за безбједан смјештај превозних средстава гостујућих клубова;
7) систем јавног разгласа; и
8) одговарајуће освјетљење уколико се спортска приредба одржава у вечерњим часовима, као и непрекидно напајање електричном енергијом.

(2) Организатор спортске приредбе дужан је да обезбиједи да спортски објекат у којем се одржава спортска приредба повећаног ризика, поред услова из става 1 овог члана, има и:
1) успоривач на улазима,
2) одговарајуће ограде испред спортског објекта за усмјеравање и раздвајање противничких група навијача;
3) читач улазница;
4) одговарајући број јасно и видљиво обиљежених улаза и излаза према свим дјеловима гледалишта;
5) фиксирана сједишта која се не могу одвојити од подлоге коришћењем физичке снаге, и
6) просторију за пружање хитне медицинске помоћи.

(3) Ако спортски објекат има паркинг простор, организатор спортске приредбе дужан је да обезбиједи да простор за паркирање аутобуса буде одвојен од простора за паркирање приватних аутомобила, као и да обезбиједи одвојен простор за паркирање аутобуса и приватних возила навијача гостујућег клуба.

(4) Ако спортски објекат нема паркинг простор или је његов паркинг простор недовољан за смјештај очекиваног броја аутобуса и приватних аутомобила, организатор спортске приредбе је дужан да од надлежне службе Главног града, Пријестонице, односно општине на чијем подручју се налази спортски објекат, затражи одобрење да се одређена јавна површина користи за паркирање аутобуса и приватних аутомобила.

(5) Ако спортски објекат није опремљен у складу са ставом 1, односно ставом 2 овог члана, или уколико организатор спортске приредбе не обезбиједи услове из ст. 3 и 4 овог члана, полиција може забранити одржавање спортске приредбе.

IX. ПРЕЛАЗНА И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 37

Одредба члана 17 став 2 овог закона примјењиваће се од 1. јануара 2020. године.

Члан 38

Даном ступања на снагу овог закона престаје да важи Закон о спрјечавању насиља и недоличног понашања на спортским приредбама ("Службени лист ЦГ", број 27/07).

*****

7.13. Закон о скијалиштима

(„Сл.лист ЦГ“, бр. 13/07, 21/14 и 44/17 од 06.07.2017.)

I. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1

Овим законом прописују се минимално-технички услови за уређење, одржавање и опремање скијалишта, пружање услуга на скијалишту, обиљежавање и постављање сигнализације на скијалишту, коришћење средстава превоза на скијалишту, безбједност и ред на скијалишту, подучавање спортовима на снијегу, као и друга питања од значаја за коришћење скијалишта.

II. МИНИМАЛНО-ТЕХНИЧКИ УСЛОВИ ЗА УРЕЂЕЊЕ, ОБИЉЕЖАВАЊЕ, КОРИШЋЕЊЕ И БЕЗБЈЕДНОСТ НА СКИЈАЛИШТУ

Пружање услуга на скијалиштима

Члан 7а *(„Сл.лист ЦГ“, број 44/17)*

(1) Услуге које се пружају на скијалиштима су изнајмљивање и сервисирање ски-опреме (скије, везови, сноуборд опрема, санке и друга рекреативна опрема-ципеле, штапови, штитници, скафандери).

(2) Услуге из става 1 овог члана могу да врше привредна друштва и предузетници који су уписани у Централни туристички регистар.

(3) Услуге из става 1 овог члана могу се пружати на скијалиштима и ван скијалишта (на затвореном и отвореном простору).

(4) Упис у Централни туристички регистар, врши се на основу пријаве која се подноси надлежном органу локалне управе, најмање осам дана, прије почетка пружања услуга из става 1 овог члана.

(5) Пријава из става 4 овог члана садржи:

1) назив органа којем се подноси пријава;
2) податке о подносиоцу пријаве (назив и сједиште, матични број, односно име и адресу, број личне карте, односно пасоша за страна лица);
3) број и датум рјешења о упису у Централни регистар привредних субјеката;
4) мјесто и адресу објекта, односно простора у којем се пружа услуга;
5) врсту услуга и шифра дјелатности;
6) мјесто и датум подношења пријаве; и
7) потпис и печат подносиоца пријаве.

(6) Уз пријаву из става 4 овог члана, подноси се доказ о локацији за обављање дјелатности од надлежног органа локалне управе, доказ о својини или начину коришћења простора (лист непокретности и уговор о закупу) и попуњен образац за упис у Централни туристички регистар.

(7) Пријава из става 4 овог члана подноси се у два примјерка, од којих један примјерак задржава надлежни орган локалне управе, а један примјерак се враћа подносиоцу пријаве са отиском пријемног штамбиља који садржи број и датум пријаве.

(8) Упис у регистар из става 2 овог члана, врши надлежни орган локалне управе рјешењем.

(9) Услуге из става 1 овог члана, могу се пружати од дана уписа у Централни туристички регистар.

(10) Подаци из рјешења уписују се у Централни туристички регистар у складу за законом којим је уређена област туризма.

Подучавање спортовима на снијегу

Члан 50 *(„Сл.лист ЦГ“, број 21/14)*

Обучавање и усавршавање у спортовима на снијегу на скијалишту може да врши лице које има најмање III ниво Националног оквира квалификација и лиценцу за обучавање у скијању и другим активностима на снијегу коју издаје одговарајући национални спортски савез, односно само лиценцу међународно признате асоцијације инструктора спортова на снијегу.

Члан 51 *(„Сл.лист ЦГ“, број 21/14)*

(1) Подучавање и усавршавање спортовима на снијегу може да обавља привредно друштво, друго правно лице или предузетник (у даљем тексту: школа скијања) које има одобрење за подучавање, које издаје надлежни орган локалне управе.

(2) Одобрење из става 1 овог члана издаје се школи скијања, ако:

1) је регистровано за обављање дјелатности подучавања и усавршавања спортовима на снијегу у Централном регистру привредних субјеката;
2) има просторију на скијалишту за окупљање полазника;

3) има закључен уговор о осигурању лица која се подучавају и усавршавају у спорту на снијегу од посљедица незгода;
4) има најмање једног инструктора за непосредно подучавање и усавршавање спортова на снијегу које испуњава услове из члана 50 овог закона, односно које има лиценцу са једном од маркица НИВО III - ISIA или НИВО II - IVSI или НИВО I - (почетног нивоа инструктора надлежне међународно признате асоцијације инструктора спортова на снијегу из Црне Горе).

(3) Инструктор из става 2 тачка 4 овог члана мора, за вријеме подучавања и усавршавања, да носи одговарајућу одјећу са идентификационом ознаком која садржи назив школе скијања и натпис "Инструктор" са његовим именом и презименом.

III. НАДЗОР

Надлежности и овлашћења комуналног инспектора и комуналног полицајца

Члан 54ц *(„Сл.лист ЦГ“, број 44/17)*

У вршењу инспекцијског надзора комунални инспектор поред овлашћења прописаних законом којим се уређује инспекцијски надзор, као и комунални полицајац у вршењу комуналног надзора поред овлашћења из закона којим се уређују послови и овлашћења комуналне полиције, посебно је овлашћен и да:

1) контролише надзиране субјекте који обављају дјелатност пружања услуга из члана 7а став 1 овог закона без рјешења о упису у Централни туристички регистар надлежног органа локалне управе и предузима мјере и радње у складу са законом (комунални инспектор);
2) врши послове комуналног надзора над надзираним субјектима који обављају дјелатност пружања услуга из члана 7а став 1 овог закона (комунални полицајац).

***

8. ТУРИЗАМ

8.1. Закон о туризму и угоститељству

("Сл. лист ЦГ", 2/18, 4/18 - испр., 13/18, 25/19 и 76/20 од 28.07.2020.; Види др. закон - 67/19 од 11.12.2019.)

I. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Предмет

Члан 1

Овим законом уређују се услови за обављање туристичке и угоститељске дјелатности и друга питања од значаја за туризам и угоститељство.

IV. ТУРИСТИЧКЕ УСЛУГЕ НА КУПАЛИШТИМА

Купалишта и начин пружања туристичких услуга

Члан 46 *(„Сл.лист ЦГ", број 13/18)*

(1) Уређена купалишта су отворени и затворени базени и плаже уз обалу мора, језера и ријека, која имају опрему и садржаје, као и пратеће објекте.

(2) Туристичким услугама на купалиштима сматрају се услуге изнајмљивања плажног мобилијара (сунцобрана, лежаљки), скутера на води, сандолина, педалина, једрилица, чамаца, дасака за једрења, опреме за скијање на води, ронилачке и риболовне опреме и обуке скијања на води, рођења, једрења у складу са законом.

(3) Туристичке услуге на купалиштима могу обављати привредна друштва, друга правна лица и предузетници на основу одобрења за пружање туристичких услуга на уређеним купалиштима (у даљем тексту: одобрење).

(4) За услуге из става 2 овог члана издаје се рачун у складу са законом.

(5) Купалишта на мору, ријекама и језерима на којима се пружају туристичке услуге, морају испуњавати услове у погледу уређености и опремљености у складу са законом.

(6) Ближе услове у погледу уређености и опремљености, врсте и услове коришћења купалишта из става 5 овог члана прописује Министарство.

Услови за издавање одобрења

Члан 47

(1) Одобрење се издаје привредним друштвима, другим правним лицима и предузетницима ако:

- су уписани у ЦРПС за обављање туристичких услуга на купалиштима;
- имају доказ о закупу, односно праву коришћења купалишта;
- имају полису осигурања за случај незгоде на купалиштима.

(2) Одобрење издаје надлежни орган локалне управе у року од седам дана од дана подношења уредног захтјева.

(3) Подаци из одобрења уписују се у Централни туристички регистар.

V. ТУРИСТИЧКЕ УСЛУГЕ У НАУТИЧКОМ ТУРИЗМУ

Пружање туристичких услуга у наутичком туризму

Члан 50 *(„Сл.лист ЦГ", број 25/19)*

(1) Наутички туризам је пловидба и боравак туриста-наутичара на пловним објектима, као и боравак у лукама наутичког туризма-маринама и осталим прихватним објектима, ради одмора и рекреације.

(2) Туристичке услуге у наутичком туризму су:

1) изнајмљивање пловних објеката са посадом или без посаде, са пружањем или без пружања услуге смјештаја;
2) услуге снабдијевања наутичара (водом, горивом, намирницама, резервним дјеловима, опремом);
3) услуге управљања пловним објектима туриста наутичара;

4) давање различитих информација туристима наутичарима;
5) превоз туриста у јавном превозу пловним објектима регистрованим за обављање дјелатности превоза путника;
6) друге услуге за потребе наутичког туризма у складу са законом.

(3) Продаја и резервација услуга из става 2 овог члана може се обављати непосредно на пловном објекту или преко туристичке агенције.

Подношење пријаве о почетку обављања дјелатности

Члан 51 *(„Сл.лист ЦГ", број 25/19)*

(1) Туристичке услуге у наутичком туризму може да пружа привредно друштво, друго правно лице или предузетник које је уписано у Централни туристички регистар.

(2) Упис у Централни туристички регистар врши се на основу пријаве која се подноси надлежном органу локалне управе, најмање осам дана прије почетка пружања туристичких услуга у наутичком туризму.

(3) Уз пријаву из става 2 овог члана подноси се:
- доказ о праву коришћења луке, дијела луке, оперативне обале, дијела морске обале која служи коришћењу мора за поморски саобраћај или другог прихватног и/или пловног објекта у случају да пружа услуге из члана 50 став 2 тач. 1, 2 и 5 овог закона;
- доказ о праву обављања јавног превоза у складу са посебним прописом;
- фотокопија полисе осигурања од посљедица несрећног случаја;
- попуњен образац за упис у Централни туристички регистар.

(4) Пријава из става 2 овог члана подноси се у два примјерка, од којих један примјерак задржава надлежни орган, а један примјерак се враћа подносиоцу пријаве са отиском пријемног штамбиља који садржи датум и број пријема пријаве.

(5) Упис у Централни туристички регистар врши надлежни орган локалне управе рјешењем.

(6) По један примјерак рјешења из става 5 овог члана доставља се туристичкој, односно надлежној инспекцији и локалној туристичкој организацији.

(7) Туристичке услуге из става 1 овог члана могу се обављати од дана уписа у Централни туристички регистар.

(8) Доказ о упису у ЦРПС надлежни орган локалне управе прибавља по службеној дужности.

VI. ТУРИСТИЧКЕ УСЛУГЕ КОЈЕ УКЉУЧУЈУ СПОРТСКО-РЕКРЕАТИВНЕ И АВАНТУРИСТИЧКЕ АКТИВНОСТИ

Спортско-рекреативне и авантуристичке активности

Члан 54 *(„Сл.лист ЦГ", број 25/19)*

(1) Туристичке услуге које укључују спортско-рекреативне и авантуристичке активности су: планинарење, вожња кајаком, кануом и другим сличним пловилима, роњење, једрење, јахање, скакање падобраном, вожња жичаром, пролаз кањоном (canuoning), једрење на дасци (windsurfing, kitesurfing), скакање еластичним конопом (bungee jumping), вожња на сајли (zip line), спортски риболов, вожња теренским возилом ван пута (jepping off-road vehicles), спелеолошке активности и друге активности које пружају стручно оспособљена лица (водичи, спасиоци, инструктори, тренери и друга лица која су обучена за пружање појединих услуга), која имају домаћу или међународну лиценцу/сертификат за пружање тих услуга издату од одговарајућих асоцијација.

(2) Минимално-техничке услове и начин пружања појединих услуга из става 1 овог члана прописује Влада Црне Горе (у даљем тексту: Влада).

Обавезе пружаоца туристичких услуга

Члан 55

(1) Туристичке услуге из члана 54 став 1 овог закона, могу да пружају привредна друштва, друга правна лица и предузетници који су уписани у Централни туристички регистар.

(2) Упис у регистар из става 1 овог члана, врши се на основу пријаве која се подноси најмање осам дана прије почетка обављања дјелатности надлежном органу локалне управе.

(3) Уз пријаву из става 2 овог члана подноси се:

- фотокопија полисе осигурања од одговорности за случај незгоде;
- број и датум рјешења о упису у ЦРПС и шифру дјелатности;
- попуњен образац за упис у Централни туристички регистар.

(4) Упис у регистар из става 1 овог члана врши надлежни орган локалне управе рјешењем.

(5) Пружалац туристичких услуга из става 1 овог члана дужан је да:

- прије започињања пружања услуга, на видном мјесту, истакне обавјештење у писаној форми и усмено упозори корисника услуга о врстама ризика услуга;
- за поједине активности обезбиједи писану сагласност корисника о прихватању ризика на сопствену одговорност;
- забрани обављање авантуристичке активности лицима млађим од 18 година без сагласности родитеља/старатеља;
- обезбиједи стручно оспособљено лице са лиценцом/сертификатом за пружање појединих врста спортско-рекреативних и авантуристичких активности;
- обезбиједи полису осигурања за случај незгоде, којом се осигурава корисник услуга у складу са законом.

(6) По један примјерак рјешења из става 4 овог члана доставља се надлежној инспекцији и локалној туристичкој организацији.

(7) Доказ о упису у ЦРПС надлежни орган локалне управе прибавља по службеној дужности.

VIII. ДРУГЕ ТУРИСТИЧКЕ УСЛУГЕ

Услуге изнајмљивања возила

Члан 58

(1) Услугама изнајмљивања возила (у даљем тексту: rent-a-car) сматра се изнајмљивање путничких возила без возача и са возачем, на основу уговора о изнајмљивању возила.

(2) За путничка возила која се изнајмљују са возачем, возач мора да има положен возачки испит одговарајуће категорије и најмање пет година радног искуства као возач у складу са законом.

(3) Корисник rent-a-car возила не смије изнајмљено возило користити за стицање добити (taxi превоз, вршење јавног превоза путника, учествовање у спортским такмичењима и другим случајевима ради стицање добити).

(4) Изнајмљеним возилима (rent-a-car) могу управљати само лица наведена у уговору из става 1 овог члана.

(5) Уговор из става 1 овог члана мора се налазити у изнајмљеном возилу за вријеме његовог изнајмљивања.

Субјекти

Члан 59 *(„Сл.лист ЦГ“, број 25/19 и 67/19 – други закон)*

(1) Услуге *rent-a-car* може да пружа привредно друштво, друго правно лице или предузетник само ако има одобрење за обављање дјелатности пружања rent-a-car услуга.

(2) Одобрење из става 1 овог члана издаје надлежни орган локалне управе према мјесту обављања дјелатности, привредном друштву, другом правном лицу или предузетнику који:

- је регистрован у ЦРПС за пружање rent-a-car услуга;
- има у својини или закупу пословницу;
- има у својини или закупу-лизингу најмање пет путничких возила за изнајмљивање регистрована у Црној Гори, која испуњавају услове прописане законом којим се уређује безбједност саобраћаја на путевима и законом којим се уређује превоз путника у друмском саобраћају;
- има запослено лице - возача за случај да пружа услуге изнајмљивања возила са возачем.

НАПОМЕНА: *Одредба става 2 алинеја 4 престала да важи у дијелу који се односи на изнајмљивање путничких возила са возачем.*

(3) Одобрење за обављање дјелатности пружања *rent-a-car* услуга издаје се у року од 15 дана од дана подношења уредног захтјева.

(4) Субјекти из става 1 овог члана, дужни су да о свим промјенама у обављању rent-a-car дјелатности које утичу на испуњеност услова за издавање одобрења за пружање rent-a-car услуга, писаним путем обавијесте надлежни орган локалне управе у року од три дана од дана настанка промјена.

(5) Подаци из одобрења из става 1 овог члана уписују се у Централни туристички регистар.

Врсте других туристичких услуга

Члан 62 *(„Сл.лист ЦГ", број 25/19)*

(1) Друге туристичке услуге могу се пружати и у конгресном, културном, руралном/сеоском, велнес, спортском, голф туризму, ловном, риболовном, вјерском, као и у другим облицима туризма.

(2) Пружање туристичких услуга из става 1 овога члана могу обављати привредна друштва, друга правна лица, предузетници и физичка лица која имају одобрење за обављање те дјелатности.
(3) Одобрење за пружање туристичких услуга из става 1 овога члана издаје надлежни орган локалне управе према мјесту пружања услуга, привредним друштвима, другим правним лицима, предузетницима и физичким лицима која испуњавају прописане минимално-техничке услове.

(4) Одобрење за пружање туристичких услуга из става 1 овог члана издаје се у року од 15 дана од дана подношења уредног захтјева.

(5) Минимално-техничке услове за пружање појединих туристичких услуга из става 1 овог члана прописује Министарство.

(6) Доказ о упису у ЦРПС надлежни орган локалне управе прибавља по службеној дужности.

(7) Подаци из одобрења из става 3 овог члана уписују се у Централни туристички регистар.

Изнајмљивање осталих превозних средстава/возила

Члан 63

(1) Изнајмљивање превозних средстава/возила осим превозних средстава из члана 58 могу обављати привредна друштва, друга правна лица и предузетници, која имају одобрење за обављање те дјелатности.

(2) Одобрење из става 1 овог члана издаје надлежни орган локалне управе, према мјесту обављања дјелатности, на основу поднијетог захтјева.

IX. УГОСТИТЕЉСКА ДЈЕЛАТНОСТ

Дефиниција угоститељске дјелатности

Члан 65

(1) Угоститељска дјелатност је пружање услуга смјештаја, припремања и услуживања хране, пића и напитака у и/или ван угоститељског објекта.

(2) Угоститељском дјелатношћу сматра се и припремање и достављање хране, пића и напитака корисницима на другом мјесту са или без услуживања (*catering*).

Обављање угоститељске дјелатности

Члан 66

(1) Угоститељску дјелатност могу обављати привредна друштва, друга правна лица и предузетници (у даљем тексту: угоститељи) који су регистровани за обављање угоститељске дјелатности и који испуњавају услове за обављање те дјелатности утврђене овим законом.

(2) Поједине угоститељске услуге под условима прописаним овим законом могу пружати и физичка лица.

(3) Угоститељску дјелатност могу обављати и:

- привредна друштва или друга правна лица која управљају заштићеним природним добрима;
- образовне установе, ученички и студентски домови у својим објектима;

- вјерске и хуманитарне организације;
- организације и удружења пензионера искључиво за своје чланове;
- планинарски савез и чланови планинарског савеза за своје чланове и чланове међународних удружења/организација планинара у својим објектима;
- ловачке организације за своје чланове и друге ловце у својим објектима;
- риболовачка удружења за своје чланове и друге регистроване риболовце у својим објектима;
- удружења припадника националних мањина за потребе својих чланова и других припадника у својим објектима;
- установе које обављају позоришну дјелатност за потребе својих посјетилаца у својим објектима;
- установе које обављају музејску и галеријску дјелатност за потребе својих посјетилаца у својим објектима;
- аматерске спортске организације за своје потребе у својим објектима;
- локалне туристичке организације у уређеном дијелу простора за дегустацију и продају домаћих производа индивидуалних произвођача у сврху презентације туристима/ посјетиоцима.

Врсте угоститељских објеката

Члан 69 *(„Сл.лист ЦГ", број 25/19)*

(1) Према врстама угоститељских услуга које се пружају у објекту, угоститељски објекти могу бити за:

- смјештај и припремање и услуживање хране, пића и напитака;
- смјештај;
- припремање и услуживање хране, пића и напитака;
- *catering*.

(2) Према врсти корисника угоститељских услуга, угоститељски објекти могу бити:

1) затвореног типа у којима се угоститељске услуге пружају само лицима запосленим у установама, односно члановима или припадницима спортских, омладинских, хуманитарних или других организација или запосленима у привредним друштвима и државним органима, као и пензионерима, по нетржишним цијенама (одмаралиште, објекат за прехрану);
2) отвореног типа у којима се угоститељске услуге пружају на комерцијалној основи.

(3) Страна привредна друштва, правна лица и предузетници могу обављати пружање угоститељских услуга ако су уписана у ЦРПС као дио страног друштва и ако испуњавају услове утврђене овим законом.

(4) Угоститељски објекти могу бити клупског типа (club) у којима се угоститељске услуге пружају само одређеној групи гостију - члановима клуба.

(5) Објекти из става 4 овог члана морају имати уз ознаку за врсту угоститељског објекта и ознаку "*club*", која се користи и приликом оглашавања и рекламирања услуга и истицања порука у комерцијалном пословању.

(6) Угоститељске услуге могу се пружати на простору заштићеног културног или природног добра и његове заштићене околине, у складу са условима надлежног органа за заштиту културних односно природних добара.

(7) Припремање и услуживање хране, пића и напитака могу да обављају лица из члана 66 ст. 1 и 2 овог закона у угоститељским објектима, само уколико угоститељски објекти испуњавају услове утврђене овим законом и законом којим се уређује безбједност хране.

(8) У угоститељском објекту врсте "ресторан" могу се пружати catering услуге.

(9) У угоститељском објекту могу се пружати catering услуге на основу уговора на дужи период и то за потребе исхране запослених, дјеце у предшколском, школском и продуженом боравку, за

потребе организованих скупова (свадбе, пријеми, банкети, рођендани), као и за потребе услуга у ваздухопловима и на пловним објектима.

Пружање угоститељских услуга ван угоститељског објекта

Члан 70

(1) Једноставне угоститељске услуге угоститељи могу пружати и ван угоститељског објекта на просторима које одређује надлежни орган локалне управе.

(2) Услуге из става 1 овог члана су испорука јела у заштитној амбалажи, безалкохолних пића, напитака и посластица, које испуњавају услове у погледу безбједности хране, у складу са законом.

(3) Простори из става 1 овог члана за пружање једноставних угоститељских услуга морају да испуњавају минимално-техничке услове.

(4) Испуњеност услова из става 3 овог члана утврђује надлежни орган локалне управе.

(5) Минимално-техничке услове из става 3 овог члана прописује Министарство.

Угоститељске услуге у покретном објекту

Члан 71

(1) Поједине угоститељске услуге могу се пружати и у покретном и/или импровизованом објекту, који испуњава прописане минимално-техничке услове.

(2) Објекат из става 1 овог члана је објекат који се може премјештати са једног мјеста на друго сопственим погоном или вучом.

(3) Испуњеност минимално-техничких услова у покретним и/или импровизованим објектима утврђује надлежни орган локалне управе и одређује локације на којима се могу пружати услуге.

(4) Минимално-техничке услове које морају испуњавати објекти из става 1 овог члана, врсте и начин пружања угоститељских услуга у тим објектима прописује Министарство.

Врсте угоститељских објеката за смјештај, припремање хране, пића и напитака

Члан 72 *(„Сл.лист ЦГ“, број 25/19)*

(1) Угоститељски објекти из члана 69 став 1 овог закона разврставају се на:

1) примарне угоститељске објекте за пружање услуге смјештаја и припремања хране, пића и напитака:
   - хотел и слични објекти (туристичко насеље, мотел, пансион, eco lodge и wild beaty resort);
   - интегрални (удружени) хотел;
   - туристички ризорт;
   - камп (са 16 и више смјештајних јединица);
2) комплементарни угоститељски објекти за пружање услуга смјештаја и припремања хране, пића и напитака:
   - соба;
   - туристички апартман;
   - туристички апартмански блок (десет и више туристичких апартмана у оквиру истог грађевинског објекта);
   - кућа и стан;
   - камп (са највише 15 смјештајних јединица);
   - гостионица, хостел, етно село, одмаралиште, планинарски дом;
   - сеоско домаћинство;
3) угоститељски објекти за пружање услуге припремања и услуживања хране, пића и напитака:
   - ресторан (национални, класични, специјализовани и други);
   - бар, пицерија, коноба, објекти брзе хране;
   - посластичарница, печењара, пекара;
4) *catering* објекти.

(2) Смјештајне јединице у угоститељским објектима из става 1 тачка 1 ал. 1 и 4 овог члана не могу се отуђити.

(3) Изузетно од става 2 овог члана, смјештајне јединице (посебни дјелови) у угоститељским објектима који послују по кондо и мјешовитом моделу пословања, могу се отуђити у складу са чл. 95, 96 и 97 овог закона.

(4) Власници угоститељског објекта у којем се налазе смјештајне јединице из става 3 овог члана, дужни су да обезбиједе одржавање и употребу смјештајних јединица свих дјелова угоститељског објекта и земљишта на којем је објекат изграђен, ради испуњавања услова за обављање угоститељске дјелатности у складу са одобрењем и додијељеном категоријом.

(5) Ближе врсте угоститељских објеката из става 1 овог члана, минимум услуга које се могу пружати у њима прописује Министарство.

Одобрење и пријава за обављање угоститељске дјелатности

Члан 73 *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 13/18 и 25/19)*

(1) Угоститељ не може отпочети обављање угоститељске дјелатности, нити мијењати услове обављања дјелатности или проширити предмет пословања без одобрења за обављање угоститељске дјелатности или без рјешења о упису у Централни туристички регистар.

(2) Угоститељ као физичко лице који обавља поједине угоститељске услуге не може отпочети са обављањем угоститељске дјелатности без одобрења за обављање угоститељске дјелатности односно без рјешења о упису у Централни туристички регистар.

(3) Одобрење за обављање угоститељске дјелатности издаје Министарство за објекте из члана 72 став 1 тачка 1, тачка 2 ал. 3, 6 и 7 (за хостел, етно село и сеоско домаћинство) и тачка 3 алинеја 1 овог закона (за национални ресторан).

(4) Одобрење за обављање угоститељске дјелатности издаје надлежни орган локалне управе за угоститељске објекте из члана 72 став 1 тачка 2 алинеја 6 (за гостионицу, одмаралиште и планинарски дом), тачка 3 алинеја 1 (за класични, специјализовани и други ресторан) и ал. 2 и 3 и тачка 4 овог закона.

(5) Изузетно од ст. 3 и 4 овог члана надлежни орган може издати привремено одобрење за обављање угоститељске дјелатности, на период од годину дана, уз могућност продужења одобрења до завршетка поступка легализације бесправног објекта, односно завршетка поступка претварања стамбеног објекта и нестамбених дјелова стамбене зграде у пословни, у складу са овим законом.

(6) Рјешење о упису у Централни туристички регистар издаје надлежни орган локалне управе за објекте из члана 72 став 1 тачка 2 ал. 1, 2, 4 и 5 овог закона на основу поднијете пријаве за обављање угоститељске дјелатности.

(7) Подаци из одобрења и рјешења из ст. 3 до 6 овог члана уписују се у Централни туристички регистар.

Истек рока

Члан 76 *(„Сл.лист ЦГ“, број 25/19)*

(1) Ако Министарство односно надлежни орган локалне управе не одлучи о захтјеву за издавање одобрења за обављање угоститељске дјелатности у року од 20 дана од дана подношења уредног захтјева, угоститељ може отпочети са обављањем угоститељске дјелатности.

(2) О почетку обављања дјелатности у складу са ставом 1 овог члана угоститељ је дужан да писаним путем обавијести Министарство, односно надлежни орган локалне управе.

(3) Ако Министарство односно надлежни орган локалне управе утврди да за обављање угоститељске дјелатности нијесу испуњени услови прописани овим законом, угоститељу који је започео са радом забраниће се обављање те дјелатности.

Рјешење о упису у Централни туристички регистар

Члан 78

(1) Рјешење о упису у Централни туристички регистар доноси надлежни орган локалне управе на основу пријаве из члана 77 овог закона у року од осам дана од дана подношења пријаве.

(2) Рјешење из става 1 овог члана садржи:

1) назив и сједиште, матични број односно име, адресу и јединствени матични број подносиоца пријаве или путне исправе са роком важења и називом органа који је издао;
2) мјесто и адресу објекта у којем се пружа услуга;
3) назив и врсту објекта или угоститељске услуге, са описом услуге-дјелатности и шифром дјелатности у складу са законом којим је уређена класификација дјелатности;
4) структуру смјештајних јединица са укупним бројем лежаја;
5) датум почетка обављања дјелатности;
6) број и датум рјешења.

(3) Упис у Централни туристички регистар надлежни орган локалне управе врши на основу рјешења из става 1 овог члана.

(4) Уколико дође до промјене података уписаних у Централни туристички регистар, угоститељ је дужан да о промјени података у писаној форми обавијести надлежни орган у року од осам дана од дана настанка промјене.

(5) По један примјерак рјешења из става 1 овог члана доставља се туристичкој, односно надлежној инспекцији и локалној туристичкој организацији.

Минимално-технички услови за обављање угоститељске дјелатности

Члан 79 *(„Сл.лист ЦГ“, број 25/19)*

(1) Угоститељски објекти из члана 72 став 1 овог закона у којима се обавља угоститељска дјелатност, морају да испуњавају минимално-техничке услове у погледу простора, уређаја и опреме.

(2) Испуњеност минимално-техничких услова за објекте из члана 73 став 3 овог закона утврђује Министарство.

(3) Испуњеност минимално-техничких услова за објекте из члана 73 ст. 4 и 5 овог закона утврђује надлежни орган локалне управе.

(4) Поред услова из става 1 овог члана угоститељски објекти за обављање угоститељске дјелатности морају испуњавати и друге услове прописане посебним прописима који се односе на безбједност хране, изградњу објеката, заштиту на раду, потивпожаму заштиту и заштиту од буке.

(5) Контролу испуњености услова из става 4 овог члана врше надлежни инспектори.

(6) Минимално-техничке услове из става 1 овог члана прописује Министарство.

Заштита од буке од електроакустичких и/или акустичких уређаја

Члан 80

(1) Угоститељски објекат у којем се емитује музика или изводи забавни програм, односно употребљавају електроакустички и акустички уређаји мора да испуњава услове за заштиту од буке:

- да има звучну изолацију којом се обезбјеђује да ниво буке изван објекта не прелази прописану граничну вриједност буке од 65 dB (A) Leaq;
- да употреба електроакустичких и/или акустичких уређаја не проузрокује буку унутар објекта изнад граничних вриједности буке;
- да на уређају преко којег се емитује музика има инсталиран лимитатор јачине звука;
- електроакустички уређаји са којих се емитује музика морају имати податке о звучној снази и морају бити у складу са техничким стандардима.

(2) Уколико се у угоститељском објекту организује извођење музичког програма уживо коришћењем електроакустичке опреме (инструмената, појачала и звучника), та опрема мора да има уграђене лимитаторе јачине звука у складу са овим законом.

(3) Забрањена је употреба у угоститељским објектима електроакустичке опреме са уграђеним појачивачем звука која није погодна за уградњу лимитатора јачине звука.

(4) Испуњеност услова за лимитатор јачине звука у складу са овим законом, провјерава правно лице акредитовано за мјерење буке и о томе сачињава извјештај о испуњености услова за лимитаторе у складу са овим законом.

(5) Контролу и мјерење нивоа буке у/из угоститељских објеката (унутар и ван објекта) врши комунална полиција уређајем за мјерење буке.

(6) Мјерење нивоа буке на отвореном из угоститељских објеката (ван објекта) врши се на удаљености не мањој од 2 м, односно не већој од 3 М од најизложеније фасаде, при чему се измјерена вриједност коригује за +/- 3 dB(A)Laeq због одбијања звука.

(7) Граничне вриједности нивоа буке за све врсте угоститељских објеката, начин мјерења буке унутар и ван угоститељских објеката, начин употребе и услове које мора да испуњава лимитатор јачине звука и лимитатор јачине звука за мрежно напајање прописује Министарство.

Вријеме употребе електроакустичких и акустичких уређаја

Члан 81

(1) Употреба електроакустичких и акустичких уређаја на отвореном и у угоститељским објектима дозвољена је у периоду од 9:00 до 01:00 часа, под условом да не прелази прописане граничне вриједности нивоа буке.

(2) Акустички уређаји без употребе електричних уређаја за појачавање звука, могу се користити до 03:00 часа, уз сагласност надлежног органа локалне управе.

(3) Изузетно од ст. 1 и 2 овог члана надлежни орган локалне управе може одобрити употребу електроакустичких и акустичких уређаја на отвореном простору, у и ван угоститељског објекта без временског ограничења, уколико процијени да одређени угоститељски објекат према својим карактеристикама и локацији не може угрозити прописане граничне вриједности нивоа буке.

(4) За одржавање јавних скупова, забавних и спортских приредби и других активности на отвореном простору, који могу довести до прекорачења граничних вриједности буке, јединица локалне самоуправе одлуком одређује улице, дјелове улица и насеља и друге локације намијењене за те сврхе, као и вријеме одржавања.

Категоризација угоститељских објеката

Члан 84 *(„Сл.лист ЦГ", бр. 13/18 и 25/19)*

(1) Угоститељски објекти из члана 72 став 1 тач. 1, 2, 3 и 4 овог закона осим eco lodge, интегралног хотела, туристичког ризорта, стана за изнајмљивање туристима, хостела, етно села, катуна, одмаралишта, планинарског дома, бара, пицерије, конобе, објеката брзе хране, посластичарнице, печењаре, пекаре и catering објекта, подлијежу категоризацији.

(2) Изузетно од става 1 овог члана угоститељски објекти у саставу интегралног хотела и туристичког ризорта осим туристичке виле подлијежу категоризацији сходно врсти појединачно у складу са овим законом.

(3) Угоститељски објекти категоришу се у зависности од уређења, опреме и одржавања објекта, врсте и квалитета услуга и других критеријума за категоризацију.

(4) Категоризација угоститељских објеката из става 1 овог члана врши се додјељивањем звјездица.

(5) Угоститељском објекту може се додијелити највише пет звјездица.

(6) Угоститељским објектима са три или више звјездица који располажу са посебним садржајем и опремом може се додијелити специјализација.

(7) Категорија угоститељских објеката из члана 72 став 1 тачка 1, тачка 2 ал. 3 и 7 (за туристички апартмански блок и сеоско домаћинство), тачка 3 алинеја 1 овог закона (за национални ресторан), одређује се рјешењем Министарства, на захтјев угоститеља.

(8) Захтјев из става 7 овог члана подноси се Министарству најкасније у року од пет дана од дана добијања одобрења за обављање угоститељске дјелатности.

(9) Категорија угоститељских објеката из члана 72 став 1 тачка 2 ал. 1, 2, 4 (за кућу), 5 и 6 (за гостионицу), тачка 3 алинеја 1 овог закона (осим за национални ресторан) одређује се рјешењем надлежног органа локалне управе, на захтјев угоститеља.

(10) Захтјев из става 9 овог члана подноси се надлежном органу локалне управе ~~даном~~ најкасније у року од пет дана од дана добијања одобрења, односно рјешења о упису у Централни туристички регистар.

(11) Рјешења из ст. 7 и 9 овог члана доносе се у року од 15 дана од дана подношења уредног захтјева.

(12) Рјешење из ст. 7 и 9 овог члана издаје се угоститељу који испуњава услове из члана 85 овог закона на период од три године.

(13) Подаци из рјешења из ст. 7 и 9 овог члана уписују се у Централни туристички регистар.

Промјене категорије и услови за категоризацију угоститељског објекта

Члан 85

(1) Промјена категорије угоститељског објекта врши се на начин и по поступку прописаном за одређивање категорије угоститељског објекта.

(2) Угоститељски објекат који престане да испуњава прописане услове за одређену врсту и категорију објекта не може пословати са ознаком те врсте и категорије угоститељског објекта.

(3) Испуњеност услова за доношење рјешења из члана 84 ст. 7 и 9 овог закона утврђује комисија коју образује Министар, односно старјешина надлежног органа локалне управе.

(4) Комисију из става 3 овог члана чине представници Министарства, односно органа локалне управе, а као чланови комисије могу се ангажовати и експерти за поједине области.

(5) Уколико се инспекцијским надзором утврди да угоститељски објекат не испуњава услове за додијељену категорију и специјализацију угоститељ је дужан да у року од осам дана од дана сачињавања записника инспектора, поднесе захтјев за поновно одређивање категорије и специјализације Министарству односно надлежном органу локалне управе.

(6) Ближе услове за категоризацију и специјализацију угоститељских објеката (опште, обавезне и квалитативне) у погледу уређења, опреме и одржавања објекта, нивоа квалитета услуга према врстама угоститељског објекта и начин категоризације угоститељских објеката прописује Министарство.

Поступак рекатегоризације

Члан 86

(1) Након истека периода важења рјешења из члана 84 ст. 7 и 9 овог закона Министарство односно надлежни орган локалне управе врши поновну категоризацију (у даљем тексту: рекатегоризација) угоститељског објекта на захтјев угоститеља.

(2) За угоститељске објекте закључно са три звјездице, угоститељ уз захтјев за рекатегоризацију подноси извјештај о испуњавању услова за одређену категорију (самокатегоризација), Министарству односно надлежном органу локалне управе, ради издавања рјешења о рекатегоризацији угоститељског објекта.

(3) Примјерак рјешења из става 2 овог члана доставља се надлежном инспектору, ради провјере испуњености услова за категорију утврђену рјешењем.

(4) Рок за подношење захтјева за рекатегоризацију је најмање 15 дана прије истека периода важења рјешења о категоризацији објекта.

(5) Рекатегоризација угоститељских објеката врши се на начин прописан за категоризацију угоститељских објеката.

(6) Подаци из рјешења о рекатегоризацији уписују се у Централни туристички регистар.

Посебни стандарди угоститељског објекта

Члан 88

(1) За поједине угоститељске објекте могу се прописати и посебни стандарди за квалитет, као и за поједине врсте услуга (bed & bike стандард, wild beaty standard).

(2) Посебан стандард на захтјев угоститеља, рјешењем одређује Министарство односно надлежни орган локалне управе зависно од врсте угоститељског објекта.

(3) Подаци из рјешења из става 2 овог члана уписују се у Централни туристички регистар.

(4) Контролу испуњености услова за посебни стандард из става 1 овог члана врши надлежни инспектор.

(5) Изузетно од става 4 овог члана контролу испуњености услова за посебни стандард за квалитет може да врши и тајни гост.

(6) Ако угоститељски објекат престане да испуњава услове за посебан стандард, укинуће се рјешење о одређивању посебног стандарда.

(7) Врсте угоститељских објеката из става 1 овог члана за које се може утврдити посебан стандард, врсте посебних стандарда, услове и елементе који морају бити испуњени за поједини стандард, начин утврђивања посебних стандарда, изглед ознаке и начин означавања посебног стандарда прописује Министарство.

Период обављања дјелатности

Члан 93

(1) Угоститељи могу да обављају угоститељску дјелатност током цијеле године или сезонски.

(2) Угоститељи могу да обављају дјелатност и повремено (за вријеме манифестација, сајмова, пригодних приредби), уз одобрење надлежног органа локалне управе.

(3) Угоститељи су дужни да утврде период пословања из ст. 1 и 2 овог члана за сваки угоститељски објекат, о чему су дужни да обавијесте Министарство, односно надлежни орган локалне управе.

(4) О привременом или трајном престанку обављања угоститељске дјелатности угоститељ је дужан да Министарство, односно надлежни орган локалне управе који је издао одобрење за обављање угоститељске дјелатности, односно рјешење о упису у Централни туристички регистар, обавијести три дана прије, а најкасније даном привременог или трајног престанка обављања угоститељске дјелатности, односно поновног отпочињања обављања угоститељске дјелатности.

(5) У случају трајног престанка обављања дјелатности Министарство, односно надлежни орган локалне управе укинуће одобрење за обављање угоститељске дјелатности односно рјешење о упису у Централни туристички регистар.

(6) Подаци о привременом и трајном престанку обављања угоститељске дјелатности уписују се у Централни туристички регистар.

X. УГОСТИТЕЉСКЕ УСЛУГЕ У ДОМАЋИНСТВУ И СЕОСКОМ ДОМАЋИНСТВУ

Угоститељске услуге у домаћинству

Члан 100 *(„Сл.лист ЦГ“, број 25/19)*

(1) Угоститељским услугама у домаћинству сматрају се услуге:

- смјештаја у собама за изнајмљивање туристима, туристичким апартманима, становима за изнајмљивање туристима и кућама за изнајмљивање туристима, највише до десет соба, односно 20 лежаја, само за физичка лица;
- организовања кампа на свом земљишту за највише 15 смјештајних јединица, односно 30 лица истовремено, само за физичка лица.

(2) Угоститељске услуге у домаћинству могу пружати привредна друштва, друга правна лица, предузетници или физичко лице (домаће или страно) који је власник/сувласник смјештајних капацитета, односно земљишта из става 1 алинеја 2 овог члана, под условима и на начин утврђен овим законом (у даљем тексту: издавалац).

(3) Издавалац може гостима којима пружа услуге смјештаја пружати и услуге доручка (bed & breakfast), у периоду од 7,00 - 10,00 часова.

(4) Услуге смјештаја у објектима из става 1 овог члана са више од десет соба и/или са више од 20 лежаја односно за организовање кампа на свом земљишту са више од 15 смјештајних јединица и/или са више од 30 лица истовремено, могу вршити угоститељи.

(5) Угоститељски објекти за смјештај у домаћинству (соба, туристички апартман, кућа, стан за изнајмљивање туристима, камп са највише 15 камп јединица) морају испуњавати минимално-техничке услове и услове за категоризацију из чл. 79 и 84 овог закона.

(6) Угоститељске услуге у домаћинству из става 1 овог члана могу се пружати на основу рјешења о упису у Централни туристички регистар у складу са чл. 77 и 78 овог закона.

Угоститељске услуге у сеоском домаћинству

Члан 103 *(„Сл.лист ЦГ", број 25/19)*

(1) Сеоско домаћинство које обавља пољопривредну дјелатност и које се налази на руралном подручју може да пружа угоститељске услуге.

(2) Угоститељске услуге у сеоском домаћинству могу пружати привредно друштво, друго правно лице, предузетник или физичко лице које је уписано у регистар пољопривредних газдинстава у складу са законом.

(3) Угоститељске услуге у сеоском домаћинству су:

1) припремање и услуживање топлих и хладних јела, пића и напитака из претежно сопствене производње;
2) услуживање и дегустација вина и других алкохолних и безалкохолних пића, као и домаћих производа из претежно сопствене производње у уређеном дијелу стамбеног или пословног објекта, у затвореном, наткривеном или на отвореном простору;
3) услуге смјештаја у собама за изнајмљивање туристима, туристичким апартманима и катунима односно у кампу са највише 15 смјештајних јединица, односно 30 лица истовремено, највише до десет соба, односно 20 лежаја, само за физичка лица, само за госте којима се пружају услуге исхране, точења пића и напитака (доручак, полупансион или пуни пансион) из претежно сопствене производње.

(4) Јела, пића и напици који се услужују у сеоском домаћинству морају бити карактеристични за предио у којем се сеоско домаћинство налази и да испуњавају услове утврђене овим законом и законом којим се уређује безбједност хране.

(5) Угоститељски објекти за смјештај у сеоском домаћинству морају испуњавати минимално-техничке услове и услове за категорију у складу са овим законом.

(6) Угоститељске услуге у сеоском домаћинству из става 1 овог члана могу се пружати након добијања рјешења о упису у Централни туристички регистар у складу са чл. 77 и 78 овог закона.

(7) Угоститељске услуге у сеоском домаћинству из става 3 овог члана са више од десет соба и/или са више од 20 лежаја, могу вршити угоститељи.

(8) Минимално-техничке услове, услове за категорију и начин категоризације објеката у којима се пружају услуге у сеоском домаћинству прописује Министарство.

Угоститељске услуге на пловном објекту

Члан 104 *(„Сл.лист ЦГ", број 25/19)*

(1) Привредно друштво, друго правно лице или предузетник може пружати услуге исхране, пића и напитака на пловном објекту уколико посједује одобрење за обављање угоститељске дјелатности.

(2) Одобрење за обављање угоститељске дјелатности издаје се лицима из става 1 овог члана:

- који су уписани у ЦРПС;
- који имају доказ о праву коришћења пловног објекта и закључен уговор о коришћењу воденог простора у складу са законом;
- који имају запосленог пословођу;

- уколико пловни објекат испуњава минимално-техничке услове.

(3) Испуњеност услова из става 2 овог члана утврђује и издаје одобрење надлежни орган локалне управе.

(4) Услуге из става 1 овог члана не смију се пружати у лукама и пристаништима.

(5) Доказ о упису у ЦРПС прибавља надлежни орган локалне управе по службеној дужности.

(6) Минимално-техничке услове за пловне објекте прописује Министарство.

(7) Подаци из одобрења из става 2 овог члана уписују се у Централни туристички регистар.

Пружање услуга камповања

Члан 105 *(„Сл.лист ЦГ“, број 25/19)*

(1) Камповање је привремени боравак туриста у камповима који се налазе на земљишту које је за ту намјену предвиђено просторно-планском документацијом односно програмом привремених објеката.

(2) Забрањено је пружање услуга камповања и камповање изван земљишта за камповање из става 1 овог члана.

(3) У камповима се могу пружати сљедеће услуге:

1) услуге смјештаја на уређеном отвореном простору (камп мјесто, камп парцела) уз коришћење покретне опреме за камповање у посједу госта (шатори, камп приколице, покретне кућице - mobilhome) или у изнајмљеној покретној опреми за камповање;
2) услуге смјештаја у грађевинским јединицама (кућица у кампу, бунгалов);
3) услуге припремања и услуживања хране, пића и напитака;
4) услуге изнајмљивања покретне опреме за камповање (столова, столица, вреће за спавање, шатора).

(4) Привредна друштва, друга правна лица и предузетници могу пружати угоститељске услуге у камповима ако испуњавају прописане минимално-техничке услове и ако имају одобрење за пружање услуга камповања.

(5) Одобрења за пружање услуга из става 4 овог члана за кампове са 16 и више смјештајних јединица издаје Министарство.

(6) Рјешење о упису у Централни туристички регистар за кампове са највише 15 смјештајних јединица, односно са највише 30 лежаја, издаје надлежни орган локалне управе.

(7) Рјешење из става 6 овог члана издаје се за кампове који испуњавању минимално-техничке услове.

(8) На земљишту за које није израђена просторно-планска документација Министарство може издати привремено одобрење за пружање услуга у кампу за обављање те дјелатности на основу програма привремених објеката, на период од годину дана, уз сагласност надлежног органа локалне управе, односно правног лица које управља заштићеним природним добром.

(9) Привремено одобрење из става 8 овог члана може се продужити до доношења просторно-планске документације којом се детаљно разрађује подручје на којем се налази камп на захтјев лица из става 4 овог члана.

(10) За привремено паркирање камп приколица, покретних кућица на моторни погон или друге опреме за камповање у посједу госта мора се обезбиједити најмање 70% од укупног капацитета кампа, а преосталих 30% капацитета кампа може бити обезбијеђено за смјештај гостију у грађевинским јединицама или постављеној камп опреми (камп приколице, покретне кућице - mobilehome).

(11) Камп приколице, покретне кућице из става 10 овог члана морају да испуњавају услове техничке исправности.

(12) Минимално-техничке услове и услове за категоризацију кампова прописује Министарство.

XI. ЦЕНТРАЛНИ ТУРИСТИЧКИ РЕГИСТАР, ЕВИДЕНЦИЈЕ И ПЛАНИРАЊЕ РАЗВОЈА ТУРИЗМА

Упис у Централни туристички регистар

Члан 106

(1) У Централни туристички регистар уписују се подаци из:

- одобрења за обављање туристичке дјелатности које издаје Министарство и надлежни орган локалне управе;
- одобрења за обављање угоститељске дјелатности које издаје Министарство и надлежни орган локалне управе;
- рјешења о упису у Централни туристички регистар која издаје надлежни орган локалне управе;
- образаца за упис у Централни туристички регистар.

(2) Централни туристички регистар води Министарство у електронској форми.

(3) Подаци из Централног туристичког регистра су јавни.

(4) Министарство и надлежни органи локалне управе дужни су да електронским путем уносе податке у Централни туристички регистар из попуњених образаца који се достављају уз захтјев за добијање одобрења за обављање туристичке/угоститељске дјелатности или за упис у Централни туристички регистар.

(5) Министарство и надлежни орган локалне управе дужни су да податке из става 1 овог члана уписују у Централни туристички регистар најкасније даном издавања одобрења за обављање туристичке/угоститељске дјелатности односно рјешења о упису у Централни туристички регистар.

(6) Уколико дође до промјене података уписаних у Централни туристички регистар, привредна друштва, друга правна лица, предузетници и физичка лица која обављају туристичку и угоститељску дјелатност, дужна су да о промјени података у писаној форми обавијесте надлежни орган, у року од осам дана од дана настанка промјене.

(7) Ближи садржај и начин вођења Централног туристичког регистра и образац за упис у Централни туристички регистар у зависности од врсте дјелатности и услуга прописује Министарство.

XII. ПОДСТИЦАЊЕ РАЗВОЈА ТУРИЗМА И ТУРИСТИЧКЕ РАЗВОЈНЕ ЗОНЕ

Програм подстицајних мјера

Члан 111 *(„Сл.лист ЦГ“, број 13/18)*

(1) Ради обезбјеђивања висококвалитетног туризма у складу са стратешким документима доноси се Програм подстицајних мјера за:

- подстицање изградње туристичке инфраструктуре, туристичке супраструктуре, спортско-рекреативних и других пратећих садржаја значајних за унапрјеђење квалитета туристичке понуде;
- унапрјеђење постојећег туристичког производа и интензивирање његовог коришћења;
- унапређење знања и вјештина у туризму;
- подстицање туристичког промета;
- ефикаснију промоцију туристичке дестинације.

(2) Програм из става 1 овог члана на предлог Министарства доноси Влада.

(3) Средства за финансирање подстицајних мјера из става 1 овог члана, обезбјеђују се из средстава опредијељених Буџетом Црне Горе.

(4) Програм подстицајних мјера у области туризма, може донијети и орган јединице локалне самоуправе из средстава опредијељених Буџетом јединице локалне самоуправе.

(5) Програм из ст. 2 и 4 овог члана садржи:

- мјере које ће се спроводити;
- кориснике средстава;
- услове за додјелу средстава;

- износ средстава;
- критеријуме и поступак за додјелу средстава.

(6) Средства за подстицајне мјере из става 2 овог члана додјељују се путем јавног огласа који спроводи Министарство, Национална туристичка организација Црне Горе односно јединица локалне самоуправе.

(7) Ближе услове и начин додјеле и коришћења средстава из ст. 1, 2, 4 и 6 овог члана прописује Влада односно јединице локалне самоуправе.

XIII. НАДЗОР

Вршење надзора

Члан 118 *(„Сл.лист ЦГ", број 25/19)*

(1) Надзор над спровођењем овог закона и прописа донесених на основу овог закона, као и других прописа којима се уређује туристичка и угоститељска дјелатност врши Министарство.

(2) Инспекцијски надзор над примјеном овог закона врши надлежни орган управе за инспекцијске послове преко туристичких инспектора, ако законом није одређено да поједине послове инспекцијског надзора обављају други органи државне управе, односно локалне управе у складу са законом.

(3) Инспекцијски надзор над примјеном овог закона врше и јединице локалне самоуправе преко овлашћених инспектора (комунална инспекција, локална туристичка инспекција,_инспекција за контролу локалних јавних прихода и др.) у дијелу којим се уређује област туризма и угоститељства у складу са законом.

(4) Комунални надзор и обезбјеђивање комуналног реда, у складу са овим законом, врши комунална полиција.

Надлежност за рјешавање по жалби

Члан 119

(1) Против рјешења туристичког инспектора може се изјавити жалба Министарству у року од 8 дана од дана достављања рјешења.

(2) Против рјешења овлашћеног инспектора органа јединице локалне самоуправе може се изјавити жалба Главном администратору у року од 8 дана од дана достављања рјешења.

(3) На рјешење Министарства као другостепеног органа може се покренути управни спор.

Овлашћења, управне мјере и радње туристичког инспектора, инспектора надлежног органа локалне управе и комуналног полицајца

Члан 121 *(„Сл.лист ЦГ", бр. 13/18 и 25/19)*

(1) У вршењу инспекцијског надзора туристички инспектор има овлашћење да провјерава / контролише испуњеност прописаних услова за обављање:

1) туристичке дјелатности:
   - туристичке агенције (чл. 9-33);
   - туристичког водича (чл. 34-39);
   - туристичког пратиоца (члан 40);
   - туристичког аниматора (чл. 41-43);
   - туристичког заступника (чл. 44-45);
   - туристичке услуге на купалиштима (чл. 46-49);
   - туристичке услуге у наутичком туризму (чл. 50-53);
2) угоститељске дјелатности:
   - одобрење за обављање угоститељске дјелатности за објекте из чл. 72 став 1 тачка 1, тачка 2 ал. 3 и 6, тачка 3 ал. 1, 2 и 3;
   - минимално-техничке услове за обављање угоститељске дјелатности (чл. 79);
   - услове за категоризацију угоститељских објеката за које рјешење о додјели категорије издаје Министарство (чл. 84-87);

- услове за посебне стандарде угоститељског објекта за које рјешење издаје Министарство (члан 88);
- обавезе угоститеља (члан 90 став 1 осим тач. 2, 19 и 20);
- забрану точења алкохолних пића лицима млађим од 18 година у угоститељским објектима за које одобрење за обављање дјелатности издаје Министарство (члан 91);
- услуге камповања у камповима са 16 и више камп јединица (члан 105 ст. 4 и 5);
- угоститељске услуге на пловном објекту (члан 104);

3) туристичка и угоститељска дјелатност:
- оглашавање и рекламирање за туристичку и угоститељску дјелатност и услуге за које лиценцу односно одобрење за обављање дјелатности издаје Министарство (члан 8);
- пружање услуга у привременим угоститељским и другим објектима на јавним површинама и на другом простору за које лиценцу односно одобрење за обављање дјелатности издаје Министарство (члан 68);
- услуге за лица са инвалидитетом за туристичке/угоститељске објекте за које лиценцу односно одобрење за обављање дјелатности издаје Министарство (члан 82).

(2) У вршењу инспекцијског надзора инспектор надлежног органа локалне управе има овлашћење да провјерава испуњеност прописаних услова за обављање:

1) туристичке дјелатности:
- туристичке услуге које укључују спортско - рекреативне и авантуристичке активности (чл. 54-55);
- услуге изнајмљивања возила (чл. 58-64);

2) угоститељске дјелатности:
- пружање угоститељских услуга ван угоститељског објекта (члан 70);
- пружање угоститељских услуга у покретном објекту (члан 71);
- одобрење за обављање угоститељске дјелатности за објекте из члана 72 став 1 тачка 2 алинеја 5 и тачка 4, односно рјешење о упису у Централни туристички регистар за објекте из члана 72 став 1 тачка 2 алинеја 1, 2 и 4;
- заштите од буке (чл. 80-81);
- услове за категоризацију угоститељских објеката за које рјешење о додјели категорије издаје надлежни орган локалне управе (чл. 84-87);
- услове за посебне стандарде угоститељских објеката за које рјешење издаје надлежни орган локалне управе (члан 88);
- обавезе угоститеља (члан 90 став 1 тач. 2, 19 и 20);
- забрану точења алкохолних пића лицима млађим од 18 година у угоститељским објектима за које одобрење за обављање дјелатности односно рјешење о упису у Централни туристички регистар издаје надлежни орган локалне управе (члан 91);
- угоститељске услуге у домаћинству (чл. 100-102);
- угоститељске услуге у сеоском домаћинству (члан 103);
- услуге камповања у камповима са највише 15 камп јединица и ван простора одређеног за камповање (члан 104);

3) туристичка и угоститељска дјелатност:
- оглашавање и рекламирање туристичке и угоститељске дјелатности и услуга за које одобрење за обављање ових врста дјелатности, односно рјешење о упису у Централни туристички регистар издаје надлежни орган локалне управе (члан 8);
- пружање услуга у привременим угоститељским и другим објектима на јавним површинама и на другом простору за које одобрење за обављање дјелатности односно рјешење о упису у Централни туристички регистар издаје надлежни орган локалне управе (члан 68);

- услуге за лица са инвалидитетом за објекте за које одобрење за обављање дјелатности односно рјешење о упису у Централни туристички регистар издаје надлежни орган локалне управе (члан 82).

(3) Послове из става 2 овог члана јединица локалне самоуправе обавља као пренешени посао.

(4) Туристички инспектор, поред овлашћења из става 1 овог члана, посебно је овлашћен да предузима и сљедеће управне мјере и радње:

1) забрани рад привредном друштву, другом правном лицу, предузетнику односно физичком лицу који обавља туристичку и угоститељску дјелатност дефинисану овим законом, а не посједује одобрење за обављање туристичке и угоститељске дјелатности, осим за пружање угоститељских услуга ван угоститељског објекта и за пружање угоститељских услуга у покретном објекту, или рјешење о упису у Централни туристички регистар;
2) забрани рад привредном друштву, другом правном лицу, предузетнику односно физичком лицу који обавља туристичку дјелатност без лиценце или престане да испуњава услове на основу којих је издата лиценца;
3) забрани обављање угоститељске дјелатности у врсти и категорији које су одређене у складу са овим законом, ако врста и уређење, опрема или услуге у објекту одступају од прописаних стандарда за ту врсту и категорију, а угоститељ у прописаном року није поднио захтјев/пријаву за разврставање у нову врсту и категорију, односно није поднио захтјев у прописаном року за рекатегоризацију;
4) забрани обављање дјелатности привредном друштву, другом правном лицу, предузетнику и физичком лицу ако се туристичком инспектору не омогући вршење послова надзора;
5) забрани рад кориснику уређеног и опремљеног купалишта, уколико купалиште није уређено и опремљено неопходним уређајима и опремом у складу са прописима и уколико не постоји доказ о испуњености ових услова издат од надлежног органа, односно не посједује одобрење за пружање туристичких услуга на купалиштима;
6) забрани обављање угоститељске дјелатности у угоститељском објекту у којем се услужују алкохолна пића и/или напици који садрже алкохол лицима млађим од 18 година до отклањања неправилности које су проузроковале неправилности, а у поврату у трајању од 15 дана;

6а) забрани пружање угоститељских услуга на пловном објекту без посједовања одобрења за обављање дјелатности;

7) може одузети предмет/предмете, средства за рад и уређаје у случају обављања дјелатности без одобрења за обављање дјелатности односно без поднешене пријаве за упис у Централни туристички регистар или у случају када су намијењени или употријебљени за учињени прекршај, односно робу за коју није извршена евиденција у угоститељском објекту.

(5) За утврђене неправилности из става 4 овог члана туристички инспектор доноси рјешење о забрани обављања дјелатности до отклањања неправилности које су проузроковале забрану.

(6) Ако у вршењу инспекцијског надзора туристички инспектор утврди да пропис није примијењен или је неправилно примијењен дужан је да донесе рјешење којим налаже отклањање утврђених неправилности у објекту и/или простору и одреди рок за њихово отклањање.

(7) Туристички инспектор дужан је да донесе рјешење о забрани обављања дјелатности и пружања услуга у објекту, односно рада у објекту и/или простору, ако се утврђене неправилности у остављеном року не отклоне.

(8) Изузетно од става 5 овог члана, туристички инспектор доноси рјешење о забрани обављања дјелатности на лицу мјеста, печаћењем објекта, простора или уређаја и опреме у простору на којем се обавља дјелатност, до отклањања неправилности, ако утврди неправилности које се односе на

непосједовање одобрења за обављање туристичке/угоститељске дјелатности које издаје Министарство, односно надлежни орган локалне управе у складу са овлашћењима из овог закона.

(9) Изузетно од става 8 овог члана за хотеле који послују по кондо и мјешовитом моделу у случају да немају односно не обављају пословање у складу са одобрењем за обављање дјелатности и/или додијељеном категоријом туристички инспектор доноси решење о забрани обављања дјелатности на лицу мјеста печаћењем објекта до отклањања неправилности.

(10) Уколико се у угоститељском објекту који је запечаћен налазе лако кварљиве намирнице и др., угоститељ је дужан писаним путем, у року од 24 часа од печаћења угоститељског објекта, поднијети захтјев туристичком инспектору за отварање угоститељског објекта и у присуству инспектора ће се изнијети намирнице и др., након чега ће се угоститељски објекат поново запечатити.

(11) Овлашћени инспектор надлежног органа локалне управе посебно је овлашћен да предузима и сљедеће управне мјере и радње:

1) забрани рад привредном друштву, другом правном лицу, предузетнику односно физичком лицу који обавља угоститељску дјелатност дефинисану овим законом, а не посједује рјешење о упису у Централни туристички регистар;
2) забрани обављање угоститељске дјелатности у врсти и категорији које су одређене у складу са овим законом, ако врста и уређење, опрема или услуге у објекту одступају од прописаних стандарда за ту врсту и категорију, а угоститељ у прописаном року није поднио захтјев/пријаву за разврставање у нову врсту и категорију, односно није поднио захтјев у прописаном року за рекатегоризацију;
3) забрани обављање дјелатности привредном друштву, другом правном лицу, предузетнику и физичком лицу ако се инспектору не омогући вршење послова надзора;
4) може одузети предмет/предмете, средства за рад и уређаје у случају обављања дјелатности без одобрења за обављање дјелатности односно без поднешене пријаве за упис у Централни туристички регистар или у случају када су намијењени или употријебљени за учињени прекршај, односно робу за коју није извршена евиденција у угоститељском објекту;

4а) забрани обављање угоститељске дјелатности у угоститељском објекту у којем се услужују алкохолна пића и/или напици који садрже алкохол лицима млађим од 18 година до отклањања неправилности које су проузроковале неправилности, а у поврату у трајању од 15 дана;

5) нареди испуњавање прописаних услова у погледу заштите од буке у свим врстама туристичких и угоститељских објеката;
6) забрани употребу просторије и/или простора ако нијесу испуњени услови заштите од буке, док ти услови не буду испуњени;
7) забрани употребу електроакустичких и акустичких уређаја док не буду предузете мјере за испуњавање услова за заштиту од буке, односно док се не инсталира лимитатор јачине звука;
8) забрани обављање дјелатности и осталих активности које због буке ометају одмор и ноћни мир, ако то није могуће постићи мјером из претходне тачке овог члана;
9) нареди употребу музичког уређаја у границама прописаног нивоа граничних вриједности буке;
10) забрани емитовање музике или извођење музичког програма уживо уколико су прекорачене прописане граничне вриједности буке у и ван угоститељског објекта;
11) забрани употребу електроакустичких и акустичких уређаја на отвореном простору код одржавања јавних скупова, забавних и спортских приредби и других активности које

доводе до прекорачења граничних вриједности буке супротно одлуци јединице локалне самоуправе о локацији и времену одржавања;

12) печаћењем забрани: употребу музичких уређаја који нијесу у складу са техничким стандардима или немају податке о звучној снази, употребу прегласних уређаја док се не предузму мјере заштите од буке, као и обављање дјелатности уколико власник објекта или пружалац угоститељских услуга нема извјештај акредитоване институције за мјерење буке којим се утврђује да су проведене мјере заштите од буке;
13) забрани употребу електроакустичких и акустичких уређаја на отвореном простору код одржавања јавних скупова, забавних и спортских приредби и других активности које доводе до прекорачења граничних вриједности буке супротно одлуци јединице локалне самопураве о локацији и времену одржавања;
14) забрани обављање угоститељске дјелатности у привременом угоститељском објекту који је постављен на јавним површинама и на другом простору супротно одредбама овог закона;
15) забрани пружање једноставних угоститељских услуга ван угоститељског објекта који послују супротно одредбама овог закона (терасе, баште и др.);
16) забрани пружање угоститељских услуга у покретном и/или импровизованом угоститељском објекта супротно одредбама овог закона;
17) забрани пружање угоститељских услуга у домаћинству и сеоском домаћинству (смјештај у собама, туристичким апартманима, кућама и становима за изнајмљивање туристима са највише 10 соба односно 20 лежаја и камповима са највише 15 камп јединица односно 30 лица истовремено) које се врше супротно овом закону,
18) *- брисано -*
19) забрани нуђење и продавање услуга превоза, смјештаја и других туристичких и угоститељских услуга супротно овом закону;
20) изда прекршајни налог;
21) поднесе захтјев за покретање прекршајног поступка;

(12) За утврђене неправилности из става 11 овог члана овлашћени инспектор надлежног органа локалне управе доноси рјешење о забрани обављања туристичке / угоститељске дјелатности до отклањања неправилности које су проузроковале забрану.

(13) Ако у вршењу инспекцијског надзора овлашћени инспектор надлежног органа локалне управе утврди да пропис није примијењен или је неправилно примијењен дужан је да донесе рјешење којим налаже отклањање утврђених неправилности у објекту и/или простору и одреди рок за њихово отклањање.

(14) Овлашћени инспектор надлежног органа локалне управе дужан је да донесе рјешење о забрани обављања дјелатности и пружања услуга у објекту и/или простору, односно рада у објекту, ако се утврђене неправилности у остављеном року не отклоне.

(15) Изузетно од става 12 овог члана овлашћени инспектор надлежног органа локалне управе доноси рјешење о забрани обављања туристичке/угоститељске дјелатности на лицу мјеста, печаћењем објекта, простора или уређаја и опреме у простору на којем се обавља дјелатност, до отклањања неправилности, ако утврди неправилности које се односе на непосједовање одобрења за обављање угоститељске дјелатности ван угоститељског објекта и у покретним и/или импровизованим угоститељском објекту, или на непосједовање рјешења о упису у Централни туристички регистар које издаје надлежни орган локалне управе.

(16) Уколико се у угоститељском објекту који је запечаћен налазе лако кварљиве намирнице и др., угоститељ је дужан писаним путем, у року од 24 часа од печаћења угоститељског објекта, поднијети захтјев овлашћеном инспектору органа локалне управе за отварање угоститељског објекта и у присуству инспектора ће се изнијети намирнице, након чега ће се угоститељски објекат поново запечатити.

(17) Комунални полицајац је, поред овлашћења прописаних законом којим се уређују послови и овлашћења комуналне полиције, у складу са овим законом, посебно овлашћен и да:

1) изврши мјерења нивоа буке у и ван угоститељских објеката за које одобрење за обављање туристичке и/или угоститељске дјелатности издаје Министарство или орган локалне управе, односно за које рјешење о упису у Централни туристички регистар издаје надлежни орган локалне управе, као и на отвореним просторима сходно одлуци јединице локалне самоуправе;
2) сачињава записник о утврђеном чињеничном стању, службену забиљешку, издаје прекршајне налоге и подноси захтјеве за покретање прекршајног поступка у случајевима прекорачења прописаних граничних вриједности нивоа буке, у складу са законом;
3) контролише радно вријеме обављања угоститељске дјелатности у складу са законом.

Више наплаћени износ

Члан 122

(1) Ако туристички инспектор односно инспектор надлежног органа локалне управе, у спровођењу инспекцијског надзора, утврди да је купцу угоститељске, односно туристичке услуге зарачуната или наплаћена виша цијена од утврђене, а продавац услуге одбије да врати више наплаћени износ, рјешењем ће наредити продавцу услуге да врати више наплаћени износ оштећеном купцу услуге и, без одлагања, поднијети захтјев за покретање прекршајног поступка.

(2) Ако купац услуге из става 1 овог члана није познат, туристички инспектор ће у захтјеву за покретање прекршајног поступка предложити да се више наплаћени износ одузме као противправно стечена имовинска корист.

XV. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Примјена закона и подзаконски акти

Члан 131 *(„Сл.лист ЦГ“, број 13/18)*

(1) На туристичке комплексе од 4 и 5 звјездица који су уговорени и започети прије ступања на снагу Закона о туризму и угоститељству примјењиваће се одредбе Закона о туризму ("Сл. лист ЦГ" бр. 61/10, 40/11, 53/11 и 31/14) уколико су повољније.

(2) Подзаконски акти за спровођење овог закона донијеће се у року од годину дана од дана ступања на снагу овог закона.

(3) До доношења прописа из става 2 овог члана примјењиваће се подзаконски акти донијети на основу Закона о туризму ("Службени лист ЦГ", бр. 61/10 и 31/14), уколико нијесу у супротности са овим законом.

Усклађивање пословања

Члан 132

(1) Привредна друштва, друга правна лица, предузетници и физичка лица који су до дана ступања на снагу овог закона обављали туристичку и угоститељску дјелатност, дужни су да ускладе своје пословање у складу са овим законом у року од 24 мјесеца од дана ступања на снагу овог закона.

(2) Привредна друштва, друга правна лица, предузетници и физичка лица која су до дана ступања на снагу овог закона обављала угоститељску дјелатност у бесправном објекту, дужна су да доставе доказ да је покренут поступак за легализацију угоститељског објекта у року утврђеном Законом о планирању простора и изградњи објеката ("Службени лист ЦГ", број 64/17).

(3) Привредним друштвима, другим правним лицима, предузетницима и физичким лицима која не доставе доказ у складу са ставом 2 овог члана одузеће се одобрење за обављање угоститељске дјелатности.

(4) Ако се поступак легализације угоститељског објекта из става 2 овог члана прекине у складу са Законом о планирању простора и изградњи објеката ("Службени лист ЦГ", број 64/17), те се у настављеном поступку захтјев за легализацију одбије, привредним друштвима, другим правним

лицима, предузетницима и физичким лицима одузеће се одобрење за обављање угоститељске дјелатности.

(5) Привредна друштва, друга правна лица, предузетници и физичка лица којима је до дана ступања на снагу овог закона издата грађевинска дозвола или је поднешена уредна документација за пријаву грађења за изградњу кондо хотела, дужна су да прибаве одобрење за обављање дјелатности најкасније у року од 36 мјесеци од дана ступања на снагу овог закона.

(6) Привредна друштва, друга правна лица, предузетници и физичка лица која не прибаве одобрење у року из става 4 овог члана, дужна су да ускладе врсту угоститељског објекта и пословање са овим законом.

Престанак важења

Члан 135

Даном ступања на снагу овог закона престаје да важи Закон о туризму ("Службени лист ЦГ", бр. 61/10 и 31/14), одредбе члана 6 ст. 5, 6 и 7, члана 6а, члана 28 став 1 тачка 3, члана 29 став 1 тачка 2, члана 30 став 1 тач. 4а и 4б Закона о заштити од буке у животној средини ("Службени лист ЦГ", бр. 28/11 и 1/14) које се односе на угоститељске објекте и одредба члана 19 став 2 Закона о комуналним дјелатностима ("Службени лист ЦГ", број 55/16) која се односи на буку од акустичких и електроакустичких уређаја.

Ступање на снагу

Члан 136

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном листу Црне Горе".

*****

8.2. Закон о туристичким организацијама

(„Сл.лист РЦГ“, бр. 11/04 и 46/07 и „Сл.лист ЦГ“, бр. 45/14, 42/17 и 27/19 од 17.05.2019.)

I. ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1

Овим законом уређује се оснивање, начела организације и рада туристичких организација, начин њиховог финансирања, као и критеријуми за категорисање туристичких мјеста.

Члан 5 став 4

(4) Министарство (*надлежно за послове туризма*), прије одређивања туристичког мјеста, прибавља мишљење општине, главног града и престонице (у даљем тексту: општина) на чијој се територији налази туристичко мјесто.

II. ТУРИСТИЧКЕ ОРГАНИЗАЦИЈЕ

Члан 7 *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 45/14 i 27/19)*

(1) Општина може основати локалну туристичку организацију.

(2) Општина у којој постоји најмање једно туристичко мјесто категорије А обавезно оснива локалну туристичку организацију.

(3) Општина у којој постоји туристичко мјесто категорије Б, Ц или Д може основати локалну туристичку организацију.

(4) Акт о оснивању локалне туристичке организације доноси скупштина општине.

(5) Изузетно од става 1 овог члана општина може послове локалне туристичке организације пренијети другом правном лицу чији је оснивач општина.

Члан 8

(1) За територију двије или више општина може се, споразумом тих општина, основати међуопштинска туристичка организација, без предходног оснивања локалних туристичких организација.

(2) На туристичку организацију из става 1 овог члана сходно се примјењују одредбе овог закона које се односе на локалну туристичку организацију.

Члан 16 став 3

(3) Дужност предсједника локалне туристичке организације обавља предсједник општине, ако статутом туристичке организације није друкчије одређено.

Члан 19 *(„Сл.лист ЦГ“, број 27/19)*

(1) Туристичка организација за сваку пословну годину утврђује програм рада и финансијски план у складу са смјерницама Националне туристичке организације.

(2) Предлог аката из става 1 овог члана извршни одбор подноси скупштини туристичке организације до краја новембра мјесеца текуће године.

(3) Локална туристичка организација, прије усвајања, доставља на претходну сагласност Националној туристичкој организацији предлог аката из става 1 овог члана.

(4) Претходна сагласност из става 3 овог члана даје се локалној туристичкој организацији ако су акти из става 1 овог члана урађени у складу са смјерницама Националне туристичке организације.

(5) Ако Национална туристичка организација на акте из става 3 овог члана не да сагласност у року од 30 дана од дана достављања, сматраће се да је сагласност дата.

(6) Годишњи програм рада и годишњи финансијски план локалних туристичких организација обавезно садрже појединачно утврђене планиране задатке и потребна финансијска средства за њихово извршење.

(7) Локална туристичка организација која је основала туристичко информативне бирое у актима из става 1 овог члана посебно исказују њихове планиране задатке и потребна финансијска средства за њихово извршавање.

Члан 20 *(„Сл.лист РЦГ“, број 46/07 и „Сл.лист ЦГ“, бр. 45/14 и 27/19)*

(1) Туристичка организација остварује приходе из сљедећих извора:

1) чланског доприноса;
2) боравишне таксе, у складу са посебним законом;
3) излетничке таксе;
4) туристичке таксе;
5) средстава буџета општине, Главног града и Пријестонице и буџета Републике, на основу посебних програма;
6) добровољних прилога (донација);
7) кредита;
7а) средстава остварених кроз стратешка партнерства и партиципације;
8) из других извора, у складу са законом (продајом сувенира, обављањем издавачке дјелатности и online - интернет продајом).

(2) Поред прихода продајом сувенира као и из става 1 овог члана, туристичка организација може остваривати приходе обављањем издавачке и друге дјелатности усмјерене на остваривање својих циљева, у складу са законом.

(3) Туристичка организација је дужна да приходе из ст. 1 и 2 овог члана користи у складу са њиховом намјеном, годишњим програмом рада и годишњим финансијским планом.

(4) Туристичка организација може обављати привредну и другу дјелатност ако се за обављање те дјелатности упише у Централни регистар привредних субјеката.

III. ЛОКАЛНА ТУРИСТИЧКА ОРГАНИЗАЦИЈА

Члан 28 *(„Сл.лист ЦГ“, број 27/19)*

(1) Надлежни орган локалне самоуправе даје сагласност на статут, годишњи програм рада и програме туристичке информативно-пропагандне дјелатности, финансијски план и финансијски исказ локалне туристичке организације.

(2) Ако надлежни орган локалне самоуправе не да сагласност у року од 90 дана од дана достављања аката из става 1 овог члана, сматраће се да је сагласност дата.

V. КАТЕГОРИЗАЦИЈА ТУРИСТИЧКИХ МЈЕСТА

Члан 36 ст. 1, 2 и 3 *(„Сл.лист ЦГ“, број 45/14)*

(1) Туристичка мјеста се према свом значају за туризам разврставају у категорије: А, Б, Ц и Д.

(2) Туристичка мјеста из става 1 овог члана разврставају се у одговарајућу категорију према квантитативним и квалитативним критеријумима.

(3) Категорију А туристичког мјеста имају Главни град и Пријестоница.

VI. ЧЛАНСКИ ДОПРИНОС У ТУРИСТИЧКИМ ОРГАНИЗАЦИЈАМА

Члан 37 *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 45/14 и 27/19)*

(1) Чланski допринос плаћају правна лица, физичка лица и предузетници који на територији општине у којој је основана локална туристичка организација имају своје сједиште или организациону јединицу, односно друштво које обавља туристичку, угоститељску и/или са туризмом непосредно повезану дјелатност.

(2) Субјекти из става 1 овог члана дужни су надлежном пореском органу општине на чијој територији послују, исказати и пријавити остварене пословне приходе умањене за износ пословних расхода појединачно за сваку организациону јединицу у којој се обавља туристичка, угоститељска и/или са туризмом непосредно повезана дјелатност.

Члан 39 *(„Сл.лист ЦГ“, број 27/19)*

(1) Висина годишњег чланског доприноса утврђује се у распону од 50 до 10.000 еура.

(2) Висину чланског доприноса одређује општина својим прописом, у зависности од:

- групе дјелатности;
- износа пословних прихода које члан оствари у години прије године за коју се утврђује чланski допринос умањен за износ пословних расхода.

(3) Начин обрачунавања и плаћања чланског доприноса уређује општина својим прописом, с тим да се висина обрачунатог годишњег чланског доприноса из става 1 овог члана за мјеста категорије Б умањује за 50%, а за мјеста категорије Ц и Д за 70%.

Члан 40 *(„Сл.лист ЦГ“, број 45/14)*

Прикупљена средства од чланског доприноса користе се:

- 60% за финансирање дјелатности локалне туристичке организације;
- 40 % за финансирање програма Националне туристичке организације, од чега се 20% издваја за промовисање и повећање доступности Црне Горе.

Члан 41

Надзор над утврђивањем, обрачунавањем и плаћањем чланског доприноса врши надлежни порески орган општине.

VIa ИЗЛЕТНИЧКА ТАКСА

Члан 42б *("Сл.лист РЦГ", број 46/07 и „Сл.лист ЦГ“, број 45/14)*

(1) Излетничку таксу својим прописом уводи орган локалне самоуправе.

(2) Одлуку из става 1 овог члана о увођењу излетничке таксе за одређене туристичке локалитете изузетних природних или културно-историјских вриједности орган локалне самоуправе доноси уз претходну сагласност Владе Црне Горе.

Члан 42е *("Сл.лист РЦГ", број 46/07)*

(1) Излетничка такса приход је локалне туристичке организације општине на чијој територији се налази туристички локалитет изузетних природних или културно-историјских вриједности.

(2) Средства из става 1 овог члана користиће се за подстицање, организовање и реализацију промотивних активности.

Члан 42ж *("Сл.лист РЦГ", број 46/07)*

(1) Надзор над прикупљањем и плаћањем излетничке таксе и вођењем одговарајуће евиденције обавља надлежни порески орган локалне управе.

(2) Министарство надлежно за послове финансија врши надзор над законитошћу рада органа локалне управе у спровођењу овог закона.

VIб ТУРИСТИЧКА ТАКСА

Члан 42з *("Сл.лист РЦГ", број 46/07 и „Сл.лист ЦГ", бр. 45/14 и 27/19)*

(1) Туристичку таксу плаћају домаћа и страна физичка лица која у туристичком мјесту А категорије, на територији општине у којој је основана локална туристичка организација, као секундарну стамбену јединицу намијењену за одмор имају апартман, стан или кућу.

(2) Надлежни орган локалне самоуправе може увести туристичку таксу и у туристичком мјесту Б, Ц и Д категорије.

(3) Секундарном стамбеном јединицом (*second residence*), у смислу овог закона, сматра се апартман, стан или кућа за одмор, коју користи за одмор и рекреацију власник, његова породица и гости, а која не представља пребивалиште и адресу власника некретнине, ни чланова његове уже породице.

Члан 42ј *("Сл.лист РЦГ", број 46/07 и „Сл.лист ЦГ", број 45/14)*

Прикупљена средства од туристичке таксе користе се:

1) 40% за финансирање дјелатности локалне самоуправе на чијој територији се налази секундарна стамбена јединица;
2) 40% за финансирање дјелатности локалне туристичке организације основане од стране органа локалне самоуправе на чијој територији се налази секундарна стамбена јединица;
3) 20% за финансирање програма Националне туристичке организације.

Члан 42к *("Сл.лист РЦГ", број 46/07 и „Сл.лист ЦГ", број 45/14)*

(1) Утврђивање, обрачун и надзор над плаћањем туристичке таксе врши надлежни порески орган локалне самоуправе.

(2) Министарство надлежно за послове финансија врши надзор над законитошћу рада пореског органа локалне самоуправе у спровођењу активности из става 1 овог члана.

VIII. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 48б *(„Сл.лист ЦГ", број 27/19)*

Туристичке организације дужне су да ускладе своје пословање са овим законом у року од три мјесеца од дана ступања на снагу овог закона. ***НАПОМЕНА****: Рок истекао 16.08.2019.*

Члан 46

Припремне радње за оснивање локалне туристичке организације које се обавезно оснивају у складу са одредбама овог закона извршиће надлежни орган локалне самоуправе у сарадњи са Министарством, у року од шест мјесеци од дана ступања на снагу овог закона.

*****

8.3. Одлука о оснивању Националне туристичке организације Црне Горе

(„Сл.лист РЦГ", бр. 63/06 и 03/07 од 17.01.2007.)

Члан 1

Оснива се Национална туристичка организација Црне Горе ради креирања црногорског туристичког производа, планирања и реализације стратегије црногорског туризма, предлагања и извођења промотивних активности у земљи и иностранству од заједничког интереса за све субјекте у туризму и подизања нивоа квалитета цјелокупне туристичке понуде Републике.

Члан 3

Организација обавља послове у складу са Законом о туристичким организацијама и Статутом Организације.

Члан 5

Скупштину Организације чине представници локалних туристичких организација и представници Владе Републике Црне Горе, као обавезни чланови, као и представници привредних асоцијација и друштава који се добровољно учлане, на начин и под условима утврђеним статутом.

Члан 7

Дужност предсједника Организације обавља министар надлежан за послове туризма.

Члан 9

Организација остварује приходе из чланских доприноса, боравишне таксе, у складу са посебним законом, средстава буџета Републике на основу посебних програма, добровољних прилога (донација), кредита и из других извора у складу са посебним прописима.

Члан 11

Даном ступања на снагу ове одлуке престаје да важи Одлука о оснивању Туристичке организације Црне Горе („Службени лист РЦГ“, број 17/95).

*****

8.4. Закон о странцима

("Сл. лист ЦГ", бр. 12/18 и 3/19 од 15.01.2019.)

I. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Предмет

Члан 1

Овим законом уређују се услови за улазак, излазак, кретање, боравак и рад странаца у Црној Гори.

V. ПРИЈАВА И ОДЈАВА БОРАВКА СТРАНЦА

Подношење пријаве преко туристичке организације

Члан 100

(1) Странац који борави у Црној Гори у туристичке сврхе, а не користи услуге даваоца смјештаја, може пријаву и одјаву боравка странца, у складу са овим законом поднијети преко туристичке организације у мјесту боравка, а ако у мјесту боравка није основана туристичка организација, преко надлежног органа локалне управе.

(2) Пријаву, односно одјаву туристичка организација, односно надлежни орган локалне управе из става 1 овог члана доставља полицији електронским путем, одмах по пријему пријаве.

(3) Подношење пријаве и одјаве преко туристичке организације, односно надлежног органа локалне управе не наплаћује се.

(4) Ближи начин подношења пријаве, односно одјаве из става 1 овог члана прописује Министарство, уз сагласност органа државне управе надлежног за послове туризма.

XVI. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Престанак примјене досадашњих закона

Члан 222

Даном ступања на снагу овог закона престаје да важи Закон о странцима ("Службени лист ЦГ", бр. 56/14, 28/15 и 16/16).

Ступање на снагу

Члан 223

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном листу Црне Горе".

*

8.5. Закон о ознакама географског поријекла

(„Сл.лист ЦГ“, број 48/08 од 11.08.2008.)

I. ПРЕДМЕТ И УСЛОВИ ЗАШТИТЕ

Предмет закона

Члан 1

(1) Овим законом уређују се начин стицања, правна заштита и остваривање права у коришћењу ознака географског поријекла.

(2) Ознаке географског поријекла су имена поријекла и географске ознаке.

III. ПОСТУПАК ПО ПРИЈАВИ ОЗНАКЕ ГЕОГРАФСКОГ ПОРИЈЕКЛА

Покретање поступка за регистровање имена поријекла, односно географске ознаке

Члан 14 став 1 и став 2 тачка 1

(1) Поступак за регистровање имена поријекла, односно географске ознаке покреће се подношењем одговарајуће пријаве.

(2) Пријаву имена поријекла, односно географске ознаке могу да поднесу:

- удружења физичких и правних лица, асоцијације привредника, удружења потрошача, државни и органи локалне самоуправе, заинтересовани за заштиту имена поријекла, односно географске ознаке у оквиру својих активности;

XII. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 67

Даном почетка примјене овог закона неће се примјењивати Закон о ознакама географског поријекла ("Службени лист СЦГ", број 20/06).

Члан 68

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном листу Црне Горе", а примјењиваће се од 1. септембра 2008. године.

*

8.6. Закон о планинским стазама

(„Сл.лист ЦГ“, бр. 51/08 и 53/11 од 11.11.2011.)

I. ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

Предмет

Члан 1

(1) Овим законом се уређују услови и начин утврђивања мрежа планинских стаза, њихово уређење и одржавање, класификација и категоризација, као и друга питања од значаја за коришћење планинских стаза.

(2) На уређење, означавање и одржавање планинских стаза и њихово безбједно коришћење примјењују се прописи којима су уређене области саобраћаја, коришћења шума, планирања и уређења простора, изградње објеката и заштите животне средине.

II. ПЛАНИНСКЕ СТАЗЕ

Мрежа планинских стаза

Члан 4 ст. 1 и 2

(1) Планинске стазе организују се у систем:

- Националне мреже планинских стаза;
- локалних мрежа планинских стаза.

(2) Критеријуми за разврставање планинских стаза утврђују се прописом министарства надлежног за послове туризма (у даљем тексту: Министарство).

Утврђивање мреже планинских стаза

Члан 5 став 6

(6) Локалну мрежу планинских стаза утврђује надлежни орган локалне управе, уз претходно мишљење органа државне управе надлежног за послове заштите животне средине, спортских савеза из става 2 овог члана и ЈП Национални паркови Црне Горе.

Регистар планинских стаза

Члан 6

(1) Планинарски савез Црне Горе води јединствени регистар планинских стаза, на основу просторног приказа националне мреже планинских стаза и података које је дужан да доставља надлежни орган локалне управе.

(2) Изузетно од става 1 овог члана, регистар планинских стаза које се претежно користе за планински бициклизам води Бициклистички савез Црне Горе.

(3) Ближи садржај и начин вођења регистара из ст. 1 и 2 овог члана утврђује прописом Министарство.

Уређење планинских стаза

Члан 7 ст. 5 и 6

(5) Уређење локалне мреже планинских стаза је у надлежности органа локалне управе.

(6) За активности на уређењу стаза на територији националних паркова неопходна је сагласност ЈП Национални паркови Црне Горе.

Члан 10 ст. 1, 3-7

(1) Планинарски савез Црне Горе, односно Бициклистички савез Црне Горе са домаћином стазе закључује уговор о одржавању планинских стаза из Националне мреже планинских стаза у складу са законом.

(3) Локалне мреже планинских стаза изван територије националних паркова одржавају надлежни органи локалне управе преко изабраног домаћина.

(4) Локалне мреже планинских стаза на територији националних паркова одржава национални парк на чијој територији се налази планинска стаза.

(5) Надлежни орган локалне управе закључује уговор са изабраним домаћином о одржавању планинских стаза из локалне мреже планинских стаза, у складу са законом.

(6) У случају да савези из става 1 и надлежни органи из става 5 овог члана нијесу закључили уговор о одржавању планинских стаза са изабраним домаћином, одржавање Националне мреже планинских стаза врши Планинарски савез Црне Горе, а одржавање локалних мрежа планинских стаза врши надлежни орган локалне управе.

(7) Министарство, уз претходно мишљење савеза из става 1 овог члана и ЈП Национални паркови Црне Горе, прописом утврђује услове и стандарде за уређење и одржавање планинских стаза.

Члан 14 ст. 3-6

(3) Надлежни орган локалне управе утврђује намјену и претежну намјену стаза које чине локалну мрежу, уз претходно мишљење Планинарског савеза Црне Горе, односно Бициклистичког савеза Црне Горе.

(4) Намјену и претежну намјену планинских стаза које чине локалну мрежу планинских стаза, а које се налазе на територији националних паркова утврђује ЈП Национални паркови Црне Горе, уз претходно мишљење Планинарског савеза Црне Горе и Бициклистичког савеза Црне Горе.

(5) Утврђивање намјене планинских стаза врши се на начин да се не угрожава животна средина, биљне и животињске врсте и безбједност корисника.

(6) Услове, начин и поступак класификације планинских стаза према намјени утврђује прописом Министарство, уз претходно мишљење савеза из става 1 овог члана.

Привремено и трајно затварање планинских стаза

Члан 19

(1) Домаћин је дужан да привремено, дјелимично или у цјелости затвори планинску стазу ако је због промјена у природи постала опасна за кориснике или је оштећење заштитне опреме такво да се планинска стаза не може користити или је потребно извршити веће радове на њеном одржавању.

(2) У случајевима затварања планинске стазе из става 1 овог члана, забрана ће трајати до отклањања разлога за њено затварање.

(3) Домаћин је дужан да преко Планинарског савеза Црне Горе, односно Бициклистичког савеза Црне Горе, а у изузетним случајевима непосредно, о привременом затварању стазе обавијести Министарство, односно надлежни орган локалне управе и кориснике, постављањем знака забране коришћења планинске стазе.

(4) Уколико није могуће отклонити опасности на планинској стази која је привремено затворена, домаћин ће преко Планинарског савеза Црне Горе, односно Бициклистичког савеза Црне Горе обавијестити Министарство или надлежни орган локалне управе о потреби трајног затварања планинске стазе.

(5) Уколико због прекомјерног или неправилног коришћења планинске стазе дође до угрожавања флоре и фауне на земљишту преко којег пролази планинска стаза, домаћин може ту стазу привремено затворити до прибављања мишљења органа државне управе надлежног за послове заштите животне средине о утицају стазе на флору и фауну, на основу којег ће извршити санацију штете или предложити њено трајно затварање.

(6) О трајном затварању планинске стазе из ст. 4 и 5 овог члана одлучује Министарство, односно орган локалне управе и предлаже њено брисање из регистра планинских, односно бициклистичких стаза и просторног приказа.

(7) Министарство, односно надлежни орган локалне управе дужан је да преко средстава јавног информисања, благовремено, обавијести јавност о постављању привремене забране, односно трајном затварању планинске стазе.

Финансирање уређења, означавања и одржавања и вођења регистра планинских стаза

Члан 21 став 5

(5) Финансирање уређења и одржавања локалне мреже планинских стаза обезбјеђује локална самоуправа.

*****

8.6.1. Правилник о садржају и начину вођења регистра планинских стаза у Црној Гори

(„Сл.лист ЦГ“, бр. 18/10 од 09.04.2010.)

Члан 1

Овим правилником прописује се садржај и начин вођења регистара планинских стаза у Црној Гори (у даљем тексту: Регистар).

Члан 5

Упис стазе у регистар планинских стаза врши се на основу захтјева за упис у регистар, уз који се прилажу:

- просторни прикази утврђених стаза националне или локалне мреже планинских стаза,
- наративни опис стазе који укључује итинерер са порталом и циљем,
- план сигнализације утврђене стазе и
- списак инфраструктуре на стази.

Члан 6

(1) Надлежни савез врши упис у регистар планинских стаза, свих стаза представљених у званичном просторном приказу националне мреже планинских стаза.

(2) За стазе које припадају локалној мрежи планинских стаза поступак уписа у регистар покреће се захтјевом од стране надлежног органа локалне управе са документацијом из члана 5 овог правилника.

(3) О пријему захтјева и прописане документације за стазе које припадају локалној мрежи надлежни савез издаје потврду о пријему документације. Надлежни савез у року од 30 дана од дана пријема захтјева врши преглед стазе и доноси рјешење о упису или захтјев за допуну документације.

(4) Захтјев за упис стазе која се налази у оквиру националних паркова покреће се подношењем захтјева од стране ЈП Национални паркови уз који се подноси прописана документација.

*

8.7. Закон о рафтингу

(„Сл.лист ЦГ“, бр. 53/11, 53/16 и 57/16 - исправка од 02.09.2016.)

I. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Предмет

Члан 1

Овим законом уређују се услови и начин обављања дјелатности пружања услуга рафтинга као туристичке дјелатности, као и рафтинг за личне или рекреативне потребе, на унутрашњим брзим водама.

II. РИЈЕКЕ ЗА ОБАВЉАЊЕ РАФТИНГА И РАФТИНГ РУТЕ

Услови које треба да испуњавају ријеке за обављање рафтинга и рафтинг руте

Члан 4 *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 53/16)*

(1) Рафтинг се може обављати само на ријекама, дјеловима ријека и водотоцима који су одређени за рафтинг.

(2) Рафтинг руте одређују се на ријекама, дјеловима ријека и водотоцима из става 1 овог члана.

(3) Ријеке, односно руте на којима се обавља рафтинг морају да имају:

1) обезбијеђен сигуран приступ ријеци на мјесту гдје отпочиње, односно завршава рафтинг тура;
2) одговарајући водостај који омогућава сигурну пловидбу чамцем за рафтинг, односно сплавом;
3) одговарајућу дубину и ширину, која омогућава сигурну пловидбу чамцем за рафтинг, односно сплавом.

(4) Ријеке за рафтинг, односно дјелови ријека и водотоци из става 1 овог члана одређују се актом надлежног органа јединице локалне самоуправе, односно привредног друштва, које управља заштићеним природним добрима (у даљем тексту: Привредно друштво), којим се простире ријека за рафтинг односно дио ријеке/рута или водоток, ако испуњавају услове из става 3 овог члана.

(5) Ближе услове из става 3 овог члана прописује орган државне управе надлежан за послове туризма уз сагласност органа државне управе надлежног за послове поморства (у даљем тексту: Министарство).

Лице одговорно за одржавање реда и безбједности

Члан 5 став 1

(1) Надлежни орган локалне управе или привредно друштво, односно правно лице из члана 4 став 2 овог закона дужно је да на свакој рафтинг рути рјешењем одреди најмање једно запослено лице одговорно за одржавање реда и безбједности.

VIII. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 56

(1) Управа поморске сигурности ће сигурносна правила пловидбе донијети најкасније до 31. децембра 2011. године.

(2) Пружаоци услуга рафтинга дужни су да своје пословање ускладе са овим законом до 31. марта 2012. године.

Члан 57

Подзаконски акти за спровођење овог закона донијеће се у року од 30 дана од дана почетка примјене овог закона.

Члан 58

Даном ступања на снагу овог закона престају да важе одредбе чл. 70 до 73 Закона о туризму ("Службени лист ЦГ", бр. 61/10), члан 2 тач. 12 и 13, члан 8 став 3, члан 17 став 1 тач ка 4, члан 28 ст. 2 и 5, члан 35 став 5, члан 37 тачка 3, члан 48 став 3, члан 56 ст. 2 и 4, члан 70 а и друге одредбе у дијелу који се односи на чамце за рафтинг Уредбе о чамцима ("Службени лист РЦГ", бр. 51/04 и "Службени лист ЦГ", бр. 44/09) и Правилник о условима за пловидбу сплавом, саставу сплава и периодима у току године у којима се може вршити пловидба сплавом ("Службени лист СРЦГ", бр. 18/88).

Члан 59

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном листу Црне Горе".

***

9. ПОЉОПРИВРЕДА, ШУМАРСТВО, ВОДОПРИВРЕДА, РИБАРСТВО, РУДАРСТВО И ВЕТЕРИНАРСТВО

9.1. Закон о пољопривреди и руралном развоју

(„Сл.лист ЦГ“, бр. 56/09, 34/14, 1/15 и 30/17 од 09.05.2017..; Види члан 46 Закона 18/11)

I. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Предмет закона

Члан 1

Овим законом уређују се: развој пољопривреде и руралних подручја, циљеви и мјере аграрне политике, подстицаји у пољопривреди и услови за њихово остваривање, права и обавезе корисника подстицаја, допунске дјелатности у пољопривреди, организовање у пољопривреди, као и друга питања од значаја за развој пољопривреде и руралних подручја.

III. МЈЕРЕ АГРАРНЕ ПОЛИТИКЕ

Б. ПОЛИТИКА РУРАЛНОГ РАЗВОЈА

3. Мјере за побољшање квалитета живота и ширење (диверзификација) економских активности у руралним подручјима

Подршка руралном развоју из буџета локалне самоуправе

Члан 20

(1) Локална самоуправа може да уведе мјере подршке руралном развоју, које не смију бити у супротности са Стратегијом, Националним програмом и Агробуџетом.

(2) Мјере из става 1 овог члана и начин њиховог финансирања, прије усвајања, локална самоуправа доставља на сагласност Министарству (надлежном за послове пољопривреде).

XII. РЕГИСТРИ И ЕВИДЕНЦИЈЕ

Прикупљање и употреба података

Члан 65

За вођење и ажурирање Регистра субјеката и Регистра газдинстава Министарство прикупља податке од:

- државних органа;
- јавних установа;
- агенција;
- концесионара;
- јединица локалне самоуправе;
- других овлашћених институција.

XVI. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 79

Даном ступања на снагу овог закона престаје да важи Закон о обезбјеђењу и усмјеравању средстава за подстицање развоја пољопривреде ("Службени лист СРЦГ", бр. 11/90 и "Службени лист РЦГ", бр. 24/92).

*****

9.2. Закон о пољопривредном земљишту

(„Сл.лист РЦГ“, бр. 15/92, 59/92 и 27/94 и „Сл.лист ЦГ“, бр. 32/11 од 01.07.2011.)

I. ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1

Пољопривредно земљиште, као добро од општег интереса, ужива посебну заштиту и користи се под условима и на начин прописан овим законом.

Члан 5 став 1

(1) Република и општине стварају услове којима се обезбјеђује коришћење пољопривредног земљишта за пољопривредну производњу, повећање површина обрадивог пољопривредног земљишта и његова заштита.

Члан 8 став 1

(1) О коришћењу пољопривредног земљишта, давању земљишта у закуп и земљишта које је промијенило намјену надлежни орган општине води евиденцију.

II. ИСКОРИШЋАВАЊЕ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ЗЕМЉИШТА

Члан 11 став 2

(2) Уговор о закупу пољопривредног земљишта мора бити закључен у писменом облику и овјерен код надлежног органа општине.

V. ЗАШТИТА ПОЉОПРИВРЕДНОГ ЗЕМЉИШТА

Члан 63

(1) Противерозионе мјере у смислу овог закона су:

1) привремена или трајна забрана преоравања ливада и пашњака и других површина ради њиховог претварања у оранице са једногодишњим усјевом;
2) увођење плодосмјена;
3) гајење вишегодишњих усјева;
4) изградња грађевинских објеката;
5) начин обраде земљишта;
6) подизање и гајење пољозаштитних појасева или сађење вишегодишњих дрвенастих биљака;
7) забрана напасања стоке на одређено вријеме или ограничавање броја грла која се могу пуштати на одређене површине; и
8) забрана сјече шума и шумских засада на и изнад угрожених парцела.

(2) Корисници пољопривредног земљишта су дужни да на ерозионом подручју примијене мјере из става 1. овог члана.

Члан 64

(1) Ради заштите пољопривредног земљишта од ерозије, примјену противерозионих мјера из члана 63. овог закона утврђује скупштина општине.

(2) Поступак за спровођење прописаних противерозионих мјера спроводи надлежни орган општине.

Члан 70 став 1

(1) Пољском штетом, у смислу овог закона сматра се уништавање и оштећење усјева, садница, стабала и пољопривредне механизације на имањима, као и свако друго оштећење на пољопривредном земљишту које се предвиди као пољска штета прописом скупштине општине.

Члан 71

(1) Мјере за сузбијање пољских штета прописује одлуком скупштина општина.

(2) Одлуком из става 1. овог члана утврђује се нарочито: начин прогона стоке путевима који воде поред пољопривредног земљишта, начин коришћења сезонских путева, рок до када се планинске ливаде (сјенокоси) морају покосити, као и друге мјере за заштиту пољопривредног земљишта.

Члан 72

Скупштина општина, у складу са овим законом, може прописати начин организовања службе за заштиту пољопривредног земљишта од пољских штета, поступак са ухваћеном стоком без чобана и чији је власник непознат, учешће грађана у трошковима чувања њиховог пољопривредног земљишта, начин процјене и накнаде штете, као и друга питања у вези са сузбијањем пољских штета.

VIII. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 87

Даном ступања на снагу овог закона престају да важе:

1) Закон о искоришћавању пољопривредног земљишта ("Службени лист СРЦГ", бр. 16/77);
2) Закон о условима за промјену намјене обрадивог пољопривредног земљишта ("Службени лист СРЦГ", број 4/86), и
3) Закон о сузбијању пољских штета ("Службени лист СРЦГ", број 12/68).

*

9.3. Закон о маслинарству и маслиновом уљу

("Сл.лист ЦГ", бр. 45/14 и 39/16 од 29.06.2016.)

I. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Предмет

Члан 1

Овим законом уређује се прерада и стављање у промет плодова маслина и маслиновог уља, као и друга питања од значаја за развој маслинарства у Црној Гори.

IV. ЗАБРАНЕ

Забране у маслињацима

Члан 14 став 1 алинеја 2

У маслињацима је забрањена:

- пресађивање старих стабала на другу локацију без одобрења органа локалне управе надлежног за послове пољопривреде, које се издаје у року од 30 дана од дана подношења захтјева за пресађивање;

Забрана сјече

Члан 15

Забрањена је сјеча и пресађивање маслина старих преко 100 година, без обзира да ли се налазе у маслињацима или не.

VII. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Престанак важења

Члан 23

Даном ступања на снагу овог закона престаје да важи Закон о маслинарству ("Службени лист РЦГ", број 55/03).

*

9.4. Закон о шумама

("Сл.лист ЦГ", бр. 74/10 и 47/15 од 26.08.2015.)

I. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Предмет

Члан 1

(1) Овим законом уређује се узгој, заштита, очување и унапрјеђење шума, планирање, начин и услови коришћења шума, изградња и одржавање шумских путева, мониторинг шума, као и друга питања од значаја за шуме, шумско земљиште и шумарство.

(2) Овај закон примјењује се и на заштиту, очување и коришћење шумског дрвећа које се налази ван шуме и шумског земљишта (у даљем тексту: дрвеће ван шуме).

III. ИНВЕНТУРА ШУМА И ПЛАНИРАЊЕ

План развоја шума

Члан 13 ст. 1 и 5 *("Сл.лист ЦГ", број 47/15)*

(1) План развоја шума чини приказ стања шума у шумском подручју са намјеном шума и шумског земљишта за то подручје.

(5) План развоја шума, уз претходно прибављено мишљење органа државне управе надлежног за заштиту животне средине и јединице локалне самоуправе чије подручје је обухваћено планом, доноси Влада на период од десет година.

VIII. ШУМСКА ИНФРАСТРУКТУРА

Коришћење шумских путева

Члан 59

(1) Путеви који су у функцији газдовања шумама сматрају се шумским путевима.

(2) Шумске путеве могу користити правна и физичка лица под условима које утврди надлежни орган управе.

(3) Изграђене шумске путеве, којима се омогућава приступ сеоским газдинствима, туристичким и другим објектима, а који су јавног карактера, Влада може пренијети на управљање јединици локалне самоуправе.

Изградња и одржавање шумских путева

Члан 60

(1) Шумске путеве у државној својини гради и одржава корисник шума.

(2) Шумске путеве у приватној својини гради и одржава власник шума.

(3) Изузетно од става 1 овог члана, шумски путеви у државној својини из члана 59 став 3 овог закона могу да се суфинансирају из буџета државе, односно јединице локалне самоуправе.

XI. НАЧИН И УСЛОВИ ЗА КОРИШЋЕЊЕ ШУМА У ДРЖАВНОЈ СВОЈИНИ

1. Коришћење шума у државној својини

Концесиона накнада

Члан 75

(1) За додијељену концесију за коришћење шума у државној својини плаћа се накнада у складу са законом и концесионим уговором.

(2) Почетни износ накнаде из става 1 овог члана, која се одређује јавним огласом, одређује се за прву годину трајања концесије на основу укупне вриједности дрвних производа и процијењених трошкова радова планираних извођачким пројектом.

(3) Трошкови радова из става 2 овог члана процјењују се на основу врсте дрвета, сортиментне структуре, отворености шума, природних и технолошких услова коришћења, односно газдовања шумама.

(4) Висина концесионе накнаде за почетну годину, постигнута на основу јавног огласа, одређује се концесионим уговором и годишње се усклађује са реализованим обимом и структуром сјеча и радова који су предмет уговора, као и цијенама на тржишту.

(5) Методологију за обрачун и годишње усклађивање концесионе накнаде утврђује Влада.

XV. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Престанак важења закона

Члан 97

Ступањем на снагу овог закона престаје да важи Закон о шумама ("Службени лист РЦГ", бр. 55/00).

*****

9.5. Закон о водама

(„Сл.лист РЦГ“, број 27/07 и „Сл.лист ЦГ“, бр. 32/11, 47/11, 48/15, 52/16 и 84/18 од 26.12.2018.; Види члан 12 Закона 57/11-31, члан 36 Закона 2/17 и члан 42 Закона 80/17)

I ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

Садржај закона

Члан 1

(1) Овим законом уређује се правни статус и начин интегралног управљања водама, водним и приобалним земљиштем и водним објектима, услови и начин обављања водне дјелатности и друга питања од значаја за управљање водама и водним добром.

(2) Средства за финансирање послова управљања водама обезбјеђују се у складу са посебним законом.

II ВОДЕ И ВОДНО ДОБРО

Примјена закона

Члан 6

(1) Воде, као природно богатство и добро од општег интереса, у државној су својини.

(2) Воде се могу користити на начин и под условима утврђеним законом.

Воде од значаја за Републику и локалног значаја

Члан 8 *(„Сл.лист ЦГ“, број 84/18)*

(1) Воде на територији Републике, према значају или прекограничном утицају, дијеле се на воде од значаја за Републику и воде од локалног значаја.

(2) Воде од значаја за Републику утврђује Влада, на предлог Министарства (надлежног за послове вода).

(3) Воде од значаја за Републику уписују се у регистар који води орган државне управе надлежан за послове управљања водама (у даљем тексту: надлежни орган управе).

(4) Воде мањих водотока и извора до 30 l/s у хидролошком минимуму, ако њихово коришћење није намијењено за регионално или јавно водоснабдијевање или ако за њихово коришћење водне акте не издаје надлежни орган управе, који извиру, уливају се или увиру на подручју општине, као и друге воде које нијесу обухваћене ставом 2 овог члана, сматрају се водама од локалног значаја.

(5) Воде од локалног значаја уписују се у регистар који води надлежни орган локалне управе.

Водно добро

Члан 9, ст. 3, 4 и 5

(3) Водно добро је од општег интереса и користи се на начин и под условима утврђеним законом.

(4) Водно добро, према значају, дијели се на водно добро од значаја за Републику и водно добро од локалног значаја, према подјели вода извршеној у складу са чланом 8 овог закона.

(5) Водно земљиште може бити у приватној и државној својини, у складу са законом.

Одређивање граница водног земљишта

Члан 11 *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 48/2015)*

(1) Границе водног земљишта утврђује надлежни орган управе, односно надлежни орган локалне управе.

(2) Ознаке и границе водног земљишта на предлог надлежног органа из става 1 овог члана, уписују се у катастар непокретности.

(3) Прописом Владе ближе се утврђује начин одређивања и границе водног земљишта.

Јавно водно добро

Члан 13 ст. 3-6

(3) Јавно водно добро је у државној својини.

(4) Јавно водно добро није у правном промету, али под условима утврђеним овим законом може бити предмет ограниченог коришћења (концесија, закуп и сл.).

(5) Надлежни орган управе, односно надлежни орган локалне управе, водном добру из члана 9 овог закона одређује статус јавног водног добра.

(6) Природно и изграђено јавно водно добро уписује се у катастар непокретности, на предлог надлежног органа из става 6 овог члана.

Употреба јавног водног добра

Члан 15 ст. 1-4 *(„Сл.лист ЦГ", број 48/2015)*

(1) Јавно водно добро је у општој употреби и користи се под условима утврђеним овим законом, на начин којим се не утиче штетно на воде и приобални екосистем и не ограничавају једнака права других.

(2) На јавном водном добру може се стећи право на посебну употребу.

(3) Право на посебну употребу јавног водног добра стиче се у складу са законом на основу уговора о концесији и водне дозволе.

(4) Надлежни орган управе, односно надлежни орган локалне управе, ради заштите вода, људи и добара од штетног дејства вода, одређује подручја на којима је општа употреба јавног водног добра забрањена или ограничена, као и услове и начин коришћења јавног водног добра на том подручју.

Престанак статуса природног јавног водног добра

Члан 16

(1) Водном земљишту престаје статус природног јавног водног добра под следећим условима:

1) ако земљиште услед природних процеса или захвата у простору, више не испуњава услове за одређивање тог статуса;
2) реализацијом одлуке надлежног државног органа којом је извршена промјена његове намјене, у складу са законом.

(2) Рјешење о престанку статуса природног јавног водног добра из става 1 овог члана доноси надлежни орган управе, односно надлежни орган локалне управе.

(3) Брисање статуса природног јавног водног добра у катастру непокретности врши се на предлог надлежног органа из става 2 овог члана, а на основу рјешења о престанку статуса природног јавног водног добра.

Право прече куповине водног земљишта

Члан 17

(1) Право прече куповине водног земљишта има Република, односно јединица локалне самоуправе.

(2) Власник водног земљишта које намјерава да прода дужан је да претходно поднесе писану понуду Републици, односно јединици локалне самоуправе.

(3) Понуда из става 2 овог члана подноси се надлежном органу управе, односно надлежном органу локалне управе и мора да садржи податке о водном земљишту (катастарској општини, броју катастарске парцеле, површини, култури и сл.), цијену и остале услове продаје.

(4) Ако орган коме је понуда учињена не изјави у року од 30 дана да прихвата понуду, власник може водно земљиште продати другоме, али не под повољнијим условима за купца.

III УПРАВЉАЊЕ ВОДАМА И ВОДНИ ОБЈЕКТИ

1. ПОЈАМ И НАЧЕЛА

Појам управљања водама

Члан 18 ст. 1, 2 и 4

(1) Управљање водама, као добром од општег интереса, остварује се на начин и под условима утврђеним овим законом.

(2) Управљање водама и водним земљиштем, у смислу овог закона, обухвата дјелатности и мјере које се предузимају ради одржавања и унапрјеђења режима вода у јединственом водном систему на одређеном подручју у циљу: обезбјеђења потребних количина воде прописаног квалитета за поједине намјене, заштите вода од загађивања и заштите од штетног дејства вода.

(4) Управљање водама и водним земљиштем, од локалног значаја, у надлежности је јединице локалне самоуправе, ако овим законом није друкчије одређено.

2. ТЕРИТОРИЈАЛНЕ ОСНОВЕ ЗА УПРАВЉАЊЕ ВОДАМА

Јединствен водни простор

Члан 20

Територија Републике представља јединствен водни простор, на коме границе административно-територијалних јединица не могу ограничавати интегрално управљање водама.

3. ПЛАНСКИ ДОКУМЕНТИ УПРАВЉАЊА ВОДАМА

Усаглашавање са просторним планским документима

Члан 33

(1) У просторним планским документима, који могу бити од утицаја на заштиту, уређење и коришћење вода, обавезно се приказују заштићена (заштитна подручја у зони изворишта водоснабдијевања и природних купалишта) и угрожена подручја (поплавна и ерозивна), у складу са овим законом, објекти водне инфраструктуре предвиђени плановима управљања водама, као и границе плављења из члана 96 став 4 овог закона.

(2) Услови и ограничења утврђени планом управљања водама из члана 24 став 4 овог закона основ су за планирање намјене подручја из става 1 овог члана.

5. ВОДНЕ ДЈЕЛАТНОСТИ

5.1. Уређење и коришћење вода

Општа употреба вода

Члан 42

(1) Општом употребом вода, у смислу овог закона, сматра се њено коришћење, без претходног третмана, односно без употребе посебних уређаја (пумпе, натеге и др.) или изградње водних објеката за:

1) личне и потребе домаћинства (за пиће, санитарне потребе, појење стоке и сл.);
2) купање и рекреацију у површинским водама;
3) гашење пожара и обављање послова заштите људи и добара;
4) пловидбу.

(2) Начин и услови опште употребе воде из става 1 тач. 1, 2 и 3 овог члана ближе се уређују прописом надлежног органа јединице локалне самоуправе.

(3) Вода за пловидбу користи се на начин и под условима утврђеним посебним законом.

Привремено ограничење или обустављање водног права

Члан 45

(1) Право на посебну употребу воде може се привремено ограничити или обуставити, ако је усљед природних појава или људске активности угрожено обезбјеђивање воде у потребној количини, њен квалитет, природна равнотежа водних и приобалних екосистема или смањена безбједност од штетног дејства воде.

(2) Право на посебну употребу воде може се привремено ограничити или обуставити и у случају већег оштећења водне инфраструктуре, њене реконструкције, као и у другим случајевима који могу проузроковати недостатак потребне количине воде или смањити безбједност од штетног дејства вода.

(3) Орган који је издао водну дозволу или водну сагласност одлучује о ограничењима из ст. 1 и 2 овог члана.

Статус објекта по престанку водног права

Члан 46 *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 52/16)*

(1) По престанку водног права, ималац водног права дужан је да, у року од годину дана од дана престанка водног права, уколико водном дозволом, водном сагласношћу или уговором о концесији није одређен краћи рок, о свом трошку, уклони објекте које је изградио ради остваривања тог права.

(2) Уколико ималац водног права у року из става 1 овог члана не уклони објекат, његово уклањање ће извршити орган надлежан за утврђивање водног права, о трошку имаоца тог права.

(3) Уколико се објекат из става 1 овог члана може користити за заштиту квалитета вода, уређење и коришћење вода и заштиту од штетног дејства вода или очување екосистема, објекат и земљиште на коме је изграђен постају саставни дио јавног водног добра.

(4) Против рјешења из става 2 овог члана које је донио надлежни орган локалне управе може се изјавити жалба главном администратору, а против рјешења које је донио надлежни орган управе Министарству.

5.1.1. Коришћење вода за водоснабдијевање

Јавно и индивидуално водоснабдијевање

Члан 48

(1) Водоснабдијевање може бити јавно и индивидуално.

(2) Јединица локалне самоуправе дужна је да организује и обезбиједи јавно водоснабдијевање на својој територији за сва насеља већа од 200 становника или чија је просјечна годишња потреба за водом већа од 100 m3/дан (1.16 l/s).

(3) За водоснабдијевање двије или више јединица локалних самоуправа, односно насеља на њиховом подручју, јавно водоснабдијевање се може обезбиједити организовањем регионалног водовода.

(4) Водоснабдијевање сеоских и других насеља или њихових дјелова који не испуњавају критеријуме из става 2 овог члана, као и водоснабдијевање једног или више корисника, врши се у складу са прописом јединице локалне самоуправе.

(5) Прописом из става 4 овог члана утврђују се услови за приступање изградњи, коришћењу, одржавању и управљању објектима и системима за водоснабдијевање.

Вода за људску употребу

Члан 49 *(„Сл.лист ЦГ“, број 84/18)*

(1) На сваком водном подручју одређују се:

- водна тијела која се користе или су намијењена за захватање воде за људску употребу у просјечној количини већој од 10 m^3/дан или за снабдијевање више од 50 становника, укључујући и зоне санитарне заштите;
- водна тијела која су планирана за захватање воде за људску употребу у будућности.

(2) Мониторинг водних тијела која просјечно дневно обезбјеђују више од 100 m^3 воде врши се у складу са чланом 83 овог закона.

(3) Водна тијела из става 1 овог члана морају испуњавати услове из чл. 73 и 75 овог закона, као и услове утврђене посебним прописима о исправности воде за људску употребу.

(4) Заштита водних тијела из става 1 овог члана врши се у складу са чл. 56 и 57 овог закона.

Послови водоснабдијевања

Члан 50 *(„Сл.лист ЦГ“, број 84/18)*

(1) Водоснабдијевањем, у смислу овог закона, сматра се:

1) захватање подземних и површинских вода за пиће и друге потребе;
2) заштита изворишта вода;
3) пречишћавање (припрема) вода за пиће и друге потребе до степена здравствене исправности;
4) мјерење количине воде која је захваћена на водозахвату;
5) довођење воде до мјеста потрошње (закључно са резервоаром, односно прикључком на комунални систем водоснабдијевања, односно дистрибутивну мрежу);
6) расподјела и дистрибуција воде корисницима.

(2) Послове водоснабдијевања из става 1 овог члана у складу са законом, обавља привредно друштво, које је регистровано за обављање послова водоснабдијевања у Централном регистру

привредних субјеката и које испуњава услове у погледу техничко-технолошке опремљености и организационе и кадровске оспособљености (у даљем тексту: привредно друштво за водовод и канализацију).

Обавеза контроле квантитета и квалитета воде

Члан 51 *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 48/15 и 84/18)*

(1) Привредна друштва за водовод и канализацију дужна су да:

1) поставе уређаје и обезбиједе стално и систематско регистровање количина захваћене воде и испитивање квалитета воде на водозахвату;
2) предузимају мјере за обезбјеђење здравствене исправности воде за пиће; и
3) предузимају мјере за обезбјеђење техничке исправности уређаја.

(2) Привредно друштво, друго правно лице и предузетник који користе воду за пиће, санитарне и технолошке потребе, наводњавање и флаширање минералне и природне воде, дужно је да постави уређаје и обезбиједи стално и систематско регистровање количина захваћене воде и испитивање квалитета те воде и предузима мјере за обезбјеђење техничке исправности уређаја, а физичко лице које користи воду за потребе које превазилазе обим опште употребе воде да постави уређај за стално и систематско регистровање количина захваћене воде.

(3) Привредно друштво за водовод и канализацију, односно привредно друштво, друго правно лице, предузетник и физичко лице из става 2 овог члана, дужно је да доставља периодично надлежном органу управе податке о количини и квалитету захваћене воде, ради вођења евиденције у информационом систему.

(4) Начин и поступак мјерења количине воде из става 1 тачка 1 и става 2 овог члана прописује Министарство.

(5) Начин и обим испитивања квалитета воде из ст. 1 и 2 овог члана и начин периодичног достављања података о квалитету воде, уређује се прописом органа државне управе надлежног за послове здравља, по претходно прибављеном мишљењу Министарства. ***НАПОМЕНА***: *Одредба става 5 престала да важи даном ступања на снагу Закона о о обезбјеђивању здравствено исправне воде за људску употребу („Сл.лист ЦГ“, број 80/17) у дијелу који се односи на воду за пиће.*

Обезбјеђење еколошки прихватљивог протока

Члан 54 *(„Сл.лист ЦГ“, број 84/18)*

(1) Приликом захватања површинских вода, низводно од захвата мора се обезбиједити еколошки прихватљив проток, који се одређује на основу истраживања, према специфичностима екосистема и сезонским варијацијама протока воде, ради обезбјеђивања доброг статуса вода.

(2) Трошкове истраживања за одређивање еколошки прихватљивог протока сноси корисник вода.

(3) Корисници вода из става 2 овог члана дужни су да врше континуирани мониторинг и да податке мониторинга достављају надлежном органу управе, надлежном органу локалне управе, органу управе надлежном за хидрометеоролошке послове и органу управе надлежном за заштиту животне средине.

(4) Ближи начин утврђивања и обезбјеђивања еколошки прихватљивог протока вода, начин вршења мониторинга и достављања података мониторинга, уређују се прописом Министарства, уз претходно прибављено мишљење органа управе надлежног за послове заштите животне средине.

Истражни радови на изворишту

Члан 55 *(„Сл.лист ЦГ“, број 84/18)*

(1) Коришћење воде из изворишта површинских и подземних вода, осим опште употребе вода у смислу овог закона, може се дозволити само ако су претходно обављени истражни радови, на основу којих је доказана могућност њиховог рационалног коришћења, у складу са законом.

(2) Истражним радовима из става 1 овог члана сматрају се истраживања која обухватају утврђивање резерви, издашности и квалитета воде на одређеном изворишту и његову повезаност и утицај на друга изворишта.

(3) Обим и врсту истражних радова за изворишта површинских вода одређује орган надлежан за издавање водних аката.

(4) Обим и врсту истражних радова за изворишта подземних вода одређује орган надлежан за издавање водних аката, уз претходно мишљење министарства надлежног за геолошке послове.

Заштита изворишта

Члан 56

(1) Подручја на којима се налазе изворишта површинске и подземне воде која се користе или су просторним планским документима предвиђена за јавно водоснабдијевање морају бити заштићена од намјерног или случајног загађивања и других утицаја који могу неповољно дјеловати на издашност изворишта и на здравствену исправност воде (зоне санитарне заштите).

(2) Заштита изворишта површинске и подземне воде врши се на начин утврђен рјешењем о заштити изворишта, коме су претходили истражни радови.

(3) Рјешење из става 2 овог члана доноси орган надлежан за издавање водних аката уз претходно мишљење министарства надлежног за послове здравља.

5.1.7. Експлоатација рјечних наноса (шљунка и пијеска)

Услови експлоатације шљунка и пијеска

Члан 68

(1) Рјечни наноси из обновљивих и необновљивих лежишта могу се експлоатисати на локалитетима на којима се експлоатацијом доприноси очувању или побољшању водног режима, у обиму којим се не нарушава водни режим, стабилност обала и природна равнотежа водних и приобалних екосистема.

(2) Експлоатација рјечних наноса из обновљивих и необновљивих лежишта врши се на основу водне сагласности и уговора о концесији, у складу са овим законом.

Обустава експлоатације рјечних наноса

Члан 71

(1) Експлоатација рјечних наноса обуставиће се када је експлоатацијом наноса изазван поремећај водног режима, а може се обуставити када се утврди да би се даљом експлоатацијом наноса могао изазвати поремећај водног режима или негативан утицај на водне екосистеме.

(2) Рјешење о обустави експлоатације из става 1 овог члана доноси орган надлежан за издавање водне сагласности.

5.2. Заштита вода од загађивања

Оперативни план заштите вода од хаваријских загађења

Члан 78 ст. 3, 4 и 5

(3) Оперативни план заштите вода од хаваријских загађења за воде од значаја за Републику припрема и спроводи надлежни орган управе, а доноси Министарство, уз сагласност министарства надлежног за послове заштите животне средине, на период од двије године.

(4) Оперативни план заштите вода од хаваријских загађења за воде од локалног значаја, уз сагласност надлежног органа управе, доносе и спроводе јединице локалне самоуправе, на период од двије године.

(5) Оперативни план из става 4 овог члана мора бити усклађен са планом из става 3 овог члана.

Забране у циљу заштите квалитета вода

Члан 79 став 2 *(„Сл.лист ЦГ“, број 84/18)*

(2) Ближи пропис о квалитету и санитарно-техничким условима за испуштање отпадних вода у реципијент (пријемник) и у јавну канализацију, укључујући и захтјеве у зависности од индустрије

која испушта отпадне воде, доноси Министарство, уз претходно мишљење министарства надлежног за послове заштите животне средине и министарства надлежног за послове здравља.

Обавеза прихватања, одвођења и пречишћавања отпадних вода

Члан 80 став 4 *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 48/2015)*

(4) Ради обезбјеђивања прихватања, одвођења и пречишћавања отпадних вода до степена утврђеног прописом из члана 79 став 2 овог закона, јединица локалне самоуправе дужна је да улаже средства у изградњу, реконструкцију и одржавање објеката за прихватање, одвођење и пречишћавање отпадних вода са пратећим уређајима до нивоа предвиђеног планом изградње објеката за прихватање, одвођење и пречишћавање отпадних вода за агломерације веће од 2000 Е.С.

Обавеза загађивача

Члан 81 ст. 1 и 3

(1) Ако дође до непосредне опасности од загађења или до загађења површинских и подземних вода, привредно друштво, друго правно лице, односно предузетник који је проузроковао опасност, односно загађење дужан је да одмах предузме мјере потребне за спрјечавање, смањење и санацију загађења вода, да планира средства и рокове за њихово извршење, као и да надокнади причињену штету.

(3) Ако привредно друштво, друго правно лице, односно предузетник не поступи у смислу става 1 овог члана спровођење тих мјера, о његовом трошку, обезбиједиће надлежни орган, у складу са законом.

Управљање објектима за заштиту вода од загађивања

Члан 82 *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 48/15 и 84/18)*

(1) На водним објектима из члана 35 став 3 овог закона, који служе за прихватање, пречишћавање, одвођење и испуштање отпадних вода насеља, као објектима од јавног интереса у државној својини, својинска права и овлашћења врши јединица локалне самоуправе, ако посебним законом није друкчије одређено.

(2) Јединица локалне самоуправе право управљања на објектима из става 1 овог члана преноси на привредно друштво које испуњава услове у погледу техничко-технолошке опремљености и организационе и кадровске оспособљености, које је уписано у Централном регистру привредних субјеката за обављање дјелатности заштите вода од загађивања.

(3) Ближи пропис о условима из става 2 овог члана доноси орган државне управе надлежан за послове комуналних дјелатности.

(4) Испуњеност услова из става 2 овог члана рјешењем утврђује надлежни орган управе.

(5) Против рјешења из става 4 овог члана може се изјавити жалба Министарству.

(6) Привредна друштва, друга правна лица, предузетници и физичка лица дужна су да, у складу са овим законом, водне објекте за заштиту вода од загађивања које су изградила за своје потребе одржавају у функционалном стању.

5.3. Уређење водотока и заштита од штетног дејства вода

5.3.2. Заштита од штетног дејства вода

Угрожена подручја

Члан 95 *(„Сл.лист ЦГ“, број 48/2015)*

(1) За обезбјеђење заштите од штетног дејства вода за свако водно подручје утврђује се подручје које је угрожено услед:

1) поплава (у даљем тексту: поплавно подручје);
2) ерозије водом и вјетром (у даљем тексту: ерозивно подручје).

(2) Поплавна и ерозивна подручја се воде у катастру непокретности.

(3) Забиљежба подручја из става 2 овог члана врши се на предлог надлежног органа управе, односно надлежног органа локалне управе.

Проглашавање ерозивног подручја

Члан 99

(1) Земљиште угрожено ерозијом проглашава се ерозивним подручјем.

(2) Ерозивно подручје, услове за његово коришћење и противерозивне мјере утврђује надлежни орган локалне самоуправе.

(3) Методологију за проглашавање ерозивних подручја прописује Министарство.

Планови заштите од штетног дејства вода

Члан 100, ст. 1, 2, 4 и 6

(1) Заштита од штетног дејства вода организује се и спроводи у складу са општим и оперативним плановима заштите од штетног дејства вода, који се доносе за воде од значаја за Републику и воде од локалног значаја.

(2) Општи план заштите од штетног дејства вода, за период од шест година, за воде од значаја за Републику, на предлог Министарства, доноси Влада, а за воде од локалног значаја надлежни орган локалне самуправе, уз претходно мишљење Министарства.

(4) Оперативни план заштите од штетног дејства вода за период од једне године, за воде од значаја за Републику, доноси Министарство, а припрема надлежни орган управе, а за воде од локалног значаја надлежни орган локалне управе, уз сагласност надлежног органа управе.

(6) Оперативни план заштите од штетног дејства вода, за воде од значаја за Републику, доноси се најкасније до 30. новембра, а за воде од локалног значаја до 15. децембра текуће године, за наредну годину.

Заштита од ерозије и бујица

Члан 102

(1) Ради спрјечавања и отклањања штетног дејства ерозије и бујица спроводе се: посебне превентивне мјере, граде се и одржавају заштитни објекти и изводе заштитни радови.

(2) Заштитним радовима сматрају се: изградња и одржавање заштитних водних објеката (преграде, уставе, биотехнички објекти и сл.) и извођење заштитних радова (пошумљавање, затрављивање, терасирање, чишћење корита и други слични радови).

(3) Грађење заштитних водних објеката и извођење заштитних радова врши се у складу са планом управљања водама.

Спровођење заштите од ерозије и бујица

Члан 103

(1) Заштиту од ерозија и бујица спроводи јединица локалне самоуправе.

(2) Заштита од ерозије и бујица представља обавезу и власника и корисника земљишта на ерозивним подручјима.

(3) Надлежни орган локалне управе одређује превентивне мјере и неопходне радове из члана 102 став 1 овог закона, које су дужни да предузму власници и корисници земљишта на ерозивним подручјима.

5.3.3. Обавезе Републике и јединице локалне самоуправе у области заштите од штетног дејства вода

Мјере и обим заштите

Члан 106 ст. 1, 4 и 5

(1) Ради заштите од штетног дејства вода, Република и јединица локалне самоуправе обезбјеђују на угроженом подручју планирање, изградњу, одржавање и управљање водним објектима.

(4) Обим и степен заштите и потребне мјере и радови из ст. 1 и 2 овог члана утврђују се и плановима управљања водама.

(5) Заштиту од штетног дејства вода која није обухваћена ставом 4 овог члана може да организује и јединица локалне самоуправе, сама или у сарадњи са заинтересованим правним и физичким лицем, под условима прописаним овим законом.

Право својине на водним објектима за заштиту од штетног дејства вода

Члан 107

(1) Водни објекти за заштиту од штетног дејства вода у државној су својини.

(2) Изузетно од става 1 овог члана, водни објекти за заштиту од штетног дејства вода, који су изграђени или се граде на земљишту које је у својини и средствима правног, односно физичког лица и служе искључиво заштити његове имовине, у својини су тог лица.

Управљање водним објектима за заштиту од штетног дејства вода

Члан 108 став 2

(2) Водним објектима за заштиту од штетног дејства вода од локалног значаја управља јединица локалне самоуправе.

Санација посљедица штетног дејства вода

Члан 110

(1) Санација последица штетног дејства вода на водном земљишту, водном тијелу и водним објектима врши се на основу програма санације којим се утврђују врсте и обим потребних радова.

(2) Правно, односно физичко лице које је проузроковало штету на водном објекту у државној својини дужно је да изврши санацију или надокнади трошкове санације.

(3) Уколико лице из става 2 овог члана не изврши санацију, санацију извршава надлежни орган управе, односно надлежни орган локалне управе, на терет тог лица.

(4) Програм санације припрема надлежни орган управе, односно надлежни орган локалне управе у складу са плановима управљања водама, ако законом није друкчије одређено.

Заштита од атмосферских вода

Члан 111

Заштита од штетног дејства атмосферских вода у уређеним насељима у надлежности је јединице локалне самоуправе.

6. ВОДНА АКТА И ДРУГА ВОДНА ДОКУМЕНТАЦИЈА

Водна акта

Члан 112 став 4 *(„Сл.лист ЦГ“, број 52/16)*

(4) По жалби против водних аката које издаје надлежни орган локалне управе одлучује главни администратор, а по жалби против водних аката које издаје надлежни орган управе Министарство.

6.1. Водни услови

Објекти и радови за које су водни услови потребни

Члан 115 став 1 тач. 24-35 и став 2 *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 32/11 и 84/18)*

(1) Објекти и радови из члана 114 став 1 овог закона, за које се морају прибавити водни услови, су:

24) уређење водотока и изградња заштитних водних објеката на водама од локалног значаја;
25) сеоски и локални водоводи;
26) захват и довођење воде за објекте из члана 116 став 2 овог закона из површинских и подземних вода;
27) објекти из члана 116 став 2 овог закона чије се отпадне воде испуштају у површинске и подземне воде;
27а) објекти из члана 116 став 1 овог закона чије се отпадне воде испуштају у јавну канализацију;
28) септичке јаме и други објекти и системи за прикупљање, пречишћавање, одвођење и испуштање отпадних вода;
29) депоније за неопасни отпад;
30) локални, некатегорисани и шумски путеви са припадајућим објектима и мостови распона до 15 m;
31) одземне комуналне и локалне електропреносне и телефонско-телеграфске мреже;

32) сађење дрвећа и жбунастог биља и њихова сјеча у кориту за велику воду и на обали;
33) промјена катастарске културе земљишта на ерозивном подручју;
34) воденице и објекти на води;
35) други објекти и радови на водном добру који могу привремено, повремено или трајно да проузрокују промјене у водном режиму или на које може утицати водни режим.

(2) Ако се у поступку издавања водних услова утврди да објекти и радови из става 1 овог члана не могу проузроковати промјене у водном режиму или да на њих не може утицати водни режим, орган надлежан за издавање водних услова обавјештава инвеститора да водни услови нијесу потребни, у року од 15 дана од дана подношења захтјева.

Надлежности за издавање водних услова

Члан 117 ст. 2-8 *(„Сл.лист ЦГ", бр. 32/11 и 48/15)*

(2) Водне услове за објекте и радове из члана 115 став 1 тач. 24 до 34 овог закона; рибњаке, кавезе за узгој рибе и узгајалишта шкољки и других морских плодова површине до 1 ha и системе за одводњавање и наводњавање површине до 20 хектара издаје надлежни орган локалне управе.

(3) Изузетно од става 2 овог члана, водне услове за објекте и радове из члана 115 став 1 тач. 24 до 34 овог закона, рибњаке, кавезе за узгој рибе и узгајалишта шкољки и других морских плодова површине до 1 ha и системе за одводњавање и наводњавање површине до 20 ha, на водном добру од значаја за Црну Гору за чију је изградњу или реконструкцију потребна концесија или стицање имовинског права у складу са законом којим је уређена државна имовина, издаје надлежни орган управе.

(4) Водне услове за објекте и радове из члана 115 став 1 тачка 35 овог закона издаје надлежни орган локалне управе односно надлежни орган управе за објекте на водном добру од значаја за Црну Гору за чију изградњу је потребна концесија или стицање имовинског права у складу са законом којим је уређена државна имовина.

(5) Уколико је за издавање водних услова потребно, надлежни орган управе, односно надлежни орган локалне управе дужан је да, прије њиховог издавања, прибави мишљење надлежних органа и институција.

(6) Прије издавања водних услова, надлежни орган управе може захтијевати да инвеститор прибави мишљење од надлежног органа локалне управе, специјализоване стручне установе или другог надлежног органа.

(7) Прије издавања водних услова, надлежни орган локалне управе може захтијевати да инвеститор прибави мишљење од надлежног органа управе, органа државне управе надлежног за хидрометеоролошке послове, специјализоване стручне установе, другог надлежног органа или мјесне заједнице, ако прописом није друкчије одређено.

(8) Трошкове настале у прибављању мишљења из става 5 овог члана дужан је да надокнади инвеститор.

6.2. Водна сагласност

Прибављање водне сагласности

Члан 118 ст. 1 и 3

(1) Инвеститор је дужан да прије почетка изградње нових и реконструкције постојећих објеката и постројења и извођења других радова за које су потребни водни услови прибави водну сагласност.

(3) Водну сагласност из става 1 овог члана издаје орган који је утврдио водне услове.

Преношење водне сагласности и рок њене важности

Члан 119 став 1

(1) Право стечено на основу водне сагласности не може се, без сагласности надлежног органа који је водну сагласност издао, пренијети на друго лице.

6.3. Водна дозвола

Прибављање водне дозволе

Члан 120 став 3

(3) Водну дозволу издаје орган који је издао водну сагласност, на основу извјештаја стручног лица, комисије или научне или стручне организације, које зависно од сложености случаја одреди тај орган.

Преношење права стеченог водном дозволом и услови и рок за продужење важности водне дозволе

Члан 121

(1) Право стечено на основу водне дозволе не може се пренијети на другог корисника без сагласности органа који је издао водну дозволу.

(2) Захтијев за продужење важности водне дозволе подноси се најкасније два мјесеца прије истека рока важења водне дозволе.

(3) Водна дозвола се може издати, односно њено важење продужити само привредним друштвима, другим правним лицима и предузетницима који имају постављене мјерне уређаје, односно који их уредно користе.

Престанак важења водне дозволе

Члан 124 *(„Сл.лист ЦГ“, број 84/18)*

(1) Право стечено на основу издате водне дозволе престаје:

- истеком рока на који је водна дозвола издата;
- ако се ималац водне дозволе одрекне права из водне дозволе;
- ако се право из водне дозволе не врши без оправданих разлога дуже од једне године, односно краће вријеме у складу са уговором о концесији, водном дозволом или прописом;
- због престанка обављања дјелатности за коју је водна дозвола издата;
- уколико корисник не поштује услове одређене водном дозволом;
- брисањем имаоца водне дозволе из Централног регистра привредних субјеката.

(2) Рјешење о утврђивању престанка права из става 1 тач. 3, 4, 5 и 6 овог члана доноси орган који је издао водну дозволу.

(3) Против рјешења из става 2 овог члана може се изјавити жалба надлежном органу из члана 112 став 5 овог закона.

6.4. Водни налог

Издавање водног налога

Члан 126 ст. 1 и 2

(1) Ради отклањања опасности од пријетећег или већ насталог поремећаја у водном режиму, као и ради успостављања стања у складу са условима одређеним водном дозволом, водним налогом се утврђује обавеза имаоца дозволе да у одређеном року изврши, односно да се уздржи од одређене дјелатности или радова.

(2) Водни налог издаје орган који је издао водну дозволу.

6.5. Водна документација

Водна књига

Члан 128 ст. 1 и 2

(1) У водној књизи региструју се издата водна акта.

(2) Надлежни орган за издавање водних аката дужан је да сва издата водна акта из члана 112 овог закона у водној књизи региструје на прописани начин.

Техничка правила о функционисању и о режиму експлоатације водних система

Члан 129

(1) Техничка правила о функционисању и о режиму експлоатације водних система израђују се за водне системе.

(2) Техничка правила из става 1 овог члана евидентирају се у посебном регистру и чувају у збирци код надлежног органа.

(3) Измјена и допуна техничких правила може се вршити у току погона и експлоатације водног система, уколико се: утврди да се основним правилима не обезбјеђује рационалан погон и режим експлоатације; побољшавају услови погона и експлоатације.

(4) Измјена и допуна техничких правила уписује се у регистар и улаже у збирку из става 2 овог члана.

(5) Сагласност на измјену и допуну техничких правила даје надлежни орган који је издао водну дозволу.

Водни катастри

Члан 130

(1) Водни катастри се воде ради обезбјеђења података потребних за управљање водама, односно коришћење вода, заштиту вода од загађивања и заштиту од штетног дејства вода.

(2) Водни катастри су:

1) катастар водног добра;
2) катастар угрожених подручја;
3) катастар водних објеката и система;
4) катастар коришћења вода;
5) катастар загађивача;
6) катастар техничке документације.

(3) Водни катастри из става 2 овог члана воде се по областима водних дјелатности.

(4) Привредна друштва, друга правна лица и предузетници дужни су да за водне објекте из члана 35 овог закона чији су власници, односно корисници, надлежном органу управе достављају податке који се воде у катастрима из става 1 овог члана.

(5) Катастри из става 2 овог члана саставни су дио водног информационог система из члана 159 овог закона.

Евиденција уговора о концесијама

Члан 132

(1) У евиденцију уговора о концесијама на водном добру, водним објектима и системима уписују се подаци о издатим концесијама, престанку концесија и други подаци из уговора о концесији од значаја за управљање водама.

(2) Евиденција уговора из става 1 овог члана води се у информационом систему из члана 159 овог закона.

(3) Подаци из евиденције уговора о концесијама су јавни.

IV КОНЦЕСИЈЕ У ОБЛАСТИ ВОДА И ВОДНОГ ДОБРА

Одлука о додјели и престанку концесије

Члан 136 став 3

(3) Одлуку о додјели и престанку концесије за изградњу, одржавање и коришћење водних објеката за које водне акте издаје надлежни орган локалне управе, односно за коришћење јавног водног добра од локалног значаја, ако законом није друкчије одређено, доноси надлежни орган општине.

V ОГРАНИЧЕЊЕ ПРАВА И ОБАВЕЗА ВЛАСНИКА И КОРИСНИКА ЗЕМЉИШТА И ВОДНИХ ОБЈЕКАТА

Обавезе

Члан 144

(1) Власник, односно корисник водног земљишта или водног објекта на обали дужан је да:

1) учествује, по стручном упутству надлежног органа за управљање водама, у складу са овим законом, у извођењу мањих радова (сјеча шибља, жбуња, ниског растиња, чишћење обала од камена и земље, стабилизовање обала, сађење дрвећа и жбунастог биља и сличних радова);
2) учествује у одржавању корита за велику воду и обала, осим корита за малу воду, ради спрјечавања ерозије, одроњавања обала или смањења пропусне моћи корита за воду због штетне вегетације или других препрека;
3) учествује, по стручном упутству надлежног органа за управљање водама, у складу са овим законом, у уклањању из корита водотока или са свог земљишта предмета који могу нарушити водни режим;
4) уклони из корита водотока предмете који могу нарушити водни режим, ако потичу са његовог земљишта.

(2) Обавезу власника, односно корисника земљишта да предузме радове из става 1 тач. 1, 2 и 3 овог члана утврђује надлежни орган за управљање водама, у складу са овим законом.

(3) Власник, односно корисник водног земљишта има право на накнаду вриједности коришћеног материјала за радове из става 2 овог члана, која се утврђује споразумом између власника, односно корисника и надлежног органа.

(4) Ако власник, односно корисник не изврши сам или не учествује у извршењу радова из става 1 овог члана, радове ће извести надлежни орган из става 2 овог члана, о трошку власника, односно корисника земљишта.

(5) Уколико је власник, односно корисник непознат или ако је до потребе извршења радова дошло усљед више силе, радове ће, о свом трошку, извршити надлежни орган из става 2 овог члана.

Прикључак на изграђени објекат за водоснабдијевање

Члан 149 ст. 1 и 2

(1) На изграђени објекат за водоснабдијевање могу се прикључити правна и физичка лица која нијесу учествовала у изградњи тог објекта, под Следећим условима:

- ако објекат, с обзиром на количину воде, може да задовољи и њихове потребе;
- ако се њихово снабдијевање водом не може на економичнији и технички рационалнији начин ријешити другачије.

(2) Одобрење за прикључак издаје орган надлежан за издавање водних аката за изграђени објекат за водоснабдијевање из члана 117 ст. 1, 2 и 3, члана 118 став 3 и члана 120 став 3 овог закона, односно правно лице коме је објекат дат на управљање.

Отклањање штета

Члан 150 ст. 1 и 2

(1) Правно или физичко лице које проузрокује штету водном објекту, водном земљишту, водном режиму или погорша стање ерозије на ерозивном подручју, дужно је да, у року који одреди надлежни инспекцијски орган предузме радње ради успостављања стања које је било прије него што је штета настала.

(2) Ако лице из става 1 овог члана не предузме радње у одређеном року, радње ће предузети надлежни орган управе, односно надлежни орган локалне управе о трошку лица које је проузроковало штету.

VI ОРГАНИЗАЦИЈА УПРАВЉАЊА ВОДАМА

Министарство и други надлежни органи

Члан 151 став 1

(1) Послове државне управе у области вода врше Министарство, надлежни орган управе, надлежни орган локалне самоуправе и надлежни орган локалне управе, у складу са законом.

Обављање послова из водне дјелатности

Члан 154 ст. 1 и 2 *(„Сл.лист ЦГ“, број 84/18)*

(1) Послове водне дјелатности, као дјелатности од општег интереса, оперативно спроводе привредна друштва, друга правна лица и предузетници, у складу са законом.

(2) Када је оснивач привредног друштва или другог правног лица ~~(јавног предузећа)~~ из става 1 овог члана Република или јединица локалне самоуправе о њиховом оснивању одлучује Влада, односно надлежни орган локалне самоуправе.

Јавно водоснабдијевање и јавна канализација

Члан 155

(1) Обављање дјелатности јавног водоснабдијевања и јавне канализације обезбјеђује и уређује јединица локалне самоуправе.

(2) Ради обављања и развоја дјелатности из става 1 овог члана јединица локалне самоуправе доноси дугорочне, средњорочне и краткорочне планове.

(3) Дугорочни и средњорочни планови из става 2 овог члана морају бити у складу са планом управљања водама из члана 24 овог закона.

(4) Двије или више јединица локалне самоуправе, ради обезбјеђења регионалног водоснабдијевања, могу основати привредно друштво или друго правно лице.

(5) Ради обезбјеђења регионалног водоснабдијевања Влада може основати или бити један од оснивача привредног друштва или другог правног лица.

Комуникација са јавношћу

Члан 158

Органи државне управе и органи локалне самоуправе дужни су да у вршењу послова обезбиједе комуникацију са јавношћу, у складу са законом.

VII НАДЗОР

Члан 161 *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 57/2011 и 48/2015)*

(1) Надзор над спровођењем одредаба овог закона и прописа донијетих на основу овог закона, у оквиру утврђених надлежности, врше Министарство, министарства надлежна за послове здравља, заштите животне средине и геолошке послове и надлежни орган локалне управе.

(2) Послове инспекцијског надзора, из става 1 овог члана, у области управљања водама и водног добра, у оквиру надлежности органа државне управе, врши орган управе надлежан за инспекцијске послове преко инспектора за воде, а у оквиру надлежности органа локалне управе надлежни орган локалне управе преко надлежног инспектора локалне управе, у складу са законом.

Члан 162 *(„Сл.лист ЦГ“, број 84/18)*

Инспектор за воде односно надлежни инспектор локалне управе врши, нарочито, надзор:

1) над изградњом објеката и извођењем других радова који могу да проузрокују квалитативне или квантитативне промјене у природном или вјештачки успостављеном водном режиму;
2) водних аката, документације за одбрану од поплава, катастара вода, загађивача вода, бујичних токова и водних објеката, аката у рационализацији потрошње воде (документи из области комуналне дјелатности), пословних књига и осталих докумената;
3) испуњености услова из водних аката, као и контролу да ли је начин искоришћавања водних објеката и постројења у складу са издатим водним сагласностима, односно водним дозволама и потврдама;
4) функционисања уређаја на водним објектима од јавног интереса, као и на другим објектима и постројењима чијим неодговарајућим радом може бити угрожен режим вода;

4а) идентификације и процјене узрока загађења који би могли утицати на квалитет воде за купање и здравље купача, као и спрјечавања излагања купача загађењу и смањењу ризика од загађења;

5) режима и квалитета вода у водотоцима, језерима, приобалном мору и подземним водама, на основу података органа државне управе надлежног за хидрометеоролошке послове и других овлашћених правних лица из члана 85 овог закона;
6) функционисања, исправности и ефикасности уређаја за пречишћавање отпадних вода;
7) нафтовода, спојница бродова са уређајима на обали, као и уређаја за прихватање, прераду и чување минералних уља;
8) поштовања прописаног водног режима у погледу обезбјеђења еколошки прихватљивог протока низводно од захвата воде.

IX ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Упис јавног водног добра

Члан 168

(1) Водно добро из члана 9 овог закона које је до дана ступања на снагу овог закона уписано у катастру непокретности као државна својина постаје јавно водно добро.

(2) Водно добро из члана 9 овог закона које до дана ступања на снагу овог закона није било уписано у катастру непокретности, односно које је било уписано у катастру непокретности, али нико није наведен као његов власник, постаје јавно водно добро, уколико заинтересовано лице не докаже да је прије ступања на снагу овог закона имало право својине или трајно право коришћења.

(3) Надлежни орган ће у року од 90 дана од дана ступања на снагу овог закона поднијети захтјев органу управе надлежном за послове катастра, ради уписа државне својине на водном добру из става 2 овог члана.

Прописи који престају да важе

Члан 174

(1) Даном ступања на снагу овог закона неће се примјењивати:
1) Закон о режиму вода ("Службени лист СРЈ", број 59/98);
2) Уредба о класификацији воде међурепубличких водотока, међудржавних вода и вода обалног мора Југославије ("Службени лист СФРЈ", број 6/78);
3) Одлука о максимално допуштеним концентрацијама радионуклида и опасних материја у међурепубличким водотоцима, међудржавним водама и водама обалног мора Југославије ("Службени лист СФРЈ", број 8/78).

(2) Даном ступања на снагу овог закона престаје да важи Закон о водама ("Службени лист РЦГ", број 16/95), као и прописи донесени на основу члана 64 став 2 тач. 2 и 3 тога закона, осим одредбе члана 40 став 2 и поглавља V.

*****

9.5.1. Уредба о повјеравању дијела послова управе за инспекцијске послове Главном граду Подгорица и општинама Андријевица, Беране, Бијело Поље, Гусиње, Колашин, Мојковац, Никшић, Рожаје и Тузи

("Сл. лист ЦГ", бр. 34/19 и 46/19 од 07.08.2019. године)

Члан 1

(1) Послови државне управе из надлежности Управе за инспекцијске послове из чл. 162 и 163 Закона о водама ("Службени лист РЦГ", број 27/07 и "Службени лист ЦГ", бр. 32/11, 48/15, 52/16 и 84/18), у дијелу који се односи на експлоатацију и депоновање рјечних наноса на водном земљишту, повјеравају се Главном граду Подгорица и општинама: Андријевица, Беране, Бијело Поље, Гусиње, Колашин, Мојковац, Никшић, Рожаје и Тузи.

(2) У вршењу послова из става 1 овог члана, Главном граду Подгорица и општинама: Андријевица, Беране, Бијело поље, Гусиње, Колашин, Мојковац, Никшић, Рожаје и Тузи повјеравају се и послови покретања прекршајног поступка у складу са законом.

Члан 2

Главни град Подгорица и општине из члана 1 ове уредбе вршиће повјерене послове на својој територији.

Члан 3

Финансијска средства за вршење повјерених послова обезбиједиће Главни град Подгорица и општине из члана 1 ове уредбе.

Члан 4

Организацију вршења повјерених послова, број и структуру извршилаца утврдиће надлежни органи Главног града Подгорице и општина из члана 1 ове уредбе.

Члан 5

Послови из члана 1 ове уредбе, повјеравају се на период од 18 мјесеци, од дана ступања на снагу ове уредбе. ***НАПОМЕНА****: До 20.11.2020. године.*

Члан 6

Даном ступања на снагу ове уредбе престаје да важи Уредба о повјеравању дијела послова Управе за инспекцијске послове Главном граду Подгорица и општинама Андријевица, Беране, Бијело Поље, Гусиње, Колашин, Мојковац, Никшић и Рожаје ("Службени лист ЦГ", број 28/17).

*****

9.6. Закон о регионалном водоснабдјевању Црногорског приморја

(„Сл.лист ЦГ“, број 56/16 од 23.08.2016.)

I. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Предмет

Члан 1

Овим законом уређују се начин организовања и обављања дјелатности регионалног водоснабдијевања Црногорског приморја и других подручја, захватања воде из изворишта за регионално водоснабдијевање за друге намјене, и друга питања од значаја за обављање тих дјелатности.

Дјелатности

Члан 2

(1) Регионално водоснабдијевање Црногорског приморја и других подручја је захватање воде за пиће из изворишта за регионално водоснабдијевање, мјерење, припрема (третман) и довођење захваћене воде до мјеста прикључка на локалне водоводне мреже, односно мјеста прикључења других корисника и мјерење испоручене воде (у даљем тексту: регионално водоснабдијевање).

(2) Захватање воде из изворишта за регионално водоснабдијевање за друге намјене је коришћење воде у комерцијалне сврхе преко система регионалног водоснабдијевања или на други начин (у даљем тексту: захватање воде за друге намјене).

Значење израза

Члан 6 тач. 1 и 2

Поједини изрази употријебљени у овом закону имају сљедећа значења:

1) Црногорско приморје су општине: Херцег Нови, Котор, Тиват, Будва, Бар и Улцињ;
2) друга подручја су подручја ван Црногорског приморја на којима су локалне водоводне мреже прикључене на регионални водоводни систем;

II. ДЈЕЛАТНОСТ РЕГИОНАЛНОГ ВОДОСНАБДИЈЕВАЊА

Обављање дјелатности

Члан 7

(1) Дјелатност регионалног водоснабдијевања врши привредно друштво које оснива Влада.

(2) Дјелатност захватања воде за друге намјене може да обавља:

1) привредно друштво из става 1 овог члана на основу одлуке Владе;
2) друго привредно друштво, односно предузетник, на основу уговора о концесији или јавно-приватног партнерства, у складу са законом.

(3) Дјелатности из ст. 1 и 2 овог члана могу обављати привредна друштва која:

1) су регистрована у Централном регистру привредних субјеката за обављање те дјелатности;
2) испуњавају услове у погледу кадра и техничко-технолошке опремљености у складу са законом.

Уговор о испоруци воде

Члан 12

(1) Уговор о испоруци воде којим се уређују међусобна права и обавезе закључује се између привредног друштва из члана 7 став 1 овог закона и корисника у складу са општим условима испоруке воде (у даљем тексту: Општи услови).

(2) Уговор из става 1 овог члана нарочито садржи:

1) минималне количине воде изражене у кубним метрима (м3) на годишњем нивоу;
2) минималне дневне протоке воде изражене у литрима у секунди (л/с) на мјесечном нивоу;
3) цијену испоручене воде;
4) начин и рок плаћања рачуна за испоручену воду;
5) средства обезбјеђења потраживања за уговорене минималне количине воде.

Прикључење корисника на систем регионалног водоснабдијевања

Члан 14

(1) Прикључење корисника на систем регионалног водоснабдијевања врши се на основу сагласности привредног друштва из члана 7 став 1 овог закона.

(2) Саставни дио сагласности из става 1 овог члана су техничко - технолошки услови за прикључење на систем регионалног водоснабдијевања.

(3) Привредно друштво из члана 7 став 1 овог закона врши надзор над извођењем радова приликом прикључења на систем регионалног водоснабдијевања.

(4) За прикључење на систем регионалног водоснабдијевања плаћају се стварни трошкови вршења надзора из става 3 овог члана.

(5) Сагласност из става 1 овог члана издаје се рјешењем у року од 15 дана од дана подношења захтјева за давање сагласности.

(6) Рјешење из става 5 овог члана је коначно.

Сарадња са јединицама локалне самоуправе и корисницима

Члан 19

(1) Привредно друштво из члана 7 став 1 овог закона, јединице локалне самоуправе у регији (у даљем тексту: локална самоуправа) и корисници размјењују информације и остварују друге видове сарадње од значаја за регионално водоснабдијевање.

(2) Привредно друштво из члана 7 став 1 овог закона може, на подручју једне или више локалних самоуправа, уз сагласност њихових надлежних органа, изградити локалну водоводну мрежу и користити исту за испоруку воде из система регионалног водоснабдијевања.

(3) Локална самоуправа и корисник могу своју водоводну мрежу или дио мреже уступити привредном друштву из члана 7 став 1 овог закона на коришћење ради испоруке воде крајњим корисницима.

(4) Привредно друштво из члана 7 став 1 овог закона може локалној самоуправи, кориснику или другом правном лицу уступити дио система регионалног водоснабдијевања који се односи на водоводну, електро, телекомуникациону или другу инфраструктуру.

(5) Односи у вези са изградњом, коришћењем и уступањем водоводне мреже из ст. 2, 3 и 4 овог члана уређују се уговором.

VII. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Престанак важења прописа

Члан 31

(1) Даном ступања на снагу овог закона престаје да важи Закон о регионалном водоснабдијевању Црногорског приморја ("Службени лист ЦГ", број 13/07).

(2) Даном уписа привредног друштва из члана 7 став 1 овог закона у Централни регистар привредних субјеката престаје да важи Одлука о организовању Јавног предузећа "Регионални водовод Црногорско приморје" ("Службени лист ЦГ", број 14/08).

(3) Даном ступања на снагу овог закона престају да важе Одлука о оснивању јавног регионалног предузећа за водоснабдијевање, одвођење отпадних вода, прикупљање, депоновање и третман отпада "*Aqua regia*" д.о.о. Будва ("Службени лист РЦГ", бр. 6/02, и 30/02) и Одлука о прихватању Уговора о преношењу права коришћења водама и водопривредним објектима у државној својини на подручју Црногорског приморја и општине Цетиње ("Службени лист РЦГ", број 58/02).

*****

9.7. Закон о обезбјеђивању здравствено исправне воде за људску употребу*

("Сл. лист ЦГ", број 80/17 од 01.12.2017.)

*(*У овај закон пренесена је Директива Савјета 98/83/ЕЦ од 3. новембра 1998. године о квалитету воде намијењене за људску употребу)*

I. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1

(1) Овим законом прописују се параметри здравствене исправности воде за људску употребу, обавезе правних лица која обављају дјелатност јавног водоснабдијевања, активности у случају одступања од прописаних вриједности параметара, праћење здравствене исправности воде за људску употребу (мониторинг), као и друга питања од значаја за обезбјеђивање здравствено исправне воде за људску употребу, у циљу заштите здравља људи.

(2) Овај закон се не примјењује на систематско испитивање садржаја радионуклида у води за пиће, природну минералну воду која је призната од стране органа државне управе надлежног за послове здравља (у даљем тексту: Министарство) и на воду која је медицински производ.

Члан 2

Водом за људску употребу (у даљем тексту: вода) сматра се:

1) вода у изворном стању или након третмана која је намијењена за пиће, кување, припрему хране или друге потребе домаћинства, без обзира на њено поријекло и без обзира да ли се снабдијевање врши из дистрибутивне мреже, цистијерни или из боца, односно посуда за воду;
2) вода коју субјекти за производњу хране употребљавају за производњу, обраду, очување или стављање на тржиште производа или супстанци намијењених за исхрану људи, осим ако се Министарство и орган управе надлежан за безбједност хране сагласе да квалитет воде не може да утиче на безбједност хране у њеном коначном облику.

II. ОБЕЗБЈЕЂИВАЊЕ ЗДРАВСТВЕНЕ ИСПРАВНОСТИ ВОДЕ

Члан 5

(1) У циљу заштите здравља људи од негативних утицаја контаминације, вода мора да буде здравствено исправна и чиста.

(2) Вода је здравствено исправна и чиста, ако:

1) не садржи микроорганизме, паразите и њихове развојне облике или супстанце које би, у броју или концентрацији, могле да представљају опасност за здравље људи;
2) не садржи штетне материје у концентрацијама које, саме или заједно са другим материјама, представљају опасност за здравље људи;
3) испуњава прописане вриједности у погледу микробиолошких, хемијских и индикаторских параметара; и
4) испуњава допунске параметре који се могу утврдити само за одређени дио територије Црне Горе.

(3) Параметре и њихове вриједности, провјеру усаглашености, методе, начин и обим анализа здравствене исправности воде прописује Министарство.

Члан 6

(1) Здравствено исправна и чиста вода обезбјеђује се предузимањем мјера и активности којима се одржавају или поправљају вриједности параметара (пречишћавање), обезбјеђивањем квалитета третмана воде, опреме и материјала који долазе у контакт са водом.

(2) Предузимање мјера и активности из става 1 овог члана не смије директно или индиректно да утиче на погоршање постојећег квалитета воде у обиму који је од значаја за заштиту здравља људи, као и на било које повећање загађења вода.

(3) Ако се врши дезинфекција воде као дио припреме или дистрибуције, провјерава се ефикасност употријебљеног дезинфекционог третмана како би се контаминација усљед нус-продуката дезинфекције одржавала стоје могуће нижом, али без угрожавања саме дезинфекције.

Члан 7

Вода мора да буде здравствено исправна и чиста, на:

1) изворишту, ако се са њега директно употребљава;
2) мјесту употребе, односно на славини унутар просторије гдје се уобичајено користи за употребу и ако се допрема путем водоводне мреже;
3) славини цистијерне;
4) мјесту захватања из бистијерне и бунара;
5) мјесту точења након процеса обраде и/или дезинфекције, ако се обрађује и/или дезинфикује;
6) мјесту пуњења у боце или посуде за воду у оригиналном паковању ради стављања на тржиште;
7) мјесту на коме је субјекат у пословању храном укључује у процес производње;
8) мјесту предаје другом субјекту који обавља дјелатност јавног водоснабдијевања (увоз, регионални водовод и други системи) или до крајњег потрошача.

Члан 8

(1) Сва изворишта, као и објекти за јавно водоснабдијевање морају да буду заштићени од случајног или намјерног загађења и других утицаја који могу да угрозе здравствену исправност воде, у складу са прописима којима се уређују воде.

(2) Вода којој није потребна додатна обрада има предност коришћења за јавно водоснабдијевање.

(3) Води се не смију додавати никакве материје, осим оних које захтијевају поступак обраде или дезинфекције.

Члан 9

(1) Материјали и други предмети који су у контакту са водом морају да испуњавају утврђене стандарде и не смију да утичу на здравствену исправност воде.

(2) Супстанце или материјали на новим инсталацијама које се користе у припреми или дистрибуцији воде или нечистоће које прате те супстанце или материјале не смију да се задржавају у води у концентрацијама већим од потребних за њихову примјену или да, директно или индиректно, умањују заштиту здравља људи.

Члан 10

(1) У случају наглог продора штетних и/или опасних материја и/или микроорганизама у изворište или објекте за јавно водоснабдијевање, у количинама које могу да буду штетне или опасне по здравље људи, а посљедица су људских активности (изненадно/акцидентно загађење), правно лице које обавља послове јавног водоснабдијевања (у даљем тексту: правно лице) дужно је да о томе одмах обавијести потрошаче и Институт за јавно здравље (у даљем тексту: Институт), објављивањем обавјештења на својој интернет страници и у другим средствима јавне комуникације.

(2) У случају из става 1 овог члана, Институт даје потрошачима препоруке и упутства и предлаже предузимање мјера у циљу заштите здравља људи.

Члан 11

(1) За одступања од прописаних вриједности параметара (у даљем тексту: неусаглашеност параметара) која настају због стања унутрашње водоводне мреже или њеног одржавања, одговоран је власник/корисник унутрашње водоводне мреже.

(2) У случају да резултати контроле узорка воде са унутрашње мреже одступају од параметара из члана 5 овог закона, правно лице је дужно да обезбиједи узорковање воде и са прикључног мјеста, односно прикључка од уличног цјевовода до мјерног инструмента.

(3) Ако се неусаглашеност параметара утврди у субјекту у пословању храном, угоститељском објекту, здравственој или образовној установи, установи социјалне и дјечје заштите или другом објекту од јавног интереса, власник/корисник објекта дужан је, да:

1) обустави употребу воде;
2) на одговарајући начин одмах обавијести све потрошаче, надлежну инспекцију и Институт;
3) предузме одговарајуће корективне мјере и активности у циљу обезбјеђивања усаглашености параметара; и
4) санира унутрашњу водоводну мрежу.

III. ОБАВЕЗЕ ПРАВНИХ ЛИЦА

Члан 16

(1) Правно лице дужно је да:

1) заштити и одржава изворište и систем за водоснабдијевање којим управља, односно које користи, у складу са законом којим се уређују воде;
2) обавља анализу здравствене исправности воде на изворштима на којима обавља дјелатност јавног водоснабдијевања, у обиму анализа параметара из члана 5 овог закона;
3) омогући овлашћеном службеном лицу узимање потребне количине узорака воде за вршење инспекцијског надзора и мониторинга воде;
4) на изворштима са којих се снабдијевају насеља већа од 200 становника или чија је просјечна годишња потреба за водом већа од 100 m^3/дан (1.16 l/s), као и сеоска и друга насеља или њихови дјелови који не испуњавају ове критеријуме и један или више корисника изврши анализу параметара, најмање једанпут у току једне хидролошке године у лабораторији која је акредитована и овлашћена у складу са чланом 14 овог закона;
5) у року од једног сата од сазнања резултата анализа обавијести надлежну инспекцију и Институт о свим неусаглашеностима параметара из члана 5 овог закона;

6) у року од једног сата од сазнања резултата анализа обавијести јавност ако неусаглашеност параметара из члана 5 овог закона може да изазове опасност по здравље људи;
7) у року од једног сата од сазнања резултата анализа обавијести Министарство, у писаном или електронском облику, ако је потребно спровођење одређених мјера ради уклањања узрока неусаглашености параметара из члана 5 овог закона;
8) у року од једног сата од сазнања резултата анализа обавијести потрошаче о свим неусаглашеностима параметара из члана 5 овог закона, путем своје интернет странице, и да их, у сарадњи са Институтом, на адекватан начин савјетује у вези са употребом воде; и
9) до 31. јануара обавијести потрошаче на свом подручју који користе воду из других система за водоснабдијевање насеља већих од 200 становника или чија је просјечна годишња потреба за водом већа од 100 m^3/дан (1.16 l/s), као и сеоских и других насеља или њихових дјелова који не испуњавају ове критеријуме и једног или више корисника да ти системи за водоснабдијевање нијесу обухваћени њиховим системом контроле.

(2) Правно лице које нема акредитовану и овлашћену лабораторију за вршење анализе узорака воде дужно је да, ради обављања послова из става 1 тач. 2 и 4 овог члана, ангажује лабораторију која испуњава услове из члана 14 став 1 овог закона.

(3) Међусобна права и обавезе између правног лица и лабораторије из става 2 овог члана уређују се уговором, у складу са законом.

Члан 17

(1) Правно лице је дужно да успостави систем самоконтроле, на основу анализе ризика од загађења.

(2) Систем самоконтроле омогућава препознавање контролних тачака и критичних контролних тачака у цјелокупном систему захватања, додатне обраде и дистрибуције воде.

(3) На основу система самоконтроле, правно лице је дужно да сачини и спроводи план узорковања, којим одређује мјеста и учесталост узорковања и анализе вриједности параметара из члана 5 овог закона.

(4) Правно лице које обавља дјелатност пуњења воде у цистијерне, боце или посуде за воду ради стављања на тржиште у оригиналном паковању дужно је да успостави систем самоконтроле и сачини и спроводи план узорковања, којим одређује мјеста и учесталост узорковања и анализе вриједности параметара.

Члан 18

(1) Прије коришћења новог изворишта за јавно водоснабдијевање, правно лице је дужно да изврши анализу вриједности параметара из члана 5 овог закона најмање четири пута годишње у једној хидролошкој години, а ако изворište није коришћено дуже од шест мјесеци, прије његовог поновног коришћења врши се процјена ризика и анализа вриједности микробиолошких, физичких, хемијских и индикаторских параметара.

(2) Анализу из става 1 овог члана и члана 19 овог закона врши лабораторија здравствене установе која је акредитована и овлашћена у складу са чланом 14 овог закона.

Члан 19

(1) Јединица локалне самоуправе одговорна је за обезбјеђивање услова за обављање водоснабдијевања локалних водовода, сеоских водовода, као и водоснабдијевање једног или више корисника, у складу са законом.

(2) Јединица локалне самоуправе дужна је да обавијести Институт о свим водоводима из става 1 Овог члана, ради њиховог укључивања у програм мониторинга и предузимања мјера за обезбјеђивање здравствене исправности воде, у складу са овим законом.

(3) У случају загађења воде из водовода из става 1 овог члана, јединица локалне самоуправе дужна је да одмах обавијести потрошаче и Институт и да потрошаче, на одговарајући начин, савјетује у вези са употребом воде и њеном утицају на здравље.

(4) Јединица локалне самоуправе обезбјеђује финансијска средства за спровођење анализа здравствене исправности воде у водоводима из става 1 овог члана, у складу са прописом јединице локалне самоуправе.

Члан 20

(1) Систем за јавно водоснабдијевање мора да има:

1) уређено и заштићено изворište са водозахватом;
2) уређај за третман и припрему воде;
3) резервоаре и црпне - пумпне станице;
4) транспортне и транспортно-дистрибутивне цјевоводе (примарна мрежа);
5) дистрибутивну водоводну мрежу (секундама и терцијарна мрежа);
6) цистијерне за снабдијевање водом.

(2) Ближе санитарно-техничке, хигијенске и друге услове које морају да испуњавају системи за јавно водоснабдијевање прописује Министарство.

V. НЕУСАГЛАШЕНОСТ ПАРАМЕТАРА

Члан 24

(1) Ако се системом самоконтроле, мониторингом или инспекцијским надзором утврди неусаглашеност параметара, правно лице врши анализу и откривање узрока таквих вриједности параметара, предузима неопходне корективне мјере за њихово отклањање и обезбјеђује здравствено исправну воду (коришћење резервног изворишта и слично).

(2) Провјера резултата предузетих корективних мјера из става 1 овог члана врши се лабораторијском анализом параметара воде.

(3) Ако се и поред предузетих корективних мјера из става 1 овог члана не обезбиједи вода која испуњава вриједности прописаних параметара, одмах се врши пречишћавање воде, у зависности од обима прекорачења релевантне вриједности параметара и могуће опасности по здравље људи.

(4) Правно лице дужно је да води евиденцију о предузетим мјерама и резултатима мјера из ст. 1 и 3 овог члана и да документацију о томе чува пет година.

Члан 25

(1) Ако се неусаглашеност параметара и узроци њиховог наступања не могу отклонити предузимањем мјера из члана 24 овог закона, снабдијевање водом се прекида или се предузимају друге мјере, у циљу заштите здравља људи, о чему правно лице обавјештава потрошаче путем средства јавне комуникације.

(2) Мјере из става 1 овог члана предузимају се у складу са ризицима који би могли да наступе по здравље људи због прекида снабдијевања водом.

(3) Ако прекид снабдијевања водом траје дуже од 24 сата правно лице је дужно да обезбиједи потрошачима снабдијевање водом на други начин.

(4) У случају неусаглашености параметара из става 1 овог члана, Институт врши процјену ризика за здравље људи и предлаже мјере и активности за поправљање вриједности параметара, о чему обавјештава потрошаче и даје стручне савјете путем средстава јавне комуникације.

Члан 26

(1) У случају елементарне непогоде, изненадног загађења система за јавно водоснабдијевање или другог узрока неусаглашености параметара из члана 5 овог закона који се поступцима обраде из члана 24 овог закона не могу отклонити, а одступање не представља потенцијалну опасност за здравље људи и не постоји резервно изворište, нити могућност снабдијевања водом на други начин, правно лице је дужно да Министарству поднесе захтјев за одобравање неусаглашености параметара.

(2) Захтјев из става 1 овог члана садржи податке, о:

1) водоводном систему или дијелу система на који се захтјев односи;
2) дневној количини испоручене воде;

3) броју потрошача које снабдијева;
4) броју субјеката у пословању храном, предметима који долазе у непосредан контакт са храном и предметима опште употребе и начину на који вода утиче на њихову здравствену исправност у готовом производу;
5) параметру који прелази максимално дозвољене концентрације вриједности (у даљем тексту: МДК вриједности) за посљедњих 12 мјесеци;
6) узроку неусаглашености параметара;
7) разлогу због којег не може на други начин да обезбиједи воду;
8) предвиђеном времену трајања неусаглашености параметара; и
9) плану спровођења корективних мјера, роковима, трошковима и евентуалном ревидирању овог плана.

(3) Ако се неусаглашеност параметара може отклонити у року од 30 дана од дана подношења захтјева, Министарство утврђује МДК вриједности и одређује рок за њихово отклањање.

(4) Изузетно од става 3 овог члана, неусаглашеност параметара не може се одобрити ако је у периоду од 12 мјесеци, прије подношења захтјева, постојала неусаглашеност, укупно дуже од 30 дана.

(5) Неусаглашеност параметара не може се одобрити правном лицу које обавља дјелатност пуњења воде у боце или посуде за воду у оригиналном паковању ради стављања на тржиште.

Члан 27

(1) Ако се неусаглашеност параметара не може отклонити у року из члана 26 овог закона Министарство, на захтјев правног лица може да одобри неусаглашеност параметара на период до три године.

(2) Одобрење из става 1 овог члана садржи:
1) разлоге за одобрење неусаглашености параметара;
2) резултате анализа воде за посљедњих 12 мјесеци за параметре који прелазе МДК вриједности;
3) МДК вриједности за које се одобрава неусаглашеност параметара;
4) податак о систему јавног водоснабдијевања на који се захтјев односи и о његовом географском подручју, дневној количини испоручене воде, броју потрошача и броју субјеката у пословању храном које снабдијева и привредних друштава и предузетника који обављају привредну дјелатност са материјалима, амбалажом и предметима који долазе у контакт са храном;
5) план праћења параметара за које се одобрава неусаглашеност, уз повећану учесталост узорковања;
6) податке о плану и роковима спровођења корективних мјера и активности;
7) трошкове и упутства за измјену плана праћења параметара и спровођења корективних мјера и активности;
8) податке о предвиђеном времену трајања неусаглашености параметра.

(3) Правно лице које је предузетим мјерама постигло усаглашеност параметара за које је дато одобрење за неусаглашеност параметара, у року од три мјесеца по истеку рока одређеног одобрењем из члана 26 овог закона Министарству подноси извјештај о спровођењу корективних мјера, резултатима анализе на мјестима употребе воде за посљедњих шест мјесеци и план даљег праћења параметара за која је одобрена неусаглашеност.

Члан 28

(1) Ако предузетим мјерама у року из члана 27 став 1 овог члана правно лице није постигло усаглашеност параметара за које је дато одобрење за неусаглашеност, Министарству подноси захтјев за продужење рока за неусаглашеност параметара.

(2) Уз захтјев из става 1 овог члана, правно лице подноси извјештај о предузетим корективним мјерама, резултатима анализе на мјестима употребе воде за посљедњих шест мјесеци и планом даљег праћења параметара за које се тражи продужење рока за њихову неусаглашеност.

(3) Ако параметри незнатно одступају од МДК вриједности и не постоји ризик за здравље људи, Министарство може да продужи рок за неусаглашеност параметара на период до три године.

(4) Акт о одобравању продужења рока неусаглашености параметара на период до три године Министарство доставља органу надлежном за издавање водних аката, у року од мјесец дана од дана доношења.

(5) Акт из става 3 овог члана Министарство доставља Европској комисији у року од два мјесеца од дана доношења, са извјештајем о предузетим мјерама и разлозима због којих је одобрено продужење неусаглашености параметара.

***НАПОМЕНА**: Одредба члана 28 став 5 примјењиваће се од дана приступања Црне Горе Европској унији.*

Члан 29

(1) Ако у року из члана 28 став 3 овог закона правно лице предузетим корективним мјерама није постигло усаглашеност параметара за које је дато одобрење за неусаглашеност, може да поднесе Министарству захтјев за продужење одобрења за неусаглашеност параметара на период до три године.

(2) Уз захтјев из става 1 овог члана, правно лице подноси извјештај о предузетим корективним мјерама, резултатима анализе параметара на мјестима употребе воде за посљедњих шест мјесеци и планом даљег праћења параметара за које се тражи продужење рока за неусаглашеност.

(3) Захтјев за издавање одобрења из става 1 овог члана правно лице подноси у року од шест мјесеци прије истека одобрења из члана 28 став 3 овог закона, са извјештајем о резултатима анализа параметара и предузетим корективним мјерама у претходном периоду.

(4) Акт о одобравању неусаглашености параметара на основу захтјева из става 1 овог члана, Министарство доставља Европској комисији.

***НАПОМЕНА**: Одредба члана 29 став 4 примјењиваће се од дана приступања Црне Горе Европској унији.*

Члан 30

(1) Министарство и правна лица на својој интернет страници, а по потреби и путем других средстава јавне комуникације, објављују обавјештења о свим одобрењима из чл. 26 до 29 овог закона, мјерама које се предузимају, роковима и здравственим ризицима употребе воде, са посебним освртом о утицају на дјецу и остале осјетљиве категорије потрошача.

(2) Додатно обавјештавање јавности спроводе Институт и надлежне здравствене установе, уз савјетовање потрошача о предузимању мјера за заштиту здравља, ако је потребно.

(3) Обавјештавање из става 2 овог члана врши се када постоји очигледна опасност за здравље људи због неусаглашености параметара и садржи мјере које се могу предузети ради заштите здравља од негативних утицаја који су посљедица било каквог загађења воде.

(4) О одобрењима из чл. 26 до 29 овог закона која су дата правним лицима која снабдијевају више од 1.000 потрошача или им је дневна потрошња воде већа од 200 m^3, Министарство обавјештава орган надлежан за издавање водних аката, у року од 15 дана од дана издавања.

Члан 31

(1) Правно лице дужно је да сачини годишњи извјештај за претходну годину, о:

1) количини испоручене воде;
2) технологији обраде;
3) разводној мрежи;
4) контроли вриједности параметара из члана 5 овог закона;
5) предузетим мјерама у случају неусаглашености параметара; и
6) мјерама за побољшање квалитета воде и система за јавно водоснабдијевање.

(2) Извјештај из става 1 овог члана правно лице доставља Институту најкасније до 31. марта текуће године, за претходну годину о чему обавјештава јавност путем средстава јавне комуникације.

VIII. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 36

(1) Прописи за спровођење овог закона донијеће се у року од девет мјесеци од дана ступања на снагу овог закона.

(2) До доношења прописа из става 1 овог члана примјењиваће се прописи који су важили до ступања на снагу овог закона, ако нијесу у супротности за овим законом.

Члан 38

Лабораторије које су акредитоване у складу са Законом о акредитацији ("Службени лист ЦГ", бр. 54/09 и 43/15) дужне су да Министарству поднесу захтјев за добијање овлашћења, у смислу члана 14 овог закона, у року од три мјесеца од дана ступања на снагу овог закона.

Члан 39

Правна лица која обављају послове јавног водоснабдијевања дужна су да ускладе свој рад и организацију са одредбама овог закона у року од три мјесеца од дана доношења прописа из члана 36 став 1 овог закона.

Члан 41

Одредба члана 13 став 1 тачка 9, члана 23 став 3, члана 28 став 5 и члана 29 став 4 овог закона примјењиваће се од дана приступања Црне Горе Европској унији.

Члан 42

Даном ступања на снагу овог закона престаје да важи одредба члана 51 став 5 Закона о водама ("Службени лист РЦГ", број 27/07 и "Службени лист ЦГ", бр. 32/11, 48/15 и 52/16) у дијелу који се односи на воду за пиће.

*****

9.8. Закон о хидрометеоролошким пословима

("Сл.лист ЦГ", бр. 26/10 и 30/12 од 08.06.2012.)

I. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1

Овим законом уређују се хидрометеоролошки послови, начин њиховог вршења и друга питања од значаја за обављање хидрометеоролошке дјелатности.

IV. МЕТЕОРОЛОШКИ И ХИДРОЛОШКИ ОСМАТРАЧКИ СИСТЕМ

Члан 21

(1) Јединице локалне самоуправе, као и друга правна лица могу, у складу са потребама, о свом трошку, успостављати допунске мреже метеоролошких и/или хидролошких станица.

(2) Инструменти и уређаји који се користе у допунској мрежи метеоролошких и хидролошких станица морају испуњавати метеоролошке услове утврђене законом.

Члан 22 *("Сл.лист ЦГ", број 30/12)*

(1) Правна лица из члана 21 овог закона, која врше метеоролошка и/или хидролошка мјерења и осматрања, укључујући и мјерења квалитета вода и ваздуха, дужна су да обавијесте Завод о почетку обављања ових послова и њиховом садржају и трајању.

(2) Резултати мјерења и осматрања из става 1 овог члана обавезно се достављају на верификацију Хидрометеоролошком заводу.

(3) Подаци о резултатима мјерења и осматрања достављени на верификацију Хидрометеоролошком заводу својина су правних лица која су их прикупила.

VIII. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 30

Даном ступања на снагу овог закона престаје да важи Закон о хидрометеоролошким пословима од интереса за цијелу земљу ("Службени лист СФРЈ", бр. 18/88 и 63/90).

*

9.9. Закон о слатководном рибарству и аквакултури

("Сл. лист ЦГ", број 17/18 од 20.03.2018.)

I. ОСНВНЕ ОДРЕДБЕ

Предмет

Члан 1

Овим законом уређује се начин коришћења, заштите, очувања и улова риба, ракова, шкољки, жаба и других живих водених организама у риболовним водама, услови за аквакултуру и друга питања од значаја за слатководно рибарство.

IV . ЗАШТИТА И ОЧУВАЊЕ РИБА И ДРУГИХ ВОДЕНИХ ОРГАНИЗАМА

Учешће у трошковима порибљавања

Члан 23

(1) Приликом изградње нових акумулација, хидроцентрала, измјештања ријечних токова, санације корита, експлоатације шљунка и других сировина из риболовних вода, привредно друштво, предузетник и друго правно лице је дужно да у наредних пет година, од дана завршетка радова, у цјелости, финансира трошкове порибљавања, због угрожавање биодиверзитета на локацији на којој се изводе радови.

(2) Привредна друштва, предузетници и друга правна лица која користе риболовну воду за производњу електричне енергије или у друге сврхе или врше експлоатацију шљунка из риболовних вода, дужни су да учествују у трошковима порибљавања са 60% од укупних трошкова порибљавања.

(3) У трошковима порибљавања из става 2 овог члана, дужни су да учествују и корисник са 10%, локална самоуправа са 15% и Министарство са 15% од укупних трошкова порибљавања.

XI. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Престанак важења

Члан 85

Даном ступања на снагу овог закона престаје да важи Закон о слатководном рибарству ("Службени лист ЦГ", број 11/07).

Ступање на снагу

Члан 86

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном листу Црне Горе".

*

9.10. Закон о рударству

(„Сл.лист ЦГ“, број 65/08 од 29.10.2008.)

I. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1

Овим законом уређују се услови и начин експлоатације рудног богатства, рударска мјерења и рударски планови, стручна спрема радника који руководе техничким пословима при експлоатацији, мјере заштите на раду и мјере заштите животне средине при извођењу рударских радова као и друга питања од значаја за експлоатацију минералних сировина.

Члан 7

(1) Овај закон не примјењује се на вађење пијеска и шљунка на водном земљишту које не садрже примјесе других минералних сировина од општег интереса, као и на минералне сировине које се користе у љековите сврхе.

(2) Водно земљиште чине корита и обале водотока, језера, обалног мора, акумулације и других површинских вода у складу са законом којим се уређују воде.

III. ПЛАНИРАЊЕ У ОБЛАСТИ ЕКСПЛОАТАЦИЈЕ МИНЕРАЛНИХ СИРОВИНА

Члан 21 ст. 1 и 3

(1) Експлоатација минералних сировина се врши на основу Државног плана који се састоји од општег плана и плана експлоатације појединих минералних сировина.

(3) Државни план доноси Влада на период који није дужи од 10 година, а након прибављеног мишљења органа локалне управе на чијој територији је планирана експлоатација минералних сировина.

IV. ЕКСПЛОАТАЦИЈА МИНЕРАЛНИХ СИРОВИНА

1. Услови за експлоатацију минералних сировина

Члан 23

(1) Експлоатацију минералних сировина за добијање грађевинског материјала за сопствене потребе могу вршити власници земљишта без уговора о концесији на основу одобрења и под надзором надлежног органа локалне управе.

(2) Власници земљишта дужни су да по завршетку радова на експлоатацији минералних сировина, а најкасније у року од 30 дана од дана престанка експлоатације изврше санацију површина деградираних радовима из става 1 овог члана.

Члан 24

(1) Експлоатација минералних сировина (шљунак, пијесак и камен) које се користе за изградњу и одржавање локалних инфраструктурних објеката може се обављати без уговора о концесији на основу одобрења и под надзором надлежног органа локалне управе.

(2) Експлоатација из става 1 овог члана може се одобрити на површини земље без поступка минирања, осим за локације из чл. 7 и 63 овог закона.

(3) За експлоатацију минералних сировина из става 1 овог члана плаћа се накнада.

(4) Висину накнаде из става 3 овог члана утврђује надлежни орган локалне управе.

3. Одобрење за експлоатацију минералних сировина на експлоатационом пољу

Члан 36

(1) На експлоатационом пољу у коме се врши подземна експлоатација минералних сировина надлежни орган (орган управе надлежан за рударство) може одобрити површинску експлоатацију исте или друге минералне сировине, ако се површинском експлоатацијом не угрожава подземна експлоатација.

(2) Надлежни орган може, поред одобрења за површинску експлоатацију да, одобри и подземну експлоатацију исте или друге минералне сировине, ако се подземном експлоатацијом не угрожава површинска експлоатација.

(3) Прије издавања одобрења из ст. 1 и 2 овог члана надлежни орган прибавиће мишљење концесионара који врши експлоатацију минералне сировине.

Члан 37

Одобрење за експлоатацију доставља се и надлежном органу локалне управе на чијој се територији налази експлоатационо поље као и органу државне управе надлежном за послове уређења простора.

5. Одобрење за извођење радова

Члан 57 став 1

(1) Концесионар је дужан да обавијести надлежни орган, рударску инспекцију и надлежни орган локалне самоуправе о почетку извођења радова најкасније 15 дана прије почетка извођења радова и одреди лица која ће обављати послове техничког руковођења рударским радовима и стручног надзора на изградњи рударских објеката.

6. Одобрење за употребу рударских објеката

Члан 63

(1) На простору на коме се налазе градска насеља, јавне саобраћајнице, водоводи, гасоводи и нафтоводи, електрични водови високог напона, подручја извора минералних и термалних вода, споменици културе, природне ријеткости и гробља, као и на подручју које је проглашено заштићеним (национални паркови, заштићене шуме и др.) или њиховој непосредној близини не може се вршити експлоатација минералних сировина.

(2) Изузетно од става 1 овог члана, Влада може дозволити експлоатацију и на просторима, односно подручјима из става 1 овог члана, уз сагласност органа у чију надлежност спадају послови који се односе на те просторе, односно подручја и утврђивање мјера које се морају предузети ради заштите тих простора, односно подручја.

7. Обустављање експлоатационих радова

Члан 71

(1) Концесионар је дужан да у току и по завршетку извођења радова на експлоатацији минералних сировина, а најкасније у року од једне године од дана завршетка радова, приведе земљиште на експлоатационом пољу намјени према пројекту рекултивације земљишта, односно да предузме мјере заштите животне средине садржане у елаборату процјене утицаја на животну средину на који је од стране органа државне управе надлежног за послове заштите животне средине дата сагласност и заштите вода у складу са законом.

(2) О мјерама из става 1 овог члана извјештавају се Министарство (надлежно за рударство) и министарства надлежна за послове пољопривреде, водопривреде, заштите животне средине и надлежни орган локалне управе.

VII. ЗАШТИТНЕ МЈЕРЕ

Члан 110 став 3

(3) У случају удеса већих размјера или са тежим последицама, орган локалне управе може, на захтјев руководиоца акцијом спасавања или рударске инспекције, наредити и спровести мобилизацију потребног броја запослених, превозних средстава и ватрогасних јединица, уз накнаду трошкова од стране концесионара који је угрожен насталим удесом.

X. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 127

Ступањем на снагу овог закона престаје да важи Закон о рударству ("Службени лист РЦГ", број 28/93).

*****

9.11. Закон о ветеринарству

("Сл. лист ЦГ", бр. 30/12, 48/15, 52/16 и 43/18 од 03.07.2018.; Види други закон - 57/15)

I. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Предмет

Члан 1

(1) Овим законом уређују се услови и начин обављања ветеринарске дјелатности, здравствена заштита животиња, мјере ветеринарског јавног здравља, ветеринарска заштита животне средине, као и друга питања од значаја за обављање ветеринарске дјелатности.

(2) Организација и спровођење заштите здравља животиња, као и спровођење мјера ветеринарског јавног здравља од интереса је за Црну Гору.

VI. ОКУПЉАЊЕ И ПРОМЕТ ЖИВОТИЊА И РЕПРОДУКТИВНОГ МАТЕРИЈАЛА

Дозвола за окупљање животиња

Члан 81

(1) Окупљање животиња (изложбе, такмичења, јавне смотре и др.) може се вршити у објектима који испуњавају прописане услове.

(2) Изузетно од става 1 овог члана, изложбе, такмичења, јавне смотре и приредбе са путујућим животињама (циркуси, сајмови, путујући зоолошки вртови и сл.), као и продаја животиња ван објеката из става 1 овог члана може се вршити на основу дозволе коју издаје надлежни орган локалне управе, уз претходну сагласност Управе.

(3) Дозвола из става 2 овог члана мора бити видно истакнута приликом окупљања животиња из става 1 овог члана.

(4) Дјелатност зоолошког врта може да се обавља само у објектима који испуњавају услове у складу са прописима којима се уређује добробит животиња.

(5) У објекте и на мјеста из ст. 1 и 2 овог члана дозвољено је допремање само здравих животиња.

Карантин у унутрашњем промету

Члан 89

(1) Животиње у унутрашњем промету које не испуњавају услове из члана 82 овог закона смјештају се у карантин ради спровођења дијагностичког испитивања и вакцинације или упућују на клање.

(2) Карантин из става 1 овог члана мора:

1) бити ограђен и пројектован, односно изграђен на начин који онемогућава контакт смјештених животиња са другим животињама и узрочницима болести;
2) имати основне услове за смјештај и исхрану животиња, односно за смјештај особља запосленог у карантину.

(3) Управа рјешењем одређује мјесто и дужину трајања карантина у зависности од врсте животиња, као и поступак и мјере које ће се примјењивати у карантину из става 1 овог члана.

(4) Карантин из става 1 овог члана обезбјеђује јединица локалне самоуправе, а за потребе више јединица локалне самоуправе које су територијално повезане може се споразумом надлежних органа тих јединица обезбиједити карантин.

(5) Ближе услове за карантин из става 2 овог члана прописује Министарство.

(6) Трошкове карантина сноси држалац животиње, односно лице одговорно за пошиљку.

IX. НУС ПРОИЗВОДИ ЖИВОТИЊСКОГ ПОРИЈЕКЛА

3. Управљање нус производима животињског поријекла

Привремено чување нус производа

Члан 101

(1) Правно или физичко лице које послује са животињама, производима животињског поријекла и храном за животиње у објектима из чл. 83, 84, 112, 113 и 115 овог закона, у којима настају нус производи, дужно је да обезбиједи њихово привремено чување и отпремање у складу са прописом из члана 102 став 7 овог закона.

(2) Лица из става 1 овог члана могу да врше сакупљање, превоз, руковање, обраду, прераду, складиштење, промет, употребу и одлагање нус производа који настају у обављању дјелатности ако испуњавају прописане услове.

(3) Правно или физичко лице може да обавља послове сакупљања и превоза нус производа као претежну дјелатност ако испуњава услове утврђене овим законом.

(4) Лице из става 3 овог члана дужно је да обезбиједи редовно и потпуно преузимање и превоз лешева животиња и нус производа из објеката из става 1 овог члана.

Вршење послова

Члан 104

(1) Сакупљање, прераду или уништавање нус производа из објеката из члана 101 став 1 овог закона може да врши правно или физичко лице у складу са прописаним условима, коме се вршење послова повјери у складу са законом.

(2) Ближе техничке, стручне и организационе услове за обављање повјерених послова из става 1 овог члана прописује Министарство.

(3) Ако на подручју јединице локалне самоуправе није обезбијеђено сакупљање, прерада или уништавање нус производа, јединица локалне самоуправе је дужна да обезбиједи вршење тих послова на други начин, у складу са законом.

(4) Више јединица локалне самоуправе може споразумно обезбиједити вршење послова из става 3 овог члана, у складу са својим потребама.

Хигијеничарска служба

Члан 106

(1) Јединица локалне самоуправе обезбјеђује сакупљање животињских лешева са јавних површина ради прераде и уништавања организовањем хигијеничарске службе или ангажовањем правног лица из члана 101 став 3 овог закона.

(2) Ако јединица локалне самоуправе није обезбиједила сакупљање животињских лешева са јавних површина из става 1 овог члана, Влада може за вршење тих послова да одреди правно лице које испуњава услове прописане овим законом.

(3) Јединица локалне самоуправе дужна је да правном лицу из става 2 овог члана плаћа накнаду за сакупљање, превоз, прераду и уништавање лешева животиња и нус производа животињског поријекла.

XI. ИДЕНТИФИКАЦИЈА И РЕГИСТРАЦИЈА ЖИВОТИЊА

Вакцинација паса, мачака и питомих творова

Члан 110 *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 58/15 и 43/18)*

(1) Држалац паса, мачака и питомих творова дужан је да изврши вакцинацију паса, мачака и питомих творова против бјеснила и њихову идентификацију.

(2) Пси се идентификују најкасније 90 дана од дана рођења у складу са законом.

(3) Пси, мачке и питоми творови након идентификације уписују се у регистар кућних љубимаца који води Управа, а који је саставни дио централног регистра животиња.

(4) Након идентификације и вакцинације животиња из става 3 овог члана ветеринарска амбуланта или специјалистичка ветеринарска амбуланта или ветеринарска служба издаје идентификациони документ за некомерцијално кретање (у даљем тексту: пасош).

(5) Податке о идентификацији и вакцинацији животиња из става 3 овог члана ветеринарска амбуланта или специјалистичка ветеринарска амбуланта или ветеринарска служба уноси у регистар кућних љубимаца који води Управа.

(6) Накнаду за идентификацију, издавање пасоша и упис паса, мачака и питомих творова у регистар кућних љубимаца плаћа власник.

(7) Власник животиња из става 1 овог члана, дужан је да пријави набавку животиња ветеринарској амбуланти или специјалистичкој ветеринарској амбуланти или ветеринарској служби односно одјави животињу у случају губитка животиње (нестанка, продаје, поклона, угинућа) у року од 14 дана од дана насталог догађаја.

(8) Животиње које нијесу идентификоване или вакцинисане у складу са ставом 1 овог члана смјештају се у склониште за напуштене кућне љубимце о трошку власника, односно јединице локалне самоуправе ако власник није познат и са животињама смјештеним у склониште се поступа у складу са законом којим је уређена заштита добробити животиња.

(9) Начин идентификације, садржај и начин вођења регистра паса, мачака и питомих творова, издавања пасоша и висину накнаде из става 6 овог члана прописује Министарство.

XVI. ФИНАНСИРАЊЕ ЗДРАВСТВЕНЕ ЗАШТИТЕ ЖИВОТИЊА, НАКНАДЕ И ТРОШКОВИ

Накнада за сакупљање лешева и нус производа

Члан 157

Висину накнаде за сакупљање и одвожење лешева и нус производа животињског поријекла из члана 106 став 1 овог закона утврђује надлежни орган јединице локалне самоуправе.

XIX. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Престанак важења закона

Члан 170

Даном ступања на снагу овог закона престаје да важи Закон о ветеринарству ("Службени лист РЦГ", бр. 11/04 и 27/07) и одредба члана 82 Закона о измјенама и допунама закона којима су прописане новчане казне за прекршаје ("Службени лист ЦГ", број 40/11).

*****

9.12. Закон о дивљачи и ловству

(„Сл.лист ЦГ“, бр. 52/08 и 48/15 од 29.08.2015.)

I. ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1

Овим законом уређује се газдовање са дивљачи и ловство у Црној Гори.

Члан 4

(1) Дивљач је у државној својини.

(2) Дивљач у Црној Гори ужива посебну заштиту.

(3) Црна Гора материјално помаже заштиту и узгој дивљачи и унапрјеђивање ловства.

II. ПРОСТОРНЕ ЈЕДИНИЦЕ ЗА ПЛАНИРАЊЕ И УПРАВЉАЊЕ

2. Ловиште

Члан 13 ст. 4 и 5

(4) Ловишта са посебном намјеном оснивају се ради очувања и усмјеравања развоја популације дивљачи и њене животне средине у најочуванијим и најкарактеристичнијим природним подручјима Црне Горе.

(5) Стручне подлоге за оснивање ловишта са посебном намјеном припремају се у сарадњи са Ловачким савезом, институцијама из области заштите природе и надлежним органом локалне самоуправе.

III. ДОДЈЕЛА ЛОВИШТА НА КОРИШЋЕЊЕ

Члан 16 ст. 1 и 3

(1) Захтјев за додјелу ловишта на коришћење подноси се Министарству (надлежном за послове ловства).

(3) Уз захтјев за додјелу ловишта на коришћење доставља се и мишљење Ловачког савеза и надлежног органа локалне самоуправе.

Члан 20 ст. 1 и 2

(1) За коришћење ловишта корисник ловишта плаћа годишњу накнаду.

(2) Средства од накнаде из става 1 овог члана распоређују се:

- 30% средства јединици локалне самоуправе на чијој се територији ловиште налази;
- 35% Ловачком савезу за обављање послова од јавног интереса;
- 35% власницима земљишта без права лова, сразмјерно површини и бонитету земљишта обухваћеног ловним површинама ловишта.

Члан 22 ст. 1, 3 и 4 *(„Сл.лист ЦГ“, број 48/15)*

(1) Право коришћења ловишта Влада ће, на предлог Министарства, одузети...

(3) Иницијативу за покретање поступка за одузимање права коришћења ловишта може дати надлежни инспекцијски орган, Ловачки савез и надлежни орган јединице локалне самоуправе на чијој се територији налази ловиште.

(4) У случају одузимања права коришћења ловишта, корисник ловишта је дужан да накнади насталу штету осим у случају из става 1 тачка 6 овог члана.

IV. ПЛАНСКИ ДОКУМЕНТИ ЗА ГАЗДОВАЊЕ СА ДИВЉАЧИ

1. Програм развоја ловства

Члан 23 ст. 1 и 2

(1) У циљу планирања газдовања, развоја и унапрјеђивања ловства у Црној Гори, Влада, на предлог Министарства, доноси Програм развоја ловства за период од најмање 10 година.

(2) На нацрт Програма развоја ловства Министарство прибавља мишљење органа државне управе надлежног за заштиту животне средине, Ловачког савеза, надлежног органа јединице локалне самоуправе и институција из области заштите природе.

2. Ловна основа

Члан 24 став 1

(1) За свако ловиште доноси се ловна основа за период од 10 година.

Члан 25 *(„Сл.лист ЦГ“, број 48/15)*

(1) Ловну основу доноси корисник ловишта, уз претходно мишљење надлежног органа јединице локалне самоуправе и уз сагласност Министарства, у року од шест мјесеци од дана закључивања уговора о коришћењу ловишта, односно најкасније три мјесеца прије истека важности претходне основе.

(2) Ловна основа мора бити усклађена са програмом развоја ловства, основама газдовања шумама и другим планским документима.

3. Годишњи ловни план

Члан 31 ст. 1, 2 и 5

(1) За спровођење ловне основе корисник ловишта доноси годишњи ловни план.

(2) Сагласност на годишњи ловни план даје Министарство.

(5) Корисник ловишта дужан је да води евиденцију извршених радова и спроведених мјера предвиђених годишњим ловним планом и да, о извршеним радовима и предузетим мјерама у претходној ловној години, достави извјештај Министарству, Ловачком савезу, надлежном органу јединице локалне самоуправе за ловиште које се налази на њеној територији и институцијама из области заштите природе, најкасније до 15. априла текуће за протеклу ловну годину.

V. ЗАШТИТА И УЗГОЈ ДИВЉАЧИ

Члан 39 *(„Сл.лист ЦГ“, број 48/15)*

(1) Репродукцијом и узгајањем у објектима за контролисано гајење дивљачи-узгајалиштима могу се бавити привредна друштва, предузетници и друга правна лица по одобрењу надлежног органа локалне самоуправе и уз сагласност Министарства, које се даје по претходно прибављеном мишљењу органа државне управе надлежног за послове заштите животне средине и корисника ловишта.

(2) Репродукција и узгајање дивљачи из става 1 овог члана врши се на основу програма узгоја дивљачи.

(3) Програм узгоја дивљачи доносе привредна друштва, предузетници и друга правна лица на период од пет година, уз сагласност Министарства.

(4) Ближе прописе о начину и условима за узгајање у објектима из става 1 овог члана и садржини и начину израде програма узгоја дивљачи доноси Министарство, уз претходно мишљење министарства надлежног за послове заштите животне средине.

Члан 44

(1) За улов појединих врста дивљачи, које наносе штету ловишту, имовини правних лица и физичких лица, Министарство, надлежни орган локалне самоуправе или корисник ловишта могу установити награду.

(2) Актом о установљавању награде утврђује се нарочито: врста дивљачи за коју се установљава награда, услови, висина и начин додјељивања награде.

XIV. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 94

Ступањем на снагу овог закона престаје да важи Закон о ловству ("Службени лист РЦГ", број 47/99).

*****

9.13. Закон о морском рибарству и марикултури

(„Сл.лист ЦГ“, бр. 56/09 и 47/15 од 26.08.2015.)

I. ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1

(1) Морско рибарство, у смислу овог закона, је управљање живим ресурсима мора, а обухвата улов, сакупљање и заштиту риба и других морских организама на принципима одрживог развоја, у риболовном мору Црне Горе.

(2) Овим законом уређује се и марикултура.

(3) Рибе и други морски организми у риболовном мору Црне Горе, као добро од општег интереса, ужива посебну заштиту и користи се на начин и под условима утврђеним овим законом и другим прописима.

II. УПРАВЉАЊЕ ЖИВИМ РЕСУРСИМА МОРА

4. Стратегија развоја рибарства Црне Горе

Члан 8 став 1 и став 3 тачка 1

(1) Управљање живим ресурсима у риболовном мору и заштита морске средине, ради остваривања принципа из члана 5 овог закона, врши се у складу са Стратегијом развоја рибарства и аквакултуре Црне Горе (у даљем тексту: Стратегија).

(3) Министарство (надлежно за послове морског рибарства) је дужно да у поступку израде Стратергије, ради процјене планираног одрживог развоја кроз интеграцију заштите и унапређења животне средине и родне равноправности, оствари сарадњу нарочито са:

1) надлежним државним и локалним органима управе;

V. МОРСКИ РИБОЛОВ

Б. СПОРТСКО-РЕКРЕАТИВНИ РИБОЛОВ

Члан 59 ст. 1-4

(1) Спортско-рекреативним риболовом могу се бавити физичка лица која имају дозволу за спортско-рекреативни риболов.

(2) Образац дозволе за спортско-рекреативни риболов дистрибуира орган управе Савезу за спортски риболов на мору Црне Горе (у даљем тексту: Савез).

(3) Дозволу за спортско-рекреативни риболов издају спортско-риболовни клубови који су чланови Савеза.

(4) У општинама у којима није основан спортско-риболовни клуб који је члан Савеза, дозволу издаје орган локалне управе надлежан за послове спорта и рекреације.

Члан 61

(1) За обављање спортско-рекреативног риболова плаћа се накнада.

(2) Висину накнаде из става 1 овог члана утврђује Министарство.

(3) Средства остварена од накнада из става 1 овог члана, у висини од 80% приход су спортско риболовног клуба, односно органа управе који издаје дозволу, а у висини од 20% приход су Савеза.

(4) Спортско-риболовни клуб из става 3 овог члана и орган локалне управе из члана 59 став 4 овог закона дужан је да организује чуварску службу на одговарајућем дијелу риболовног мора на којем се обавља спортско-рекреативни риболов.

XII. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 128

Даном ступања на снагу овог закона престаје да важи Закон о морском рибарству ("Службени лист РЦГ", бр. 55/03).

*****

9.14. Закон о заштити добробити животиња

(„Сл.лист ЦГ“, бр. 14/08 и 47/15 од 26.08.2015.)

I. ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1 *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 47/15)*

Овим законом уређују се права, обавезе и одговорности правних и физичких лица за заштиту добробити животиња које се узгајају или држе за производњу од непотребног бола, патње или повреда, заштите при усмрћивању, клању и превозу, при обављању захвата на животињама и вршењу експеримената, као и друга питања од значаја за добробит животиња.

VI. ЗАШТИТА КУЋНИХ ЉУБИМАЦА

Оснивање склоништа за напуштене животиње (кућне љубимце)

Члан 27 став 1 тачка 2 и став 7

(1) Склониште за напуштене животиње (кућне љубимце) дужно је да:

2) организује самостално или у сарадњи са јединицама локалне самоуправе, сакупљање и превожење изгубљених и напуштених животиња до склоништа;

(7) Услове и начин држања кућних љубимаца, начин поступања са напуштеним и изгубљеним животињама (кућним љубимцима), начин збрињавања и контроле њиховог размножавања прописује надлежни орган локалне самоуправе.

Члан 28

(1) Ако није основано склониште за напуштене животиње (кућне љубимце) у складу са чланом 26 став 2 овог закона, његово оснивање и рад финансира једна или више јединица локалне самоуправе у складу са њиховим потребама.

(2) Сакупљање напуштених и изгубљених животиња организују и финансирају јединице локалне самоуправе.

VIII. УСЛОВИ ДРЖАЊА ЖИВОТИЊА У ЗООЛОШКИМ ВРТОВИМА, ПРИХВАТИЛИШТИМА, ОДНОСНО ОДГАЈАЛИШТИМА

Заштита животиња које се користе за циркуске и друге представе са животињама

Члан 35

(1) Изложбе, такмичења, циркуси и друге путујуће приредбе са животињама могу се организовати само ако не угрожавају живот и добробит животиња и не присиљавају животиње на понашање несвојствено врсти, односно ако су естетски прихватљиви и етички оправдани и не изврагавају руглу физичке и психичке особине животиња, а на основу дозволе коју издаје надлежни орган локалне управе.

(2) Забрањено је држање, односно репродукција и коришћење дивљих животиња за изложбе и такмичења.

(3) Надлежни орган локалне самоуправе, на основу захтјева, издаје дозволу за организовање изложби, такмичења, циркуских и других путујућих приредби са животињама, уз сагласност органа управе (надлежног за послове ветеринарства).

(4) Уз захтјев из става 3 овог члана прилаже се и доказ о обезбијеђеној локацији, подаци о врстама и броју животиња и подаци о времену одржавања изложби, такмичења и циркуских и других путујућих приредби са животињама.

XIII. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 55 став 2

(2) Јединице локалне самоуправе обезбједиће склоништа за животиње у року од двије године од дана ступања на снагу овог закона.

*

9.15. Закон о сточарству

("Сл.лист ЦГ", бр. 72/10 и 48/15 од 29.08.2015.)

I. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Предмет закона

Члан 1

(1) Овим законом уређују се начин и услови гајења домаћих животиња, начин доношења и спровођења одгајивачко-селекцијског програма, очување генетске варијабилности, промет приплодних животиња и генетичког материјала, права и обавезе субјеката у сточарству и друга питања од значаја за сточарство.

(2) Овај закон примјењује се на гајење: говеда, бивола, оваца, коза, копитара, свиња, живине, крзнашица, кунића и пчела (у даљем тексту: домаће животиње).

III. ОДГАЈИВАЧКО-СЕЛЕКЦИЈСКИ ПРОГРАМ, УНАПРИЈЕЂИВАЊЕ И ОЧУВАЊЕ ОСОБИНА ДОМАЋИХ ЖИВОТИЊА

Природни припуст

Члан 24

(1) Мушко приплодно грло (приплодњак) намијењено за природни припуст, на подручјима гдје је доступно вјештачко осјемењивање, може се користити само на сопственој фарми, односно стаду, осим у случају пастува и нераста.

(2) На подручју на којем је обухват вјештачког осјемењивања недовољан или га уопште нема дозвољено је коришћење одабраних (лиценцираних) приплодњака на већем броју стада.

(3) За природни припуст из става 2 овог члана може се користити само приплодњак који је уписан у матичну књигу и одабран у складу са одгајивачко - селекцијским програмом из члана 16 овог закона.

(4) Одабир приплодњака за природни припуст (лиценцирање) врши комисија коју чини: представник овлашћене установе одговорне за спровођење одгајивачко-селекцијског програма на том подручју, представник органа локалне управе надлежног за област пољопривреде и ветеринар из ветеринарске амбуланте којој је додијељено вршење јавних послова на том подручју, у складу са законом којим се уређује заштита здравља животиња.

(5) Одредбе ст. 1, 2 и 3 овог члана не примјењују се на живину, куниће, пчеле, магарце, крзнашице.

X. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Престанак важења закона

Члан 60

Даном ступања на снагу овог закона престаје да важи Закон о мјерама за унапрјеђивање сточарства ("Службени лист РЦГ", бр. 4/92 и 59/92).

***

10. РАД, ЗДРАВСТВО И СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА

10.1. Закон о раду

(„Сл.лист ЦГ“, број 74/19 од 30.12.2019.)

I. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Предмет

Члан 1

Права и обавезе запослених из радног односа, односно по основу рада, начин и поступак њиховог остваривања уређују се овим законом, колективним уговором и уговором о раду.

Примјена закона

Члан 2

(1) Овај закон примјењује се на запослене који раде на територији Црне Горе код домаћег или страног правног или физичког лица, као и на запослене који су упућени на рад у иностранство од стране послодавца са сједиштем у Црној Гори, ако посебним законом није другачије одређено.

(2) Овај закон примјењује се и на запослене у државним органима, органима државне управе, јединицама локалне самоуправе и јавним службама, ако посебним законом није другачије одређено.

(3) Овај закон примјењује се и на запослене странце који раде код послодавца на територији Црне Горе, ако посебним законом није другачије одређено.

(4) Овај закон примјењује се и на физичка лица која се баве привредном дјелатношћу ради стицања добити, а ту дјелатност не обављају за рачун другога.

(5) Одредбе овог закона које се односе на забрану дискриминације примјењују се на запослене из ст. 1 до 4 овог члана и посебним законом не могу бити другачије одређене.

II. ЗАСНИВАЊЕ РАДНОГ ОДНОСА

Сметње за заснивање радног односа

Члан 21

(1) Уговор о раду се не може закључити са лицем које има закључен уговор о раду са пуним, односно скраћеним радним временом.

(2) Са лицем којем је правноснажном судском одлуком забрањен рад на одређеним пословима не може да се закључи уговор о раду на радном мјесту које подразумијева обављање тих послова.

(3) Уговор о раду за обављање послова који подразумијевају рад са дјецом не може да се закључи са лицем које је правноснажно осуђивано за кривична дјела против полне слободе.

(4) Уговор о раду за обављање послова у домаћинству не може да се закључи са члановима уже породице.

(5) Чланом уже породице у смислу става 4 овог члана сматрају се: супружник, дјеца (брачна, ванбрачна, усвојена и пасторчад), родитељи и усвојиоци.

(6) Запослени коме је исплаћена отпремнина по основу споразумног престанка радног односа у привредном друштву, јавној установи и другој јавној служби, чији је већински власник држава, односно јединица локалне самоуправе или држава, односно јединица локалне самоуправе има учешће у капиталу, не може да заснује радни однос у привредном друштву, у јавној установи и другој јавној служби, државном органу и органу државне управе и органу и служби јединице локалне самоуправе, у периоду од пет година од дана исплате отпремнине.

(7) Запослени коме је исплаћена отпремнина по основу престанка потребе за његовим радом у привредном друштву, јавној установи и другој јавној служби, чији је већински власник држава, односно јединица локалне самоуправе или држава, односно јединица локалне самоуправе има учешће у капиталу, осим запосленог који је лице са инвалидитетом, не може да заснује радни однос у привредном друштву, у јавној установи и другој јавној служби, државном органу и органу државне управе и органу и служби јединице локалне самоуправе у периоду од године дана од дана исплате отпремнине.

(8) Послодавац из ст. 6 и 7 овог члана дужан је да Заводу за запошљавање Црне Горе (у даљем тексту: Завод за запошљавање) и органу управе надлежном за управљање кадровима достави податке о запосленима којима је исплаћена отпремнина.

(9) Ограничење из ст. 6 и 7 овог члана не односи се на запосленог који врати цјелокупни износ исплаћене отпремнине.

Пријављивање и јавно оглашавање

Члан 24

(1) Послодавац је дужан да слободно радно мјесто пријави Заводу за запошљавање, на начин и по поступку утврђеним посебним законом.

(2) Завод за запошљавање је дужан, на захтјев послодавца, да слободно радно мјесто јавно огласи, у складу са посебним законом.

(3) Изузетно од става 2 овог члана, Завод за запошљавање је дужан да јавно огласи слободно радно мјесто у привредном друштву, јавној установи и другој јавној служби, чији је оснивач или већински власник држава, односно јединица локалне самоуправе, у складу са посебним законом.

(4) Под слободним радним мјестом, у смислу става 1 овог члана и члана 23 овог закона, не сматрају се случајеви:

1) када постоји потреба да се послије истека претходног уговора о раду закључи нови уговор о раду са истим запосленим;
2) када постоји потреба да се запослени распореди на друго радно мјесто код истог послодавца;
3) преузимања запосленог на основу споразума послодаваца, уз његову сагласност;
4) преузимања запослених у случају промјене послодавца из члана 108 овог закона.

(5) Обавеза из става 3 овог члана не односи се на физичка лица у спорту, у складу са посебним законом.

(6) У случају из ст. 2 и 3 овог члана јавни оглас не може да траје краће од три дана.

Распоред радног времена

Члан 67

(1) Одлуку о распореду радног времена, почетку и завршетку рада, прерасподјели радног времена, скраћеном радном времену и увођењу прековременог рада доноси послодавац.

(2) Послодавац, одлуку из става 1 овог члана, доноси водећи рачуна о потребама запосленог, зависно од врсте посла које обавља, и да обезбјеђује услове на раду који не доводе до повреда на раду, професионалних болести и болести у вези са радом који стварају претпоставке за пуну физичку и психичку заштиту запослених.

(3) Послодавац је дужан да донесе писану одлуку о распореду радног времена запослених и њихов распоред по смјенама, ако је код тог послодавца рад организован по смјенама.

(4) Послодавац је дужан да, о одлуци из става 3 овог члана, обавијести запослене на одговарајући начин (путем огласне табле или електронским путем) најмање седам дана унапријед, осим у случајевима хитне и неодложне потребе за радом.

(5) Одлуком надлежног државног органа, односно органа јединице локалне самоуправе утврђује се распоред, почетак и завршетак радног времена у одређеним дјелатностима и на одређеним пословима.

VIII. ПРЕСТАНАК РАДНОГ ОДНОСА

Споразумни престанак радног односа

Члан 165

(1) Радни однос може да престане споразумом послодавца и запосленог.

(2) Споразум из става 1 овог члана закључује се у писаној форми.

(3) Споразумом из става 2 овог члана одређује се и дан престанка радног односа.

(4) У случају споразумног престанка радног односа послодавац може запосленом да исплати отпремнину.

(5) Споразум из става 2 овог члана производи правно дејство од дана овјере код нотара, суда или органа локалне управе.

IX. КОЛЕКТИВНИ УГОВОРИ

Учесници у закључивању колективних уговора

Члан 184

(1) Општи колективни уговор закључују надлежни орган репрезентативне организације синдиката Црне Горе, надлежни орган репрезентативног удружења послодаваца Црне Горе и Влада.

(2) Грански колективни уговор у грани дјелатности, групи, односно подгрупи дјелатности закључују:

1) у области привреде - надлежни орган репрезентативног удружења послодаваца и надлежни орган репрезентативне организације синдиката;
2) за привредна друштва чији је оснивач или већински власник држава - надлежни орган репрезентативног удружења послодаваца и надлежни орган репрезентативне организације синдиката и Влада, а за друга привредна друштва репрезентативна организација синдиката и оснивач;
3) за јавне установе и јавне службе чији је оснивач држава - репрезентативна организација синдиката и Влада, а за друге јавне установе и јавне службе репрезентативна организација синдиката и оснивач;
4) за организације обавезног социјалног осигурања - репрезентативна организација синдиката и Влада;
5) за државне органе и организације и органе локалне самоуправе - репрезентативна организација синдиката и Влада;
6) за спортске субјекте, на нивоу гране - репрезентативна организација синдиката и Влада, односно репрезентативна организација синдиката, кровна асоцијација спортова и Влада, на нивоу групе, односно подгрупе дјелатности;
7) за лица која самостално обављају умјетничку или другу културну дјелатност - репрезентативни синдикат умјетника и орган државне управе надлежан за послове културе.

(3) Колективни уговор код послодавца закључује надлежни орган код послодавца и репрезентативна организација синдиката.

(4) Колективни уговор код послодавца у привредном друштву, установи или другој јавној служби, чији је оснивач држава, односно локална самоуправа закључују репрезентативне организације синдиката, директор и надлежни орган управљања.

XII. РАДНА КЊИЖИЦА

Радна књижица као јавна исправа

Члан 204

(1) Запослени има радну књижицу.

(2) Радна књижица је јавна исправа.

(3) Садржину радне књижице, поступак издавања, начин уписивања података, поступак замјене и издавање нових радних књижица, начин вођења регистра издатих радних књижица и образац радне књижице прописује Министарство.

(4) Радну књижицу издаје надлежни орган локалне управе.

XV. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Доношење прописа

Члан 214

(1) Прописи за спровођење овог закона донијеће се у року од шест мјесеци од дана ступања на снагу овог закона.

(2) До доношења прописа из става 1 овог члана примјењиваће се досадашњи прописи, уколико нијесу у супротности са овим законом.

Закључивање Општег колективног уговора

Члан 216

(1) Општи колективни уговор у складу са овим законом закључиће се у року од једне године од дана ступања на снагу овог закона.

(2) Одредбе Општег колективног уговора које важе на дан ступања на снагу овог закона, примјењиваће се до истека рока из става 1 овог члана, осим одредби чл. 4, 5, 6, 7, 12, 13, 14, 15, 16, 35, 37 став 1 тачка 4 и чл. 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56 и 57 које престају да важе даном ступања на снагу овог закона.

(3) Закључивањем колективног уговора из става 1 овог члана, односно истеком рока за његово закључивање, престаје да важи Општи колективни уговор ("Службени лист ЦГ", бр. 14/14 и 39/16).

Престанак ранијег закона

Члан 219

Даном ступања на снагу овог закона престаје да важи Закон о раду ("Службени лист ЦГ", бр. 49/08, 59/11, 66/12 и 31/14).

*****

10.2. Закон о запошљавању и остваривању права из осигурања од незапослености

(„Сл.лист ЦГ“, бр. 14/10, 45/12, 61/13 и 52/16 од 9.8.2016.)

I. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Предмет

Члан 1

Запошљавање и права из осигурања од незапослености остварују се у складу са овим законом.

IV. АКТИВНА ПОЛИТИКА ЗАПОШЉАВАЊА

Јавни рад

Члан 41

Јавни рад је рад који се организује у циљу запошљавања на одређено вријеме, приоритетно теже запошљивих лица, ради очувања и унапрјеђења њихових радних способности, као и остваривања одређеног јавног интереса.

Организовање јавног рада

Члан 42

(1) Јавни рад се организује на државном и локалном нивоу.

(2) Влада, односно надлежни орган локалне самоуправе утврђује дјелатности у којима ће се спроводити јавни рад, вријеме трајања јавног рада и његово финансирање.

(3) Извођач јавног рада је послодавац којег бира Завод *(за запошљавање Црне Горе)*, на основу јавног конкурса.

(4) Послодавац из става 3 овог члана са незапосленим лицем закључује уговор о раду на одређено вријеме.

X. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Престанак важења

Члан 74

Даном ступања на снагу овог закона престаје да важи Закон о запошљавању ("Службени лист РЦГ", бр. 5/02, 79/04 и "Службени лист ЦГ", број 21/08).

*

10.3. Закон о професионалној рехабилитацији и запошљавању лица са инвалидитетом

(„Сл.лист ЦГ“, бр. 49/08, 73/10, 39/11 и 55/16 од 17.08.2016.)

I. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Предмет

Члан 1

(1) Овим законом уређује се начин и поступак остваривања права на професионалну рехабилитацију лица са инвалидитетом, мјере и подстицаји за њихово запошљавање, начин финансирања и друга питања од значаја за професионалну рехабилитацију и запошљавање лица са инвалидитетом.

(2) Лица са инвалидитетом остварују право на професионалну рехабилитацију и запошљавање, на начин и под условима прописаним законом, колективним уговором, потврђеним и објављеним међународним уговорима и опште прихваћеним правилима међународног права.

Дефиниције појмова

Члан 11 тачка 1 *(„Сл.лист ЦГ“, број 39/11)*

Поједини изрази у овом закону имају сљедеће значење:

1) послодавац је правно или физичко лице и органи и организације које се финансирају из буџета Црне Горе и локалне самоуправе.

V. ПОСЕБНЕ ОРГАНИЗАЦИЈЕ

Установа за професионалну рехабилитацију

Члан 24

(1) За организовање и извођење професионалне рехабилитације може се основати јавна установа, у складу са законом.

(2) Установу из става 1 овог члана може основати држава, јединица локалне самоуправе и друга правна и физичка лица.

(3) Средства за рад установе из става 1 овог члана обезбјеђује оснивач.

Радни центар

Члан 25

(1) За запошљавање и радно - терапеутске активности у оквиру хабилитације и рехабилитације лица са инвалидитетом, посебно са тешким инвалидитетом, која се не могу запослити нити одржати запослење под општим нити под посебним условима, може се основати радни центар као установа за заштиту тих лица.

(2) Радни центар може основати јединица локалне самоуправе, Завод (за запошљавање Црне Горе), центар за социјални рад и једно или више правних и физичких лица.

Заштитна радионица

Члан 31

(1) За запошљавање и рад лица са инвалидитетом може се основати заштитна радионица.

(2) Заштитна радионица се може основати као облик обављања привредне дјелатности, у складу са посебним законом, под условом да запошљава најмање 51% лица са инвалидитетом од укупног броја запослених.

(3) Заштитну радионицу може основати јединица локалне самоуправе, привредно друштво, предузетник, Завод, невладина организација лица са инвалидитетом, удружење послодаваца, синдикат и друго правно и физичко лице.

(4) Ако заштитну радионицу оснивају два или више оснивача, њихова међусобна права и обавезе уређују се посебним уговором.

VII. ФОНД

Организација и средства Фонда

Члан 38 став 1 и став 2 тачка 3

(1) Фонд *(за професионалну рехабилитацију и запошљавање лица са инвалидитетом)* се организује у Заводу.

(2) Средства Фонда обезбјеђују се из:

3) буџета јединице локалне самоуправе на чијој територији лице са инвалидитетом има пребивалиште;

*****

10.4. Закон о волонтерском раду

("Сл.лист ЦГ", бр. 26/10, 31/10, 14/12 и 48/15 од 29.08.2015.)

I. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Предмет

Члан 1

Волонтерски рад обавља се под условима и на начин прописан овим законом.

Организатор волонтерског рада

Члан 5 *(„Сл.лист ЦГ“, број 48/15)*

Организатор волонтерског рада може бити: државни орган, орган државне управе, локалне самоуправе, установа из области социјалне и дјечје заштите, здравствене заштите, културе, спорта, вјерска заједница, домаћа и међународна невладина организација регистрована у Црној Гори, као и друга домаћа и страна правна лица чији циљ није стицање или повећање добити, у складу са овим законом и преузетим међународним обавезама.

IV. РАЗВОЈ И ПРАЋЕЊЕ ВОЛОНТЕРИЗМА

Стратегија развоја волонтеризма

Члан 24

(1) Улога и значај волонтерског рада, дугорочни циљеви, приоритети развоја и мјере за њихово остваривање утврђују се Стратегијом развоја волонтеризма.

(2) Стратегију развоја волонтеризма доноси Влада Црне Горе на период од пет година.

(3) У складу са стратегијом из става 1 овог члана доносе се програми развоја волонтеризма на локалном нивоу.

Волонтерска књижица

Члан 29

(1) Волонтер има волонтерску књижицу.

(2) Образац волонтерске књижице прописује орган државне управе надлежан за послове рада (у даљем тексту: министарство).

(3) Волонтерску књижицу издаје надлежни орган локалне управе.

V. ЕВИДЕНЦИЈА И НАДЗОР

Евиденција о волонтерском раду

Члан 31

(1) Организатор волонтерског рада дужан је да води евиденцију о закљученим уговорима о волонтерском раду и о томе обавјештава Завод (за запошљавање Црне Горе), односно волонтерски сервис, у року од 10 дана од дана престанка волонтерског рада.

(2) Начин и поступак вођења евиденције из става 1 овог члана уређује министарство.

VI. ПРЕЛАЗНА И ЗАВРШНА ОДРЕДБА

Доношење прописа

Члан 35

Прописи из чл. 29 и 31 овог закона донијеће се у року од 60 дана од дана ступања на снагу овог закона.

*

10.5. Закон о штрајку

(„Сл.лист РЦГ“, бр. 43/03 и 71/05 и „Сл.лист ЦГ“, бр. 49/08 од 15.08.2008.)

Појам штрајка и слобода одлучивања

Члан 1 *(Одлука УС РЦГ број 61/2004-6)*

(1) Штрајк је прекид рада који запослени организују ради заштите својих професионалних и економских интереса.

(2) Запослени слободно одлучују о свом учешћу у штрајку.

Штрајк у одређеним дјелатностима

Члан 9 *(„Сл.лист ЦГ“, број 49/08)*

(1) У дјелатности од јавног интереса или у дјелатности чији би прекид рада због природе посла, могао да угрози живот и здравље људи или да нанесе штету великих размјера право на штрајк запослених може се остварити ако се испуне и посебни услови утврђени овим законом.

(2) Дјелатност, у смислу става 1 овог члана, јесте дјелатност коју обавља послодавац у области: електропривреде, водопривреде, саобраћаја, ПТТ услуга, информисања (радио и телевизија), комуналних дјелатности (производња и снабдијевање водом, одношење смећа, производња, дистрибуција и снабдијевања енергената др.), заштите од пожара, производња основних прехрамбених производа, здравствене и ветеринарске заштите, просвјете, културе, друштвене бриге о дјеци и социјалне заштите.

(3) Од јавног интереса, у смислу овог закона, јесу и дјелатности од посебног значаја за одбрану и безбједност Црне Горе утврђене у складу са законом; послови неопходни за извршавање обавеза утврђених међународним уговорима, као и дјелатности чији би прекид рада по природи посла, у складу са посебним законом, могао да угрози живот и здравље људи или да нанесе штету великих размјера.

(4) Уколико се штрајк у дјелатности из ст. 2 и 3 овог члана организује у дијелу послодавца, обавеза испуњавања и посебних услова у погледу остваривања права на штрајк запослених примјењује се само на тај организациони дио.

Минимум процеса рада

Члан 10 *(Одлука УС РЦГ 61/04-6 и „Сл.лист РЦГ“, број 71/05)*

(1) Запослени који обављају дјелатност из члана 9 овог закона могу почети штрајк, ако се обезбиједи минимум процеса рада који обезбјеђује сигурност људи и имовине или је незамјењив услов живота и рада грађана или рада другог послодавца, односно правног лица или предузетника који обавља привредну или другу дјелатност или услугу.

(2) Минимум процеса рада, у смислу става 1 овог члана, утврђује се зависно од природе дјелатности, степена угрожености живота и здравља људи и других околности значајних за остваривање потреба грађана, послодаваца и других субјеката (годишње доба, туристичка сезона, школска година и др.).

(3) Минимум процеса рада и начин његовог обезбјеђивања у складу са критеријумима из става 2 овог члана утврђује оснивач, односно послодавац.

(4) Приликом утврђивања минимума процеса рада, у смислу става 2 овог члана, оснивач, односно послодавац дужан је да прибави мишљење надлежног органа овлашћене организације синдиката или више од половине запослених код послодавца, ради постизања споразума.

(5) Запослене који су дужни да раде за вријеме штрајка ради обезбјеђивања минимума процеса рада одређују директор, односно извршни директор и штрајкачки одбор, најкасније пет дана прије почетка штрајка.

Најава штрајка

Члан 11

У дјелатностима из члана 9 овог закона штрајк се најављује послодавцу, оснивачу, надлежном државном органу, односно надлежном органу локалне самоуправе, најкасније 10 дана прије почетка штрајка, достављањем одлуке о ступању у штрајк и изјаве о начину обезбјеђивања минимума процеса рада у складу са чланом 10 став 1 овог закона.

*

10.6. Закон о здравственој заштити

("Сл.лист ЦГ", бр. 3/16, 39/16, 2/17, 44/18 и 82/20 од 06.08.2020.; Види Закон - 24/19)

I. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1 *(„Сл.лист ЦГ“, број 2/17)*

Овим законом се уређују организација, спровођење и пружање здравствене заштите, права и дужности грађана у остваривању здравствене заштите, права и обавезе здравствених радника и здравствених сарадника, друштвена брига за здравље грађана, квалитет здравствене заштите, као и друга питања од значаја за функционисање здравствене заштите.

III. ДРУШТВЕНА БРИГА ЗА ЗДРАВЉЕ ГРАЂАНА

Члан 14

(1) Јавни интерес у области здравствене дјелатности, односно друштвена брига за здравље грађана, обухвата мјере економске и социјалне политике којима се стварају услови за спровођење здравствене заштите, услови за очување и унапређење здравља грађана, као и мјере којима се усклађује функционисање и развој здравствене дјелатности.

(2) Друштвена брига за здравље грађана се обезбјеђује на нивоу државе и општине, Главног града и Пријестонице (у даљем тексту: општина), као и на нивоу послодавца.

Члан 18

(1) Општина у оквиру својих права и дужности учествује у обезбјеђивању услова за остваривање примаме здравствене заштите на својој територији, на начин што:

1) прати стање, иницира и предлаже мјере у области примарне здравствене заштите;
2) учествује у планирању и спровођењу развоја примарнее здравствене заштите која је од непосредног интереса за грађане, у складу са овим законом;
3) учествује у управљању здравственом установом чији је оснивач држава, у складу са овим законом;
4) предузима активности за унапређење примарне здравствене заштите, у складу са овим законом.

(2) Општина може да учествује у финансирању дијела трошкова примарне здравствене заштите - за вријеме туристичке сезоне, у складу са уговором који закључи са здравственом установом.

V. ОРГАНИЗОВАЊЕ ЗДРАВСТВЕНЕ ДЈЕЛАТНОСТИ

3. Оснивање здравствене установе

Члан 58 *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 2/17 и 82/20)*

(1) Оснивач здравствене установе може бити држава, општина, домаће и страно правно и физичко лице.

(2) Изузетно од става 1 овог члана, држава оснива здравствене установе на терцијарном нивоу здравствене заштите, установе које обављају дјелатност трансфузије крви, типизацију, узимање и пресађивање људских органа, ткива и ћелија, дјелатност превентивног и епидемиолошког надзора над заразним болестима и хитне медицинске помоћи.

(3) Ограничење из става 2 овог члана не односи се на оснивање установа које у оквиру своје дјелатности пружају поједине услуге терцијарног нивоа здравствене заштите, као и на облике пружања здравствене заштите у оквиру јавно-приватног партнерства.

Члан 60

Када је оснивач здравствене установе држава, односно општина, акт о оснивању доноси Влада, односно надлежни орган општине.

Члан 63

(1) Оснивач здравствене установе сноси стварне трошкове који настају у поступку оснивања те установе, у складу са законом.

(2) Средства из става 1 овог члана уплаћују се у буџет Црне Горе.

Члан 64

Одредбе чл. 61, 62 и 63 овог закона примјењују се и у случају проширења или промјене дјелатности здравствене установе.

Члан 67

(1) Здравствена установа чији је оснивач држава, односно општина, може грађанима да понуди, у оквиру утврђених стандарда, посебне услове пружања здравствене заштите у погледу кадра, смјештаја, његе и времена, на начин и под условима које утврди Министарство.

(2) Здравствена установа из става 1 овог члана, дужна је да од Министарства прибави одобрење за пружање здравствене заштите на начин из става 1 овог члана.

(3) Грађанин који се опредијели за коришћење здравствене заштите на начин из става 1 овог члана, сноси трошкове посебних услова пружања здравствене заштите.

Члан 69

(1) На статут и акт о унутрашњој организацији и систематизацији радних мјеста здравствене установе чији је оснивач држава, односно општина, сагласност даје Министарство, односно надлежни орган општине.

(2) Ако у здравственој установи функцију органа управљања врши директор, статутом те здравствене установе утврђују се акти на које Министарство даје сагласност.

4. Органи здравствене установе

Члан 70 став 1

(1) Органи здравствене установе су одбор директора и директор.

Члан 72 *(„Сл.лист ЦГ“, број 2/17)*

(1) У здравственој установи чији је оснивач држава одбор директора именује и разрјешава Влада, на предлог Министарства.

(2) У одбор директора здравствене установе из става 1 овог члана, која обавља здравствену дјелатност за територију више општина, именује се представник којег споразумно одреде те општине.

(3) Члана одбора директора из става 2 овог члана предлаже надлежни орган општине, у складу са статутом општине.

(4) Мандат чланова одбора директора здравствене установе чији је оснивач држава траје четири године.

Члан 74 ст. 2 и 3

(2) Директора здравствене установе чији је оснивач општина, именује надлежни орган општине, на основу јавног конкурса и на основу поднесеног програма.

(3) Директор здравствене установе из ст. 1 и 2 овог члана, именује се на период од четири године.

Члан 85 *(„Сл.лист ЦГ“, број 2/17)*

Средства за рад здравствене установе обезбјеђују се:

1) од оснивача, у складу са актом о оснивању;
2) из буџета Црне Горе, преко Фонда;
3) из буџета општине;
4) од правних и физичких лица под условима одређеним законом, актом о оснивању и статутом здравствене установе;
5) из средстава добровољног осигурања;
6) из других извора, у складу са законом.

Члан 86

Право на стицање средстава која се обезбјеђују преко Фонда имају здравствене установе, чији је оснивач држава, односно општина, правно или физичко лице, у складу са овим законом и законом којим се уређује здравствено осигурање.

IX. УТВРЂИВАЊЕ УЗРОКА СМРТИ

Члан 167

(1) Са дјеловима људског тијела који су хируршким захватом или на други начин одстрањени поступа се на начин који прописује Министарство, уз сагласност надлежног органа општине.

(2) За сваки хируршки одстрањени дио људског тијела обавезно се врши патоморфолошка и хистолошка обрада.

Члан 184

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном листу Црне Горе".

*****

10.7. Закон о заштити становништва од заразних болести

("Сл. лист ЦГ", бр. 12/18 и 64/20 од 02.07.2020.)

I. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1

Овим законом прописује се заштита становништва од заразних болести у Црној Гори, мјере за њихово спрјечавање, сузбијање и искорјењивање, спровођење епидемиолошког надзора, надлежни субјекти за њихово спровођење, начин обезбјеђивања средстава за њихово спровођење, вршење надзора над извршавањем овог закона, као и друга питања од значаја за заштиту становништва од заразних болести.

III. НАДЛЕЖНОСТИ

Члан 14

У обезбјеђивању и спровођењу заштите становништва од заразних болести учествују: органи државне управе и органи локалне управе; здравствене установе и друга правна лица која пружају услуге здравствене заштите у складу са посебним законом; здравствени радници и здравствени сарадници; организације здравственог осигурања; васпитно-образовне, спортске и друге установе и организације у којима се обављају услужне дјелатности; правна лица и предузетници; хуманитарне, вјерске и друге организације, заједнице и удружења и грађани.

Члан 18 став 4

(4) Надлежна здравствена установа је дужна да о кретању заразних болести обавјештава Институт, надлежне органе локалне управе и друге субјекте, у циљу раног упозорења и размјене информација.

IV. МЈЕРЕ ЗА СПРЈЕЧАВАЊЕ И СУЗБИЈАЊЕ ЗАРАЗНИХ БОЛЕСТИ

1. Опште мјере

Члан 22

(1) Опште мјере су:

1) здравствено образовање становништва и одређених категорија запослених;
2) обезбјеђивање адекватних санитарно-техничких и хигијенских услова у објектима под санитарним надзором и другим затвореним и отвореним јавним мјестима;
3) микробиолошка контрола чистоће у објектима под санитарним надзором: површина и опреме, уређаја, прибора, руку запослених, превозних средстава;
4) обезбјеђивање здравствено исправне воде за пиће у објектима јавног водо-снабдијевања, воде за потребе хемодијализе, за санитарно-хигијенске и рекреативне потребе и других вода од јавноздравственог интереса, као и санитарне заштите изворишта;
5) обезбјеђивање безбједне хране, предмета опште употребе, као и прописаних услова за њихову производњу и промет, у складу са законом;
6) уклањање људских излучевина, лешева, органа и ткива, отпадних вода и других отпадних материја и нуспроизвода животињског поријекла, на начин и под условима који не угрожавају здравље становништва, у складу са законом;
7) спровођење мјера превентивне дезинфекције, дезинсекције и дератизације у насељеним мјестима, затвореним и отвореним јавним мјестима, стамбеним објектима, средствима јавног саобраћаја, објектима под санитарним надзором и њиховој непосредној околини, у складу са овим законом.

(2) Ближе услове за учесталост контроле и нормативе микробиолошке чистоће у објектима под санитарним надзором прописује Министарство.

(3) Дезинфекција као општа мјера подразумијева свакодневну и сталну дезинфекцију руку, прибора, предмета, опреме, радних површина и санитарних просторија у свим објектима који подлијежу санитарном надзору, а дужни су да је спроводе корисници површина, просторија или објеката из става 1 тачка 2 овог члана, као континуирани свакодневни процес у одржавању хигијене и у објектима у којима се припрема, производи, чува или послужује храна у складу са законом којим се уређује безбједност хране;

(4) Дезинсекција и дератизација као превентивна општа мјера спроводи се најмање два пута годишње у свим насељеним мјестима као прољећна и јесења дезинсекција и дератизација, и дужни су да је спроводе, орган локалне управе за своје подручје, власници приватних посједа као и лица која обављају пословну дјелатност.

(5) Брод који обавља међународна путовања, а био је загађен глодарима, мора да има потврду о извршеној дератизацији, у складу са овим законом и МЗП.

(6) Брод који обавља међународна путовања, а није био загађен глодарима, мора да има потврду о ослобађању од дератизације у складу са овим законом и МЗП, којом доказује да је брод за одређено вријеме, утврђено у потврди, ослобођен од вршења дератизације.

(7) Потврду из ст. 5 и 6 овог члана издаје санитарни инспектор на граничном прелазу у складу са овим законом и МЗП, на основу прегледа брода и доказа о спроведеним мјерама дератизације.

(8) За организовање, односно спровођење мјера из става 1 овог члана одговорни су органи државне управе, органи локалне управе, здравствене установе, привредна друштва, предузетници, друга правна лица и грађани, у складу са законом.

(9) Мјере превентивне дезинсекције и дератизације као опште мјере, могу да спроводе здравствене установе, ветеринарске организације, друга правна лица и предузетници ако испуњавају услове у погледу простора, кадра, опреме и средстава, у складу са законом.

(10) Ближе услове у погледу простора, кадра, опреме и средстава које морају да испуњавају субјекти из става 9 овог члана и члана 24 став 2 овог закона, услове о санитарно-техничким и

хигијенским условима у објектима под санитарним надзором и другим затвореним и отвореним јавним мјестима, као и услове за здравствену исправност воде за потребе хемодијализе, за рекреативне потребе и друге воде од јавноздравственог интереса прописује Министарство осим за области које се односе на здравље животиња и биља, безбједност хране, хране за животиње и нус производа животињског поријекла.

(11) Субјекти из става 9 овог члана дужни су да о свакој промјени услова за вршење мјера дезинфекције, дезинсекције и дератизације, прописаних овим законом обавијесте Министарство.

(12) Министарство рјешењем утврђује које здравствене установе, правна лица и предузетници испуњавају услове за вршење мјера дезинфекције, дезинсекције и дератизације.

(13) Рјешење из става 12 овог члана објављује се у "Службеном листу Црне Горе".

3. Ванредне мјере

2) Спрјечавање уношења заразних болести у земљу и њиховог преношења у друге земље

Члан 55 *(„Сл.лист ЦГ“, број 64/20)*

(1) Ради спрјечавања уношења заразних болести у земљу, сузбијања и спрјечавања преношења у друге земље, Министарство, на предлог Института, може да нареди мјере за заштиту становништва од заразних болести, и то:

1) забрану путовања у земљу у којој влада епидемија заразне болести;
2) услове путовања за лица која путују у заражена подручја или долазе из таквих подручја;
3) забрану односно ограничење кретања становништва у подручју захваћеном одређеном заразном болешћу, односно епидемијом те заразне болести;

3а) обезбјеђење поштовања обавезног придржавања прописане мјере физичке удаљености између лица, током:

- боравка на отвореном јавном мјесту, осим за чланове заједничког породичног домаћинства и лица која пружају помоћ лицима са инвалидитетом, старим и немоћним лицима,
- боравка у објектима под санитарним надзором,
- боравка у објектима у којима се обавља трговина,
- боравка у објектима у којима се пружају занатске и друге услуге грађанима, у складу са законом,
- боравка у објектима у којима се врши производња, прерада и дистрибуција хране,
- пружања угоститељских и туристичких услуга,
- боравка у објектима у којима се приређују игре на срећу,
- боравка и рада на градилишту,
- боравка и рада на пољопривредном земљишту и засадима, као и у производним објектима и просторијама у којима се обавља пољопривредна дјелатност;

3б) обавезно придржавање прописане мјере физичке удаљености између лица током:

- боравка на отвореном јавном мјесту, осим за чланове заједничког породичног домаћинства и лица која пружају помоћ лицима са инвалидитетом, старим и немоћним лицима,
- боравка у објектима под санитарним надзором,
- боравка у објектима у којима се обавља трговина,
- боравка у објектима у којима се пружају занатске и друге услуге грађанима, у складу са законом,
- боравка у објектима у којима се обавља дјелатност пословања храном,
- пружања угоститељских и туристичких услуга,
- боравка у објектима у којима се приређују игре на срећу,
- боравка и рада на градилишту,

- боравка и рада на пољопривредном земљишту и засадима, као и у производним објектима и просторијама у којима се обавља пољопривредна дјелатност;

3ц) обезбјеђење прописане личне заштитне опреме - маски, а по потреби и других елемената опреме, за запослене током рада:
- у објектима под санитарним надзором,
- у објектима у којима се обавља трговина,
- у објектима у којима се пружају занатске и друге услуге грађанима, у складу са законом,
- у објектима у којима се обавља дјелатност пословања храном,
- у објектима у којима се пружају угоститељске и туристичке услуге,
- у објектима у којима се приређују игре на срећу,
- на пољопривредном земљишту и засадима, као и у производним објектима и просторијама у којима се обавља пољопривредна дјелатност,
- у државним органима, органима државне управе, органима локалне самоуправе и локалне управе, јавним установама и другим субјектима који врше јавна овлашћења у којима се непосредно пружају услуге грађанима,
- на градилишту,
- у јавном превозу путника или превозу запослених возилима за сопствене потребе;

3д) обавезно коришћење прописане личне заштитне опреме запослених (маске, рукавице, визир и сл.) у објектима: под санитарним надзором, у којима се обавља трговина, пружају угоститељске, туристичке, занатске и друге услуге грађанима, у складу са законом, приређују игре на срећу, обавља дјелатност пословања храном, на пољопривредном земљишту и засадима, као и у производним објектима и просторијама у којима се обавља пољопривредна дјелатност, рад на градилишту, у возилима јавног превоза путника или превоза возилима којима се обавља превоз запослених за сопствене потребе у државним органима, органима државне управе, органима локалне самоуправе и локалне управе, јавним установама и другим субјектима који врше јавна овлашћења у којима се непосредно пружају услуге грађанима;

3е) обавезно коришћење прописане личне заштитне опреме - маски или марама од стране купаца/корисника услуга објеката из тачке 3д овог става, као и током боравка у возилима јавног превоза путника или превоза возилима којима се обавља превоз запослених за сопствене потребе;

3ф) обавезну прописану дезинфекцију објеката у којима се обавља дјелатност или врше услуге из тачке 3д овог става и обезбјеђивање услова у тим објектима за дезинфекцију руку купаца/ корисника услуга;

3г) обавезно прописано обезбјеђење и вршење дезинфекције возила јавног превоза и возила којима се обавља превоз запослених за сопствене потребе;

3х) обавезно прописано коришћења личне заштитне опреме (маски, рукавица и др.) запослених током рада у возилима јавног превоза и возилима којима се обавља превоз запослених за сопствене потребе.

4) забрану окупљања становништва у затвореним и на отвореним јавним мјестима;
5) ограничавање или забрану промета појединих врста роба и производа;
6) здравствени надзор над саобраћајним средствима у међународном саобраћају и над путницима и њиховим стварима на граници;
7) спровођење ванредне вакцинације;
8) обавезно учешће здравствених установа, других субјеката који обављају здравствену дјелатност, других правних лица, предузетника, грађана у сузбијању заразне болести и коришћењу одређених објеката, опреме и превозних средстава ради сузбијања заразних болести; и

9) друге мјере по епидемиолошким индикацијама.

(2) Мјере из става 1 овог члана трају најдуже док постоји опасност од уношења заразне болести у земљу, односно од ширења заразне болести због којих су мјере уведене.

(3) Наредба из става 1 овог члана објављује се у "Службеном листу Црне Горе".

V. НАДЗОР

Члан 67 *(„Сл.лист ЦГ“, број 64/20)*

(1) Надзор над спровођењем овог закона и других прописа донијетих на основу овог закона врши Министарство.

(2) Послове инспекцијског надзора врши орган управе надлежан за инспекцијске послове преко санитарног инспектора.

(3) Послове инспекцијског надзора у односу на мјере за заштиту становништва од заразних болести из члана 55 став 1 тач. 3а до 3х овог закона врше инспектори надлежни за области на које се ове мјере односе, у складу са законом, и то:

1) надлежни инспектор јединице локалне самоуправе у односу на мјере из тачке 3а алинеја 1 и тачке 3б алинеја 1;
2) санитарни инспектор у односу на мјере из тачке 3а алинеја 2, тачке 3б алинеја 2, тачке 3ц алинеја 1, тач. 3д, 3е и 3ф;
3) тржишни инспектор у односу на мјере из тачке 3а ал. 3 и 4, тачке 3б ал. 3 и 4, тачке 3ц ал. 2 и 3, тач. 3д, 3е и 3ф;
4) туристички инспектор, односно надлежни инспектор јединице локалне самоуправе у односу на мјере из тачке 3а алинеја 6, тачке 3б алинеја 6, тачке 3ц алинеја 5, тач. 3д, 3е и 3ф;
5) инспектор рада и инспектор заштите на раду у односу на мјере из тачке 3а ал. 4 и 8, тачке 3б ал. 4 и 8, тачке 3ц ал. 3, 7, 8 и 9, тач. 3д, 3е и 3ф;
6) инспектор за игре на срећу у односу на мјере из тачке 3а алинеја 7, тачке 3б алинеја 7, тачке 3ц алинеја 6, тач. 3д, 3е и 3ф;
7) инспектор за храну у односу на мјере из тачке 3а ал. 3, 5 и 6, тачке 3б ал. 3, 5 и 6, тачке 3ц ал. 2, 4 и 5, тач. 3д, 3е и 3ф;
8) ветеринарски инспектор у односу на мјеру из тачке 3а ал. 3 и 4, тачке 3б ал. 3 и 4, тачке 3ц ал. 2 и 3, тач. 3д, 3е и 3ф;
9) фитосанитарни инспектор у односу на мјеру из тачке 3а ал. 3, 4, и 9 тачке 3б ал. 3, 4 и 9, тачке 3ц ал. 2, 3 и 7 тач. 3д, 3е и 3ф;
10) пољопривредни инспектор у оносу на мјере из тачке 3а алинеја 9, тачке 3б алинеја 9, тачке 3ц алинеја 7, тач. 3д, 3е и 3ф; и
11) инспектор за друмски саобраћај, односно надлежни инспектор јединице локалне самоуправе у односу на мјеру из тачке 3ц алинеја 10, тач. 3д, 3е, 3г и 3х.

VII. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 80

Даном ступања на снагу овог закона престаје да важи Закон о заштити становништва од заразних болести ("Службени лист РЦГ", број 32/05 и "Службени лист ЦГ", бр. 14/10 и 30/12).

Члан 81

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном листу Црне Горе".

Самостални члан Закона о допунама Закона о заштити становништва од заразних болести („Сл.лист ЦГ“, број 64/20)

Члан 6

Овај закон ступа на снагу даном објављивања у "Службеном листу Црне Горе".

*

10.8. Закон о апотекарској дјелатности

("Сл. лист ЦГ", број 24/19 од 22.04.2019.)

I. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1

Овим законом уређује се начин организовања и обављања апотекарске дјелатности, као дијела здравствене заштите, и друга питања од значаја за континуирано снабдијевање грађана љековима и медицинским средствима.

III. ОРГАНИЗОВАЊЕ АПОТЕКАРСКЕ ДЈЕЛАТНОСТИ

Члан 13

(1) Апотекарска дјелатност се обавља у апотеци.

(2) Апотека је здравствена установа чији оснивач може да буде држава, јединица локалне самоуправе, домаће и страно правно и физичко лице.

(3) Апотека обавља апотекарску дјелатност на примарном нивоу здравствене заштите.

(4) Апотека може да обавља апотекарску дјелатност и на секундарном, односно терцијарном нивоу здравствене заштите (болничка апотека) снабдијевањем љековима и медицинским средствима грађана који се налазе на лијечењу у здравственој установи.

(5) Апотека може да има више организационих дјелова.

(6) Организациони дјелови апотеке немају статус правног лица и апотекарску дјелатност обављају под називом апотеке и називом организационог дијела те апотеке.

Члан 18

На оснивање и рад апотеке примјењују се одредбе закона којим се уређује здравствена заштита, ако овим законом није другачије прописано.

VI. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНА ОДРЕДБА

Члан 30

Даном ступања на снагу овог закона престаје да важи члан 34 Закона о здравственој заштити ("Службени лист ЦГ", бр. 3/16, 39/16, 2/17 и 44/18).

*****

10.9. Закон о спрјечавању злоупотребе дрога

(Сл.лист ЦГ", бр. 28/11 и 35/13 од 23.07.2013.)

I. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1

Овим законом се, ради заштите живота и здравља људи, утврђују мјере за превенцију и спрјечавање злоупотребе дрога, услови за производњу и промет дрога, мјере за пружање стручне помоћи зависницима од дрога и друга питања од значаја за спрјечавање злоупотребе дрога.

II. МЈЕРЕ ПРЕВЕНЦИЈЕ И СПРЈЕЧАВАЊА ЗЛОУПОТРЕБЕ ДРОГА И ПОМОЋИ ЗАВИСНИЦИМА ОД ДРОГА

Члан 6 став 4

(4) У циљу сузбијања злоупотребе дрога државни органи, органи државне управе и локалне управе дужни су да сваку околност која изазива сумњу у законитост поступања у вези са дрогом, а коју сазнају током обављања својих дужности и послова, пријаве полицији одмах по сазнању.

Члан 8

(1) Ради спровођења активности из области превенције злоупотребе дрога, у јединицама локалне самоуправе образују се канцеларије за превенцију болести зависности (у даљем тексту: канцеларије).

(2) Невладине организације које спроводе програме из области превенције злоупотребе дрога сарађују са канцеларијама.

*

10.10. Закон о борачкој и инвалидској заштити

(„Сл.лист РЦГ“, број 69/03 и „Сл.лист ЦГ“, бр. 21/08, 1/15 и 52/16 од 9.8.2016.)

I ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1 *(„Сл.лист ЦГ“, број 21/08)*

Борачка и инвалидска заштита у Црној Гори обухвата заштиту:

1) бораца;
2) породица палих бораца;
3) ратних војних инвалида и мирнодопских војних инвалида (у даљем тексту: војни инвалиди);
4) цивилних инвалида рата;
5) чланова породица умрлих бораца, војних инвалида и цивилних инвалида рата.

IV ПОСТУПАК ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРАВА

Члан 64

Поступак за остваривање права из овог закона покреће се подношењем захтјева.

Члан 65

(1) По захтјеву из члана 64 овог закона у првом степену рјешава орган локалне управе на чијој територији подносилац захтјева има пребивалиште.

(2) О правима из става 1 овог члана у другом степену рјешава орган државне управе надлежан за послове борачке и инвалидске заштите.

(3) Послове из става 1 овог члана орган локалне управе обавља као пренешене.

Члан 75

(1) Рјешење донијето у првом степену којим се утврђује право на личну инвалиднину, породичну инвалиднину, увећану породичну инвалиднину, додатак за његу и помоћ од стране другог лица, ортопедски додатак, новчану накнаду материјалног обезбјеђења и породични додатак подлијеже ревизији.

(2) Ревизију, по службеној дужности, врши орган државне управе надлежан за послове борачке и инвалидске заштите.

(3) Ако је против рјешења донијетог у првом степену изјављена жалба, о ревизији и жалби рјешава се истим рјешењем.

(4) Ако против рјешења из става 1 овог члана није изјављена жалба, орган који је донио рјешење доставиће га, заједно са списима предмета, органу надлежном за вршење ревизије у року од осам дана од дана истека рока за жалбу.

(5) Ревизија и жалба одлажу извршење рјешења.

Члан 79

(1) Орган из члана 65 став 1 овог закона, по службеној дужности, покреће поступак за доношење новог рјешења о правима војног инвалида и цивилног инвалида рата коме је проценат инвалидитета утврђен привремено, односно о правима корисника коме је одговарајуће право утврђено привремено на основу привремене неспособности за рад и привређивање.

(2) Ако се корисник не одазове на преглед или на други начин онемогући да љекарска комисија да налаз и мишљење, сматраће се да је одустао од захтјева за остваривање права, а поступак ће се обуставити.

(3) Ако лице из става 2 овог члана поднесе поновни захтјев за признавање права по овом закону, ново рјешење има правно дејство од првог дана наредног мјесеца по подношењу захтјева.

VII ЕВИДЕНЦИЈА

Члан 94 ст. 1, 3 и 4

(1) Орган локалне управе надлежан за послове борачке и инвалидске заштите води евиденцију о корисницима права.

(3) Подаци о корисницима права уносе се у евиденцију на основу пријава поднешених на прописаном обрасцу.

(4) Орган државне управе надлежан за послове борачке и инвалидске заштите прописује начин вођења евиденције корисника права.

X ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 106

(1) Орган локалне управе надлежан за послове борачке и инвалидске заштите дониће, по службеној дужности, у року од шест мјесеци од дана ступања на снагу овог закона, рјешења о правима бораца, војних инвалида, цивилних инвалида рата, чланова њихових породица и породица палих бораца у стеченом обиму по прописима који су били на снази до дана почетка примјене овог закона.

(2) Рјешења из става 1 овог члана подлијежу ревизији.

Члан 109

Даном почетка примјене овог закона престају да важе:

- Закон о материјалном обезбјеђењу и другим правима бораца, војних инвалида и чланова њихових породица ("Службени лист РЦГ", број 44/97);
- Закон о заштити цивилних инвалида рата ("Службени лист РЦГ", број 44/97);
- Закон о основним правима бораца, војних инвалида и породица палих бораца ("Службени лист РЦГ", бр. 24/98 и 29/98);
- Одредбе чл. 1а, 2, 3, 5, 6а, 9, 10, 11, 12, 14, 15, 16, 18, 18а, 19, 20, 22, 23а и 23б. Закона о основним правима носилаца "Партизанске споменице 1941" ("Службени лист СФРЈ", бр. 67/72, 40/73, 33/76, 32/81, 68/81, 25/85, 75/85, 44/89, 87/89, 20/90 и 42/90);
- Одредбе чл. 2а, 3, 4, 6, 7а, 10, 11, 12, 13, 15, 16, 17, 19, 19а, 20, 21, 23, 24а и 24б. Закона о основним правима бораца Шпанског национално ослободилачког и револуционарног рата од 1936. до 1939. године ("Службени лист СФРЈ", бр. 67/72, 40/73, 33/76, 32/81, 68/81, 25/85, 75/85, 44/89, 87/89, 20/90 и 42/90);
- Одредбе чл. 2, 3, 5, 6, 8, 10а, 10б, 10в, 10д, 11, 12, 12а, 13, 14, 14а, 15, 17 и 19. Закона о основним правима лица одликованих Орденом Народног хероја ("Службени лист СФРЈ", бр. 67/72, 21/74, 33/76, 32/81, 68/81, 25/85, 75/85, 44/89, 87/89, 20/90 и 42/90);
- Одредбе чл. 1а, 2, 4, 11 и 11а. Закона о основним правима лица одликованих Орденом Карађорђеве звезде с мачевима, Орденом Белог орла с мачевима и Златном медаљом Обилића ("Службени лист СФРЈ", бр. 67/72, 22/73, 33/76, 68/81, 75/85, 44/89 и 87/89);
- Одредбе чл. 4, 5, 6, 8, 11 и 15. Закона о борачком додатку ("Службени лист СФРЈ", бр. 67/72, 33/76, 32/81, 68/81, 75/85, 44/89, 87/89, 20/90 и 42/90).

*****

10.11. Закон о социјалној и дјечијој заштити

(„Сл.лист ЦГ“, бр. 27/13, 1/15, 42/15, 47/15, 56/16, 42/17 и 50/17од 31.07.2017.; Одлука УС - број 31/17 од 12.05.2017.)

I. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Предмет закона

Члан 1

Права из социјалне и дјечје заштите и обављање дјелатности социјалне и дјечје заштите остварују се под условима и на начин прописан овим законом.

Остваривање јавног интереса

Члан 3

(1) Социјална и дјечја заштита је дјелатност од јавног интереса.

(2) Остваривање јавног интереса у социјалној и дјечјој заштити обезбјеђују Црна Гора (у даљем тексту: држава) и локална самоуправа (у даљем тексту: општина), под условима и на начин прописан овим законом.

Стратешка документа

Члан 17

(1) Социјална и дјечја заштита остварује се у складу са стратешким документима, којима се утврђују дугорочни циљеви и приоритети развоја социјалне и дјечје заштите.

(2) Стратешка документа из става 1 овог члана чине програми које је потребно реализовати у циљу унапријеђења социјалне и дјечје заштите.

(3) Стратешка документа из става 1 овог члана утврђује Влада Црне Горе (у даљем тексту: Влада) и општина.

(4) Програме из става 2 овог члана могу реализовати држава, општина и пружаоци услуга.

(5) Средства за финансирање програма из става 2 овог члана обезбјеђују се из буџета државе, општине и пружалаца услуга.

II. ОСНОВНА МАТЕРИЈАЛНА ДАВАЊА У СОЦИЈАЛНОЈ ЗАШТИТИ

Материјална давања из социјалне заштите у надлежности општине

Члан 39

(1) Општина може, у складу са материјалним могућностима, обезбиједити материјална давања из социјалне заштите, као што су: једнократне помоћи; субвенције у плаћању комуналних услуга које пружају јавна предузећа која оснива општина и друга материјална давања из социјалне заштите.

(2) Врсте материјалних давања, ближе услове, начин и поступак за остваривање права из става 1 овог члана прописује надлежни орган општине.

III. ОСНОВНА МАТЕРИЈАЛНА ДАВАЊА ИЗ ДЈЕЧЈЕ ЗАШТИТЕ

Изузеци од рефундације

Члан 57

Послодавцу којем се исплата накнаде зараде обезбјеђује из сектора јавне потрошње (буџет државе, буџет општине и ванбуџетски фондови) не рефундирају се средства по основу накнаде за породиљско, односно родитељско одсуство и накнаде зараде за рад са половином пуног радног времена.

Материјална давања из дјечје заштите у надлежности општине

Члан 59

(1) Општина може, у складу са материјалним могућностима, обезбиједити материјална давања из дјечје заштите, као што су: помоћ за новорођено дијете; помоћ за набавку школског прибора и друга материјална давања.

(2) Врсте материјалних давања, ближе услове, начин и поступак за остваривање права из става 1 овог члана прописује надлежни орган општине.

VI. УСТАНОВЕ СОЦИЈАЛНЕ И ДЈЕЧЈЕ ЗАШТИТЕ

Статус установе

Члан 88

Установа је правно лице које самостално обавља дјелатност за коју је основана, на начин и под условима утврђеним овим законом, актом о оснивању и статутом установе.

Оснивање

Члан 89

(1) Установу може основати држава, општина или друго правно и физичко лице (у даљем тексту: оснивач).

(2) Ако установу оснива више субјеката из става 1 овог члана, међусобна права и обавезе оснивача уређују се уговором.

Статут установе

Члан 92

(1) Статут установе садржи: назив, сједиште и адресу установе; дјелатност установе; дјелокруг органа управљања и руковођења; услове и поступак за избор и разрјешење директора установе; опште акте установе и начин њиховог доношења; финансирање рада; начин утврђивања кандидата из реда запослених за именовање чланова органа управљања, начин утврђивања предлога за разрјешење члана органа управљања из реда запослених; јавност рада и друга питања од значаја за рад установе.

(2) Сагласност на статут установе даје оснивач.

Именовање и разрјешење управног одбора

Члан 96

(1) Предсједника и чланове управног одбора установе именује и разрјешава оснивач.

(2) Мандат предсједника и чланова управног одбора уређује се статутом установе.

Обавезе оснивача

Члан 100

(1) Оснивач је дужан да редовно обезбјеђује средства за рад установе.

(2) Средства из става 1 овог члана обухватају: средства за зараде и остала примања запослених, материјалне трошкове, одржавање и осигуравање објеката и опреме као и техничко-технолошко опремање објеката за реализацију програмских активности установе.

Статусне промјене

Члан 102

(1) Оснивач може промијенити статус установе (издвајање дијела установе у посебну установу, припајање дијела установе другој установи, организовање нове установе обједињавањем дјелова, односно спајањем двије или више установа или трансформацијом установе у привредно друштво), по поступку прописаном за оснивање установе, ако посебним законом није другачије одређено.

(2) Промјена назива, дјелатности и сједишта установе врши се оснивачким актом установе.

Разлози за престанак рада установе

Члан 103

(1) Установа престаје са радом, ако:

1) не испуњава прописане услове за обављање дјелатности;
2) је правоснажном судском одлуком утврђена ништавост уписа у Регистар;
3) не обавља дјелатност због које је основана;
4) је наступио други случај утврђен законом или актом о оснивању.

(2) Акт о престанку рада установе доноси оснивач.

VII. ЈАВНЕ УСТАНОВЕ СОЦИЈАЛНЕ И ДЈЕЧЈЕ ЗАШТИТЕ

Оснивање јавне установе

Члан 104

(1) Установа чији је оснивач држава или општина оснива се као јавна установа.

(2) Оснивач јавне установе одговара за обавезе јавне установе.

(3) На јавну установу односе се одредбе о установи, ако овим законом није другачије одређено.

Оснивачки акт јавне установе

Члан 105

Акт о оснивању јавне установе, чији је оснивач држава, доноси Влада, а за јавне установе чији је оснивач општина, надлежни орган општине.

Акт о унутрашњој организацији и систематизацији

Члан 106

(1) На акт о унутрашњој организацији и систематизацији радних мјеста јавне установе чији је оснивач држава сагласност даје надлежни орган државне управе.

(2) На акт о унутрашњој организацији и систематизацији радних мјеста јавне установе чији је оснивач општина сагласност даје надлежни орган општине.

Именовање и састав управног одбора јавне установе

Члан 107

(1) Предсједника и чланове управног одбора јавне установе, чији је оснивач држава, именује и разрјешава Влада, на предлог надлежног органа државне управе.

(2) Управни одбор центра за социјални рад чине три представника оснивача, један представник запослених и један представник општине.

(3) Представник општине из става 2 овог члана бира се на начин прописан актом општине.

(4) Управни одбор јавне установе из члана 112 став 1 тач. 2, 3 и 4 овог закона чине три представника оснивача, један представник запослених и један представник корисника, односно родитеља корисника.

(5) Представник запослених и корисника бира се на начин прописан статутом установе.

(6) Предсједника и чланове управног одбора јавне установе, чији је оснивач општина, именује и разрјешава надлежни орган општине.

Друге јавне установе

Члан 117а став 1 *(„Сл.лист ЦГ“, број 47/15)*

Центри за дневни и палијативни боравак дјеце са сметњама у развоју, односно одраслих лица са инвалидитетом из члана 117 став 1 овог закона формирају се у свим општинама у Црној Гори у циљу подизања квалитета њиховог живота и као подршка њиховим породицама, кроз дневно и палијативно збрињавање.

XIV. ФИНАНСИРАЊЕ СОЦИЈАЛНЕ И ДЈЕЧЈЕ ЗАШТИТЕ

Финансирање

Члан 154 *(„Сл.лист ЦГ“, број 1/17)*

(1) Средства за основна материјална давања и услуге социјалне и дјечје заштите обезбјеђују се у буџету државе, у складу са овим законом.

(2) Средства за обављање дјелатности социјалне и дјечје заштите обезбјеђују се у буџету државе и буџету општине, као и вршењем дјелатности пружалаца услуга, у складу са овим законом.

(3) Средства за услуге социјалне и дјечје заштите обезбјеђују се и путем учешћа корисника, односно њихових сродника који су дужни да их издржавају, донација, поклона, завјештања, легата, оснивањем задужбина и фондација и др., у складу са посебним законом.

(4) У буџету општине могу се обезбиједити средства за материјална давања у социјалној и дјечјој заштити прописана овим законом и за услуге социјалне и дјечје заштите, као што су: помоћ у кући, дневни боравак, услуге народне кухиње, одмор и рекреацију дјеце, становање уз подршку, смјештај у

прихватилиште - склониште, становање за социјално угрожена лица, у складу са законом и друге услуге у складу са својим материјалним могућностима.

(5) Уколико општине нијесу у могућности да обезбиједе средства за услуге из става 4 овог члана у њиховом финансирању учествоваће држава, у складу са чланом 156 овог закона.

(6) Зараде запослених који обављају друге услуге у складу са законом обезбјеђује јавна установа из средстава добијених обављањем тих услуага.

(7) Јавне установе су дужне, да средства која обезбиједе у складу са ставом 6 овог члана користе уз претходну сагласност надлежног органа државне управе, односно општине.

Изградња, одржавање и опремање установа социјалне и дјечје заштите

Члан 155

(1) У оквиру средстава за обављање дјелатности јавне установе социјалне и дјечје заштите која се финансира из буџета државе средства за изградњу, одржавање и њихово опремање обезбјеђују се у буџету државе.

(2) У оквиру средстава за обављање дјелатности јавне установе социјалне и дјечје заштите које се финансирају из буџета општине средства за изградњу, одржавање и опремање обезбјеђују се у буџету општине.

(3) Критеријуме за додјелу средстава из става 1 овог члана прописује надлежни орган државне управе, а критеријуме за додјелу средстава из става 2 овог члана прописује надлежни орган општине.

Развој социјалне и дјечје заштите

Члан 156

(1) Ради развоја, односно финансирања услуга социјалне и дјечје заштите средства се обезбјеђују из буџета државе, буџета општине, донација, игара на срећу и других извора, у складу са законом.

(2) Средствима из става 1 овог члана финансирају се:

1) услуге социјалне и дјечје заштите за којима постоји потреба у општини;
2) иновативне услуге и услуге социјалне и дјечје заштите од посебног значаја за државу.

(3) Висину средстава за услуге из става 1 овог члана, критеријуме за њихову расподјелу по појединим општинама, критеријуме за учешће локалне самоуправе и динамику преноса средстава утврђује надлежни орган државне управе.

Критеријуми и мјерила за утврђивање цијене услуге социјалне и дјечје заштите

Члан 157 *(„Сл.лист ЦГ“, број 50/17)*

(1) Критеријуме и мјерила за утврђивање цијене услуге социјалне и дјечје заштите коју обезбјеђује држава прописује надлежни орган државне управе.

(2) Критеријуме и мјерила за утврђивање цијене услуге социјалне и дјечје заштите, која се финансира из буџета општине прописује надлежни орган општине.

(3) Одредбе из ст. 1 и 2 овог члана односе се на јавне установе, установе и друге облике организовања када се финансирање услуге социјалне и дјечје заштите врши из буџета државе, односно општине.

(4) Установе и други облици организовања дужни су да самостално утврђују критеријуме и формирају цијену када пружају услуге социјалне и дјечје заштите непосредним уговарањем.

(5) У складу са прописаним критеријумима и мјерилима, цијену услуге из става 1 овог члана утврђује надлежни орган државне управе, а цијену услуге из става 2 овог члана утврђује надлежни орган општине.

Учешће корисника у трошковима услуга

Члан 158 став 1

(1) Корисник, родитељ, односно сродник који је дужан да издржава корисника и друго правно или физичко лице које је преузело плаћање учествују у плаћању услуге свим својим примањима, приходима и имовином, изузев примања остварених по основу материјалног обезбјеђења, додатка

за дјецу, личне инвалиднине, једнократне новчане помоћи, примања по основу награда и отпремнине за одлазак у пензију.

Обезбјеђење трошкова услуга из буџета државе, односно буџета општине

Члан 160

За лица из члана 158 став 1 овог закона која нијесу у могућности да учествују у трошковима услуга, средства се обезбјеђују у буџету државе, односно буџету општине.

XVII. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Подзаконски прописи

Члан 169

(1) Прописи за спровођење овог закона донијеће се у року од шест мјесеци од дана ступања на снагу овог закона.

(2) Изузетно од става 1 овог члана, прописи из члана 135 став 2, члана 139 став 2, члана 141 став 4, члана 147 став 3 и члана 153 став 2 овог закона донијеће се у року од двије године од дана ступања на снагу овог закона.

(3) До доношења прописа из става 1 овог члана примјењиваће се досадашњи прописи, уколико нијесу у супротности са овим законом.

Престанак важења

Члан 177

Даном ступања на снагу овог закона престаје да важи Закон о социјалној и дјечјој заштити ("Службени лист РЦГ", број 78/05) и члан 121 Закона о измјенама и допунама закона којима су прописане новчане казне за прекршаје ("Службени лист ЦГ", број 40/11).

*****

10.12. Закон о Социјалном савјету

("Сл. лист ЦГ", број 44/18 од 06.07.2018.)

I. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Предмет

Члан 1

Овим законом уређује се оснивање, састав, дјелокруг и начин рада, финансирање и друга питања од значаја за рад социјалног савјета.

Нивои оснивања

Члан 3

(1) Социјални савјет оснива се за територију Црне Горе, а може се основати и за територију општине, општине у оквиру Главног града, Главног града и Пријестонице (у даљем тексту: општина).

(2) За територије двије или више општина може се основати заједнички социјални савјет.

Трипартитност

Члан 4

(1) Социјални савјет за територију Црне Горе оснива се на трипартитној основи, и чине га представници: Владе Црне Горе (у даљем тексту: Влада), репрезентативне организације синдиката Црне Горе и репрезентативног удружења послодаваца у Црној Гори.

(2) Социјални савјет за територију општине се оснива на трипартитној основи, и чине га представници: општине, репрезентативне организације синдиката Црне Горе и репрезентативног удружења послодаваца у Црној Гори.

II. СОЦИЈАЛНИ САВЈЕТ

Мандат

Члан 11

(1) Мандат чланова социјалног савјета траје четири године. Члану социјалног савјета престаје мандат:

- оставком;
- истеком рока на који је именован;
- ако је осуђен на казну затвора дужу од шест мјесеци.

(2) Члану социјалног савјета може престати мандат и прије истека времена на које је именован у складу са актима Владе, односно општине и актима репрезентативне организације синдиката Црне Горе и репрезентативног удружења послодаваца у Црној Гори који су их именовали.

(3) Изузетно од става 1 овог члана, у случају из ст. 2 и 3 овог члана, именује се нови члан социјалног савјета, чији мандат траје онолико времена колико би трајао мандат члана на чије мјесто се именује.

Финансирање

Члан 13

Средства за оснивање и рад социјалног савјета обезбјеђују се у буџету Црне Горе, односно буџету општине.

3. Социјални савјет за територију општине

Споразум о оснивању

Члан 19

(1) Социјални савјет за територију општине оснива се Споразумом о оснивању који потписују представници општине, представници репрезентативне организације синдиката Црне Горе и представници репрезентативног удружења послодаваца у Црној Гори.

(2) Споразумом о оснивању социјалног савјета из става 1 овог члана уређује се састав, финансирање и начин његовог рада.

Састав социјалног савјета за територију општине

Члан 20

(1) Социјални савјет из члана 19 овог закона чине највише по: шест представника општине, шест представника репрезентативне организације синдиката Црне Горе и шест представника репрезентативног удружења послодаваца у Црној Гори.

(2) Ако постоји више репрезентативних организација синдиката Црне Горе и репрезентативних удружења послодаваца у Црној Гори број представника из става 1 овог члана дијели се бројем репрезентативних организација синдиката и репрезентативног удружења послодаваца, тако да имају једнак број представника.

(3) Представнике у социјалном савјету за територију општине, именују, односно разрјешавају у складу са својим актима, општина, репрезентативне организације синдиката Црне Горе и репрезентативна удружења послодаваца у Црној Гори.

Дјелокруг рада социјалног савјета за територију општине

Члан 21

(1) Социјални савјет за територију општине разматра и заузима ставове о питањима из члана 7 овог закона, о којима се одлучује на нивоу општине.

(2) Социјални савјет за територију општине, једанпут годишње, подноси финансијски извјештај надлежном органу општине.

(3) Општина обезбјеђује техничке и административне капацитете за функционисање социјалних савјета за територију општине.

II. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Усклађивање рада социјалних савјета за територију општине

Члан 27

(1) Социјални савјети за територију општине који су образовани до дана ступања на снагу овог закона настављају са радом и дужни су да ускладе споразуме о оснивању и друге акте са овим законом, у року од 90 дана од дана ступања на снагу овог закона.

(2) Социјални савјети за територију општине који не поступе у складу са ставом 1 овог члана престају са радом.

Престанак важења

Члан 28

Даном ступања на снагу овог закона престаје да важи Закон о Социјалном савјету ("Службени лист ЦГ", бр. 16/07, 20/11 и 61/13).

*****

10.13. Закон о социјалном становању

(„Сл.лист ЦГ“, бр. 35/13 од 23.07.2013.)

I. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Предмет

Члан 1

Овим законом уређују се услови и начин остваривања права на социјално становање и друга питања од значаја за социјално становање.

Социјално становање

Члан 2

(1) Социјално становање, у смислу овог закона, је становање одговарајућег стандарда које се обезбјеђује појединцима или домаћинствима која из социјалних, економских и других разлога не могу да ријеше питање становања.

(2) Становање одговарајућег стандарда,у смислу става 1 овог члана, је становање које је у складу са начелима: доступности, правне сигурности, приступачности стана за лица смањене покретљивости и лица са инвалидитетом, стабилности и трајности објеката, асеизмичког и архитектонског пројектовања, грађења објеката, заштите здравља, заштите животне средине и простора, заштите од природних и техничко-технолошких несрећа, заштите од пожара, експлозија и индустријских инцидената, топлотне заштите, енергетске ефикасности и заштите од буке и вибрација.

II. ПРАВО НА СОЦИЈАЛНО СТАНОВАЊЕ И ПРОГРАМ

Локални програм социјалног становања

Члан 6

(1) У складу са програмом социјалног становања јединица локалне самоуправе доноси локални програм социјалног становања (у даљем тексту: локални програм).

(2) Локални програм нарочито садржи:

- лица, односно групе лица на територији јединице локалне самоуправе којима ће се рјешавати питање социјалног становања, у складу са овим законом;
- обим и услове одобравања средстава привредним друштвима, физичким лицима и стамбеним задругама и начин враћања средстава, у складу са овим законом;
- ближа мјерила и критеријуме за утврђивање висине закупнине за коришћење стамбених објеката, у складу са овим законом.

(3) Јединица локалне самоуправе дужна је да предлог локалног програма достави на сагласност Министарству.

(4) У поступку давања сагласности из става3 овог члана Министарство провјерава усклађеност са програмом социјалног становања.

(5) Министарство је дужно да оцијени усклађеност предлога локалног програма са програмом социјалног становања у року од 30 дана од пријема предлога локалног програма.

(6) Предлог локалног програма који није усклађен са програмом из члана 5 овог закона враћа се на дораду.

(7) Локални програм јединица локалне самоуправе доноси на период од годину дана након добијања сагласности из става 3 овог члана.

Надлежност јединице локалне самоуправе

Члан 7

(1) У области социјалног становања јединица локалне самоуправе је обавезна да:

1) прикупља податке потребне за израду и доношење локалног програма (снимање и анализа постојећег стамбеног фонда и стамбених потреба и сл.);
2) управља пројектима изградње стамбених објеката;
3) врши послове давања у закуп стамбених објеката;
4) развија нове програме финансирања социјалног становања и подстиче партнерски однос између јавног, приватног и непрофитног сектора у области социјалног становања;
5) организује послове одржавања стамбених објеката за социјално становање;
6) обавља и друге послове у области социјалног становања,у складу са овим законом.

III. ОСТВАРИВАЊЕ ПРАВА НА СОЦИЈАЛНО СТАНОВАЊЕ

Критеријуми за остваривање права на социјално становање

Члан 8

(1) Остваривање права на социјално становање за лица у оквиру групе лица одређених програмима из чл. 5 и 6 овог закона врши се примјеном сљедећих критеријума:

1) постојећа стамбена ситуација:
2) висина прихода и имовинско стање;
3) дужина пребивалишта или боравишта у континуитету у мјесту рјешавања стамбене потребе;
4) број чланова породичног домаћинства;
5) инвалидност;
6) здравствено стање;
7) године старости.

(2) Ближи критеријуми из става 1 овог члана, у складу са програмом социјалног становања, утврђују се прописом Владе, односно јединице локалне самоуправе, у складу са локалним програмом.

(3) Пропис из става 2 овог члана јединица локалне самоуправе доноси уз претходну сагласност органа државне управе надлежног за послове социјалног старања.

Средства за социјално становање

Члан 10

(1) Средства за социјално становање, у складу са овим законом, могу се обезбиједити из:

1) буџета Црне Горе;
2) буџета јединица локалне самоуправе;
3) донација;
4) средстава од отплате кредита одобрених у складу са овим законом,
5) кредитних средстава;
6) других извора, у складу са законом.

(2) Начин и ближи критеријуми за коришћење средстава из става 1 овог члана утврђују се прописом Владе, односно јединице локалне самоуправе.

Начин обезбјеђивања социјалног становања

Члан 11

(1) Социјално становање, у складу са овим законом, обезбјеђује се:

1) куповином или изградњом стамбених објеката за социјално становање, ради давања у закуп;
2) додјелом грађевинског земљишта за изградњу стамбених објеката за социјално становање;
3) додјелом грађевинског материјала за изградњу новог или реконструкцију постојећег стамбеног објекта;
4) давањем субвенција за социјално становање, у складу са законом;
5) додјељивањем дугорочних кредита привредним друштвима, физичким и правним лицима и стамбеним задругама, ради обезбјеђивања стамбених објеката за социјално становање;
6) додјељивањем средстава за успостављање партнерства јавног, приватног и непрофитног сектора у области социјалног становања.

(2) Прије изградње објеката за социјално становање из става 1 тачка 1 овог члана, по правилу, расписује се јавни конкурс за урбанистичко - архитектонско идејно рјешење.

IV. ЗАКУП

Закуп стамбених објеката

Члан 12

(1) Стамбени објекти за социјално становање изграђени или купљени из средстава буџета Црне Горе или других средстава која је обезбиједила Влада, у складу са чланом 11 став 1 тачка 1 овог закона, уступају се јединици локалне самоуправе на чијој су територији изграђени, ради давања у закуп, у складу са одредбама овог закона којим се уређује поступак и начин давања стамбених објеката у закуп.

(2) Стамбени објекти за социјално становање изграђени или купљени из средстава буџета јединице локалне самоправе или других средстава која је обезбиједила јединица локалне самоуправе, у складу са чланом 11 став 1 тачка 1 овог закона, дају се у закуп у складу са одредбама овог закона којим се уређује поступак и начин давања стамбених објеката у закуп.

Поступак давања стамбених објеката у закуп

Члан 13

(1) Поступак давања стамбених објеката у закуп покреће надлежни орган локалне управе објављивањем јавног позива за додјелу станова у закуп, у складу са локалним програмом.

(2) Јавни позив из става 1 овог члана нарочито садржи:

- критеријуме на основу којих ће се вршити додјела стамбених објеката у закуп;
- број и структуру стамбених објеката који ће бити додијељени у закуп;
- списак документације и података о подносиоцу пријаве које је потребно доставити уз пријаву на јавни позив из ставе 1 овог члана (име и презиме, пребивалиште, односно боравиште, држављанство, број чланова породичног домаћинства, број издржаваних чланова домаћинства, доказ да је подносилац пријаве корисник материјалног обезбјеђења породице, имовинско стање, занимање и други подаци од значаја за спровођење поступка из ставе 1 овог члана);
- напомену да се захтјев подносиоца пријаве чија је документација непотпуна или неблаговремено достављена неће разматрати;
- вријеме трајања позива;
- мјесто и вријеме пријема документације, односно пријаве на јавни позив;
- основне елементе уговора о закупу у складу са законом (уговорне стране, њихова права и обавезе, висина закупнине, забране и ограничења и друго).

(3) Јавни позив из става 1 овог члана објављује се на огласној табли и интернет страници надлежног органа локалне управе,надлежног центра за социјални рад и у најмање једном дневном штампаном медију који се дистрибуира на територији Црне Горе.

(4) Ближи поступак додјеле стамбених објеката у закуп уређује се прописом јединице локалне самоуправе.

Уговор о закупу

Члан 14

(1) Стамбени објекти дају се у закуп закључивањем уговора о закупу.

(2) Уговор из става 1 овог члана закључују надлежни орган локалне управе и лице из члана 3 овог закона, у року од 30 дана од дана коначности одлуке о додјели закупа стамбеног објекта.

(3) Уговор о закупу закључује се на одређено вријеме, а најдуже за период до 10 година, без могућности продужења.

(4) Изузетно од става 3 овог члана, уговор о закупу са лицима која имају приоритет у остваривању права на социјално становање, у складу са чланом 4 овог закона, може се закључити и на период дужи од 10 година.

(5) Уговор из става 1 овог члана, поред законом прописаних елемената, обавезно садржи податке из одлуке о додјели стамбеног објекта у закуп, податке о лицима која ће заједно са закупцем користити стамбени објекат, односно која живе са закупцем у истом домаћинству и начин учешћа закупца у одржавању стамбеног објекта додијељеног у закуп.

(6) Надлежни орган локалне управе води евиденцију закључених уговора о закупу из става 1 овог члана.

(7) На питања у вези уговора о закупу, која нијесу уређена овим законом, примјењиваће се одредбе закона којим се уређују облигациони односи.

Закупнина

Члан 17

(1) За коришћење стамбеног објекта из уговора о закупу плаћа се закупнина.

(2) Висина закупнине се одређује у зависности од висине прихода породичног домаћинства закупца, величине стамбеног објекта и висине трошкова одржавања стамбеног објекта и заједничких дјелова стамбеног објекта.

(3) Закупнина не може бити мања од износа потребног за измирење трошкова редовног одржавања стамбеног објекта, у складу са законом којим се уређују права и обавезе етажних власника у погледу одржавања стамбене зграде и заједничких дјелова стамбене зграде.

(4) Закупац - корисник права на материјално обезбјеђење породице може бити ослобођен плаћања закупнине, на основу одлуке надлежног органа локалне управе, у складу са законом.

(5) Максимална цијена закупнине не може бити већа од десетоструког минималног износа закупнине из става 3 овог члана.

Промјена износа закупнине

Члан 18

Ако се због измјене критеријума за одређивање закупнине промијени износ закупнине, закупац је дужан да плаћа промијењени износ закупнине без измјене уговора, а на основу обрачуна закуподавца.

Пренос права из уговора о закупу

Члан 19

(1) У случају смрти закупца, права и обавезе из уговора о закупу прелазе на члана породичног домаћинства који испуњава услове за закључивање уговора о закупу, у складу са овим законом.

(2) Члан породичног домаћинства из става 1 овог члана дужан је да, у року од 60 дана од дана настале промјене, затражи закључење уговора о закупу.

(3) Надлежни орган локалне управе је дужан да са чланом породичног домаћинства из става 2 овог члана закључи уговор о закупу са правима и обавезама закупца,када утврди да испуњава услове за закључење уговора о закупу у складу са овим законом.

V. ДРУГИ НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРАВА НА СОЦИЈАЛНО СТАНОВАЊЕ

Додјела грађевинског земљишта

Члан 21

(1) Грађевинско земљиште у својини Црне Горе за изградњу стамбеног објекта може се пренијети у својину, односно дати у закуп лицу из члана 3 став 2 овог закона одлуком Владе, односно јединице локалне самоуправе, у складу са законом.

(2) Страном држављанину и лицу без држављанства из члана 3 став 3 овог закона, грађевинско земљиште из става 1 овог члана може се дати у закуп одлуком Владе, односно јединице локалне самоуправе у складу са законом.

(3) На поступак додјеле грађевинског земљишта јединице локалне самоуправе сходно се примјењује одредба члана 13 овог закона.

Додјела грађевинског материјала

Члан 22

(1) Јединица локалне самоуправе може лицу из члана 3 овог закона додијелити грађевински материјал за изградњу новог или реконструкцију постојећег стамбеног објекта.

(2) Услов за додјелу грађевинског материјала за изградњу новог стамбеног објекта је посједовање урбанистичке парцеле и грађевинске дозволе.

(3) Поступак додјеле грађевинског материјала покреће се објављивањем јавног позива за додјелу грађевинског материјала.

(4) На поступак јавног позива из става 3 овог члана сходно се примјењује одредба члана 13 овог закона.

Субвенције за социјално становање

Члан 24

(1) Субвенције за социјално становање додјељују се одлуком Владе, односно јединице локалне самоуправе.

(2) Субвенције за социјално становање се остварују:

1) покрићем трошкова закупнине;
2) субвенционирањем каматних стопа за комерцијалне хипотекарне кредите одобрене кориснику за куповину или изградњу стамбеног простора;
3) покрићем трошкова за побољшање квалитета стамбеног објекта;
4) покрићем трошкова унапрјеђења услова становања (давањем кредита под повољним условима, додјелом неповратних средстава и слично).

Додјељивање кредита

Члан 25

(1) Дугорочни кредити привредним друштвима, физичким и правним лицима и стамбеним задругама додјељују се одлуком Владе, односно јединице локалне самоуправе.

(2) Дугорочни кредити привредним друштвима, физичким и правним лицима и стамбеним задругама, ради обезбјеђивања стамбених објеката за социјално становање, могу бити додијељени за:

1) изградњу или куповину стамбених објеката колективног становања;
2) изградњу или куповину индивидуалних стамбених објеката;
3) унапређење услова становања;
4) легализацију неформалног стамбеног објекта.

(3) Ближе критеријуме и поступак додјеле кредита из става 1 овог члана прописује Влада.

Приватно јавно партнерство

Члан 26

(1) Приватно - јавно партнерство у области социјалног становања успоставља се на основу уговора закљученог у складу са законом.

(2) Средства за успостављање партнерства јавног, приватног и непрофитног сектора може да додијели Влада, односно јединица локалне самоуправе у складу са програмима из чл. 5 и 6 овог закона.

(3) Стамбени објекти који су изграђени или купљени у складу са уговором из става 1 овог члана могу се пренијети у својину или давати у закуп,у складу са овим законом.

VI. НАДЗОР

Надзор

Члан 28

(1) Надзор над спровођењем овог закона и прописа донијетих на основу овог закона врши Министарство.

(2) Надзор над примјеном подзаконских прописа који су дужне да донесу јединице локалне самоуправе сходно овом закону врши надлежни орган локалне управе, у складу са посебним прописима.

(3) Инспекцијски надзор над спровођењем овог закона врши орган управе надлежан за послове инспекцијског надзора.

VII. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Рок за доношење програма

Члан 29

(1) Програм социјалног становања доноси се у року од шест мјесеци од дана ступања на снагу овог закона.

(2) Јединица локалне самоуправе је дужна да изради предлог локалног програма социјалног становања у року од три мјесеца од дана доношења програма из става 1 овог члана.

(3) Јединица локалне самоуправе је дужна да донесе локални програм социјалног становања у року од 30 дана од дана добијања сагласности из члана 6 став 3 овог закона.

(4) Рок за доношење подзаконских аката

Члан 30

Подзаконски акти на основу овлашћења из овог закона доноси се у року од шест мјесеци од дана ступања на снагу овог закона.

*****

10.14. Закон о младима

("Сл. лист ЦГ", бр. 25/19 и 27/19 - испр. од 17.05.2019.)

I. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Предмет

Члан 1

Овим законом уређују се начин утврђивања и спровођења омладинске политике, као и мјере и активности које се предузимају у циљу унапређивања друштвеног положаја младих и стварања услова за остваривање потреба младих у свим областима од интереса за младе.

Млади

Члан 2

Млади, у смислу овог закона, су лица од навршених 15 до навршених 30 година живота.

Омладинска политика

Члан 3

Омладинска политика је скуп мјера и активности које државни органи, органи државне управе, органи локалне самоуправе, невладине организације, студентски и ученички парламенти и друга правна лица предузимају за побољшање положаја младих, њиховог личног и друштвеног развоја и укључивања у друштвене токове.

Јавни интерес

Члан 5

(1) Јавни интерес у области омладинске политике представља:

1) креирање и унапређење омладинске политике;
2) успостављање институционалног оквира за спровођење омладинске политике;
3) стварање и унапређење услова за рад омладинских сервиса;
4) подстицање проактивног учешћа младих у креирању и спровођењу омладинске политике на државном и локалном нивоу;
5) едукацију младих о механизмима њиховог укључивања у активне мјере запошљавања;
6) подстицање укључивања младих у креирање културних садржаја;
7) подстицање мобилности младих;
8) подстицање укључивања младих у неформално образовање;
9) промоција здравих стилова живота и волонтеризма код младих;
10) подстицање других области од значаја за развој младих.

(2) Јавни интерес у области омладинске политике спроводе Влада Црне Горе (у даљем тексту: Влада); орган државне управе надлежан за омладинску политику (у даљем тексту: Министарство); органи државне управе и други органи управе надлежни за поједине области од значаја за младе; општина, Главни град, Пријестоница и општина у оквиру Главног града (у даљем тексту: општина) и друга правна лица, у складу са овим законом.

(3) Ради сарадње надлежних органа општине са осталим субјектима из става 2 овог члана, општина у оквиру својих органа или служби, одређује спровођење јавног интереса у области омладинске политике.

III. УТВРЂИВАЊЕ И СПРОВОЂЕЊЕ ОМЛАДИНСКЕ ПОЛИТИКЕ

Стратегија за младе

Члан 13

(1) Правци развоја и унапређења омладинске политике утврђују се Стратегијом за младе (у даљем тексту: Стратегија).

(2) Стратегију доноси Влада, на предлог Министарства, за период од најмање четири године.

(3) За спровођење Стратегије, Министарство доноси акциони план за период од највише двије године.

(4) Министарство израђује годишњи извјештај о спровођењу акционог плана у првом кварталу текуће за претходну годину, који доставља Влади.

(5) Извјештај о спровођењу Стратегије Министарство подноси Влади у року од три мјесеца од дана истека периода за који је Стратегија донијета.

Локални акциони план за младе

Члан 14

(1) Општина је дужна да донесе локални акциони план за младе за период важења акционог плана из члана 13 став 3 овог закона, најкасније до 31. децембра текуће године.

(2) Локални акциони план за младе садржи мјере и активности омладинске политике на локалном нивоу, ради остваривања интереса и потреба младих.

(3) Општина је дужна да нацрт локалног акционог плана за младе достави Министарству, ради давања мишљења о његовој усаглашености са Стратегијом, најкасније до 31. октобра текуће године.

(4) Општина је дужна да годишњи извјештај о реализацији локалног акционог плана за младе достави Министарству, најкасније до 15. фебруара текуће године за претходну календарску годину.

Локални савјет за младе

Члан 18

(1) Ради подстицања и унапређења развоја омладинске политике, јачања сарадње и унапређења положаја младих на локалном нивоу, у општини се може образовати локални савјет за младе, као стручно-савјетодавно тијело.

(2) Локални савјет за младе чине представници органа општине надлежног за омладинску политику и невладиних организација које спроводе омладинску политику.

(3) Најмање један члан савјета из става 1 овог члана је представник невладиних организација које спроводе омладинску политику.

(4) Представник невладиних организација које спроводе омладинску политику је лице које има подршку највећег броја тих невладиних организација и бира се путем јавног позива.

(5) Актом о образовању локалног савјета за младе, уређује се број, састав, начин избора и рада савјета и друга питања од значаја за његов рад.

V. СУФИНАНСИРАЊЕ ОМЛАДИНСКЕ ПОЛИТИКЕ

Средства из буџета

Члан 27

(1) Из Буџета Црне Горе обезбјеђују се средства за спровођење Програма из члана 15 овог закона; за изградњу, реконструкцију, адаптацију и опремање омладинских сервиса које реализује Министарство у складу са чланом 25 овог закона; за функционисање омладинских сервиса које је образовало Министарство, као и средства за активности које Министарство спроводи у складу са Стратегијом и акционим планом из члана 13 став 3 овог закона.

(2) Из Буџета Црне Горе обезбјеђују се и средства за активности које у складу са Стратегијом и акционим планом из члана 13 став 3 овог закона спроводе невладине организације које спроводе омладинску политику, у складу са овим законом.

(3) Из буџета општине обезбјеђују се средства за отварање и функционисање омладинских сервиса које је образовала општина.

(4) Из буџета општине обезбјеђују се и средства за активности које у складу са локалним акционим планом за младе спроводе невладине организације, у складу са овим законом.

(5) Услови, начин, поступак и критеријуми за додјелу средстава из става 4 овог члана, као и за контролу утрошка средстава додијељених невладиним организацијама које спроводе омладинску политику, ближе се утврђују прописом општине.

VIII. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Престанак важења

Члан 34

Даном ступања на снагу овог закона престаје да важи Закон о младима ("Службени лист ЦГ", бр. 42/16, 13/18 и 55/18).

*****

10.15. Закон о заштити од насиља у породици

("Сл.лист ЦГ", бр. 46/10 од 06.08.2010.)

I. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Предмет закона

Члан 1

Заштита од насиља у породици (у даљем тексту: заштита) остварује се у складу са овим законом.

II. ЗАШТИТА ЖРТВЕ

1. Облици и начини пружања помоћи и заштите

План помоћи жртви

Члан 11

(1) Центар за социјални рад образује стручни тим од представника те установе, органа и служби локалне управе, полиције, невладиних организација и стручњака који се баве питањима породице, ради утврђивања плана помоћи жртви и координације активности у процесу помоћи жртви, у складу са њеним потребама и избором.

(2) План помоћи жртви посебно садржи мјере које је потребно предузети у складу са законом којим се уређује социјална и дјечја заштита. Ако је жртва дијете, план помоћи жртви садржи и мјере за заштиту дјетета у складу са законом којим се уређују породични односи.

(3) Ради спровођења активности из става 1 овог члана, стручни тим може образовати и други орган, установа или организација која се бави заштитом.

***

11. ЉУДСКА ПРАВА

11.1. Закон о слободи вјероисповијести или увјерења и правном положају вјерских заједница

("Сл. лист ЦГ", број 74/19 од 30.12.2019.)

I. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1

(1) Слобода мисли, савјести и вјероисповијести зајемчена Уставом и потврђеним и објављеним међународним уговорима остварује се у складу са овим законом.

(2) Држава гарантује несметано остваривање слободе мисли, савјести и вјероисповијести.

ПРАВА И ОБАВЕЗЕ ВЈЕРСКИХ ЗАЈЕДНИЦА И ЊИХОВИХ ВЈЕРНИКА

Члан 35

(1) Вјерска заједница обезбјеђује средства за обављање своје дјелатности од прихода из сопствене имовине и вјерских услуга, задужбина, легата, фондова, донација и других доприноса физичких и правних лица, средстава међународних вјерских организација чији су чланови, средстава из државног буџета и буџета јединица локалне самоуправе, као и других послова и дјелатности на непрофитним основама, у складу са законом.

(2) Из државног буџета и буџета локалне самоуправе вјерској заједници могу се одобрити средства за активности којима се афирмише духовна, културна и државна традиција Црне Горе, као и за подршку социјалним, здравственим, каритативним и хуманитарним активностима од посебног значаја.

(3) О приходима из става 1 овог члана вјерска заједница води евиденцију, у складу са законом и аутономним прописима вјерске заједнице.

Члан 36

Контролу законитости стицања средстава вјерске заједнице и контролу законитости намјенског трошења средстава вјерске заједнице из државног буџета и буџета локалне самоуправе врше надлежни органи, у складу са законом.

Члан 42

(1) Вјерска заједница има право да гради вјерске објекте и врши адаптацију и реконструкцију постојећих, у складу са законом.

(2) Изградња, адаптација и реконструкција вјерских објеката изводе се на основу дозвола и сагласности прописаних законом и прописима који регулишу област изградње објеката и заштиту културних добара и уз стручни надзор у складу са законом.

(3) Надлежни орган државне управе, односно локалне самоуправе, приликом израде просторних планова, размотриће и исказане потребе вјерске заједнице за изградњу вјерског објекта.

(4) Органи државне управе надлежни за послове уређења простора и изградње објеката неће разматрати захтјеве за изградњу вјерских објеката који немају сагласност надлежних органа вјерске заједнице у Црној Гори, у складу са законом и аутономним прописима вјерске заједнице.

***VI. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ* Члан 65**

Даном ступања на снагу овог закона престаје да важи Закон о правном положају вјерских заједница ("Службени лист СРЦГ", број 9/77).

*

11.2. Закон о мањинским правима и слободама

(„Сл.лист РЦГ“, бр. 31/06, 51/06 и 38/07 и „Сл.лист ЦГ“, бр. 2/11, 8/11 и 31/17 од 12.05.2017.)

I. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1 *(„Сл.лист ЦГ“, број 2/11)*

Црна Гора, у складу са Уставом, потврђеним и објављеним међународним уговорима и општеприхваћеним правилима међународног права, обезбјеђује мањинским народима и другим мањинским националним заједницама, односно њиховим припадницима, заштиту људских права и слобода гарантованих свим грађанима, као и заштиту посебних мањинских права и слобода.

ПРАВА И СЛОБОДЕ МАЊИНСКИХ НАРОДА И ДРУГИХ МАЊИНСКИХ НАЦИОНАЛНИХ ЗАЈЕДНИЦА И ЊИХОВИХ ПРИПАДНИКА

Члан 11 ст. 2-4 *(„Сл.лист ЦГ“, број 31/17)*

(1) У јединицама локалне самоуправе у којима припадници мањине чине већину или најмање 5% становништва, према резултатима два посљедња узастопна пописа, у службеној употреби је и језик те мањине.

(2) Службена употреба језика мањина, у смилсу става 2 овог члана, подразумјева нарочито: коришћење језика у управном и судском поступку и у вођењу управног и судског поступка, код издавања јавних исправа и вођења службених евиденција, на гласачком листићу и другом изборном материјалу и у раду представничких тијела.

(3) На територији локалне самоуправе из става 2 овог члана имена органа који врше јавна овлашћења, назив јединице локалне самоуправе, назив насељњних мјеста, тргова и улица, установа, пословних и дригих фирми и топонима исписују се и на језику и писму мањине.

Члан 22а *("Сл.лист ЦГ“, бр. 2/11 и 31/17)*

Аутентична заступљеност мањинског народа чији је језик у службеној употреби у Црној Гори и других мањинских националних заједница у Скупштини Црне Горе (у даљем тексту: Скупштина) и скупштинама јединица локалне самоуправе у којима они чине значајан дио становништва обезбјеђује се сходно принципу афирмативне акције, у складу са изборним законодавством.

Члан 25

(1) Мањине имају право на сразмјерну заступљеност у јавним службама, органима државне власти и локалне управе.

(2) О заступљености припадника мањина, у смилсу става 1 овог члана, старају се надлежни органи задужени за кадровска питања, у сарадњи са савјетима мањина.

Члан 27

У јединицама локалне самоуправе из члана 11 став 2 овог закона статут, одлука или други општи акти које доносе органи јединице локалне самоуправе пишу се и објављују на службеном језику и на језику и писму мањине.

Члан 28 *(„Сл.лист ЦГ“, број 31/17)*

У јединицама локалне самоуправе у којима већину или најмање 5% становништва чине мањине, локална самоуправа је дужна да, у оквиру плана и програма за дјелотворно учешће локалног становништва у вршењу јавних послова или доношењем посебног плана и програма, преко савјета односне мањине, обезбједи услове за учешће мањина у доношењу програма развоја општине, просторних и урбанистичких планова, буџета и општих аката којима се утврђују права и обавезе грађана и уреди начин и поступак учешће мањина у вршењу јавних послова и да одреди орган који спроводи јавну расправу по тим и другим актима.

Члан 29 *("Сл.лист ЦГ“, број 2/11)*

(1) Ако посланици изабрани сходно принципу афирмативне акције, а у складу са изборним законодавством сматрају да предложени акт или пропис битно задире у интересе те мањине, о томе ће подносилац предлога и ти посланици усаглашавити ставове.

(2) Усаглашавање, у смислу става 1 овог члана, односи се на:
- питања која се односе на промјене етничке структуре становништва супротно члану 39 став 1 овог закона;
- питања која се односе на садржаје образовних програма без мишљења Савјета мањина;
- питања која се тичу очувања језичког и националног идентитета мањина.

Члан 33 *("Сл.лист ЦГ", бр. 2/11 и 31/17)*

(1) Мањински народ или друга мањинска национална заједница и њихови припадници, у циљу очувања свог укупног националног идентитета и унапрјеђења својих слобода и права, могу основати савјет тог мањинског народа или друге мањинске националне заједнице.

(2) Мањински народ или друга мањинска национална заједница може основати само један савјет.

(3) Савјет мањинског народа или друге мањинске националне заједнице се бира на период од четири године.

(4) Савјет мањинског народа или друге мањинске националне заједнице има најмање 17 чланова.

(5) Савјет мањинског народа или друге мањинске националне заједнице чине чланови по функцији: посланици и чланови Владе из реда односног мањинског народа или друге мањинске националне заједнице, предсједници општина, предсједници градских општина, предсједници скупштина општина, предсједници скупштина градских општина, предсједници странака заступљених у Скупштини, скупштини општине, скупштини градске општине, из реда односног мањинског народа или друге мањинске националне заједнице.

(6) Своје чланство у савјету мањинског народа или друге мањинске националне заједнице лица из става 5 овог члана потврђују изјавом о прихватању чланства.

(7) Остали чланови савјета мањинског народа или друге мањинске националне заједнице бирају се тајним гласањем, на електорској скупштини тог мањинског народа или друге мањинске националне заједнице.

(8) Право учешћа на електорској скупштини има сваки пунољетни грађанин-припадник односног мањинског народа или друге мањинске националне заједнице.

(9) На електорској скупштини не могу учествовати лица из става 5 овог члана.

(10) Министарство доноси правила и упутства за изборе чланова савјета мањинског народа или друге мањинске националне заједнице.

(11) Правила из става 10 овог члана садрже: број чланова савјета мањинског народа или друге мањинске националне заједнице, сазивање и начин рада електорске скупштине, као и начин избора чланова савјета мањинског народа или друге мањинске националне заједнице на електорској скупштини.

(12) Чланови савјета мањинског народа или друге мањинске националне заједнице бирају предсједника и секретара савјета тајним гласањем, из реда својих чланова.

(13) Савјет мањинског народа или друге мањинске националне заједнице доноси буџет, статут, годишњи план рада и пословник о свом раду којим се уређују питања од значаја за рад тог савјета.

(14) Средства за финансирање савјета мањинског народа или друге мањинске националне заједнице обезбјеђују се у буџету Црне Горе, у износу од најмање 0,05% текућег буџета.

(15) Надзор над законитошћу рада савјета мањинског народа или друге мањинске националне заједнице врши Министарство и надлежно радно тијело Скупштине.

III. ЗАШТИТА ПРАВА

Члан 37

Заштиту права мањина обезбјеђују органи државне, односно локалне управе и судови.

Члан 39

(1) Забрањено је предузимање мјера и активности којим би се промијенила структура становништва на подручјима на којима живе припадници мањине, а имају за циљ ограничавање законских права и слобода.

(2) Забрањена је свака непосредна или посредна дискриминација по било ком основу, па и по основу расе, боје, пола, националне припадности, друштвеног поријекла, рођења или сличног статуса, вјероисповјести, политичког или другог убјеђења, имовног стања, културе, језика, старости и психичког или физичког инвалидитета.

IV. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 41

Статут и други општи акти органа локалне самоуправе усагласиће се са овим законом у року од шест мјесеци од дана ступања на снагу овог закона.

*****

11.3. Закон о избору, употреби и јавном истицању националних симбола

("Сл. лист ЦГ", број 3/20 од 23.01.2020.)

I. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1

Овим законом уређује се право на избор, употребу и јавно истицање националних симбола припадника мањинских народа и других мањинских националних заједница у Црној Гори.

Члан 11

(1) У јединицама локалне самоуправе у којима припадници мањинског народа или друге мањинске националне заједнице чине већинско становништво, према резултатима посљедњег пописа, на зградама органа локалне самоуправе и јавних установа чији је оснивач општина, односно држава, стално се вије и застава тог мањинског народа или друге мањинске националне заједнице.

(2) У службеним просторијама органа локалне самоуправе и јавних установа из става 1 овог члана, као и у просторијама намијењеним за вјенчања истиче се и застава тог мањинског народа или друге мањинске националне заједнице.

(3) Право из ст. 1 и 2 овог члана не може се користити ако према резултатима два посљедња узастопна пописа припадници мањинског народа или друге мањинске националне заједнице не чине већинско становништво.

Члан 12

(1) У јединицама локалне самоуправе у којима припадници мањинског народа или друге мањинске националне заједнице чине више од 5% становништва, према резултатима посљедњег пописа, на дан националног празника тог мањинског народа или друге мањинске националне заједнице, на зградама органа локалне самоуправе, истиче се застава тог мањинског народа или друге мањинске националне заједнице.

(2) Право из става 1 овог члана не може се користити ако на два посљедња узастопна пописа резултати пописа буду мањи од процента из става 1 овог члана.

Члан 13

(1) Националне празнике из члана 12 став 1 овог закона својом одлуком утврђује савјет *(мањинског народа или друге мањинске националне заједнице*), на начин утврђен статутом савјета.

(2) Сагласност на одлуку из става 1 овог члана даје Влада Црне Горе.

IV. НАДЗОР

Члан 20

(1) Надзор над спровођењем овог закона врши орган државне управе надлежан за послове људских и мањинских права.

(2) Инспекцијски надзор врши надлежни орган локалне управе, преко комуналних инспектора.

VI. ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 23

Даном ступања на снагу овог закона престаје да важи Закон о употреби националних симбола ("Службени лист РЦГ", број 55/00) и члан 107 Закона о измјенама и допунама закона којима су прописане новчане казне за прекршаје ("Службени лист ЦГ", број 40/11).

*****

11.4. Закон о родној равноправности

(„Сл.лист РЦГ“, број 46/07 и „Сл.лист ЦГ“, број 35/15 од 15.07.2015.; Види други закон - 40/11)

I ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1 *(„Сл.лист ЦГ“, број 35/15)*

Овим законом уређује се начин обезбјеђивања и остваривања права по основу родне равноправности, у складу са међународним актима и опште прихваћеним правилима међународног права, као и мјере за елиминисање дискриминације по основу пола и стварање једнаких могућности за учешће жена и мушкараца, као и лица друкчијих родних идентитета у свим областима друштвеног живота.

Члан 3 *(„Сл.лист ЦГ“, број 35/15)*

Државни органи, органи државне управе и локалне самоуправе, јавне установе, јавна предузећа и друга правна лица која врше јавна овлашћења (у даљем тексту: органи), као и привредна друштва, друга правна лица и предузетници/це дужни су да, ради постизања родне равноправности, у свим фазама планирања, доношења и спровођења одлука, као и предузимања активности из своје надлежности оцјењују и вреднују утицај тих одлука и активности на положај жена и мушкараца.

ОПШТЕ И ПОСЕБНЕ МЈЕРЕ

1. Опште мјере

Члан 11

Општина, главни град и престоница (у даљем тексту: општина) у оквиру својих надлежности, подстичу и остварују родну равноправност, односно предузимају мјере и активности од значаја за остваривање родне равноправности.

Члан 13а *(„Сл.лист ЦГ“, број 35/15)*

Органи, медији, привредна друштва, друга правна лица и предузетници/це дужни су да у свом раду користе родно осјетљиви језик и да у актима о заснивању радног односа, односно уговору о раду, актима о избору, именовању, односно постављењу, као и у актима о избору у академска звања, актима о распоређивању и другим актима којима се одлучује о правима и обавезама запослених и другим јавним исправама и евиденцијама, све називе радних мјеста, занимања, звања и функција изражавају у природном роду (мушком или женском) лица на које се ови акти односе.

Посебне мјере

Члан 17

(1) Позитивне мјере се могу предузети у области васпитања и образовања, запошљавања, рада, здравља, социјалне заштите, јавног, односно политичког дјеловања, као и у другим областима друштвеног живота у којима постоје разлози за њихово увођење у смислу члана 16 овог закона.

(2) Органи, у складу са својим надлежностима, предузимају позитивне мјере.

(3) Министарство надлежно за заштиту људских и мањинских права (у даљем тексту: Министарство) може органима препоручити увођење позитивних мјера у оним областима друштвеног живота, у којима постоји очигледна неједнака заступљеност жена или мушкараца односно изразита неравноправност лица једног пола.

Члан 18 *(„Сл.лист ЦГ“, број 35/15)*

(1) Позитивне мјере утврђују се акционим плановима за подстицање и остваривање родне равноправности, на основу анализе положаја жена и мушкараца у области за коју се утврђују.

(2) Акциони план из става 1 овог члана садржи разлоге за увођење позитивних мјера, циљеве који се њима постижу, почетак, начин и престанак спровођења мјера, као и надзор над спровођењем мјера.

Члан 19

(1) Министарство даје сагласност на акционе планове, на основу процјене усклађености тих планова са принципима из чл. 15 и 16 овог закона.

(2) Министарство прати спровођење позитивних мјера у областима у којима су уведене.

НАДЛЕЖНОСТИ

Члан 23

Органи су дужни да одреде службенике/це, који ће обављати послове координатора/ке активности у вези питања родне равноправности из своје надлежности, који/а учествује у припреми и спровођењу Плана активности.

Члан 24

Органи су дужни да на захтјев Министарства пруже адекватну помоћ, односно доставе потребне податке из оквира своје надлежности.

VII ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 34

Органи ће одредити службеника/це који/а ће обављати послове координатора/ке у питањима родне равноправности из члана 23 овог закона, у року од три мјесеца од дана ступања на снагу овог закона.

*****

11.5. Закон о животном партнерству лица истог пола

(„Сл.лист ЦГ“, број 67/20 од 07.07.2020. НАПОМЕНА: Почетак примјене од 15.07.2021.)

I. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Предмет

Члан 1

Овим законом уређује се закључење и престанак животног партнерства лица истог пола (у даљем тексту: партнерство), вођење регистра партнерстава, права и дужности лица која су закључила партнерство.

II. ЗАКЉУЧЕЊЕ И ПРЕСТАНАК ПАРТНЕРСТВА

Пријава намјере за закључење партнерства

Члан 12

(1) Лица која намјеравају да ступе у партнерство подносе пријаву за закључење партнерства органу локалне управе надлежном за вођење регистра партнерстава.

(2) Уз пријаву, лица из става 1 овог члана подносе извод из матичног регистра рођених за сваког од њих, а кад је то потребно, и друге исправе.

Провјера испуњености услова за закључење партнерства

Члан 13

(1) На основу изјава лица која желе да ступе у партнерство, приложених исправа, а по потреби и на други начин, службеник органа локалне управе надлежног за вођење регистра партнерстава (у даљем тексту: матичар) утврдиће да ли су испуњени услови за закључење партнерства.

(2) Ако утврди да нијесу испуњени услови за закључење партнерства прописани овим законом, матичар ће усмено саопштити подносиоцима пријаве да не могу закључити партнерство и, у року од три дана од тог саопштења, донијети рјешење о одбијању пријаве за закључење партнерства.

(3) Против рјешења из става 2 овог члана подносиоци пријаве могу изјавити жалбу главном администратору, у року од осам дана од дана пријема рјешења.

(4) Главни администратор дужан је да одлучи по жалби у року од пет дана од дана пријема жалбе.

Достављање одлуке суда матичару

Члан 30

Одлуку о раскиду партнерства и одлуку о поништењу партнерства суд доставља матичару, ради уписа у регистар партнерстава, по правилу у електронској форми.

III. РЕГИСТАР ПАРТНЕРСТАВА

Вођење регистра партнерстава

Члан 35

(1) Регистар партнерстава води се за територију општине, а води га надлежни орган локалне управе.

(2) Регистар партнерстава води се у писаној и електронској форми.

(3) Регистар партнерстава у писаној форми води се ручно на прописаном обрасцу.

(4) Регистар партнерстава у писаној форми се овјерава на крају сваке календарске године и закључује са посљедњим редним бројем уписа у тој години.

(5) Регистар партнерстава у електронској форми саставни је дио Централног регистра становништва.

(6) Образац и ближи начин вођења, овјеравања и закључивања регистра партнерстава у писаној форми као и ближи начин вођења регистра партнерстава у електронској форми прописује орган државне управе надлежан за матичне регистре (у даљем тексту: Министарство).

Коришћење података

Члан 41

(1) Подаци из регистра партнерстава могу се користити у складу са законом којим се уређује заштита података о личности или на основу писане сагласности лица на које се подаци односе.

(2) Податке из регистра партнерстава може користити Министарство за повезивање тих података и података из других евиденција које води, као и за обављање других послова из своје надлежности.

(3) Државни органи, органи локалне управе и други органи и правна лица која врше јавна овлашћења могу користити податке из регистра партнерстава за обављање послова из своје надлежности, ако су за коришћење тих података овлашћени законом.

(4) Подаци из регистра партнерстава могу се користити за статистичке, научне, истраживачке и друге намјене, у складу са законом, на начин којим се не открива идентитет лица.

Изводи и увјерења

Члан 42

(1) Изводе и увјерења из регистра партнерстава издаје матичар на основу података који се воде у регистру партнерстава.

(2) Извод из регистра партнерстава садржи посљедње податке који су уписани у тај регистар до тренутка издавања извода.

(3) Увјерење које се издаје на основу података из регистра партнерстава садржи поједине податке уписане у регистар партнерстава или поједине чињенице о личном стању лица које проистичу из тих података.

(4) Изводи и увјерења издају се на захтјев лица на које се упис односи, на захтјев других лица ако имају његово овлашћење у писаној форми или ако су на то овлашћени законом.

(5) У случају да лице на које се подаци односе није живо и да за живота није дало изричито овлашћење за давање својих личних података, изводи и увјерења издају се само лицима која имају законски интерес за коришћење личних података умрлог лица и ако се томе не противе његови насљедници одређени у складу са законом којим се уређује насљеђивање.

(6) Извод из регистра партнерстава издаје се на обрасцу чији садржај и изглед прописује Министарство.

Ступање на снагу и почетак примјене закона

Члан 76

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном листу Црне Горе", а примјењиваће се након годину дана од дана ступања на снагу овог закона.

*

11.6. Закон о забрани дискриминације

("Сл. лист ЦГ", бр. 46/10, 18/14 и 42/17 од 30.06.2017., Види члан 108 Закона 40/10-1)

I. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Предмет закона

Члан 1 *(„Сл.лист ЦГ", број 18/14)*

(1) Забрана и заштита од дискриминације као и промоција једнакости остварује се у складу са овим законом.

(2) На забрану и заштиту од дискриминације као и на промоцију једнакости примјењују се и одредбе других закона којима се уређује забрана и заштита од дискриминације као и на промоција једнакости по појединим основама или у вези са остваривањем појединих права, уколико нијесу у супротности са овим законом.

Прописи и посебне мјере

Члан 5 *(„Сл.лист ЦГ", број 18/14)*

(1) Прописе и посебне мјере који су усмјерени на стварање услова за остваривање националне, родне и укупне равноправности и заштите лица која су по било ком основу у неједнаком положају могу доносити, односно уводити и спроводити, у оквиру својих надлежности и овлашћења државни органи, органи државне управе, органи јединица локалне самоуправе, јавна предузећа и друга правна лица која врше јавна овлашћења (у даљем тексту: органи), као и друга правна и физичка лица.

(2) Мјере из става 1 овог члана примјењују се сразмјерно потребама и могућностима и трају до остварења циљева који су тим мјерама утврђени.

VI. ЕВИДЕНЦИЈА

Вођење евиденције

Члан 33 *(„Сл.лист ЦГ", број 18/14)*

(1) Судови, државна тужилаштва, органи за прекршаје, орган управе надлежан за полицијске послове и инспекцијски органи дужни су да воде посебну евиденцију о поднијетим пријавама, покренутим поступцима и донијетим одлукама из своје надлежности у вези са дискриминацијом (у даљем тексту: посебна евиденција).

(2) Податке из посебне евиденције, органи из става 1 овог члана достављају Заштитнику/ци, најкасније до 31. јануара текуће године за претходну годину, а на захтјев Заштитника/це дужни су да податке из ове евиденције доставе и за одређени краћи период у току године.

(3) Ближи садржај и начин вођења евиденција из става 1 овог члана прописује орган државне управе надлежан за људска и мањинска права.

VII. КАЗНЕНЕ ОДРЕДБЕ

Прекршаји

Члан 34 *("Сл. лист ЦГ", бр. 40/10, 18/14 и 42/17)*

(1) Новчаном казном у износу од 10.000 еура до 20.000 еура казниће се за прекршај правно лице, ако:

1) ограничава или онемогућава коришћење објеката и површина у јавној употреби лицу или групи лица, по неком од основа из члана 2 став 2 овог закона (члан 10 став 1);
2) онемогући, ограничи или отежа коришћење прилаза објектима и површинама у јавној употреби лицима смањене покретљивости и лицима са инвалидитетом, на начин који није несразмјеран терет за правно или физичко лице које је дужно да то омогући (члан 18 став 1).

(2) За прекршај из става 1 овог члана казниће се и одговорно лице у правном лицу, државном органу, органу државне управе, органу локалне самоуправе и органу локалне управе новчаном казном у износу од 1.500 еура до 2.000 еура.

(3) За прекршај из става 1 овог члана казниће се и предузетник/ца новчаном казном у износу од 5.000 еура до 6.000 еура.

(4) За прекршај из става 1 овог члана казниће се физичко лице новчаном казном у износу од 150 еура до 2.000 еура.

Члан 34а *("Сл. лист ЦГ", бр. 18/14 и 42/17)*

(1) Новчаном казном у износу од 1.000 еура до 20.000 еура казниће се за прекршај правно лице, ако:

1) врши свако нежељено понашање, укључујући и узнемиравање путем аудио и видео надзора, мобилних уређаја, друштвених мрежа и интернета, које има за циљ или чија је посљедица повреда личног достојанства, изазивање страха, осјећаја понижености или увријеђености или стварање непријатељског, понижавајућег или увредљивог окружења (члан 7 став 1);
2) врши свако нежељено, вербално, невербално или физичко понашање сексуалне природе којим се жели повриједити достојанство неког лица или групе лица, односно којим се постиже такав учинак, а нарочито кад такво понашање изазива страх или ствара непријатељско, понижавајуће, застрашујуће, деградирајуће или увредљиво окружење (члан 7 став 2);
3) врши сегрегацију сваким актом, радњом или пропуштањем да се изврши радња, којима се врши присилно или системско раздвајање или разликовање лица по неком од основа из члана 2 став 2 овог закона (члан 9 став 2);
4) користи говор мржње изражавањем идеја, тврдњи, информација, мишљења, којима се шири, распирује, подстиче или правда дискриминација, мржња или насиље против лица или групе лица због њиховог личног својства, ксенофобија, расна мржња, антисемитизам, или остале облике мржње засноване на нетолеранцији, укључујући и нетолеранцију изражену у форми национализма, дискриминације и непријатељства против мањина (члан 9а);
5) отежава или онемогућава приступ добрима, услугама у јавном и приватном сектору и роби, по неком од основа из члана 2 став 2 овог закона (члан 11 став 1 тачка 1);
6) одбије приступ добрима, услугама у јавном и приватном сектору и роби, по неком од основа из члана 2 став 2 овог закона (члан 11 став 1 тачка 2);
7) поставља услове приликом приступа добрима, услугама у јавном и приватном сектору и роби, који се не траже од других лица или групе лица по неком од основа из члана 2 став 2 овог закона (члан 11 став 1 тачка 3);

8) намјерно касни или одлаже приступ добрима, услугама у јавном и приватном сектору и роби, иако је лице или група лица затражила и испунила услове за благовремен приступ тим добрима, услугама и роби, прије других лица или групе лица, по неком од основа из члана 2 став 2 овог закона (члан 11 став 1 тачка 4);
9) онемогућава, ограничава или отежава запошљавање, рад, школовање или неоправдано прави разлику или неједнако поступа према лицу или групи лица, по основу здравственог стања (члан 12);
10) онемогућава или ограничава остваривање права или прави разлику или неједнако поступа према лицу или групи лица, по основу старосне доби (члан 13 став 1);
11) прави разлику између брачне и ванбрачне дјеце, даје предност дјеци једног пола у односу на дјецу другог пола, прави разлику по основу израженог мишљења или увјерења родитеља дјетета, односно старатеља и чланова породице и разлику између дјеце и по другом основу из члана 2 став 2 овог закона (члан 13 став 2);
12) врши дискриминацију лица или групе лица у односу на друга лица по основу политичког увјерења, припадности или неприпадности политичкој, синдикалној или другој организацији (члан 14);
13) отежава или онемогућава упис у образовно-васпитну установу и установу високог образовања и избор програма на свим нивоима образовања и васпитања, искључи из ових установа супротно прописима из области образовања и васпитања, отежава или ускраћује могућност праћења наставе и учешћа у другим образовно васпитним активностима, разврстава дјецу, ученике/це, полазнике/це образовања и студенте/ткиње или на други начин прави разлику или неједнако поступа према њима, по неком од основа из члана 2 став 2 овог закона (члан 15);
14) врши дискриминацију лица која траже запослење, запослених, односно лица која по неком другом основу обављају рад код послодавца, по неком од основа из члана 2 став 2 овог закона (члан 16 став 1);
15) прави разлику, неједнако поступа или доводи у неједнак положај лица или групе лица са увјерењем да раса, боја коже, језик, националност или национално или етничко поријекло, оправдавају омаловажавање лица или групе лица, односно оправдавају идеју о надмоћи неког лица или групе лица према онима који нијесу чланови те групе, нарочито у области образовања, рада, запошљавања и избора занимања, стручног оспособљавања, социјалне заштите и социјалних давања, здравствене заштите и становања, приступа добрима, услугама у јавном и приватном сектору и роби (члан 17);
16) поступа супротно начелу слободе вјероисповијести, односно неједнако поступа, прави разлику или доводи у неједнак положај лица по основу вјере или личног увјерења, као и припадања или неприпадања некој вјерској заједници (члан 17а);
17) прави разлику, неједнако поступа или доводи у неједнак положај лица или групе лица по основу родног идентитета, сексуалне оријентације и/или интерсексуалних карактеристика (члан 19 став 1);
18) поднесе тужбу без писаног пристанка дискриминисаног лица или групе лица (члан 30 став 2).

(2) За прекршај из става 1 овог члана казниће се и одговорно лице у правном лицу, државном органу, органу државне управе, органу локалне самоуправе и органу локалне управе новчаном казном у износу од 500 еура до 2.000 еура.

(3) За прекршај из става 1 овог члана казниће се и предузетник/ца новчаном казном у износу од 300 еура до 6.000 еура.

(4) За прекршај из става 1 овог члана казниће се физичко лице новчаном казном у износу од 150 еура до 2.000 еура.

Члан 34б *("Сл. лист ЦГ", бр. 18/14 и 42/17)*

Новчаном казном у износу од 100 еура до 2.000 еура казниће се одговорно лице у државном органу, органу државне управе и органу локалне управе ако:

1) не води посебну евиденцију о поднијетим пријавама, покренутим поступцима и донијетим одлукама из своје надлежности у вези са дискриминацијом (члан 33 став 1);
2) податке из посебне евиденције не достави Заштитнику/ци у роковима прописаним чланом 33 став 2 овог закона.

Члан 34ц *(„Сл.лист ЦГ“, број 42/17)*

(1) За прекршаје из чл. 34, 34а и 34б овог закона може се, самостално или уз новчану казну или мјеру упозорења, изрећи једна или више заштитних мјера:

1) одузимање предмета;
2) забрана вршења позива, дјелатности или дужности;
3) јавно објављивање одлуке.

(2) Заштитна мјера одузимања предмета обавезно се изриче кад је прекршај извршен коришћењем предмета који се одузима, односно кад је предмет био намијењен извршењу прекршаја или је предмет који се одузима настао због извршења прекршаја.

(3) Заштитна мјера забрана вршења позива, дјелатности или дужности може се примијенити у трајању које не може бити дуже од шест мјесеци.

(4) Заштитна мјера јавног објављивања одлуке извршава се на начин што се одлука објављује у јавним медијима доступним на цијелој територији Црне Горе.

*****

11.7. Закон о забрани дискриминације лица са инвалидитетом

("Сл. лист ЦГ", бр. 35/15 и 44/15 од 7.8.2015.)

I. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Предмет

Члан 1

(1) Овим законом уређује се забрана и заштита од дискриминације лица са инвалидитетом, као и промоција једнакости тих лица са другим лицима.

(2) На забрану и заштиту од дискриминације лица са инвалидитетом примјењују се одредбе закона којима се уређује забрана дискриминације и одредбе других закона којима се уређује забрана дискриминације лица са инвалидитетом, уколико нијесу у супротности са овим законом.

Забрана дискриминације

Члан 2

(1) Забрањена је дискриминација лица са инвалидитетом и групе лица са инвалидитетом по било ком основу, као и сваки облик дискриминације по основу инвалидитета, у јавном и приватном сектору.

(2) Лице са инвалидитетом је лице које има дугорочно физичко, ментално, интелектуално или сензорно оштећење, која у садејству са различитим баријерама могу отежати пуно и ефективно учешће тог лица у друштву на основу једнакости са другима.

(3) Група лица са инвалидитетом представља више лица са инвалидитетом који су у истој ситуацији, истовремено изложени дискриминацији од стране истог лица, као и више лица са инвалидитетом изложени истом облику дискриминације од стране истог лица у различитим ситуацијама.

Прописи и посебне мјере

Члан 5

(1) Државни органи, органи државне управе, органи јединица локалне самоуправе, јавна предузећа и друга правна лица која врше јавна овлашћења (у даљем тексту: органи), као и друга правна и физичка лица, у оквиру својих надлежности и овлашћења, дужни су да доносе, односно уводе и спроводе прописе и посебне мјере, који су усмјерени на стварање услова за остваривање равноправности и заштите лица са инвалидитетом, која су по било ком основу у неједнаком положају у односу на друга лица.

(2) Прописи и посебне мјере се доносе, односно предузимају у области: уређења простора и изградње објеката, информисања, саобраћаја, васпитања и образовања, запошљавања, рада, здравља, социјалне заштите, културе, јавног и политичког дјеловања, као и у другим областима друштвеног живота у којима постоје разлози за њихово доношење, односно увођење у смислу става 1 овог члана.

(3) Посебне мјере из става 1 овог члана, примјењују се сразмјерно потребама и могућностима и трају до остварења циљева који су тим мјерама утврђени.

*****

11.8. Закон о сарадњи Црне Горе са дијаспором - исељеницима

("Сл. лист ЦГ", бр. 44/18 и 47/19 од 12.08.2019.)

I. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Предмет

Члан 1

Овим законом уређују се начин остваривања и јачања сарадње Црне Горе са дијаспором - исељеницима, као и друга питања од значаја за остваривање њихових права и интереса.

Носиоци сарадње са дијаспором - исељеницима

Члан 5

(1) Сарадња Црне Горе са дијаспором - исељеницима остварује се преко органа управе надлежног за односе са дијаспором - исељеницима (у даљем тексту: Управа).

(2) Сарадња са дијаспором - исељеницима остварује се и преко: радног тијела Скупштине Црне Горе надлежног за међународне односе и исељенике (у даљем тексту: надлежни одбор), органа државне управе надлежних за области у којима дијаспора - исељеници остварују своја права и интересе, Главног града, Пријестонице и општине (у даљем тексту: општина), Матице црногорске, савјета мањинских народа и других мањинских националних заједница, невладиних организација и других тијела и институција које у оквиру својих надлежности односно дјелатности врше послове везане за односе са дијаспором - исељеницима или би њихова надлежност односно дјелатност могла бити од интереса за дијаспору - исељенике.

II. ОБЛАСТИ САРАДЊЕ СА ДИЈАСПОРОМ - ИСЕЉЕНИЦИМА

Унапређивање привредног партнерства

Члан 14

Ради унапређивања привредног партнерства Управа, у сарадњи са органима државне управе надлежним за економију и финансије, другим надлежним органима и институцијама и општинама:

- подстиче повезивање привредника и удружења привредника из земаља пријема са привредним субјектима у Црној Гори;
- сагледава стратегије и политике привредног развоја Црне Горе и иницира укључивање потенцијала, потреба и интереса дијаспоре - исељеника у те стратегије и политике;

- промовише и иницира одређене развојне пројекте мање развијених подручја и привредних дјелатности од посебног друштвеног интереса који би се могли реализовати у партнерству са дијаспором - исељеницима;
- иницира закључивање међународних уговора о економској сарадњи и избјегавању двоструког опорезивања;
- подстиче укључивање припадника дијаспоре - исељеника који су се истакли у привредној сарадњи са привредним субјектима у Црној Гори, а који имају црногорско држављанство, у рад међудржавних комисија за економску сарадњу, у складу са међународним споразумима о економској сарадњи;
- у сарадњи са дијаспором - исељеницима иницира оснивање намјенских финансијских фондова;
- предлаже мјере и механизме подстицаја улагања дијаспоре - исељеника, посебно у областима примјене нових технологија и бржег развоја неразвијених подручја, дефинисања бизнис зона, умрежавања привредника и стручњака припадника дијаспоре - исељеника кроз специфичне форме организовања (коморе, пословна удружења, финансијски фондови и друго) и њихово повезивање са одговарајућим коморама, фондовима и удружењима у Црној Гори;
- иницира активности на државном и општинском нивоу у циљу припреме и промоције пројеката, усмјеравања интереса и пружања неопходних информација дијаспори -
- исељеницима ради улагања и отварања привредних субјеката у Црној Гори, организовања одговарајућих пословних сусрета и инвестиционих форума и др.

САВЈЕТ ЗА САРАДЊУ СА ДИЈАСПОРОМ - ИСЕЉЕНИЦИМА

Састав Савјета

Члан 17

Савјет чине представници дијаспоре - исељеника, представници органа државне управе, надлежног одбора, општина и других институција и удружења и истакнуте личности које су се афирмисале у областима сарадње са дијаспором - исељеницима из чл. 9 до 14 овог закона (у даљем тексту: истакнуте личности).

Представници органа државне управе, надлежног одбора, општина и других институција удружења у Савјету

Члан 24

(1) Чланове Савјета из органа државне управе, надлежног одбора, општина и других институција удружења чине:

- по један представник Управе, Министарства, органа државне управе надлежних за унутрашње послове, образовање, науку, културу, спорт и младе, здравство, социјалну заштиту, економију, послове статистике, туризам, финансије и људска и мањинска права;
- два представника надлежног одбора;
- по један представник из највише десет општина са највећим бројем дијаспоре - исељеника;
- по један представник Матице црногорске, савјета мањинских народа и других мањинских националних заједница, Универзитета Црне Горе, Радио телевизије Црне Горе, Црногорске академије наука и умјетности, Привредне коморе Црне Горе и Уније послодаваца Црне Горе;
- један представник невладиних организација које се баве питањима сарадње са дијаспором - исељеницима.

(2) Кандидате за чланове Савјета из става 1 алинеја 1 овог члана предлажу старјешине органа, кандидате из става 1 алинеја 2 овог члана предлаже надлежни одбор, кандидате из става 1 алинеја 3 овог члана предлажу градоначелници, односно предсједници општина, а кандидате из става 1 алинеја 4 овог члана предлажу одговорна лица у институцијама и удружењима.

(3) Кандидата за члана Савјета из става 1 алинеја 5 овог члана предлажу невладине организације,

складу са прописом Владе којим се уређује избор представника невладиних организација у радна тијела органа државне управе.

(4) Позив органима државне управе, надлежном одбору, општинама и другим институцијама и удружењима за предлагање кандидата за чланове Савјета, као и јавни позив невладиним организацијама за предлагање кандидата за члана Савјета упућује Управа.

*

11.9. Закон о азилу

(„Сл.лист РЦГ“, број 45/06 од 17.07.2006.)

I. ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

Предмет закона

Члан 1

Овим законом прописују се принципи, услови и поступак за давање азила, признавање статуса избјеглице и одобравање додатне и привремене заштите, органи надлежни за одлучивање, права и обавезе лица која траже азил, којима је признат статус избјеглице и одобрена додатна или привремена заштита, као и разлози за престанак и укидање статуса избјеглице и додатне заштите и престанак привремене заштите у Републици Црној Гори (у даљем тексту: Црна Гора).

ОРГАНИ НАДЛЕЖНИ ЗА ОДЛУЧИВАЊЕ И ЗБРИЊАВАЊЕ

Канцеларија за азил

Члан 19 ст. 1 и 2

(1) Орган државне управе надлежан за унутрашње послове (у даљем тексту: Министарство) води првостепени поступак, прима захтјеве и доноси одлуке по захтјевима, води поступак и доноси одлуке о престанку и укидању азила и обавља друге послове у складу са овим законом.

(2) Послове из става 1 овог члана обавља посебна организадиона јединица Министарства - канцеларија за азил (у даљем тексту: Канцеларија).

IV. ДАВАЊЕ АЗИЛА

1. Пријем лица која траже азил Подношење захтјева за добијање азила **Члан 24 став 4**

Државни орган, орган локалне самоуправе или други ненадлежни орган код којег странац затражи азил, обавезан је да такав захтјев евидентира и без одлагања о томе обавијести Канцеларију (за азил).

X. ЕВИДЕНЦИЈЕ И ЗАШТИТА ПОДАТАКА

Прикупљање података

Члан 71

(1) Орган из члана 19 овог закона може, за вођење поступка, прикупљати податке о лицима која траже или којима је дат азил, од државних органа и органа локалне самоуправе ради утврђивања идентитета и постојања разлога за искључење, престанак и укидање статуса, у мјери у којој је то потребно за обављање послова утврђених овим законом.

(2) Органи из става 1 овог члана, који располажу подацима који се односе на лица из става 1 овог члана, обавезни су доставити податке првостепеном органу на његов захтјев.

(3) Подаци из ст. 1 и 2 овог члана прикупљају се и достављају у складу са међународним документима и прописом о заштити личних података.

XII. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ **Члан 76**

Даном почетка примјене овог закона престаје примјена одредаба чл. 44 до 60 Закона о кретању и боравку странаца ("Службени лист СФРЈ", бр. 56/80, 53/83, 26/90 и 53/91 и Службени лист СРЈ", бр. 24/94 и 28/96) и престају да важе одредбе Уредбе о збрињавању расељених лица ("Службени лист РЦГ", бр. 37/92) које су у супротности са овим законом.

***

12. ИНФОРМИСАЊЕ

12.1. Закон о медијима

(„Сл.лист ЦГ“, број 82/20 од 06.08.2020.)

I. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1

Овим законом уређују се основни принципи слободе медија, слободе изражавања, слободног оснивања медија, јавности медијског власништва, транспарентности оглашавања у медијима, заштите медијског плурализма, права, обавезе и одговорности у информисању, заштита посебних права, право на одговор и исправку, чување и право увида у медијски запис и друга питања од значаја за рад медија.

Члан 8

(1) Оснивач медија може бити свако домаће и страно, правно и физичко лице.

(2) Правна и физичка лица, оснивачи медија, морају бити регистрована код органа надлежног за регистрацију.

(3) Медији немају својство правног лица.

(4) Држава, јединица локалне самоуправе и правно лице које је у државној својини или које се, у цјелини или већински, финансира из јавних прихода не може бити оснивач медија, осим под условима прописаним законима којима се уређују области аудиовизуелних медијских услуга и националног јавног емитера Радио и Телевизије Црне Горе.

III. ТРАНСПАРЕНТНОСТ ФИНАНСИРАЊА МЕДИЈА ИЗ ЈАВНИХ ПРИХОДА

Члан 14

(1) Органи јавног сектора су дужни да, до 31. марта текуће године за претходну годину, на својој интернет страници објаве евиденцију о уплатама медијима по основу оглашавања и других уговорених услуга.

(2) Евиденција из става 1 овог члана укључује и средства упућена преко посредника - агенција, при чему се јасно раздвајају основи за уплату оглашавања од других уговорених услуга које се уплаћују медијима.

(3) Изузетно од става 1 овог члана, органи јединице локалне самоуправе и правна лица чији је оснивач јединица локалне самоуправе, дужни су да до 31. марта текуће године за претходну годину, доставе Главном администратору евиденцију укупних уплата медијима по основу оглашавања и других уговорених услуга.

(4) Евиденцију из става 3 овог члана, Главни администратор објављује на интернет страници јединице локалне самоуправе.

(5) Евиденција из ст. 1 и 3 овог члана води се на обрасцу који се објављује на интернет страници Министарства.

(6) На поступак оглашавања из ст. 1 и 3 овог члана примјењују се одредбе закона којим се уређују јавне набавке.

***НАПОМЕНА**: Почетак примјене од 14.02.2021.*

XI. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 65

Одредбе чл. 13 до 16, члана 17 став 1 и чл. 18 до 23 овог закона примјењиваће се по истеку шест мјесеци од дана ступања на снагу овог закона.

Члан 66

Даном ступања на снагу овог закона престаје да важи Закон о медијима ("Службени лист РЦГ", бр. 51/02 и 62/02), члан 8 став 1 тачка 19, чл. 45, 125 и 144, који се односе на електронске публикације

Закона о електронским медијима ("Службени лист ЦГ" 46/10, 53/11, 6/13, 55/16 и 92/17) и члан 37 Закона о измјенама и допунама Закона којим су прописане новчане казне за прекршаје ("Службени лист ЦГ", број 40/11).

*

12.2. Закон о електронским медијима

("Сл.лист ЦГ", бр. 46/10, 53/11, 55/16 и 92/17 од 30.12.2017.)

I. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Предмет

Члан 1

Овим законом уређују се права, обавезе и одговорности правних и физичких лица која обављају дјелатност производње и пружања аудиовизуелних медијских услуга (у даљем тексту: *AVM* услуга), услуга електронских публикација путем електронских комуникационих мрежа надлежности, статус и извори финансирања Агенције за електронске медије спрјечавање недозвољене медијске концентрације, подстицања медијског плурализма и друга питања од значаја за област пружања AVM услуга, у складу с међународним конвенцијама и стандардима.

III. АУДИОВИЗУЕЛНЕ МЕДИЈСКЕ УСЛУГЕ

1. Електронски медији

Врсте емитера

Члан 70

(1) Добијањем одобрења за емитовање правно или физичко лице стиче статус емитера.

(2) Емитер може обављати дјелатност производње и емитовања радијског и/или телевизијског програма као:

1) комерцијални емитер;
2) непрофитни емитер;
3) јавни емитер.

Јавни емитери

Члан 73

(1) Јавни емитери могу бити:

1) национални јавни емитер, чији је оснивач држава;
2) регионални јавни емитер, чији су оснивачи више јединица локалне самоуправе;
3) локални јавни емитер, чији је оснивач јединица локалне самоуправе.

(2) Национални јавни емитери дужни су да обезбиједе квалитетан пријем радијског или телевизијског програма за најмање 85% становништва Црне Горе (национална покривеност јавног емитера).

(3) Регионални јавни емитери дужни су да обезбиједе квалитетан пријем радијског или телевизијског програма за најмање 80% становништва сваке од јединица локалне самоуправе на чијој територији се емитује програм (регионална покривеност јавног емитера).

(4) Локални јавни емитери дужни су да обезбиједе квалитетан пријем радијског или телевизијског програма за најмање 85% становништва јединице локалне самоуправе на чијој територији се емитује програм (локална покривеност јавног емитера).

Оснивање јавних емитера

Члан 75

(1) Јавни емитери се оснивају:

1) законом, за територију Црне Горе (национални јавни емитери);
2) одлуком двије или више скупштина јединица локалне самоуправе за њихову територију (регионални јавни емитер);

3) одлуком скупштине јединице локалне самоуправе за њену територију (локални јавни емитер).

(2) Скупштина јединице локалне самоуправе може основати само једног радијског и/или телевизијског локалног јавног емитера.

(3) Двије или више скупштина јединице локалне самоуправе могу основати само једног радијског и/или телевизијског регионалног јавног емитера.

(4) Емитери из става 3 овог члана могу емитовати само један радијски и/или један телевизијски програм.

(5) Ако је скупштина јединице локалне самоуправе суоснивач радијског и/или телевизијског регионалног јавног емитера, не може бити и оснивач локалног јавног емитера.

(6) Страно правно или физичко лице не може учествовати у основном капиталу правних лица која имају статус јавних емитера.

Финансирање јавних емитера

Члан 76 *(„Сл.лист ЦГ", број 55/16)*

(1) Јавни емитери стичу приходе из буџета Црне Горе, односно буџета јединице локалне самоуправе и других извора, у складу са законом и оснивачким актом.

(2) Буџетом Црне Горе, односно буџетом јединице локалне самоуправе обезбјеђује се дио финансијских средстава за остваривање Уставом и законом зајемчених права грађана на информисање, без дискриминације, по основу програмских садржаја који су значајни за:

1) остваривање права на јавно информисање и обавјештавање грађана Црне Горе, остваривање права припадника мањинских народа у Црној Гори и припадника других мањинских националних заједница и црногорских заједница у иностранству,
2) остваривање људских и политичких права грађана и унапрјеђивање правне и социјалне државе и цивилног друштва;
3) развој културе, науке, образовања и умјетности;
4) очување црногорског националног и културног идентитета и културног и етничког идентитета мањинских народа и других мањинских националних заједница;
5) подстицање културног стваралаштва;
6) информисање лица оштећеног слуха и вида.

(3) Ради остваривања права из става 2 овог члана, буџетом Црне Горе, односно буџетом јединице локалне самоуправе обезбјеђује се дио финансијских средстава за програмске садржаје на албанском и ромском језику.

(4) Влада, односно јединица локалне самоуправе и јавни емитер уговором уређују међусобна права и обавезе у вези са коришћењем буџетских средстава из ст. 1, 2 и 3 овог члана која морају да буду дефинисана у уговору, на начин који одговара стварним трошковима потребним за реализацију обавеза из овог члана и члана 74 овог закона.

(5) Начин и услови обезбјеђивања средстава из ст. 1, 2 и 3 овог члана не смију утицати на уредничку независност и самосталност јавног емитера.

(6) Уговор из става 4 овог члана објављује се на начин прописан оснивачким актом јавног емитера и доставља се Агенцији на увид.

(7) Буџетом Црне Горе, односно буџетом јединице локалне самоуправе обезбјеђују се средства за покриће трошкова преноса и емитовања програма јавних емитера путем земаљских радио-дифузних система.

Уговор о пружању јавних услуга

Члан 76а *(„Сл.лист ЦГ", бр. 55/16)*

(1) Јавне услуге из члана 74 овог закона, као и висина средстава и извори за њихово финансирање, утврђују се уговором између Владе и националног јавног емитера, односно јединице локалне самоуправе и локалног јавног емитера (у даљем тексту: Уговор).

(2) Уговор се закључује на период од три године, у складу са смјерницама макроекономске и фискалне политике, код националног јавног емитера, и у складу са буџетским плановима и пројекцијама код локалних јавних емитера.

(3) Прије закључивања Уговора, јавни емитер је дужан да припреми предлог програмских обавеза за уговорни период и о њему спроведе јавну расправу у трајању од 45 дана, како би се јавност изјаснила о томе испуњавају ли предложене програмске обавезе критеријуме прописане чланом 74 овог закона.

(4) Уговором се утврђује врста и обим свих јавних услуга које јавни емитер пружа, у смислу члана 74 овог закона.

(5) Поред програмских обавеза утврђених чланом 74 овог закона, Уговором се дефинишу програмски садржаји намијењени развоју науке, образовања и културе, информисању лица оштећеног слуха и вида, као и програмски садржаји на албанском језику и језицима припадника мањинских народа и других мањинских националних заједница, који су прописани у члану 76 овог закона.

(6) Износ средстава за пружање јавних услуга утврђен Уговором, не смије прелазити нето трошкове неопходне за пружање тих услуга, узимајући у обзир друге директне или индиректне приходе који произилазе из пружања тих услуга. При утврђивању нето трошкова пружања јавних услуга узима се у обзир нето корист свих комерцијалних аудиовизуелних услуга везаних уз те услуге.

(7) Предлог уговора, национални јавни емитер је дужан да достави Влади, односно локални јавни емитер јединици локалне самоуправе, најкасније шест мјесеци прије истека важећег Уговора.

(8) Јавни емитер је дужан да, на основу Уговора, изради и донесе сваке године, а најкасније до 31. децембра текуће за сљедећу годину, програм рада и финансијски план, којима ће се утврдити активности и програмске обавезе, као и потребна финансијска средства за њихову реализацију.

(9) Уколико се Уговор мијења због програмских обавеза јавних емитера, потребно је спровести поступак у складу са ставом 3 овог члана.

(10) Јавни емитер је дужан да уговор о пружању јавних услуга и његову измјену достави независном регулаторном органу за област електронских медија, најкасније 15 дана од дана његовог закључења.

Органи управљања у јавним емитерима

Члан 77

(1) У јавним емитерима именују се сљедећи органи управљања:

1) савјет јавног емитера и
2) директор.

(2) Оснивачким актом јавног емитера прописују се начин именовања, избора, одлучивања и надлежности органа из става 1 овог члана и друга питања од значаја за рад јавног емитера.

(3) На поступак именовања и разрјешења чланова савјета јавног емитера сходно се примјењују одредбе овог закона које се односе на поступак именовања чланова Савјета (Агенције за електронске медије).

Савјет јавног емитера

Члан 78

(1) Савјет јавног емитера заступа интересе грађана Црне Горе, односно јединице/јединица локалне самоуправе на чијој територији се емитује његов радијски и/или телевизијски програм.

(2) Савјет јавног емитера је функционално независан од било ког државног органа, као и од свих правних и физичких лица која се баве дјелатношћу производње, преноса и емитовања радијског и телевизијског програма или са њом повезаним дјелатностима.

(3) Савјет јавног емитера на националном нивоу може имати до девет чланова, а на локалном или регионалном нивоу до пет чланова, уз услов да број чланова савјета буде непаран.

(4) Чланови савјета јавног емитера имају право на новчану накнаду у складу са оснивачким актом.

Одобрење за емитовање јавног емитера

Члан 79

(1) Јавни емитер стиче право на емитовање радијског и/или телевизијског програма на основу захтјева за издавање одобрења за емитовање.

(2) Јавни емитери су ослобођени обавезе плаћања накнаде по основу одобрења за емитовање, у дијелу који се односи на пружање јавних услуга.

(3) Јавни емитери су у обавези да плаћају дио накнаде по основу одобрења за емитовање који се односи на обављање комерцијалних дјелатности.

Ревизија обрачуна прихода и расхода јавног емитера

Члан 80

Сви обрачуни прихода и расхода јавног емитера подлијежу годишњој ревизији од стране независног овлашћеног ревизора кога ангажује савјет јавног емитера.

XI. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Усклађивања рада јавних радио-дифузних сервиса

Члан 147

Постојећи јавни радио-дифузни сервиси су дужни да организацију и начин рада ускладе са овим законом, у року од шест мјесеци од дана ступања на снагу овог закона.

Престанак важења прописа

Члан 159 *(„Сл.лист ЦГ“, број 53/11)*

Даном ступања на снагу овог закона престаје да важи Закон о радио-дифузији ("Службени лист РЦГ", бр. 51/02, 62/02, 56/04, 77/06) и одредбе члана 18 став 7 и члана 24 у дијелу који се односи на електронске медије, члана 42 став 1 ал. 18 у вази са радио програмима, члана 43 става 1 тач. 2 и 4 у дијелу који се односи на електронске медије Закона о медијима ("Службени лист РЦГ", бр. 51/02 и 62/02).

*****

12.3. Закон о дигиталној радио-дифузији

(„Сл.лист ЦГ“, бр. 34/11 и 31/12 од 15.06.2012.)

I. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Предмет

Члан 1

(1) Овим законом уређују се начин и услови за дигиталну земаљску радио-дифузију, поступак преласка са аналогне на дигиталну радио-дифузију и друга питања од значаја за дигиталну радио-дифузију.

(2) На питања која се односе на дигиталну радио-дифузију, а која нијесу уређена овим законом сходно се примјењују прописи којима се уређује област електронских комуникација и електронских медија.

II. ПЛАНИРАЊЕ, ИЗГРАДЊА И КОРИШЋЕЊЕ МРЕЖА И ПРАВО НА ПРИСТУП МУЛТИПЛЕКСУ ЗА ДИГИТАЛНО ЗЕМАЉСКО ЕМИТОВАЊЕ

Предајничке мреже

Члан 9 став 2

(2) За потребе дигиталног емитовања сигнала локалних јавних радио-дифузних сервиса на територији јединице локалне самоуправе, без спровођења поступка јавног конкурса, додјељује се приступ мултиплексу мреже са локалним покривањем.

VI. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Прелазни период

Члан 15 *("Сл.лист ЦГ", број 31/12)*

(1) Период преласка са аналогног на дигитално емитовање телевизијских програма у Црној Гори почиње ступањем на снагу Плана расподјеле радио-фреквенција за дигиталну земаљску радио-дифузију.

(2) Прелазак са аналогног на дигитално емитовање телевизијских програма извршиће се до 17. јуна 2015. године.

(3) Изузетно од става 2 овог члана, истовремено емитовање аналогних и дигиталних телевизијских програма почеће најкасније шест мјесеци прије истека рока из става 2 овог члана.

*****

12.4. Закон о слободном приступу информацијама

(„Сл.лист ЦГ“, бр. 44/12 и 30/17)

I. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Предмет

Члан 1

(1) Право на приступ информацијама и поновну употребу информација у посједу органа власти остварује се на начин и по поступку прописаним овим законом.

(2) Одредбе овог Закона не примјењују се на:

1) странке у судским, управним и другим на закону прописаним поступцима, којима је приступ информацијама из тих поступака утврђен прописом;
2) информације за које постоји обавеза чувања тајне, у складу са законом који уређује област тајних података;
3) информације које представљају класификоване информације чији су власници међународне организације или друге државе, те класификоване информације органа власти које настају или се размјењују у оквиру сарадње с међународним организацијама или другим државама.

Јавни интерес

Члан 7

(1) Приступ информацијама је од јавног интереса.

(2) Приступ информацијама може се ограничити само ради заштите интереса прописаних овим законом.

Значење израза

Члан 9 тачка 1

Поједини изрази у овом закону имају сљедеће значење:

1) **орган власти** је државни орган (законодавни, извршни, судски, управни), орган локалне самоуправе, орган локалне управе, установа, привредно друштво и друго правно лице чији је оснивач, суоснивач или већински власник држава или локална самоуправа, правно лице чији се рад већим дијелом финансира из јавних прихода, као и физичко лице, предузетник или правно лице које врши јавно овлашћење или управља јавним фондом;

II. ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА И ПОНОВНА УПОТРЕБА ИНФОРМАЦИЈА

Водич за приступ информацијама

Члан 11

(1) Орган власти дужан је да сачини, објави на својој интернет страници и редовно ажурира водич за приступ информацијама у свом посједу (у даљем тексту: водич за приступ информацијама).

(2) Водич за приступ информацијама садржи каталог врста докумената, укључујући и јавне регистре и јавне евиденције, адресу и e-mail адресу за подношење захтјева, контакт телефон,

податке о одговорним лицима, трошковима приступа информацијама и друге податке који су од значаја за остваривање приступа информацијама које посједује орган власти.

(3) Орган власти дужан је да водич за приступ информацијама ажурира најмање једном годишње, односно у року од 30 дана од дана промјене врста информација у његовом посједу и података од значаја за приступ информацијама.

(4) Орган власти је дужан да омогући приступ информацији коју посједује, иако водич за приступ информацијама не садржи ту информацију.

(5) Орган власти дужан је да одреди лице које је задужено за рјешавање по захтјевима за приступ информацијама, као и лице које ће га замјењивати у случају његовог одсуства.

Проактивни приступ информацијама

Члан 12

(1) Орган власти дужан је да на својој интернет страници објави сљедеће информације:

1) водич за приступ информацијама;
2) јавне регистре и јавне евиденције;
3) програме и планове рада;
4) извјештаје и друга документа о раду и стању у областима из своје надлежности;
5) нацрте, предлоге и коначне текстове стратешких докумената и планова и програма за њихово спровођење;
6) нацрте и предлоге закона и других прописа, као и мишљења експерата на те прописе;
7) појединачне акте и уговоре о располагању финансијским средствима из јавних прихода и државном имовином;
8) списак државних службеника и намјештеника, са њиховим службеничким и намјештеничким звањима;
9) списак јавних функционера и листе обрачуна њихових зарада и других примања и накнада у вези са вршењем јавне функције;
10) рјешења и друге појединачне акте који су од значаја за права, обавезе и интересе трећих лица;
11) информацију којој је по захтјеву приступ одобрен.

(2) Орган власти дужан је да информације из става 1 овог члана објави у року од 15 дана од дана њиховог сачињавања или доношења, односно усвајања.

(3) Орган власти може на својој интернет страници објавити и друге информације које нијесу обухваћене ставом 1 овог члана.

(4) Приликом објављивања информација, орган власти дужан је да на одговарајући начин заштити личне податке који су од значаја за приватност и податке који су означени степеном тајности, у складу са законом.

Објављивање информација у отвореном формату

Члан 12а

(1) Орган власти дужан је да информације за поновну употребу објављује у отвореном формату, на подпорталу портала електронске управе који чини јединствени портал и централну тачку приступа органима власти, и доступан је корисницима 24 часа дневно седам дана у недјељи.

(2) Орган власти дужан је да на начин који омогућава лако претраживање, информације из става 1 овог члана, објави заједно са метаподацима, у машински читљивом и отвореном формату, у складу са отвореним стандардима.

(3) Орган државне управе надлежан за послове електронске управе прати објављивање информација из ст. 1 и 2 овог члана.

(4) Начин објављивања информација у отвореном формату прописује орган државне управе надлежан за послове електронске управе.

(5) Изузетно од става 1 овог члана, библиотеке, музеји и архиви могу успостављати посебне портале преко којих се обезбјеђује поновна употреба посебних врста информација у њиховом посједу.

III. ПОСТУПАК ЗА ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА И ПОНОВНУ УПОТРЕБУ ИНФОРМАЦИЈА

Правила поступка

Члан 27

Орган власти рјешава о захтјеву за приступ информацији по правилима општег управног поступка, без спровођења усмене расправе, ако овим законом није друкчије одређено.

*

12.5. Закон о заштити података о личности

(„Сл.лист ЦГ", бр. 79/08, 70/09, 44/12 и 22/17 од 03.04.2017.)

I. ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1

Заштита података о личности обезбјеђује се под условима и на начин прописан овим законом, а у складу са принципима и стандардима садржаним у потврђеним међународним уговорима о људским правима и основним слободама и опште прихваћеним правилима међународног права.

Члан 4а ст. 1 и 2 *(„Сл.лист ЦГ, број 44/12)*

(1) Сврху и начин обраде личних података утврђује руковалац збирке личних података, ако нијесу прописани законом.

(2) Руковалац збирке личних података може бити државни орган, орган државне управе, орган локалне самоуправе или локалне управе, привредно друштво или друго правно лице, предузетник или физичко лице, који врше обраду личних података у складу са овим законом.

Члан 5 став 1 *(„Сл.лист ЦГ", број 44/12)*

(1) По овом закону обавезни су да поступају руковаоци збирки личних података који обрађују личне податке на територији Црне Горе или ван Црне Горе гдје се у складу са међународним правом примјењују прописи Црне Горе.

3. Давање личних података на коришћење другим руковаоцима збирки личних података

Члан 17 *(„Сл.лист ЦГ", број 44/12)*

(1) Уколико су испуњени услови из чл. 10 и 13 овог закона, руковалац збирке личних података мора трећој страни, односно кориснику личних података, на његов захтјев, дати личне податке који су му потребни.

(2) Захтјев из става 1 овог члана садржи информације о категоријама личних података који се траже, њиховој намјени, правном основу за коришћење и давање података на коришћење, времену коришћења и довољно података за идентификацију лица чији се подаци траже.

(3) У случају кад се лични подаци траже на коришћење за потребе националне безбједности, одбране и претkривичног и кривичног поступка, захтјев може да садржи и вријеме до кад лице чији се подаци траже не може знати да су његови подаци коришћени.

(4) Изузетно, треће лице, односно корисник личних података може тражити на коришћење личне податке лица и на основу информација које нијесу довољне за идентификацију лица у смислу става 2 овог члана, ако је то прописано посебним законом.

Члан 19 *(„Сл.лист ЦГ", број 44/12)*

(1) Руковалац збирке личних података води евиденцију о трећим странама, односно корисницима личних података, личним подацима који су дати на коришћење, намјени за коју су дати, правном основу за коришћење и давање података на коришћење и времену коришћења.

(2) Евиденција из става 1 овог члана води се за период од 10 година, након чега се подаци из евиденције бришу.

II. ОБРАДА ЛИЧНИХ ПОДАТАКА

5. Мјере за заштиту личних података приликом обраде

Члан 25 *(„Сл.лист ЦГ", број 44/12)*

Службена и друга лица која у државном органу, органу државне управе, органу локалне самоуправе и локалне управе, привредном друштву и другом правном лицу врше обраду личних података поступају искључиво по упутствима старјешине органа, односно одговорног лица у правном лицу и обавезни су да чувају тајност личних података за које су сазнали приликом обављања својих послова, уколико законом није друкчије прописано.

Члан 27 *(„Сл.лист ЦГ", број 44/12)*

(1) Руковалац збирке личних података обавезан је да прије успостављања аутоматске збирке личних података достави обавјештење надзорном органу које садржи податке из члана 26 став 2 овог закона. На исти начин ће поступити руковалац збирке личних података кад дође до значајне измјене у обради личних података.

(2) Обавеза из става 1 овог члана не односи се на јавне регистре и евиденције успостављене у складу са законом.

(3) Руковалац збирке личних података обавезан је да, након успостављања аутоматске збирке личних података, одреди лице одговорно за заштиту личних података. Руковалац збирке личних података који има мање од 10 службеника који врше обраду личних података није обавезан да одреди лице одговорно за заштиту личних података.

Члан 28 *(„Сл.лист ЦГ", бр. 44/12 и 22/17)*

(1) Уколико руковалац збирке личних података планира аутоматску обраду личних података која представља посебан ризик за права и слободе лица, обавезан је да прије сваке аутоматске обраде личних података добије сагласност надзорног органа, а нарочито ако се:

1) предвиђа обрада посебних категорија личних података;
2) предвиђа обрада личних података који се односе на процјену личности, способности или понашање;
2а) уводи видео надзор јавне површине;
3) обрађују биометријски подаци.

(2) Одредбе става 1 овог члана не примјењују се ако се обрада личних података врши на основу закона, ако је лице дало сагласност за обраду личних података или је обрада неопходна за испуњавање уговора између руковаоца збирке личних података и лица.

III. ПОСЕБНИ ВИДОВИ ОБРАДЕ ЛИЧНИХ ПОДАТАКА

1. Биометријске мјере

Члан 32

(1) Државни орган, орган државне управе, орган локалне самоуправе и локалне управе, привредно друштво и друго правно лице и предузетник који врши јавна овлашћења (у даљем тексту: јавни сектор) могу примјењивати биометријске мјере у вези са уласком у пословни, односно службени простор и присуством запослених на послу, ако су те мјере прописане законом.

(2) Мјере из става 1 овог члана могу се прописати ако је то неопходно ради безбједности лица или имовине или ради заштите тајних података или пословних тајни, ако се то не може постићи на други начин или ради извршавања обавеза из међународних уговора и утврђивања идентитета лица која прелазе државну границу.

2. Евиденција о уласку и изласку из пословног или службеног простора

Члан 33

(1) Ради заштите личне и имовинске безбједности пословног, односно службеног простора, јавни сектор, привредно друштво, друго правно лице и предузетник може захтијевати од лица које улази у пословни, односно службени простор да:

1) саопшти разлог уласка у пословни, односно службени простор;

2) да личне податке;
3) стави на увид идентификациони документ, ако је то потребно.

(2) Идентификациони документ из става 1 тачка 3 овог члана је документ о утврђивању идентитета издат у складу са законом.

(3) Лични подаци из става 1 тачка 2 овог члана су лично име, врста и број идентификационог документа, пребивалиште или боравиште, адреса и запослење.

3. Видео надзор

Члан 35 ст. 1, 2 и 3

(1) Јавни сектор, привредно друштво, друго правно лице и предузетник може да врши видео надзор приступа у службени или пословни простор, ради безбједности лица и имовине, контроле уласка или изласка из службеног или пословног простора или, ако због природе посла, постоји могући ризик за запослене.

(2) Одлуку о увођењу видео надзора из става 1 овог члана доноси старјешина државног органа, органа државне управе, органа локалне самоуправе или локалне управе или одговорно лице у привредном друштву или другом правном лицу, односно предузетник, уколико увођење видео надзора није прописано законом.

(3) Одлука из става 2 овог члана доноси се у писаној форми и садржи разлоге за увођење видео надзора.

Члан 36 ст. 1-5

(1) Јавни сектор, привредно друштво и друго правно лице и предузетник може да врши видео надзор у службеном или пословном простору ако то налажу разлози заштите безбједности лица или имовине или тајних података и пословних тајни и ако се то не може остварити на други начин.

(2) Видео надзор није дозвољен у службеном и пословном простору ван радног мјеста, нарочито у гардеробама, лифтовима и санитарним просторијама и у простору предвиђеном за странке и посјетиоце.

(3) Одлуку о увођењу видео надзора из става 1 овог члана, уколико увођење видео надзора није прописано законом, доноси старјешина државног органа, органа локалне самоуправе и локалне управе или одговорно лице у привредном друштву или другом правном лицу, односно предузетник.

(4) Лица из става 3 овог члана дужна су да, прије доношења одлуке о увођењу видео надзора, прибаве мишљење репрезентативног синдиката, односно представника запослених.

(5) Запослени морају бити обавијештени о увођењу видео надзора у писаном облику прије почетка вршења видео надзора.

Члан 39 ст. 1 и 2

(1) Јавни сектор, привредно друштво и друго правно лице и предузетник који врши видео надзор обавезан је да истакне јавно обавјештење да се врши видео надзор.

(2) Обавјештење из става 1 овог члана мора бити истакнуто на видном мјесту на начин који омогућава лицима да се са вршењем видео надзора упознају прије почетка вршења видео надзора, а најкасније у тренутку кад почиње вршење видео надзора.

Члан 40

Одредбе чл. 35 и 37 овог закона сходно се примјењују на вршење видео надзора јавних површина, ако посебним законом није друкчије одређено.

Члан 40а *(„Сл.лист ЦГ“, број 22/17)*

(1) Уколико се видео надзор јавне површине врши без обавјештења из члана 27 став 1, односно сагласности из члана 28 став 1 тачка 2а овог закона, надзорни орган ће рјешењем наложити уклањање средстава којима се врши видео надзор.

(2) Уклањање средстава из става 1 овог члана врши субјекат који управља јавном површином, односно објектом на којем су постављена средства којима се врши видео надзор.

IX. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 77 став 3

(3) Јавни сектор, привредно друштво, друго правно лице и предузетник обавезни су да ускладе евиденције о уласку и изласку из просторија и вршење видео надзора са овим законом у року од 18 мјесеци од дана ступања на снагу овог закона.

Члан 78

Даном почетка примјене овог закона престаје примјена Закона о заштити личних података ("Службени лист СРЈ", бр. 24/98).

Члан 79

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном листу Црне Горе", а примјењиваће се након истека рока од шест мјесеца од дана ступања на снагу.

*****

12.6. Закон о тајности података

(„Сл.лист ЦГ“, бр. 14/08, 76/09, 41/10, 38/12, 44/12, 14/13, 18/14, 48/15 и 74/20 од 23.07.2020.)

Члан 1

Овим законом прописује се јединствен систем одређивања тајности података, приступа тајним подацима, чувања, коришћења, евиденције и заштите тајних података.

Члан 2 *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 41/10 и 74/20)*

По овом закону дужни су да поступају државни органи, органи државне управе, органи јединица локалне самоуправе и друга правна лица која врше јавна овлашћења (у даљем тексту: органи), као и правна и физичка лица кад у вршењу законом утврђених послова, односно извршавању уговореног посла остваре приступ или поступају са тајним подацима (у даљем тексту: други субјекти).

II. ПОСТУПАК ОДРЕЂИВАЊА ТАЈНОСТИ ПОДАТКА

Члан 11 *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 44/12 и 74/20)*

(1) Тајном податку из члана 3 овог закона одређује се један од сљедећих степена тајности:

1) "СТРОГО ТАЈНО";
2) "ТАЈНО";
3) "ПОВЈЕРЉИВО";
4) "ИНТЕРНО".

(2) Органи у чијем раду у континуитету настају тајни подаци одређују категорије података којима се може одредити степен тајности "СТРОГО ТАЈНО", "ТАЈНО", "ПОВЈЕРЉИВО" и "ИНТЕРНО".

Члан 15 *(„Сл.лист ЦГ“, број 48/15)*

(1) Овлашћена лица за одређивање степена тајности података "ТАЈНО", "ПОВЈЕРЉИВО" и "ИНТЕРНО" су старјешине органа из члана 2 овог закона, односно лица која он одреди.

(2) Овлашћено лице за одређивање степена тајности података "ТАЈНО", "ПОВЈЕРЉИВО" и "ИНТЕРНО", који настају у раду радног тијела из члана 28 став 2 тачка 3 овог закона, је предсједник, односно координатор тог радног тијела.

Члан 16 *(„Сл.лист ЦГ“, број 74/20)*

(1) Обавеза одређивања тајности и степена тајности податка настаје у часу стварања или сазнања за тај податак, односно у часу предузимања припремних радњи за стварање тог податка.

(2) Запослени у органу су обавезни да, у оквиру својих овлашћења, процијене безбједносни значај податка који је настао у раду органа и предложе овлашћеном лицу одређивање степена тајности тог податка.

Члан 18 *(„Сл.лист ЦГ“, 41/10, 44/12 и 74/20)*

(1) Овлашћено лице за одређивање степена тајности податка, приликом одређивања степена тајности, одређује и начин престанка тајности одређивањем датума престанка тајности у оквиру

рокова из члана 19а овог закона, као и одређивањем догађаја чијим настанком престаје тајност податка.

(2) Овлашћено лице за одређивање степена тајности податка може укинути тајност податка прије истека времена из става 1 овог члана.

(3) Лице које је старјешина органа одредио као овлашћено лице за одређивање степена тајности податка у складу са чланом 15 овог закона може укинути тајност податка само уз сагласност старјешине органа.

(4) Овлашћено лице из става 1 овог члана обавезно је да о укидању степена тајности податка обавијести све органе и друге субјекте који користе тај податак.

Члан 18а *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 41/10 и 74/20)*

Орган, односно други субјекат није у обавези да потврди нити да оспори постојање тајног податка ако би потврђивање или оспоравање могло негативно да утиче на безбједност и интересе Црне Горе.

Члан 19а *(„Сл.лист ЦГ“, број 44/12)*

(1) Ако престанак тајности податка није одређен у складу са чланом 18 овог закона, тајност податка престаје истеком рока од:

1) 30 година - за податке означене степеном тајности "СТРОГО ТАЈНО";
2) 15 година - за податке означене степеном тајности "ТАЈНО";
3) пет година - за податке означене степеном тајности "ПОВЈЕРЉИВО";
4) двије године - за податке означене степеном тајности "ИНТЕРНО".

(2) Рокови из става 1 овог члана почињу тећи од дана одређивања степена тајности податка.

(3) Изузетно, овлашћено лице за одређивање степена тајности податка може продужити рок тајности податка, ако прије истека рока из става 1 овог члана утврди да постоје разлози који се тичу безбједности, и то најдуже за временски период прописан за поједине степене тајности из става 1 овог члана.

(4) Рокови из става 1 овог члана не примјењују се на тајне податке других држава и међународних организација.

Члан 19б *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 44/12 и 74/20)*

(1) Периодично преиспитивање тајности података, на основу којег се може промијенити степен тајности податка или укинути тајност податка, односно продужити рок тајности податка, врши комисија коју образује старјешина органа, и то за:

1) податке означене степеном тајности "СТРОГО ТАЈНО", најмање једном у три године;
2) податке означене степеном тајности "ТАЈНО", најмање једном у три године;
3) податке означене степеном тајности "ПОВЈЕРЉИВО", најмање једном у три године;
4) податке означене степеном тајности "ИНТЕРНО", најмање једном годишње.

(2) Комисија из става 1 овог члана предлаже овлашћеном лицу из члана 10 став 2 овог закона промјену или укидање степена тајности података.

Члан 21 *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 41/10 и 74/10)*

(1) Степен тајности податка може бити промијењен.

(2) Промјена степена тајности податка се може односити на читав податак или дио податка који је означен као тајан.

(3) Промјену степена тајности може извршити само овлашћено лице које је одредило степен тајности податка.

(4) Лице које је старјешина органа одредио као овлашћено лице за одређивање степена тајности податка у складу са чланом 15 овог закона може промијенити степен тајности податка само уз сагласност старјешине органа.

(5) Овлашћено лице из става 3 овог члана обавезно је да о извршеној промјени обавијести све органе и друге субјекте који користе тај податак.

IV. УСЛОВИ И ПОСТУПАК ЗА ИЗДАВАЊЕ, ОГРАНИЧЕЊЕ И ПРЕСТАНАК ВАЖЕЊА ДОЗВОЛЕ ЗА ПРИСТУП ТАЈНИМ ПОДАЦИМА

Члан 25 *(„Сл.лист ЦГ“, број 41/10)*

(1) Приступ тајним подацима степена тајности "СТРОГО ТАЈНО", "ТАЈНО" и "ПОВЈЕРЉИВО" може имати лице коме је издата дозвола за приступ тајним подацима, односно безбједносна дозвола, ако овим законом није друкчије прописано.

(2) Прије издавања дозволе за приступ тајним подацима спроводи се безбједносна провјера.

Члан 27 *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 44/12 и 74/20)*

(1) Приступ тајним подацима степена тајности "ИНТЕРНО" остварује правно и физичко лице, у складу са принципом "потребно је да зна".

(2) Лице из става 1 овог члана које не посједује дозволу за приступ тајним подацима дужно је да, прије вршења увида у тајни податак степена тајности "ИНТЕРНО", потпише изјаву да ће се са тајним подацима поступати у складу са законом и другим прописима.

Члан 28 став 1 и став 2 тачка 1 *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 41/10, 48/15 и 74/20)*

(1) Дозволу за приступ тајним подацима степена тајности "СТРОГО ТАЈНО", "ТАЈНО" и "ПОВЈЕРЉИВО" издаје Дирекција (за заштиту тајних података).

(2) Захтјев за издавање дозволе за приступ тајним подацима из става 1 овог члана подноси се Дирекцији, и то:

1) за руководиоца тајним подацима или другог запосленог у органу, за лица на стручном оспособљавању, волонтере, кадете и лица ангажована по основу уговора о обављању привремених и повремених послова, уговора о дјелу, као и других одговарајућих уговора, старјешина тог органа;

Члан 31а *(„Сл.лист ЦГ“, број 41/10)*

(1) Безбједносну дозволу за приступ тајним подацима одговарајућег степена тајности стране државе или међународне организације, запосленом коме је приступ тим подацима потребан ради вршења послова, на захтјев старјешине органа, издаје Дирекција, на период у којем има потребу за приступ тим подацима.

(2) Безбједносна дозвола може се издати запосленом који посједује дозволу за приступ тајним подацима.

Члан 40 *(„Сл.лист ЦГ“, број 74/20)*

Безбједносна провјера се врши:

1) примјеном средстава и метода прописаних законом, за које није потребно одобрење суда;
2) сарадњом са органом управе надлежним за полицијске послове, правосудним органима, као и привредним друштвима, односно установама, другим правним лицима у којима је лице запослено или је било запослено, а по потреби и са другим органима и другим субјектима, ради добијања одређених података из упитника.

Члан 42 *(„Сл.лист ЦГ“, број 41/10)*

Органи и правна лица из члана 40 тачка 2 овог закона, на захтјев Агенције (за националну безбједност), дужни су да омогуће увид у тражене податке, у складу са законом.

Члан 53 *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 41/10, 44/12 и 74/20)*

(1) Дозвола за приступ тајним подацима престаје да важи:

1) истеком времена за који је издата, ако није продужено њено важење;
2) престанком обављања послова који захтијевају приступ тајним подацима у органу и другом субјекту;
3) на основу рјешења Дирекције донијетог у поступку провјере дозволе за приступ тајним подацима;
4) смрћу физичког лица или престанком постојања правног лица коме је издата дозвола за приступ тајним подацима.

(2) Безбједносна дозвола престаје да важи извршењем послова ради којих је издата или испуњењем неког од услова из става 1 овог члана.

Члан 54

(1) Старјешина органа ће привремено ограничити или онемогућити приступ тајним подацима лицу коме је издата дозвола за приступ тајним подацима, ако је против тог лица:

1) покренут дисциплински поступак због основане сумње да је починило прекршај прописан овим законом;
2) покренут кривични поступак за кривична дјела из члана 46 став 1 тачка 1 овог закона.

(2) Ограничење из става 1 овог члана траје до доношења коначне одлуке о дисциплинској мјери, односно правоснажне судске одлуке.

V. КОРИШЋЕЊЕ ТАЈНИХ ПОДАТАКА

Члан 56 *(„Сл.лист ЦГ", број 74/20)*

Органи и други субјекти из члана 2 овог закона, који од овлашћеног лица које је одредило степен тајности податка добију на коришћење тајни податак, не смију га без сагласности тог лица давати другим корисницима, осим у случајевима утврђеним овим законом и прописима донијетим на основу овог закона.

Члан 57

(1) Лице коме је издата дозвола за приступ тајним подацима, а које користи тајне податке обавезно је да о уоченим неправилностима у вези са заштитом тајног податка или његовим откривањем, без одлагања, писаним путем обавијести овлашћено лице које је одредило степен тајности података.

(2) Овлашћено лице које је одредило степен тајности податка обавезно је да, у случајевима из става 1 овог члана, одмах предузме мјере за отклањање уочених неправилности, односно мјере којима би се спријечиле или умањиле могуће штетне посљедице откривања степена тајности податка.

Члан 58 *(„Сл.лист ЦГ", број 74/20)*

Овлашћено лице из члана 57 став 2 овог закона обезбјеђује стални надзор над давањем тајних података на коришћење и мора водити ажурну евиденцију о органима и другим субјектима којима су подаци дати на коришћење и лицима којима је дозвољен приступ тајним подацима, као и времену давања на коришћење, односно приступа тајним подацима.

VI. ЧУВАЊЕ ТАЈНИХ ПОДАТАКА

Члан 59

Обавеза чувања тајних података настаје у часу када је овлашћено лице из чл. 14 и 15 овог закона одредило, односно означило степен тајности податка.

Члан 60 *(„Сл.лист ЦГ", бр. 41/10 и 74/20)*

(1) Ослобађање од обавезе чувања тајног податка могу дати овлашћена лица која су одредила степен тајности податка.

(2) Ако је тајност податка одредило лице које је старјешина органа одредио као овлашћено лице за одређивање степена тајности податка у складу са чланом 15 овог закона, ослобађање од обавезе чувања тајности податка даје старјешина органа.

(3) Ослобађање старјешине органа обавезе чувања тајног податка може дати орган који га је именовао, изабрао, односно поставио, о чему обавјештава Дирекцију.

(4) Ослобађање од обавезе чувања тајног податка може бити потпуно или дјелимично.

(5) Дјелимично ослобађање од обавезе чувања тајног податка односи се на дио тајног податка или на тачно одређени орган, други субјекат или лице коме тајни податак може бити у цјелости или само дјелимично саопштен.

VII. МЈЕРЕ ЗАШТИТЕ ТАЈНИХ ПОДАТАКА

Члан 62 *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 41/10 и 74/20)*

У циљу заштите тајних података органи и други субјекти дужни су да предузимају мјере и радње којима се обезбјеђује административна, физичка, информатичка и индустријска заштита тајних података.

Члан 68 *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 41/10, 44/12 и 74/20)*

(1) Тајни подаци се могу достављати ван просторија органа и других субјеката уз примјену прописаних заштитних мјера које гарантују да приступ тајним подацима могу имати лица која имају дозволу за приступ тајним подацима, односно лица из члана 26 став 1 и члана 27 став 1 овог закона.

(2) Ближе услове и начин спровођења административних, физичких, информатичких и индустријских мјера заштите тајних података, као и услове и начин обезбјеђивања крипто заштите тајних података прописује Влада.

Члан 69 *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 44/12 и 74/20)*

(1) Лица која имају дозволу за приступ тајним подацима и друга запослена лица у органима и другим субјектима, гдје је настао тајни податак, су обавезна да, у случају нестанка или неовлашћеног откривања тајног податка, без одлагања, обавијесте овлашћено лице које је одредило степен тајности податка.

(2) Лица која имају дозволу за приступ тајним подацима и друга запослена лица у органима и другим субјектима, којима је достављен тајни податак на коришћење, обавезни су да, у случају нестанка или неовлашћеног откривања тајног податка, без одлагања, обавијесте овлашћено лице које је одредило степен тајности податка.

(3) У случајевима из ст. 1 и 2 овог члана, овлашћено лице које је одредило степен тајности податка је обавезно да обавијести Дирекцију и предузме мјере и радње у циљу утврђивања околности под којима је дошло до нестанка или неовлашћеног откривања тајног податка, као и мјере за отклањање штетних посљедица и спрјечавање поновног нестанка или неовлашћеног откривања тајних података у органима и другим субјектима.

Члан 71 *(„Сл.лист ЦГ“, број 74/20)*

(1) Органи и други субјекти дужни су да обезбјеђују вршење редовне унутрашње контроле над спровођењем мјера заштите тајних података утврђених овим законом.

(2) Ради вршења контроле из става 1 овог члана, органи и други субјекти дужни су да одреде лице за вршење те контроле.

(3) Начин вршења и садржај унутрашње контроле из става 1 овог члана прописује Влада.

VIII. ЕВИДЕНЦИЈА ТАЈНИХ ПОДАТАКА

Члан 72 *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 41/10 и 44/12)*

(1) О тајним подацима, поднијетим захтјевима за издавање дозволе за приступ тајним подацима и безбједносне дозволе, издатим и одузетим дозволама за приступ тајним подацима и безбједносним дозволама, води се евиденција.

(2) Евиденције из става 1 овог члана представљају тајне податке чији се степен тајности одређује у складу са овим законом.

(3) Садржај и начин вођења евиденција из става 1 овог члана прописује Влада.

XIII. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 84

Органи и организације из члана 2 овог закона обавезни су да поступак одређивања тајности података, приступ тајним подацима, коришћење и чување тајних података, као и мјере заштите тајних података ускладе са овим законом у року од шест мјесеци од дана ступања на снагу овог закона.

Члан 85а

Старјешине органа дужни су да образују комисију из члана 19б овог закона, у року од три мјесеца од дана ступања на снагу овог закона.

Члан 88

Ступањем на снагу овог закона престаје примјена Уредбе о критеријумима за утврђивање података значајних за одбрану земље који се морају чувати као државна или службена тајна и о утврђивању задатака и послова од посебног значаја за одбрану земље које треба штитити примјеном посебних мјера безбједности ("Службени лист СРЈ", број 54/94).

Члан 89

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном листу Црне Горе", а примјењиваће се након истека рока од 60 дана од дана његовог ступања на снагу.

*

12.7. Закон о информационој безбједности

(„Сл.лист ЦГ“, бр. 14/10 и 40/16 од 30.06.2016.; Види Закон 74/20)

I. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Предмет

Члан 1

Информациона безбједност обезбјеђује се примјеном мјера и стандарда информационе безбједности, у складу са овим законом.

Појам

Члан 2

(1) Информациона безбједност подразумијева стање повјерљивости, цјеловитости и доступности податка.

(2) Податак, у смислу овог закона, је информација, порука и документ сачињен, послат, примљен, забиљежен, складиштен или приказан електронским, оптичким или сличним средством, укључујући пренос интернетом и електронску пошту.

(3) Повјерљивост податка подразумијева да је податак доступан само лицима која су овлашћена да остваре приступ или поступе са тим податком.

(4) Цјеловитост податка подразумијева очување постојања, тачности и комплетности податка, као и заштиту процеса или програма који спрјечавају неовлашћено мијењање податка.

(5) Доступност податка подразумијева да овлашћени корисници могу да приступе податку увијек када за тим имају потребу.

Обавеза примјене

Члан 3

По овом закону обавезни су да поступају државни органи, органи државне управе, органи јединица локалне самоуправе, правна лица са јавним овлашћењима (у даљем тексту: органи) и друга правна и физичка лица која остварују приступ или поступају са подацима.

Ограничење примјене

Члан 4

Овај закон не примјењује се на податке чија се информациона безбједност обезбјеђује у складу са прописима којима се уређује тајност података.

II. МЈЕРЕ И СТАНДАРДИ ИНФОРМАЦИОНЕ БЕЗБЈЕДНОСТИ

Утврђивање мјера

Члан 6

(1) Мјере информационе безбједности утврђују се у складу са врстом податка, ризицима за његову безбједност и врстом заштите.

(2) Информациона безбједност обухвата мјере за:
1) физичку заштиту;
2) заштиту података;
3) заштиту информационог система.

III. СИСТЕМ ЗАШТИТЕ ОД РАЧУНАРСКИХ БЕЗБЈЕДНОСНИХ ИНЦИДЕНАТА

Организовање заштите појединачних информационих система

Члан 12 *(„Сл.лист ЦГ", број 40/16)*

Органи и друга правна и физичка лица из члана 3 овог закона могу организовати превенцију и заштиту својих информационих система од рачунарских безбједносних инцидената на интернету и других ризика безбједности тих система.

Усклађивање поступања у случају рачунарских инцидената

Члан 13 *(„Сл.лист ЦГ", број 40/16)*

(1) У случају настанка безбједносних рачунарских инцидената на информационим системима органа и других правних и физичких лица из члана 3 овог закона, ЦИРТ координира радом тих органа у примјени мјера информационе безбједности.

(2) Органи и друга правна лица из члана 3 овог закона, дужни су да одреде лица задужена за успостављање система заштите од рачунарских и безбједносних инцидената на интернету и других ризика безбједности тих система, који ће непосредно сарађивати са ЦИРТ-ом ради усклађивања поступања тих органа и правних лица у примјени мјера информационе безбједности у случају из става 1 овог члана.

Пропис о начину координације превенције и заштите

Члан 14

Ближи начин координације превенције и заштите из чл. 11, 12 и 13 овог закона прописује орган државне управе надлежан за информационо друштво.

***

13. ЗАШТИТА И СПАШАВАЊЕ

13.1. Закон о заштити и спашавању

(„Сл.лист ЦГ", бр. 13/07, 5/08, 32/11 и 54/16 од 15.08.2016.; Види члан 25 Закона 86/09-1)

I. ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1 *(„Сл.лист ЦГ", број 54/16)*

Заштита и спашавање обухвата скуп мјера и радњи које се предузимају у циљу откривања и спрјечавања настајања опасности, као и ублажавања и отклањања посљедица елементарних непогода, техничко-технолошких несрећа, радијационих, хемијских и биолошких контаминација, ратног разарања и тероризма, епидемија, епизоотија, епифитотија и других несрећа које могу угрозити или угрожавају становништво, материјална добра и животну средину.

Члан 3 *(„Сл.лист ЦГ", број 54/16)*

Заштиту и спашавање спроводе: државни органи, органи државне управе, јединице локалне самоуправе (у даљем тексту: општина), привредна друштва, предузетници и друга правна и физичка лица.

II. СИСТЕМ ЗАШТИТЕ И СПАШАВАЊА

Садржај и активности

Члан 5 *(„Сл.лист ЦГ", број 54/16)*

(1) Систем заштите и спашавања грађана и материјалних добара обухвата планирање, припремање и спровођење заштите и спашавања.

(2) Систем заштите и спашавања остварује се организованим активностима и поступањима превентивног и оперативног карактера које припремају и спроводе државни органи, органи државне управе и органи општине, привредна друштва, друга правна лица, предузетници и физичка лица.

Члан 6 *(„Сл.лист ЦГ", број 54/16)*

Државни органи, органи државне управе, органи општине, привредна друштва, друга правна лица, предузетници и физичка лица дужни су да плански организују и спроводе превентивне и оперативне активности и поступања за заштиту и спашавање.

Члан 7 *(„Сл.лист ЦГ", број 54/16)*

За ефикасну заштиту становништва и материјалних добара од могућих ризика, државни органи, органи државне управе, органи општине, привредна друштва, друга правна лица, предузетници и физичка лица обавезно обезбјеђују средства за заштиту и спашавање и средства за помоћ, као и лица обучена за заштиту и спашавање, у складу са овим законом.

Члан 8

Превентивне активности и поступања за заштиту и спашавање су:

- израда процјене угрожености од могућих ризика;
- израда планова за заштиту и спашавање;
- уређивање простора и изградња објеката који су у функцији заштите и спашавања;
- успостављање система заштите и спашавања;
- обезбјеђивање материјалних средстава, лица и других ресурса потребних за извршавање планираних активности.

Члан 9

Оперативне активности и поступања за заштиту и спашавање су:

- активности и поступања у случају непосредне пријетње од ризика;
- активности и поступања за вријеме ризика;
- активности и поступања за отклањање последица.

Члан 10 *(„Сл.лист ЦГ“, број 54/16)*

Активности и поступања које се обавезно спроводе у случају непосредне пријетње од ризика су нарочито:

- прикупљање података о могућем ризику;
- стављање у функцију система за обавјештавање и узбуњивање учесника у заштити и спашавању;
- обавјештавање становништва, као и надлежних органа и одговорних лица задужених за заштиту и спашавање;
- повећање интервентне спремности и активирање надлежних органа и оперативних јединица за заштиту и спашавање;
- обезбјеђивање јавног реда и мира на угроженом подручју;
- предузимање других мјера повезаних са заштитом и спашавањем.

Члан 11 *(„Сл.лист ЦГ“, број 54/16)*

Активности и поступања које се обавезно предузимају за вријеме ризика су, нарочито:

- активирање јединица за заштиту и спашавање;
- спровођење мјера за заштиту и спашавање;
- спрјечавање ширења ризика и последица ризика;
- руковођење активностима учесника у заштити и спашавању и њихово координирање.

Члан 12

Активности и поступања које се обавезно спроводе за отклањање последица ризика су, нарочито:

- процјена штете и последица;
- санација подручја захваћеног ризиком;
- обезбјеђивање и пружање неопходне помоћи угроженом и настрадалом становништву;
- спровођење здравствених и хигијенско-епидемиолошких мјера;
- спровођење одговарајуће заштите животиња и биљака и животињских и биљних производа;
- организовање снабдијевања средствима за помоћ и пружања комуналних услуга, ради брзог нормализовања живота.

Оперативне јединице

Члан 13

Заштиту и спашавање врше оперативне јединице за заштиту и спашавање (у даљем тексту: оперативне јединице).

Члан 14 став 1 тачка 2

(1) Оперативне јединице су:

2) јединице за заштиту и спашавање општина (ватрогасне јединице, јединице за пружање помоћи угроженом и настрадалом становништву и друге јединице за заштиту и спашавање), организоване као општинске службе за заштиту и спашавање (у даљем тексту: службе заштите).

Члан 18 *(Види члан 25 Закона 86/2009-1)*

(1) - *Престао да важи* -

(2) Радна мјеста на којима запослени у Министарству (надлежном за послове заштите и спашавања у ванредним ситуацијама) остварују увећање зараде из става 1 овог члана утврђују се прописом Владе Црне Горе (у даљем тексту: Влада).

(3) Професионалним спасиоцима се, због посебних услова рада, тежине, природе послова и њихове штетности по здравље, стаж осигурања рачуна у увећаном трајању, четири мјесеца за сваких 12 мјесеци проведених на раду.

(4) Запосленим у Министарству на пословима заштите и спашавања се, због посебних услова рада, тежине, природе послова и њихове штетности по здравље, на појединим радним мјестима, стаж осигурања рачуна у увећаном трајању.

(5) Радна мјеста из става 4 овог члана, на којима се стаж осигурања рачуна у увећаном трајању, као и степен увећања стажа утврђују се прописом Владе.

Члан 20 *(„Сл.лист ЦГ", број 54/16)*

Министарство је дужно да припаднике јединице за гашење пожара из ваздуха и јединица цивилне заштите, а општина припаднике службе заштите, осигура за случај повреде, болести и смрти, која може наступити као посљедица несреће настале приликом заштите и спашавања становништва и материјалних добара, на вјежбама и за вријеме стручног оспособљавања и усавршавања, односно оспособљавања и усавршавања.

III. ВАНРЕДНО СТАЊЕ

Члан 32

Органи државне управе, органи општине, привредна друштва, друга правна лица и предузетници који врше послове метеорологије, хидрологије, сеизмологије, трагања и спашавања на мору, трагања и спашавања приликом удеса и незгода у цивилном ваздухопловству, невладине организације и друга правна лица регистрована за обављање послова у области електроенергетских система, заштите животне средине, изградње објеката, водопривреде, пољопривреде, шумарства, индустрије, поморства, саобраћаја, одржавања путева и комуналних дјелатности, заштите здравља и ветеринарске дјелатности, кад утврде опасност од настанка ванредног стања, дужни су да податке о опасности одмах доставе Министарству.

IV. ПЛАНОВИ ЗАШТИТЕ И СПАШАВАЊА *(„Сл.лист ЦГ", број 54/16)*

Члан 33 *(„Сл.лист ЦГ", број 54/16)*

(1) Основни стратешки документ за управљање ванредним стањима је Национална стратегија за ванредна стања (у даљем тексту: Национална стратегија).

(2) Национална стратегија садржи: основна стратешка рјешења и смјернице за смањење опасности наступања већих несрећа и катастрофа, концепт организованог дјеловања државних органа, органа општине, привредних друштава, других правних лица, предузетника и физичких лица, ради спрјечавања наступања већих несрећа и катастрофа превентивним дјеловањем и ублажавања посљедица, као и обавезе учесника заштите и спашавања.

(3) Заштита и спашавање спроводи се на основу планова заштите и спашавања.

(4) Општинске планове доносе скупштине општина, а предузетне планове доносе привредна друштва, друга правна лица и предузетници из члана 49 овог закона, уз сагласност Министарства.

Члан 34 *(„Сл.лист ЦГ", број 54/16)*

(1) Планови заштите и спашавања израђују се на основу елабората о процјени ризика. Елаборат о процјени ризика саставни је дио плана заштите и спашавања.

(2) Елаборате о процјени ризика, који су саставни дио националних планова, израђује Министарство, у сарадњи са другим органима државне управе, а по потреби могу се ангажовати представници научних и стручних институција и експерти за поједине врсте ризика.

(3) Елаборате о процјени ризика, који су саставни дио општинских планова, израђује орган локалне управе којег одреди градоначелник Главног града, Пријестонице, односно предсједник општине (у даљем тексту: предсједник општине), у сарадњи са другим органима локалне управе, а по потреби, могу се ангажовати представници научних и стручних институција и експерти за поједине врсте ризика.

(4) Елаборате о процјени ризика, који су саставни дио предузетних планова, израђују привредна друштва, друга правна лица и предузетници из члана 49 овог закона.

(5) Елаборати из ст. 3, 4 и 5 овог члана, морају бити међусобно усаглашени.

(6) Садржај и методологију израде елабората о процјени ризика, као и начин њиховог усаглашавања, ажурирања и чувања прописује Министарство.

Члан 35 *(„Сл.лист ЦГ“, број 54/16)*

(1) Национални планови израђују се за све врсте ризика.

(2) Општински планови израђују се за општину, у складу са националним плановима.

(3) Планови из ст. 1 и 2 овог члана, нарочито садрже податке о:

- мјерама за заштиту и спашавање;
- људским и материјалним ресурсима оперативних јединица који се ангажују;
- људским и материјалним ресурсима државних органа, органа државне управе и органа општине, привредних друштава, других правних лица и предузетника који се могу ангажовати на заштити и спашавању;
- мобилизацији и активирању оперативних јединица;
- начину руковођења и координирања у активностима заштите и спашавања;
- задацима оперативних јединица и других учесника заштите и спашавања;
- начину одржавања реда и безбједности приликом спровођења активности за заштиту и спашавање;
- начину информисања јавности;
- сарадњи са другим општинама или државама приликом пријема и пружању помоћи у заштити и спашавању;
- начину обезбјеђивања финансијских средстава за спровођење плана;
- другим мјерама и активностима потребним за спровођење заштите и спашавања.

IVa. РУКОВОЂЕЊЕ И КООРДИНИРАЊЕ У ЗАШТИТИ И СПАШАВАЊУ

Члан 35б *(„Сл.лист ЦГ“, број 54/16)*

(1) Руковођење заштитом и спашавањем обухвата одлучивање о питањима која се односе на предузимање конкретних мјера, активности и поступања, као и на извршавање задатака из области заштите и спашавања.

(2) Руковођење из става 1 овог члана, врши се у складу са плановима за заштиту и спашавање и на основу претходно процијењене конкретне ситуације на одређеном подручју.

(3) Координирање подразумијева временску и просторну усклађеност дјеловања свих учесника у заштити и спашавању по етапама извршавања задатака, као и њихово правовремено информисање.

(4) Ради руковођења и координирања у заштити и спашавању, образују се тимови, и то:

1) за територију Црне Горе - координациони тим за заштиту и спашавање (у даљем тексту: Координациони тим);
2) за територију општине - општински тим за заштиту и спашавање (у даљем тексту: Општински тим).

Члан 35ц *(„Сл.лист ЦГ“, број 54/16)*

(1) Општински тим чине предсједник општине, који је руководилац тима; командир службе заштите, који је замјеник руководиоца тима и чланови: представник организационе јединице Министарства надлежне за послове заштите и спашавања, старјешине органа локалне управе, одговорна лица у привредним друштвима и другим субјектима чија је дјелатност у вези са заштитом и спашавањем и представник Црвеног крста.

(2) Руководиоца тима, замјеника руководиоца тима и чланове Општинског тима именује предсједник општине.

(3) У раду Општинског тима, по позиву, могу учествовати старјешине и представници других органа општине, представници других организација и институција, као и експерти из области заштите и спашавања.

(4) Општински тим има секретара, кога именује и разрјешава руководилац Општинског тима.

(5) Секретар Општинског тима стара се о извршавању наредби и закључака Општинског тима.

(6) Стручне и административне послове за потребе Општинског тима врши служба заштите.

Члан 35ђ *(„Сл.лист ЦГ“, број 54/16)*

(1) Општински тим:

1) руководи активностима учесника заштите и спашавања на територији општине;
2) руководи и координира у спровођењу мјера за заштиту и спашавање;
3) организује и координира акције за заштиту и спашавање;
4) прати стање и организацију заштите и спашавања у општини и предлаже мјере за њихово побољшање у области организације, руковођења, координирања, опремања и друге мјере;
5) доноси наредбе и закључке за спровођење мјера и активности за заштиту и спашавање, осим наредби које доноси општина;
6) процјењује угроженост од настанка ванредног стања и о томе обавјештава Оперативни штаб;
7) подноси Координационом тиму извјештај о предузетим мјерама и активностима у заштити и спашавању;
8) сарађује са општинским тимовима сусједних општина;
9) врши и друге послове прописане законом.

(2) Општински тим дужан је да сарађује са Координационим тимом и Оперативним штабом.

(3) Општински тим доноси пословник о раду којим се ближе уређују питања од значаја за рад Општинског тима.

Члан 35е *(„Сл.лист ЦГ“, број 54/16)*

(1) Министарство организује оспособљавање и провјеру оперативне спремности чланова тимова из члана 35б став 4 овог закона, у складу са програмом оспособљавања за руковођење и координирање у заштити и спашавању.

(2) Министарство води евиденцију о спроведеном оспособљавању и провјери оперативне спремности из става 1 овог члана.

(3) Програм оспособљавања и начин спровођења програма и провјере оперативне спремности из става 1 овог члана, као и садржај и начин вођења евиденције из става 2 овог члана, прописује Министарство.

V. ПРАВА И ОБАВЕЗЕ УЧЕСНИКА ЗАШТИТЕ И СПАШАВАЊА

Права и обавезе органа општине, службе заштите и припадника службе заштите

Члан 41 *(„Сл.лист ЦГ“, број 54/16)*

У остваривању права и обавеза општине у области заштите и спашавања, скупштина општине:

- доноси општинске планове;
- доноси програм развоја система заштите и спашавања на својој територији;
- утврђује начин финансирања система заштите и спашавања на својој територији;
- најмање једном годишње, разматра стање система заштите и спашавања у општини;
- доноси одлуку о одређивању локације за уништавање неексплодираних убојних средстава, по прибављеном мишљењу Министарства;
- одлучује о висини средстава из буџета општине за накнаду штете проузроковане ризиком;
- врши и друге послове заштите и спашавања у складу са законом.

Члан 42 *(„Сл.лист ЦГ“, број 54/16)*

У остваривању права и обавеза општине у области заштите и спашавања, предсједник општине:

- организује и опрема службу заштите;
- одређује, на основу процјене опасности од настанка елементарне непогоде, техничко-технолошке или друге несреће, привредна друштва, друга правна лица и предузетнике који су у обавези да организују предузетне јединице, уз сагласност Министарства;
- доноси наредбу о евакуацији становништва са једног на други дио територије општине;

- утврђује висину штете настале од посљедица елементарне непогоде, техничко-технолошке и друге несреће и, у року од 30 дана од дана њиховог престанка, доставља извјештај Влади о процијењеним штетама и насталим посљедицама.

Члан 43 *(„Сл.лист ЦГ", број 54/16)*

(1) У случају непосредне пријетње од ризика или за вријеме ризика на подручју општине, Општински тим дужан је да ангажује све људске и материјалне ресурсе са подручја те општине, у складу са општинским планом.

(2) У случају из става 1 овог члана, Општински тим доноси наредбу о обавези грађана који нијесу распоређени у оперативне јединице да учествују у спровођењу мјера за заштиту и спашавање.

(3) О грађанима који учествују у спровођењу мјера за заштиту и спашавање Општински тим води евиденцију.

(4) Грађанима из става 3 овог члана припада накнада трошкова из буџета општине, у складу са прописом општине.

(5) У случају кад се ангажовањем људских и материјалних ресурса из става 1 овог члана не може отклонити ризик на подручју општине, Оперативни штаб је дужан да на захтјев Општинског тима пружи одговарајућу помоћ општини.

Члан 44 *(„Сл.лист ЦГ", број 54/16)*

(1) Служба заштите је професионална служба организована у складу са посебним законом.

(2) Служба заштите врши нарочито сљедеће послове:

- пружање помоћи угроженом и настрадалом становништву;
- гашење пожара и спашавање приликом пожара;
- спашавање из рушевина, клизишта и снијежних лавина;
- спашавање приликом поплава и других елементарних непогода;
- спашавање у планинама и кањонима;
- спашавање приликом саобраћајних несрећа;
- спашавање приликом удеса и незгода у цивилном ваздухопловству.

(3) Рад службе заштите заснива се на принципима командовања у складу са правилима службе заштите.

(4) Послове заштите и спашавања у служби заштите врше ватрогасци-спасиоци.

Добровољне јединице

Члан 71

(1) Чланови добровољних јединица ангажовани у заштити и спашавању имају, за вријеме одсуствовања са рада, право на накнаду.

(2) Накнаду из става 1 овог члана исплаћују привредна друштва, друга правна лица и предузетници код којих су запослени чланови добровољних јединица, у висини њихове зараде.

(3) Средства исплаћена у складу са ставом 2 овог члана падају на терет општине на чијој територији је вршена заштита и спашавање, односно на територији на којој су дјеловале добровољне јединице.

(4) Припадници добровољних јединица који су незапослени, за учествовање у акцијама заштите и спашавања могу од општине да захтијевају накнаду, у року од 30 дана од дана завршетка акције заштите и спашавања, у висини коју одређује општина.

Члан 72

(1) Добровољне јединице дужне су да воде евиденцију о свим активностима на заштити и спашавању.

(2) Начин вођења евиденције из става 1 овог члана утврђује се прописом Министарства.

(3) Добровољне јединице дужне су да Министарству и предсједнику општине достављају годишњи и мјесечни извјештај о раду.

VI. МЈЕРЕ ЗА ЗАШТИТУ И СПАШАВАЊЕ

3) Збрињавање настрадалог и угроженог становништва

Члан 80

(1) Збрињавање настрадалог и угроженог становништва обухвата прихватање, смјештај и обезбјеђивање основних услова за живот настрадалог и угроженог становништва.

(2) Црна Гора и општина су дужне да обезбиједе смјештај и хитно збрињавање становништва које је, због ризика, остало без дома и средстава за живот и које се, због угрожености, налази изван мјеста становања.

(3) Трошкови смјештаја и обезбјеђења основних услова за живот становништва из става 2 овог члана падају на терет Црне Горе и општине из које се врши збрињавање становништва.

Члан 80а *(„Сл.лист ЦГ", број 54/16)*

(1) Планирање збрињавања угрожених, настрадалих, избјеглих и евакуисаних лица врши Општински тим.

(2) Збрињавањем угрожених, настрадалих, избјеглих и евакуисаних лица непосредно руководи Општински тим, док се не створе услови у којима ће даљу бригу о збрињавању преузети надлежни органи државне управе, органи општине и други надлежни субјекти.

(3) Црвени крст води евиденцију о жртвама елементарне непогоде и друге несреће, тражи лица која су пријављена као нестала усљед елементарне непогоде и друге несреће, обавјештава чланове породица и надлежне органе и обавља послове спајања породица које су раздвојене, у складу са законом којим се уређује дјеловање Црвеног крста.

Члан 80б *(„Сл.лист ЦГ", број 54/16)*

(1) Власници и корисници објеката и просторија у јавној употреби (туристичко-угоститељски објекти, рекреациони центри, здравствене установе које обављају дјелатност рехабилитације, студентски и ученички домови, школе и др.), као и власници приватних објеката погодних за смјештај људи, дужни су да приме на привремени смјештај људе са угрожених подручја, кад то наложи општински тим.

(2) Накнаду за коришћење објеката и просторија из става 1 овог члана, исплаћује општина по тржишним условима на дан предаје тих објеката и просторија на коришћење.

7) Заштита и спашавање од пожара

Члан 84

Државни органи, органи државне управе, органи општине, привредна друштва, друга правна лица, предузетници и физичка лица дужни су да, под условима и на начин прописан овим законом, учествују у гашењу пожара и спашавању људи и материјалних добара угрожених пожаром и да ставе на располагање свој алат, превозна, техничка и друга потребна средства за гашење и спашавање људи и материјалних добара угрожених пожаром.

Члан 85

(1) Мјере за заштиту од пожара, у смислу овог закона, нарочито, су:

- избор локације и диспозиције објеката, као и избор материјала, уређаја, инсталација и конструкција којима ће се спријечити или свести на најмању мјеру могућност избијања и ширења пожара;
- изградња прилазних путева и пролаза;
- обезбјеђење потребних количина воде и других средстава за гашење пожара;
- избор технолошких процеса и одржавање уређаја којима се обезбјеђује заштита од пожара;
- забрана употребе отворене ватре и других извора паљења у објектима и просторијама у којима би због тога могло доћи до пожара;
- постављање уређаја за аутоматско јављање о пожару, уређаја за гашење пожара и спрјечавање његовог ширења, уређаја за мјерење концентрације експлозивних смјеша

(гасови, паре и прашина) и других уређаја за контролу безбједности одвијања технолошког процеса;
- одржавање и контрола исправности уређаја и инсталација чија неисправност може утицати на настанак и ширење пожара;
- организовање осматрачке службе и обезбјеђење опреме и средстава за гашење шумских пожара.

(2) Ради спровођења мјера из става 1 овог члана, просторни односно урбанистички план, са детаљном разрадом, садржи и:
- систем објеката водоснабдијевања, са примарном и секундарном мрежом и одговарајућим капацитетима за потребе заштите од пожара;
- удаљеност између зона предвиђених за стамбене и јавне објекте и зона предвиђених за индустријске објекте, складишта запаљивих течности, гасова и експлозивних материјала;
- удаљеност између објеката различите намјене унутар индустријске зоне и - ширину путева који омогућавају приступ ватрогасним возилима до сваког објекта и њихово маневрисање за вријеме гашења пожара.

10) Заштита и спашавање животиња и производа животињског поријекла

Члан 109 *(„Сл.лист ЦГ“, број 54/16)*

(1) Заштита и спашавање животиња и производа животињског поријекла обухвата заштиту животиња и производа животињског поријекла од дјеловања природних непогода, епизоотија, епифитотија и других несрећа и указивање прве ветеринарске помоћи повријеђеној, обољелој и контаминираној стоци стандардним и приручним средствима на мјесту повређивања.

(2) Заштиту, спашавање и збрињавање угрожених, настрадалих, обољелих и затрованих животиња, као и заштиту и спашавање производа животињског поријекла од опасности и посљедица елементарне непогоде и друге несреће, организује и усклађује Општински тим.

(3) Привредна друштва, ветеринарске установе и амбуланте, као и комунална предузећа дужна су да ставе на располагање запослене и средства, пруже стручну и другу помоћ и учествују у активностима из става 2 овог члана.

VII. ФИНАНСИРАЊЕ

Члан 116

Заштита и спашавање се финансира из:
- буџета Црне Горе;
- буџета општина;
- добровољних доприноса;
- међународне помоћи;
- средстава привредних друштава, других правних лица и предузетника;
- осталих извора.

X. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 122

Даном ступања на снагу овог закона престају да важе Закон о заштити од пожара ("Службени лист РЦГ", број 47/92), Закон о заштити од елементарних непогода ("Службени лист РЦГ", број 57/92) и одредба члана 7 став 2 Закона о етажној својини ("Службени лист РЦГ", број 71/04).

*

13.2. Закон о експлозивним материјама

(„Сл.лист ЦГ", бр. 49/08, 58/08, 31/14 и 31/17 од 12.05.2017.; Види: чл. 14. Закона - 40/11-1)

I. ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

Предмет уређења

Члан 1

Овим законом прописују се услови за производњу, промет, набавку, складиштење и употребу експлозивних материја ради заштите живота, здравља и безбједности људи, животиња и биљака, животне средине и имовине, као и питања од значаја за обављање ове дјелатности.

Дозвола за извођење јавног ватромета

Члан 51 *(„Сл.лист ЦГ", број 31/14)*

(1) Дозвола за извођење јавног ватромета се издаје на захтјев привредног друштва, другог правног лица и предузетника које има дозволу за вршење дјелатности јавних ватромета.

(2) Дозволом за извођење јавног ватромета одређује се врста и разред пиротехничких средстава за ту намјену, мјесто и вријеме извођења јавног ватромета, као и одговорно лице и лице које изводи јавни ватромет.

(3) Уз захтјев из става 1 овог члана прилаже се:

- план о извођењу јавног ватромета;
- сагласност власника или корисника земљишта, односно објекта са којег се планира извођење јавног ватромета;
- писани доказ да је приликом извођења јавног ватромета обезбијеђено присуство службе јединице локалне самоуправе надлежне за заштиту и спашавање.

(4) Ближе услове и безбједносне мјере за извођење јавног ватромета, као и садржај плана о извођењу јавног ватромета прописује Министарство.

*****

13.3. Закон о заштити лица и имовине

("Сл. лист ЦГ", број 43/18 од 03.07.2018.)

I. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Предмет

Члан 1

Овим законом уређује се дјелатност заштите лица и имовине коју не обезбјеђује држава (у даљем тексту: заштита), услови и начин вршења послова заштите и друга питања од значаја за вршење послова заштите.

Значење појединих израза

Члан 7

Изрази употријебљени у овом закону имају сљедећа значења:

1) штићено лице је лице које се штити физичком, односно техничком заштитом;
2) штићени објекат је грађевински објекат, простор, возило, пловило или ствар која се штити физичком, односно техничком заштитом;
3) штићени простор је непокретност, односно површина која припада или је у функцији штићеног објекта;
4) наручилац је државни орган, орган државне управе, орган локалне самоуправе, орган локалне управе, привредно друштво, друго правно лице и предузетник или физичко лице који захтијева заштиту штићеног објекта, штићеног лица или штићеног простора.

Уговор

Члан 9 став 1

(1) Привредно друштво, друго правно лице и предузетник који обављају дјелатност заштите послове заштите врше на основу писаног уговора са наручиоцем.

Обавезно штићени објекти

Члан 13

(1) Заштита објеката и простора у којима се врше дјелатности од јавног интереса, дјелатности које представљају повећану опасност за живот и здравље људи, као и објекти чијим оштећењем или уништењем би могле наступити теже посљедице по живот и здравље већег броја људи (у даљем тексту: обавезно штићени објекти) врши се на основу плана заштите који се израђује у складу са овим законом, ако посебним законом није друкчије прописано.

(2) Поред објеката из става 1 овог члана, обавезно штићеним сматра се и простор на којем се ти објекти налазе и пратећи објекти који су у њиховој функцији.

(3) Обавезно штићени објекти, у смислу ст. 1 и 2 овог члана, су:

1) објекти за снабдијевање и складиштење нафте, нафтних деривата и гаса;
2) објекти за снабдијевање и производњу воде;
3) објекти за производњу, прераду, дистрибуцију и складиштење хране;
4) објекти за производњу, пренос и дистрибуцију електричне енергије;
5) објекти у којима се производе, користе или складиште радиоактивне и друге опасне и штетне материје;
6) објекти саобраћајне инфраструктуре (аутобуске и жељезничке станице, аеродроми и др.);
7) дворане, хале и други затворени објекти капацитета смјештаја најмање 1.500 лица;
8) стадиони и други отворени објекти намијењени за окупљање грађана капацитета смјештаја најмање 5.000 лица;
9) тржни центри отвореног и затвореног типа површине најмање 3.000 м2;
10) објекти у којима се налазе ствари од изузетног значаја за науку, културу и умјетност;
11) објекти финансијских институција;
12) објекти у којима се врши поштанска и телекомуникациона дјелатност; и
13) други објекти и простори одређени посебним законом.

План заштите

Члан 14

(1) Израду плана заштите обавезно штићеног објекта (у даљем тексту: план заштите) наручилац уговором повјерава привредном друштву, другом правном лицу или предузетнику који обавља дјелатност заштите у складу са овим законом и испуњава услов из члана 19 став 3 овог закона.

(2) Заштита обавезно штићеног објекта врши се на основу плана заштите који садржи процјену безбједности, угрожености и ризика, елаборат физичког обезбјеђења и пројекат техничке заштите.

(3) Израда пројекта техничке заштите уговором се повјерава лицу које има лиценцу или овлашћење за израду пројекта техничке заштите, издату у складу са прописима којима се прописује уређење простора и изградња објеката.

(4) Наручилац је дужан да једном годишње, а кад у току године дође до промјене одређених околности, на основу процјене ризика, и прије истека једне године, ангажује привредно друштво, друго правно лице или предузетника који обавља дјелатност заштите из става 1 овог члана да изврши ревизију плана заштите.

(5) Ближи садржај плана заштите из става 1 овог члана прописује Министарство.

Сагласност на план заштите

Члан 15

Сагласност на план заштите из члана 14 овог закона, на захтјев наручиоца, даје Министарство, у року од 90 дана од дана подношења захтјева.

VI. УНУТРАШЊА СЛУЖБА ЗАШТИТЕ

Унутрашња служба заштите и услови за организовање

Члан 57

(1) Ради заштите своје имовине и запослених државни орган, орган државне управе, орган локалне самоуправе, орган локалне управе, привредно друштво, друго правно лице и предузетник могу да организују унутрашњу службу заштите у складу са овим законом, ако посебним законом није друкчије прописано.

(2) Органи и други субјекти из става 1 овог члана који организују унутрашњу службу заштите морају да имају:

1) запослено одговорно лице које испуњава услове из члана 20 овог закона;
2) акт о униформи запослених лица која врше послове заштите;
3) најмање два запослена лица која имају дозволу из члана 28 став 1 тач. 1, 2, 4 и 5 овог закона - за вршење послова физичке заштите;
4) најмање два запослена лица која имају дозволу из члана 28 став 1 тачка 3 овог закона - за вршење послова техничке заштите.

(3) Поред услова из става 1 овог члана, органи и други субјекти који организују унутрашњу службу заштите дужни су да имају доказ о испуњености услова за безбједан смјештај и чување оружја и муниције у складу са законом којим се уређује набавка и поступање са оружјем, ако за вршење послова физичке заштите набављају оружје и муницију.

Забрана запошљавања лица која немају дозволу за вршење послова заштите

Члан 60

Орган или други субјект из члана 57 став 1 овог закона на пословима заштите не може запослити лице које нема дозволу за вршење послова заштите издату у складу са овим законом, осим лица које има VII1 ниво квалификације образовања електротехничке струке из члана 19 став 1 тачка 6 овог закона.

План заштите

Члан 61

(1) У случају кад се унутрашња служба заштите организује ради заштите обавезно штићеног објекта, план заштите обавезно штићеног објекта може израдити запослени у унутрашњој служби заштите организованој у органу, односно другом субјекту из члана 57 став 1 овог закона ако испуњава услове из члана 19 став 3 овог закона.

(2) Ако орган или други субјект из члана 57 став 1 овог закона у чијем је власништву, односно које управља или користи обавезно штићени објекат нема запослено лице из става 1 овог члана, израду плана заштите може уговором повјерити привредном друштву, другом правном лицу или предузетнику које обавља дјелатност заштите у складу са овим законом и испуњава услов из члана 19 став 3 овог закона.

(3) Захтјев за издавање сагласности из члана 15 овог закона Министарству подноси орган, односно субјект из члана 57 став 1 овог закона.

Набавка и поступање са оружјем

Члан 62

(1) Ради обављања послова физичке заштите органи и други субјекти који имају организовану унутрашњу службу заштите могу да набављају оружје и муницију за запослене на тим пословима, у складу са законом којим се уређује набавка и поступање са оружјем.

(2) Органи и други субјекти који имају организовану унутрашњу службу заштите дужни су да чувају оружје и муницију у складу са законом којим се уређује набавка и поступање са оружјем.

XI. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Усклађивање организације унутрашње службе заштите

Члан 81

(1) Орган и други субјект из члана 57 став 1 овог закона ускладиће организацију унутрашње службе заштите са овим законом у року од једне године од дана ступања на снагу овог закона.

(2) У року из става 1 овог члана орган, односно други субјект из члана 57 став 1 овог закона којем је издато рјешење о испуњености услова за организовање унутрашње службе заштите у складу са Законом о заштити лица и имовине ("Службени лист ЦГ", број 1/14), дужан је да поднесе захтјев за издавање рјешења о испуњености услова за организовање унутрашње службе заштите у складу са овим законом.

(3) Ако орган, односно други субјект из члана 57 став 1 овог закона не поднесе захтјев за издавање рјешења о испуњености услова за организовање унутрашње службе заштите у складу са ставом 2 овог члана, рјешење о испуњености услова за организовање унутрашње службе заштите које му је издато у складу са Законом о заштити лица и имовине ("Службени лист ЦГ", број 1/14) престаје да важи.

Престанак важења закона

Члан 83

Даном ступања на снагу овог закона престаје да важи Закон о заштити лица и имовине ("Службени лист ЦГ", број 1/14).

*****

13.4. Закон о хитној медицинској помоћи

(„Сл.лист ЦГ“, бр. 49/08 и 80/20 од 04.08.2020.)

I. ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1

Хитна медицинска помоћ (у даљем тексту: хитна помоћ), као посебна област здравствене дјелатности која се обавља на примарном нивоу, организује се ради предузимања неопходне и неодложне медицинске интервенције, чије би непредузимање угрозило живот и здравље грађана или изазвало трајно оштећење и спроводи у складу са овим законом и прописима о здравственој заштити и здравственом осигурању.

II. ОРГАНИЗАЦИЈА ХИТНЕ ПОМОЋИ

1. Завод

Члан 9 став 3 *(„Сл.лист ЦГ“ бр. 80/20)*

(3) Завод, по прибављеном мишљењу органа државне управе надлежног за послове здравља (у даљем тексту: Министарство), у сарадњи са надлежним органима локалне самоуправе, може да организује подстанице за хитну помоћ због побољшања доступности услуга хитне помоћи, као и привремене подстанице због повећања броја корисника здравствене заштите (транзит, боравак туриста и слично).

III. ФИНАНСИРАЊЕ ХИТНЕ ПОМОЋИ

Члан 23 став 2 *(„Сл.лист ЦГ“ бр. 80/20)*

(2) Рад подстаница за хитну помоћ и привремених подстаница из члана 9 став 3 овог закона, као и број тимова хитне помоћи финансирају се из средстава јединица локалне самоуправе.

*****

13.5. Закон о одбрани

(„Сл.лист РЦГ“, број 47/07 и „Сл.лист ЦГ“, бр. 88/09, 14/12, 2/17 и 46/19 од 07.08.2019.; Види члан 25 Закона 56/09-1, члан 157 Закона 25/10-1 и члан 59 Закона 74/20)

I. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1 *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 88/09 и 46/19)*

Овим законом уређује се организација и функционисање јединственог система одбране Црне Горе, права и дужности носилаца припреме за одбрану и друга питања од интереса за одбрану Црне Горе.

Члан 3 став 2 *(„Сл.лист ЦГ“, број 46/19)*

(2) Носиоци припрема за одбрану су: Војска Црне Горе (у даљем тексту: Војска), орган државне управе надлежан за послове одбране (у даљем тексту: Министарство), други органи државне управе, државни органи, органи локалне самоуправе и локалне управе, као и привредна друштва, правна лица и предузетници (у даљем тексту: правна лица).

II. ПРАВА И ДУЖНОСТИ ГРАЂАНА И НОСИЛАЦА ПРИПРЕМА ЗА ОДБРАНУ

2. Права и дужности правних лица

Члан 22

(1) Прије разматрања планског документа од стране Владе, односно извршног органа јединице локалне самоуправе, орган надлежан за припремне послове (у даљем тексту: носилац припремних послова) дужан је доставити плански документ на мишљење Министарству.

(2) Мишљење из става 1 овог члана Министарство доставља носиоцу припремних послова у року од 15 дана од дана пријема планског документа.

(3) Приликом пројектовања, изградње и реконструкције објеката од посебног значаја за одбрану, инвеститори су дужни да се придржавају посебних услова у погледу потреба одбране, које прописује Министарство.

(4) Сагласност о испуњености услова из става 2 овог члана даје Министарство.

(5) Сагласност из става 3 овог члана инвеститор је у обавези да достави органу надлежном за издавање грађевинске дозволе, уз захтјев за издавање грађевинске дозволе.

4. Права и дужности органа државне управе и локалне самоуправе

2) Локална самоуправа

Члан 37 *(„Сл.лист ЦГ“, број 46/19)*

Локална самоуправа у оквиру утврђених надлежности одговорна је за организовање и усклађивање активности носилаца припреме за одбрану на реализацији задатака из Плана одбране Црне Горе.

IX. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 61

Даном ступања на снагу овог закона престаје примјена Закона о одбрани ("Службени лист СРЈ", бр. 43/94, 28/96, 44/99 и 3/02) и Закона о општенародној одбрани ("Службени лист РЦГ", бр. 8/83, 27/87, 33/88 и 34/91).

*****

13.6. Закон о Црвеном крсту Црне Горе

(„Сл.лист РЦГ“, број 28/06 од 03.05.2006.)

Положај

Члан 1

Црвени крст Црне Горе је независна и добровољна хуманитарна организација, која дјелује на основу принципа и Мисије Међународног покрета Црвеног крста и Црвеног полумјесеца.

Послови од јавног интереса
Члан 9
(1) Црвени крст врши следеће послове од јавног интереса, и то:
1) заступа и спроводи начела и Мисије Међународног покрета Црвеног крста и Црвеног полумјесеца, као и међународног хуманитарног права, прати и надзире њихову примјену у оружаним сукобима и залаже се за заштиту свих жртава и остваривање људских права из своје надлежности;
2) организује упознавање грађана са Женевским конвенцијама о заштити жртава рата од 12. августа 1949. године и Допунским протоколима уз ове конвенције од 8. јуна 1977. године;
3) обавља и друге послове који произилазе из одредаба Женевских конвенција и других међународним уговорима преузетих обавеза које се односе на пружање хуманитарне помоћи;
4) обавља послове Службе тражења ради прикупљања и евидентирања података о евакуисаним, избјеглим, расељеним и несталим лицима усљед ратних разарања, природних и других несрећа и опасности у миру и рату и ради тражења несталих лица;
5) учествује у прихвату и смјештају евакуисаног становништва, избјеглих и расељених лица, пружању помоћи и спровођењу других мјера које могу допринијети збрињавању настрадалог и угроженог становништва избјеглих и расељених лица;
6) организује прикупљање и распоређује хуманитарну помоћ примљену од међународних организација и других донатора, националних друштава Црвеног крста и Црвеног полумјесеца за хуманитарно социјалне потребе на територији Црне Горе, у миру и рату;
7) покреће, организује и спроводи или учествује у редовним и ванредним акцијама солидарности у Црној Гори за помоћ угроженим лицима и жртвама природних, еколошких и других несрећа с последицама масовних страдања, епидемија и оружаних сукоба у земљи и свијету, обезбјеђује чување одређених количина материјалних добара за те потребе;
8) сарађује и учествује у акцијама међународне помоћи и солидарности;
9) организује и спроводи стручно оспособљавање предавача за обуку из прве помоћи за возаче у сарадњи са надлежном здравственом установом, води евиденцију о обуци и издаје одговарајућа увјерења о стручној оспособљености предавача;
10) организује и спроводи обуку кандидата за возаче из прве помоћи, у сарадњи са надлежном здравственом установом, спроводи испите, води евиденцију и издаје увјерење о положеном испиту из прве помоћи, оспособљава припаднике полиције, ватрогасне службе и др;
11) спроводи обуку за пружање прве помоћи на раду, у сарадњи са надлежном здравственом установом у складу са прописима о заштити на раду;
12) организује и оспособљава екипе за дјеловање у ванредним условима у области социјалне заштите, хигијенско-епидемиолошке заштите, његе повријеђених и обољелих, спасилаштва на води и планини, психосоцијалну подршку становништва и, у сарадњу са државним органима, спроводи програм припрема за дјеловање у несрећама;
13) врши популарисање, организује акције добровољног давалаштва крви у сарадњи са здравственим установама за трансфузију крви, води о њима евиденцију, утврђује услове за додјелу признања добровољним даваоцима крви и додјељује им иста;
14) организује Службу спашавања на води и Службу за спашавање на планинама, спроводи обуку спасилаца за рад у тим службама, води евиденцију и издаје увјерења о оспособљености, организује обнављање знања и провјеру физичке способности спасилаца сваке године;
15) спроводи континуирану едукацију и информисање становништва о опасностима од мина и других експлозивних направа.

(2) У вршењу послова из става 1 овог члана Црвени крст има положај организације која помаже државним органима.

(3) Црвени крст подноси Влади Републике Црне Горе (у даљем тексту: Влада) годишњи извјештај о вршењу послова од јавног интереса, до 31. марта текуће године за претходну годину.

(4) Ближе прописе за спровођење послова из тач. 9, 10 и 11 овог члана доноси орган управе надлежан за послове здравља.

Служба тражења

Члан 10

(1) Послове који проистичу из одредаба Женевских конвенција о заштити жртава рата, од 12. августа 1949. године, у Црвеном крсту врши Служба тражења.

(2) Служба тражења обавља послове обавјештавања и тражења жртава природних и других несрећа, са последицама масовних страдања, као и мирнодопска тражења, а нарочито:

- прикупља, евидентира и обрађује податке; пружа заинтересованим појединцима, надлежним органима и организацијама обавјештења о жртвама оружаних сукоба - ратним заробљеницима, цивилним интернирцима, азилантима, лицима на принудном боравку, рањеним, болесним и умрлим припадницима оружаних снага, несталој дјеци, дјеци евакуисаној у друге земље, као и дјеци одвојеној од родитеља током оружаног сукоба и других несрећа;
- врши размјену породичних порука и спајање чланова породице раздвојених усљед елементарних непогода и других ванредних стања;
- обавља и друге послове у складу са Статутом Црвеног крста.

Финансирање Црвеног крста

Члан 15

За вршење послова од јавног интереса из чл. 9 и 10 овог закона, Црвеном крсту се обезбјеђују средства у буџету Републике и буџету локалне самоуправе.

Достава података

Члан 22

Државни и други органи дужни су да, по службеној дужности, Црвеном крсту доставе све податке утврђене Женевским конвенцијама и Допунским протоколима о лицима заштићеним тим Конвенцијама и Протоколима, у року од 15 дана од дана прибављања података о тим лицима.

Сарадња

Члан 23

(1) У обављању послова од јавног интереса и других задатака утврђених овим законом, Црвени крст сарађује са државним органима, органима локалне самоуправе, војском, полицијом, здравственим установама, установама социјалне и дјечје заштите, образовања и другим правним и физичким лицима.

(2) Органи, установе и друга правна лица из става 1 овог члана обавезни су да Црвеном крсту доставе податке и чињенице којима располажу и пруже стручну и другу помоћ из своје надлежности, ради извршавања његових задатака.

Престанак важења

Члан 29

Ступањем на снагу овог закона престаје да важи Закон о положају и овлашћењима Црвеног крста Црне Горе ("Службени лист СРЦГ", бр. 51/76, 32/82, 20/88 и 48/90).

***

14. ОБЕЗБЈЕЂЕЊЕ КОНКУРЕНТНОСТИ И ЗАШТИТА ПОТРОШАЧА

14.1. Закон о контроли државне помоћи

("Сл. лист ЦГ", број 12/18 од 23.02.2018.)

I. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Предмет

Члан 1

(1) Овим законом прописују се услови и поступак додјеле и контроле намјенског коришћења државне помоћи, ради заштите конкуренције и испуњавања обавеза преузетих потврђеним међународним уговорима.

(2) Овај закон не примјењује се на подстицаје за развој пољопривреде и рибарства.

Државна помоћ

Члан 2

Државна помоћ је:

1) финансијска помоћ која се директно или индиректно додјељује из државног буџета, одлуком Владе Црне Горе (у даљем тексту: Влада), буџета општине, одлуком надлежног органа општине, укључујући фондове Европске уније и друге јавне фондове;
2) помоћ која се додјељује корисницима који обављају привредну дјелатност, чиме се доводе у повољнији положај у односу на друге учеснике на тржишту;
3) финансијска помоћ која се не пружа привредним друштвима под истим условима, или се пружа селективно привредним друштвима на основу величине привредног друштва, мјеста пословања или мјеста регистрације, или је намијењена једном привредном друштву; и
4) помоћ која угрожава конкуренцију и утиче на трговину између Црне Горе и других држава супротно потврђеним међународним уговорима.

Давалац и корисник државне помоћи

Члан 3

(1) Давалац државне помоћи је надлежни орган државне управе, надлежни орган општине и правно лице које управља и располаже средствима јавних прихода и државном имовином у складу са законом.

(2) Корисник државне помоћи је физичко или правно лице, привредно друштво или удружење привредних друштава, које користи државну помоћ у обављању привредне дјелатности.

(3) Привредна дјелатност је активност која обухвата понуду робе или услуга на тржишту, без обзира на правни статус и начин на који се субјект финансира.

Врсте државних помоћи

Члан 8

Државна помоћ може се додијелити као:

1) субвенција или субвенционисана каматна стопа на кредите;
2) фискална олакшица (порез, допринос и други јавни приходи);
3) гаранција државе или општине;
4) уступање добити и/или дивиденде државе или општине кориснику државне помоћи;
5) отпис дуга према држави, општини или правном лицу које управља и располаже средствима јавних прихода и државном имовином;
6) продаја непокретне имовине од стране државе или општине по цијени нижој од тржишне или куповина по цијени вишој од тржишне;
7) коришћење државне имовине без накнаде или уз накнаду нижу од тржишне; и
8) друга помоћ у складу са законом.

II. ПОСТУПАК ПРИЈАВЉИВАЊА И ПРОЦЈЕНА ПЛАНИРАНЕ ДРЖАВНЕ ПОМОЋИ

Процјена усклађености државне помоћи

Члан 10

(1) Ради утврђивања или доношења, односно додјеле индивидуалне помоћи надлежни орган државне управе, надлежни орган општине и правно лице које управља и располаже средствима јавних прихода и државном имовином прије достављања предлога шеме доносиоцу, односно доношења акта о индивидуалној државној помоћи Агенцији подноси пријаву са предлогом акта и другом потребном документацијом (у даљем тексту: пријава) ради давања мишљења да ли се на основу предложеног акта врши додјела државне помоћи, најмање 60 дана прије планираног датума утврђивања, односно доношења.

(2) Агенција даје мишљење из става 1 овог члана у року од 15 дана од дана пријема предлога акта.

(3) Предложени акт из става 1 овог члана може се приликом доношења, односно утврђивања предлога разматрати само уз мишљење Агенције.

(4) Ако у поступку давања мишљења утврди да се предлогом акта из става 1 овог члана уређују питања додјеле државне помоћи, Агенција може наложити предлагачу да прије утврђивања, односно доношења, акт достави Агенцији ради одлучивања о усклађености са овим законом.

Пријављивање државне помоћи

Члан 11

(1) Државна помоћ се пријављује као шема државне помоћи или индивидуална државна помоћ на прописаном обрасцу пријаве уз који се подноси предлог акта и друга потребна документација.

(2) За истинитост и тачност података наведених у пријави одговоран је подносилац пријаве.

(3) Ако предложена помоћ не представља државну помоћ, предлагач у пријави наводи разлоге због којих сматра да акт не представља државну помоћ у смислу овог закона.

(4) Начин подношења и образац пријаве из става 1 овог члана утврђује се прописом који доноси Министарство.

Забрана додјеле

Члан 12

Државна помоћ пријављена у складу с овим законом, не смије се додијелити прије одлучивања Агенције о усклађености државне помоћи са овим законом.

Повлачење пријаве

Члан 13

(1) Подносилац може повући пријаву државне помоћи прије доношења рјешења о усклађености.

(2) У случају из става 1 овог члана Агенција обуставља испитни поступак.

Поступање Агенције након пријављивања државне помоћи

Члан 14

(1) Агенција одлучује о усклађености државне помоћи са овим законом у року од 60 дана од дана подношења уредне пријаве државне помоћи.

(2) Ако Агенција након претходне контроле или спроведеног испитног поступка утврди да пријављена државна помоћ не представља државну помоћ, о томе одлучује рјешењем.

(3) Ако Агенција након претходне контроле или спроведеног испитног поступка утврди да је пријављени државна помоћ у складу са овим законом, донијеће рјешење о усклађености.

(4) Ако након претходне контроле утврди да постоји сумња да пријављена државна помоћ није у складу са овим законом, Агенција ће по службеној дужности покренути испитни поступак.

(5) Против рјешења из ст. 2 и 3 овог члана може се покренути управни спор.

III. ПОСТУПАЊЕ У СЛУЧАЈУ НЕЗАКОНИТЕ ПОМОЋИ

Достављање информација

Члан 22

(1) Надлежни органи државне управе, надлежни органи општине, правна лица која управљају и располажу средствима јавних прихода и државном имовином, друга правна лица, привредна друштва или удружења привредних друштава, дужни су да у испитном поступку на захтјев Агенције, обезбиједе и доставе податке и информације неопходне за одлучивање у складу са овим законом, укључујући податке који могу да буду тајни, односно да представљају пословну тајну и друге повјерљиве информације, у року који не може бити краћи од 15 дана од дана достављања захтјева.

(2) Ако привредно друштво или удружење привредних друштава не поступи по захтјеву из става 1 овог члана Агенција ће рјешењем наложити привредном друштву или удружењу привредних друштава, да у остављеном року доставе податке и информације из става 1 овог члана.

(3) Захтјев из става 1 и рјешење из става 2 овог члана садрже правни основ, сврху и преглед података и информација које треба доставити и рок за њихово достављање.

(4) Агенција је дужна да чува тајност података до којих је дошла у вршењу послова утврђених овим законом у складу са законима којима се уређује тајност података и пословна тајна.

VII. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Престанак важења

Члан 41

Даном ступања на снагу овог закона престаје да важи Закон о контроли државне помоћи ("Службени лист ЦГ", бр. 74/09 и 57/11), осим одредаба чл. 9 до 15 и других одредаба којима се утврђују надлежности Комисије за контролу државне помоћи, које престају да важе даном преузимања послова Комисије за контролу државне помоћи од стране Агенције.

Ступање на снагу

Члан 42

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном листу Црне Горе".

*****

14.2. Закон о заштити потрошача

(„Сл.лист ЦГ“, бр. 2/14, 6/14, 43/15, 70/17 и 67/19 од 11.12.2019.)

ДИО ПРВИ

ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Предмет

Члан 1

Овим законом уређује се заштита права потрошача при куповини и другим облицима промета производа на тржишту, а нарочито: заштита економских интереса, правна заштита, информисање и образовање, удруживање потрошача ради заштите њихових интереса и друга питања од значаја за заштиту потрошача.

Глава II

УСЛУГЕ ОД ЈАВНОГ ИНТЕРЕСА

Права потрошача на услуге од јавног интереса

Члан 35 *(„Сл.лист ЦГ“, број 67/19)*

(1) Услуге од јавног интереса су услуге које су утврђене законом, као што су: дистрибуција и снабдијевање електричном енергијом, гасом, топлотом и водом, пречишћавање и одвођење отпадних вода, одржавање чистоће у градовима и другим насељима, одлагање комуналног отпада, одржавање гробља и сахрањивање, димњачарске и друге комуналне услуге, превоз путника, електронске комуникационе услуге, поштанске и друге услуге.

(2) Потрошач има право на:

1) приступ и коришћење услуге од јавног интереса под једнаким условима, ако је то технички могуће и без дискриминације;
2) приступ и несметано коришћење услуге од јавног интереса под условима утврђеним законом, односно уговором;
3) рачун који садржи све податке који му омогућавају провјеру обрачуна пружених услуга;
4) бесплатну контролу рачуна;
5) бесплатну промјену пружаоца услуге од јавног интереса без накнаде, ако је то могуће.

(3) Рачун из става 2 тачка 3 овог члана мора да садржи и износ неплаћених доспјелих потраживања за претходне периоде, са посебно исказаним износом потраживања старијих од двије године, као и, ако је обрачуната камата, износ и период на који се она односи.

(4) Трговац је дужан да на захтјев потрошача, у року од осам дана од дана подношења захтјева, достави детаљан извјештај о неплаћеним доспјелим потраживањима из става 3 овог члана.

Услови коришћења

Члан 36 *(Сл.лист ЦГ", број 37/19)*

(1) Трговац је дужан да прије пружања услуге од јавног интереса упозна потрошача са условима коришћења, а нарочито са:

1) утврђеном цијеном, односно тарифом, врстама накнада за коришћење и одржавање, ако трговац нуди и услугу одржавања, у којој се наводе попусти на које потрошач има право и посебни тарифни ставови, односно елементи, као и накнадом и роком за прикључење на дистрибутивну мрежу;
2) начином на који се може остварити увид у важеће цијене, односно тарифу и цијене одржавања;
3) начином остваривања права на накнаду, односно повраћај плаћеног износа, ако пружена услуга не одговара прописаном, односно уговореном квалитету.

(2) Услове из става 1 овог члана и њихове промјене трговац је дужан да објави у најмање једном дневном штампаном медију који се дистрибуира на цијелој територији Црне Горе и истакне у својим пословним просторијама.

(3) Трговац из става 1 овог члана дужан је да прије утврђивања цијене услуге од јавног интереса затражи мишљење организација за заштиту потрошача (у даљем тексту: организација потрошача) које имају овлашћење за подношење колективне тужбе из члана 168 овог закона.

(4) Мишљење из става 3 овог члана организације потрошача дужне су доставити на захтјев трговца, у року од 15 дана од дана пријема захтјева.

(5) Трговац је дужан да потрошача обавијести о промјени цијена и других услова из става 1 овог члана, најкасније 30 дана прије почетка њихове примјене.

(6) Цијена услуге од јавног интереса обрачунава се према стварној потрошњи, ако је то технички могуће, по утврђеној тарифи или цјеновнику.

Закључивање уговора о пружању јавне услуге и прикључак на дистрибутивну мрежу

Члан 37 *(„Сл.лист ЦГ", број 67/19)*

Трговац је дужан да о пружању услуге од јавног интереса из члана 35 став 1 овог закона са потрошачем закључи уговор у писаној форми.

Трговац који пружа услугу од јавног интереса из члана 35 став 1 овог закона јед да, без дискриминације и под једнаким условима, омогући потрошачу прикључак на дистрибутивну мрежу и употребу прикључка и мреже под унапријед познатим и условима уговореним у складу са законом.

Квалитет услуге од јавног интереса

Члан 38

Трговац је дужан да обезбиједи квалитет услуге од јавног интереса, у складу са законом и уговором.

Модернизација дистрибутивне мреже

Члан 39 *(„Сл.лист ЦГ“, број 67/19)*

Трговац који пружа услугу од јавног интереса путем дистрибутивне мреже не смије потрошачу урачунавати у цијену услуге трошкове изградње, реконструкције и модернизације дистрибутивне мреже, осим ако законом није другачије уређено.

Потрошачки сервис

Члан 42

(1) Трговац који пружа услуге од јавног интереса дужан је да обезбиједи потрошачки сервис за пружање потребних информација потрошачима и пријем приговора у складу са чланом 25 овог закона.

(2) Потрошач има право да, поред приговора из члана 25 овог закона, уложи и приговор у вези са приступом услугама од јавног интереса, укључујући и прикључак на дистрибутивну мрежу, као и приговор на коришћење и квалитет услуге од јавног интереса.

(3) Трговац из става 1 овог члана дужан је да у пословним просторијама читко, јасно, разумљиво и лако уочљиво истакне радно вријеме потрошачког сервиса, односно на други одговарајући начин о томе обавијести потрошача, с тим да радно вријеме потрошачког сервиса мора бити организовано радним данима, укључујући и суботу, у пријеподневним и послијеподневним интервалима.

(4) Терет доказивања да је испунио обавезу из става 3 овог члана је на трговцу.

(5) На начин подношења приговора, истицање обавјештења о начину и мјесту подношења приговора, терет доказивања о истицању обавјештења, вођење евиденције приговора потрошача, обавезу лица овлашћеног за примање приговора, као и на обавезу издавања потврде о пријему приговора, ако се о приговору не рјешава без одлагања, и садржину евиденције и потврде и рокове рјешавања по приговору потрошача из става 1 овог члана сходно се примјењује чл. 25, 26 и 27 овог закона.

ДИО ПЕТИ

СПРОВОЂЕЊЕ ЗАШТИТЕ ПОТРОШАЧА

Глава II

СИСТЕМ ЗАШТИТЕ ПОТРОШАЧА

ОДЈЕЉАК Б

ЗАШТИТА ПОТРОШАЧА НА ДРЖАВНОМ НИВОУ

Праћење података о примјени закона

Члан 160

(1) Министарство, други органи државне управе и органи локалне управе, као и други органи надлежни за спровођење овог и других закона који садрже одредбе о заштити потрошача дужни су да воде евиденцију о подацима из надзора, укључујући и евиденцију о примљеним жалбама потрошача и њиховом рјешавању.

(2) Судови надлежни за рјешавање потрошачких спорова дужни су да воде евиденцију потрошачких спорова.

(3) Органи и судови из ст. 1 и 2 овог члана дужни су да податке из евиденције о надзору, примљеним жалбама потрошача, њиховом рјешавању и податке о потрошачким споровима достављају Министарству на прописаном обрасцу.

(4) Ближи садржај и начин вођења евиденције и обрасца за достављање података из става 1 овога члана прописује Министарство.

(5) Ближи садржај и начин вођења евиденције и обрасца за достављање података из става 2 овога члана прописује министарство надлежно за послове правосуђа.

ОДЈЕЉАК Ц
ЗАШТИТА ПОТРОШАЧА НА ЛОКАЛНОМ НИВОУ
Надлежност јединица локалне самоуправе
Члан 163

(1) Јединице локалне самоуправе дужне су да учествују у заштити потрошача на свом подручју предузимањем мјера и активности из своје надлежности, а нарочито да:

1) подстичу дјеловање организација потрошача, посебно организовање савјетовалишта за потрошаче, ради бољег информисања, савјетовања и едукације потрошача у циљу остваривања њихових права и интереса;
2) планирају активности у области заштите потрошача на свом подручју у складу са политиком заштите потрошача;
3) учествују у реализацији Националног програма и Акционог плана и достављају Министарству извјештај о реализацији Акционог плана, у року од 15 дана од истека рока на који је Акциони план донесен;
4) достављају Министарству годишњи извјештај о спровођењу политике заштите потрошача на свом подручју, најкасније до 31. јануара текуће за претходну годину;
5) врше и друге послове утврђене законом.

(2) Јединице локалне самоуправе помажу рад организација потрошача нарочито обезбјеђивањем простора и других услова за њихов рад.

ДИО ШЕСТИ
УПРАВНО-ПРАВНА ЗАШТИТА ПОТРОШАЧА
Захтјев за заштиту права
Члан 173 *(„Сл.лист ЦГ“, број 67/19)*

(1) Ако трговац не одговори на приговор потрошача у року из члана 27 став 1 овог закона, потрошач може поднијети захтјев за заштиту права из овог закона (у даљем тексту: жалба потрошача) органу управе надлежном за инспекцијски надзор над спровођењем овог закона, односно другом надлежном органу из члана 174 ст. 2 и 3 (у даљем тексту: надлежни орган), који ће предузети мјере у складу са овим законом.

(2) Ако трговац одбије приговор, потрошач може поднијети жалбу надлежном органу или заштиту својих права тражити у вансудском или судском поступку.

(3) Ако надлежни орган по жалби из става 2 овог члана, непосредним увидом и/или спровођењем других прописаних радњи, без укључивања стручних лица и организација, може да утврди да се ради о повреди права потрошача из овог закона, а нарочито права која се односе на цијену, саобразност производа уговору, гаранцију, штету на производу датом на поправку, непоштене уговорне одредбе и непоштене пословне праксе, предузеће мјере у складу са законом и наредити трговцу да поступи по приговору потрошача у складу са овим законом.

(4) Када се у поступку из става 3 овог члана не може утврдити повреда права која се односе на саобразност производа, гаранцију и штету на производу датом на поправку, повреда тих права може се доказивати вјештачењем надлежних стручних организација или ангажовањем овлашћеног судског вјештака.

(5) Ако надлежни орган, на основу спроведених радњи из ст. 3 и 4 овог члана, није у могућности да утврди да се ради о повреди права потрошача из овог закона или ако утврди да се не ради о повреди права потрошача из овог закона, о томе ће донијети рјешење и упутиће потрошача да заштиту својих права може тражити у судском или, ако су за то испуњени услови предвиђени овим законом, у вансудском поступку.

(6) На рјешење из става 5 овог члана, потрошач може изјавити жалбу у складу са законом којим се уређује управни поступак.

ДИО СЕДМИ

НАДЗОР

Члан 174 *(„Сл.лист ЦГ“, број 67/19)*

(1) Надзор над спровођењем овог закона и прописа који су донијети на основу овог закона врши Министарство и орган државне управе надлежан за послове туризма.

(2) Инспекцијски надзор над спровођењем овог закона врши орган управе надлежан за послове инспекцијског надзора, други органи државне управе преко надлежних инспекција, независна правна лица која су овлашћена за вршење инспекцијског надзора, као и надлежни органи локалне управе преко локалних инспектора, у оквиру надлежности локалне самоуправе.

(3) Изузетно од става 2 овог члана, надзор над спровођењем овог закона врше и самосталне организације и независна правна лица преко овлашћених службеника, у складу са законом.

(4) Листу органа из ст. 2 и 3 овог члана надлежних за инспекцијски надзор над спровођењем овог закона и других закона који садрже одредбе о заштити потрошача Влада утврђује посебним актом, на предлог Министарства, у складу са законом којим се уређује инспекцијски надзор и посебним законима.

Престанак важења

Члан 186

Даном почетка примјене овог закона престаје да важи Закон о заштити потрошача ("Службени лист РЦГ", број 26/07) и члан 48 Закона о измјенама и допунама закона којима су прописане новчане казне за прекршаје ("Службени лист ЦГ" број 40/11).

Ступање на снагу

Члан 187

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном листу Црне Горе", а примјењиваће се након истека шест мјесеци од дана ступања на снагу.

- Одредба из Закона о измјенама и допунама („Сл.лист ЦГ“, број 67/19)

Ступање на снагу

Члан 62

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном листу Црне Горе", а примјењиваће се након истека три мјесеца од дана ступања на снагу.

***

15. ОБРАЗОВАЊЕ

15.1. Општи закон о образовању и васпитању

(„Сл.лист РЦГ“, бр. 64/02, 31/05, 49/07 и „Сл.лист ЦГ“, бр. 45/10, 45/11, 39/13, 44/13 и 47/17 од 19.07.2017.)

I ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Садржај закона

Члан 1

Овим законом уређују се организација и услови за обављање образовног и васпитног рада у областима: предшколског васпитања и образовања, основног образовања и васпитања, средњег општег образовања, стручног образовања, васпитања и образовања лица са посебним потребама и образовања одраслих.

Надзор

Члан 16

(1) Надзор над спровођењем одредаба овог закона врши Министарство (надлежно за послове просвјете и науке), у складу са законом.

(2) Инспекцијски надзор над радом установа врши надлежна просвјетна инспекција.

V ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНЕ УСТАНОВЕ

Оснивање

Члан 43 *(„Сл.лист РЦГ“, бр. 31/05, 49/07 и „Сл.лист ЦГ“, бр. 45/10)*

(1) Оснивач јавне установе може бити Држава, односно општина, главни град или престоница (у даљем тексту: општина).

(2) Приватну установу може да оснује домаће и страно правно или физичко лице.

(3) Гимназију, као јавну установу, може основати Држава или главни град, односно престоница.

(4) Изузетно од става 2 овог члана, страно правно и физичко лице може основати основну школу само за образовање страних држављана.

Доношење одлуке

Члан 44 *(„Сл.лист РЦГ“, број 31/05)*

(1) Акт о оснивању и укидању установе доноси оснивач.

(2) Акт о оснивању и укидању јавне установе доноси Влада односно надлежни орган општине.

Организовање подручне установе

Члан 48 *(„Сл.лист РЦГ“, бр. 31/05 и 49/07)*

(1) Одлуку о организовању подручне установе, односно васпитне јединице приватне установе доноси оснивач.

(2) Одлуку о организовању подручне установе, односно васпитне јединице јавне установе доноси Министарство.

Лиценцирање установа

Члан 49 *(„Сл.лист РЦГ“, број 31/05 и „Сл.лист ЦГ“, број 45/10)*

(1) Оснивач установе је дужан да прије почетка рада поднесе Министарству захтјев за лиценцирање уставнове.

(2) Уз захтјев за лиценцирање уставнове, оснивач подноси акт о оснивању и доказе о испуњености услова из члана 46 и 46а овог Закона.

(3) Захтјев за лиценцирање подноси се и када установа врши статусне промјене, мијења сједиште, односно објекат, организује подручну установу или уводи нове образовне програме.

Друга дјелатност установе

Члан 49а *(„Сл.лист ЦГ“, број 45/10)*

(1) Установа која има рјешење о лиценци може да обавља и другу дјелатност која је у функцији образовања и васпитања под условом да се не омета образовно-васпитна дјелатност установе.

(2) Друга дјелатност установе из става 1 овог члана може да буде давање услуга, производња, продаја и друга дјелатност којом се унапрјеђује или доприноси рационалнијем и квалитетнијем образовно-васпитном раду.

(3) Одлуку о другој дјелатности доноси орган управљања установе, уз сагласност Министарства.

(4) Одлука о другој дјелатности јавне установе садржи и план прихода и план коришћења остварених средстава за унапрјеђивање образовно-васпитног рада установа, у складу са посебним прописима који уређују ову област.

Престанак рада установе

Члан 55 *(„Сл.лист РЦГ“, број 49/07)*

(1) Установа престаје са радом у случају, ако:

1) не постоји потреба за њеним постојањем;
2) не испуњава прописане услове за обављање дјелатности;
3) не обавља дјелатност за коју је основана.

(2) Оснивач је дужан да, у случају из става 1 тачка 1 овог члана, најмање једну годину прије престанка рада установе, најави њен престанак рада.

Члан 57

(1) Установа може вршити статусне промјене.

(2) Одлуку о статусној промјени установе доноси оснивач.

(3) Статусне промјене установе не могу се вршити у току наставне године.

(4) На статусне промјене установе сходно се примјењују одредбе овог закона којима се уређује оснивање и рад установе.

Сагласност на акте установе

Члан 60 став 2 *(„Сл.лист РЦГ“, број 31/05)*

(2) На Статут и акт о унутрашњој организацији и систематизацији радних мјеста јавне установе сагласност даје Министарство.

VII УПРАВЉАЊЕ УСТАНОВОМ

Структура школског, односно управног одбора

Члан 73 *(„Сл.лист РЦГ“, бр. 31/05, 49/07 и „Сл.лист ЦГ“, бр. 45/10 и 39/13)*

(1) Школски, односно управни одбор установа из области предшколског васпитања и образовања, основног образовања и васпитања, средњег општег образовања и образовања дјеце са посебним образовним потребама чине: три представника Министарства, односно три представника општине за установе чији је оснивач општина, један представник запослених и један представник родитеља.

(2) Школски, односно управни одбор установа из области стручног образовања чине: један представник запослених, четири представника Министарства, односно четири представника општине за установе чији је оснивач општина, један представник социјалних партнера и један представник родитеља.

(3) Изузетно од става 2 овог члана, управни одбор више стручне школе чине: два представника запослених, четири представника Министарства и један представник социјалних партнера.

(4) Управни одбор домова ученика, домова студената и домова ученика и студената чине: три представника Министарства, односно три представника општине за установе чији је оснивач општина, један представник запослених и један представник корисника услуга (станара).

(5) Школски, односно управни одбор мјешовитих средњих школа и образовних центара чине: два представника запослених, четири представника Министарства, односно четири представника општине за установе чији је оснивач општина и један представник социјалних партнера.

(6) Управни одбор установа за образовање одраслих чине: три представника Министарства, односно општине за установе чији је оснивач општина и по један представник запослених и социјалних партнера.

(7) Представнике Министарства бира и разрјешава министар.

(8) Представнике запослених бира наставничко, односно стручно вијеће тајним гласањем.

(9) Представнике родитеља бира савјет родитеља тајним гласањем.

(10) Сједницама школског, односно управног одбора може присуствовати представник ученичког парламента, односно полазника и представник студената.

(11) Начин избора и разрјешења чланова управног одбора из реда запослених у дому ученика, дому студената, дому ученика и студената и установама за образовање одраслих утврђује се статутом установе.

VIII РУКОВОЂЕЊЕ

Избор и разрјешење директора

Члан 80 ст. 1, 2, 6 и 7 *(„Сл.лист РЦГ“, бр. 31/05, 49/07 и „Сл.лист ЦГ“, бр. 45/10, 39/13 и 47/17)*

(1) Директор јавне установе бира се на основу јавног конкурса и поднесеног програма развоја установе.

(2) Конкурс за избор директора расписује школски, односно управни одбор два мјесеца прије истека мандата директора.

(6) У поступку избора директора јавне установе министар образује трочлану комисију која са кандидатима који испуњавају прописане услове обавља усмени интервју и разматра приложене програме развоја установе и о томе доставља извјештај министру.

(7) Директора јавне установе бира и разрјешава министар (надлежан за послове просвјете).

XVII ФИНАНСИРАЊЕ

Извори финансирања

Члан 135 став 1 тач. 1 и 2 и став 2 *(„Сл.лист РЦГ“, број 49/07 и „Сл.лист ЦГ“, број 45/10)*

(1) Образовање и васпитање се финансира из:

1) јавних прихода (буџета Црне Горе и општине);
2) средстава оснивача;

(2) Јавној установи забрањено је финансирање из средстава политичких странака.

Обезбјеђивање средстава

Члан 136 *(„Сл.лист РЦГ“, број 49/07 и „Сл.лист ЦГ“, бр. 45/10 и 47/17)*

(1) Јавној установи, из мреже установа, обезбјеђују се средства из буџета Црне Горе за:

1) бруто плате и остала лична примања запослених;
2) текуће инвестиционо одржавање;
3) инвестиције у установама;
4) материјалне трошкове и расходе за енергију;
5) перманентно усавршавање наставника;
6) допунско основно образовање грађана Црне Горе на привременом раду у иностранству;
7) основно образовање одраслих лица;
8) екстерну провјеру знања ученика прописану законом (провјера знања ученика на крају трећег циклуса, матурски и други испити);
9) стипендије за талентоване ученике;

9а) стипендије за дефицитарне квалификације;

10) такмичење ученика;
11) експерименталну наставу;
12) смјештај и исхрану ученика у дому, односно у заводу;
13) субвенцирање уџбеника са малим тиражом и уџбеника за образовање националних, односно етничких група;
14) трошкове исхране дјеце у предшколској установи чији родитељи су корисници материјалног обезбјеђења породице у складу са посебним прописима;

14а) трошкове боравка и исхране, односно боравка дјетета самохраног родитеља у предшколској установи у висини од 50% висине трошкова боравка и исхране у складу са посебним прописом;

14б) трошкове љекарског, односно санитарно-хигијенског прегледа наставника, односно запослених у складу са овим законом и посебним прописом;

15) оспособљавање и усавршавање директора и за рад стручних савјета;

16) развојни, савјетодавни и истраживачки рад у образовању и васпитању;

17) развој информационог система;

18) субвенцирање рјешавања стамбених потреба запослених у установи;

19) друге обавезе утврђене законом;

20) партиципацију превоза ученика.

(2) Изузетно од одредбе става 1 овог члана, за финансирање потреба из тач. 2, 3 и 4 овог става, у јавним установама из мреже установа чији је оснивач општина, средства се обезбјеђују у буџету општине.

(3) Средства за финансирање јавних установа које нијесу у мрежи установа, а оснивач је општина обезбјеђују се у буџету општине.

Финансирање из буџета општине

Члан 136а *(„Сл.лист ЦГ“, број 45/10)*

Установа може стицати средства из буџета општине, за:

1) материјалне трошкове (одржавање хигијене, дератизацију и дезинфекцију, телефонске и поштанске услуге, интернет);
2) инвестиције у установама чији је оснивач општина;
3) осигурање објеката установе;
4) обавезни здравствени и санитарни преглед наставника и дјеце, односно ученика;
5) превоз ученика основне школе;
6) противпожарну заштиту;
7) порез и друге дажбине које прописује локална самоуправа;
8) коришћење комуналних услуга и комуналије;
9) накнаду за земљарину и фирмарину.

XIX ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Престанак важности

Члан 162

Даном ступања на снагу овог закона престају да важе: Закон о усавршавању наставног и васпитног особља ("Службени лист СРЦГ", бр. 26/87); Закон о финансирању потреба у области васпитања и образовања, културе и физичке културе ("Службени лист СРЦГ", бр. 29/90 и 7/92); одредбе Закона о нострификацији и еквиваленцији свједочанстава и диплома стечених у иностранству ("Службени лист СРЦГ", бр. 6/87), које се односе на нострификацију и еквиваленцију свједочанстава о завршеном основном, средњем образовању, односно стеченом степену стручне спреме и о завршеним појединим разредима; одредбе члана 110 Закона о основној школи ("Службени лист РЦГ", бр. 34/91, 56/92, 32/93 и 20/95); одредбе члана 103 Закона о средњој школи ("Службени лист СРЦГ", бр. 28/91 и "Службени лист РЦГ", бр. 56/92 и 27/94); одредбе члана 29 Закона о предшколском васпитању и образовању ("Службени лист РЦГ", бр. 56/92); одредбе Закона о основним правима из области ученичког и студентског стандарда ("Службени лист РЦГ", бр. 6/94 и 27/94), које се односе на права ученика; одредбе поглавља "III Издавање уџбеника и наставних средстава", осим одредбе члана 14 Закона о издаваштву ("Службени лист РЦГ", бр. 20/95) и одредбе Закона о просвјетној инспекцији ("Службени лист РЦГ", бр. 20/95), које се односе на надзор у организовању и извођењу васпитно-образовног рада у предшколским установама, основним,

средњим и специјалним школама, домовима ученика и другим организацијама који се баве образовањем и васпитањем.

*

15.2. Закон о предшколском васпитању и образовању

(„Сл.лист РЦГ“, бр. 64/02, 49/07, и „Сл.лист ЦГ“, бр. 80/10, 40/16 и 47/17 од 19.07.2017.)

I ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Дефиниција

Члан 1

Предшколско васпитање и образовање, као дио јединственог васпитно-образовног система, остварује се на начин и под условима прописаним овим законом.

II ОРГАНИЗАЦИЈА ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОГ РАДА

Примарни програм

Члан 15 *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 80/10 и 47/17)*

(1) Примарним програмом предшколског васпитања и образовања (у даљем тексту: примарни програм) утврђују се обим и облици васпитно-образовног рада и програм енглеског језика са дјецом до поласка у основну школу.

(2) Програм из става 1 овог члана реализује се у јавној и приватној установи.

(3) Установа је дужна да понуди програм енглеског језика дјеци узраста од три године до поласка у школу, у складу са опредјељењем родитеља.

Годишњи програм рада

Члан 21 *(„Сл.лист ЦГ“, број 47/17)*

(1) Установа доноси годишњи програм рада.

(2) Годишњим програмом рада установе ближе се утврђују: организација, облици, садржаји и распоред активности васпитно-образовног рада, професионално усавршавање запослених, врсте и називи програма, начини и облици сарадње са родитељима, јединицом локалне самоуправе, органима, организацијама и др.

Вријеме организовања

Члан 22

Вријеме организовања васпитно-образовног рада у установама у току године одређује оснивач, уз сагласност органа локалне самоуправе, зависно од садржаја програма који се реализује, у складу са потребама и интересима родитеља и дјеце и климатским и другим условима средине.

III ВАСПИТАЧИ, СТРУЧНИ САРАДНИЦИ И САРАДНИЦИ

Приватни васпитач

Члан 30 став 1 и став 3 тачка 3 *(„Сл.лист ЦГ“, број 80/10)*

(1) Предшколско васпитање и образовање у породици обавља приватни васпитач.

(3) Приватни васпитач може обављати васпитање и образовање предшколске дјеце у породици, ако:

3) се пријави надлежном органу општине и надлежној просвјетној инспекцији.

V ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Престанак важења закона

Члан 41

(1) Даном почетка примјене овог закона престаје да важи Закон о предшколском васпитању и образовању ("Службени лист РЦГ", бр. 56/92).

(2) Одредбе Закона о предшколском васпитању и образовању ("Службени лист РЦГ", бр. 56/92) које се односе на наставни план и програм примјењују се до доношења образовног програма у складу са овим законом.

*

15.3. Закон о васпитању и образовању дјеце са посебним образовним потребама

(„Сл.лист РЦГ“, број 80/04 и „Сл.лист ЦГ“, бр. 45/10 и 47/17 од 19.07.2017.)

I. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Садржина

Члан 1 *(„Сл.лист ЦГ“, број 45/10)*

Васпитање и образовање дјеце и младих са посебним образовним потребама (у даљем тексту: дјеца са посебним образовним потребама) и њихово усмјеравање у образовне програме обавља се у складу са овим законом.

Примјена прописа

Члан 3 *(„Сл.лист ЦГ“, број 45/10)*

Васпитање и образовање дјеце са посебним образовним потребама као дио јединственог васпитног образовног система образује се у складу са овим законом и посебним законима којима се уређују предшколско, основно, опште и средње и стручно образовање и васпитање.

III. ПОСТУПАК УСМЈЕРАВАЊА У ОБРАЗОВНИ ПРОГРАМ

Поступак за усмјеравање

Члан 18 *(„Сл.лист ЦГ“, број 45/10)*

(1) Поступак за усмјеравање дјеце са посебним образовним потребама покреће се захтјевом.

(2) Захтјев из става 1 овог члана може да поднесе: родитељ, установа примарне здравствене заштите, васпитно-образовна установа, центар за социјални рад или орган локалне управе надлежан за послове просвјете, уз обавјештавање родитеља.

(3) Захтјев из става 1 овог члана подноси се надлежном органу локалне управе.

Комисија за усмјеравање дјеце са посебним образовним потребама

Члан 19 *(„Сл.лист ЦГ“, број 45/10)*

(1) Усмјеравање дјеце са посебни образовним потребама врши орган локалне управе надлежан за послове просвјете, на предлог комисије за усмјеравање дјеце са посебним образовним потребама (у дањем тексту: комисија).

(2) Комисију именује орган локалне управе надлежан за послове просвјете, коју чине: педијатар и љекари одговарајуће специјалности, психолог, педагог, дефектолог одговарајуће специјалности и социјални радник.

(3) Комисија као основ за усмјеравање, са нагласком на процес у коме се стичу и усвајају вјештине и знања потребна за свакодневни живот, цијени дјететов ниво развоја, потенцијал за учење и усвајање стандарда знања, лична својства, препреке и отежавајуће факторе средине.

(4) Услове за рад комисије обезбјеђује орган из става 1 овог члана.

Рјешење о усмјеравању

Члан 21 став 1 *(„Сл.лист ЦГ“, број 45/10)*

(1) На основу предлога Комисије орган локалне управе надлежан за послове просвјете доноси рјешење о усмјеравању дјеце са посебним образовним потребама у одговарајући образовни програм.

(2) Рјешење о усмјеравању обавезно садржи и рок који не смије бити дужи од године дана, у којем је васпитно-образовна установа дужна да прати постигнуће и напредовање дјетета ради провјере исправности усмјеравања, начина рада, додатних помоћи и подршке, реализације циљева индивидуалног развојно-образовног програма.

V. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Рок за именовање комисија

Члан 32 став 1 *(„Сл.лист ЦГ“, број 45/10)*

(1) Комисија за усмјеравање дјеце са посебним образовним потребама и другостепена комисија образоваће се у току шест мјесеци од дана ступања на снагу овог Закона.

Прописи који престају да важе

Члан 37 *(„Сл.лист ЦГ“, број 45/10)*

Закон о специјалном васпитању и образовању ("Службени лист РЦГ", број 56/92) престаје да важи на крају школске године у којој дјеца са посебним образовним потребама завршавају предшколско, основно, односно средње образовање и васпитање по досадашњем наставном плану и програму.

***

16. ИМОВИНСКО-ПРАВНИ ОДНОСИ

16.1. Закон о државној имовини

(„Сл.лист ЦГ", број 21/09 од 20.03.2009.; Види члан 124 Закона 40/11-1)

I. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Садржај закона

Члан 1

Овим законом уређује се коришћење, управљање и располагање стварима и другим добрима која припадају Црној Гори или локалној самоуправи (у даљем тексту: државна имовина).

Појам државне имовине

Члан 2

(1) Државну имовину, у смислу овог закона, чине: право државне својине на покретним и непокретним стварима, на новчаним средствима, хартије од вриједности, и друга имовинска права која припадају Црној Гори или локалној самоуправи.

(2) Намјена ствари и других добара у државној имовини одређује се законом или одлуком надлежног органа, у складу са законом.

Субјекти државне својине

Члан 4

(1) Власник ствари у државној својини је Црна Гора.

(2) Одређена својинска овлашћења на стварима у државној својини врше општине на начин прописан овим законом.

(3) Својинска овлашћења на стварима у државној својини врше и други субјекти: државни органи, органи локалне самоуправе и јавних служби чији је оснивач Црна Гора, односно локална самоуправа и други органи и организације који користе средства буџета или управљају државном имовином, у складу са законом и другим прописом донесеним на основу закона.

Надлежни орган за располагање државном имовином Црне Горе

Члан 6

(1) Имовинска права и овлашћења у погледу државне имовине врши Влада Црне Горе (у даљем тексту: Влада), односно орган јединице локалне самоуправе одређен законом и статутом општине, односно Скупштина Црне Горе изнад одређене вриједности, под условима и на начин утврђен овим законом, ако посебним законом није друкчије одређено.

(2) Надлежни органи јавне службе врше имовинска права и овлашћења у погледу државне имовине која је на њих пренесена, под условима и на начин утврђен овим законом, ако посебним законом није друкчије одређено.

Намјена ствари и других добара у државној имовини

Члан 8

(1) Ствари и друга добра у државној имовини користе се за остваривање функција Црне Горе, локалне самоуправе, државних органа и органа локалне самоуправе и за обављање дјелатности јавних служби чији је оснивач Црна Гора, односно локална самоуправа.

(2) Ствари и друга добра из става 1 овог члана могу се користити и за обављање дјелатности ради стицања прихода, односно добити, у складу са законом.

Промет права у државној имовини

Члан 9

(1) Имовинска права на стварима и другим добрима у државној имовини су у промету, ако законом није друкчије одређено.

(2) Природна богатства и добра у општој употреби не могу бити објекти приватне својине.

(3) Имовинска права на стварима и другим добрима у државној имовини могу прећи у приватну својину на основу одлуке надлежног органа, правног посла или на други начин, у складу са законом.

Значење појединих израза
Члан 10 став 1 тач. 2, 3, 4 и 6
(1) Поједини изрази употријебљени у овом закону имају сљедеће значење:
1) локална самоуправа је општина, Главни град и Пријестоница (у даљем тексту: општина);
2) органи општине су: скупштина општине, скупштина Главног града и Пријестонице, предсједник општине, градоначелник Главног града и Пријестонице, органи локалне управе и други органи и службе чији је оснивач општина;
3) јавне службе су: Универзитет Црне Горе, јавна предузећа, јавне установе, државни фондови и други органи и организације који врше јавна овлашћења чији је оснивач Црна Гора, односно општина;
5) буџетски корисници су корисници средстава буџета Црне Горе, буџета општине и други корисници који по било ком основу користе средства јавних прихода;

III. СТВАРИ И ДРУГА ДОБРА КОЈИМА РАСПОЛАЖЕ ОПШТИНА
Локална добра од општег интереса
Природна богатства
Члан 15
Природна богатства којима располаже општина су:
- извори вода и мањих водотока (који извиру и увиру на подручју општине) од локалног значаја у складу са законом;
- минералне сировине (шљунак, пијесак и камен), ако није у питању експлоатација у складу са законом;
- обале ријека и језера у оквиру генералног урбанистичког плана, детаљног урбанистичког плана, урбанистичког пројекта и локалне студије локације које су у имовини општине, а који су донијети до ступања на снагу овог закона;
- остала природна богатства од локалног значаја одређена законом.

Локална добра у општој употреби
Члан 16
Локална добра у општој употреби којима располаже општина су:
- водоводна и канализациона инфраструктура од локалног значаја;
- општински путеви (локални и некатегорисани) и пратећи објекти;
- улице у насељима и тргови;
- јавна расвјета;
- јавне и зелене површине и градски паркови;
- гробља;
- подземни и надземни пролази.

Друга локална добра од општег интереса
Члан 17
Друга локална добра од општег интереса којима располаже општина су:
- шумско земљиште и шуме које нијесу обухваћене посебном шумском основом (утрине, пашњаци, шикаре и друго), а које су обухваћене генералним урбанистичким планом, детаљним урбанистичким планом, урбанистичким пројектом и локалном студијом локације које су у имовини општине, а који су донијети до ступања на снагу овог закона;
- грађевинско земљиште у имовини општине;
- пољопривредно земљиште у имовини општине у оквиру генералног урбанистичког плана, детаљног урбанистичког плана, урбанистичког пројекта и локалне студије локације који су донијети до ступања на снагу овог закона;
- водно земљиште од локалног значаја у имовини општине;

- коте и трасе за електронске, телекомуникационе и радио-дифузне системе од локалног значаја;
- површине за рекреацију;
- топловоди од локалног значаја;
- споменици културе у имовини општине;
- објекти за спорт и физичку културу са припадајућим земљиштем у имовини општине;
- паркинг простори;
- пијаце;
- јавне гараже;
- археолошки локалитети локалног значаја у складу са законом;
- објекти у имовини општине у зони морског добра;
- друга добра од општег интереса у складу са законом.

Остале ствари и добра којима располаже општина

Члан 18

Остала државна имовина којом располаже општина је:

- новчана средства стечена по основу јавних прихода који припадају општини;
- имовина општине која служи за остваривање функција органа и јавних служби у земљи и иностранству чији је оснивач општина;
- имовина стечена по основу улагања органа општине и јавних служби чији је оснивач општина;
- имовина стечена поклоном општини од стране физичких и правних лица;
- имовина бивших друштвено-политичких организација;
- имовина коју државни органи пренесу у имовину општине;
- имовина стечена куповином, размјеном, експропријацијом или реализацијом заложног права на покретним и непокретним стварима, као и на правима;
- имовинска права и хартије од вриједности у имовини општине;
- друга имовина која је у складу са законом имовина општине.

Спорна права

Члан 19

У сумњи да ли је ствар или добро у својини Црне Горе или имовини општине, узеће се да њиме располаже Црна Гора.

IV. УПРАВЉАЊЕ И КОРИШЋЕЊЕ

Орган надлежан за управљање

Члан 20

(1) Државном имовином Црне Горе управља орган управе надлежан за послове имовине, уколико посебним законом није друкчије одређено.

(2) Орган из става 1 овог члана обавља и сљедеће послове:

- води јединствену евиденцију и регистар државне имовине;
- стара се о намјенском коришћењу државне имовине;
- брине о имовини која по сили закона постаје државна имовина;
- стара се о пословима уписа у катастар, парцелације, разграничења, размјене, припреме нацрта уговора и праћење њихове реализације, наплати закупа и другим пословима у вези са државном имовином;
- обезбјеђује услове за заштиту имовине;
- по налогу Владе и Министарства финансија обавља и друге послове.

(3) Послове из ст. 1 и 2 овог члана за потребе општине врши орган одређен статутом општине.

(4) Послове из ст. 1 и 2 овог члана за потребе јавне службе врши орган одређен законом, односно актом о оснивању.

Начин управљања и коришћења

Члан 21

Надлежни орган је дужан да законито и економично управља и користи ствари и друга добра у државној имовини у складу са њиховом природом и намјеном.

Одговорност

Члан 22

(1) Старјешина који руководи државним органом, органом општине и лице које руководи јавном службом одговорни су за законито и економично управљање и коришћење државне имовине.

(2) Запослени у државним органима, органима општине и јавним службама одговорни су за савјесну и намјенску употребу имовине коју користе у обављању послова, на начин прописан законом и општим актом.

Употреба средстава

Члан 23

(1) Средства остварена продајом државне имовине користе се за реализацију структурних реформи, отварање радних мјеста, улагање у инфраструктуру и друге капиталне инвестиције од интереса за Црну Гору, односно од локалног значаја на основу одлука надлежног органа.

(2) У случају продаје или давања у дугорочни закуп земљишта из члана 64 ст. 2 и 3 овог закона од стране Црне Горе, општини на чијој територији се налази припада 30% реализоване вриједности за потребе градње инфраструктурних објеката.

(3) Уплата се врши након издвајања прописаног износа за потребе обештећења бивших власника.

Давање на коришћење

Члан 25 ст. 2 и 3

(2) О давању на коришћење непокретних и покретних ствари, које служе за обављање дјелатности органа општине, одлучује надлежни орган општине одређен статутом.

(3) О давању на коришћење, распореду и престанку коришћења непокретности, које служе за обављање дјелатности јавне службе, одлучује оснивач.

Обавјештавање о насталим промјенама

Члан 26

(1) Ако државни орган, орган општине, односно лице које руководи јавном службом због промјене надлежности, смањења обима послова или других околности престане да користи имовину или њен дио, дужан је да о томе обавијести Владу или надлежни орган општине, у року од 15 дана од дана настале промјене.

(2) Влада, односно надлежни орган општине одлучује о даљој намјени имовине из става 1 овог члана.

Одузимање ствари

Члан 27

Када државни органи, односно органи општине и јавне службе које је основала Црна Гора, односно општина, непокретну ствар не одржавају како треба и користе је супротно природи и намјени ствари или је не користе, усљед чега постоји опасност од наступања знатне штете, Влада, односно надлежни орган општине одузеће ту непокретност од корисника, на предлог Министарства (финансија), односно надлежног органа општине.

Посебна правила за коришћење неких ствари

Члан 28

Влада, односно надлежни орган општине посебним прописом одређује услове и начин коришћења:

- службених зграда и просторија;
- објеката за репрезентативне потребе;

- станова за службене потребе;
- непокретних ствари за посебне намјене;
- превозних средстава;
- покретних ствари за посебне намјене;
- предмета умјетничке и културне вриједности.

V. РАСПОЛАГАЊЕ ДРЖАВНОМ ИМОВИНОМ

Орган надлежан за располагање

Члан 29 ст. 2 и 3

(2) Непокретним и покретним стварима и другим добрима у државној имовини, на којима одређена својинска овлашћења врши општина, располаже надлежни орган општине у складу са овим законом и статутом.

(3) О располагању стварима и другим добрима у државној имовини изнад вриједности од 150.000.000 €, на предлог Владе, одлучује Скупштина Црне Горе.

Располагања стварима мање вриједности

Члан 30

О располагању и коришћењу покретних ствари и других добара мање вриједности, изузев давања поклона, одлучује старјешина који руководи државним органом, орган одређен статутом општине, односно лице које руководи јавном службом која ту ствар користи.

Размјена

Члан 31

(1) Ствари и друга добра којима располаже Црна Гора или општина могу се међусобно размјењивати уз примјену принципа једнаких вриједности узајамних давања, уколико је то у интересу обављања послова државних органа и органа општине и јавне службе.

(2) Ако су предмет размјене ствари и друга добра којима управљају и које користе јавне службе, могу се размјењивати уз сагласност оснивача који одлучује о располагању имовином.

Закључење уговора

Члан 32

(1) О располагању и размјени ствари и других добара из имовине Црне Горе, имовине општине и јавне службе закључује се уговор у писаној форми.

(2) Уговор из става 1 овог члана закључује старјешина државног органа кога одреди Влада, за општину старјешина органа одређен статутом, а за јавну службу руководилац службе.

Уступање ствари

Члан 33

(1) Влада може, на захтјев општине, одлучити да непокретне и покретне ствари и друга добра у имовини Црне Горе, које не користе државни органи или јавне службе чији је оснивач Црна Гора, уступи општини на привремено управљање и коришћење, са или без накнаде.

(2) Општина може, на захтјев Владе, одлучити да непокретне и покретне ствари из имовине општине, које не користе органи општине или јавне службе чији је оснивач општина, уступи Влади на привремено управљање и коришћење, са или без накнаде.

Вршење имовинских права општине

Члан 34

(1) Општина одлучује о стицању и располагању правима која јој припадају у складу са овим законом.

(2) Изузетно од става 1 овог члана, општина може располагати имовинским правима у пограничном подручју у дубини од 5 км од граничне линије уз претходно прибављену сагласност Владе.

(3) О отуђењу имовинских права на непокретностима које припадају општини, претходно сагласност даје Влада, осим у случајевима из члана 40 став 2 тач. 1, 2, 3 и 4 овог закона.

Непокретност потребна за остварење јавног интереса

Члан 35

(1) Уколико је одређена непокретност, којом располаже општина, потребна за остварење јавног интереса Црне Горе, општина је дужна да на захтјев Владе ту непокретност врати на располагање Црној Гори, без накнаде.

(2) Уколико је одређена непокретност, којом располаже Влада, потребна за остварење јавног интереса општине, Влада може на захтјев скупштине општине ту непокретност дати на коришћење или располагање општини, без накнаде.

Имовинска права јавних служби

Члан 36

(1) Јавне службе врше имовинска права на државној имовини коју су стекле или стекну из средстава јавних прихода и других прихода које остваре у складу са законом.

(2) О располагању и управљању имовинским правима из става 1 овог члана одлучује надлежни орган јавне службе у складу са законом или актом о оснивању, по претходно прибављеној сагласности Владе, односно надлежног органа општине.

Поклони

Члан 37

(1) Државни органи или органи општине, односно њихови представници - старјешине могу примати или давати поклоне, у складу са законом.

(2) Услове и начин давања поклона домаћим и страним правним и физичким лицима из државне имовине, као и располагање поклоном који прими представник Црне Горе, односно надлежни орган општине и јавне службе у вези са вршењем своје функције прописује Влада, односно надлежни орган општине.

Ограничења на добрима у општој употреби

Члан 38 став 2

(2) За установљавање службености на земљишту у државној својини за потребе изградње инфраструктурних објеката од интереса за Црну Гору и локалног значаја за општину, међусобно се не плаћају накнаде.

Закуп

Члан 39

(1) Ствари и друга добра у државној имовини могу се давати у закуп.

(2) Службене зграде, пословни простори, превозна средства и друге покретне и непокретне ствари могу се давати у закуп на вријеме до пет година уз могућност продужења.

(3) Добра у својини Црне Горе или имовини општине могу се уговором дати у закуп до 30 година одлуком Владе, односно надлежног органа општине и до 90 година одлуком Скупштине, на предлог Владе.

(4) Кад је предмет закупа земљиште на коме је предвиђена градња хотелско-туристичког комплекса, закуподавац може дати сагласност закупцу-инвеститору на отуђење објекта изграђеног на том земљишту, у складу са планском документацијом и уговором.

(5) Кад је предмет закупа земљиште на коме је предвиђена градња вила, закупцу-инвеститору се, уз својину на објекту, изузетно може пренијети и право својине на закупљеном земљишту испод објекта и које је неопходно за његову редовну употребу, у складу са планском документацијом и уговором, уз плаћање тржишне накнаде.

(6) Услови, вријеме закупа, накнада, начин коришћења и располагања, чувања, заштите и одржавања ствари датих у закуп уређује се уговором о закупу.

(7) Ствари и друга добра у државној имовини не могу се дати у подзакуп без сагласности закуподавца.

Јавно надметање

Члан 40 став 2 тач. 1-4

(2) Продаја ствари и других добара у државној имовини може се вршити непосредном погодбом у случајевима:

1) преноса земљишта ради изградње објеката за потребе државних органа и организација, органа и организација јединица локалне самоуправе и организација које обављају јавну службу, који послују средствима у државној својини, као и других објеката у државној својини;
2) споразумног преноса земљишта ранијем власнику на име накнаде за експроприсано или изузето земљиште;
3) када је власник катастарске парцеле дужан да трпи промјене граница урбанистичке парцеле, према плану парцелације (докомплетирање урбанистичке парцеле);
4) преноса земљишта на којем је изграђен објекат без грађевинске дозволе, а који је уклопљен у плански документ (легализација објекта);

VI. ЕВИДЕНЦИЈА, ПРОЦЈЕНА, ЗАШТИТА И НАДЗОР ДРЖАВНЕ ИМОВИНЕ

Вођење посебне евиденције

Члан 44 ст. 2 и 4

(2) Евиденцију непокретних и покретних ствари, на којима својинска права и овлашћења врши општина, воде органи општине који те ствари користе.

(4) Органи и службе из ст. 1, 2 и 3 овог члана дужни су да врше попис имовине коју користе.

Евиденција имовине коју користи више органа

Члан 45

(1) Евиденцију ствари које користи више државних органа (службене зграде и просторије) води орган управе надлежан за послове имовине, односно надлежни орган општине и јавне службе.

(2) Орган управе надлежан за послове имовине, односно надлежни орган општине и јавне службе дужан је да изврши попис, процјену и евидентирање непокретних ствари које користи више државних органа, органа општине, односно јавних служби.

Евиденција покретних ствари и других добара

Члан 48

Евиденција покретних ствари и других добара води се у књиговодству корисника имовине на основу извршеног пописа, са стањем на дан 31. децембар године за коју се врши попис, према рачуноводственој вриједности.

Достављање података

Члан 50

(1) Органи из чл. 44, 45 и 66 овог закона дужни су да податке о покретним и непокретним стварима доставе органу управе надлежном за послове имовине у електронској форми, ради вођења Регистра непокретности, односно рачуноводствене евиденције покретних ствари.

(2) Податке из става 1 овог члана органи су дужни да доставе до краја фебруара текуће године за претходну годину.

(3) Органи су дужни да органу управе надлежном за послове имовине достављају све промјене на покретним стварима настале у току године.

Заштитник имовинско-правних интереса Црне Горе

Члан 53

(1) Црну Гору, њене органе и јавне службе чији је оснивач држава, а немају својство правног лица, пред судовима и другим државним органима заступа Заштитник имовинско-правних интереса Црне Горе (у даљем тексту: Заштитник).

(2) Заштиту имовинско-правних интереса општине врши орган који одреди општина.

(3) У вршењу функција из ст. 1 и 2 овог члана Заштитник, односно надлежни орган општине има положај законског заступника правног лица.

Обавјештење Владе

Члан 54

Заштитник, односно надлежни орган општине је дужан да, у случајевима када се ради о имовинским споровима од нарочитог значаја за државу, односно локалну самоуправу или о споровима поводом ствари и других добара чија је тржишна вриједност изнад 30.000 €, а треба се одређи тужбеног захтјева, признати захтјев противне стране, закључити поравнање или одустати од правног лијека, о томе, без одлагања, обавијестити Владу, односно надлежни орган јединице локалне самоуправе и поступи у складу са њиховим ставом.

Достављање уговора

Члан 61

(1) Закључени уговори о стицању и располагању непокретним стварима и покретним стварима и другим добрима веће вриједности у државној имовини достављају се Заштитнику, Државном тужилаштву Црне Горе и Државној ревизорској институцији, у року од 15 дана од дана овјере.

(2) Уговори из става 1 овог члана достављају се и органу управе надлежном за послове имовине, у року од 15 дана од дана овјере, ради вођења евиденције у складу са законом.

VIII. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Претварање права коришћења у право својине

Члан 64

(1) Право коришћења, односно трајног коришћења на земљишту у државној својини које је у оквиру генералног урбанистичког плана, детаљног урбанистичког плана, урбанистичког пројекта и локалне студије локације уписано на Црну Гору, општину, јавну службу чији је оснивач Црна Гора, односно општина, даном ступања на снагу овог закона постаје државна својина Црне Горе, односно имовина општине, односно јавне службе, чиме се не дира у права физичких лица и привредних друштава у процесу претварања права из друштвене својине у смислу Закона о својинско - правним односима.

(2) Изузетно од става 1 овог члана, земљиште - катастарске парцеле на којима су изграђени објекти државних органа, јавних служби чији је оснивач Црна Гора и установа из области образовања, науке, здравства и социјалне заштите, спорта и физичке културе, а које су у државној својини, уписују се као својина Црне Горе.

(3) Земљиште ван генералног урбанистичког плана, детаљног урбанистичког плана, урбанистичког пројекта и локалне студије локације на коме органи и службе из става 1 овог члана имају право коришћења, односно трајног коришћења постаје својина Црне Горе, изузев ако су то земљиште стекли у ваљаном правном послу (купопродаја, поклон и др.)

Обавезе органа и јавних служби

Члан 66

Државни органи и јавне службе чији је оснивач Црна Гора, односно органи општине и јавне службе чији је оснивач општина, дужни су да изврше попис, процјену и евидентирање непокретних ствари које су у њиховој надлежности, у року од годину дана од дана ступања на снагу овог закона и податке о имовини доставе органу управе надлежном за послове имовине.

Попис процјена и евиденција

Члан 67

(1) Државни органи и јавне службе чији је оснивач Црна Гора, односно органи општине и јавне службе чији је оснивач општина дужни су да изврше попис, процјену и евидентирање непокретних и покретних ствари које користе, у року од шест мјесеци од дана ступања на снагу овог закона.

(2) Изузетно од става 1 овог члана, процјена покретних ствари неће се вршити за имовину за коју постоји утврђена књиговодствена вриједност.

Упис права у катастар

Члан 71

(1) Орган управе надлежан за послове имовине ће, на основу података из чл. 65 и 66 овог закона, поднијети захтјев органу управе надлежном за послове катастра, ради уписа права државне својине или неког другог имовинског права на непокретностима у државној имовини у катастру непокретности, у року од 90 дана од дана достављања, у складу са законом.

(2) Орган управе надлежан за послове катастра ће државну својину или неко друго имовинско право из става 1 овог члана уписати као државну својину Црне Горе или као имовину општине, у року од 60 дана, са назнаком субјекта права располагања у складу са овим законом.

Упис сусвојине

Члан 72

Права на непокретности, за која се утврди да су стечена заједничким улагањем из јавних прихода Црне Горе, односно јавних прихода општине, уписаће се у катастар непокретности на Црну Гору, односно општину, сразмјерно извршеним улагањима, осим за објекте у области науке, образовања, здравства и социјалне заштите, спорта и физичке културе, који ће се уписати као државна својина Црне Горе.

Достављање уговора органу управе надлежном за имовину

Члан 74

Уговоре о закупу или уговоре о давању на привремено коришћење имовине, који су закључени до ступања на снагу овог закона, надлежни органи дужни су да доставе органу управе надлежном за послове имовине, у року од три мјесеца од дана ступања на снагу овог закона.

Подзаконски акти

Члан 75

Прописи за спровођење овог закона из чл. 28 и 37 донијеће се у року од годину дана, а прописи из чл. 40 и 49 у року од шест мјесеци од дана ступања на снагу овог закона.

Престанак важења закона

Члан 76

Ступањем на снагу овог закона престају да важе: Закон о имовини Републике Црне Горе ("Службени лист РЦГ", бр. 44/99), Закон о промету непокретности ("Службени лист СРЦГ", бр. 27/75, 35/75, 29/89, 39/89, 7/91, 48/91, 2/92, 4/92 и 27/94), члан 15а Општег закона о образовању и васпитању ("Службени лист РЦГ", бр. 64/02, 31/05 и 49/07), члан 53 став 6 Закона о туризму ("Службени лист РЦГ", бр. 32/02, 41/02 и 45/02), члан 4 Закона о морском добру ("Службени лист РЦГ", бр. 14/92), члан 2 став 3 Закона о путевима ("Службени лист РЦГ" бр. 42/04) и члан 70 Закона о заштити природе ("Службени лист ЦГ" бр. 51/08).

*****

16.2. Закон о повраћају одузетих имовинских права и обештећењу

(„Сл.лист РЦГ“, бр. 21/04, 49/07 и 60/07 и „Сл.лист ЦГ“, број 30/17 од 09.05.2017.)

Садржај закона

Члан 1

Овим законом уређују се услови, начин и поступак повраћаја права својине и других имовинских права и обештећења бивших власника за права одузета у корист општенародне, државне, друштвене или задружне својине.

Имовинска права и ствари које се не враћају

Члан 12 ал. 1, 3, 5-9, 11 и 12

Нијесу предмет повраћаја имовинска права и ствари:

- које су изузете из правног промета или ако се на њима не може стећи право својине (морско добро, национални парк, посебно заштићени резерват и станиште угрожених или заштићених врста животиња, биљака и др.);
- које служе за обављање дјелатности државних органа, односно органа јединица локалне самоуправе (пословне зграде, пословне просторије);
- које служе за репрезентативне потребе државних органа, односно јединица локалне самоуправе;
- које служе за обављање дјелатности из области здравства, васпитања и образовања, културе и науке или других јавних служби;
- које су саставни дио, функционално или фактички, мрежа објеката и уређаја јавних предузећа из области енергетике, телекомуникација, комуналне инфраструктуре (градска гробља и капеле), саобраћаја (путеви, улице, паркови, споменици и сл.);
- грађевинско и градско-грађевинско земљиште које је у складу са законом и одговарајућим урбанистичким планом приведено намјени;
- које би у случају повраћаја проузроковале штету или трошкове који превазилазе вриједност имовине која је предмет повраћаја;
- покретне ствари које су у складу са законом проглашене за национално благо;
- имовина која је приватизована у складу са законом или имовина која је у својини привредних друштава која су приватизована у складу са законом.

Неизграђено грађевинско земљиште

Члан 17

(1) Неизграђено грађевинско земљиште које је прешло у друштвену, односно државну својину (у даљем тексту: подржављено) враћа се бившем власнику, ако овим законом није друкчије одређено.

(2) Подржављена неизграђена грађевинска земљишта која су јединици локалне самоуправе или неком другом, у складу са законом, предата ради привођења намјени у складу са планским актом, враћају се бившем власнику, на начин и по поступку предвиђеним Законом о експропријацији, осим ако у вријеме подношења захтјева за повраћај вриједност изведених радова прелази најмање трећину вриједности од укупне вриједности предвиђених радова.

Изграђено грађевинско земљиште

Члан 18

(1) Подржављено изграђено грађевинско земљиште неће бити предмет повраћаја, осим у случају када је на њему постојао објекат који се враћа бившем власнику у складу са овим законом.

(2) Подржављено изграђено грађевинско земљиште на којем се налази објекат који је постојао у вријеме када је земљиште одузето, али је од тада значајно добило на вриједности усљед улагања у објекат, предмет је повраћаја само ако бивши власник плати износ за који је вриједност имовине порасла усљед улагања и уколико тај објекат није у својини физичких или правних лица.

(3) Ако бивши власник одбије да плати износ улагања, има право на обештећење, а не на повраћај.

Трајно право коришћења (право коришћења)

Члан 19

(1) На грађевинском земљишту у државној својини на коме садашњи власник објекта, изграђеног у складу са законом и важећим урбанистичким планом, има трајно право коришћења успоставља се право својине у његову корист, ако он то захтијева. У тим случајевима бивши власник има право на обештећење, а не на повраћај.

(2) Ималац трајног права коришћења надокнадиће Фонду за обештећење тржишну вриједност земљишта, умањену за вриједност која је претходно плаћена за трајно коришћење земљишта.

Престанак ранијег закона

Члан 48

Даном ступања на снагу овог закона престаје да важи Закон о праведној реституцији ("Службени лист РЦГ", број 34/02).

*****

16.3. Закон о експропријацији

(„Сл.лист РЦГ“, бр. 55/00, 12/02 и 28/06, и „Сл.лист ЦГ“, бр. 21/08, 30/17 и 75/18 од 23.11.2018.)

I ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Експропријација непокретности

Члан 1 *(„Сл.лист ЦГ“, број 21/08)*

(1) Експропријација је лишење или ограничење права својине на непокретностима када то захтијева јавни интерес, уз правичну накнаду.

(2) Јавни интерес за експропријацију непокретности утврђује се законом, или на основу закона.

(3) Експропријацијом непокретности корисник експропријације стиче право да ту непокретност користи за сврху ради које је експропријација извршена.

(4) Поступак експропријације и органи за њено спровођење регулишу се овим законом.

(5) Експропријација може бити потпуна и непотпуна.

Непокретности

Члан 2

Непокретностима, у смислу овог закона, сматрају се земљишта, зграде и други грађевински објекти.

Сврха експропријације

Члан 4а *(„Сл.лист ЦГ“, број 30/17)*

Непокретности из члана 2 овог закона могу се експроприсати ради изградње објеката или извођења радова од јавног интереса, објеката комуналне инфраструктуре, објеката за потребе државних органа, органа Главног града, Пријестонице и општине (у даљем тексту: општине), здравствених, просвјетних, културних и спортских објеката, индустријских, енергетских, водопривредних објеката, саобраћајних објеката са припадајућом инфраструктуром, објеката мрежа инфраструктуре електронских комуникација, као и истраживања и експлоатација рудног и другог природног богатства.

Корисник експропријације

Члан 7 *(„Сл.лист ЦГ“, број 30/17)*

(1) Експропријација се може вршити за потребе државе, општине, државних фондова и привредних друштава у већинском власништву државе која, у складу са законом, обављају дјелатности од јавног интереса.

(2) У поступку експропријације може да се установи службеност у корист грађана, ако је то законом предвиђено, ради постављања водоводних цијеви, електричних и телефонских каблова и сл.

Надлежни орган

Члан 13 *(„Сл.лист РЦГ“, број 28/06)*

Поступак експропријације непокретности за коју је утврђен јавни интерес спроводи орган управе надлежан за упис права на непокретностима (у даљем тексту: надлежни орган управе).

Утврђивање јавног интереса

Члан 14 *(„Сл.лист РЦГ“, број 28/06, „Сл.лист ЦГ“, бр. 21/08, 30/17 и 75/18)*

(1) Ако јавни интерес за експропријацију непокретности није утврђен посебним законом, јавни интерес може утврдити и Влада Црне Горе (у даљем тексту: Влада), на основу посебног елабората, у складу са законом.

(2) Предлог за утврђивање јавног интереса за експропријацију подноси лице које према одредбама овог закона може бити корисник експропријације.

(3) Предлог за утврђивање јавног интереса подноси се Влади преко надлежног органа управе, а садржи податке о непокретностима за које се предлаже утврђивање јавног интереса, сврху експропријације, висину правичне накнаде за непокретност за коју се предлаже експропријација, утврђену од стране надлежног органа управе у складу са чланом 22 овог закона и друге податке од значаја за утврђивање јавног интереса.

(4) Влада је дужна да по предлогу за утврђивање јавног интереса одлучи у року од 30 дана.

(5) Актом о утврђивању јавног интереса, у складу са одредбама овог члана, Влада ће одредити и корисника експропријације.

(6) Акт Владе о утврђивању јавног интереса објављује се у "Службеном листу Црне Горе".

(7) Против акта Владе о утврђивању јавног интереса може се покренути управни спор.

II ПРИПРЕМНЕ РАДЊЕ У СВРХУ ЕКСПРОПРИЈАЦИЈЕ

Вршење припремних радњи

Члан 15

Правно лице које намјерава да поднесе предлог за експропријацију може да тражи да му се, ради израде претходне студије оправданости или предлога за експропријацију, дозволи да на одређеној непокретности изврши потребне припремне радње (испитивање земљишта, геодетска снимања и слично).

Рјешење о дозволи

Члан 17 *(„Сл.лист РЦГ“, бр. 28/06 и 75/18)*

(1) Ако подносилац предлога за дозволу вршења припремних радњи учини вјероватним да су припремне радње потребне за сврхе одређене овим законом, орган управе надлежан за упис права на непокретностима (у даљем тексту: надлежни орган управе) дозволиће вршење припремних радњи.

(2) Приликом доношења рјешења о дозволи за вршење припремних радњи водиће се рачуна о томе да се оне не врше у вријеме неподесно за власника непокретности, с обзиром на културу земљишта и сврху за коју непокретност користи.

(3) Власник непокретности дужан је да дозволи вршење припремних радњи из става 1 овог члана.

(4) У рјешењу из става 2 овог члана, поред осталог, морају се навести припремне радње које подносилац предлога може да врши као и рок до којег је дужан да их изврши.

(5) Рјешењем у смислу става 2 овог члана не може се дозволити извођење грађевинских или других сличних радова.

(6) Против рјешења из става 2 овог члана може се изјавити жалба.

(7) Жалба на рјешење из става 2 овог члана не одлаже извршење.

III ПОСТУПАК ЕКСПРОПРИЈАЦИЈЕ

Предлог за експропријацију

Члан 19 *(„Сл.лист РЦГ“, број 28/06 и „Сл.лист ЦГ“, број 30/17)*

(1) Предлог за експропријацију може поднијети корисник експропријације тек пошто је, у складу са законом, утврђен јавни интерес за експропријацију непокретности.

(2) Предлог за експропријацију подноси се надлежном органу управе - подручној јединици у општини на чијој се територији налази непокретност предложена за експропријацију.

Поступак и рјешење о експропријацији

Члан 23 *(„Сл.лист РЦГ“, број 28/06 и „Сл.лист ЦГ“, број 75/18)*

(1) Поступак по предлогу за експропријацију спроводи и рјешење доноси надлежни орган управе.

(2) Прије доношења рјешења о експропријацији орган из става 1 овог члана омогућиће странци право на изјашњавање у поступку.

(3) По жалби против првостепеног рјешења донијетог по предлогу за експропријацију рјешава Министарство финансија.

Ступање у посјед

Члан 28 *(„Сл.лист ЦГ“, број 75/18)*

(1) Корисник експропријације стиче право да ступи у посјед експроприсане непокретности даном правоснажности рјешења о експропријацији, ако је бившем власнику исплатио накнаду из члана 22 овог закона или му је предао у својину другу одговарајућу непокретност у смислу члана 9 овог закона или докаже да је бивши власник уредно позван, али је одбио да прими исплату накнаде из члана 22 овог закона.

(2) Захтјев за ступање у посјед експроприсане непокретности корисник експропријације подноси надлежном органу управе.

(3) Уз захтјев из става 2 овог члана корисник експропријације је дужан да надлежном органу управе поднесе доказ да је обавезу према бившем власнику испунио у складу са ставом 1 овог члана.

(4) О захтјеву из става 2 овог члана, надлежни орган управе је дужан да одлучи без одлагања.

(5) Жалба на одлуку из става 4 овог члана не одлаже извршење.

Ступање у посјед прије правоснажности рјешења о експропријацији

Члан 29 *(„Сл.лист ЦГ“, број 75/18)*

(1) Корисник експропријације може поднијети захтјев за ступање у посјед непокретности која је предмет експропријације прије правоснажности рјешења о експропријацији, али не прије извршности рјешења о експропријацији, ако је то неопходно због хитности изградње одређеног објекта или извођења радова или спрјечавања наступања знатне штете.

(2) Захтјев из става 1 овог члана подноси се надлежном органу управе.

(3) О захтјеву из става 1 овог члана надлежни орган управе дужан је да одлучи без одлагања.

(4) Одлуком којом усваја захтјев из става 1 овог члана, надлежни орган управе наложиће власнику непокретности да преда непокретности које су предмет експропријације кориснику експропријације и одредити рок предаје.

(5) У случају из става 4 овог члана, власник непокретности дужан је да омогући ступање у посјед кориснику експропријације, у року утврђеном одлуком надлежног органа управе.

(6) Жалба на одлуку из става 3 овог члана не одлаже извршење те одлуке.

(7) Неће се дозволити ступање у посјед кориснику експропријације у складу са ставом 1 овог члана, уколико корисник експропријације није претходно испунио услове из члана 22 став 1 овог закона.

(8) Ако је кориснику експропријације непокретност предата прије правоснажности рјешења о експропријацији, а предлог за експропријацију буде у даљем поступку правоснажно одбијен, корисник експропријације је дужан да власнику врати непокретност и надокнади штету.

V НАКНАДА ЗА ЕКСПРОПРИСАНУ НЕПОКРЕТНОСТ

Упис својине

Члан 58а *(„Сл.лист РЦГ“, број 28/06 и „Сл.лист ЦГ“, број 75/18)*

(1) Упис права својине и других права на експроприсаној непокретности врши се на основу правоснажног рјешења о експропријацији и доказа о исплаћеној накнади у износу одређеном тим рјешењем о експропријацији, односно доказа да је бивши власник уредно позван али је одбио да прими исплату накнаде у износу одређеном рјешењем о експропријацији односно доказа о стицању права својине бившег власника на другој одговарајућој непокретности.

(2) Захтјев за упис може поднијети свака странка.

VI ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Престанак важења одредби другог закона

Члан 61б *(„Сл.лист ЦГ“, број 75/18)*

Даном ступања на снагу овог закона престаје да важи ГЛАВА ДЕВЕТА и чл. 158 до 165 Закона о ванпарничном поступку ("Службени лист РЦГ", број 27/06 и "Службени лист ЦГ", бр. 73/10 и 20/15).

Престанак ранијег закона

Члан 62

Даном ступања на снагу овог закона престаје да важи Закон о експропријацији ("Службени лист СРЦГ", бр. 20/81 и 10/90).

Члан 62а *(„Сл.лист ЦГ“, број 30/17)*

Јавна предузећа која нијесу реорганизована у складу са чланом 13 Закона о унапрјеђењу пословног амбијента ("Службени лист ЦГ", број 40/10), могу бити корисници експропријације у складу са чланом 7 овог закона, до њихове коначне реорганизације.

*****

16.4. Закон о јавно-приватном партнерству

("Сл. лист ЦГ", број 73/19 од 27.12.2019.; ***НАПОМЕНА****: Почетак примјене је 04.07.2020.)*

I. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Предмет

Члан 1

Овим законом уређују се услови и поступак припреме, предлагања и одобравања пројеката јавно-приватног партнерства, начин избора приватног партнера и друга питања од значаја за јавно-приватно партнерство.

Јавно-приватно партнерство

Члан 2

(1) Јавно-приватно партнерство, у смислу овог закона, је дугорочни уговорни однос између јавног и приватног партнера, заснован на подјели права, обавеза и ризика ради извођења радова од јавног интереса на јавној инфраструктури и објектима (у даљем тексту: јавни радови) и/или пружања услуга од јавног интереса (у даљем тексту: јавне услуге).

(2) Уговором о јавно-приватном партнерству из става 1 овог члана може се:

1) приватном партнеру пренијети једна или више обавеза из оквира надлежности јавног партнера:
   - финансирање, пројектовање, унапрјеђење, изградња и/или реконструкција јавне инфраструктуре и објеката, и/или одржавање, управљање, руковођење, коришћење и пружање јавне услуге у вези са новоизграђеном или реконструисаном, јавном инфраструктуром, односно јавним објектом; и/или
   - одржавање, управљање, руковођење, коришћење и/или пружање јавне услуге у вези са постојећом, јавном инфраструктуром, односно јавним објектом;
   - одређени ниво и обим ризика који могу настати у извршавању обавеза из тач. 1 и 2 овог става;
2) извршити подјела одговорности за обавезе и ризике из става 1 овог члана између јавног и приватног партнера;
3) приватном партнеру или привредном друштву из члана 43 овог закона утврдити право на надокнаду уложених средстава и разуман поврат уложеног капитала:
   - додјељивањем права на коришћење јавних радова и/или јавних услуга уз наплату накнаде од крајњег корисника;

- плаћањима јавног партнера која су уобичајено повезана са расположивошћу јавног објекта и/или пружене јавне услуге; и/или
- давањем финансијске подршке која може да обухвата новчану или неновчану подршку и/или финансирање од стране јавног партнера укључујући нарочито: субвенције, финансијске или друге гаранције, учешће у капиталу или додјељивање права на коришћење јавне инфраструктуре и објеката, земљишта у државној имовини или другог јавног добра.

Јавни партнер

Члан 3

(1) Јавни партнер, у смислу овог закона, може бити:

1) Влада Црне Горе (у даљем тексту: Влада);
2) надлежни орган локалне самоуправе; и/или
3) привредно друштво и правно лице које обавља дјелатност од јавног интереса.

(2) Привредна друштва и правна лица која обављају дјелатност од јавног интереса из става 1 тачка 3 овог члана, су привредна друштва или правна лица:

1) у којима држава, односно јединица локалне самоуправе посједује више од 50% акција, односно удјела;
2) у којима више од половине чланова органа управљања чине представници државног капитала који заступају државни орган или надлежни орган локалне самоуправе; или која се финансирају са више од 50% из средстава буџета Црне Горе, локалне самоуправе и других јавних прихода или средстава привредног друштва, односно правног лица које
3) обавља дјелатност од јавног интереса.

Јавни наручилац

Члан 4

(1) Јавни наручилац, у смислу овог закона, је државни орган, орган државне управе, орган локалне самоуправе и привредно друштво, односно правно лице које обавља дјелатност од јавног интереса.

(2) Јавни наручилац из става 1 овог члана, може бити и други орган, јавна служба, правно лице и други корисник средстава буџета Црне Горе, односно буџета јединице локалне самоуправе и других јавних прихода, односно други наручилац у складу са законом којим се уређују јавне набавке или посебним законом.

(3) Пројекат јавно-приватног партнерства може да спроводи један или више јавних наручилаца из става 1 овог члана.

(4) Пројекат јавно-приватног партнерства мале вриједности, у смислу овог закона, је пројекат чија је процијењена вриједност једнака или мања од 5.000.000 еура без пореза на додату вриједност.

Врсте јавно-приватног партнерства

Члан 8

(1) Јавно-приватно партнерство може бити уговорно или институционално.

(2) У уговорном јавно-приватном партнерству међусобни односи јавног и приватног партнера уређују се уговором о јавно-приватном партнерству.

(3) Институционално јавно-приватно партнерство заснива се на оснивању заједничког привредног друштва приватног и јавног партнера, које пружа јавне услуге, изводи јавне радове уз одржавање јавних објеката који су предмет радова, односно врши изградњу, реконструкцију, управљање или одржавање јавне инфраструктуре, ради реализације пројекта јавно-приватног партнерства.

(4) Права и обавезе јавног и приватног партнера у привредном друштву из става 3 овог члана уређују се уговором о јавно-приватном партнерству у складу са јавним позивом и тендерском документацијом.

(5) Уговорно или институционално јавно-приватно партнерство одређује се у предлогу пројекта и тендерској документацији у складу са намјераваном подјелом ризика и одговорности, ради реализације пројекта јавно-приватног партнерства.

(6) На питања која се односе на уговоре о јавно-приватном партнерству која нијесу уређена овим законом примјењују се одредбе закона којим се уређују облигациони односи.

Предмет јавно-приватног партнерства

Члан 13

(1) Предмет јавно-приватног партнерства у складу са овим законом, нарочито могу бити:

1) путеви, путни и пратећи објекти;
2) жељезничка инфраструктура;
3) аеродроми;
4) објекти водног саобраћаја и лука, у складу са законом;
5) електронске комуникационе мреже и/или електронска комуникациона инфраструктура и повезана опрема;
6) информационо-комуникационе технологије;
7) здравствена заштита и социјална заштита и старање,
8) образовање и научне дјелатности;
9) комунална инфраструктура и/или комунална опрема;
10) спортски и рекреативни објекти и објекти културе;
11) жичаре;
12) инфраструктура која се односи на производњу, пренос или дистрибуцију енергије или енергената, у складу са законом;
13) социјално становање и други облици становања;
14) поштанске услуге;
15) комуналне дјелатности;
16) туризам и угоститељство у складу са законом којим се уређује обављање туристичке и угоститељске дјелатности;
17) купалишта, марине, привезишта, пристаништа и други објекти обалне инфраструктуре, у складу са законом;
18) слободне економске зоне и индустријски паркови;
19) енергетска ефикасност;
20) друга јавна инфраструктура и објекти који се користе, ради пружања јавних услуга и/или друге јавне услуге у складу са законом.

(2) Јавно-приватно партнерство за изградњу и управљање путевима, жељезничким пругама, аеродромима и лукама од стратешког је интереса за Црну Гору.

(3) Скупштина Црне Горе може пројекат о јавно-приватном партнерству и на предметима из других области из става 1 овог члана прогласити од стратешког интереса за Црну Гору.

Изузећа од примјене

Члан 14

(1) Овај закон не примјењује се на:

1) пројекте који се:
   а) спроводе по посебном поступку међународне организације, на основу закљученог уговора;
   б) спроводе по правилима међународне организације или међународне финансијске институције, која у потпуности финансира пројекат, ако није другачије уговорено;

ц) спроводе по правилима међународне организације или међународне финансијске институције, која суфинансира пројекат у износу већем од 50%, а уговорне стране споразумно утврђују правила поступка који ће се примјењивати;

д) односе на заштиту и спашавање од елементарних непогода, катастрофа и у случају ванредног стања;

е) односе на набавку оружја, муниције и других предмета неопходних за одбрану и безбједност Црне Горе;

ф) односе на цивилну заштиту у складу са законом којим се уређује заштита и спашавање;

2) робе, услуге и радове обухваћене законом којим се уређују јавне набавке, и на:

а) уговоре у вези са стицањем, развојем, продукцијом или копродукцијом програмског материјала намијењеног радио-телевизијском емитовању;

б) услуге арбитраже, споразумног рјешавања спорова и нотарске услуге;

ц) заступање у поступцима пред судовима или институцијама друге државе или пред међународним судовима, трибуналима или институцијама;

д) правне услуге које су повезане са вршењем јавног овлашћења;

е) финансијске услуге у вези са емитовањем, продајом, куповином или преносом хартија од вриједности или других финансијских инструмената, посебно трансакције наручиоца, ради прикупљања новца и капитала и услуге Централне банке Црне Горе;

3) истраживање и производњу угљоводоника у складу са законом и на:

а) истраживање или експлоатацију, или истраживање и експлоатација минералних сировина;

б) коришћење водотока и других вода, односно њихових дјелова или одређене количине воде, за намјене утврђене посебним законом;

ц) изградњу хидромелиорационих система и вађење материјала из водног земљишта; д) коришћење шума;

е) коришћење природних богатстава у морском добру, ради обављања дјелатности од јавног интереса;

ф) истраживање и/или искоришћавање подморја, морског дна и подземља, као и живих и неживих богатстава у унутрашњим морским водама, територијалном мору и епиконтиненталном појасу;

г) коришћење природних богатстава у државној имовини ради изградње, одржавања и коришћења енергетских објеката ради производње електричне и/или топлотне енергије;

х) коришћење обала ријека и језера;

и) коришћење природног богатства у подручјима са природно-љековитим својствима и другим природним вриједностима ради изградње, одржавања, коришћења и модернизације објеката;

ј) приређивање лутријских игара на срећу и посебних игара на срећу; к) експлоатација рјечних наноса на јавном водном добру;

4) пројекте које је јавни наручилац дужан да спроведе у складу са процедурама утврђеним на другачији начин од овог закона, на основу правних инстумената којим се успостављају међународне правне обавезе, као што су потврђени међународни споразуми између Црне Горе и једне или више трећих држава за пројекте јавно-приватног партнерства;

5) пружање јавних услуга, извођење јавних радова и изградњу, реконструкцију, управљање или одржавање јавне инфраструктуре које јавни партнер додјељује повезаном правном лицу у складу са посебним законом.

(2) Правни инструменти којим се успостављају међународне правне обавезе, одговарајућа правила и поступци који се примјењују за додјелу уговора из става 1 тачка 4 овог члана спроводе се у складу са начелима једнаког третмана, недискриминације и транспарентности.

(2) Влада обавјештава Европску комисију о закљученим споразумима из става 1 тачка 4 овог члана.

(3) Повезаним правним лицем, из става 1 тачка 5 овог члана, сматра се лице у којем:

- јавни партнер има више од половине акција или удјела или више од половине права гласа или има друга управљачка права или права надзора;
- јавни партнер има право на избор чланова органа управљања или лица која су овлашћена за заступање у складу са законом, или одлучујући утицај на управљање и вођење послова тог лица;
- нема директног учешћа приватног капитала у складу са оснивачким актом, ако законом није другачије прописано; или
- се више од 80% прихода стиче обављањем послова које је повезаном лицу повјерио јавни партнер који га контролише или друга правна лица која контролише исти јавни партнер.

АГЕНЦИЈА ЗА ИНВЕСТИЦИЈЕ ЦРНЕ ГОРЕ

Правни положај Агенције

Члан 17 став 1

Ради реализације јавно-приватног партнерства, инвестиција и промоције инвестиционих потенцијала Црне Горе као инвестиционе дестинације, оснива се Агенција за инвестиције Црне Горе (у даљем тексту: Агенција).

Послови Агенције

Члан 18

Агенција:

1) одобрава предлоге пројеката о јавно-приватном партнерству у складу са овим законом;
2) даје мишљења и предлоге јавним наручиоцима у вези са инвестицијама;
3) прати реализацију инвестиција, сарађује са јавним наручиоцима и другим надлежним органима на пословима промоције и подршке на реализацији инвестиција и јавно-приватног партнерства;
4) обавља стручне послове на промоцији инвестиционих могућности Црне Горе, у складу са законом којим се уређују стране инвестиције и годишњим програмом рада Агенције, који нарочито обухватају:
   - припрему, развој и промоцију пословних могућности у циљу привлачења инвестиција;
   - стручну помоћ страним инвеститорима за улагање у одређене области и секторе привреде;
   - организовање непосредних контаката страних и домаћих привредних друштава и правних лица; и
   - сарадњу са међународним институцијама, ради повећања страних инвестиција и конкурентности;
5) прати статус и динамику реализације пројеката јавно-приватног партнерства и других инвестиционих пројеката у складу са законом;
6) предлаже мјере ради повећања страних инвестиција и унапрјеђења инвестиционог амбијента;
7) води регистар одобрених пројеката јавно-приватног партнерства (у даљем тексту: Регистар пројеката);
8) води регистар закључених уговора о јавно-приватном партнерству (у даљем тексту: Регистар уговора);
9) води евиденцију страних инвеститора и страних инвестиција;
10) подстиче економски развој кроз привлачење инвестиција;

11) врши оцјену оправданости развојних и инвестиционих програма који су од интереса за Црну Гору;
12) обезбјеђује информације о институционалном и законодавном оквиру за јавно-приватно партнерство и друге инвестиције;
13) сарађује са међународним организацијама надлежним за јавно-приватно партнерство и инвестиције и учествује у иницијативама од значаја за јавно-приватно партнерство и инвестиције;
14) врши административно-техничке послове за потребе радних тијела Владе у области инвестиционе политике, приватизације и капиталних пројеката, у складу са законом;
15) обавља и друге послове у складу са законом и статутом Агенције.

III. ПРИПРЕМНЕ РАДЊЕ ЗА ДОДЈЕЛУ УГОВОРА О ЈАВНО-ПРИВАТНОМ ПАРТНЕРСТВУ

Садржај припремних радњи

Члан 27

(1) Ради одобравања пројекта јавно-приватног партнерства и закључивања уговора у складу са овим законом јавни наручилац дужан је да спроведе нарочито сљедеће припремне радње, и то да:

1) утврди потенцијалне пројекте јавно-приватног партнерства;
2) припреми предлог пројекта јавно-приватног партнерства који обухвата:
   - анализу оправданости јавно-приватног партнерства,
   - нацрт уговора о јавно-приватном партнерству, и
3) поднесе предлог пројекта јавно-приватног партнерства Агенцији, органу државне управе надлежном за послове финансија (у даљем тексту: Министарство) и Заштитнику имовинскоправних интереса Црне Горе (у даљем тексту: Заштитник имовинско-правних интереса) на мишљење.

(2) Јавни наручилац може да овласти другог јавног наручиоца за спровођење припремних радњи из става 1 овог члана.

Годишњи план одобрених пројеката јавно-приватног партнерства

Члан 35

(1) Јавни наручиоци дужни су да списак одобрених пројеката јавно-приватног партнерства чија реализација се планира у години за коју се доноси годишњи план одобрених пројеката, осим пројеката из надлежности локалне самоуправе, доставе Агенцији до краја другог квартала текуће, за наредну годину.

(2) Агенција је дужна да нацрт годишњег плана из става 1 овог члана, стави на јавну расправу у трајању од најмање 30 дана.

(3) Агенција је дужна да предлог годишњег плана одобрених пројеката јавно-приватног партнерства, након јавне расправе, достави Влади до краја трећег квартала текуће за наредну годину, ради разматрања и усвајања.

(4) Годишњи план одобрених пројеката јавно-приватног партнерства за наредну годину Влада усваја до 30. новембра текуће године.

(5) Годишњи план из става 3 овог члана, Агенција објављује на својој интернет страници до краја текуће године.

(6) Годишњи план пројеката јавно-приватног партнерства за наредну годину у надлежности локалне самоуправе, након спроведене јавне расправе, доноси надлежни орган локалне самоуправе до 30. новембра текуће, за наредну годину.

(7) Годишњи план из става 6 овог члана надлежни орган локалне самоуправе доставља Агенцији ради објављивања на интернет страници.

(8) Предлози пројеката јавно-приватног партнерства из ст. 3 и 6 овог члана морају бити у складу са смјерницама фискалне политике.

(9) Јавни наручилац је дужан да пројекат јавно-приватног партнерства који није укључен у годишњи план у складу са ставом 1 овог члана, достави Агенцији, ради допуне плана у складу са овим законом.

(10) Предлог измјена и допуна годишњег плана одобрених пројеката јавно-приватног партнерства за текућу годину, након јавне расправе, усваја Влада, односно надлежни орган локалне самоуправе.

(11) Ако одобрени пројекти јавно-приватног партнерства чија реализација је планирана годишњим планом одобрених пројеката нијесу реализовани у тој години, укључују се у годишњи план одобрених пројеката за наредну календарску годину, осим ако јавни наручилац и/или Агенција не одлуче другачије.

Одлука о покретању поступка

Члан 36

(1) Одлуку о покретању поступка додјеле уговора о јавно-приватном партнерству на основу одобреног предлога пројекта јавно-приватног партнерства, у складу са годишњим планом одобрених пројеката јавно-приватног партнерства доноси јавни наручилац.

(2) Јавни наручилац истовремено са доношењем одлуке о покретању поступка именује тендерску комисију (у даљем тексту: Комисија).

VI. ИМОВИНСКИ ОДНОСИ

Право својине и управљање имовином

Члан 81

(1) Објекти, уређаји и постројења изграђени у складу са уговором о јавно-приватном партнерству, укључујући и увећану вриједност објекта у државној су својини, ако уговором о јавно-приватном партнерству у складу са законом није другачије утврђено.

(2) Приватни партнер дужан је да објекат, уређаје и постројења из става 1 овог члана као и све друге предмете јавно-приватног партнерства који су у државној својини престанком уговора преда без терета и ограничења у стању које обезбјеђује њихово несметано коришћење и функционисање.

(3) Ако је држава власник непокретне имовине која је потребна за извршење уговора о јавно-приватном партнерству, јавни партнер је дужан да обезбиједи коришћење те имовине, у складу са законом и уговором о јавном-приватном партнерству.

(4) Ако је за реализацију предмета јавно-приватног партнерства потребно стећи право на коришћење природних богатстава, добара у општој употреби или других добара од општег интереса државној својини, у складу са посебним законом, међусобна права и обавезе јавног и приватног партнера уређују се уговором о јавно-приватном партнерству у складу са овим законом.

(5) Ако уговором о јавно-приватном партнерству није другачије одређено, свако улагање приватног партнера у јавну инфраструктуру и објекте, односно уређаје и постројења у државној својини, који су настали спровођењем уговора о јавно-приватном партнерству је у државној имовини.

Експропријација

Члан 82

Ако је за реализацију уговора о јавно-приватном партнерству потребно извршити експропријацију непокретности, односно уређење грађевинског земљишта, трошкови, начин и рокови плаћања накнаде за експропријацију непокретности, односно уређења грађевинског земљишта, утврђују се и спроводе у складу са законом.

Забиљежба уговора о јавно-приватном партнерству на непокретности

Члан 83

На непокретности која је предмет уговора о јавно-приватном партнерству уписује се забиљежба уговора, у складу са законом којим се уређује упис права на непокретностима.

Накнада

Члан 86

(1) Приватни партнер је дужан да плаћа концесиону накнаду, односно другу накнаду у складу са законом у висини и на начин одређен уговором о јавно-приватном партнерству.

(2) Висина и начин плаћања накнаде из става 1 овог члана утврђује се зависно од предмета уговора о јавно-приватном партнерству, процијењене вриједности, рока трајања уговора, ризицима и трошковима које приватни партнер преузима и очекиваној добити.

(3) Висина и начин плаћања накнаде коју плаћа јавни партнер приватном партнеру утврђује се у складу са тендерском документацијом уговором о јавно-приватном партнерству.

(4) Уговором о јавно-приватном партнерству може да се утврди варијабилни износ накнаде у зависности од предмета јавно-приватног партнерства, методологије обрачуна и плаћања у одређеном временском периоду у току трајања уговора.

(5) Концесионе накнаде и накнаде по основу других врста јавно-приватног партнерства приход су буџета Црне Горе, односно локалне самоуправе на основу уговора о јавно-приватном партнерству којима је јавни партнер локална самоуправа.

Контрола наплате накнаде

Члан 92

(1) Контролу наплате концесионе и друге накнаде из уговора о јавно-приватном партнерству врши орган управе надлежан за наплату јавних прихода.

(2) Извјештај о контроли наплате накнаде из става 1 овог члана орган управе надлежан за наплату јавних прихода доставља јавном наручиоцу квартално у року од седам дана од дана истека квартала за који се подноси извјештај.

Упис у евиденцију непокретности **Члан 93**

Јавни наручилац је дужан да уговор о јавно-приватном партнерству који обухвата коришћење непокретности у државној својини достави органу управе надлежном за послове катастра ради уписа забиљежбе терета у катастру непокретности, односно другој одговарајућој евиденцији у року од 15 дана, од дана закључивања уговора.

X. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Започети поступци и закључени уговори

Члан 99

(1) Поступци додјеле концесија ради пружања услуга од јавног интереса, извођења јавних радова, реконструкције, изградње, односно одржавања јавне инфраструктуре у областима из члана 13 овог закона који су започети до дана почетка примјене овог закона окончаће се у складу са прописима по којима су започети.

(2) Уговори за пружање услуга од јавног интереса, извођење јавних радова, реконструкцију, изградњу и одржавање јавне инфраструктуре закључени до дана почетка примјене овог закона у областима из члана 13 овог закона, остају на снази до истека рока на који су закључени.

(3) На уговоре из ст. 1 и 2 овог члана примјењују се одредбе чл. 71 до 74 и члан 91 овог закона.

Престанак важења

Члан 107

(1) Даном почетка примјене овог закона престаје да важи Закон о учешћу приватног сектора у вршењу јавних услуга ("Службени лист РЦГ", број 30/02).

(2) У року од 60 дана од дана именовања директора Агенције престају да важе одредбе чл. 15 до 25 и члана 26 став 1 Закона о страним инвестицијама ("Службени лист ЦГ", бр. 18/11 и 45/14), одредбе члана 2 став 1 ал. 6, 16 и 17 у дијелу координације и усмјеравања процеса сарадње са међународним финансијским институцијама и потенцијалним партнерима и инвеститорима, и члан 8 Одлуке о дјелокругу рада и саставу Савјета за приватизацију и капиталне пројекте ("Службени лист ЦГ", бр. 83/09 и 4/11).

Ступање на снагу

Члан 108

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном листу Црне Горе", а примјењиваће се након истека шест мјесеци од дана његовог ступања на снагу. ***НАПОМЕНА***: *Почетак примјене 04.07.2020.*

*

16.5. Закон о концесијама

(„Сл.лист ЦГ“, бр. 8/09 и 73/19)

I. ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

Предмет закона

Члан 1

Овим законом уређују се услови, начин и поступак давања концесија, предмет концесија и друга питања од значаја за остваривање концесије.

Значење израза

Члан 4 *(„Сл.лист ЦГ“, број 73/19)*

Поједини изрази употријебљени у овом закону имају сљедеће значење:

1) **концесија** је право коришћења природног богатства, добра у општој употреби и другог добра од општег интереса које је у државној имовини, уз плаћање концесионе накнаде или пружање финансијске накнаде или подршке концесионару или коришћење природног богатства, добра у општој употреби и другог добра од општег интереса које је у државној имовини, ради изградње и предаје објекта у складу са овим законом, за остваривање јавног интереса;
2) **уговор о концесији** је уговор закључен на одређено вријеме, у писаном облику, којим се уређују међусобна права и обавезе између концедента и концесионара;
3) **концедент** је Скупштина Црне Горе (у даљем тексту: Скупштина), Влада Црне Горе (у даљем тексту: Влада), локална самоуправа, Главни град и Пријестоница (у даљем тексту: општина);
4) **концесионар** је понуђач који је закључио уговор о концесији;
5) **надлежни орган** је државни орган управе (министарство или орган управе), за концесије чије давање је у надлежности Скупштине или Владе, односно орган локалне управе, за концесије чије давање је у надлежности Скупштине или општина, у складу са законом;
6) **понуђач** је домаће или страно привредно друштво или друго правно лице, предузетник или физичко лице, конзорцијум или други облик пословног повезивања, који учествује у поступку добијања концесије;
7) **концесиони акт** је основни документ на основу кога се покреће поступак за давање концесије.

II ПРЕДМЕТ И РОКОВИ ДАВАЊА КОНЦЕСИЈЕ

Предмет концесије

Члан 6 *(„Сл.лист ЦГ“, број 73/19)*

(1) Предмет концесије, у складу са законом, могу бити:

1) истраживање или експлоатација, или истраживање и експлоатација минералних сировина од стратешког значаја;
2) коришћење водотока и других вода, односно њихових дјелова или одређене количине воде, за намјене утврђене посебним законом;
3) коришћење шума;
4) коришћење природних богатстава у морском добру, ради обављања дјелатности од јавног интереса;

5) истраживање и/или искоришћавање подморја, морског дна и подземља, као и живих и неживих богатстава у унутрашњим морским водама, територијалном мору и епиконтиненталном појасу, осим истраживање и производња угљоводоника;
6) експлоатација рјечних наноса на јавном водном добру;
7) коришћење природних богатстава у државној имовини, ради изградње, одржавања и коришћења енергетских објеката у циљу производње електричне и/или топлотне енергије;
8) коришћење обала ријека и језера;
9) коришћење природног богатства у подручјима са природно-љековитим својствима и другим природним вриједностима ради изградње објеката, одржавања, коришћења и модернизације постојећих објеката.

(2) Поред предмета концесије из става 1 овог члана, предмет концесије може бити коришћење и других природних богатстава, добара у општој употреби и других добара од општег интереса у државној имовини, у складу са законом.

(3) Минералне сировине од стратешког значаја из става 1 тачка 1 овог члана утврђују се прописом Владе.

Обавјештавање о предметима и подручјима концесија

Члан 7 *(„Сл.лист ЦГ“ број 73/19)*

(1) Концесије се дају на основу годишњег плана који доноси Влада, односно општине и објављује се на интернет страници Владе, односно општине.

(2) План из става 1 овог члана доноси се по појединим областима, након јавне расправе коју спроводи надлежни орган за одговарајућу област, најкасније до истека текуће, за наредну годину.

(3) Јавном расправом из става 2 овог члана сматра се и јавна расправа спроведена у поступку усвајања стратегије развоја одређене области.

(4) Планом давања концесија утврђују се подручја - локалитети, односно области у којима ће се давати концесије, предмети концесија, рокови за објављивање јавних огласа за давање концесија.

(5) План давања концесија садржи подручја - локалитете, односно области у којима ће се давати концесије, предмет концесије, анализу оправданости јавног интереса са показатељима утицаја на привредни развој, запосленост, буџет, усклађеност са стратешким циљевима на државном, секторском и локалном нивоу, вријеме трајања концесије, просторно планске предуслове, имовинско правне односе и друге елементе у зависности од предмета концесије.

Рок трајања концесије

Члан 8 *(„Сл.лист ЦГ“, број 73/19)*

(1) Рок на који се даје концесија одређује се у зависности од јавног интереса, предмета концесије, времена потребног за повраћај инвестиције и остваривања примјерене добити по основу концесионе дјелатности.

(2) Рок из става 1 овог члана не може бити дужи од 30 година када одлуку о давању концесије доноси Влада и општина, нити дужи од 60 година када одлуку о давању концесије доноси Скупштина.

III. ИНСТИТУЦИОНАЛНА СТРУКТУРА

Надлежност за давање концесија

Члан 9

(1) Одлуку о давању концесије на предмету концесије на којем својинска права и овлашћења врши Црна Гора доноси Влада, односно Скупштина сходно члану 8 став 2 овог закона.

(2) Одлуку о давању концесије на предмету концесије на којем својинска права и овлашћења врши општина доноси општина.

(3) Одлуку о давању концесије на предмету концесије изнад вриједности утврђене законом, на предлог Владе, након поступка спроведеног у складу са овим законом, доноси Скупштина.

(4) Процјену вриједности непокретности која је предмет концесије из става 3 овог члана врши орган управе надлежан за имовину.

(5) За концесије из ст. 1 и 3 овог члана поступак давања концесије, за предмете концесије над којима својинска права и овлашћења врши Влада, односно општина, спроводи надлежни орган.

(6) Надлежни орган у поступку давања концесије припрема концесиони акт, припрема и објављује јавни оглас, припрема тендерску документацију, образује тендерску комисију и врши друге послове у складу са овим законом.

Оснивање и надлежност Комисије за концесије

Члан 10 ст. 1-6 *(„Сл.лист ЦГ", број 73/19)*

(1) Комисија за концесије Црне Горе (у даљем тексту: Комисија) је самостална и независна у вршењу послова утврђених овим законом.

(2) Комисија има предсједника и осам чланова.

(3) Предсједника и чланове Комисије именује Влада и то:

- предсједника и једног члана на предлог органа државне управе надлежног за послове економије;
- два члана на предлог Скупштине из реда угледних стручњака;
- једног члана на предлог органа државне управе надлежног за послове финансија;
- једног члана на предлог органа државне управе надлежног за послове одрживог развоја и туризма;
- једног члана на предлог органа државне управе надлежног за послове пољопривреде и руралног развоја;
- једног члана на предлог Привредне коморе Црне Горе;
- једног члана на предлог Заједнице општина Црне Горе.

(4) Предсједник и чланови Комисије могу бити само држављани Црне Горе.

(5) У Комисију не може бити именовано лице које је правоснажно осуђено због кривичног дјела против имовине, привреде, уставног поретка и злоупотребе службеног положаја.

(6) Предсједник и чланови Комисије не могу бити: посланици, одборници, старјешине државних органа, организација и установа, главни администратор и старјешина органа локалне управе.

Регистар уговора о концесијама

Члан 15

(1) Уговори о концесијама уписују се у регистар уговора о концесијама који води Комисија.

(2) У регистар уговора о концесијама уносе се све промјене које се односе на закључене уговоре о концесијама хронолошким редосљедом.

(3) Регистар уговора о концесијама садржи податке о: називу концесионара, називу концедента, предмету концесије, датуму закључења концесионог уговора и времену трајања концесије.

(4) Ближи садржај и начин вођења регистра уговора о концесијама утврђује се прописом министарства надлежног за економски развој.

(5) Регистар уговора о концесијама објављује се на интернет страници Комисије.

Годишњи извјештај о раду

Члан 16

(1) Комисија, најкасније до 31. марта текуће године, Влади подноси годишњи извјештај о свом раду у претходној години.

(2) Извјештај из става 1 овог члана Комисија доставља на увид Скупштини и општинама.

IV. ПОСТУПАК ДАВАЊА КОНЦЕСИЈА

Покретање поступка

Члан 17 *(„Сл.лист ЦГ", број 73/19)*

Поступак за давање концесија покреће надлежни орган израдом концесионог акта, у складу са планом из члана 7 овог закона.

1. Иницијатива надлежног органа
Концесиони акт
Члан 18

(1) Надлежни орган концесиони акт из члана 17 став 1 овог закона доставља Влади, односно надлежном органу општине, у складу са законом.

(2) Уз концесиони акт прилажу се и:
- анализа оправданости остваривања јавног интереса давањем концесије, са показатељима да концесија обезбјеђује јавни интерес и анализом алтернативних могућности пружања услуга;
- показатељи да планирана концесија обезбјеђује одговарајућу вриједност за уложени новац;
- анализа процјене и уравнотежења ризика између концедента и концесионара;
- процјена потребе учешћа концедента у улогу концесионог друштва (врсти и обиму улога);
- извјештај са јавне расправе.

(3) Прије упућивања концесионог акта на усвајање, надлежни орган организује и спроводи јавну расправу у року од 15 до 30 дана од дана упућивања јавног позива за јавну расправу.

(4) Надлежни орган може ангажовати стручна правна или физичка лица за пружање помоћи на изради или за израду предлога концесионог акта и тендерске документације.

(5) Лица из става 4 овог члана не могу бити понуђачи у поступку давања концесије за који су пружали помоћ у изради или су израдили концесиони акт и тендерску документацију.

(6) Концесиони акт усваја Влада, односно надлежни орган општине.

Начин давања концесије
Члан 20 *(„Сл.лист ЦГ“, број 73/19)*

(1) Концесија се даје на основу јавног огласа, путем:
1) јавног надметања у отвореном поступку (у даљем тексту: отворени поступак),
2) јавног надметања у двостепеном поступку (у даљем тексту: двостепени поступак),
3) јавног надметања у скраћеном поступку (у даљем тексту: скраћени поступак).

(2) Изузетно од става 1 овог члана, поступак јавног надметања на основу јавног огласа може се искључити у случају:
1) проширења простора за обављање концесионе дјелатности, а који због техничкотехнолошких услова не може бити утврђен као посебно концесионо подручје за спровођење концесионе дјелатности од другог концесионара, након добијања мишљења стручњака или стручне институције да су испуњени наведени услови;
2) коришћења других минералних сировина, као пратећих на одобреном експлоатационом пољу, с тим да рок за концесију не може бити дужи од рока који је утврђен уговором о концесији за експлоатацију основне минералне сировине на том експлоатационом пољу;
3) да се јавним надметањем угрожава национална одбрана и безбједност;
4) понуде која садржи пројекат техничко-технолошког рјешења и друге елементе на основу којих се може сагледати јавни интерес и економска оправданост реализације концесије од стратешког значаја за Црну Гору, које нијесу утврђене планом из члана 7 овог закона, а давање концесије на овај начин би убрзало реализацију пројекта;
5) реализације концесије која се врши по основу међународног уговора, односно споразума, којим је предвиђена заједничка реализација концесије од стране потписница споразума;
6) реализације концесије од стране привредног друштва или правног лица у коме:
   - држава и/или општина има више од половине акција или удјела или више од половине права гласа или има право на избор већине чланова органа управљања или лица која су овлашћена за заступање у складу са законом, или одлучујући утицај на управљање и вођење послова тог лица;
   - више од половине акција или удјела има привредно друштво или правно лице у коме држава и/или општина има више од половине акција или удјела или више од половине

права гласа или има право на избор већине чланова органа управљања или лица која су овлашћена за заступање у складу са законом, или одлучујући утицај на управљање и вођење послова тог лица;

7) коришћења природног богатства на основу издате енергетске дозволе у складу са законом којим се уређује енергетика.

(3) Проширење простора за обављање дјелатности, односно коришћење других минералних сировина, као пратећих на одобреном експлоатационом пољу, врши се закључивањем анекса уговора, након добијања сагласности Комисије и одлуке концедента.

(4) Искључење јавног надметања на основу јавног огласа из става 2 тачка 3 овог члана врши се уз сагласност Владе.

(5) У случају из става 2 тачка 4 овог члана, у понуди заинтересованог лица морају бити садржани елементи из члана 19 став 1 тач. 1, 2, 3, 5, 8, 10, 11 и 12 овог закона.

(6) Одлуку о давању концесије из става 2 тач. 4 и 5 овог члана доноси Влада, уз сагласност Скупштине.

(7) Ако Скупштина не да сагласност на одлуку из става 6 овог члана, подносилац понуде нема право на накнаду трошкова које је имао у припреми понуде.

(8) Одлуку о давању концесије из става 2 тачка 6 овог члана, доноси Влада, односно надлежни орган општине за концесије на којима својинска права и овлашћења врши општина.

2. Отворени поступак

Јавни оглас

Члан 21 ст. 1, 2, 5 и 6 *(„Сл.лист ЦГ“, број 73/19)*

(1) Надлежни орган, након усвајања концесионог акта, објављује јавни оглас.

(2) Оглас се објављује у "Службеном листу Црне Горе", најмање једном дневном штампаном медију који се дистрибуира на територији цијеле Црне Горе и на интернет страници надлежног органа, а када је предмет концесије од стратешког значаја за Црну Гору и у једном репрезентативном међународном економском штампаном медију.

(5) Рок за достављање понуда из става 3 тачка 3 овог члана одређује се према периоду потребном за припрему понуде и тече од дана објављивања јавног огласа у дневном штампаном медију из става 2 овог члана и не може бити краћи од 30 дана.

(6) Трошкове објављивања јавног огласа сноси орган који објављује оглас.

Измјене

Члан 22

(1) Јавни оглас, након објављивања, надлежни орган може измијенити, осим елемената утврђених концесионим актом.

(2) Измјена јавног огласа мора бити објављена на начин на који је објављен основни текст јавног огласа, с тим што рок за достављање понуда мора бити продужен за вријеме које је протекло од дана објављивања јавног огласа.

Тендерска комисија

Члан 26 ст. 1-6

(1) Поступак јавног надметања, по јавном огласу, спроводи ад хоц тендерска комисија састављена од непарног броја чланова, коју именује надлежни орган.

(2) У поступку јавног надметања тендерска комисија спроводи поступке: отварања понуда, оцјене и провјере подобности понуђача за учешће на јавном огласу, провјере понуда са становишта њихове исправности у погледу испуњавања услова одређених јавним огласом и тендерском документацијом, вредновања понуда и сачињавања ранг листе понуђача.

(3) Тендерску комисију чине предсједник и најмање четири члана који се именују из реда стручњака из области предмета концесије (техничке, правне, финансијске и друге струке).

(4) Један члан тендерске комисије, за концесије из надлежности Владе, именује се на предлог општине на чијој територији се реализује концесија.

(5) Уколико се концесија из става 4 овог члана реализује на територији двије или више општина, једног члана тендерске комисије предлаже Заједница општина, у сарадњи са општинама на чијим територијама се реализује концесија.

(6) Трошкови рада тендерске комисије падају на терет органа који је именовао тендерску комисију.

Предлог за давање концесије

Члан 33 *(„Сл.лист ЦГ“, број 73/19)*

(1) Надлежни орган упућује концеденту образложени предлог за давање концесије, одлуку о избору најповољније понуде, ранг листу понуђача, извјештај о спроведеном поступку са образложењем ранг листе понуђача, записник тендерске комисије о току поступка, предлог уговора о концесији, жалбу и одлуку Комисије по жалби, у случају ако је жалба поднијета.

(2) Надлежни орган дужан је, на захтјев концедента, доставити и другу документацију.

Одлука о одређивању концесионара

Члан 34 *(„Сл.лист ЦГ“, број 73/19)*

(1) Концедент одлучује о давању концесије у року од 30 дана од дана пријема предлога из члана 33 став 1 овог закона.

(2) Уколико сложеност концесије то захтијева, концедент може продужити рок из става 1 овог члана за још најдуже 30 дана, о чему обавјештава понуђаче.

(3) Ако концедент одустане од давања концесије, дужан је да накнади прворангираном понуђачу стварне трошкове учешћа на јавном огласу, ако у јавном позиву није друкчије одређено.

Обавјештавање о резултатима јавног огласа

Члан 36

(1) У року од пет дана од дана доношења одлуке о давању концесије надлежни орган обавјештава понуђаче у писаној форми о резултатима јавног огласа.

(2) Одлука о давању концесије или одлука о поништавању јавног огласа објављује се у "Службеном листу Црне Горе" и на интернет страници надлежног органа.

Поступак кад постоји једна пријава на јавном огласу

Члан 37 *(„Сл.лист ЦГ“, број 73/19)*

Ако на јавном огласу понуду поднесе један понуђач, а тендерска комисија утврди да понуда испуњава услове и критеријуме јавног огласа, надлежни орган може да настави поступак за давање концесије или концеденту да предложи поништење јавног огласа.

3. Двостепени поступак

Спровођење поступка

Члан 38 *(„Сл.лист ЦГ“, број 73/19)*

(1) Двостепени поступак спроводи се у случајевима:

- давања концесије за пројекте који су сложени са техничког, технички-технолошког, правног, финансијског или другог становишта, или
- када се очекује велики број понуђача.

(2) Двостепени поступак обухвата:

- јавно оглашавање за претквалификацију;
- поступак претквалификације, када тендерска комисија вреднује пријаве за претквалификацију и прихвата или одбија пријаве на основу унапријед утврђених претквалификационих критеријума;
- достављање концесионог акта квалификованим понуђачима, откуп тендерске документације и достављање понуда од стране квалификованих понуђача у остављеном року;

- вредновања и рангирања понуда добијених од квалификованих понуђача и доношење одлуке надлежног органа о избору најповољније понуде;
- образложени предлог за давање концесије и избор понуђача за концесионара.

(3) Јавним огласом за јавно надметање у двостепеном поступку надлежни орган утврђује претквалификационе критеријуме које морају испунити понуђачи за квалификовање за поступак надметања.

(4) Претквалификациони критеријуми морају бити утврђени на објективан, недискриминаторан и транспарентан начин.

(5) Претквалификациони критеријуми се одређују у складу са предметом концесије и обухватају нарочито:

- способност реализације концесија (технички и/или финансијски услови);
- стручне референце, односно искуство у вршењу концесионе дјелатности.

(6) Јавним огласом одређује се документација неопходна за претквалификацију, којом се доказује испуњавање претквалификационих критеријума.

(7) Рок за достављање претквалификационе докуменатације не може бити краћи од 20 дана од дана објављивања јавног огласа.

(8) У поступку из става 2 овог члана сходно се примјењују одредбе отвореног поступка из чл. 21 до 37 овог закона, уколико није друкчије утврђено овим чланом.

(9) Ако се за претквалификацију јави само један понуђач који испуњава претквалификационе критеријуме, надлежни орган може одлучити да настави или предложи концеденту да поништи поступак давања концесије.

(10) Ближи начин спровођења двостепеног поступка, документацију која се прилаже уз понуду, начин спровођења поступка отварања и вредновања понуда у претквалификационом поступку утврђује се прописом Владе.

Конкурентски дијалог

Члан 39

(1) Конкурентски дијалог за давање концесије спроводи се уколико надлежни орган не посједује рјешења за реализацију технички, техничко-технолошки, правно, финансијски или са другог становишта сложеног пројекта ради одређивања најбољег техничког, технички-технолошког, правног, финансијског или другог рјешења за реализацију пројекта.

(2) Јавним огласом за претквалификацију одређују се критеријуми за избор понуђача за конкурентски дијалог и предмет концесије са неопходним елементима за њену реализацију за који треба изабрати одговарајуће рјешење.

(3) Након спроведеног поступка претквалификације из члана 38 овог закона, квалификовани понуђачи позивају се на отпочињање конкурентског дијалога у којем ће се дефинисати одговарајуће рјешење за реализацију концесије.

(4) Надлежни орган је дужан да конкурентски дијалог води на објективан и недискриминаторан начин и не смије, без сагласности понуђача, саопштити другим понуђачима понуђена рјешења и информације до којих је дошао у току тог дијалога.

(5) Надлежни орган спроводи конкурентски дијалог док не утврди рјешење које одговара потребама исказаним јавним огласом. Надлежни орган може јавним огласом за претквалификацију одредити да ће се поступак избора одговарајућег рјешења одвијати у више фаза, током којих се може смањити број понуђача.

(6) Утврђивањем одговарајућег рјешења из става 5 овог члана, надлежни орган обавјештава понуђаче да је конкурентски дијалог завршен и приступа изради концесионог акта, у складу са овим законом.

(7) Концесиони акт из става 6 овог члана и откупљену тендерску документацију надлежни орган доставља квалификованим понуђачима са којима је завршен конкурентски дијалог, ради достављања коначних понуда за концесије, у складу са овим законом.

4. Скраћени поступак

Поступак давања концесије

Члан 40 *(„Сл.лист ЦГ“, број 73/19)*

(1) Концесије са роком давања до три године дају се у поступку утврђеном у чл. 17 - 37 и члану 40 овог закона, с тим што се у поступку давања концесија:

- не мора одржати јавна расправа из члана 7 овог закона;
- припрема концесиони акт који, у зависности од предмета концесије, садржи тач. 1, 3, 8, 9, 10, 11, 12 и 13 става 1 члана 19 овог закона, као и друге елементе које оцијени надлежни орган;
- одређује рок за достављање понуда који не може бити краћи од 15 дана од дана објављивања јавног огласа у "Службеном листу Црне Горе";
- ранг листа понуђача и предлог одлуке о избору најповољније понуде утврђене од стране тендерске комисије из члана 27 овог закона, доставља се надлежном органу у року од 20 дана, од дана отварања понуда.

(2) Ако Влада, односно општина, на предлог надлежног органа, за поједине предмете концесија утврди модел нацрта уговора о концесији, почетне износе концесионе накнаде и друге елементе од значаја за давање концесије из става 1 алинеја 2 овог члана, надлежни орган припрема концесиони акт у складу са елементима утврђеним од стране Владе, односно општине.

(3) У случају из става 2 овог члана, Влада, односно општина не усваја концесиони акт у складу са чланом 18 овог закона за сваки појединачни случај давања концесије из става 1 овог члана, већ се сматра да је исти усвојен.

5. Иницијатива заинтересованог лица

Покретање поступка

Члан 41 *(„Сл.лист ЦГ“, број 73/19)*

(1) Заинтересовано лице може надлежном органу поднијети иницијативу за допуну плана из члана 7 став 1 овог закона.

(2) Иницијатива се подноси надлежном органу и садржи оцјену економске оправданости инвестиције, податке и информације из члана 19 став 1 тач. 1, 2, 4, 5 и 11 овог закона, потребне за оцјену прихватљивости иницијативе, са доказима о реалним трошковима израде оцјене економске оправданости инвестиције.

(3) Иницијативе заинтересованог лица достављене до краја марта текуће године, а које су од стране надлежног органа оцијењене као прихватљиве, чине предлог за допуну годишњег плана концесија за текућу годину који доноси Влада.

(4) Заинтересовано лице из става 3 овог члана учествује у поступку давања концесије под једнаким условима са осталим понуђачима и не смије имати повлашћен третман.

(5) Накнаду реалних трошкова израде оцјене економске оправданости инвестиције заинтересованом лицу из става 3 овог члана извршиће концесионар, након окончања поступка додјеле уговора у складу са уговором о концесији.

VI. УГОВОР О КОНЦЕСИЈИ

Закључивање и садржај уговора о концесији

Члан 43, ст. 1, 3, 4 и 5

(1) Уговор о концесији закључује се у року од 15 дана од дана доношења одлуке, односно у року утврђеном у одлуци о давању концесије, у складу са тендерском документацијом, достављеном понудом и одлуком о давању концесије.

(3) Надлежни орган ће прије закључења уговора о давању концесије утврдити да ли понуђач са којим се закључује уговор и даље испуњава услове из члана 23 став 1 овог закона.

(4) Уговором се одређује и начин међусобног обавјештавања о извршењу уговорених обавеза, начин вршења контроле тог извршења и остваривања права и обавеза уговорних страна.

(5) Уговор потписује лице које одлуком о давању концесије одреди концедент и овлашћено лице концесионара.

Обавеза обавјештавања

Члан 46

Надлежни орган дужан је да, у року од 15 дана од дана закључивања уговора, примјерак закљученог уговора о концесији достави Комисији, органу управе надлежном за наплату јавних прихода и органу управе надлежном за послове имовине, ради уписа забиљежбе терета у катастру непокретности.

Праћење извршавања уговорених обавеза

Члан 49 *(„Сл.лист ЦГ“, број 73/19)*

(1) Надлежни орган прати и контролише извршавање уговорених обавеза из уговора о концесији.

(2) У праћењу извршавања уговорених обавеза од стране концесионара, надлежни орган може ангажовати стручњаке или стручне институције.

(3) Обрачун концесионе накнаде врши надлежни орган.

(4) Обрачун из става 3 овог члана, надлежни орган доставља органу управе надлежном за наплату јавних прихода и надлежном органу општине на чијој територији се реализује концесија.

(5) Наплату концесионе накнаде врше органи надлежни за наплату јавних прихода.

Пренос уговора

Члан 52 *(„Сл.лист ЦГ“, број 73/19)*

(1) Уговор о концесији може се пренијети на другог концесионара, уз претходну сагласност концедента, под условом да нови концесионар испуњава најмање исте услове као и концесионар.

(2) У случају преноса концесије из става 1 овог члана, концедент је дужан нарочито да цијени:

1) степен извршења уговора о концесији од стране концесионара;
2) референце лица на које се врши пренос уговора о концесији (технички и финансијски услови, искуство у вршењу концесионе дјелатности и друго);
3) да ли лице на које се преноси концесија испуњава услове из члана 23 овог закона.

(3) Пренос концесије без сагласности концедента је ништав.

Престанак уговора о концесији

Члан 53 *(„Сл.лист ЦГ“, број 73/19)*

(1) Концесиони однос престаје:

1) истеком рока на који је закључен уговор о концесији;
2) раскидом уговора о концесији;
3) споразумом концедента и концесионара.

(2) Уговор о концесији ће се раскинути ако:

1) концесионар не обавља концесиону дјелатност у складу са динамиком и у обиму утврђеном уговором о концесији, осим у случају непредвиђених околности или више силе;
2) концесионар не изврши припремне радње у уговореном року или не започне концесиону дјелатност у уговореном року;
3) концесионар не плати концесиону накнаду у року од 60 дана, од дана доспјелости обавезе;
4) је покренут поступак стечаја по закону којим се уређује стечај;
5) је концесија дата на основу нетачних података битних за доношење одлуке о давању концесије;
6) се вршењем концесионе дјелатности угрожава животна средина и здравље људи или законом заштићена подручја и објекти, што се у вријеме давања концесије није могло предвидјети, а мјере предвиђене посебним прописима нијесу довољне да то спријече;

7) концесионар изврши пренос концесије без сагласности концедента;
8) концесионар не достави или не обнавља гаранције за извршавање уговора о концесији на начин и у роковима прописаним овим законом или уговором о концесији;
9) концесионар крши одредбе овог закона и закона које се примјењују у вршењу концесионе дјелатности и
10) у другим случајевима утврђеним уговором о концесији.

(3) Прије покретања поступка раскида уговора о концесији у случајевима из става 2 тач. 1, 2, 9 и 10 овог члана, надлежни орган је дужан да у писаној или електронској форми упозори концесионара и одреди му примјерени рок за извршење уговорене обавезе.

(4) У случају раскида уговора о концесији из става 2 овог члана, концесионар нема право на накнаду штете.

(5) У случају раскида или истека уговора о концесији концесионар се не ослобађа финансијских или других обавеза утврђених законом или уговором о концесији.

Предаја објекта

Члан 54 *(„Сл.лист ЦГ", број 73/19)*

(1) По престанку концесионог односа, за концесије из члана 4 став 1 алинеја 2 тачка 1 овог закона, концесионар је дужан да концеденту преда објекте, уређаје и постројења који су изграђени и служе за обављање концесионе дјелатности, након извршене ревитализације, у добром функционалном стању и неоптерећене, у складу са уговором о концесији.

(2) Концесионар је дужан да имовину која је била у функцији концесионе дјелатности, након престанка уговора о концесији, а коју намјерава да прода, претходно понуди концеденту.

(3) Уколико концедент не одговори на понуду у року од 30 дана од дана пријема понуде, концесионар ту имовину имовину из става 2 овог члана може продати другом лицу под условима који нијесу повољнији од услова под којима је понуђена концеденту.

VII. КОНЦЕСИОНА НАКНАДА

Усмјеравање дијела концесионе накнаде

Члан 59

Дио концесионе накнаде за концесије које даје Влада усмјерава се општини на чијој територији се налази предмет концесије, у складу са законом којим се уређује начин финансирања јединица локалне самоуправе.

Ослобађање плаћања концесионе накнаде

Члан 60

(1) Концесионар може, сходно уговору, дјелимично или у потпуности бити ослобођен плаћања концесионе накнаде у случајевима непредвиђених околности, односно више силе, док трају непредвиђене околности, односно виша сила.

(2) Одлуку из става 1 овог члана, на основу писаног и образложеног захтјева концесионара, доноси концедент.

VIII. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 65

(1) Поступци давања концесија започети до ступања на снагу овог закона окончаће се по овом закону.

(2) Изузетно од става 1 овог члана, поједини поступци давања концесија започети до ступања на снагу овог закона, на предлог Комисије за концесије и БОТ аранжмане, окончаће се по одредбама Закона о учешћу приватног сектора у вршењу јавних услуга ("Службени лист РЦГ", број 30/02).

(3) Комисија из става 2 овог члана врши послове из своје надлежности по појединим поступцима из става 2 овог члана до њиховог окончања.

Члан 66

(1) Надлежни органи дужни су да важеће уговоре о концесијама доставе Комисији у року од 45 дана од дана успостављања регистра уговора о концесијама.

(2) Уговори о концесијама закључени прије ступања на снагу овог закона остају на снази.

Члан 67

Даном ступања на снагу овог закона престају да важе одредбе поглавља IV, VII, VIII, IX и чл. 141, 142 и 143 Закона о учешћу приватног сектора у вршењу јавних услуга ("Службени лист РЦГ", број 30/02), као и одредбе других поглавља које се односе на концесије и БОТ аранжмане, а неће се примјењивати одредбе других закона које уређују поступак давања концесије, ако су супротне овом закону.

Члан 68

До доношења подзаконских аката на основу овлашћења садржаних у овом закону примјењиваће се прописи који су донијети на основу Закона о учешћу приватног сектора у вршењу јавних услуга ("Службени лист РЦГ", број 30/02), уколико нијесу у супротности са овим законом.

*

Члан 40 Закона о измјенама и допунама Закона о концесијама *(„Сл.лист ЦГ“, број 73/19)* Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном листу Црне Горе", а примјењиваће се након истека шест мјесеци од дана његовог ступања на снагу. ***НАПОМЕНА****: Почетак примјене: 04.07.2020.*

*****

16.6. Закон о наслеђивању

(„Сл.лист ЦГ“, број 74/08 од 05.12.2008.; Види одлуку УС „Сл.лист ЦГ“, број 75/17)

I. ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

Остваривање права наслеђивања

Члан 1

Право наслеђивања остварује се у складу са овим законом.

VI. ПРЕЛАЗАК ЗАОСТАВШТИНЕ НА НАСЛЕДНИКЕ

А. ОТВАРАЊЕ НАСЛЕЂА

Поступак са заоставштином кад су наследници непознати

Члан 128

(1) Ако није познато да ли има наследника, суд ће огласом позвати лица која полажу право на наслеђе да се пријаве суду.

(2) Ако се по протеку године дана од објављивања огласа не појави ниједан наследник, заоставштина се предаје општини на чијој територији се налази заоставштина, али се тиме наследник који би се појавио најкасније у року од 10 година од предаје заоставштине општини не лишава права да му се преда заоставштина или дио који му припада.

VII. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Престанак важења ранијег закона

Члан 151

Даном ступања на снагу овог закона престаје да важи Закон о наслеђивању ("Службени лист СРЦГ", бр. 4/76 и 22/78) осим одредаба члана 107 ст. 2, 3 и 4 и члана 117 ст. 2 и 3, које ће се примјењивати до рока утврђеног Законом о облигационим односима ("Службени лист ЦГ", бр. 47/08).

*****

16.7. Закон о имовини бивших друштвено-политичких организација

(„Сл.лист РЦГ“, број 57/00 од 12.12.2000.; Види одлуку УС РЦГ 54/01 и члан 158 Закона 40/11-1)

Члан 1

Овим законом уређује се положај, права и обавезе државних органа и органа локалне самоуправе у погледу располагања и коришћења имовине бивших друштвено-политичких организација, које су престале да постоје.

Члан 3 *(Види одлуку УС РЦГ број 54/01)*

Имовина којом су располагале и коју су користиле бивше друштвено-политичке организације, односно имовина коју су ове организације стекле по основу улагања државе или јединица локалне самоуправе је имовина Републике Црне Горе (у даљем тексту: државна имовина).

Члан 4

Имовинска права и овлашћења у погледу имовине бивших друштвено-политичких организација врши Влада Републике Црне Горе (у даљем тексту: Влада), односно надлежни орган јединице локалне самоуправе.

Члан 5

(1) Државна имовина из члана 3 овог закона користиће се за рад политичких странака које имају посланике у Скупштини Републике Црне Горе, односно одборнике у скупштинама општина, као и за вршење функција државних органа и органа локалне самоуправе.

(2) Организације синдиката и НОР-а које су до ступања на снагу овог закона користиле имовину која је постала државна у смислу Закона о имовини Републике Црне Горе ("Службени лист РЦГ", број 44/99) наставиће са коришћењем те имовине под условима и на начин утврђен тим законом.

Члан 6

(1) О располагању државном имовином одређеном овим законом и давању на коришћење одлучује Влада, односно надлежни орган јединице локалне самоуправе, на начин и по поступку утврђеним Законом о имовини Републике Црне Горе.

(2) Влада, односно надлежни орган јединице локалне самоуправе дужни су да, у року од 30 дана од дана ступања на снагу овог закона, донесу подзаконске акте којима би утврдили начин и поступак давања на коришћење државне имовине парламентарним странкама и странкама које имају одборнике у скупштинама општина, уз њихову претходну сагласност.

Члан 7

Политичке странке, државни органи и органи локалне самоуправе који користе државну имовину одређену овим законом дужни су да воде евиденцију о стању и кретању те имовине и да је на захтјев надлежног државног органа доставе на увид.

Члан 9

Попис имовине бивших друштвено-политичких организација из члана 2 овог закона извршиће орган који одреди Влада, односно извршни орган јединице локалне самоуправе, у року од три мјесеца од дана ступања на снагу овог закона.

Члан 14

На сва питања у погледу државне имовине која нијесу регулисана овим законом, примјењују се одредбе Закона о имовини Републике Црне Горе.

*

16.8. Закон о задругама

("Сл.лист СРЈ", бр. 41/96 и 12/98)

НАПОМЕНА: *Дана 18.12.2010. године престале да се примењују у Црној Гори одредбе које се односе на стамбене задруге - види: чл. 59. Закона - 73/2010-1.*

I. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1

Задруга је облик организовања физичких лица (у даљем тексту: задругари) у којој они, пословањем на задружним принципима добровољности и солидарности, демократичности, економског учешћа, једнаког права управљања, самосталности, економске, социјалне и културне интересе.

XVII. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 95

Имовина која је била у власништву задруга и задружних савеза, односно савеза задруга, после 1. јула 1953. године, а која је организационим односно статусним променама или на други начин пренета без накнаде другим корисницима који нису задруге или задружни савези, биће враћена задрузи исте врсте чија је имовина била, односно задружном савезу, који врши функцију задружних савеза чија је имовина била, а ако ње нема онда задрузи исте врсте која послује на подручју на коме је пословала задруга која је била власник имовине чији се повраћај тражи, односно задружном савезу који врши функцију задружног савеза односно савеза задруга чија је имовина била.

Члан 96

(1) Задруга, односно задружни савез из претходног члана (у даљем тексту: подносилац захтева), подноси захтев за враћање имовине правном лицу коме је имовина пренета без накнаде, односно његовом правном следбенику (у даљем тексту: обвезник враћања имовине).

(2) У случају да се у року од 60 дана од дана подношења захтева из става 1. овог члана, не постигне споразум о враћању имовине, подносилац захтева може у року од две године од дана ступања на снагу овог закона, односно од дана формирања новоосноване задруге, покренути управни поступак пред надлежним општинским органом.

(3) Против првостепеног решења у управном поступку може се поднети жалба.

(4) Против другостепеног решења у управном поступку може се водити управни спор.

Члан 98

Даном ступања на снагу овог закона престају да важе Закон о задругама ("Службени лист СФРЈ", бр. 3/90) и члан 28. Закона о изменама савезних закона којима су одређене новчане казне за привредне преступе и прекршаје ("Службени лист СРЈ", бр. 24/94).

*****

16.9. Закон о невладиним организацијама

(„Сл.лист ЦГ“, број 39/11 и 37/17 од 14.06.2017.)

I. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Предмет закона

Члан 1

(1) Овим законом уређује се начин оснивања, уписа и брисања из регистра, статус, органи, финансирање и друга питања од значаја за рад и дјеловање невладиних организација.

(2) Невладине организације, у смислу овог закона, су невладина удружења и невладине фондације.

VII. БРИСАЊЕ ИЗ РЕГИСТРА И РАСПОЛАГАЊЕ ИМОВИНОМ

Располагање имовином

Члан 40

(1) У случају брисања из регистра, преостала имовина невладине организације додјељује се, у складу са статутом невладине организације, другој невладиној организацији или јавној установи са сједиштем у Црној Гори која дјелује, односно обавља дјелатност у областима из члана 32 став 2 овог закона.

(2) Уколико надлежни орган невладине организације не донесе одлуку о додјели преостале имовине у складу са статутом, прије окончања поступка брисања из регистра, та имовина припада локалној самоуправи на чијој је територији било сједиште организације и може се користити једино за остваривање циљева ради којих је организација била основана.

X. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Престанак важења закона

Члан 50

Даном почетка примјене овог закона престаје да важи Закон о невладиним организацијама ("Службени лист РЦГ", бр. 27/99 и 30/02 и "Службени лист ЦГ", бр. 11/07).

Ступање на снагу

Члан 51

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном листу Црне Горе", а примјењиваће се од 1. јануара 2012. године.

***

17. ФИНАНСИРАЊЕ ЛОКАЛНЕ САМОУПРАВЕ

17.1. Закон о буџету и фискалној одговорности

(„Сл.лист ЦГ", бр. 20/14, 56/14 и 55/18 од 01.08.2018.; Види одлуку УС – 4/18)

I. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Предмет

Члан 1

Овим законом уређује се планирање и извршење буџета, фискална одговорност, позајмице и гаранције и друга питања од значаја за буџет Црне Горе (у даљем тексту: буџет државе) и буџет јединице локалне самоуправе (у даљем тексту: буџет општине).

Значење израза

Члан 2

Изрази употријебљени у овом закону имају сљедећа значења:

11) **општи ниво државе** су централни и локални ниво државе;

13) **локални ниво** су органи општине, правна лица и привредна друштва која претежно пружају услуге од локалног интереса и која су под управљачком контролом и највећим дијелом финансирана од општине;

15) **јавни дуг** је дуг централног и локалног нивоа, односно општег нивоа државе;

17) **јавни сектор** су државни органи, општине, јавне установе, независна регулаторна тијела, привредна друштва и правна лица у којима држава или општине имају већински власнички удио;

19) **потрошачке јединице** су државни органи, органи државне управе (министарства и органи управе), Заштитник људских права и слобода, Државна ревизорска институција Црне Горе (у даљем тексту: Државна ревизорска институција), државни фондови, јавне установе и друга самостална правна лица која се финансирају из буџета државе, органи општине, локални органи и јавне службе општине;

22) **јавне установе** су установе у државној својини које пружају услуге од јавног интереса (школе, болнице, установе културе, центри за социјални рад и друге јавне установе основане у складу са законом);

30) **државни новац** је новац којим располаже држава или општина или јавне установе на централном, односно локалном нивоу;

II. ДОНОШЕЊЕ БУЏЕТА, ЕВИДЕНЦИЈА И УПРАВЉАЊЕ БУЏЕТОМ

Уговор о банкарским пословима

Члан 11

(1) Министарство финансија закључује уговор са Централном банком Црне Горе (у даљем тексту: Централна банка), за обављање банкарских послова у име државе.

(2) Општине и независна регулаторна тијела закључују уговор са Централном банком за обављање банкарских послова.

(3) Изузетно, ако Централна банка не може организовати обављање послова из ст. 1 и 2 овог члана, Министарство финансија, општина, односно независно регулаторно тијело могу закључити уговор за обављање тих послова са банком, резидентом државе, укључујући и уговарање прекорачења на рачуну.

*

17.2. Закон о рачуноводству у јавном сектору

("Сл. лист ЦГ", бр. 66/19 од 06.12.2019.; ***НАПОМЕНА****: Почетак примјене 01.01.2022.)*

Предмет

Члан 1

Овим законом уређује се начин и организација вођења рачуноводства у јавном сектору, финансијско извјештавање и друга питања од значаја за рачуноводство у јавном сектору.

Рачуноводство у јавном сектору

Члан 2

(1) Рачуноводство у јавном сектору обухвата вођење евиденције и финансијско извјештавање о:

1) стању и промјенама имовине, обавеза, ванбилансне имовине и обавеза;
2) промјенама нето имовине;
3) приходима, расходима, примицима, издацима и суфициту, односно дефициту.

(2) На начин и организацију вођења рачуноводства у јавном сектору електронским путем, финансијско извјештавање и друге активности од значаја за рачуноводство у јавном сектору, које се врше електронским путем, примјењују се прописи којима се уређује електронска управа, електронска идентификација и електронски потпис, електронски документ и информациона безбједност.

Примјена

Члан 3

(1) Јавни сектор, у смислу овог закона, обухвата:

1) Скупштину Црне Горе, Предсједника Црне Горе, Владу Црне Горе, Уставни суд Црне Горе, Заштитника људских права и слобода Црне Горе, Државно тужилаштво, министарства и друге органе управе, судове, Државну ревизорску институцију и друге органе и организације и службе чији је оснивач држава;
2) Универзитет Црне Горе, агенције, организације и јавне службе са статусом правног лица, јавне установе, државне фондове и друге органе и организације који врше јавна овлашћења чији је оснивач држава;
3) општину, општину у оквиру Главног града, Главни град и Пријестоницу (у даљем тексту: општина), агенције, организације и јавне службе са статусом правног лица чији је оснивач општина;
4) регулаторне агенције и друге независне регулаторне органе и организације основане за вршење послова регулисања тржишта у дјелатностима од јавног интереса, односно извршавање закона у одређеној области;
5) правна лица организована у складу са законом којим се уређују привредна друштва, уписана у Централни регистар јавног сектора, а која се највећим дијелом финансирају из буџета Црне Горе;
6) правна лица организована у складу са законом којим се уређују привредна друштва, уписана у општински регистар јавног сектора, а која се највећим дијелом финансирају из буџета општине.

(2) Правна лица из става 1 тач. 5 и 6 овог члана, рачуноводство воде у складу са законом којим се уређује рачуноводство.

Пословне књиге

Члан 11

(1) Орган, односно правно лице из члана 3 став 1 тач. 1 до 4 овог закона, дужан је да води пословне књиге.

(2) Пословне књиге воде се:

1) по систему двојног књиговодства;

2) у електронској форми.

Врсте пословних књига

Члан 12

(1) Пословне књиге су:

1) дневник,
2) главна књига и,
3) помоћне књиге.

(2) Дневник је пословна књига у коју се уносе пословни догађаји према редосљеду њиховог настанка током обрачунског периода.

(3) Главна књига је евиденција пословних догађаја у којој се приказују стање и промјене на имовини, обавезама, нето имовини, приходима и расходима, примицима и издацима и која представља основу за израду финансијских извјештаја.

(4) Главна књига трезора је систематска књиговодствена евиденција свих буџетских и финансијских трансакција државе, општине, односно прихода и расхода, имовине, нето имовине, обавеза, примитака и издатака, у складу са прописаним контним планом и на нивоу прописаних буџетских класификација.

(5) Главне књиге органа, односно правних лица из члана 3 став 1 тач. 1 до 4 овог закона, који у цијелости послују преко консолидованог рачуна трезора саставни су дио Главне књиге трезора.

(6) Помоћне књиге су аналитичке књиговодствене евиденције пословних догађаја, који су у главној књизи исказани синтетички и друге помоћне евиденције о стању и промјенама имовине и обавеза, ради праћења пословања.

Евидентирање пословних догађаја

Члан 13

(1) Евидентирање пословних догађаја у главној књизи спроводи се примјеном прописаног контног плана.

(2) Контним планом утврђују се бројчане ознаке и називи појединих рачуна по којима се обавезно књиговодствено исказује имовина, обавезе, нето имовина, приходи и расходи, примици и издаци.

(3) Конта у контном плану разврстана су на:

1) класу;
2) групу;
3) синтетику; и
4) аналитику.

(4) Аналитика из контног плана може да се рашчлањује на субаналитичка конта, ако је потребно.

(5) Распоред, садржај и примјену конта у контном плану прописује Министарство.

Помоћне књиге

Члан 14

(1) Орган, односно правно лице из члана 3 став 1 тач. 1 до 4 овог закона, дужан је да води сљедеће помоћне књиге:

1) књигу сталне и обртне нефинансијске имовине;
2) књигу финансијске имовине и обавеза;
3) књигу (дневник) благајне; и
4) евиденцију путних налога и коришћења службених возила.

(2) Орган, односно правно лице из члана 3 став 1 тач. 1 до 4 овог закона, дужан је да води сљедеће посебне помоћне евиденције, и то:

1) књигу улазних фактура;
2) књигу излазних фактура;

3) евиденцију датих и примљених гаранција и евиденцију осталих потенцијалних обавеза и потенцијалне имовине;
4) евиденцију датих и примљених субвенција; и
5) друге помоћне евиденције у складу са законом.

(3) Изузетно од ст. 1 и 2 овог члана, ако се рашчлањивањем ставки главне књиге обезбјеђују потребни подаци, у органима, односно правним лицима из става 1 овог члана не морају да се воде помоћне књиге и посебне помоћне евиденције.

Обавеза пописа

Члан 19

(1) Руководилац органа, односно правног лица из члана 3 став 1 тач. 1 до 4 овог закона, одговоран је за:

1) попис имовине и обавеза и исказивање њихове појединачне вриједности у количинама и у новчаном износу на дан почетка пословања;
2) годишњи попис имовине и обавеза са стањем на дан 31. децембра године за коју се врши попис, ради усклађивања књиговодственог са стварним стањем;
3) ванредни попис у случајевима укидања или реорганизације органа односно правног лица.

(2) Стварно стање имовине утврђује се физичким пописом.

(3) Стварно стање обавеза и имовине које се не може утврдити физичким пописом утврђује се контролом документоване основе за постојање имовине или обавеза.

Обрачун амортизације сталне имовине

Члан 25

(1) Стална имовина се амортизује пропорционалном методом у корисном вијеку употребе, од првог дана од истека мјесеца у којем је имовина стављена у употребу.

(2) Изузетно од става 1 овог члана, вриједност земљишта, обновљивих природних богатстава, књига, умјетничких дјела и других предмета историјско-документарне, умјетничке и културне вриједности, племенитих метала и непокретности културних добара у складу са законом, не амортизују се.

(3) Основица за обрачун амортизације сталне имовине је њена набавна, односно процијењена вриједност.

(4) Начин евидентирања и вредновања сталне имовине, утврђивање основице за обрачун амортизације, стопе амортизације према врстама сталне имовине и процијењеном корисном вијеку употребе сталне имовине, прописује Министарство.

Признавање прихода и расхода

Члан 26

(1) Приходи и расходи признају се уз примјену обрачунског рачуноводственог принципа.

(2) Приходи од донација повезани са извршењем уговорених пројеката признају се у билансима као одложени приход уз признавање у приходе извјештајног периода сразмјерно трошковима спровођења уговорених програма (пројеката и активности).

(3) Приходи од донација повезани са сталном имовином која се амортизује признају се у билансима, као одложени приход уз признавање у приходе извјештајног периода сразмјерно трошковима употребе нефинансијске имовине у периоду коришћења.

(4) Расходи за утрошак обртне имовине признају се у тренутку стварног утрошка, односно продаје.

(5) Трошкови набавке сталне имовине се капитализују, а у расходе се признају кроз обрачун амортизације у току корисног вијека употребе.

Признавање примитака и издатака

Члан 27

(1) Примици и издаци признају се уз примјену готовинског рачуноводственог принципа.

(2) Готовински рачуноводствени принцип је рачуноводствени принцип према којем се трансакције и други пословни догађаји признају у тренутку прилива, односно одлива готовине.

Регистри јавног сектора

Члан 28

(1) Органи, односно правна лица из члана 3 став 1 тач. 1, 2, 4 и 5 овог закона уписују се у Централни регистар јавног сектора (у даљем тексту: Централни регистар).

(2) Органи, односно правна лица из члана 3 став 1 тач. 3 и 6 овог закона, уписују се у општински регистар јавног сектора (у даљем тексту: Општински регистар).

(3) Централни регистар води Министарство.

(4) Општински регистар води надлежни орган локалне управе.

Вођење Централног и Општинског регистра

Члан 30

(1) Органи, односно правна лица из члана 3 став 1 тач. 1, 2, 4 и 5 овог закона, ради уписа у Централни регистар, податке достављају Министарству на обрасцу из члана 29 овог закона.

(2) Органи, односно правна лица из члана 3 став 1 тач. 3 и 6, ради уписа у Општински регистар, податке достављају надлежном органу локалне управе на обрасцу из члана 29 овог закона.

(3) Надлежни орган локалне управе податке из става 2 овог члана, и своје податке, ради уписа у Централни регистар, доставља Министарству на обрасцу из члана 29 овог закона.

(4) Регистри из члана 28 овог закона воде се у електронском облику и објављују на интернет страници Министарства, односно општине.

Финансијски извјештаји

Члан 31

(1) Финансијски извјештаји су извјештаји о стању и структури прихода и расхода, примитака и издатака, промјенама у вриједности и обиму имовине, обавеза, капитала, односно новчаних токова органа, односно правних лица из члана 3 овог закона.

(2) Финансијски извјештај садржи информације о финансијском положају, успјешности испуњења постављених циљева органа, односно правног лица из члана 3 овог закона, промјенама на нето имовини и токовима готовине током извјештајног периода.

Врсте финансијских извјештаја

Члан 32

(1) Финансијски извјештаји у јавном сектору су:

1) биланс успјеха;
2) биланс стања;
3) извјештај о промјенама нето имовине; и
4) извјештај о новчаним токовима.

(2) Уз финансијске извјештаје у јавном сектору састављају се и напомене које представљају допуну података из финансијских извјештаја и њихов су саставни дио.

(3) Органи, односно правна лица из члана 3 овог закона дужни су да:

1) састављају годишње финансијске извјештаје и квартално финансијске извјештаје за фискалну годину;
2) чувају годишње финансијске извјештаје трајно.

(4) Начин, садржај и рокове достављања финансијских извјештаја прописује Министарство.

Укидање органа или правног лица

Члан 35

(1) Орган, односно правно лице из члана 3 овог закона, у случају укидања, дужно је да састави финансијске извјештаје на датум који претходи датуму укидања и да их достави у складу са прописом из члана 32 овог закона, најкасније у року од 60 дана од дана укидања.

(2) Финансијске извјештаје, који су састављени за период прије укидања, потписује лице које је руководило органом, односно правним лицем из члана 3 овог закона у периоду на који се извјештаји односе.

Реорганизација органа или правног лица

Члан 36

Органи, односно правна лица из члана 3 овог закона код којих је дошло до реорганизације дужни су да саставе у року од 60 дана, од дана реорганизације, финансијске извјештаје и да их доставе у складу са чланом 32 овог закона.

Објављивање финансијских извјештаја

Члан 37

Органи, односно правна лица из члана 3 овог закона објављују финансијске извјештаје на својим интернет страницама најкасније у року од осам дана од дана достављања, односно на интернет страницама општине, односно министарства, ако немају своју интернет страницу.

Рок за доношење подзаконских аката

Члан 49

Подзаконски акти за спровођење овог закона донијеће се у року од годину дана од дана ступања на снагу овог закона.

Попис имовине и обавеза

Члан 50

Орган односно правно лице из члана 3 став 1 тач. 1 до 4 овог закона дужан је да попише имовину и обавезе са стањем на дан почетка примјене овог закона и да их искаже у пословним књигама у количинама и у новчаном износу.

Успостављање регистара

Члан 51

Регистри из члана 28 овог закона успоставиће се у року од шест мјесеци од дана доношења подзаконских аката на основу овлашћења утврђених овим законом.

Престанак важења **Члан 52**

Даном почетка примјене овог закона престају да важе одредбе чл. 62 до 70 Закона о буџету и фискалној одговорности ("Службени лист ЦГ", бр. 20/14, 56/14, 70/17, 4/18 и 55/18), које се односе на рачуноводство и завршни рачун буџета.

Ступање на снагу

Члан 53

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном листу Црне Горе", а примјењиваће се од 1. јануара 2022. године.

*****

17.3. Закон о управљању и унутрашњим контролама у јавном сектору

("Сл. лист ЦГ", број 75/18 од 23.11.2018.)

I. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Предмет

Члан 1

Овим законом уређују се управљање и унутрашње контроле у јавном сектору и друга питања од значаја за управљање, успостављање, спровођење и развој унутрашњих контрола у јавном сектору.

Јавни сектор

Члан 2

Јавним сектором, у смислу овог закона, сматрају се: државни органи, министарства и други органи управе, државни фондови, јавне установе и друга правна лица која се финансирају из буџета Црне Горе, односно органи јединице локалне самоуправе, органи локалне управе, јавне установе и

друга правна лица која се финансирају из буџета јединице локалне самоуправе, независна регулаторна тијела, акционарска друштва и друга правна лица у којима држава или јединица локалне самоуправе има већински власнички удио (у даљем тексту: субјекат).

Управљање и унутрашње контроле

Члан 3

Управљање и унутрашње контроле у јавном сектору обухватају поступке управљања средствима субјекта, финансијске и друге контроле и унутрашњу ревизију ради успјешног управљања и остваривања пословних циљева субјекта, на транспарентан, правилан, економичан, ефикасан и ефективан начин.

II. ОДГОВОРНОСТ ЗА УПРАВЉАЊЕ

Одговорност руководиоца

Члан 6

(1) За остваривање пословних циљева субјекта и успостављање и развој унутрашње контроле у субјекту, у складу са овим законом одговоран је руководилац субјекта.

(2) Руководилац субјекта, односно руководилац организационе јединице дужан је да циљеве из своје надлежности остварује управљањем средствима на правилан, економичан, ефикасан и ефективан начин.

(3) Руководилац субјекта из става 1 овог члана је старјешина државног органа, министарства и другог органа управе, државног фонда, јавне установе и орган управљања у другом правном лицу које се финансира из буџета Црне Горе, односно старјешина органа локалне управе, јавне установе и органа управљања у другом правним лицу које се финансира из буџета јединице локалне самоуправе, независног регулатомог тијела, акционарског друштава и другог правног лица у којем држава или јединица локалне самоуправе има већински власнички удио.

(4) Руководилац организационе јединице је лице које обавља послове високо руководног и експертско руководног кадра у складу са прописима којима се уређују права, обавезе и одговорности државних, односно локалних службеника и намјештеника.

(5) Руководилац субјекта, руководилац организационе јединице и лице на које су пренијета овлашћења и одговорности, у складу са овим законом за вршење послова из своје надлежности одговара органу који га је поставио или именовао, односно лицу које му је пренијело овлашћења и одговорности.

Обавезе руководиоца субјекта

Члан 7

(1) Руководилац субјекта дужан је да обезбиједи:

1) утврђивање пословних циљева субјекта којим руководи, а који доприносе остваривању мисије субјекта;
2) израду и спровођење стратешких и других планова, као и програма за остварење пословних циљева субјекта;
3) спровођење и развој система управљања и контрола;
4) успостављање унутрашње организације у субјекту, са јасно утврђеним овлашћењима и одговорностима свих руководилаца који управљају средствима;
5) идентификацију, процјену и управљање ризицима у субјекту;
6) успостављање унутрашњих контрола утврђивањем интерних правила и процедура и спровођење контрола, у складу са овим законом;
7) систем извјештавања у складу са пренијетим овлашћењима и одговорностима, у циљу праћења остварених резултата и утрошка додијељених финансијских средстава;
8) сарадњу са органима и организацијама из управне области за коју је субјекат надлежан, укључујући и систем извјештавања о оствареним резултатима и успостављеним унутрашњим контролама;

9) праћење и процјену ефективности контрола, и
10) да одреди лице одговорно за координацију активности на спровођењу и унапријеђењу управљања и контрола.

(2) Лице из става 1 тачка 10 овог члана је руководилац организационе јединице у чијој надлежности је обављање општих послова и послова финансија субјекта.

(3) Начин успостављања и унапријеђења управљања и контрола прописује орган државне управе надлежан за послове финансија (у даљем тексту: Министарство).

Преношење овлашћења

Члан 8

(1) Руководилац субјекта, ради реализације пословних циљева из надлежности субјекта, поједине послове и задатке финансијског управљања и унутрашњих контрола може рјешењем пренијети на руководиоце организационих јединица или друге запослене у субјекту.

(2) Преношењем овлашћења из става 1 овог члана, не искључује се одговорност руководиоца субјекта.

(3) Ближе послове и задатке из става 1 овог члана прописује Влада Црне Горе (у даљем тексту: Влада).

Одговорност руководиоца организационе јединице

Члан 9

Руководилац организационе јединице дужан је да у оквиру пренијетих овлашћења:

1) утврди циљеве организационе јединице у складу са пословним циљевима субјекта;
2) остварује пословне циљеве у складу са одобреним буџетским средствима у обиму пренесених овлашћења;
3) утврди показатеље успјешности (у даљем тексту: индикаторе), као основу за извјештавање о реализацији утврђених циљева;
4) идентификује, процјени и управља ризицима који могу да угрозе остваривање пословних циљева;
5) развија и спроводи одговарајуће унутрашње контроле и друге мјере или активности за управљање ризицима;
6) организује пословне процесе ради правилног, економичног, ефикасног и ефективног пословања; и
7) прати и процјењује ефективност контрола.

III. УПРАВЉАЊЕ И УНУТРАШЊЕ КОНТРОЛЕ

Сврха управљања и унутрашње контроле

Члан 10

(1) Управљање и унутрашње контроле спроводе се ради:

1) унапријеђења одлучивања у реализацији утврђених пословних циљева субјекта;
2) правилног, економичног, ефикасног и ефективног пословања;
3) обављања пословања у складу са законом и интерним општим актима;
4) јачања одговорности руководилаца за управљање средствима у реализацији циљева;
5) обезбјеђења поузданог, потпуног и благовременог финансијског и другог извјештавања; и
6) заштите средстава од губитака који могу настати неодговарајућим управљањем, неоправданим трошењем и коришћењем, као и других неправилности и превара.

(2) Управљање и унутрашње контроле спроводе се у свим организационим јединицама, које у складу са овлашћењима и одговорностима реализују активности на остваривању циљева и обухвата сва средства субјекта, укључујући и средства добијена од Европске уније и донације.

Координација развоја управљања и контрола

Члан 11

(1) Руководилац организационе јединице из члана 7 став 2 овог закона је дужан да координира спровођење и развој управљања и контрола.

(2) Развој и спровођење управљања и контрола врши се на основу плана унапријеђења управљања и контрола, који утврђује руководилац субјекта.

(3) Садржај плана из става 2 овог члана прописује Министарство.

Елементи управљања и контрола

Члан 12

Управљање и контрола заснивају се на примјени сљедећих елемената, и то:

1) контролном окружењу;
2) управљању ризицима;
3) контролним активностима;
4) систему информација и комуникација; и
5) праћењу и процјени система управљања и контрола.

Контролно окружење

Члан 13

(1) Контролно окружење као основа за управљање и доношење одлука субјекта нарочито обухвата:

1) поштовање етичких вриједности и личног и професионалног интегритета руководилаца и запослених;
2) утврђивање одговарајуће организационе структуре субјекта;
3) преношење овлашћења и одговорности за остваривање циљева;
4) спровођење надзора у реализацији пословних циљева;
5) успостављање хијерархије извјештавања; и
6) управљање кадровима.

(2) За успостављање елемената контролног окружења из става 1 овог члана одговоран је руководилац субјекта.

Управљање ризицима

Члан 14

(1) Управљање ризицима обухвата поступак идентификације, процјене и праћења догађаја, који могу негативно утицати на остваривање утврђених пословних циљева субјекта и предузимање потребних мјера ради смањења ризика до нивоа разумне увјерености да ће циљеви бити остварени.

(2) Руководилац субјекта дужан је да успостави регистар ризика и одреди лице запослено у субјекту за координацију активности на успостављању процеса управљања ризицима.

(3) Управљање ризицима из ст. 1 и 2 овог члана врши се на основу смјерница које доноси Министарство.

Контролне активности

Члан 15

(1) Руководилац субјекта је дужан да успостави унутрашње контроле ради смањења ризика до нивоа разумне увјерености да ће пословни циљеви бити остварени.

(2) Унутрашње контроле морају бити примјерене пословима, односно дјелатности субјекта и сразмјеме идентификованом ризику узимајући у обзир расположива средства.

(3) Унутрашње контроле се нарочито примјењују на:

1) раздвајање одговорности којом се спрјечава да једно лице истовремено буде одговорно за одобравање, овлашћивање, односно извршење, евидентирање или контролу;

2) систем двојног потписа у коме финансијска обавеза не може бити преузета или извршено плаћање без потписа руководиоца субјекта и руководиоца финансијске службе или другог овлашћеног лица;
3) приступ средствима и информацијама;
4) претходну контролу правилности коју спроводи финансијски контролор или друго лице које одреди руководилац субјекта;
5) поступке потпуног, тачног, правилног и ажурног евидентирања свих пословнх трансакција;
6) документовање свих трансакција и послова везаних за активност субјекта; и
7) извјештавање о реализацији циљева.

Информације и комуникације

Члан 16

(1) Руководилац субјекта је дужан да успостави систем размјене информација у субјекту и ван субјекта ради обезбијеђења одговарајућих, ажурних, тачних и благовремених информација за доношење одлука.

(2) Систем из става 1 овог члана треба да обезбиједи:
1) јасне и прецизне смјернице и инструкције запосленима за обављање послова;
2) ефективно, благовремено и поуздано извјештавање, са утврђеним роковима за извјештавање, врстама извјештаја и начином извјештавања; и
3) ефективно, благовремено и поуздано извјештавање у случају откривања грешака, неправилности, превара или недозвољених радњи, као и погрешне употребе средстава и информација.

Праћење и процјена

Члан 17

(1) Ради процјене ефективности функционисања и обезбјеђења правовременог ажурирања управљања и контрола руководилац субјекта дужан је да обезбиједи редовно праћење и процјену управљања и контрола.

(2) Праћење и процјена из става 1 овог члана обавља се сталним праћењем, самопроцјеном, као и оцјеном унутрашње ревизије.

Извјештавање о управљању и контролама

Члан 18

(1) Руководилац субјекта дужан је да Министарству достави годишњи извјештај о активностима на спровођењу и унапријеђењу управљања и контрола до 15. фебруара текуће за претходну годину.

(2) Одредба става 1 овог члана не односи се на Скупштину Црне Горе (у даљем тексту: Скупштина), Уставни суд Црне Горе (у даљем тексту: Уставни суд), судове, Судски савјет, Државно тужилаштво, Тужилачки савјет, Централну банку Црне Горе (у даљем тексту: Централна банка), Државну ревизорску институцију Црне Горе (у даљем тексту: Државна ревизорска институција), Заштитника људских права и слобода Црне Горе (у даљем тексту: Заштитник људских права и слобода), Агенцију за националну безбједност, независна регулатома тијела, акционарска друштва и друга правна лица у којима држава или јединице локалне самоуправе имају већински власнички удио.

(3) Органи и организације из става 2 овог члана, осим акционарских друштава и других правних лица у којима држава или јединице локалне самоуправе имају већински власнички удио, извјештај из става 1 овог члана достављају надлежним тијелима Скупштине, уз годишњи извјештај о раду.

(4) Акционарска друштва и друга правна лица из става 2 овог члана извјештај из става 1 овог члана достављају скупштини акционара, односно оснивачу уз годишњи извјештај о раду.

(5) Садржај извјештаја и начин извјештавања из става 1 овог члана прописује Министарство.

IV. УНУТРАШЊА РЕВИЗИЈА

Члан 20

Унутрашњи ревизор у поступку обављања унутрашње ревизије оцјењује економичност, ефективност и ефикасност управљања пословањем субјекта и систем извјештавања у субјекту и ван субјекта.

Оцјена ефикасности управљања ризицима

Члан 21

(1) Унутрашњом ревизијом врши се оцјена процеса управљања ризицима у субјекту утврђивањем:

1) усклађености пословних циљева са мисијом субјекта;
2) да ли је руководилац субјекта идентификовао и процијењенио ризике;
3) да ли су предузете одговарајуће мјере за умањење ризика;
4) да ли су одговарајуће информације о ризику благовремено евидентиране и саопштене запосленим у субјекту; и
5) адекватности и ефективности процеса праћења и извјештавања о значајним ризицима.

(2) Руководилац јединице за унутрашњу ревизију на захтјев руководиоца субјекта, обезбјеђује пружање савјетодавних услуга у процесу управљања ризицима.

Оцјена адекватности, ефективности, поузданости и ефикасности унутрашњих контрола

Члан 22

Унутрашњом ревизијом врши се оцјена адекватности, ефективности, поузданости и ефикасности унутрашњих контрола у субјекту у односу на идентификоване и процијењене ризике који утичу на остваривање пословних циљева субјекта.

Фазе обављања послова ревизије

Члан 23

Унутрашња ревизија се обавија:

1) планирањем послова ревизије на основу процјене ризика;
2) обављањем планираних послова ревизије;
3) извјештавањем у складу са овим законом; и
4) праћењем напретка.

Планирање

Члан 24

(1) Послови унутрашње ревизије планирају се и обављају на основу:

1) стратешког плана унутрашње ревизије;
2) годишњег плана унутрашње ревизије; и
3) плана појединачне унутрашње ревизије.

(2) Стратешки и годишњи план унутрашње ревизије припрема и предлаже руководилац јединице за унутрашњу ревизију, на основу процјене ризика.

(3) Стратешки план унутрашње ревизије утврђује се за период од три године.

(4) На основу стратешког плана унутрашње ревизије утврђује се годишњи план унутрашње ревизије који се заснива на документованој процјени ризика ради одређивања приоритета у складу са пословним циљевима субјекта.

(5) Стратешки план унутрашње ревизије утврђује се до краја године у којој истиче период на који је донијет, а годишњи план унутрашње ревизије до краја текуће за наредну годину.

(6) Стратешки и годишњи план унутрашње ревизије утврђује руководилац субјекта.

(7) План појединачне унутрашње ревизије израђује унутрашњи ревизор, а утврђује руководилац јединице за унутрашњу ревизију.

(8) Ближи начин планирања и садржај планова из става 1 овог члана прописује Министарство.

Обављање послова унутрашње ревизије

Члан 25

(1) Унутрашња ревизија обавља се у складу са овим законом, међународним оквиром професионалне праксе и методологијом рада унутрашње ревизије.

(2) Методологију рада унутрашње ревизије прописује Министарство.

Индикатор преваре

Члан 26

Унутрашњи ревизор дужан је да, у случају сумње на превару прекине поступак ревизије и без одлагања обавијести руководиоца јединице за унутрашњу ревизију, који је дужан да без одлагања у писаном облику обавијести руководиоца субјекта.

Извјештавање о резултатима појединачних ревизија

Члан 27

(1) Унутрашњи ревизор сачињава ревизорски извјештај у форми нацрта који се доставља одговорном лицу у субјекту, код којег је извршена ревизија, ради изјашњавања на наводе из нацрта извјештаја.

(2) Изјашњење на нацрт ревизорског извјештаја са предлогом акционог плана за спровођење прихваћених препорука, одговорно лице из става 1 овог Члана доставља руководиоцу јединице за унутрашњу ревизију у року од осам дана од дана пријема нацрта извјештаја.

(3) Након разматрања изјашњења и предлога акционог плана из става 2 овог члана, унутрашњи ревизор и руководилац јединице за унутрашњу ревизију сачињавају и потписују коначни ревизорски извјештај, који руководилац јединице за унутрашњу ревизију доставља руководиоцу субјекта заједно са предлогом акционог плана за спровођење препорука.

(4) Руководилац субјекта утврђује акциони план за спровођење препорука и доставља га руководиоцу јединице за унутрашњу ревизију у року од осам дана од дана пријема коначног ревизорског извјештаја и предлога акционог плана.

(5) Извјештај из става 3 овог члана нарочито садржи циљ, обухват, резултате ревизије и акциони план за спровођење прихваћених препорука.

(6) Ближи садржај ревизорског извјештаја и начин извјештавања прописује Министарство.

Праћење спровођења препорука

Члан 28

(1) Руководилац јединице за унутрашњу ревизију одговоран је за праћење спровођења препорука унутрашње ревизије утврђених акционим планом.

(2) Ближи начин праћења спровођења препорука унутрашње ревизије прописује Министарство.

Извјештавање о раду јединица за унутрашњу ревизију

Члан 29

(1) Руководилац субјекта дужан је да Министарству достави годишњи извјештај о раду унутрашње ревизије, извршењу годишњег плана унутрашње ревизије са подацима о ограничењима у обухвату и ресурсима ако је у поступку вршења ревизије било ограничења.

(2) Извјештај из става 1 овог члана доставља се до 15. фебруара текуће године за претходну годину.

(3) Одредба става 1 овог члана не односи се на Скупштину, Уставни суд, судове, Судски савјет, Државно тужилаштво, Тужилачки савјет, Централну банку, Државну ревизорску институцију, Заштитника људских права и слобода, Агенцију за националну безбједност, независна регулатома тијела, акционарска друштва и друга правна лица у којима држава или јединице локалне самоуправе имају већински власнички удио.

(4) Органи и организације из става 3 овог члана, осим акционарских друштава и других правних лица у којима држава или јединице локалне самоуправе имају већински власнички удио, извјештај из става 1 овог члана достављају надлежним тијелима Скупштине, уз годишњи извјештај о раду.

(5) Акционарска друштва и друга правна лица из става 3 овог члана извјештај из става 1 овог члана достављају скупштини акционара, односно оснивачу уз годишњи извјештај о раду.

(6) Садржај извјештаја из става 1 овог члана прописује Министарство.

Независност унутрашње ревизије

Члан 30

(1) Руководилац субјекта одговоран је за успостављање јединице за унутрашњу ревизију која је функционално независна и организационо одвојена од других организационих јединица субјекта.

(2) Функционална независност из става 1 овог члана остварује се објективним, стручним, независним обављањем појединачних ревизија и непосредним извјештавањем руководиоца субјекта од стране руководиоца јединице за унутрашњу ревизију.

(3) Државни и други органи, организације и друга лица не смију вршити утицај на рад и одлучивање руководиоца јединице за унутрашњу ревизију и унутрашњих ревизора.

(4) Руководилац јединице за унутрашњу ревизију и унутрашњи ревизор могу обављати само послове унутрашње ревизије.

Сукоб интереса

Члан 31

Руководилац јединице за унутрашњу ревизију и унутрашњи ревизор дужни су да послове из своје надлежности врше на начин да јавни интерес не подреде приватном, као и да не изазову сукоб интереса у вршењу ревизорске функције.

Одговорности руководиоца јединице за унутрашњу ревизију

Члан 34

Руководилац јединице за унутрашњу ревизију одговоран је за:

1) извршавање планираних послова унутрашње ревизије;
2) припрему и подношење на доношење руководиоцу субјекта нацрта повеље унутрашње ревизије;
3) припрему и подношење на утврђивање стратешког и годишњег плана унутрашње ревизије, који су засновани на објективној процјени ризика;
4) припрему и достављање ради доношења руководиоцу субјекта годишњег плана континуираног професионалног усавршавања унутрашњих ревизора, до краја текуће, за наредну годину;
5) координацију и распоређивање послова унутрашњим ревизорима у складу са њиховим знањима и вјештинама;
6) утврђивање плана и програма рада појединачне ревизије;
7) праћење спровођења годишњег плана унутрашње ревизије и примјену методологије за рад унутрашњих ревизора;
8) праћење спровођења препорука из коначних ревизорских извјештаја;
9) професионално и стручно обављање унутрашње ревизије; и
10) припрему и утврђивање програма обезбјеђења и унапријеђења квалитета унутрашње ревизије.

Одговорност руководиоца јединице за унутрашњу ревизију за извјештавање

Члан 35

(1) Руководилац јединице за унутрашњу ревизију дужан је да руководиоцу субјекта достави:

1) ревизорски извјештај о обављеној појединачној ревизији;
2) извјештај о значајним слабостима унутрашњих контрола и процеса управљања, које су проузроковале или могу проузроковати финансијску или другу штету већег обима односно негативно утицати на остваривање пословних циљева субјекта ако су утврђене током обављања ревизије;

3) периодични извјештај о спровођењу прихваћених препорука датих у ревизорском извјештају; и
4) годишњи извјештај о раду унутрашње ревизије и извршењу годишњег плана ревизије, који садржи податке о ограничењима у погледу обухвата ревизије, средстава и запослених и потврду организационе независности.

(2) Динамику извјештавања из става 1 тач. 2 и 3 овог члана заједнички утврђују руководилац субјекта и руководилац јединице за унутрашњу ревизију.

(3) Руководилац јединице за унутрашњу ревизију дужан је да извјештаје из става 1 тач. 1, 2 и 3 овог члана достави на захтјев Министарства, поштом у папирном облику и електронским путем.

Зарада руководиоца јединице за унутрашњу ревизију и унутрашњих ревизора и распоређивање у групе послова

Члан 43

(1) Звања унутрашњих ревизора из члана 36 овог закона, распоређују се у складу са законом у одговарајуће групе послова:

Подгрупа	Звања
Група послова D	
1	Руководилац јединице за унутрашњу ревизију
9	Виши унутрашњи ревизор
12	Старији унутрашњи ревизор
15	Млађи унутрашњи ревизор

(2) Распоређивање звања унутрашњих ревизора, утврђивање коефицијената сложености и усклађивање са законом којим се уређују зараде запослених у јавном сектору, за запослене у јединицама локалне самоуправе, утврђује се прописом јединице локалне самоуправе.

Успостављање унутрашње ревизије

Члан 49

(1) Унутрашња ревизија у субјекту успоставља се:
1) организовањем организационе јединице за унутрашњу ревизију у оквиру субјекта, која је непосредно одговорна руководиоцу субјекта, или
2) обављањем унутрашње ревизије од стране јединице за унутрашњу ревизију другог субјекта, на основу споразума, уз претходну сагласност Министарства.

(2) Јединица за унутрашњу ревизију субјекта који у складу са законом врши надзор над другим субјектом врши унутрашњу ревизију и код тог субјекта, ако нема успостављену унутрашњу ревизију.

(3) Јединица за унутрашњу ревизију субјекта врши ревизију код правних лица чији је оснивач држава или јединица локалне самоуправе, односно у којима држава или јединица локалне самоуправе има већински власнички удио, ако немају образовану своју јединицу за унутрашњу ревизију.

(4) Јединица за унутрашњу ревизију субјекта координира рад јединица за унутрашњу ревизију у субјектима из ст. 2 и 3 овог члана, који имају образовану јединицу за унутрашњу ревизију.

(5) Јединице за унутрашњу ревизију могу да образују заједнички ревизорски тим и обављају заједничке ревизије на основу споразума потписаног између руководилаца субјеката.

(6) Јединица за унутрашњу ревизију не може имати мање од три унутрашња ревизора са руководиоцем јединице за унутрашњу ревизију.

(7) Начин и критеријуми за успостављање унутрашње ревизије из става 1 овог члана утврђују се прописом Владе.

V. ХАРМОНИЗАЦИЈА И КООРДИНАЦИЈА СИСТЕМА УПРАВЉАЊА И УНУТРАШЊИХ КОНТРОЛА У ЈАВНОМ СЕКТОРУ

Послови хармонизације и координације

Члан 50 ст. 1, 5 и 6

(1) Хармонизацију и координацију развоја система управљања и унутрашњих контрола у јавном сектору врши Министарство.

(5) Руководилац субјекта доставља Министарству податке са потребном документацијом о лицу задуженом за координацију управљања и контрола, о начину вршења унутрашње ревизије, унутрашњим ревизорима, обавјештење о регистру ризика, књизи процедура и повељи унутрашње ревизије.

(6) Начин вођења и садржај регистара из става 2 тачка 8 овог члана, као и потребну документацију из става 5 овог члана прописује Министарство.

VI. СПРЈЕЧАВАЊЕ И ОТКЛАЊАЊЕ РИЗИКА ОД НЕПРАВИЛНОСТИ И ПРЕВАРА

Поступање по обавјештењима о сумњама на неправилности и превару

Члан 52

(1) Руководилац субјекта дужан је да успостави систем за откривање и поступање по обавјештењима о сумњама на преваре у субјекту.

(2) Руководилац субјекта дужан је да предузима мјере за спрјечавање и отклањање ризика од неправилности и превара.

(3) Руководилац субјекта дужан је да одреди лице за пријем и поступање по обавјештењима о сумњама на неправилности и преваре у субјекту.

(4) Сви запослени у субјекту дужни су да одмах без одлагања обавјештавају о сумњама на неправилност.

(5) Начин успостављања система из става 1 овог члана прописује Министарство.

Извјештај о обавјештењима о сумњама на неправилности и преваре

Члан 53

(1) Руководилац субјекта дужан је да Министарству достави годишњи извјештај о обавјештењима о сумњама на неправилности и преваре и предузетим мјерама до 15. фебруара текуће за претходну годину.

(2) Одредба става 1 овог члана не односи се на Скупштину, Уставни суд, судове, Судски савјет, Државно тужилаштво, Тужилачки савјет, Централну банку, Државну ревизорску институцију, Заштитника људских права и слобода, Агенцију за националну безбједност, независна регулатома тијела, акционарска друштва и друга правна лица у којима држава или јединице локалне самоуправе имају већински власнички удио.

VII. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Доношење подзаконских аката

Члан 54

(1) Подзаконски акти за спровођење овог закона донијеће се у року од годину дана од дана ступања на снагу овог закона.

(2) До доношења подзаконских аката из става 1 овог члана примјењиваће се подзаконски акти донијети на основу Закона о систему унутрашњих финансијских контрола у јавном сектору ("Службени лист ЦГ", бр. 73/08, 20/11, 30/12 и 34/14).

Важење сертификата унутрашњег ревизора

Члан 55

Сертификати унутрашњег ревизора издати унутрашњим ревизорима у складу са Законом о систему унутрашњих финансијских контрола у јавном сектору ("Службени лист ЦГ", бр. 73/08, 20/11, 30/12 и 34/14) остају на снази и након ступања на снагу овог закона.

Усклађивање пословања

Члан 56

(1) Субјекти су дужни да ускладе своје пословање са овим законом у року од 18 мјесеци од дана ступања на снагу овог закона.

(2) Стратешки планови унутрашње ревизије донијети до дана ступања на снагу овог закона ускладиће се са овим законом у року од 30 дана од дана доношења подзаконског акта из члана 24 овог закона.

(3) Годишњи планови унутрашње ревизије на основу стратешких планова из става 2 овог члана доносиће се до истека периода на који су ти стратешки планови донијети.

Достављање података и документације

Члан 57

Руководилац субјекта дужан је да податке из члана 50 став 2 тачка 8 овог закона достави Министарству ради успостављања регистара у року од 60 дана од дана ступања на снагу подзаконског акта из члана 50 став 6 овог закона.

Престанак важења

Члан 58

Даном ступања на снагу овог закона престаје да важи Закон о систему унутрашњих финансијских контрола у јавном сектору ("Службени лист ЦГ", бр. 73/08, 20/11, 30/12 и 34/14).

*****

17.4. Закон о пореској администрацији

(„Сл.лист РЦГ“, бр. 65/01 и 80/04 и „Сл.лист ЦГ“, бр. 20/11, 28/12, 47/17 и 52/19 од 10.09.2019.; Види члан 18 Закона 29/05-12)

I ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Опште одредбе

Члан 1 *(„Сл.лист РЦГ“ број 80/04)*

Овим законом уређују се права и обавезе пореског органа и пореских обвезника у поступку утврђивања, наплате и контроле пореза и других дажбина (у даљем тексту: порез).

Члан 2 ст. 1 и 2

(1) По овом закону дужни су да поступају државни и органи јединица локалне самоуправе када одлучују о правима и обавезама пореског обвезника.

(2) Овај закон односи се и на појединце (грађане), правна лица, организације, предузетнике, пореске посреднике и друга лица, државне и органе јединица локалне самоуправе, када су порески обвезници или када за пореског обвезника обрачунавају и плаћају порезе или имају друге обавезе везане за утврђивање и наплату обавеза пореског обвезника.

II НАДЛЕЖНОСТ ПОРЕСКОГ ОРГАНА

Члан 5 став 2 *(„Сл.лист РЦГ“ број 80/04)*

(2) Послове утврђивања, наплате и контроле пореза који уводи јединица локалне самоуправе врши надлежни орган локалне управе.

Члан 6 *(„Сл.лист РЦГ“ број 80/04 и „Сл.лист ЦГ“, број 20/11)*

Порески орган, у остваривању надлежности утврђених законом има овлашћење да:

1) обавља инспекцијски надзор, предузима мјере наплате, друге радње и активности за које је надлежан по овом или другим законима;
2) рјешава о правима пореских обвезника;
3) врши регистрацију привредних друштава и пореских обвезника и води регистар привредних друштава и порески регистар;
4) врши утврђивање пореза, на начин и по поступку утврђеном законом;
5) захтјева од пореских обвезника и других правних лица да поднесу документацију и пруже друге информације неопходне за утврђивање пореске обавезе;
6) позива лица да учествују у пореском поступку;
7) уђе и прегледа пословне просторије у којима се налазе или би се могле налазити пословне књиге и евиденције или други предмети потребни за примјену пореских прописа;
8) изузме пословне књиге и евиденције или друге предмете потребне за примјену пореских прописа у складу са овим законом;
9) изриче казне за пореске прекршаје прописане овим или другим пореским прописима;
10) користи услуге стручњака и вјештака, физичких и правних лица у поступку утврђивања пореских обавеза, када је стручно знање потебно;
11) покреће и води првостепени управни и прекршајни поступак;
12) планира и спроводи обуку запослених;
13) води пореско књиговодство;
14) обавјештава пореске обвезнике о току инспекцијског надзора и о њиховим правима и обавезама у том поступку;
15) пружа стручну помоћ пореским обвезницима у примјени пореских прописа;
16) пореским обвезнцима да бесплатно примјерак пореске пријаве;
17) чува пореску тајну;
18) се односи према пореским обвезницима и другим лицима са поштовањем и уважавањем;
19) поднесе кривичну пријаву, пријаву за привредни преступ, односно захтјев за покретање прекршајног поступка;
20) прослиједи информације, укључујући и пореске тајне, које су откривене током кривичне истраге или се за њих сазнало при прикупљању других информација, органима надлежним за спровођење закона, када постоји основана сумња да постоји прекршај или кривично дјело;
21) примјењује међународне уговоре и споразуме о избјегавању двоструког опорезивања и другим погодностима које се односе на плаћање пореза;
22) припрема извјештаје о стању у области пореза;
23) даје иницијативе за доношење прописа и других аката за уређивање пореског система и пореске политике Министарству финансија;
24) сарађује са другим органима и организацијама у земљи и иностранству о питањима кривичних пореских дјела, а у складу са међународним уговорима или споразумима;
25) предузме мјере неопходне за безбједност пореских службеника;
26) предузме мјере за спречавање корупције службеника у вршењу службених послова;
27) организује функционисање јединственог информационог система у области пореза;
28) обезбјеђује извршавање ставова и закључака Владе из области пореза;
29) врши и друге послове утврђене законом и другим прописом.

III ОПШТЕ ОДРЕДБЕ ПОРЕСКОГ ПОСТУПКА

Позивање

Члан 7 ст. 1 и 2 *(„Сл.лист РЦГ“, бр. 80/04 и 47/17)*

(1) Порески орган има право да позове свако лице, када оцијени да је његово присуство у поступку провођења пореских прописа потребно.

(2) Позивање лица порески орган може вршити ради саслушања, свједочења, вјештачења, предавачања докумената, књига и евиденција и предмета потребних за провођење пореских прописа, достављања рјешења или ради саопштења која се лицу не могу извршити поштом или на други погодан начин.

Пореска тајна

Члан 16 *("Сл.лист ЦГ", број 28/12)*

(1) Пореска тајна је свака информација или податак о пореском обвезнику којим располаже порески орган, осим информација и података:

1) за које порески обвезник писмено изјави да се не сматрају пореском тајном;
2) који се не могу повезати са конкретним пореским обвезником нити се на други начин могу идентификовати;
3) везаних за постојање пореског дуга, уколико је хипотека, односно фидуција као начин обезбјеђења уписана у јавне књиге;
4) о регистрацији пореског обвезника, ПИБ, називу (име) и главном мјесту пословања;
5) о вриједности непокретне имовине;
6) које Пореска управа објављује квартално о листи пореских дужника.

(2) Подаци који представљају пореску тајну могу се на захтјев надлежног државног органа, учинити доступним том органу, у складу са законом.

Сарадња са локалном самоуправом

Члан 16а (*„Сл.лист ЦГ“, број 20/11)*

Порески орган и јединица локалне самоуправе дужни су да размјењују службене податке потребне за остваривање њихових функција у складу са законом.

Члан 22а *(„Сл.лист ЦГ“, број 52/19)*

(1) Порески акт доставља се пореском обвазнику слањем препоручене пошиљке или преко службеног лица пореског органа.

(2) Порески акт сматра се достављеним пореском обвезнику када се уручи пореском обвезнику, његовом законском заступнику, пуномоћнику или пореском пуномоћнику или његовом заступнику по службеној дужности.

(3) Ако се достављање пореског акта врши слањем препоручене пошиљке порески акт сматра се достављеним даном уручења, а ако уручење није било могуће, порески акт сматра се достављеним по истеку рока од 15 дана од дана предаје пореског акта поштом.

(4) Достављање пореског акта пореском обвезнику, правном лицу и предузетнику, врши се на адресу његовог главног мјеста пословања која је забиљежена у пореском регистру на основу пријаве за регистрацију или ако је акт послат препорученом поштом на посљедњу познату адресу правног лица.

(5) Достављање пореског акта физичком лицу, врши се на адресу његовог пребивалишта, односно боравишта, уписане код органа државне управе надлежног за вођење регистра пребивалишта или боравишта или на адресу која је забиљежена на пријави за регистрацију или на последњој пореској пријави.

(6) Ако је порески обвезник правно лице порески акт се сматра достављеним и када се уручи запосленом лицу код правног лица.

(7) Ако је порески обвезник физичко лице, укључујући и предузетника, порески акт се сматра достављеним и када се уручи пунољетном члану његовог домаћинства.

(8) Достављање, у смислу овог закона, сматра се уредним и када лица из овог члана одбију да приме порески акт или одбију да потпишу пријем пореског акта, ако лице које врши достављање о томе сачину службену забиљешку.

Члан 22б

Уколико није могуће доставити порески акт на начин утврђен у члану 22а овог закона, достављање ће се извршити јавним обавјештавањем у складу са законом којим се уређује управни поступак.

V ИДЕНТИФИКАЦИЈА И ОПШТА РЕГИСТРАЦИЈА ПОРЕСКОГ ОБВЕЗНИКА

Члан 27 *(„Сл.лист РЦГ" број 80/04)*

(1) Општа регистрација пореског обвезника код надлежног пореског органа врши се на основу пријаве за регистрацију уписом у порески регистар, у року и на начин прописан овим законом.

(2) Пријаву за регистрацију дужни су поднијети:

1) правно лице или организација која остварује приходе у Републици или изван Републике;
2) физичко лице које остварује приходе или посједује имовину у Републици или изван Републике;
3) страно правно лице или организација која остварује приходе у Републици;
4) страно физичко лице које остварује приходе или посједује имовину у Републици.

(3) Порески орган, у циљу идентификације пореских обвезника, доноси рјешење о регистрацији којим се правним и физичким лицима додјељује ПИБ.

(4) ПИБ је јединствени и једини број правног, односно физичког лица за све врсте пореза и задржава се приликом промјене сједишта, пребивалишта, односно боравишта пореског обвезника.

(5) ПИБ се уноси у:

1) акт који порески обвезник подноси пореском органу, државним органима и органима локалне управе;
2) акт који порески орган доставља пореском обвезнику;
3) налог којим порески обвезник плаћа пореску обавезу.

(6) Облик и садржину пријаве за регистрацију прописује министарство надлежно за послове финансија.

Члан 28 ст. 1 и 2

(1) Порески орган води регистар пореских обвезника.

(2) Порески регистар је скуп података о пореском обвезнику који се састоји од регистарских уложака и збирке исправа. Регистарски уложак се састоји из регистарских листова у које се уписују сви подаци који се региструју. Збирка исправа је хронолошко вођење исправа и аката на основу којих је извршен упис у регистарски уложак.

Члан 33

Лица из члана 27 овог закона дужна су да о свим промјенама које настану у току пословања, а односе се на уписане податке у регистар, обавијесте порески орган, у року од 15 дана од дана настанка промјене.

Обавезе управних и судских органа задужених за регистрацију

Члан 34 *(„Сл.лист РЦГ" број 80/04)*

(1) Суд који води регистар правних лица, организација и предузетника дужан је обавјестити надлежни порески орган о регистрацији, статусној промјени или стечају правног лица, организације и предузетника, у року од пет радних дана од дана предузимања тих радњи.

(2) Органи локалне управе који воде матичне књиге и државни органи који воде евиденцију о пребивалишту и боравишту дужни су обавјештавати порески орган о рођењу, смрти, пријави или промјени пребивалишта, односно боравишта грађана, у року од пет радних дана од дана рођења, смрти, пријаве или промјене мјеста пребивалишта, односно боравишта.

(3) Адвокатска комора, професионална удружења, као и други органи и организације надлежни за упис у одговарајући регистар лица која обављају одређену дјелатност дужни су да, у року од пет радних дана од дана извршеног уписа, пореском органу доставе обавјештење о упису, поништавању уписа и брисању из регистра, као и о другим промјенама од значаја за утврђивање пореза.

Престанак регистрације

Члан 35 *(„Сл.лист РЦГ“ број 80/04)*

Порески орган дужан је да, у року од пет радних дана од дана пријема обавјештења из члана 34 овог закона, изврши промјене у пореском регистру, односно да, у року од 30 дана, донесе рјешење о престанку регистрације.

VI ПОРЕСКА ПРИЈАВА

Подношење пореске пријаве од стране пореског органа

Члан 37 *(„Сл.лист РЦГ“ број 80/04)*

(1) Порески орган има овлашћење да за пореског обвезника поднесе пореску пријаву, у року од три дана од дана сазнања да пријава није поднијета у прописаном року.

(2) Порески орган има овлашћење да за пореског обвезника допуни непотпуну и исправи погрешно попуњену пореску пријаву, одмах по сазнању о пропустима и грешкама у поднијетој пријави.

(3) Порески орган копију пријаве из ст. 1 и 2 овог члана доставља пореском обвезнику.

Овлашћење пореског органа за продужење рока за подношење пореске пријаве

Члан 41 *(„Сл.лист РЦГ“ број 80/04)*

(1) На захтјев пореског обвезника, старјешина пореског органа може да одобри продужење рока за подношење пореске пријаве прописаног законом, најдуже 90 дана од дана истека тог рока.

(2) Продужење рока из става 1 овог члана може се одобрити у случају: болести, одсуства из земље и других околности на које порески обвезник није могао утицати.

(3) Захтјев из става 1 овог члана подноси се у писаном облику у року прописаном за подношење пореске пријаве, с тим што се разлог за пропуштање рока мора доказати.

(4) О захтјеву из става 3 овог члана одлучује се рјешењем, у року од седам дана од дана пријема захтјева.

(5) Продужење рока у складу са овим чланом не утиче на вријеме доспјећа плаћања пореза и обрачун камате за тај период.

(6) Ако је рок за подношење пореске пријаве истекао, а захтјев из става 1 овог члана одбијен, пореска пријава се мора поднијети наредног дана од дана достављања рјешења о одбијању захтјева.

IX УТВРЂИВАЊЕ ПОРЕСКЕ ОБАВЕЗЕ

Члан 52 *(„Сл.лист РЦГ“ број 80/04)*

(1) Порески обвезник сам врши утврђивање пореза када је пореским законом прописано самоопорезивање.

(2) Утврђивање пореске обавезе врши порески орган када порески обвезник не обрачуна или нетачно обрачуна порез и када је то прописано пореским законом.

(3) Утврђивање пореске обавезе из става 2 овог члана врши се рјешењем.

Евидентирање пореске обавезе

Члан 55а *(„Сл.лист РЦГ“ број 80/04)*

(1) Порески орган врши евидентирање пореске обавезе, утврђене на начин из члана 52 овог закона, за сваког пореског обвезника.

(2) Евидентирање пореске обавезе врши се по пријему пореске пријаве и по достави пореског рјешења.

X ПРИНУДНА НАПЛАТА ПОРЕЗА

Члан 56 *(„Сл.лист РЦГ“ број 80/04)*

(1) Поступак принудне наплате предузима се када порески обвезник пореску обавезу није платио приликом подношења пореске пријаве, односно када је пореско рјешење постало извршно.

(2) Порески орган покреће поступак принудне наплате доношењем закључка о принудној наплати пореске обавезе.

(3) Трошкове принудне наплате сноси порески обвезник.

(4) Висину трошкова принудне наплате прописује Влада.

Члан 59 *(„Сл.лист РЦГ“ број 80/04)*

(1) Предмети принудне наплате могу бити:

1) новчана средства пореског обвезника,
2) новчана потраживања пореског обвезника;
3) имовина (покретна и непокретна) пореског обвезника.

(2) Принудна наплата се може спровести на једном или више предмета из става 1 овог члана.

Принудна наплата из новчаних средстава и потраживања пореског обвезника

Члан 61 став 3 *(„Сл.лист РЦГ“ број 80/04)*

(3) Закључак о принудној наплати доставља се Централној банци Црне Горе, на извршење.

Наплата пореске обавезе из имовине

Члан 63 став 3 *(„Сл.лист РЦГ“ број 80/04)*

(3) Закључак о принудној наплати се доставља пореском обвезнику чија се имовина плијени, односно другом лицу ако то лице посједује имовину пореског обвезника или му је дужно по неком другом основу.

Члан 64 *(„Сл.лист РЦГ“ број 80/04)*

(1) Пленидбу врши порески инспектор у присуству два свиједока. Порески обвезник има право да присуствује поступку пленидбе.

(2) Пленидба се састоји од пописа и процјене имовине.

(3) Свако лице које посједује имовину која се плијени дужно је предати или платити износ те имовине пореском инспектору на његов захтјев.

(4) У случају када се код неког лица налази имовина пореског обвезника која је предмет пленидбе, имовина се може заплијенити само на основу судског рјешења које се доноси у извршном поступку.

(5) За доношење рјешења из става 4 овог члана порески орган ће, уз захтјев суду, доставити и доказе о постојању пореског дуга, да лице посједује готовину или друга средства из којих би се могао наплатити порез, те да је покушај наплате био неуспјешан.

(6) Поступак пленидбе траје док се не измири пореска обавеза, односно обустави поступак принудне наплате.

Члан 66 ст. 1 и 5 *(„Сл.лист РЦГ“ број 80/04)*

(1) О проведеном поступку пленидбе порески инспектор саставља записник...

(5) По један примјерак записника се доставља пореском обвезнику и другим лицима од којих је заплијењена имовина.

Члан 67 *(„Сл.лист РЦГ“ број 80/04)*

(1) Порески инспектор је дужан да о извршеном попису имовине обавијести сва лица на која је указано да им припада пописана имовина, односно дио имовине и да их упути да, у року од осам дана од дана пријема обавјештења, могу поднијети надлежном суду излучну тужбу, ради доказивања права својине на тој имовини.

(2) Обавјештење из става 1 овог члана порески инспектор врши усмено, ако су та лица присутна попису и то уноси у записник о попису и процјени покретних ствари, а одсутна лица обавјештава писмено.

(3) Ако обавијештена лица из става 2 овог члана пруже доказ да су у року од осам дана поднијела излучну тужбу у суду, поступак наплате се прекида у односу на ствари које су обухваћене излучном тужбом.

Члан 70 *(„Сл.лист РЦГ“ број 80/04)*

(1) Порески орган сноси одговорност за имовину која је заплијењена. Уколико се заплијене новчана средства, порески орган ће их депоновати на одговарајући рачун буџета, у року од једног радног дана од дана пленидбе.

(2) Порески орган који је спровео пленидбу имовине, у року од пет дана од дана пленидбе, објављује оглас о продаји имовине у средствима јавног информисања и на огласној табли пореског органа.

(3) На јавном надметању не могу учествовати, директно или индиректно службеници пореског органа, брачни друг, преци и потомци службеника, те преци и потомци његовог брачног друга.

(4) Порески обвезник чија је имовина, заплијењена у складу са овим законом може, прије продаје имовине, измирити пореску обавезу и трошкове пленидбе. Порески орган ће заплијењену имовину вратити пореском обвезнику наредног дана од дана измирења обавезе.

(5) У случају када је заплијењена роба кварљива или кад порески орган оцијени да постоје изузетно важне околности које оправдавају неодложну продају, продаја се може извршити непосредном погодбом.

(6) Средства остварена од продаје заплијењене имовине користе се за измирење пореске обавезе према редосљеду из члана 51 овог закона.

(7) Ближи начин продаје имовине, на предлог пореског органа, прописује министарство надлежно за послове финансија.

XI ИНСПЕКЦИЈСКИ НАЗДОР

Опште одредбе

Члан 73 *(„Сл.лист РЦГ“ број 80/04)*

Инспекцијски надзор је поступак провјере и утврђивања чињеница битних за опорезивање пореског обвезника и других лица, који проводи порески орган у складу са овлашћењима из закона којим се уређују поједине врсте пореза.

XIV ПОРЕСКИ ОДБИЦИ И ПОВРАЋАЈ

Члан 97 *(„Сл.лист РЦГ“ број 80/04)*

(1) Уколико порески обвезник изврши уплату већу од износа пореске обавезе, порески орган је дужан износ преплате са припадајућом каматом вратити пореском обвезнику или, уз његову сагласност, усмјерити за измирење пореза за наредни порески период, у складу са овим законом.

(2) Порески орган је дужан обавијестити пореског обвезника о извршеној преплати, у року од осам дана од дана преплате.

(3) Порески орган је дужан извршити повраћај више плаћене пореске обавезе у року од пет радних дана од дана пријема захтјева за повраћај.

XVIII ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 114

Ступањем на снагу овог закона, престаје да важи Закон о пословима јавних прихода ("Службени лист РЦГ", бр. 3/92, 3/94, 42/94, 13/96 и 45/98).

Члан 115

Даном примјене овог закона престају да важе одредбе закона у дијелу који се односи на порески поступак, и то:

1) Закона о порезу на доходак грађана ("Службени лист РЦГ", бр. 30/93, 3/94, 13/94, 42/94, 1/95, 13/96 и 45/98);
2) Закона о порезу на добит предузећа ("Службени лист РЦГ", бр. 3/92, 30/93, 3/94, 42/94 и 45/98);
3) Закона о порезима на имовину ("Службени лист РЦГ", бр. 3/92, 30/93, 3/94, 42/94, 20/95 и 22/95);
4) Закона о порезу на промет ("Службени лист РЦГ", бр. 4/94, 13/94, 42/94, 13/96 и 45/98);
5) Закона о доприносима за социјално осигурање ("Службени лист РЦГ", бр. 23/93, 3/94, 42/94, 13/96 и 45/98);
6) Закона о систему јавних прихода ("Службени лист РЦГ", бр. 31/93, 3/94, 42/94, 13/96 и 45/98).

Члан 116

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном листу Републике Црне Горе", а примјењиваће се од 1. јануара 2002. године.

*

17.5. Закон о финансирању локалне самоуправе

(„Сл.лист ЦГ“, број 3/19 од 15.01.2019.)

I. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1

Овим законом уређују се извори средстава, начин финансијског уједначавања и финансирања послова локалне самоуправе и то: општине, општине у оквиру Главног града, Главног града и Пријестонице (у даљем тексту: општина).

Члан 2

(1) Средства за финансирање сопствених послова општине обезбјеђују се у буџету општине.

(2) Општина самостално располаже средствима из става 1 овог члана.

(3) Средства из става 1 овог члана морају да буду примјерена издацима потребним за финансирање надлежности општине утврђених законом.

Члан 3

За обављање пренесених и повјерених послова општини се средства обезбјеђују из буџета Црне Горе (у даљем тексту: буџет државе) у складу са прописом о преношењу, односно повјеравању тих послова.

II. ИЗВОРИ СРЕДСТАВА

Члан 6

Општина се финансира из:

1) сопствених прихода;
2) законом уступљених прихода;
3) Егализационог фонда; и
4) буџета државе.

1. Сопствени приходи

Члан 7

Сопствени приходи општине су:

1) порез на непокретности, у складу са законом;
2) прирез порезу на доходак физичких лица, у складу са овим законом;
3) локалне административне таксе, у складу са законом;
4) локалне комуналне таксе, у складу са законом;
5) накнада за комунално опремање грађевинског земљишта, у складу са законом;
6) накнада за уређење, у складу са законом;
7) градска рента, у складу са законом;
8) накнаде за коришћење општинских путева, у складу са законом;
9) накнада за заштиту и унапрјеђење животне средине, у складу са законом;
10) приходи од продаје и давања у закуп имовине општине;
11) приходи од капитала (од камата, акција и удјела);
12) новчане казне изречене у прекршајном поступку, као и одузета имовинска корист у том поступку;
13) приходи од концесионе накнаде за обављање комуналне дјелатности и приходи од других концесионих послова које општина закључи у складу са законом;
14) приходи које својом дјелатношћу остваре општински органи, службе и организације;

15) приходи по основу донација и субвенција; и
16) други приходи утврђени законом.

2. Законом уступљени приходи

Члан 10

Законом уступљени приходи општине су приходи од:

1) пореза на доходак физичких лица;
2) пореза на промет непокретности;
3) концесионих и других накнада за коришћење добара од општег интереса које додјељује држава, у складу са овим законом;
4) годишње накнаде при регистрацији моторних возила, трактора и прикључних возила.

Приходи од пореза на доходак физичких лица

Члан 11

Општини се уступа дио прихода од пореза на доходак физичких лица према мјесту пребивалишта лица које остварује доходак и то:

1) 12% општини која припада Приморском региону, осим за општину чији је степен развијености испод 100% просјечне вриједности индекса развијености утврђеног у складу са законом којим се уређује регионални развој којој се уступа 20%,
2) 14% општини која припада Средишњем региону осим Главног града којем се уступа 15% и Пријестонице којој се уступа 18%,
3) 50% општини која припада Сјеверном региону осим општини која има до 3.000 становника којој се уступа 70%.

Приходи од пореза на промет непокретности

Члан 12

Општини се уступа 80% прихода од пореза на промет непокретности остварених на њеној територији.

Приходи од концесионих и других накнада за коришћење добара од општег интереса

Члан 13

(1) Општини се уступа 70% прихода од концесионих и других накнада (у даљем тексту: накнада) за коришћење добара од општег интереса која се налазе на њеној територији, осим прихода од концесионе накнаде за коришћење луке, од којих се 50% уступа општини у којој се налази лука која је предмет концесије.

(2) Добра од општег интереса, у смислу овог закона, су:

- природна богатства (руде, воде, пијесак, шљунак, камен и друга добра настала природним путем);
- добра у општој употреби (путеви, тргови, водотоци, луке, аеродроми, градски паркови и друго); и
- друга добра од општег интереса (културна добра, грађевинско земљиште, пољопривредно земљиште, шуме и шумска земљишта, посебно заштићени резервати и станишта угрожених или заштићених врста животиња, биљака и друга добра у складу са законом осим морског добра).

(3) Ако се добро од општег интереса налази на територији двије или више општина, приходи од ове накнаде дијеле се сразмјерно учешћу површине општине у подручју, односно вриједности добра које је предмет концесије.

(4) Приход од годишње накнаде при регистрацији друмских моторних возила, трактора, прикључних возила и других друмских возила на моторни погон.

Члан 14

Општини се уступа 100% прихода од годишње накнаде при регистрацији друмских моторних возила, трактора, прикључних возила и других друмских возила на моторни погон остварених на њеној територији.

3. Финансијско уједначавање општина

Егализациони фонд

Члан 15

(1) Финансијско уједначавање финансирања општина врши се преко Егализационог фонда (у даљем тексту: Фонд).

(2) Средства Фонда издвајају се на посебан рачун органа државне управе надлежног за послове финансија (у даљем тексту: Министарство) и обезбјеђују се из прихода од:

- пореза на доходак физичких лица у висини од 11% укупно остварених прихода по том основу;
- пореза на промет непокретности у висини од 10% укупно остварених прихода по том основу;
- пореза на употребу моторних возила, пловних објеката, ваздухоплова и летилица у висини од 100% укупно остварених прихода по том основу;
- концесионих накнада од игара на срећу у висини од 40% укупно остварених прихода по том основу.

(3) Изузетно од става 2 овог члана, средства Фонда могу се обезбјеђивати и узимањем краткорочних позајмица из буџета државе.

III. ФОНД ЗА ПОДРШКУ ОПШТИНАМА ЗА ПРЕДФИНАНСИРАЊЕ ДОНАТОРСКИХ ПРОЈЕКАТА

Члан 20

(1) Ради предфинансирања пројеката који се финансирају из донаторских средстава, оснива се Фонд за подршку општинама за предфинансирање донаторских пројеката (у даљем тексту: Фонд за подршку).

(2) Средства Фонда за подршку обезбјеђују се у буџету државе и издвајају се на посебан рачун Министарства.

(3) Годишњим законом о буџету државе се планирају средства за Фонд за подршку у складу са висином процијењене вриједности потребних средстава за предфинансирање донаторских пројеката у години за коју се планира буџет.

(4) Изузетно од става 3 овог члана, средства Фонда за подршку могу се обезбјеђивати и узимањем краткорочних позајмица из буџета државе.

V. ЗАДУЖИВАЊЕ И ГАРАНЦИЈЕ

Члан 49

(1) Општина се може задуживати тако да укупна отплата главнице и камате на годишњем нивоу, плаћања по основу уговора о лизингу и других обавеза које имају карактер дуга, не смије прећи 10% остварених текућих прихода у години која претходи години задуживања, уз претходну сагласност Владе.

(2) Општина може да се задужи изнад нивоа из става 1 овог члана само за финансирање капиталних издатака од стратешког значаја за општину, односно државу, уз претходну сагласност Владе.

Члан 50

(1) Привредно друштво, установа и друго правно лице чији је оснивач општина, може се дугорочно задужити уз сагласност Владе, уз претходну сагласност оснивача.

(2) Сагласност оснивача из става 1 овог члана даје скупштина општине.

(3) Општина доставља Влади одлуку из става 2 овог члана и захтјев за дугорочно задуживање привредног друштва, установе и другог правног лица чији је оснивач општина.

(4) Ограничење из члана 49 овог закона укључује и могуће задужење привредног друштва, установе и другог правног лица чији је оснивач општина.

VII. НАДЗОР

Члан 56

Скупштина општине, на начин утврђен статутом, обавља надзор над извршењем буџета и намјенским коришћењем средстава која се буџетом распоређују за поједине намјене.

Члан 57

Предсједник општине, на начин утврђен статутом, надзире финансијско, материјално и рачуноводствено пословање корисника буџета у погледу намјене, обима и динамике коришћења средстава.

Члан 58

Надзор над спровођењем овог закона и прописа донијетих на основу овог закона врши Министарство.

Члан 59

Инспекцијски надзор над спровођењем овог закона и прописа донијетих на основу овог закона врши буџетски инспектор (у даљем тексту: инспектор) у складу са овим законом и законима којима се уређује инспекцијски надзор, буџет и фискална одговорност.

Члан 60

(1) Инспектор сачињава извјештај о инспекцијском надзору и доставља га предсједнику општине и министру финансија најкасније у року од 15 дана од дана извршења контроле.

(2) Инспектор обавјештава подносиоца захтјева за вршењем контроле о налазима инспекцијског надзора, ако подносилац то захтијева.

Члан 61

Управни надзор над извршењем овог закона врши надлежни орган локалне управе.

IX. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 64

Подзаконски акти на основу овлашћења утврђених овим законом донијеће се најкасније у року од 60 дана од дана ступања на снагу овог закона.

Члан 65

(1) План привремене аконтативне расподјеле средстава Егализационог фонда за 2018. годину општинама које су биле кориснице ових средстава у 2017. години, искључујући Пријестоницу представља План аконтативне расподјеле средстава Егализационог фонда за 2018. годину.

(2) Коначна расподјела средстава Егализационог фонда за 2018. годину ће се извршити у складу са процентима учешћа појединих општина утврђеним Планом аконтативне расподјеле средстава Егализационог фонда за 2018. годину из става 1 овог члана.

Члан 66

Изузетно од члана 19 став 3 овог закона План аконтативне расподјеле средстава Егализационог фонда за 2019. годину донијеће се до 31. јануара 2019. године у складу са овим законом.

Члан 67

(1) Средства за почетно финансирање новоосноване општине, у првој фискалној години од оснивања, обезбјеђују се у буџету државе из средстава текуће буџетске резерве у износу до 3% средстава текуће буџетске резерве.

(2) Новооснована општина је дужна да у року од шест мјесеци од дана конституисања органа локалне самоуправе донесе одлуку о буџету и друге општинске прописе којима ће се утврдити поступак увођења, наплате и контроле локалних јавних прихода.

Члан 68

Даном ступања на снагу овог закона престаје да важи Закон о финансирању локалне самоуправе ("Службени лист РЦГ", бр. 42/03 и 44/03, "Службени лист ЦГ", бр. 5/08, 74/10, 1/15, 78/15, 3/16,

30/17 и 92/17), Правилник о расподјели и коришћењу средстава Егализационог фонда ("Службени лист ЦГ", бр. 50/11 и 50/12), Правилник о начину достављања и садржају података о приходима, расходима и буџетском задужењу јединица локалне самоуправе ("Службени лист ЦГ", бр. 26/11 и 15/13) и Упутство о садржају захтјева за дугорочно задуживање јединица локалне самоуправе и подацима о испуњености финансијских услова за њихово задуживање ("Службени лист ЦГ", број 36/17).

Члан 69

Овај закон ступа на снагу даном објављивања у "Службеном листу Црне Горе".

*

17.6. Закон о порезу на непокретност

("Сл. лист ЦГ", број 25/19 од 30.04.2019.)

Опште одредбе

Члан 1

(1) Овим законом уређују се основни елементи пореза на непокретности.

(2) Порез на непокретности уводи јединица локалне самоуправе својим прописом.

Члан 2

Приходи од пореза на непокретности припадају јединици локалне самоуправе на чијој територији се налази непокретност.

Настанак пореске обавезе

Члан 7

(1) Обавеза по основу пореза за непокретности настаје 1. јануара године за коју се порез утврђује.

(2) Тржишну вриједност непокретности из става 1 овог члана одређује орган локалне управе надлежан за послове утврђивања, наплате и контроле локалних јавних прихода (у даљем тексту: надлежни орган локалне управе).

(3) Ради утврђивања настанка пореске обавезе, нотари, судови и други државни органи дужни су да јединици локалне самоуправе, на чијем се подручју налази непокретност, доставе исправе (уговоре, одлуке и др.) на основу којих се стиче, односно мијења својина на непокретности, у року од десет дана, од дана закључења уговора или другог правног посла, односно у року од десет дана, од дана правоснажности одлуке.

Члан 8

У случају настанка штете на непокретностима усљед више силе (суше, поплаве, пожара, земљотреса...), надлежни орган локалне управе може, сам или на захтјев пореског обвезника, извршити поновну процјену тржишне вриједности непокретности из члана 7 овог закона.

Пореске стопе

Члан 9

Стопа пореза на непокретности је пропорционална и износи од 0,25% до 1,00% тржишне вриједности непокретности.

Члан 10

Стопа пореза на непокретности, изузетно од члана 9 овог закона, износи:

1) за секундарни стамбени објекат, односно стан од 0,3% до 1,5%;
2) за бесправни објекат:
   - којим се рјешава стамбено питање од 0,3% до 1,5%;
   - којим се не рјешава стамбено питање од 0,3% до 2%;
3) за неизграђено грађевинско земљиште од 0,3% до 5%.

Пореске олакшице

Члан 12

(1) Порез на непокретности на стамбеном објекту, односно стану који је пребивалиште или мјесто сталног боравка пореског обвезника, умањује се за 20% за пореског обвезника и по 10% за сваког члана његовог домаћинства, а највише до 50% пореске обавезе.

(2) За угоститељски објекат пореска стопа може се умањити у односу на пореску стопу утврђену у складу са чланом 9 овог закона, и то за угоститељски објекат:

- категорије 3**** до 15%;
- категорије 4**** до 30%;
- категорије преко 4**** до 70%.

(3) За непокретности чији је власник или корисник лице уписано у регистар пољопривредних произвођача, правно лице и предузетник који се бави производњом, дорадом, паковањем или прерадом пољопривредних производа произведених у Црној Гори, а које се користе за обављање ове дјелатности, пореска стопа може се умањити у односу на пореску стопу утврђену у складу са чланом 9 овог закона до 90% пореске обавезе.

Пореска ослобођења

Члан 13

(1) Порез на непокретности не плаћа се на:

1) непокретности у државној својини, које користе државни органи, организације и службе, органи јединице локалне самоуправе и организације које обављају јавну службу за функције за које су основане;
2) непокретности у власништву Централне банке Црне Горе;
3) непокретности у власништву или које користе акредитована конзуларна и дипломатска представништва, ако се непокретности користе у те сврхе и под условом реципроцитета;
4) непокретности у власништву међународних организација, ако је тако предвиђено споразумом;
5) непокретности које су у складу са законом проглашене споменицима културе осим ако се користе за становање;
6) непокретности у власништву вјерских организација које се користе за вјерске потребе;
7) непокретности у власништву невладиних организација које се користе за функције за које су основане;
8) јавне путеве, улице, тргове и паркове, луке, жељезничке пруге и аеродроме, заштићене и заштитне шуме и националне паркове.

(2) Ослобођења из става 1 овог члана остварују се под условом да се непокретности не користе за стицање прихода на тржишту.

(3) Порез на непокретности не плаћа се на грађевинске објекте и посебне дјелове стамбене зграде у својини физичког лица као инвеститора, који нијесу намијењени за даљу продају и који се у катастру непокретности воде као "објекти у изградњи" до 31.децембра године у којој истиче рок за завршетак радова уписан у Г листу катастра непокретности, односно до 31. децембра године у којој истиче пет година од поношења пријаве грађења за објекте за које у Г листу катастра непокретности није унијет рок за завршетак радова.

(4) Порез на непокретности не плаћа се на грађевинске објекте и посебне дјелове стамбене зграде у својини инвеститора који се у пословним књигама исказују као "инвестиције у току" или "залихе готових производа" и који су намијењени за даљу продају, до 31.децембра године у којој истичу три године од дана подношења пријаве грађења.

(5) Право на пореско ослобођење из става 4 овог члана може остварити правно или физичко лице за које је као дјелатност у Централном регистру привредних субјеката уписана изградња

стамбених и нестамбених зграда и које је уписано у катастру непокретности као власник непокретности, са основом стицања "грађење".

(6) Порез на непокретности не плаћа се у случају кад укупна пореска основица за све непокретности одређеног пореског обвезника не прелази износ 5.000 еура и ако се та непокретност не користи за стицање прихода.

Пореска пријава

Члан 16

(1) Власник непокретности, односно корисник непокретности из члана 4 овог закона, дужан је да у року од 30 дана од дана стицања непокретности надлежном органу локалне управе поднесе пореску пријаву за утврђивање пореза на непокретности за ту годину.

(2) Обвезник пореза на непокретности који води пословне књиге дужан је да надлежном органу локалне управе до 31. марта календарске године, поднесе пореску пријаву за утврђивање пореза за ту годину.

(3) Ако се непокретност налази на територији двије или више јединица локалне самоуправе, порески обвезник, у складу са ст. 1 и 2 овог члана, подноси пореске пријаве надлежним органима локалне управе тих јединица локалне самоуправе.

(4) Порески обвезник је дужан да у пореску пријаву унесе тачне и потпуне податке за утврђивање пореза на непокретности.

(5) Облик и садржину пријаве из става 1 овог члана, утврђује надлежни орган локалне управе.

Обавезе органа надлежног за некретнине

Члан 17

Орган државне управе надлежан за некретнине дужан је да податке о својини на непокретностима на дан 1. јануара текуће године, који се воде код тог органа, надлежном органу локалне управе достави до 31. јануара текуће године.

Обавезе јединице локалне самоуправе

Члан 18

(1) Јединица локалне самоуправе дужна је да:

1) одређује тржишну вриједност непокретности;
2) одређује стопе пореза на непокретности;
3) врши послове утврђивања, контроле и наплате пореза на непокретности;
4) води регистар опорезивих непокретности;
5) редовно усаглашава стање свог регистра непокретности са регистром непокретности који води орган државне управе надлежан за некретнине;
6) Министарству доставља податке који се односе на утврђивање и наплату пореза на непокретности, по потреби, а најмање једанпут годишње.

(2) Министарство прописује облик и садржину регистра из става 1 тачка 6 овог члана.

Сходна примјена прописа

Члан 20

У погледу пореског поступка и других питања која посебно нијесу уређена овим законом (жалбени поступак, инспекцијски надзор, принудна наплата, камата, јемство...) сходно се примјењују одредбе закона којим је уређен порески поступак.

Прелазне одредбе

Члан 27

Одредбе члана 10 став 1 тачка 2 овог закона примјењиваће се до дана ступања на снагу општинског прописа о утврђивању накнаде за коришћење простора за бесправне објекте за територију општине за коју се доноси.

Члан 28

(1) Одредбе члана 13 став 3 овог закона, за грађевинске објекте за које је донијето рјешење о издавању грађевинске дозволе у складу са Законом о уређењу простора и изградњи објеката ("Сужбени лист ЦГ" бр. 51/08, 34/11, 35/13 и 33/14), примјењиваће се у року од пет година од дана правоснажности рјешења о издавању грађевинске дозволе.

(2) Одредбе члана 13 став 4 овог закона, за грађевинске објекте за које је донијето рјешење о издавању грађевинске дозволе у складу са Законом о уређењу простора и изградњи објеката ("Сужбени лист ЦГ" бр. 51/08, 34/11, 35/13 и 33/14), примјењиваће се у року од три године од дана правоснажности рјешења о издавању грађевинске дозволе.

Завршне одредбе

Члан 29

Даном ступања на снагу овог закона престаје да важи Закон о порезу на непокретности ("Службени лист РЦГ", бр. 65/01 и 69/03 и "Службени лист ЦГ" бр. 75/10, 9/15 и 44/17).

*****

17.7. Закон о административним таксама

("Сл. лист ЦГ", број 18/19 од 22.03.2019.)

Предмет

Члан 1

Овим законом уређује се плаћање административних такси за списе и радње пред органима државне управе, органима локалне управе, правним лицима која врше јавна овлашћења и дипломатским и конзуларним представништвима Црне Горе у иностранству (у даљем тексту: орган).

Таксена тарифа

Члан 2

Административне таксе утврђују се Тарифом за административне таксе (у даљем тексту: Таксена тарифа) која је саставни дио овог закона.

Примјена на пренесена, односно повјерена јавна овлашћења

Члан 3

Таксена тарифа примјењује се и на списе и радње пред органима локалне управе и правним лицима ако су им у складу са законом пренесена, односно повјерена јавна овлашћења.

Тарифа за административне таксе из надлежности општина

Члан 4

(1) Тарифу за административне таксе из надлежности општине, Главног града, општина у оквиру Главног града и Пријестонице (у даљем тексту: општина) утврђује надлежни орган општине, уз сагласност Владе Црне Горе (у даљем тексту:Влада).

(2) Таксе из става 1 овог члана не могу бити веће од износа таксе која се плаћа за сличне списе и радње пред органима државне управе.

Припадност прихода од таксе

Члан 21

(1) Административна такса која се плаћа за списе и радње код органа државне управе и дипломатских и конзуларних представништава Црне Горе у иностранству приход је буџета Црне Горе.

(2) Такса која се плаћа за списе и радње пред органима локалне управе приход је буџета општине. Такса која се плаћа за списе и радње правних лица са јавним овлашћењем приход је буџета Црне Горе, односно буџета општине, на основу чијег јавног овлашћења се обављају послови.

Усклађивање висине таксе

Члан 22

Влада, односно надлежни орган општине може износе такса утврђене Таксеном тарифом да усклађује годишње (по истеку године), стопом раста цијена на мало, ако је тај раст већи од 5% према подацима органа управе надлежног за послове статистике.

Усаглашавање прописа

Члан 24

Општине су дужне да своје прописе усагласе са овим законом до 31. јула 2019. године.

Наплата административне таксе настале до ступања на снагу овог закона

Члан 25

За списе и радње за које је таксена обавеза настала до дана ступања на снагу овог закона наплатиће се административна такса која је била прописана у тренутку настанка таксене обавезе.

Престанак важења

Члан 26

Даном ступања на снагу овог закона престаје да важи Закон о административним таксама ("Службени лист РЦГ", бр. 55/03, 46/04, 81/05 и 2/06 и "Службени лист ЦГ", бр. 22/08, 77/08, 3/09, 20/11, 26/11, 56/13, 45/14, 53/16 и 37/17) и одредба члана 8 Закона о унапрјеђењу пословног амбијента ("Службени лист ЦГ", број 40/10).

*****

17.8. Закон о локалним комуналним таксама

("Сл. лист ЦГ", број 18/19 од 22.03.2019.)

Предмет

Члан 1

Овим законом уређују се основни елементи локалних комуналних такси.

Начин увођења таксе

Члан 2

(1) Локалне комуналне таксе уређују се, уводе и утврђују прописом надлежног органа општине, Главног града, општине у оквиру Главног града и Пријестонице (у даљем тексту: општина), уз сагласност Владе Црне Горе.

(2) Приходи од локалних комуналних такса припадају буџету општине.

Утврђивање таксене обавезе

Члан 3

Локалне комуналне таксе, на јавним површинама, могу се увести и утврдити до сљедећих износа, за:

1) коришћење простора на јавним површинама, осим ради постављања подземних и надземних водова и антенских стубова који се користе за пружање електронских комуникационих услуга, укључујући и припадајуће уређаје и опрему који су грађени или изграђени на истим и који омогућавају њихово функционисање и цјелисходно коришћење (изводни ормарић, оутдоор кабинети, окна, стубови, арматуре, антенски системи), трафостаница, ормара и електро-енергетских стубова, продаје штампе, књига и других публикација, производа старих и умјетничких заната и домаће радиности, до 15 еура по м2, мјесечно;
2) коришћење рекламних паноа и билборда ван пословног простора, као и на објектима и јавним површинама који припадају општини, осим поред магистралних и регионалних путева до износа који се утврђују за постављање рекламних паноа или билборда на државним путевима у складу са законом;

3) коришћење простора за паркирање моторних и прикључних возила, мотоцикала и бицикала, на уређеним и обиљеженим мјестима, до износа 10 еура за мјесечно коришћење обиљежених мјеста, до 0,5 еура по започетом часу коришћења по возилу, односно до 300 еура, ако се обрачун врши на годишњем нивоу на издате лиценце.

Јавне површине

Члан 4

Јавним површинама за чије се коришћење може увести локална комунална такса, у смислу овог закона, сматрају се површине које су доступне свим корисницима под једнаким условима (улице, тргови, јавни пролази, јавна степеништа, мостови, подвожњаци, надвожњаци, паркинг простори, тротоари, стајалишта јавног превоза, пијаце, паркови, травњаци, површине за рекреацију).

Начин утврђивања таксене обавезе

Члан 5

(1) Локална комунална такса може да се утврди према корисној површини, времену коришћења или да се одреди у фиксном износу.

(2) Локалне комуналне таксе могу да се утврде у различитој висини зависно од површине, локације, односно зоне у којој се налазе објекти, предмети, односно врше услуге за које је прописано плаћање таксе.

Таксене олакшице и ослобођења

Члан 6

Прописом општине којим се уводе локалне комуналне таксе, утврђују се таксене олакшице, ослобођења и начин плаћања таксених обавеза.

Усклађивање висине таксе

Члан 7

Општина може висину локалне комуналне таксе да усклађује са годишњом стопом раста цијена на мало, према подацима органа управе надлежног за послове статистике, ако је та стопа већа од 2%.

Сходна примјена

Члан 8

На жалбени поступак, поступак принудне наплате, камате и друге односе сходно се примјењује закон којим се уређује порески поступак.

Усаглашавање прописа

Члан 9

Општине су дужне да своје прописе усагласе са овим законом до 31. јула 2019. године.

Престанак важења

Члан 10

Даном ступања на снагу овог закона престаје да важи Закон о локалним комуналним таксама ("Службени лист РЦГ", број 27/06 и "Службени лист ЦГ", број 33/18).

*****

17.9. Закон о боравишној такси

(„Сл.лист РЦГ“, бр. 11/04 и 13/04 и „Сл.лист ЦГ“, број 48/15 од 29.08.2015.)

Члан 1

(1) Овим законом уређују се основни елементи за плаћање боравишне таксе.

(2) Боравишну таксу својим прописом уводи општина, главни град и престоница (у даљем тексту: општина).

Члан 3 став 4

(4) Општина може својим прописом одредити и друга лица која су ослобођена од плаћања боравишне таксе.

Члан 7 *(„Сл.лист ЦГ“, број 58/15)*

(1) Боравишна такса се утврђује у распону од 0,10 еура до 1,00 еура.

(2) Висину боравишне таксе одређује општина прописом, осим боравишне таксе за пловне објекте.

(3) Боравишна такса из става 1 овог члана, може да се плаћа у паушалном износу за смјештајне објекте у домаћинствима, сеоским домаћинствима и камповима.

(4) Висину боравишне таксе за објекте из става 3 овог члана у паушалном износу утврђује општина на основу локације односно категоризације туристичког мјеста према коефицијенту (категорија А - 1,0; Б - 0,80; Ц - 0,60 и Д - 0,50), броја лежајева, односно броја смјештајних јединица у кампу и процијењеног броја дана (45) пуне попуњености капацитета на годишњем нивоу.

(5) Општина приликом одређивања висине боравишне таксе из става 1 овог члана узима у обзир нарочито: врсту смјештајног објекта и обим повољности и услуга које се нуде лицима која користе услуге смјештаја.

(6) Боравишна такса за пловне објекте плаћа се у паушалном износу у зависности од временског периода боравка туриста на пловним објектима и дужине пловног објекта у распону од 5,00 еура до 150,00 еура.

(7) Боравишна такса за пловне објекте који бораве у унутрашњим морским водама, ријекама и језерима, седам, 15, 30, 90 дана и једну годину и пловне објекте који врше вишедневна туристичка крстарења плаћа се приликом преузимања вињете, односно приликом добијања одобрења за слободан саобраћај, а најкасније прије испловљења.

(8) Висину боравишне таксе у паушалном износу за пловне објекте из ст. 6 и 7 овог члана у зависности од дужине пловног објекта, временског периода боравка туриста на пловним објектима, утврђује Влада Црне Горе.

Члан 7б *(„Сл.лист ЦГ“, број 58/15)*

(1) Давалац смјештаја дужан је да у року од 24 сата по доласку туриста којима пружа услуге смјештаја пријави долазак туриста локалној туристичкој организацији, или организационим дјеловима - туристичким информативним бироима на чијој се територији пружају услуге смјештаја, а за пловне објекте локалној туристичкој организацији гдје је издата вињета, односно одобрење за слободан саобраћај и одјави њихов боравак у року од 24 сата након њиховог одласка.

(2) Локална туристичка организација дужна је да тачно, потпуно и ажурно води евиденцију пријава и одјава туриста из става 1 овог члана.

(3) Начин подношења пријаве и одјаве и начин вођења евиденције из става 2 овог члана прописује Министарство.

Члан 8 *(„Сл.лист ЦГ“, број 58/15)*

(1) Боравишна такса приход је туристичке организације.

(2) Прикупљена средства од боравишне таксе користе се:

1) 80% за финансирање дјелатности локалних туристичких организација, од чега:
   - 10% средстава се издваја за пројекте валоризације културне баштине, који се односе на археолошка истраживања, конзерваторске и рестаураторске радове, реконструкцију и промоцију културних добара;
   - 10% средстава се издваја за побољшање услова боравка туриста и подизање нивоа квалитета туристичке понуде;
2) 20% за финансирање програма Националне туристичке организације.

(3) Средства из става 2 тачка 1 алинеја 1 одобравају се на основу јавног позива којим ће бити дефинисани услови коришћења.

(4) Одабир пројеката из става 2 тачка 1 алинеја 1 врши Комисија коју именује Скупштина јединице локалне самоуправе.

(5) Евиденцију о расподјели и утрошку средстава из става 2 тачка 1 овог члана воде локалне туристичке организације и о томе извјештавају Националну туристичку организацију квартално, а Скупштину јединице локалне самоуправе једном годишње.

Члан 9 *(„Сл.лист ЦГ“, број 48/15)*

(1) Надзор над прикупљањем и плаћањем боравишне таксе и вођењем одговарајуће евиденције обавља надлежни порески орган општине.

(2) Министарство врши надзор над законитошћу рада органа локалне самоуправе у спровођењу овог закона.

*

17.10. Закон о порезу на доходак физичких лица

(„Сл.лист РЦГ“, бр. 65/01, 12/02, 37/04, 78/06, 4/07, „Сл.лист ЦГ“, бр. 86/09, 14/12, 6/13, 62/13 , 60/14, 79/15, 83/16 и 67/19 од 11.12.2019.; Види члан 18 Закона 29/05-12)

I ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

1. Опште одредбе

Члан 1 *(„Сл.лист ЦГ“, број 86/09)*

(1) Овим законом уводи се обавеза плаћања пореза на доходак физичких лица (у даљем тексту: порез на доходак).

(2) Приходи од пореза на доходак припадају буџету Црне Горе и буџетима јединица локалне самоуправе у сразмјери утврђеној посебним законом.

9. Пореска стопа

Члан 10 *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 83/16 и 67/19)*

(1) Стопа пореза на доходак износи 9% од пореске основице.

(2) *- Престала примјена -*

V ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 60ц *(„Сл.лист ЦГ“, број 83/16)*

Одредбе члана 10 став 2 и члана 46 став 5 овог закона примјењиваће се до 31. децембра 2019. године.

Члан 61

Даном почетка примјене овог закона престаје да важи Закон о порезу на доходак грађана ("Службени лист РЦГ" бр. 30/93, 3/94, 13/94, 42/94, 13/96 и 45/98).

Члан 62

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном листу Републике Црне Горе", а примјењиваће се од 1. јула 2002. године.

*

17.11. Закон о порезу на промет непокретности

(„Сл.лист ЦГ“, број 36/13)

I. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1

Овим законом уређују се обавеза плаћања и начин обрачуна пореза на промет непокретности.

Члан 2

(1) Приходи од пореза на промет непокретности припадају буџету Црне Горе, буџету јединице локалне самоуправе и Егализационом фонду, у сразмјери 10%:80%:10%.

(2) Средства из става 1 овог члана у висини од 10% која припадају буџету Црне Горе користе се за:

- финансирање заштите културне баштине, према годишњем програму заштите културне баштине који доноси Влада Црне Горе, на предлог органа државне управе надлежног за послове културе;
- награђивање врхунских спортиста, на основу прибављеног мишљења органа државне управе надлежног за послове спорта;
- стипендирање младих научника и истраживача на предлог органа државне управе надлежног за послове науке, уз обавезу информисања матичног одбора Скупштине Црне Горе.

(3) Начин расподјеле средстава из става 2 овог члана прописује орган државне управе надлежан за послове финансија (у даљем тексту: Министарство финансија).

IV. ПОРЕСКА ОСЛОБОЂЕЊА

1. Општа ослобођења

Члан 12 став 1 тачка 1

(1) Порез на промет непокретности не плаћају:

1) државни органи, органи државне управе, органи локалне самоуправе и органи локалне управе, јавне установе и фондови и фондације, Црвени крст и друге хуманитарне организације, основане на основу посебних прописа;

V. НАСТАНАК ПОРЕСКЕ ОБАВЕЗЕ И УТВРЂИВАЊЕ ПОРЕЗА

Члан 15 ст. 1 и 5

(1) Пореска обавеза настаје даном закључења уговора, односно другог правног посла којим се стиче непокретност.

(5) Судови, други надлежни органи и нотари дужни су да надлежном пореском органу и пореском органу локалне самоуправе на подручју на којем се налази непокретност достављају акте из своје надлежности на основу којих се врши промјена власника непокретности, односно отправак акта о правном послу који је предмет опорезивања, у року од 15 дана по истеку мјесеца у којем је одлука постала правоснажна, односно од дана сачињавања отправка о правном послу који је предмет опорезивања, у складу са прописом којим се уређује општи управни поступак.

*****

17.12. Закон о финансирању управљања водама

(„Сл.лист ЦГ“, бр. 65/08 и 82/20 од 06.08.2020.; Види члан 30 Закона 74/10-62)

I. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1

(1) Овим законом утврђују се извори средстава за финансирање управљања водама, начин обрачунавања и плаћања накнада за заштиту и коришћење вода и водног добра и друга питања од значаја за обезбјеђивање и коришћење тих средстава.

(2) Овај закон примјењује се на воде, водно добро и водне објекте и системе утврђене законом којим се уређују воде.

II. ИЗВОРИ СРЕДСТАВА ЗА ФИНАНСИРАЊЕ УПРАВЉАЊА ВОДАМА

Члан 4 *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 74/10)*

(1) Средства за финансирање управљања водама обезбјеђују се из:

1) водних накнада;
2) накнада за стицање водног права;
3) накнада од закупа јавног водног добра и водних објеката и система;
4) донација и других извора, у складу са законом.

(2) *- Избрисан -*

(3) Средства која припадају буџету Црне Горе користе се за финансирање послова управљања водама из надлежности органа државне управе надлежног за послове управљања водама (у даљем тексту: надлежни орган управе), према програму који доноси Влада Црне Горе (у даљем тексту: Влада).

(4) Средства која припадају буџетима јединица локалних самоуправа користе се за финансирање послова управљања водама из надлежности органа локалне управе, а према програму који доноси надлежни орган локалне самоуправе.

(5) Програмима из ст. 3 и 4 овог члана се за финансирање управљања водама, поред средстава из става 1 овог члана, по потреби, могу предвидјети и додатна средства из буџета Црне Горе, односно буџета јединица локалних самоуправа.

(6) Висина средстава из ст. 3 и 4 овог члана за наредну годину утврђује се на бази остварених прихода по основу накнада из става 1 овог члана, а на основу извјештаја надлежног органа управе, односно надлежног органа локалне управе.

(7) Извјештај из става 6 овог члана припрема се за период од 1. октобра претходне до 31. септембра текуће године.

1. Водне накнаде

Члан 5

Водне накнаде су:

1) накнада за коришћење вода;
2) накнада за заштиту вода од загађивања;
3) накнада за извађени материјал из водотока.

Накнада за заштиту вода од загађивања

Члан 8

(1) Накнада за заштиту вода од загађивања плаћа се за непосредно или посредно загађивање воде реципијента сразмјерно степену загађености отпадне воде, односно друге материје којом се погоршава квалитет воде реципијента и услови њеног коришћења.

(2) Обвезници плаћања накнаде из става 1 овог члана су правна и физичка лица која:

- испуштају отпадне воде којима се непосредно загађују воде реципијента или погоршава њихов квалитет и услови коришћења;
- производе или увозе минерална ђубрива;
- производе или увозе хемијска средстава за заштиту биља;
- производе или увозе детерџенте на бази фосфата;
- управљају лукама;
- управљају маринама.

(3) Накнаду из става 2 алинеја 1 овог члана, обвезници - правна лица која обављају дјелатност одвођења отпадних вода наплаћују од корисника система јавне канализационе мреже, према количини (m3) испуштене отпадне воде у јавну канализацију и степену њеног загађења.

Начин обрачунавања и плаћања водних накнада

Члан 14 ст. 1 и 3

(1) Водне накнаде за коришћење и заштиту вода од загађивања, ако законом није друкчије одређено, обвезници плаћају на основу рјешења о износу накнаде за текући обрачунски период, које на основу података о мјесечном обрачуну из претходне године, у оквиру утврђених надлежности, доноси надлежни орган управе, односно надлежни орган локалне управе, најкасније до 31. марта текуће године, а за извађени материјал из водотока на основу техничке документације на коју обвезници прибаве водну сагласност.

(3) Рјешење из става 1 овог члана о износу накнаде из члана 8 став 2 ал. 2, 3 и 4 овог закона доноси надлежни орган управе.

Члан 19

(1) Против рјешења из члана 14 овог закона може се изјавити жалба у року од осам дана од дана пријема рјешења.

(2) По жалби против рјешења које доноси надлежни орган локалне управе одлучује главни администратор, а по жалби против рјешења које доноси надлежни орган управе Министарство (надлежно за послове вода).

(3) Жалба не одлаже извршење рјешења.

III. НАДЗОР

Члан 23

(1) Надзор над спровођењем овог закона и прописа донијетих на основу овог закона, у оквиру законом утврђених надлежности, врши Министарство, орган државне управе надлежан за послове јавних прихода и надлежни органи локалне управе, преко овлашћеног лица.

(2) Послове инспекцијског надзора у оквиру надлежности из става 1 овог члана Министарство и надлежни органи локалне управе врше преко својих инспектора за воде.

(3) У спровођењу надзора инспектор из става 2 овог члана има право да прегледа пословне књиге и изврши контролу извођења радова обвезника водних накнада.

(4) Лица над којима се врши надзор дужна су да овлашћеним лицима из става 1 овог члана омогуће преглед пословних књига и извођења радова.

(5) Ако, у вршењу надзора, овлашћено лице из става 1 овог члана утврди незаконитости и неправилности дужно је да предузме мјере утврђене законом.

V. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 26

Даном почетка примјене овог закона престају да важе:

1) одредбе члана 40 став 2 и поглавља V Закона о водама ("Службени лист РЦГ", број 16/95);
2) Одлука о критеријумима, висини и начину плаћања накнаде за заштиту вода од загађивања, накнаде за извађени материјал из водотока и накнаде за коришћење водопривредних објеката ("Службени лист РЦГ", бр. 15/96 и 35/98).

Члан 27

Овај закон ступа на снагу осмог дана од објављивања у "Службеном листу Црне Горе", а примјењиваће се од 1. јануара 2009. године.

*****

17.13. Закон о зарадама запослених у јавном сектору

("Сл. лист ЦГ", бр. 16/16, 83/16, 21/17, 42/17, 12/18, 42/18 и 34/19 од 21.06.2019.; Види Одлуку УС, број 39/18)

I. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Предмет закона

Члан 1

Овим законом уређује се начин утврђивања и остваривања права на зараду, накнаду зараде и друга примања запослених у јавном сектом, начин обезбјеђивања средстава и друга питања од значаја за остваривање ових права.

Запослени у јавном сектору

Члан 2 став 1 тач. 2, 4 и 6 и став 2

(1) Запослени у јавном сектом, у смислу овог закона, је:

2) запослени у органу локалне управе, органу и служби локалне самоуправе (у даљем тексту: локални сектор);
4) запослени у установи чији је оснивач држава или локална самоуправа;

6) запослени у агенцији, привредном друштву које је у већинском власништву локалне самоуправе или у другом правном лицу чији је оснивач локална самоуправа или врши јавна овлашћења;

(2) Запослени, у смислу става 1 овог члана, је и лице које је изабрано, именовано или постављено у складу са прописима.

Обезбјеђивање средстава за зараде

Члан 7 *(„Сл.лист ЦГ", број 21/17)*

(1) Средства за зараде, накнаде зарада и друга примања запослених у државном сектом, односно локалном сектом и код правних лица из члана 2 став 1 тач. 4, 7 и 8 овог закона, обезбјеђују се у Буџету Црне Горе, односно буџету локалне самоуправе за фискалну годину.

(2) Средства за зараде, накнаде зарада и друга примања запослених код независних и регулаторних тијела и код правних лица из члана 2 став 1 тач. 5 и 6 овог закона, обезбјеђују се из њихових прихода.

(3) Изузетно од става 1 овог члана средства за зараде, накнаде зарада и друга примања за запослене у установи чији је оснивач држава или локална самоуправа, која у обављању дјелатности стиче сопствене приходе обезбјеђују се из тих прихода, односно у недостајућем износу из буџета Црне Горе, односно буџета локалне самоуправе за фискалну годину.

Утврђивање средстава за зараде

Члан 8

(1) Средства за исплату зараде, накнаде зарада и друга примања запослених из члана 2 став 1 тач. 1, 2, 7 и 8 и става 2 овог закона за фискалну годину утврђују се у процесу планирања Буџета Црне Горе, односно буџета локалне самоуправе.

(2) Средства из става 1 овог члана утврђују се и на основу кретања дефицита, односно суфицита на готовинској основи Буџета Црне Горе, односно буџета локалне самоуправе и резултата финансијског пословања.

Услови за повећање односно смањење зарада

Члан 9

Средства за зараде, у процесу планирања Буџета Црне Горе, могу се повећати када је Буџет уравнотежен или је остварен суфицит, односно морају смањити кад Буџет остварује дефицит текућег Буџета преко нивоа од 2% бруто домаћег производа.

Смањење фонда зарада

Члан 10

(1) Приликом планирања буџета, локална самоуправа чије обавезе по основу отплате хартија од вриједности, кредита, гаранција и пореза и доприноса прелазе 10% текућих прихода остварених у претходној години, дужна је да смањи средства за зараде за 10%, осим локална самоуправа која уредно измирује све своје обавезе.

(2) Правна лица из члана 2 став 1 тач. 3, 5 и 6 овог закона, која су у претходној години остварила губитак у пословању дужна су да смање укупан фонд зарада за 10% у првој години и додатно 5% у наредној календарској години.

II. ЗАРАДА ЗАПОСЛЕНОГ

Структура зараде

Члан 11

Зарада запосленог састоји се од:

1) основне зараде;
2) посебног дијела зараде;
3) додатака на основну зараду и
4) варијабилног дијела зараде.

Додаци на основну зараду

Члан 15

Додаци на основну зараду су:

1) додатак за рад ноћу, рад у дане државног или вјерског празника и рад дужи од пуног радног времена (прековремени рад);
2) додатак за обављање послова на одређеним радним мјестима;
3) специјални додатак;
4) додатак по основу година радног стажа (минули рад);
5) додатак за дежурство и приправност.

Додатак за обављање послова на одређеним радним мјестима

Члан 17 ст. 1, 2, 3 и 5

(1) Додатак на основну зараду запосленом за обављање послова на одређеним радним мјестима може бити одређен у висини до 30% основне зараде.

(2) Радна мјеста, начин остваривања права и износ додатка из става 1 овог члана, за државне службенике, полицијске службенике и запослене у установи чији је оснивач држава утврђују се прописом Владе на предлог надлежног органа, а за локалне службенике и запослене у установи чији је оснивач локална самоуправа прописом надлежног органа локалне самоуправе уз сагласност Министарства.

(3) Радна мјеста, начин остваривања права и износ додатка из става 1 овог члана за запослене у независним и регулаторним тијелима и правним лицима из члана 2 став 1 тач. 5 и 6 овог закона, утврђују се актом надлежног органа ових правних лица.

(5) Додатак на зараду из става 1 овог члана не може остварити запослени из члана 22 став 1 овог закона распоређен у групе послова А, Б и Ц и лица изабрана, именована или постављена код правних лица, органа и служби из члана 2 став 1 тач. 2, 3, 4, 5, 6 и 8 овог закона.

Варијабилни дио зараде

Члан 21 ст. 1, 4 и 5

(1) Варијабилни дио зараде, у зависности од расположивих средстава, припада запосленом са изузетним резултатима и квалитетом рада.

(4) За запослене у локалном сектору, услове и начин остваривања права на варијабилни дио зараде утврђује надлежни орган локалне самоуправе, уз сагласност Владе, по прибављеном мишљењу Министарства, под условом да локална самоуправа:

1) није презадужена (није обухваћена санационим планом) и
2) нема пореских и других дуговања према Буџету Црне Горе.

(5) Услови и начин остваривања права на варијабилни дио зараде за запослене из члана 2 став 1 тач. 4, 5, и 6 овог закона, утврђују се актом надлежног органа ових правних лица уз сагласност Владе, по прибављеном мишљењу Министарства.

Распоређивање у групе послова

Члан 22 *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 83/16, 21/17, 42/17, Одлука УС број 39/18 и 34/19)*

(1) Зависно од нивоа квалификације образовања, сложености послова, одговорности и других елемената битних за вредновање одређеног посла поједина звања у јавном сектору распоређују се у сљедеће групе послова и изражавају се у коефицијентима и то:

Под група	Звања	Коефи цијент
Група послова А		
1	Предсједник Црне Горе	27.67
2	Предсједник Скупштине	25.94
	Предсједник Владе	25.94

	Предсједник Врховног суда Црне Горе	25.94
	Предсједник Уставног суда Црне Горе	25.94
Група послова Б		
1	Врховни државни тужилац	25.07
	Предсједник Сената Државне ревизорске институције	25.07
2	Потпредсједник Скупштине	23.34
	Потпредсједник Владе	23.34
	Замјеник предсједника Врховног суда Црне Горе	23.34
	Замјеник предсједника Уставног суда Црне Горе	23.34
3	Посланик	22.48
4	Министар	22.48
5	Судија Врховног суда Црне Горе	22.48
	Судија Уставног суда Црне Горе	22.48
	Државни тужилац у Врховном државном тужилаштву	22.48
	Главни Специјални тужилац	22.48
	Предсједник Судског савјета	22.48
6	Члан Сената Државне ревизорске институције	22.48
7	Заштитник људских права и слобода	22.48
8	Директор Агенције за националну безбједност	21.62
	Директор Агенције за спречавање корупције	21.62
	Предсједник Апелационог суда	21.62
	Предсједник Управног суда	21.62
	Замјеник Врховног државног тужиоца	21.62
9	Специјални тужилац	20.75
	Судија у Вишем суду који поступа у предметима организованог криминала, корупције и прања новца, тероризма и ратних злочина	20.75
	Замјеник Заштитника људских права и слобода	20.75
10	Генерални секретар Предсједника Црне Горе	20.75
	Генерални секретар Скупштине	20.75
	Генерални секретар Владе	20.75
	Генерални секретар Уставног суда Црне Горе	20.75
11	Заштитник имовинско-правних интереса	20.75
	Главни ревизор	20.75
	Главни савјетник предсједника Владе	20.75
	Предсједник Државне изборне комисије	20.75
12	Судија Апелационог суда	19.89
	Судија Управног суда	19.89
	Предсједник Вишег суда	19.89
	Руководилац Вишег државног тужилаштва	19.89
	Предсједник Привредног суда	19.89
13	Замјеник генералног секретара Скупштине	19.89
	Замјеник генералног секретара Владе	19.89
	Замјеник генералног секретара Уставног суда Црне Горе	19.89

	Државни секретар	19.89
14	Замјеник Заштитника имовинско-правних интереса	19.02
	Замјеник главног ревизора	19.02
15	Шеф кабинета Предсједника Црне Горе	19.02
	Шеф кабинета предсједника Скупштине	19.02
	Шеф кабинета предсједника Владе	19.02
	Шеф кабинета предсједника Врховног суда Црне Горе	19.02
	Шеф кабинета предсједника Уставног суда Црне Горе	19.02
	Шеф кабинета Врховног државног тужиоца	19.02
16	Судија Привредног суда	19.02
	Судија Вишег суда	19.02
	Државни тужилац у Вишем државном тужилаштву	19.02
	Предсједник Основног суда	19.02
	Руководилац основног државног тужилаштва	19.02
	Предсједник Државне комисије за контролу поступака јавних набавки	19.02
17	Савјетник Предсједника Црне Горе	19.02
	Савјетник предсједника Скупштине	19.02
	Савјетник предсједника Владе	19.02
	Секретар Вијећа за националну безбједност	19.02
	Секретар Државне изборне комисије	19.02
18	Секретар Секретаријата за законодавство	17.29
19	Предсједник Комисије за жалбе	17.29
	Предсједник Вишег суда за прекршаје	17.29
Група послова Ц		
1	Директор Управе полиције	16.43
	Директор Пореске управе	16.43
	Директор Управе царина	16.43
	Директор Управе за инспекцијске послове	16.43
	Директор Завода за извршење кривичних санкција	16.43
	Директор Агенције за заштиту личних података	16.43
2	Старјешина самосталног органа управе	16.43
	Директор Центра за посредовање	16.43
	Директор Агенције за мирно рјешавање радних спорова	16.43
3	Судија Вишег суда за прекршаје	15.99
	Предсједник суда за прекршаје	15.99
4	Секретар министарства	15.56
	Генерални директор у министарству	15.56
	Савјетник потпредсједника Скупштине	15.56
	Савјетник потпредсједника Владе	15.56
	Помоћник секретара Секретаријата за законодавство	15.56
	Помоћник генералног секретара Скупштине	15.56
	Помоћник генералног секретара Владе	15.56
	Генерални секретар Заштитника људских права и слобода	15.56

5	Начелник одјељења за војно-обавјештајне и безбједоносне послове	15.56
6	Судија основног суда	15.56
	Државни тужилац у основном државном тужилаштву	15.56
	Секретар Врховног суда Црне Горе	15.56
	Секретар Врховног државног тужилаштва	15.56
	Секретар Судског Савјета	15.56
	Секретар Тужилачког Савјета	15.56
	Члан Државне комисије за контролу поступака јавних набавки	15.56
	Замјеник шефа Кабинета предсједника Владе	15.56
8	Помоћник директора Управе полиције	13.83
	Помоћник директора Пореске управе	13.83
	Помоћник директора Управе царина	13.83
	Помоћник директора Управе за инспекцијске послове	13.83
	Помоћник директора Завода за извршење кривичних санкција	13.83
	Помоћник директора Агенције за заштиту личних података	13.83
9	Помоћник старјешине самосталног органа управе	13.83
10	Секретар социјалног савјета	12.97
11	Судија Суда за прекршаје	12.53
12	Руководилац канцеларије у Влади	11.67
	Руководилац Националне канцеларије у министарству	11.67
	Савјетник генералног секретара Владе	11.67
	Главни савјетник Заштитника људских права и слобода	11.67
13	Секретар сталног радног тијела Владе	10.81
	Секретар сталног радног тијела Скупштине	10.81
	Уставно судски савјетници	10.81
	Савјетник у Врховном суду Црне Горе	10.81
	Савјетник у Врховном државном тужилаштву	10.81
	Савјетник у Кабинету предсједника Владе	10.81
	Савјетник Заштитника људских права и слобода	10.81
Група послова Д		
1	Начелник, руководилац или друго одговарајуће звање у Влади и министарству	9.4
2	Шеф кабинета министра	9.4
3	Главни инспектор, главно овлашћено службено лице	9.4
4	Шеф или друго одговарајуће звање у Влади и министарству	8.5
5	Савјетник у Основном суду	8.0
	Савјетник у Управном суду	8.0
	Савјетник у Апелационом суду	8.0
	Савјетник у Вишем суду	8.0
	Савјетник у Привредном суду	8.0

	Савјетник у Основном државном тужилаштву	8.0
	Савјетник у Вишем државном тужилаштву	8.0
	Савјетник у Специјалном државном тужилаштву	8.0
6	Начелник, шеф, координатор или друго одговарајуће звање у другом органу управе	7.6
7	Самостални савјетник I	7.4
8	Инспектор I	7.4
9	Овлашћено службено лице I	7.4
10	Самостални савјетник II	7.2
11	Инспектор II	7.2
12	Овлашћено службено лице II	7.2
13	Самостални савјетник III	7.0
14	Инспектор III	7.0
15	Овлашћено службено лице III	7.0
16	Виши савјетник I	6.5
17	Виши савјетник II	6.1
18	Виши савјетник III	5.9
19	Савјетник I	5.5
20	Савјетник II	5.1
21	Савјетник III	4.8
22	Самостални референт	4.1
23	Виши референт	3.8
24	Референт	3.5
25	Виши намјештеник	3.1
26	Намјештеник	2.6

(2) – *Брисано -*

(3) Изузетно од става 1 овог члана, за запослене у суду и државном тужилаштву који су распоређени на радним мјестима из Групе послова Д, коефицијенти сложености послова утврдиће се актом министарства надлежног за послове правосуђа на који сагласност даје Влада.

(4) Када се другим прописом утврђују звања која нијесу распоређена у групе послова из става 1 овог члана, тим прописом извршиће се њихово распоређивање у групе послова, зависно од нивоа квалификације образовања у складу са овим законом и прописима о државним службеницима и намјештеницима, уз претходно прибављену сагласност Министарства.

Утврђивање зарада у локалном сектору

Члан 23 *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 83/16, 21/17 и 42/17)*

(1) Коефицијенти за зараде запослених у локалном сектору, утврђују се у оквиру Групе послова Ц и Д из члана 22 став 1 овог закона, актом надлежног органа локалне самоуправе, уз претходно прибављену сагласност Министарства.

(2) Зараде локалних функционера утврђују се у оквиру Групе послова Б и Ц, а не више од Подгрупе Б 8 из члана 22 став 1 овог закона, актом надлежног органа локалне самоуправе, уз претходно прибављену сагласност Министарства.

(3) Коефицијент за утврђивање зараде градоначелника и предсједника општина утврђује се зависно од броја становника у локалној самоуправи, и то:

Група	Критеријум	Коефицијент
1	до 10.000 становника	15.56
2	од 10.000 до 50.000 становника	17.29
3	од 50.000 до 100.000 становника	19.02
4	преко 100.000 становника	21.62

(4) Број становника из става 3 овог члана одређује се према подацима које утврђује орган управе надлежан за послове статистике.

(5) Изузетно од ст. 1, 2 и 3 овог члана, надлежни орган локалне самоуправе која није у могућности да обезбиједи довољно средстава за исплату зарада у складу са овим законом, може да утврди ниже коефицијенте за зараде запослених из члана 2 став 1 тачка 2 овог закона, и то за запослене распоређене у оквиру Групе послова Б и Ц до 20%, а за запослене распоређене у оквиру Групе послова Д до 5%, по претходно прибављеном мишљењу Министарства.

Посебне групе послова

Члан 24 ст. 1 и 5

(1) Коефицијенти за зараде запослених из члана 2 став 1 тач. 4, 5 и 6 овог закона, зависно од нивоа квалификације образовања, сложености послова, одговорности или других елемената битних за вредновање одређеног посла, утврђују се колективним уговором или другим актом уз сагласност Владе, по претходно прибављеном мишљењу Министарства.

(5) Зараде руководећих лица у субјектима из члана 2 став 1 тач. 4, 5 и 6 овог закона утврђују се у оквиру Групе послова Б, Ц и Д, а не више од Подгрупе Б 9 из члана 22 став 1 овог закона, у складу са колективним уговором, уз сагласност Владе.

Награда

Члан 25

Запослени код правних лица из члана 2 став 1 тач. 3, 5 и 6 овог закона, који остварују сопствене приходе у складу са законом, за изузетне резултате и квалитет рада, којима допринесе увећању прихода најмање 20% у односу на претходну годину или умањењу расхода најмање 20% у односу на претходну годину, може из сопствених прихода остварити годишњу награду у износу од једне до пет просјечних нето зарада у том правном лицу, у складу са колективним уговором или другим актом.

Ограничења

Члан 26

(1) Запослени у јавном сектору не могу остварити друге накнаде осим оних које су утврђене овим законом.

(2) Друге накнаде, у смислу става 1 овог члана, су накнаде за чланство у комисији, савјету и радном тијелу, које образује државни орган, орган државне управе, орган локалне управе и локалне самоуправе, независно и регулаторно тијело и правна лица из члана 2 став 1 тач. 4, 5 и 6 овог закона.

(3) Ограничење из става 2 овог члана не односи се на испитне комисије, које се организују у јавном сектору у складу са законом, а служе за стицање звања и заснивање радног односа, комисије и савјете установљене посебним законом односно одлуком органа локалне самоуправе, комисије

образоване за реализацију пројеката од државног интереса, као и комисије и друга радна тијела која се не финансирају из буџета Црне Горе, односно буџета локалне самоуправе.

(4) Испитне комисије из става 3 овог члана финансирају се из средстава која уплаћују кандидати у складу са законом.

(5) Накнаде за комисије и савјете установљене посебним законом или одлуком органа локалне самоуправе, као и комисије образоване за реализацију пројеката од државног интереса, могу се исплатити, уз сагласност Владе, односно органа локалне самоуправе, по претходно прибављеној потврди о расположивим средствима од стране Министарства односно надлежног органа локалне управе за послове финансија.

Доношење рјешења о заради

Члан 31 ст. 3, 4 и 6

(3) Рјешење о заради запосленог из члана 2 став 1 тачка 2 овог закона доноси старјешина органа локалне управе.

(4) Рјешење о заради запосленог из члана 2 став 1 тач. 3, 4, 5 и 6 овог закона доноси лице које руководи тим правним лицем.

(6) Рјешење о заради за лица која су изабрана, именована или постављена у складу са прописима, осим за лица из става 2 овог члана, доноси орган односно радно тијело које их је изабрало, именовало или поставило.

III. НАКНАДА ЗАРАДЕ И ДРУГА ПРИМАЊА

Доношење рјешења о другим примањима

Члан 35 ст. 3, 4 и 6

(3) Рјешење о накнадама и другим примањима за запосленог из члана 2 став 1 тачка 2 овог закона доноси старјешина органа локалне управе.

(4) Рјешење о накнадама и другим примањима за запосленог из члана 2 став 1 тач. 3, 4, 5 и 6 овог закона доноси лице које руководи тим правним лицем.

(6) Рјешење о накнадама и другим примањима за лица која су изабрана, именована или постављена у складу са прописима, осим за лица из става 2 овог члана, доноси орган односно радно тијело које их је изабрало, именовало или поставило.

VI. ИЗУЗЕЋЕ

Члан 41 *(„Сл.лист ЦГ“, број 21/17)*

Одредбе овог закона не односе се на запослене у Централној банци Црне Горе, независном правном лицу чији је оснивач држава или врши јавна овлашћења, а које се претежно финансира из средстава међународних организација, Црвеном крсту Црне Горе, запослене у привредном друштву код којих је уговором о докапитализацији са страним правним лицем уређено питање зарада, запослене у привредном друштву чији је оснивач држава а које се бави финансијском - кредитном дјелатношћу у циљу подстицања привредног развоја Црне Горе и запослене у привредном друштву чији је оснивач држава односно локална самоуправа или је у већинском власништву државе односно локалне самоуправе а остварује добит у пословању и уредно измирује све своје обавезе.

VIII. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Доношење прописа

Члан 44

(1) Прописи за спровођење овог закона донијеће се у року од 30 дана од дана ступања на снагу овог закона.

(2) До почетка примјене прописа из става 1 овог члана примјењиваће се постојећи прописи, ако нијесу у супротности са овим законом.

Обавеза усклађивања

Члан 45

(1) Одредбе посебних закона, других прописа, колективних уговора и других аката којима се уређују зараде, накнаде зараде и друга примања запослених из члана 2 овог закона, ускладиће се са овим законом у року од 60 дана од дана ступања на снагу овог закона.

(2) Ако се у року из става 1 овог члана посебни закони, други прописи, колективни уговори и други акти не ускладе, зарада, накнада зараде и друга примања привремено ће се уредити, за запослене:

1) из члана 2 став 1 тач. 1, 5, 7 и 8 овог закона и у установи чији је оснивач држава, актом Владе;
2) из члана 2 став 1 тач. 2 и 6 овог закона и у установи чији је оснивач локална самоуправа, актом надлежног органа локалне самоуправе, уз сагласност Владе;
3) из члана 2 став 1 тачка 3 овог закона, актом надлежног органа ових правних лица, уз сагласност Владе.

Члан 45а *(„Сл.лист ЦГ“, број 83/16)*

(1) Одредбе посебних закона, других прописа, колективних уговора и других аката којима се уређују зараде по основу коефицијената из групе послова А, Б и Ц из члана 22 став 1 овог закона, ускладиће се са овим законом у року од 60 дана од дана ступања на снагу овог закона.

(2) Акти надлежних органа локалне самоуправе којима се уређују зараде запослених у локалном сектору у оквиру групе послова Б и Ц из члана 22 став 1 овог закона и зараде градоначелника и предсједника општина, ускладиће се са овим законом у року од 60 дана од дана ступања на снагу овог закона.

Започети поступци

Члан 46

Поступак за остваривање права из овог закона започет до дана ступања на снагу овог закона завршиће се по одредбама овог закона, уколико је то повољније за запосленог.

Наставак коришћења права

Члан 47

Лице које је прије ступања на снагу овог закона започело да користи право које му припада по престанку функције на основу посебних прописа, наставиће са коришћењем тог права до истека времена утврђеног тим прописима.

Члан 48а *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 83/16 и 21/17)*

(1) Ради санације дефицита буџета Црне Горе, односно буџета локалне самоуправе, запосленом из чл. 22, 23, 24 и 27 овог закона чији коефицијент за утврђивање зараде је већи од 4.10, основна зарада из члана 12 став 1 овог закона у периоду од дана ступања на снагу овог закона до 31. децембра 2018. године, умањује се за 1%.

(2) Додаци на основну зараду из члана 15 овог закона обрачунавају се на основну зараду без умањења из става 1 овог члана.

(3) Укупан износ средстава за који су умањене зараде у складу са ставом 1 овог члана, запосленом ће се исплатити у 2019. и 2020. години.

Престанак важења

Члан 49 *(„Сл.лист ЦГ“, број 21/17)*

Даном ступања на снагу овог закона престаје да важи Закон о зарадама државних службеника и намјештеника ("Службени лист ЦГ", број 14/12), Закон о зарадама и другим примањима државних и јавних функционера ("Службени лист ЦГ", бр. 33/08 и 76/09), Закон о зарадама и другим примањима носилаца правосудних и уставносудских функција ("Службени лист РЦГ", број 36/07), члан 114 Закона о државним службеницима и намјештеницима ("Службени лист ЦГ", бр. 39/11, 66/12 и 34/14), поглавље VII. ЗАРАДЕ И ПРАВА, чл. 49, 50, 51а став 2 и 51б став 2 Закона о Заштитнику/ци

људских права и слобода Црне Горе и Уредба о врсти и поступку додјеле признања државном службенику и намјештенику ("Службени лист ЦГ", број 40/13).

Ступање на снагу

Члан 50

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном листу Црне Горе".

*

17.14. Закон о јавним набавкама

("Сл. лист ЦГ", број 74/19 од 30.12.2019.)

I. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Предмет, обвезници примјене и значење израза

Предмет

Члан 1

Овим законом уређују се правила поступака јавних набавки ради закључивања уговора или оквирног споразума о јавној набавци робе, радова или услуга, заштита права у поступцима јавних набавки и друга питања од значаја за јавне набавке.

Обвезници примјене

Члан 2

(1) Обвезници примјене овог закона су јавни наручиоци и секторски наручиоци (у даљем тексту: наручилац).

(2) Јавни наручилац је:

1) државни орган;
2) јединица локалне самоуправе;
3) јавна служба, односно привредно друштво које:
   - има својство правног лица,
   - је основано ради задовољења потреба од јавног интереса, а које нема индустријски или комерцијални карактер, и
   - у којем држава и/или јединица локалне самоуправе посједује више од 50% акција или удјела или које се са више од 50% финансира из средстава буџета Црне Горе и/или буџета јединице локалне самоуправе и других јавних прихода или над којим контролу врши јавни наручилац или које има више од половине чланова органа управљања или надзорног органа које је именовао јавни наручилац;
4) удружење, односно организација коју су основала два или више наручиоца.

(3) Секторски наручилац је:

1) јавни наручилац који обавља једну од секторских дјелатности утврђену овим законом,
2) привредно друштво у којем јавни наручилац има преовлађујући утицај, а које обавља секторску дјелатност, или
3) други привредни субјекат који обавља секторску дјелатност на основу посебних или искључивих права која им је додијелио надлежни државни орган или надлежни орган јединице локалне самоуправе.

(4) Јавни наручилац има преовлађујући утицај из става 3 тачка 2 овог члана ако:

- има директно или индиректно већину уписаног капитала друштва, или
- контролише већину гласова који се односе на акције које је друштво издало, или
- може именовати више од половине чланова надзорног, управног или другог органа надлежног за управљање и руковођење пословима друштва.

(5) Посебна или искључива права из става 3 тачка 3 овог члана су права која додјељује надлежни државни орган или надлежни орган јединице локалне самоуправе на основу закона или другог прописа, којима се ограничава обављање секторске дјелатности на једног или више привредних

субјеката и којим се значајно утиче на могућност других привредних субјеката да обављају ту дјелатност.

(6) Правима из става 5 овог члана не сматрају се права додијељена на основу јавно спроведеног поступка, у којем су били одређени објективни критеријуми за додјелу тих послова.

(7) Поступцима из става 6 овог члана сматрају се:

1) поступци спроведени у складу са одредбама овог закона, прописима који уређују јавну набавку за потребе одбране и безбједности или прописа којим се уређује додјела концесија и јавно-приватног партнерства ако је претходно објављена тендерска документација, односно јавни позив или концесиони акт у складу са законом;
2) поступци којима се обезбјеђује одговарајућа претходна транспарентност за додјелу овлашћења на основу објективних услова за:
   а) издавање одобрења за рад на постројењима за гас у складу са поступцима утврђеним посебним прописима којима се уређује област тржишта гаса;
   б) издавање одобрења или тендерска документација за изградњу нових постројења за производњу електричне енергије у складу са прописима којима се уређује област тржишта електричне енергије;
   ц) издавање одобрења о поштанској услузи која није или не може бити резервисана, у складу са поступцима утврђеним прописима којима се уређује пружање поштанских услуга;
   д) издавање одобрења за наставак активности на производњи угљоводоника у складу са прописима којима се уређује истраживање и производња угљоводоника;
   е) закључивање уговора о јавним набавкама услуга јавног превоза путника аутобусом или жељезницом који су додијељени на основу конкурентског поступка са преговорима.

(8) Новоосновани наручилац је дужан да, у року од 30 дана од дана стицања својства наручиоца, поднесе пријаву органу државне управе надлежном за послове јавних набавки (у даљем тексту: Министарство) ради евидентирања на листи наручилаца.

(9) Наручилац је дужан да примјењује овај закон и ако није евидентиран на листи из става 8 овог члана.

(10) Обвезник примјене овог закона је и физичко или правно лице које није наручилац из ст. 1 и 2 овог члана за набавку:

1) радова које директно субвенционише или суфинансира јавни наручилац са више од 50% и чија је процијењена вриједност једнака или већа од вриједности из члана 26 став 1 тачка 6 овог закона,
2) услуга које су у вези са уговором о радовима из тачке 1 овог става, а које директно субвенционише или суфинансира јавни наручилац са више од 50% и чија је процијењена вриједност једнака или већа од вриједности из члана 26 став 1 тачка 6 овог закона.

(11) Јавни наручилац који субвенционише или суфинансира радове, односно услуге дужан је да врши контролу спровођења поступка и коришћења средстава из става 10 овог члана у складу са овим законом.

Значење израза

Члан 4 тач. 2 и 3

Изрази употријебљени у овом закону имају сљедећа значења:

2) јединица локалне самоуправе је: општина, општина у оквиру Главног града, Главни град и Пријестоница, у складу са законом;
3) јавна служба је Универзитет Црне Горе, јавна установа, државни фонд и други орган или организација који врше јавна овлашћења чији је оснивач држава, односно јединица локалне самоуправе;

Изузећа од примјене

Изузећа у складу са закљученим међународним уговорима

Члан 13

(1) Овај закон не примјењује се на набавке роба, услуга или радова које се спроводе:

1) по посебним правилима међународне организације, на основу потврђеног међународног уговора са том међународном организацијом;
2) у складу са процедурама утврђеним на другачији начин од овог закона, на основу правних инстумената којим се успостављају међународне правне обавезе, као што су међународни споразуми између Црне Горе и једне или више држава чланица Европске уније или трећих држава, за набавке које ће уговорне стране заједнички реализовати или користити;
3) по посебним правилима утврђеним од стране међународне организације или међународне финансијске институције, која у потпуности финансира или обезбјеђује финансирање пројекта, ако није другачије уговорено.

(2) За набавке из става 1 тачка 3 овог члана које се суфинансирају у износу већем од 50% од стране међународне организације или међународне финансијске институције, уговорне стране споразумно утврђују правила поступка јавне набавке која ће примјењивати.

(3) Правни инструменти којим се успостављају међународне правне обавезе и поступци који се примјењују за закључивање уговора из става 1 тачка 2 овог члана спроводе се у складу са начелима једнаког третмана, недискриминације и транспарентности.

(4) Наручилац је дужан да о закљученим уговорима, односно, споразумима из става 1 овог члана обавијести Министарство у року од 30 дана од дана потписивања.

(5) Влада Црне Горе (у даљем тексту: Влада) обавјештава Европску комисију да је закључен уговор из става 1 тачка 2 овог члана.

Изузећа за набавке специфичних предмета

Члан 14

Овај закон не примјењује се на:

1) куповину или закуп земљишта, грађевинских објеката или друге непокретне имовине као и права која се на њих односе;
2) стицање, развој, продукцију или копродукцију програмског материјала намијењеног за аудиовизуелне медијске услуге или радијске медијске услуге које набављају пружаоци аудиовизуелних или радијских медијских услуга;
3) услуге пружања радиотелевизијског или програмског емитовања које се уговарају са пружаоцима аудиовизуелних или радио медијских услуга;
4) услуге арбитраже или мирног рјешавања спорова,
5) правне услуге и то:
   а) услуге адвоката за:
      - заступање у арбитражи или мирном рјешавању спорова у Црној Гори, држави чланици Европске уније, трећој држави или међународној арбитражи; или
      - заступање пред судовима и другим органима у Црној Гори, држави чланици Европске уније или у трећој држави, пред међународним судовима и другим институцијама;
   б) савјетодавне услуге адвоката ради припреме за заступање из подтачке а ове тачке;
   ц) услуге нотара или друге правне услуге које су повезане, са вршењем повјерених јавних овлашћења;
6) набавке услуга Централне банке Црне Горе;
7) услуге које се односе на издавање, продају, куповину или пренос хартија од вриједности или других финансијских инструмената, финансијске и правне услуге и друге услуге у вези са хартијама од вриједности, односно другим финансијским инструментима, у складу са законом којим се уређује тржиште капитала;

8) зајмове, кредите и друге финансијске деривате без обзира да ли су повезани са издавањем, продајом, куповином или преносом хартија од вриједности и других финансијских инструмената;
9) финансијску и правну помоћ, односно друге радње у вези са зајмовима, кредитима и другим финансијским дериватима из тачке 8 овог става;
10) финансијске, правне или друге услуге у поступку приватизације привреде;
11) услуге везане за запошљавање;
12) цивилну заштиту и услуге спашавања обухваћене јединственим рјечником јавних набавки под шифрама 75250000-3, 75251000-0, 75251100-1, 75251110-4, 75251120-7, 75252000-7, 75222000-8, 98113100-9 и 85143000-3 које пружају непрофитне организације или удружења;
13) услуге истраживања и развоја, осим услуга обухваћених јединственим рјечником јавних набавки под шифрама: 73000000-2 до 73120000-9, 73300000-5, 73420000-2 и 73430000-5, ако те услуге у потпуности финансира наручилац и користи за своје потребе;
14) услуге јавног превоза путника жељезницом, трамвајем или подземном жељезницом;
15) услуге политичких кампањи, обухваћене шифрама јединственог рјечника јавних набавки 9341400-0, 92111230-3 и 92111240-6, ако их набавља политичка странка у оквиру изборне кампање;
16) набавке изборног материјала;
17) послове на изради и доношењу планских докумената предвиђених законом којим се уређује планирање простора.

Изузеће за набавке између јавних наручилаца и привредних субјеката у већинском државном власништву

Члан 18

(1) Овај закон не примјењује се на набавке роба, услуга и радова које јавни наручилац додјељује привредном субјекту у већинском државном власништву, ако:
1) самостално или заједно са другим јавним наручиоцем врши надзор над тим привредним субјектом,
2) тај привредни субјекат више од 80% дјелатности обавља у извршавању послова повјерених од јавног наручиоца или привредног субјекта над којим тај јавни наручилац врши надзор, и
3) нема директног учешћа приватног капитала у складу са оснивачким актом, ако законом није другачије прописано.

(2) Јавни наручилац самостално управља привредним субјектом из става 1 тачка 1 овог члана ако има одлучујући утицај на управљање и руковођење пословима тог привредног субјекта, односно одлучујући утицај на доношење значајних одлука и утврђивање стратешких циљева привредног субјекта.

(3) Заједничким управљањем из става 1 тачка 1 овог члана сматра се управљање, ако:
1) органе управљања привредног субјекта чине представници јавних наручилаца, с тим да појединачни представник може представљати више или све јавне наручиоце, или
2) јавни наручиоци заједно имају одлучујући утицај на стратешке циљеве и значајне одлуке у том привредном субјекту или
3) тај привредни субјекат нема интересе различите од интереса јавних наручилаца који над њим врше надзор.

Изузећа за набавке између јавних наручилаца

Члан 19

(1) Овај закон не примјењује се на набавке које се спроводе између два или више јавних наручилаца ако:

1) се набавка спроводи у сарадњи јавних наручилаца ради обезбјеђивања да се јавним услугама остварују њихови заједнички циљеви,
2) се набавка спроводи ради остваривања и/или заштите јавног интереса и
3) јавни наручиоци из члана 2 став 2 тач. 3 и 4 овог закона остварују на тржишту мање од 20% дјелатности које се односе на сарадњу из тачке 1 овог става.

(2) Утврђивање процентуалног удјела активности из члана 18 став 1 тачка 2 овог закона и става 1 тачка 3 овог члана врши се на основу просјека укупног промета оствареног обављањем претежне дјелатности, као што су трошкови које су наручиоци имали за вршење услуга, набавку роба и извођење радова за период од три године које претходе години у којој се закључује уговор.

(3) Ако је јавни наручилац основан или почео да обавља дјелатност, или усљед реорганизације, нијесу доступни подаци о промету за три године које претходе години у којој се закључује уговор, испуњеност захтијеваних услова доказује се пословним пројекцијама наручиоца.

Изузећа за једноставне набавке

Члан 23

Овај закон не примјењује се на набавке из члана 26 став 1 тач. 1, 2 и 3 овог закона (у даљем тексту: једноставне набавке).

5. Вриједносни разреди, учешће у поступку и заштита података

Вриједносни разреди

Члан 26

(1) Набавке се разврставају на:

1) набавке роба, услуга и радова процијењене вриједности на годишњем нивоу до 5.000,00 еура;
2) набавке роба и услуга процијењене вриједности на годишњем нивоу једнаке и веће од 5.000,00 еура, а мање од 20.000,00 еура;
3) набавке радова процијењене вриједности на годишњем нивоу једнаке или веће од 5.000,00 еура, а мање од 40.000,00 еура;
4) јавне набавке роба и услуга процијењене вриједности на годишњем нивоу једнаке или веће од 20.000,00 еура;
5) јавне набавке радова процијењене вриједности на годишњем нивоу једнаке или веће од 40.000,00 еура;
6) јавне набавка роба, услуга и радова процијењене вриједности на годишњем нивоу једнаке или веће од вриједносних разреда Европске уније.

(2) Вриједносне разреде из става 1 тачка 6 овог члана објављује Министарство.

Примјена прописа

Члан 27

(1) Начин спровођења једноставних набавки из члана 26 став 1 тач. 1, 2 и 3 овог закона прописује Министарство.

(2) Наручилац је дужан да набавке из члана 26 став 1 тач. 4, 5 и 6 овог закона спроводи по поступку прописаном овим законом.

(3) Наручилац не смије да врши подјелу предмета набавке којом се избјегава примјена овог закона.

(4) Наручилац може једноставне набавке из члана 26 став 1 тач. 1, 2 и 3 овог закона да спроведе по поступцима из члана 51 овог закона.

(5) О спроведеним набавкама из ст. 1 и 2 овог члана наручилац је дужан да сачињава полугодишње извјештаје за периоде од 1. јануара до 30. јуна и од 01. јула до 31. децембра текуће године.

(6) Наручилац је дужан да полугодишње извјештаје достави Министарству у року од 30 дана од дана истека периода из става 5 овог члана.

III. ОРГАНИ ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ПОСТУПАКА ЈАВНИХ НАБАВКИ

Службеник за јавне набавке

Члан 47

(1) Наручилац је дужан да одреди најмање једно лице које обавља послове службеника за јавне набавке.

(2) Службеник за јавне набавке мора имати завршен VII1 ниво националног оквира квалификације и сертификат о положеном стручном испиту за рад на пословима јавних набавки.

(3) Службеник за јавне набавке учествује у припреми плана јавних набавки, издаје заинтересованим привредним субјектима дио тендерске документације који садржи тајне податке у складу са законом, води евиденцију јавних набавки, сачињава извјештаје о спроведеним поступцима јавних набавки, врши административне послове у реализацији поступка јавне набавке и друге послове у складу са овим законом и подзаконским актима.

(4) Наручилац је дужан да Министарству достави рјешење о одређивању службеника за јавне набавке.

Комисија за спровођење поступка јавне набавке

Члан 48

(1) Комисију за спровођење поступка јавне набавке (у даљем тексту: комисија) образује овлашћено лице наручиоца рјешењем.

(2) Комисија спроводи поступак јавне набавке у складу са овим законом.

(3) Комисију чини непаран број чланова.

(4) Најмање један члан комисије мора бити запослен код наручиоца.

(5) Службеник за јавне набавке наручиоца може бити члан комисије.

(6) Наручилац може именовати замјеника предсједника и члана комисије.

Комисија припрема тендерску документацију и измјене и допуне тендерске документације и даје њихова појашњења, врши отварање понуда, односно пријава за квалификацију, сачињава записник о отварању понуда, односно пријава, врши преглед, оцјену и вредновање понуда, односно пријава за квалификацију, сачињава записник о прегледу, оцјени и вредновању понуда, припрема и предлаже овлашћеном лицу наручиоца одлуку о искључењу из поступка јавне набавке, одлуку о избору најповољније понуде и одлуку о поништењу поступка, припрема предлог одговора на жалбу врши друге послове у складу са овим законом.

(7) Комисија престаје са радом закључивањем уговора о јавној набавци, односно доношењем извршне одлуке о поништењу поступка јавне набавке.

(8) Ближе критеријуме за образовање комисије прописује Министарство.

IV. ПОСТУПЦИ ЈАВНИХ НАБАВКИ

Врсте, избор и покретање поступка јавне набавке

Врсте поступака

Члан 51

Поступци јавних набавки су:

1) отворени поступак;
2) ограничени поступак;
3) конкурентски поступак са преговорима;
4) преговарачки поступак без претходног објављивања позива за надметање;
5) партнерство за иновације;
6) конкурентски дијалог;
7) преговарачки поступак са претходним објављивањем позива за надметање.

Избор поступка

Члан 52

Наручилац бира поступак јавне набавке зависно од врсте, битних карактеристика и посебних услова предмета јавне набавке.

Покретање поступка

Члан 53

(1) Поступак јавне набавке покреће се објављивањем или достављањем тендерске документације која садржи позив за надметање, техничку спецификацију предмета набавке, методологију вредновања понуда, упутство за сачињавање понуда и упутство о средству правне заштите, у складу са овим законом.

(2) Позив из става 1 овог члана садржи нарочито: податке о наручиоцу, врсти поступака, предмету набавке, процијењеној вриједности јавне набавке, условима за учествовање, року подношења пријаве/понуде, времену отварања пријаве/понуде и друге податке неопходне за потпуније информисање понуђача о предмету и поступку јавне набавке.

(3) Садржај и образац тендерске документације из става 1 овог члана, у зависности од врсте поступка јавне набавке, прописује Министарство.

3. Заједничке и централизоване набавке

Заједничке набавке

Члан 73

(1) Два или више наручилаца могу да закључе споразум о спровођењу заједничке јавне набавке којим утврђују међусобна права и обавезе.

(2) Ако се поступак јавне набавке из става 1 овог члана у цијелости спроводи у име и за рачун свих наручилаца који учествују у заједничкој набавци или ако један наручилац сам спроводи поступак за рачун свих наручилаца, сви наручиоци заједно су одговорни за испуњење својих обавеза складу са овим законом.

(3) Ако се поступак јавне набавке из става 1 овог члана у цјелости не спроводи у име и за рачун свих наручилаца који учествују у заједничкој набавци, наручиоци су заједно одговорни само за оне дјелове поступка јавне набавке које спроводе заједно, док је сваки наручилац самостално одговоран за испуњење својих обавеза у складу са овим законом за оне дјелове поступка које спроводи у своје име и за свој рачун.

Централизоване јавне набавке

Члан 74

(1) Јавне набавке за потребе органа државне управе и јавних служби чији је оснивач држава може да спроводи наручилац одређен прописом Владе.

(2) Јавне набавке за потребе органа локалне управе и јавних служби, чији је оснивач локална самоуправа може да спроводи наручилац одређен прописом надлежног органа локалне самоуправе.

(3) Начин планирања и спровођења централизованих јавних набавки прописује Влада, односно надлежни орган јединице локалне самоуправе.

VI. СПРОВОЂЕЊЕ ПОСТУПКА ЈАВНЕ НАБАВКЕ

1. Покретање поступка јавне набавке

Услови за покретање поступка јавне набавке

Члан 83

(1) Поступак јавне набавке наручилац може да покрене само за набавке које су утврђене планом јавних набавки за текућу годину и за које има обезбијеђена финансијска средства буџетом или на други начин у складу са законом.

(2) Финансијска средства из става 1 овог члана обухватају и средства за ПДВ на процијењену вриједност предмета набавке.

(3) Ако јавна набавка траје више година, финансијска средства за наредне године обезбјеђују се у складу са законом којим се уређује буџет, односно прописом којим се уређује финансијско пословање привредних субјеката.

План јавних набавки

Члан 84

(1) Наручилац је дужан да до 31. јануара текуће финансијске године сачини и достави план јавних набавки Министарству, ради објављивања на ESJN.

(2) План јавних набавки садржи:

1) податке о наручиоцу;
2) шифру и назив предмета набавке у складу са јединственим рјечником јавних набавки;
3) процијењену вриједност набавке за сваки предмет набавке појединачно;
4) вриједност ПДВ-а;
5) укупну процијењену вриједност набавке за период трајања оквирног споразума;
6) врсту поступка јавне набавке;
7) буџетску позицију, односно позицију финансијског плана, на којој су планирана средства за набавку.

(3) План јавних набавки доноси овлашћено лице наручиоца.

(4) Наручилац може да врши измјене, односно допуне плана набавки, најкасније пет дана прије покретања поступка јавне набавке.

(5) Наручилац је дужан да измјене, односно допуне плана јавних набавки достави Министарству ради објављивања, у року из става 4 овог члана.

(6) Сагласност на план јавних набавки и измјене и допуне плана јавних набавки корисника буџета Црне Горе, осим за Скупштину Црне Горе и органе судске власти, даје Министарство, а корисника буџета локалне самоуправе надлежни орган локалне самоуправе, док за привредна друштва чији је оснивач држава, односно јединица локалне самоуправе, сагласност дају органи управљања, у складу са законом.

(7) Предмет набавке утврђен тендерском документацијом и другим актима наручиоца мора бити складу са утврђеним планом набавки.

(8) План набавки сачињава се на обрасцу плана набавки који прописује Министарство.

Одлуке наручиоца

Доношење одлуке

Члан 141

(1) Наручилац је дужан да:

1) одлуку о искључењу из поступка јавне набавке донесе у року од 15 дана, од дана отварања пријава за квалификацију и достави подносиоцу пријаве у року од три дана од дана доношења,
2) одлуку о избору најповољније понуде, односно одлуку о поништењу поступка јавне набавке донесе у року од 60 дана, од дана отварања понуда и објави у ECJH у року од три дана од дана доношења.

(2) Одлуку из става 1 овог члана доноси овлашћено лице наручиоца, на предлог комисије за спровођење поступка јавне набавке.

(3) Објављивањем одлуке у ESJN сматра се да је достављена свим учесницима у поступку јавне набавке наредног дана од дана објављивања.

(4) Одлука из става 1 тачка 2 овог члана која није објављена не производи правно дејство.

(5) Ако су поједини подаци из одлуке тајни у складу са законом којим се уређује тајност података, одлука ће се објавити на начин којим ће се ти подаци на одговарајући начин заштитити.

Контрола и извјештај о реализацији уговора о јавној набавци

Члан 152

(1) Наручилац је дужан да:

1) врши контролу извршавања закљученог уговора о јавној набавци;
2) да у року од 30 дана, од дана реализације уговора о јавној набавци сачини извјештај о реализацији уговора и извјештај објави у ЕСЈН (*електронски систем јавних набавки*).

(3) Садржај обрасца извјештаја из става 1 тачка 2 овог члана прописује Министарство.

VIII. ЈАВНЕ НАБАВКЕ ЗА ОБАВЉАЊЕ СЕКТОРСКИХ ДЈЕЛАТНОСТИ

Набавке за обављање секторске дјелатности

Обавеза примјене у области секторске дјелатности

Члан 158

Секторски наручилац је дужан да јавну набавку роба, услуга и радова за обављање секторске дјелатности из чл. 159 до 166 овог закона спроводи у складу са одредбама чл. 167 до 173 овог закона.

Секторска дјелатност

Члан 159

Секторске дјелатности, у смислу овог закона, су дјелатности из области: електричне енергије, гаса и топлотне енергије, водопривреде, саобраћаја, аеродрома и морских лука, поштанских услуга, истраживања и производње нафте, угља и других чврстих горива.

Дјелатност из области гаса и топлотне енергије

Члан 161

(1) Секторска дјелатност из области гаса и топлотне енергије, у смислу овог закона, обухвата:

1) пружање услуга коришћења јавне инфраструктуре (у даљем тексту: фиксне мреже) или управљање фиксним мрежама намијењеним за пружање услуге јавности у вези са производњом, преносом или дистрибуцијом природног гаса или топлотне енергије;
2) испоруку природног гаса или топлотне енергије мрежама из тачке 1 овог става.

(2) Испорука гаса или топлотне енергије од стране секторског наручиоца који није јавни наручилац фиксним мрежама не сматра се дјелатношћу из става 1 овог члана, ако:

- производња гаса или топлотне енергије представља дјелатност секторског наручиоца која није обухваћена ставом 1 овог члана или чл. 160 и 162 овог закона, и
- је искључива сврха испоруке фиксној мрежи комерцијално искоришћавање производње из алинеје 1 овог става, које не износи више од 20% просјечног промета тог секторског
- наручиоца узимајући у обзир просјек производње у последње три године, укључујући и текућу годину.

Дјелатност из области водопривреде

Члан 162

(1) Секторска дјелатност из области водопривреде у смислу овог закона обухвата:

1) пружање услуга коришћења фиксних мрежа или управљање фиксним мрежама намијењеним за пружање услуга у вези са производњом, преносом или дистрибуцијом воде за пиће,
2) испоруку воде за пиће мрежама из тачке 1 овог става.

(2) Одредбе овог закона примјењују се на поступке јавне набавке или пројектни конкурс које спроводи секторски наручилац који обавља дјелатност из става 1 овог члана која је повезана са:

1) пројектима хидрауличног инжењерства, наводњавањем или исушивањем земљишта, под условом да количина воде која ће се користити за испоруку воде за пиће представља више од 20% укупне количине воде која се добија спровођењем тих пројеката или путем инсталација за наводњавање или исушивање,
2) одлагањем или прерадом отпадних вода.

(3) Испорука воде за пиће секторског наручиоца, који није јавни наручилац, фиксним мрежама које пружају услугу јавности не сматра се дјелатношћу из става 1 овог члана, ако:

1) се производња воде за пиће од стране секторског наручиоца обавља ради потрошње потребне за обављање дјелатности која није дјелатност из ст. 1 и 2 овог члана или чл. 160, 163 и 164 овог закона,
2) испорука мрежи зависи само од сопствене потрошње секторског наручиоца и не износи више од 30% укупне просјечне производње воде за пиће из посљедње три године, укључујући текућу годину.

Набавка од повезаног привредног друштва или по основу заједничког улагања

Члан 167

(1) Набавка од повезаног привредног друштва или по основу заједничког улагања (јоинт вентуре) више секторских наручилаца је набавка коју секторски наручилац врши ради обављања секторске дјелатности од привредног друштва које је повезано са једним од тих секторских наручилаца, и то за набавку:

1) робе, ако је најмање 80% просјечног укупног промета повезаног друштва за претходне три године, остварено испоруком робе секторском наручиоцу или другим друштвима са којима је повезано;
2) услуга, ако је 80% просјечног укупног промета повезаног друштва за претходне три године, остварено пружањем услуга секторском наручиоцу или другим друштвима са којима је повезано;
3) радова, ако је 80% просјечног укупног промета повезаног друштва за претходне три године, остварено извођењем радова секторском наручицу или другим друштвима са којима је повезано.

(2) Ако је повезано друштво основано или отпочело да обавља дјелатност, односно да остварује приход у периоду краћем од периода из става 1 овог члана, остварени промет се доказује на основу пословних пројекција за вријеме од оснивања, односно отпочињања обављања дјелатности.

(3) Ако два или више привредних друштава, повезаних са секторским наручиоцем са којим чине економску заједницу, пружа исте или сличне услуге, робу или радове, просјечни укупни промет из става 1 овог члана израчунава се на основу збира њиховог укупног промета од пружања услуга, испоруке робе или извођења радова.

Повезано привредно друштво

Члан 168

(1) Повезано привредно друштво из члана 167 овог закона је друштво чији се годишњи финансијски извјештаји консолидују у годишњи финансијски извјештаји секторског наручиоца у складу са законом којим се уређује рачуноводство.

(2) Ако се на повезано привредно друштво из става 1 овога члана не примјењује обавеза консолидовања годишњих финансијских извјештаја са годишњим финансијским извјештајима секторског наручиоца, повезано друштво је свако друштво које:

- може бити директно или индиректно под доминантним утицајем секторског наручиоца, или
- може имати доминантни утицај на секторског наручиоца, или
- је заједно са секторским наручиоцем под доминантним утицајем другог друштва на основу својине, финансијског удјела или на основу оснивачких аката тих друштава.

Заједничко улагање

Члан 169

Заједничко улагање (*joint venture*), у смислу овог закона, је удружење секторских наручилаца које је основано са циљем обављања секторских дјелатности за период од најмање три године и чијим актом о оснивању је предвиђено да ће сваки секторски наручилац који чини заједничко улагање бити у његовом саставу најмање за период од три године.

X. ЕВИДЕНЦИЈЕ О ЈАВНИМ НАБАВКАМА, ИЗВЈЕШТАВАЊЕ И ЧУВАЊЕ ДОКУМЕНТАЦИЈЕ

Евиденција поступака јавних набавки

Члан 179

(1) Наручилац је дужан да, након објављивања уговора о јавној набавци у ESJN, за сваки поступак јавне набавке, води евиденцију која нарочито садржи:

1) назив и адресу наручиоца, број и датум тендерске документације, предмет и процијењену вриједност набавке;
2) број достављених пријава за квалификацију односно понуда;
3) назив квалификованих кандидата или понуђача;
4) назив неквалификованих кандидата или понуђача;
5) назив изабраног понуђача;
6) разлоге за спровођење преговарачког поступка са претходним објављивањем позива за надметање, конкуренског поступка са преговорима, конкурентског дијалога или преговарачког поступка без претходног објављивања позива за јавно надметање;
7) разлоге за доношење одлуке о поништењу поступка јавне набавке;
8) разлоге из којих није коришћена електронска комуникација за подношење понуда;
9) податке о утврђеном сукобу интереса и предузетим мјерама;
10) податке о уложеној жалби у поступку јавне набавке;
11) датум закључивања уговора о јавној набавци.

(2) Наручилац је дужан, на захтјев Министарства, евиденцију из става 1 овог члана да достави у року од пет дана, од дана подношења захтјева.

Вођење евиденције

Члан 180

(1) Наручилац је дужан да води евиденцију:

1) 1) о једноставним набавкама;
2) о изузећима у складу са овим законом;
3) набавки за дипломатско-конзуларна представништва и војно-дипломатске представнике;
4) набавки повезане са потврђеним међународним уговорима;
5) набавки за друштвене и друге посебне услуге.

(2) Образац евиденције из члана 179 овог закона и става 1 овог члана прописује Министарство.

Члан 182

(1) Наручилац је дужан да до 28. фебруара текуће године сачини статистички извјештај о спроведеним поступцима јавних набавки и закљученим уговорима о јавним набавкама, као и извјештај о спроведеним набавкама и закљученим уговорима/рачунима за једноставне набавке, за претходну годину и извјештај достави Министарству.

(2) Извјештај из става 1 овог члана доставља се у писаној и електронској форми.

(3) Упутство наручиоцима о садржају и начину достављања статистичког извјештаја о јавним набавкама Министарство објављује на својој интернет страници.

(4) Министарство сачињава статистички извјештај о јавним набавкама на годишњем нивоу за претходну годину и извјештај доставља Влади, најкасније до 31. маја текуће године и након усвајања објављује на својој интернет страници.

(5) Министарство доставља, на захтјев, Европској комисији статистички извјештај о јавним набавкама.

(6) Статистички извјештај садржи и остале статистичке податке који су потребни у складу са потврђеним међународним уговорима.

(7) Министарство сачињава и доставља Влади полугодишњи извјештај о спроведеним поступцима јавних набавки и закљученим уговорима о јавним набавкама, као и извјештај о спроведеним набавкама и закљученим уговорима/рачунима за једноставне набавке.

(8) Образац извјештаја из става 1 овог члана прописује Министарство.

XIV. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Рок за доношење подзаконских аката

Члан 213

(1) Подзаконски акти на основу овлашћења утврђених овим законом донијеће се у року од шест мјесеци, од дана ступања на снагу овог закона.

(2) Наручиоци су дужни да планове јавних набавки ускладе са овим законом у року од 15 од дана почетка примјене овог закона.

Започети поступци

Члан 214

(1) Поступци јавних набавки који су започети до почетка примјене овог закона окончаће се по прописима по којима су започети.

(2) Оквирни споразум закључен након спроведеног поступка јавне набавке, до почетка примјене овог закона окончаће се по прописима по којима су започети.

Важење уговора

Члан 215

Уговори о јавним набавкама закључени до почетка примјене овог закона остају на снази до истека рока на који су закључени.

Наставак рада Комисије за заштиту права

Члан 216

(1) Државна комисија за контролу поступака јавних набавки основана до ступања на снагу овог закона наставља са радом под називом Комисија за заштиту права у поступцима јавних набавки.

(2) Предсједник и чланови Државне Комисије за контролу поступака јавних набавки именовани на основу Закона о јавним набавкама ("Службени лист ЦГ", бр. 42/11, 57/14, 28/15 и 42/17) настављају са радом до истека мандата у функцији предсједника Комисије за заштиту права, односно функцији члана Комисије за заштиту права.

Рок за успостављање ЕСЈН

Члан 217

(1) ЕСЈН ће се успоставити у року од 18 мјесеци, од дана ступања на снагу овог закона.

(2) До дана успостављања ЕСЈН примјењује се портал јавних набавки, а комуникација у поступку јавних набавки ће се вршити писаним путем непосредно или путем поште.

(3) Изјава привредног субјекта, до дана успостављања ЕСЈН, доставља се у писаном или електронском облику, а од дана успостављања ЕСЈН доставља се у електронском облику.

Престанак важења

Члан 218

Даном почетка примјене овог закона престаје да важи Закон о јавним набавкама ("Службени лист ЦГ", бр. 42/11, 57/14, 28/15 и 42/17).

Ступање на снагу

Члан 219

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном листу Црне Горе", а примјењиваће се након шест мјесеци од дана ступања на снагу. ***НАПОМЕНА****: Почео са примјеном 07.07.2020. године.*

*****

17.15. Закон о хартијама од вриједности

(„Сл.лист РЦГ“, бр. 59/00, 10/01, 43/05 и 28/06 од 03.05.2006.; Види одлуку УС РЦГ бр. 123/04-43/05-7 и члан 21 Закона 53/09-14)

I ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

Садржина закона

Члан 1

Овим законом уређују се врсте хартија од вриједности, издавање и трговање тим хартијама, права и обавезе субјеката на тржишту хартија од вриједности и организација, дјелокруг и надлежност Комисије за хартије од вриједности Републике Црне Горе.

Емитенти хартија од вриједности

Члан 6 *(„Сл.лист РЦГ“, број 28/06)*

Емитент хартија од вриједности може бити Република Црна Гора, јединица локалне самоуправе, привредно друштво и друго правно лице, уписано у Централни регистар Привредног суда.

III ЕМИСИЈА ВЛАСНИЧКИХ И ДУГОРОЧНИХ ДУЖНИЧКИХ ХАРТИЈА ОД ВРИЈЕДНОСТИ

Поступак емисије

Члан 24

Поступак емисије хартија од вриједности обухвата:

1) доношење одлуке о емисији;
2) подношење захтјева Комисији ради добијања одобрења за јавну понуду, односно за евидентирање емисије;
3) закључивање уговора између емитента и Централне Депозитарне Агенције;
4) сачињавање проспекта и објављивање јавног позива за упис и уплату хартија од вриједности, као и објављивање резултата јавне продаје;
5) упис емисије у регистар емитената код Комисије и упис хартија од вриједности на рачуне купаца код Централне Депозитарне Агенције.

Регистрација емитената

Члан 26

(1) Емитенти који јавно издају хартије од вриједности региструју се код Комисије и дужни су достављати Комисији извјештаје, у форми и у року које она утврди.

(2) На тржишту хартија од вриједности може се трговати само хартијама од вриједности издатих од регистрованих емитената.

Обавеза емитента за континуирано извјештавање

Члан 27

(1) Емитент хартија од вриједности које се јавно нуде дужан је да извјештава Комисију, осниваче емитента, друге власнике истих хартија од вриједности и јавност уопште о информацијама које:

1) омогућавају процјену финансијске позиције емитента или његовог дијела;
2) могу изазвати нелојално трговање тим хартијама од вриједности;
3) потенцијално могу утицати на тржишну цијену тих хартија од вриједности.

(2) Поред обавеза из става 1 овог члана емитент је дужан достављати и друге информације које пропише Комисија.

Годишњи извјештаји

Члан 28 *(„Сл.лист РЦГ“, број 28/06)*

(1) Регистровани емитент:

1) доставља Комисији копију годишњег рачуна, након његовог усвајања на скупштини акционара и копију извјештаја ревизора у складу са законом; и
2) доставља сваком власнику хартија од вриједности одговарајући финансијски извјештај, уколико то Комисија одреди.

(2) Регистровани емитент доставља Комисији и друге податке и извјештаје које утврди Комисија.

IV ПОНУДА ВЛАСНИЧКИХ И ДУГОРОЧНИХ ДУЖНИЧКИХ ХАРТИЈА ОД ВРИЈЕДНОСТИ

Појам јавне понуде

Члан 33 *(„Сл.лист РЦГ“, бр. 10/01 и 28/06)*

(1) Емисија власничких и дугорочних дужничких хартија од вриједности врши се путем јавне понуде, осим у случајевима утврђеним овим законом.

(2) Јавна понуда хартија од вриједности је продаја на основу јавног позива за упис и уплату хартија од вриједности.

(3) Емисија хартија од вриједности путем јавне понуде врши се на основу претходног одобрења Комисије.

Проспект

Члан 34 *(„Сл.лист РЦГ“, број 28/06)*

(1) Проспект је јавни позив за упис и уплату хартија од вриједности који садржи информације неопходне да инвеститор може створити реалну слику о имовини и обавезама, губитку и добитку, финансијском положају и перспективама емитента, као и о правима садржаним у хартијама од вриједности на које се односи проспект.

(2) Ближу садржину проспекта утврђује Комисија.

(3) Када емитент у истој календарској години изда више емисија хартија од вриједности путем јавне понуде обавезан је да за прву емисију достави Комисији проспект сачињен у складу са прописима (потпун проспект), док је за наредне емисије у истој години обавезан да достави проспект који садржи само разлике које су настале од дана објављивања потпуног проспекта и за које је вјероватно да могу утицати на вриједност хартија од вриједности (допунски проспект), уз услов да том проспекту прикључи потпуни проспект.

Одобравање проспекта

Члан 36

(1) Проспект мора одобрити Комисија.

(2) Одобрењем проспекта Комисија потврђује да проспект садржи све податке утврђене у складу са овим законом.

(3) Ако Комисија не донесе одлуку о одобрењу проспекта у прописаном року, сматра се да је проспект одобрен. Приликом доказивања да проспект није уредно одобрен, терет доказа пада на Комисију.

(4) У току поступка спровођења јавне понуде хартија од вриједности емитент обезбјеђује да проспект буде бесплатно доступан јавности на одређеном мјесту за цијело вријеме трајања јавне понуде.

(5) Проспект се не смије учинити јавним прије доношења одлуке о одобрењу проспекта или истека рока прописаног за доношење одлуке Комисије.

(6) Најбитнији подаци из проспекта објављују се у виду огласа о јавном позиву за упис и уплату хартија од вриједности.

(7) Оглас о јавном позиву за упис и уплату хартија од вриједности не може се јавно објавити док проспект не буде одобрен и не буде утврђено мјесто на коме се у њега може извршити увид.

(8) Проспект мора бити доступан јавности најкасније кад се објави оглас о јавном позиву за упис и уплату хартија од вриједности на који се он односи.

Одговорност за неистинит и нетачан проспект

Члан 37 *(„Сл.лист РЦГ“, број 28/06)*

(1) Сваки емитент, понуђач, одговорно лице емитента или понуђача или било које друго лице које је одговорно за проспект одговара за истинитост и потпуност информација које садржи проспект.

(2) Лице из става 1 овог члана обавезно је да плати накнаду сваком лицу које стекне хартију од вриједности ослањајући се на податке из проспекта и претрпи штету, као резултат било којег неистинитог или нетачног податка из проспекта или због непотпуног податка предвиђеног чланом 34 овог закона.

(3) Физичка лица из става 1 овог члана неће бити одговорна ако докажу да нијесу знала или нијесу могла знати за неистинитост или непотпуност информација из проспекта, а да су при томе поступали са пажњом доброг привредника.

Надзор над поступком јавне понуде

Члан 42

(1) Надзор над поступком јавне понуде врши Комисија.

(2) Ако Комисија, при спровођењу надзора, установи неправилности при спровођењу поступка јавне понуде, наложиће емитенту да установљене неправилности отклони.

(3) Емитент је дужан да отклони установљене неправилности и да о томе писмено обавијести Комисију. Емитент је дужан да, уз одговор, приложи документа и друге доказе из којих проистиче да су установљене неправилности отклоњене.

VIII КЛИРИНГ, САЛДИРАЊЕ И РЕГИСТРАЦИЈА ХАРТИЈА ОД ВРИЈЕДНОСТИ

Обавеза обавјештавања о промјени власника хартија од вриједности

Члан 96

Централна Депозитарна Агенција обавезна је емитенту дематеријализованих хартија од вриједности, на његов захтјев, достављати податке о власницима дематеријализованих хартија од вриједности након утврђене промјене стања, а у складу са правилима те агенције.

*

17.16. Закон о прекршајима

(„Сл.лист ЦГ“, бр. 1/11, 6/11, 39/11, 32/14 и 51/17 од 03.08.2017.)

ДИО ПРВИ – МАТЕРИЈАЛНО ПРАВНЕ ОДРЕДБЕ

Глава I - ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Предмет

Члан 1

Овим законом уређују се услови за прописивање прекршаја и прекршајних санкција, прекршајна одговорност, прекршајни поступак и поступак извршења прекршајних санкција.

Прописивање прекршаја и прекршајних санкција

Члан 4 *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 32/14 и 51/17)*

(1) Прекршаји и прекршајне санкције могу се прописивати законом, уредбом Владе Црне Горе (у даљем тексту: Влада) и одлуком јединице локалне самоуправе.

(2) Прекршајне санкције могу се прописивати само у складу са овим законом.

Средства наплаћена од новчаних казни

Члан 7

Средства наплаћена од новчаних казни које су изречене за прекршај приход су буџета државе, изузев средстава наплаћених од новчаних казни за прекршаје којима се крше прописи, над чијом примјеном надзор врши орган локалне управе, који представљају приход локалне самоуправе.

Значење израза

Члан 11 став 3

(3) Изрази одговорно лице у државном органу, органу државне управе, органу локалне самоуправе и локалне управе, војно лице и учинилац имају значење које је одређено чланом 142 ст. 3 и 10 Кривичног законика.

Глава III - ПРЕКРШАЈНА ОДГОВОРНОСТ

Субјекти и услови одговорности

Члан 15 *(„Сл.лист ЦГ“, број 32/14)*

(1) Физичко лице, правно лице, одговорно лице у правном лицу и одговорно лице у органу државне управе, органу управе, органу локалне самоуправе и локалне управе (у даљем тексту: одговорно лице) и предузетник могу бити одговорни за прекршај само кад је то прописано законом и другим прописом којим је прописан прекршај.

(2) Државни органи, органи државне управе, органи локалне самоуправе и локалне управе не могу бити одговорни за прекршај.

Глава IV

ПРЕКРШАЈНЕ САНКЦИЈЕ

III. ЗАШТИТНЕ МЈЕРЕ

Врсте заштитних мјера

Члан 42 ст. 1, 4 и 5 *(„Сл.лист ЦГ“, број 32/14)*

(1) Заштитне мјере могу се прописати само законом, и то:

1) одузимање предмета;
2) забрана вршења позива, дјелатности или дужности;
3) забрана управљања моторним возилом;
4) обавезно лијечење алкохоличара од зависности;
5) обавезно лијечење наркомана од зависности;
6) обавезно психијатријско лијечење и чување у здравственој установи;
7) обавезно психијатријско лијечење на слободи;
8) јавно објављивање одлуке;
9) протјеривање странаца са територије Црне Горе.

(4) Заштитна мјера одузимања предмета примјењује се трајно.

(5) Изузетно од става 1 овог члана, заштитна мјера одузимања предмета може се прописати и другим прописом.

Глава V ОДУЗИМАЊЕ ИМОВИНСКЕ КОРИСТИ, РЕХАБИЛИТАЦИЈА, ПОДАЦИ ИЗ ПРЕКРШАЈНЕ ЕВИДЕНЦИЈЕ И ПРАВНЕ ПОСЉЕДИЦЕ ОСУДЕ

Регистар новчаних казни и прекршајне евиденције

Члан 54 *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 32/14)*

(1) Регистар новчаних казни и прекршајне евиденције (у даљем тексту: Регистар новчаних казни) је електронска база података у коју се уносе подаци о свим изреченим новчаним казнама за прекршаје, другим санкцијама, заштитним мјерама и трошковима поступка.

(2) Суд који је донио одлуку, односно овлашћени орган који је издао прекршајни налог ће, без одлагања, у одговарајућој форми, унијети у регистар новчаних казни податке о изреченим новчаним казнама, другим санкцијама, заштитним мјерама и трошковима поступка.

(3) Суд који прими захтјев за судско одлучивање из члана 150 овог закона, тај податак ће, без одлагања, у одговарајућој форми, унијети у регистар новчаних казни и брисати изречену новчану казну, заштитну мјеру и трошкове поступка.

(4) Новчане казне и трошкови поступка који су изречени на основу коначног и извршног прекршајног налога или правоснажне и извршне одлуке суда одмах се уписују у регистар новчаних казни као дуг и остају у бази података док осуђени, односно кажњени не плати пуни износ новчане казне и трошкова поступка, односно двије трећине новчане казне у складу са чланом 234 став 2 овог закона.

(5) Министарство надлежно за послове правосуђа руководи радом Регистра новчаних казни и стара се о његовом функционисању.

(6) Садржај и начин вођења Регистра новчаних казни прописује министарство надлежно за послове правосуђа.

ДИО ДРУГИ - ПРЕКРШАЈНИ ПОСТУПАК

Глава X - СУБЈЕКТИ ПРЕКРШАЈНОГ ПОСТУПКА

Овлашћени подносиоци захтјева

Члан 111 *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 39/11 и 32/14)*

(1) Прекршајни поступак може се покренути на основу захтјева овлашћеног органа, оштећеног или окривљеног (у даљем тексту: подносилац захтјева).

(2) Овлашћени органи из става 1 овог члана су: органи државне управе, органи локалне управе, овлашћени инспектори и други субјекти који врше јавна овлашћења, у чију надлежност спада непосредно извршење или надзор над извршењем закона и других прописа којима су прекршаји прописани, као и државни тужилац.

(3) Оштећени може покренути прекршајни поступак ако није издат прекршајни налог, односно ако није поднијет захтјев за покретање прекршајног поступка у року од 30 дана од дана истека рока из члана 153 става 1 овог закона, осим у случају насиља у породици кад може поднијети захтјев и прије овог рока.

(4) Окривљени може покренути прекршајни поступак захтјевом за судско одлучивање под условима прописаним овим законом.

Глава XXVI - ИЗВРШЕЊЕ САНКЦИЈА

Извршење новчане казне

Члан 234 *(„Сл.лист ЦГ“, број 32/14)*

(1) Наплата новчане казне може се извршити:

1) пасивним извршењем преко Регистра новчаних казни у складу са чланом 235 овог закона;
2) принудном наплатом;
3) замјеном новчане казне казном затвора или радом у јавном интересу.

(2) Новчана казна сматраће се у цјелости плаћеном ако кажњено односно осуђено лице плати двије трећине новчане казне у року одређеном коначним и извршним прекршајним налогом, односно правоснажном судском одлуком.

(3) Ради јединствене евиденције наплате новчаних казни у Регистру новчаних казни јединице локалне самоуправе дужне су да отворе рачун код Централне банке Црне Горе на који ће се уплаћивати новчане казне за прекршаје и трошкови прекршајног поступка, који представљају приход буџета локалне самоуправе.

Поступак принудне наплате

Члана 236 *(„Сл.лист ЦГ“, бр. 39/11, 32/14 и 51/17)*

(1) Орган који је издао прекршајни налог одговоран је за извршење и праћење извршења новчаних казни и других мјера изречених прекршајним налогом.

(2) Судови ће извршавати и пратити извршење новчаних казни, трошкова поступка и других мјера изречених њиховом одлуком.

(3) Ако осуђени, односно кажњени, на основу правоснажне, односно коначне и извршне одлуке о прекршају, није у одређеном року платио у цјелости или дјелимично новчану казну, трошкове прекршајног поступка или одузету имовинску корист, као и кад суд, односно други надлежни орган утврди да на било који начин избјегава да изврши наведене обавезе, спровешће принудну наплату, и то:

1) од правног лица и предузетника преносом новчаних средстава са њиховог рачуна на рачун буџета Црне Горе, односно буџета јединица локалне самоуправе, преко Централне банке Црне Горе;
2) од физичког лица и одговорног лица у правном лицу, одбијањем одређеног дијела зараде или пензије, али не већег од једне трећине, преко органа, правног лица или послодавца код

којег је запослено осуђено, односно кажњено лице или Фонда пензијског и инвалидског осигурања Црне Горе, или преносом новчаних средстава са рачуна које физичко лице и одговорно лице у правном лицу имају код пословних банака, осим новчаних примања која су изузета од извршења, у складу са Законом о извршењу и обезбјеђењу.

(4) Принудна наплата од правног лица, предузетника, одговорног лица и физичког лица одређује се наредбом надлежног суда, односно органа који је донио одлуку о прекршају, која се, заједно са том одлуком, доставља субјектима из става 3 тач. 1 и 2 овог члана.

(5) Субјекти из става 3 тач. 1 и 2 овог члана, који су у складу са овим законом обавезни да поступе по наредби и одлуци о прекршају надлежног суда, односно органа, дужни су да без одлагања обавијесте надлежни суд, односно орган о извршеној наплати или о разлозима непоступања по наредби за извршење.

(6) Уколико на рачуну правног лица или предузетника нема средстава извршење одлуке о прекршају спровешће се принудном наплатом на имовини правног лица, односно предузетника, сходном примјеном Закона о извршењу и обезбјеђењу, а преко органа надлежног за заштиту имовинско правних интереса Црне Горе, преко кога ће се вршити и принудна наплата трошкова прекршајног поступка, кад суд није у могућности да трошкове наплати.

(7) Ако новчана казна није плаћена у остављеном року, а није се могла наплатити пасивним извршењем преко Регистра новчаних казни или принудним путем у складу са ст. 3 и 4 овог члана, надлежни суд ће, осим правном лицу и малољетнику, замијенити изречену казну радом у јавном интересу или казном затвора, тако што ће се за сваких започетих 25 еура одредити четири часа рада у јавном интересу или један дан затвора, при чему рад у јавном интересу не може трајати дуже од 80 часова, а казна затвора не може бити дужа од 60 дана, а остатак новчане казне наплатиће се принудним путем, у складу са ставом 6 овог члана.

(8) Против окривљеног из члана 149 овог закона неће се покретати поступак принудне наплате неплаћене новчане казне. У том случају, суд који је донио одлуку о прекршају прије правоснажности одмах ће замијенити неплаћену новчану казну у казну затвора на начин прописан овим законом.

(9) Ако осуђени, након одлуке суда из става 7 овог члана, плати новчану казну у цјелини, рјешење ће се ставити ван снаге и обуставити даљи поступак извршења, а ако дјелимично плати новчану казну, рјешење ће се преиначити тако што ће се неплаћени дио новчане казне замијенити казном затвора, односно радом у јавном интересу.

(10) Ако у току извршног поступка код осуђеног, односно кажњеног наступи смрт, извршни поступак ће се обуставити.

Глава XXVII - ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Извршење одлука

Члан 241 *(„Сл.лист ЦГ“, број 39/11)*

Одлуке о прекршају донесене, односно изречене до почетка примјене овог закона извршиће се по одредбама Закона о прекршајима ("Службени лист РЦГ", бр. 25/94 и 48/99), од стране надлежних органа по том закону, осим замјене новчане казне казном затвора која ће се извршити у складу са чланом 236 став 7 овог закона.

Престанак важења ранијих прописа

Члан 244 *(„Сл.лист ЦГ“, број 39/11)*

Даном почетка примјене овог закона престаје да важи Закон о прекршајима ("Службени лист РЦГ", бр. 25/94, и 48/99), осим одредаба чл. 71, 72 и 81 до 93 које престају да важе након почетка примјене закона којим ће се уредити организација и надлежност судова за вођење прекршајног поступка и одредбе чл. 280 до 290 Царинског закона ("Службени лист РЦГ", бр. 7/02, 38/02, 72/02, 105/02, 21/03, 29/05 и 66/06 и "Службени лист ЦГ", број 21/08).

Ступање на снагу овог закона

Члан 245

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном листу Црне Горе", а примјењиваће се од 1. септембра 2011. године.

*

17.17. Закон о извршењу и обезбјеђењу

(„Сл.лист ЦГ“, бр. 36/11, 28/14, 22/17 и 25/19 од 30.04.2019.; Види одлуку УС „Сл.лист ЦГ“, број 76/17)

Глава I - ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Садржина закона

Члан 1

(1) Поступак принудног остваривања потраживања на основу домаће или стране извршне или вјеродостојне исправе (у даљем тексту: поступак извршења) и обезбјеђења потраживања (у даљем тексту: поступак обезбјеђења) спроводи се у складу са овим законом, ако посебним законом није друкчије одређено.

(2) Овај закон примјењује се и на принудно извршење одлуке донијете у управном поступку која гласи на испуњавање новчане обавезе, ако се извршење спроводи на некретнинама, акцијама и удјелима чланова у привредном друштву.

(3) Овај закон примјењује се и на принудно извршење нотарских аката и других исправа прописаних законом.

(4) На извршење и обезбјеђење на броду и ваздухоплову примјењује се овај закон само ако је то посебним законом одређено.

Глава II - ПОСТУПАК ИЗВРШЕЊА

I ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

Утврђивање дужникове имовине

Члан 32 ст. 1 и 2 *(„Сл.лист ЦГ“, број 22/17)*

(1) Извршни дужник је обавезан да, на захтјев суда или јавног извршитеља, достави све податке о својој имовини и приходима, као и друге податке који су неопходни за спровођење извршења.

(2) Податке из става 1 овог члана суд или јавни извршитељ може затражити и од других физичких и правних лица, односно државних органа, органа државне управе и органа локалне управе.

А. ИЗВРШЕЊЕ РАДИ НАПЛАТЕ НОВЧАНОГ ПОТРАЖИВАЊА

XVI. ПОСЕБНЕ ОДРЕДБЕ О ИЗВРШЕЊУ НА ИМОВИНИ ПРАВНИХ ЛИЦА И ПРЕДУЗЕТНИКА РАДИ НАПЛАТЕ НОВЧАНОГ ПОТРАЖИВАЊА

2. Извршење на рачуну извршног дужника

Додатна садржина предлога за извршење

Члан 206

(1) Извршни повјерилац је дужан да у предлогу за извршење, поред осталог, назначи најмање један од сљедећих података: назив банке код које извршни дужник има рачун, матични број извршног дужника правног лица, односно јединствени матични број извршног дужника предузетника, као и број свог рачуна у земљи, односно назив банке посредника са подацима потребним за извршење трансфера средстава на његов рачун у иностранству, односно број посебног рачуна јавног извршитеља.

(2) Кад је у предлогу за извршење као извршни дужник означена Црна Гора или јединица локалне самоуправе, извршни повјерилац је дужан да назначи и корисника буџетских средстава против којег је поднијет предлог за извршење.

Изузимање потраживања по основу доприноса, пореза и царина

Члан 218

Предмет извршења не могу бити потраживања Црне Горе, јединице локалне самоуправе, фондова и других правних лица основаних у складу са законом, према обвезницима по основу доприноса, пореза и царина.

Глава IV - ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 295

Даном ступања на снагу овог закона престаје да важи Закон о извршном поступку ("Службени лист РЦГ", број 23/04), осим одредаба чл. 72, 73, 94, 131, 141, 143, 190, 202, 208, 214, 218, 232 и 237 које се односе на мјесну надлежност суда, а које престају да важе даном почетка рада јавних извршитеља.

Члан 296

Овај закон ступа на снагу након истека 60 дана од дана објављивања у "Службеном листу Црне Горе".

*****

17.18. Закон о парничном поступку

("Сл. лист РЦГ", бр. 22/04 и 76/06 и "Сл. лист ЦГ", бр. 48/15, 51/17, 34/19, 42/19 - испр. и 76/20 од 28.07.2020.; Види Одлука УС - 28/05, др. закон - 47/15, Одлука УС - 75/17, Одлука УС - 62/18)

ДИО ПРВИ

ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

ГЛАВА ПРВА

ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1

Овим законом одређују се правила поступка на основу којих суд расправља и одлучује у споровима из личних и породичних односа, из радних односа, као и из имовинских и других грађанскоправних односа физичких и правних лица, осим ако су неки од наведених спорова посебним законом стављени у надлежност другог државног органа.

ГЛАВА ДВАНАЕСТА

ТРОШКОВИ ПОСТУПКА

ПАРНИЧНИ ТРОШКОВИ

Члан 152б *(„Сл.лист ЦГ“, број 34/19 и 42/19 - испр.)*

(1) Одредбе овог закона о трошковима поступка примјењују се и на странке које заступа Заштитник имовинско-правних интереса Црне Горе, односно надлежни орган општине.

(2) У случају из става 1 овог члана, трошкови поступка обухватају и износ трошкова који би се странци признао на име награде адвокату.

(3) Средства досуђена по основу трошкова из ст. 1 и 2 овог члана приход су буџета Црне Горе, односно општине.

****

18. УРЕДБЕ, ОДЛУКЕ, ПРАВИЛНИЦИ И СПОРАЗУМИ

18.1. Уредба о организацији и начину рада државне управе

("Сл. лист ЦГ", бр. 87/18, 2/19 – испр., 38/19 и 18/20 од 18.03.2020.)

I. ОСНОВНА ОДРЕДБА

Члан 1

Овом уредбом оснивају се министарства и органи управе, утврђују управне области за које се органи државне управе оснивају, као и организација и начин рада државне управе и уређују друга питања од значаја за организацију и рад државне управе.

II. ОРГАНИЗАЦИЈА ДРЖАВНЕ УПРАВЕ

1. Министарства

Члан 2

Министарства су:

1. Министарство правде,
2. Министарство унутрашњих послова,
3. Министарство одбране,
4. Министарство финансија,
5. Министарство вањских послова,
6. Министарство јавне управе,
7. Министарство просвјете,
8. Министарство здравља,
9. Министарство саобраћаја и поморства,
10. Министарство економије,
11. Министарство пољопривреде и руралног развоја,
12. Министарство одрживог развоја и туризма,
13. Министарство науке,
14. Министарство културе,
15. Министарство рада и социјалног старања,
16. Министарство за људска и мањинска права,
17. Министарство спорта и младих.

Члан 6

Министарство финансија врши послове управе који се односе на: ... праћење финансијског пословања ванбуџетских фондова и јединица локалне самоуправе; ... јавне приходе (царине, порези, доприноси, таксе, накнаде и др.), којима се финансирају јавни расходи на нивоу државе и на нивоу јединица локалне самоуправе; .... систем финансирања локалне самоуправе; ...

Члан 8

Министарство јавне управе врши послове управе који се односе на: ... припрему предлога прописа из области локалне самоуправе; организацију и послове локалне самоуправе; функционисање и примјену прописа из области локалне самоуправе из надлежности овог министарства; територијалну организацију локалне самоуправе; међународну сарадњу јединица локалне самоуправе са јединицама локалне самоуправе других држава; спровођење међународних уговора из надлежности министарства; давање мишљења на предлоге закона и других прописа или општих аката који се односе на питања у вези са државном управом и локалном самоуправом, као и на предлоге закона којима се уређују одступања од управног поступка; ... сарадњу са међународним организацијама, органима локалне управе и привредним субјектима, а нарочито са малим и средњим предузећима, као и са невладиним организацијама на промоцији и развоју услуга

информационог друштва и информационокомуникационих технологија у координацији са другим органима државне управе; ...

Члан 12

Министарство економије врши послове управе који се односе на: ... припрему и оцјену развојних инвестиционих пројеката који су од интереса за Црну Гору, а који су у надлежности овог министарства, координацију активности у спровођењу политике регионалног развоја Црне Горе, сарадњу са јединицама локалне самоуправе и осталим носиоцима политике регионалног развоја у припреми и спровођењу развојних програма и пројеката; .... подршку развоју регионалних и локалних центара за развој малих и средњих предузећа; ...

Члан 14

Министарство одрживог развоја и туризма врши послове управе који се односе на: ... давање мишљења и сагласности на локална планска документа у прелазном периоду; ... уређивање система грађевинског земљишта; расписивање и спровођење конкурса за идејно архитектонско рјешење за објекте за потребе државних органа, локалне самоуправе, здравствених, просвјетних, научних, културних, спортских и објеката социјалне заштите; ...

Члан 17

Министарство рада и социјалног старања врши послове управе који се односе на: .... сарадњу са органима локалне управе на развоју услуга за којима постоји потреба у општинама; ...

Члан 19

Министарство спорта и младих врши послове управе који се односе на: ... подстицање проактивног учешћа младих у креирању и спровођењу омладинске политике на државном и локалном нивоу; ...

2. Органи управе

Члан 20 *(„Сл.лист ЦГ", бр. 38/19 и 18/20)*

Органи управе су:

1. Управа за извршење кривичних санкција,
2. Управа полиције,
3. Дирекција за заштиту тајних података,
4. Пореска управа,
5. Управа царина,
6. Управа за игре на срећу,
7. Управа за некретнине,
8. Управа за имовину,
9. Управа за статистику,
10. Управа за дијаспору,
11. Управа за кадрове,
12. Управа за инспекцијске послове,
13. Завод за школство,
14. Управа поморске сигурности и управљања лукама,
15. Управа за саобраћај,
16. Управа за жељезнице,
17. Завод за метрологију,
18. Управа за угљоводонике,
19. Управа за безбједност хране, ветерину и фитосанитарне послове,
20. Управа за шуме,
21. Управа за воде,
22. Управа јавних радова,
23. Агенција за заштиту природе и животне средине,

24. Завод за хидрометеорологију и сеизмологију,
25. Управа за заштиту културних добара,
26. Државни архив,
27. Завод за социјалну и дјечју заштиту,
28. Секретаријат за законодавство.

Члан 32

Управа за инспекцијске послове врши послове који се односе на: ... сарадњу са органима државне управе, другим државним органима и органима локалне самоуправе; ....

Члан 45

Управа за заштиту културних добара врши послове који се односе на: ... израду и доношење студија заштите културних добара за потребе израде државних и локалних планских докумената; сарадњу са носиоцима припремних послова и обрађивачима планских докумената; разматрање и давање мишљења на планска документа; ...

VI. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 61

Министарства и органи управе, којима је овом уредбом измијењен дјелокруг рада, ускладиће акта о унутрашњој организацији и систематизацији у року од 90 дана од дана ступања на снагу ове уредбе.

Члан 70

Даном ступања на снагу ове уредбе престаје да важи Уредба о организацији и начину рада државне управе ("Службени лист ЦГ" бр. 5/12, 25/12, 61/12, 20/13, 17/14, 6/15, 80/15, 35/16, 41/16, 73/16, 3/17, 19/17, 68/17, 87/17 и 28/18).

Члан 71

Ова уредба ступа на снагу даном објављивања у "Службеном листу Црне Горе".

*****

18.2. Одлука о критеријумима и условима за разграничење трошкова између Републике и јединица локалне самоуправе на основу коришћења пословног простора од стране републичких органа

(„Сл.лист РЦГ“, бр. 27/07 од 17.05.2007.)

1. Овом одлуком уређују се критеријуми и услови разграничења трошкова између Републике и јединица локалне самоуправе по основу коришћења пословног простора од стране републичких органа и права и обавезе које из таквог односа проистичу.

2. Под органима, у смислу тачке 1. ове одлуке, подразумијевају се органи државне управе и правосуђа чији се рад и дјелатност финансирају из Буџета Републике, а смјештени су у објектима којима располажу јединице локалне самоуправе.

3. Под трошковима, у смислу тачке 1. ове одлуке, подразумијевају се издаци који се односе на: утрошак електричне енергије, огријевног материјала, воде, ПТТ услуга, одвоз смећа, обезбјеђење и осигурање објекта, исплату личних примања лицима на одржавању хигијене, ложачима, портирима, куририма, као и друге заједничке трошкове.

4. Република ће учествовати у покрићу трошкова из тачке 3. ове одлуке сразмјерно површини пословног простора који користе њени органи у односу на објекат у који су смјештени, а који чини једну грађевинску цјелину.

5. Сразмјеру и висину трошкова по критеријумима из тачке 4. ове одлуке утврђује Управа за заједничке послове државних органа у сарадњи са надлежним органима јединице локалне самоуправе.

6. Министарство финансија, преко Управе за заједничке послове државних органа, прије исплате испостављених рачуна врши провјеру њихове основаности.